

THESAURVS LINGVAE LATINAE

VOLVMEN XI 2

R

***r** (er v. l. 18). *littera decima septima (vel decima sexta, v. enim vol. VII 2, 755, 3; significatur littera gr. ϱ l. 43 sq. p. 2, 53). de genere v. infra sub 1a. nomen est indecl. (ad rem cf. e. g. Varro ling. 9, 51 sq.); plur. l. 9 sq. [falso iungitur voci proximae e. g. l. 9, 33. p. 2, 8.]*

1 de appellatione litterae: **a** r solum ponitur, sc. genere: non apparente: LVCIL. 377 (v. l. 26). et saepe. neutro: CIC. Verr. II 2, 187 usque ad alterum r. VARRO ling. 5, 21 cum r uno (FEST. p. 355 per unum ... r. VEL. gramm. VII 80, 9. HIER. p. 2, 4. al.). 5, 133 p. 2, 7. 7, 27 r extrito. FEST. p. 233 gemino r[um]. p. 274 r duobus (p. 355 per duo r[um]). CAPER gramm. VII 96, 6. al.). *al. fem. (sc. voce littera subaudienda):* PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 34, 15 sequetur r, quae eqs. DON. Ter. Ad. 848, 2 r pro d posita (-tum var. l.). CHAR. p. 2, 51. *al. b* accedunt adminicula: littera (sc. fere r l., sed l. r VITR. infra et e. g. DON. l. 30): VITR. 9, 7, 4 (in figura) litterae T, R. FEST. p. 161 sine r littera. PLIN. dub. serm. p. 2, 26. VEL. gramm. VII 71, 20. 79, 5. POMPON. p. 2, 32. et saepe. varia: MAR. VICTORIN. gramm. 3, 25 omnibus semivocalibus absque sola r. CHAR. gramm. p. 5, 16 r consonans (p. 7, 21 consonantibus r et l praepositur p littera. al.). **c** appellatur et sim. (cf. Gordon, Letter Names of the Lat. Alphabet, 1973, 7 sq. et passim): SERV. gramm. IV 422, 16 semivocales ita proferuntur, ut inchoent ab e littera et desinant in naturalem sonum, ut ef el em en er es ix (sim. PROB. inst. gramm. IV 49, 31 POMP. gramm. V 101, 16). GLOSS. biling. II 1, 3 sq. *iq̄q̄e: r (in alphabeto saec. IV/V).*

2 de descriptione litterae (meram mentionem eius facit CIC. sub b): **a** de sono vel pronuntiatione (cf. lēvitas p. 2, 8, mollis p. 2, 43): **a** comparatur cum voce canis hirriantis: LVCIL. 377 [a] r[e]: non multum [ab]jest hoc cacosyntheton atque canina si lingua dico (locum affert VEL. gramm. VII 47, 2 sqq., qui indicat r in versu hexam. pro syllaba poni). DON. Ter. Ad. 282, 2 lenonem irritari dicit ut canem ...; Lucilius (2) de littera r: 'irritata canis eqs.' (cf. Andr. 597, 4 ['irritatus est'] canes restrictis dentibus hanc litteram imitantur). SCHOL. Pers. 1, 109, 2 ('canina littera') canes lacessiti videntur, si hirriunt, r, litteram minitabundi exprimere (, Wessner; surruuntur al. trad.). **β** affertur inter litteras semivocales vel liquidas: TER. MAVR. post 226 et post 825 (extra metrum) f l m n r s x (cf. 222 voce semiplenas, 822 semivocales. in enumeratione simili: PROB. inst. gramm. IV 49, 29 DON. gramm. mai. 1, 2 p. 604, 11. al.). MAR. VICTORIN. gramm. 3, 30 r consonans semivocalis immutabilis. DON. gramm. mai. 1, 2 p. 604, 12 liquidae sunt quattuor, l m n r (sim. CHAR. gramm. p. 5, 12. al.). *al. γ* dicitur non aspirari (nisi in gr.): PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 34, 6 h litterae consonantes tantum quattuor praeponi, quotiens graecis nominibus latina forma est, ... id est c p r t, ut ... 'rhombos'. PRISC. gramm. II 31, 15 r sine aspiratione ponitur in latinis, in graecis vero ... aspiratur. PS. PRISC. gramm. II 192 r quoque aspiratur sicut aliae vocales apud Graecos: 'rhetor' eqs. CASSIOD. gramm. VII 154, 1 (ex Cornuto) Varroni ... placet r (h trad.) litteram, si primo loco ponatur, non adspirari. **δ** indicatur, quomodo in ore formetur: PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 34, 15 sequetur r, quae vibrato ꝑvoci palatum linguae fastigio fragorem tremulis ictibus reddit (cf. Ter. Maur. 238 vibrat tremulis ictibus aridum sonorem). MART. CAP. 3, 261 r spiritum lingua crispante corraditur.

β de scriptura vocum r litteram continentium (excepto CIC. agitur de orthographia, sc. quaeritur, utrum geminanda sit necne [cetera v. sub c]): CIC. Verr. II 2, 187 in tabulis erant acceptae pecuniae 'C. Verrucio C. f.', sic tamen ut usque ad alterum r litterae constarent integrae, reliquae omnes essent in litura. VARRO ling. 5, 21 'tera' in augurum libris scripta cum r uno. FEST. p. 233 gemino r[um] (v. vol. XI 1, 371, 56 sqq.). p. 355 'torum', ut significet torridum ..., per unum quidem r ... scribitur, sed quasi per duo

r[um] scribatur, pronuntiari oportet. VEL. gramm. VII 80, 9 ut unum r scriberemus (in voce q. e. narrare, quam tractant etiam alii gramm.; v. vol. IX 1, 68, 19 sqq.). HIER. quaest. hebr. in gen. p. 27, 9 sq. errant, qui putant primum 'Saram' per unum r scriptum fuisse et postea ei alterum r additum. *al.*

c de mutatione, successione sim. litterarum: **α** varia exempla: VARRO ling. 5, 133 (pallia) 'parilia' primo dicta, r exclusum, propter lēvitatē ([, K. O. Mueller; reclusum al. trad.]. item de r littera evanida vel deficiente: 7, 27 ⟨e⟩ 'Carmena' ... r extrito 'Camena' factum. FEST. p. 161 'marspedis' sive sine r littera 'maspedis'. VEL. gramm. VII 79, 5). PROB. cath. gramm. IV 11, 15 r littera nomina terminata multa sunt (item in fine vocabulorum: MART. CAP. 3, 284 adverbia, quae m n r finiuntur. al.; sim. in fine syllabae: PRISC. gramm. II 50, 1 r quacumque consonante sequente ... potest terminare priorem syllabam). MAR. VICTORIN. gramm. 3, 18 ex his semivocalibus immutabiles IIII, l m n r, dictae sunt (sc. in decl. nominum; sim. 3, 30 [v. p. l. 37]. al.). DOSITH. gramm. 9, 5 r littera consonans semivocalis liquida tam praeponitur vocalibus quam subiungitur, ut 'ramus, arma' (sim. DIOM. gramm. I 425, 22. MART. CAP. 3, 244 r ... vocales utrimque complectitur). **al. β** de ratione inter r et alias litteras intercedente (exempla selecta): r et d: VARRO ling. 6, 4 d antiqui, non r in hoc dicebant (de voce q. e. meridies ut: DON. Ter. Ad. 848, 2 r pro d positā propter cognationem ... harum litterarum). VEL. gramm. VII 71, 21 d ... in r litteram transit (explicatur forma arcesso ut: SCAVR. gramm. VII 26, 3). MAR. VICTORIN. gramm. 4, 9 'apud' per d potius quam per r scribamus. *al. r et l:* PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 172, 2 si r littera praecesserit in quacumque syllaba, sequi debet l, ut 'augurale'; contra si l praecesserit, (172, 4) sequi debet r, ut 'molare'. SCAVR. gramm. VII 13, 11 balbi, qui r exprimere non possunt, aut l dicunt aut s. *al. r et s:* VARRO ling. 7, 26 in multis verbis, in quo[d] antiqui dicebant s, postea dicunt r. PAVL. FEST. p. 264 r pro s littera (immo s pro r) saepe antiqui posuerunt, ut 'maiosibus' eqs. VEL. gramm. VII 69, 8 s familiariter in r transit. POMPON. dig. 1, 2, 2, 36 Appius Claudius ... r litteram invenit, ut pro 'Valesiis' 'Valerii' essent eqs. SERV. georg. 2, 256 aliquando r in s mutatur. *al. γ* de ordine litterarum per barbarismum mutato: QVINT. inst. 1, 5, 12 (antea: 'preculam' pro 'pergula' dicens) cum r praeponeret quidam 'e' litterae antecedenti. DIOM. gramm. I 452, 31 ut 'leriquias' si per l litteram pronuntiemus, cum debeat per r prima syllaba dici, 'reliquiae'. **δ** r littera mutis postposita non continuo facit positione longam syllabam praecedentem: DON. gramm. mai. 1, 2 p. 604, 12 l et r faciunt communem syllabam (i. vel longam vel brevem). CHAR. gramm. p. 5, 16 (ad Verg. Aen. 6, 56 Phoebē gravis) r consonans plena littera non habetur et ... liquida nominatur eqs. MART. CAP. 3, 271 natura litterarum l et r, quae mollis est, nunc longam, nunc brevem syllabam efficit. *al.*

3 de usu, significatione litterae; adhibetur: **a** pro compendio: **α** testimonia, quae agunt: ① de vocibus, nominibus propriis: CIC. de orat. 2, 280 litteras A F P R (in tabulis scriptas; seq. explicatio vera inter iocosas posita ante factum post relatum [cf. Fronto p. 92, 12 ante gestum post relatum]). FEST. p. 274 r duobus in conpluribus orationibus ... perscribi solet, id est rationum relatarum. PROB. litt. sing. 2 sqq. (compendia multa enumerantur). CHAR. gramm. p. 7, 23 p littera significat cum r praeposita populum Romanum et subiecta r litterae rem publicam (eadem DOSITH. gramm. 10, 7. sim. al.). ② de numeris: HIER. quaest. hebr. in gen. p. 27, 10 r apud Graecos centenarius numerus est. GROM. p. 309, 22 (supra r litteram scriptum est ∞CCCC. postea: has litteras si inveneris in terminibus scriptas ..., tantum pedum quaeris ab eo in alio d signum). VIRG. gramm. epit. 2, 3 m, r, s, u, l mil(ie) significant.

β exempla selecta; significantur: ① nomina propria: ho-
[Bl.]

minum: ?R(ufus) CIL I² 400. 2496, 2 (v. *Salomies, Die röm. Vornamen*, 1987, 88). *locorum (etiam adi. inde derivata)*: R(omanus) vel R(oma) saepissime, e. g. in *incurtis* (civis) R., eq(ues) R., p(opolus) R. (cf. p. 2, 51), s(enatus) p(opolus)q(ue) R., post R(omam) c(onditam) *sim.*; *ceterum sup- plent docti* e. g. CIL III 5810, 12 (a. 290) p(raeses) p(rovinciae) R(aetiae). XI 43 (= INSCR. Dessau 2863), 11 r(ei) p(ublicae) R(avennatium). ② *va- ria (v. sub singulis vocibus infra; obscure CIL IV 2599 sq. AMIR [in amphoris ut 2601 RIHIA]).* 8857 [in pariete] CR et CRM): *per r solam vel geminatam* e. g. ratio, recessit, recto rigore, regio, reprobo, respondet, ripa, rubrica. *adiunctis aliis litteris in formulis* e. g. i(us) r(atum)q(ue); in r(ecessu) p(edes) tot (cf. r(etro) p(edes) tot); u(nde) d(e) p(dano) r(ecte) l(egi) p(ossit) (u)ti q(uod) r(ecte) f(actum) e(sse) v(olet); r(eficiendum) c(uraverunt); v(ir) r(eligiosus); i(mpensam) r(emisit); d(e) e(a) r(e) (r(es) publica) [cf. p. 2, 51]; ante vel post h(anc) l(egem) r(ogatam) (ex h(ac) l(eg)e) n(ihilum) r(ogatur).

b vario modo: **α** ad locum denotandum (sc. in figuris, tabulis): VITR. 9, 7, 4 usque ad lineam planitiae ..., ubi erunt litterae T, R. GROM. p. 316, 13 casa per R nomen habens (sim. p. 329, 19). **β** ad aliquid allegorice significandum: GRAMM. suppl. 305, 1 r ... significatur duabus virgulis; significat vetus et novum (testamentum). 307, 1 r: ecclesia nunc per contemplationis vitam caelestia amplectitur, nunc per actualem terrestribus occupatur. *Bl.*

ῥā (rhā) et **ῥeu** (reo), indecl. praeter l. 35, neutr. (masc. l. 37), ῥᾶ, ῥῆον. de origine v. ISID. l. 67sq. et cf. *Amm.* 22, 8, 28 Ra amnis, in cuius superciliis quaedam vegetabilis eiusdem nominis gignitur radix proficiens ad usus multiplices medellarum. *de scriptura et formis: exstant sing. nom., gen., acc. tantum, sc. maxime formis non declinatīs (e. g. gen. ra l. 48. 52, reu e. g. ALEX. TRALL. 2, 250. 252 sq. 270. ANTIDOT. BRUX. 200 [cod. B; rei Rose praeter necess.]); praevalet reu sim. (reo) THEOD. PRISC. log. 64 [cod. V saec. IX; reum ed. princ., ut vid.]. ALEX. TRALL. 2, 21 et 165 [cod. Paris. saec. IX], rarius occurrit r(h)a (v. l. 47sq. et cf. l. 24); quod autem passim sequitur attrib. vel Ponticum vel (rarius) barbaricum (sc. praeter 3 infra), nomina composita intellegere possis ra-, reu-ponticum, reubarbarum sim., sive iunctim sive separatim in codd. scribuntur (qua in re scripturam edd. fere secuti sumus); declinatur gen. rei l. 56 (cf. l. 29), vix recte acc. ram l. 53. *de genere: neutr. esse apparet* e. g. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 71 ALEX. TRALL. 2, 62. 67. 165; masc. (cf. reoponticus l. 39sq.) ORIBAS. eup. 2, 1 P 2 Aa p. 500 et syn. 7, 15, 6 Aa p. 148 (neutr. La utroque loco). GLOSS. reoponticus: reo barbaro. reopontico: reo barbaro. reo: id est reopontico. reo: reoponticus. *legitur apud medicos et ISID. et in EDICT. imp. Diocl.**

est herba quaedam medicinalis generis q. d. 'Rheum' ('R. ribes' L. sec. André, Les noms de plantes, 1985, 216sq. s. vv. reubarbarum, reum Ponticum, r(h)a Ponticum; appellatur etiam r(h)ecoma, radix Pontica [Cels. 5, 23, 3^b]; ad rem v. Stadler, RE IA 726sq.]: **1 c. attrib. ponticum** (addas l. 64sq. et cf. vol. X I, 2672, 8): **a varia exempla**: forma ra (quam testatur DIOSC. gr. Vind. 3, 2 ῥᾶ ... ῥωμαῖοι ῥᾶ Πόντικον, sc. καλοῦσιν. cf. var. lect. l. 53): EDICT. imp. Diocl. 36, 126 l. ram pontici p(ondo) unum (gr. non exstat). MARCELL. med. 22, 31 amomi semunciam, ra ponticum semunciam: ... in pila tundes eqs. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 71 erit quiddam aquae calidae admiscendum ... ut rha ponticum. ANTIDOT. BRUX. 143 reopontici (unciam) I, (del. ed.) ra pontici cum puleio eqs. forma reu: CHIRON 839 (= 910) reoponticum p(ondo) II (ramponiticum cod. Basil. utroque loco). THEOD. PRISC. log. 64 dabo reoponticum (reup- var. l.; de scriptura v. Moore, Arch. Lat. Lex. 10, 1898, 254). CASS. FEL. 44, 9 recipit ... rei pontici tantum. RVF. podagr. 27 purgant epithimu et reopontic- pulver, das scripulos duo eqs. ORIBAS. syn. 7, 15, 6 Aa p. 148 (gr. ῥῆον). ALEX. TRALL. 2, 165 reoponticum potui datum satis iuvat (gr. II 195 ῥέον). 2, 270 (gr. II 573 ῥέον Ποντικῶν). PLIN. phys. Bamb. 82, 27 reopontico tantum ... teris. al. **b respicitur origo** (cf. l. 24): DIOSC. 3, 2 p. 376, 1 de reu ponticu: reu ponticu nascitur in Vosporo (i. Bos-) et sic ad Grecia venit (gr. ῥᾶ, οἱ δὲ ῥῆον καλοῦσι κτλ.).

2 c. attrib. barbaricum (cf. l. 39bis): ORIBAS. eup. 2, 1 P 2 Aa p. 500 reu: reu ponticus seu barbaricu mixtam habet temperanciam (gr. ῥῆον). ALEX. TRALL. 2, 68 (cod. Andecav.) intrinsecus ... dant reoponticum (aut barbaricum, (i) om. ed. 1504; gr. II 397 τὸ ῥέον τὸ βαρβαρικόν). ISID. orig. 17, 9, 40 reubarbarum (-barus, -baro var. ll.) sive reoponticum (rup-, reap- var. ll.), illud, quod trans Danubium in solo barbarico, istud quod circa Pontum colligitur, nominatum; reu autem dictum, quod sit radix, quasi radix barbara, quasi radix pontica.

3 sine attrib.: v. l. 64. 69.

cf. r(h)ecoma.

ra- v. etiam rha-.

Harbsmeier.

ῥaadesi i(d est) mala granata GLOSS. III 575, 6. *vocem gr. ῥᾶα (ῥοιά) latere suspicaris; Stadler, Arch. Lat. Lex. 13, 1904, 572 raadesi e*

corruptione vocum roa side ortum esse putat coll. Athen. dipn. 14, 62 p. 650^f σίδαξ ... τὰς ῥοιάς καλοῦσι Βουωτοί. *Bl.*

rab- v. etiam rav-.

ῥabbī, gen. -ītis, nom. et acc. pl. -ītēs m. [a gr. ῥαββί, quae vox originis hebr. vel aram. est et i. q. 'magister meus' significat; flexio rabbī -ītis, similiter atque Diocleās -ētis, abbās -ātis etc., fort. flexionem quiēs -ētis etc. imitatur, cf. Leumann, Gram. 1977, 460. Mei.] *scribitur rabi in var. lect. l. 28. 31, re- l. 35sq., rha- VET. LAT. Ioh. 1, 49 (cod. 3). NOT. Tir. 6, 31^a-i. de notione (cf. maxime l. 18):* HIER. in Matth. 23, 5 l. 108 -i, quod latino sermone magister dicitur. nom. hebr. 63, 3 -i: magister meus; Syrum est (pendent EVCHER. instr. 2 l. 133 GLOSS.¹ V Abba RA 22).

i. q. magister meus, dominus meus (appellatio est magistrorum et doctorum; vis poss. suffixi -i evanuit l. 30 et sub 2; ad rem v. e. g. Lohse, Theol. Wb. NT, VI 962sq.): **1 forma -i (loci vel in sacr. script. occurrunt vel inde pendent; gr. resp. ῥαββί, nisi aliud notavimus):** **a de Christo** (cf. rabboni): VET. LAT. Matth. 26, 49 (cod. 4. al. et VVLG.) Iudas accedens ad Iesum dixit 'have, -i' et osculatus est eum. Marc. 10, 51 v. l. 42. Ioh. 1, 38 (cod. 3. al. et VVLG.) dixerunt ei '-i', quod dicitur interpretatur magister, (i) gr. διδάσκαλε. 3, 2 (ibid.) -i, scimus, quia a deo venisti magister. AVG. in euang. Ioh. 44, 3 scitis '-i' quia magister est; discipuli magistrum appellabant, quia discere desiderabant. INSCR. christ. urb. Rom. 4114, 3 (hexam., saec. V ex./VI in.; inter cognomina Christi) messias, sabaoth, -i eqs. et saepius in euang. **b de aliis:** VET. LAT. Matth. 23, 7 sq. (cod. 3. al. et VVLG.; Christus alloq. discipulos suos) scribae et Pharisei amant ... vocari ab hominibus -i; vos autem nolite vocari -i, unus enim est magister vester (HIER. in Matth. 23, 5 l. 108. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 49, 2 velut caelestes quidam incedimus quaerentes ab hominibus v. -i [rabi var. l.]. AVG. epist. 166, 9. al.) Ioh. 3, 26 (ibid.) discipuli Iohannis baptistae dixerunt ei '-i eqs.'. HIER. adv. Rufin. 1, 30 l. 55 (ironice) videris tibi litteratulus atque -i. ORIG. in Matth. ser. 10 p. 18, 16 sq. qui diligunt '... vocari ... -i' (v. l. 25) aut aliquid, quod simile est huic '-i' (rabi var. l.), utputa qui volunt vocari episcopi eqs. al.

2 ceterae formae: DESCENS. Christi rec. B 1, 5 tres viros -ites Galilaeos. CIL X 3302 (= INSCR. Iud. Noy I 36; Neapoli ?], saec. V/VII) hic requiescit ... filia rebbitis Abundanti. IX 648 (= Noy I 86; Venusinae, saec. VI) dixerunt trjnus (i. θρηνηος) duo apostuli et duo rebbites. GLOSS.¹ IV Plac. c 66 cidarim repites Iudaeorum ... super caput habebant (rabbits Hagen).

ῥabbōnī m. indecl. [gr. ῥαββωνί ab hebr. rabb-ōn-ī 'dominus meus'. Mei.] *i. q. magister meus, dominus meus (compellatur Christus; cf. rabbi):* VET. LAT. Marc. 10, 51 (cod. 10. al. = VVLG.) caecus ... dixit ei: '-i, ut videam' (i) gr. ῥαββωνί, cod. 4. al. domine rabbi [cf. gr. cod. D saec. V κύριε ῥαββί], cod. 13 rabbi. Ioh. 20, 16 (cod. 4. al., sim. al. et VVLG.) Maria Magdalene dicit ei hebraice '-i' (gr. ῥαββωνί [vel -βων-]), quod interpretatur magister, (i) gr. διδάσκαλε, cod. 14 domine [cf. gr. cod. D κύριε]. pendent HIER. epist. 120, 5, 7 nequaquam 'dominum', sed '-i', id est magistrum, vocat. AVG. serm. 244, 2. al.). Davies.

rabī v. rabbi.

rabia v. rabies.

rabidē v. rabidus.

rabidiōsus, -a, -um. a rabidus formatum sec. rabiosus. *i. q. (admodum) rabidus:* laxius -ae sunt voces saevae: EVSEB. GALLIC. hom. 12A, 3 Christo in tartarum descendente carnifices ... -is adacti stridoribus contabescunt (rabidiores [rap-] var. ll.). strictius -us est canis rabie morbo affectus: ORIBAS. syn. 8, 13, 2 La p. 221 (antea: ravidus) haec ... signa mordentis canes (i. canis) sunt -i (rav- cod.): sine voce sunt eqs. (gr. 8, 12, 2 λυσσῶντος).

[rabidiōsus v. p. 6, 43.]

ῥabidus, -a, -um. a rabere. *de origine:* PAVL. FEST. p. 272 -us a rabie, qui morbus caninus est (sim. PRISC. gramm. II 136, 25. 137, 15 -us, qui habet rabiem). scribitur rab- e. g. CIL IV 8873. V 7781, 9. VIII 11824, 17. ORIBAS. syn. 8, 12 tit. et I Aa p. 221 (sed rav- La utrobique ut 8, 12, 7 La p. 222, ceterum SVLP. SEV. dial. 3, 4, 1 [cod. V a. 517]), rap- p. 18, 43. compar. -ior l. 65. 66. p. 6, 40, superl. -issimus p. 5, 16 et DECL. in Catil. 41 MAR. MERC. Conc.^s I 5 p. 21, 36. *de notione (cf. l. 59):* GLOSS. -us: λυσσώδης. furens. -a: furore plena. -is: furentibus. iracundis. rabi(di)orem: verbosum, multum loquentem, superbum. GLOSS.¹ I Ansil. RA 41 rabula -us. V Aa R 4 (item Abba RA 24) (-iores): multum loquaces (i) '-i oris?' ed.). legitur inde a RHET. Her. p. 5, 30, CATTILLO, saepe apud poetas (tamen adv. spernentes); de usu cf. p. 13, 3. [confunditur in codd. saepissime cum rapidus (quod infra fere negleximus; restit. e. g. p. 6, 23, e con. vix recta e. g. GELL. 5, 14, 18), ceterum e. g. cum avidus, pavidus sim. (v. p. 5, 68. 7, 19. al.); falsa var. l. pro trepidus VERG. Aen. 11, 300 SIL. 7, 1.]

i. q. rabiens, furens sim., λυσσώδης (pro subst. e. g. p. 5, 25. 6, 16. 36; pleonastice e. g. furor -us p. 5, 3. 7, 14 [cf. p. 6, 35], iuxta furens p. 7, 18): **I vi originaria pertinet ad eum, qui morbo correptus vel vi**

[Grossardt]

numinis oppressus est: **A laxius, sc. c. respectu passionum variarum**: **1** -i sunt bacchantes vel vaticinantes eorumve partes, affectus, actiones sim.: CATVLL. 63, 38 abit in quiete molli -us furor animi, sc. Attidis sociorumque. VERG. Aen. 6, 80 Apollo fatigat os -um Sibyllae fera corda cantans (6, 102. SEN. Oed. 561 carmen ... magicum volvit et -o minax decantat ore sacerdos. 626). STAT. Theb. 4, 504 (Tiresias ad umbras) an, -o iubeat si Thessala cantu, ibitis? CLAVD. 8, 148 Cumana ... intonuit rupes, -ae delubra Sibyllae. **2** -us est phreneticus, sc. eius cor: PROSP. carm. de ingr. 606 -o ... corde freneticus aeger morbum amat et pellit medicum.

B strictius, sc. c. respectu morbi canini: **1** -a sunt animalia: **a** canes eorumve morsus: SEN. dial. 3, 15, 2 -os effligimus canes et truce[m] ... bovem occidimus (PLIN. nat. 8, 153 si castretur morsu cauda ..., c. -os non fieri. al. APVL. met. 9, 2, 1 c. -am ... furore venaticos c. invasisse. PLAC. med. 9, 4 rec. a [rec. β rabiosi]. al.; cf. -i c. morsus: PLIN. nat. 25, 17. al. HIER. adv. Iovin. 1, 7 p. 219^B -issimae c. RVFIN. hist. mon. 30, 2, 1 [gr. 22, 3 λυσσομανής]. PLAC. med. 9, 8 rec. a [postea: rabiosi]. al., e. g. p. 8, 43). CAEL. AVR. acut. 3, 9, 100 chlamidem scissam -is morsibus (MISC. Tir. p. 53, 5). al. **b** cetera: PELAGON. 407 potio ad equum -um (cod. Eins. rabiosus; cf. Hippiatr. gr. I p. 350, 2 λυσσῶντι). CAEL. AVR. acut. 3, 9, 99 v. p. 8, 48. VEN. FORT. vita Germ. 24 quidam impetu lupi -i laceratus extra sensum effectus.

2 -i sunt homines: PLIN. nat. 29, 100 vermiculus canum datur morsis a rabioso, ne -i fiant. RVFIN. hist. mon. 31, 20 (19 rabiem patiens) curatus est -us. ORIBAS. syn. 8, 12, 7 La p. 222 homo -us iam factus.

II vi deflexa pertinet ad habitum animi vehementiā saevitiāque modum excedentem: **A proprie, sc. c. respectu animantium; spectat potius ad**: **1** proprietatem animi ingentam: **a** -a sunt animalia ferocia (etiam fabulosa; provocata v. sub 2a) eorumve animi, partes sim. (canum vis l. 39; cf. p. 83, 10sq.): RHET. Her. 4, 49, 62 (in compar.) qui ... per forum ... tamquam ... draco serpit dentibus aduncis ..., spiritu -o. VERG. georg. 2, 151 in Italia -ae tigres absunt (IVV. 15, 163 MAXIM. eleg. 5, 145. cf. l. 44. 46). HOR. ars 393 Orpheus dictus ... lenire tigris -osque leones (STAT. Theb. 7, 530 viros ... pectoris inpulsi -i, stravere [l.] [si sic iungendum]. al.; cf. SIL. 10, 126 -i ... catuli leaenae. STAT. Theb. 4, 834 -i ... monstri, i. leonis Nemeaei). OV. am. 3, 12, 22 (= ars 1, 332) pube premit -os inguinibusque canes (Scylla ut: SEN. Med. 351 [addasne iam LVCR. p. 83, 14?]. ceterum: APVL. met. 8, 17, 1 c. -os et ... lupis et ursis saeviores. cf. STAT. Theb. 1, 625 -am ... canum vim). ars 3, 8 quid ... -ae tradis ovile lupae? (cf. lupus -us: STAT. Theb. 10, 42 AVG. serm. 316, 4. al., cf. l. 47). SEN. Herc. O. 1213 cupit ... -ae ... necem debere ferae (SIL. 8, 638 STAT. Theb. 8, 71. al., cf. l. 43). dial. 5, 30, 1 quae animalia natura fera ac -a sunt eqs. LVCAN. 10, 446 fera frangit -os ... dentes (MART. epigr. 18, 3 [de tigride]). SIL. 3, 312 -as effervescente veneno dipsadas. al. STAT. Theb. 10, 823 sedit (-i, feritasque famesque oris, sc. tigridis ([l.] Vollmer, rap-vel rabies codd.]). HIER. epist. 9, 3 lynces praedam ... -o ... ore dilaniant. PRVD. cath. 3, 159 lupus -um ... os cohibet). al. **b** -i sunt homines eorumve mores (coetus l. 53): OV. ars 3, 501 pertinet ad faciem -os pescere mores (cf. 502 decet ira feras). SEN. Thy. 254 (satelles Atreo) quid novi -us struis? (item respic. dominus sim.: STAT. silv. 2, 7, 100 -i nefas tyranni. AMM. 29, 1, 39 vitam ut dominam fugitans -am Simonides). STAT. Theb. 2, 81 qualia ... -o convivia coetu Bistones ... ponunt. **c** -i sunt daemones, diabolus eorumve partes: LVCAN. 7, 145 Phlegrā -os tollente gigantas. VAL. FL. 4, 104 quales Aetnaeis -i Cyclopes in antris ... servant freta. STAT. Theb. 1, 459 (loq. Tydeus) sunt et -is iura insita monstris. 1, 477 perhibent ... Oresten opposito -am Pylade vitasse Megaeram. HIER. epist. 14, 8, 3 inoboediens ... eiectus de ecclesia -o daemonum ore discerpitur (ANON. in I Cor. 024a -o d. ore lacerandum). PRVD. apoth. 401 audiat gens surda ..., quod -us clamat capta inter viscera daemon. SVLP. SEV. Mart. 17, 1 nequam spiritus in adveniens -is dentibus saeviebat. EPIST. pontif. 322 Aug. epist. 182, 7 ne extra ovile remanentes ... hostis -is faucibus glutiantur. al.

2 affectum animi causa quadam provocatum (ipsos affectus v. p. 7, 2): **a** -a sunt animalia: VERG. Aen. 7, 493 cervum -ae venantis Iuli commovere canes (OV. ars 2, 374 -os cum rotat ... c. aper. SEN. Oed. 932 vel feras ... vel -os c. dial. 3, 1, 6 -arum c. tristis aspectus est [postea: simul ira invasit, novae feritatis accessio]. al.). SEN. Phaedr. 1070 qua equos Hippolyti -os pavidus evexit furor, hac ire pergunt (pavidos rapidus var. l.). PLIN. nat. 8, 27 domantur ... -i elephantum fame et verberibus. SIL. 7, 359 obsessis naribus igni luctantur frustra -i mugire iuveni. 16, 9 taurus irato -us cornu. APVL. met. 8, 15, 6 lupos ... vesana fame -os. al.

b -i sunt homines (dea p. 6, 32, furia l. 74. p. 6, 4) nimio affectu rabientes: **a** usu communi: ① c. respectu dicendi -a est eorum vox, os sim.: VERG. Aen. 7, 451 Allecto -o ... haec addidit ore (CORIPP. Ioh. 4, 332 (-o) ... intonat ore dux [l.] Petschenig, rap- cod. et Cazzaniga, Riv. Fil.

Class. 100, 1972, 57]. aliter l. 25). PROP. 3, 8, 11 mulier (-ā, iactat convicia linguā ([l.] Scaliger, grava codd.)). SEN. dial. 3, 16, 5 leni magis gravius quam -a voce concipiam verba in tribunali (CLAVD. 3, 44 -is patefecit v. iram Allecto [cf. p. 5, 74]. 26, 520. al., e. g. l. 10; cf. SEN. dial. 4, 35, 3 -a vocis eruptio). VAL. FL. 4, 239 insequitur -oque ita murmure terret Amycus Pollucem. STAT. Theb. 5, 96 mulier desertam -is clamoribus urbem exagitat (8, 632 SER. med. 256. HIER. vita Malchi 9, 8 [valido var. l.; gr. παράζων ... ἐμβροιδῶς]). silv. 5, 1, 22 iniustus -is pulsare querelis caelicolas solamen erat vidui cuiusdam (inde IVVENC. 3, 172 -ae caelum pulsans vesania vocis). GELL. 19, 9, 7 qui rhetor ... facundia -a iurgiosaque esset. CYPR. zel. 8 verba -a, effrenata convicia. al. ② vario respectu -i sunt homines ipsi eorumve mens, partes, actiones: SEN. Ag. 708 Hecuba induit vultus feros, circa ruinas -a latravit suas. dial. 3, 12, 5 defensorem ... providentem, non impulsus et -um. epist. 83, 26 homines difficiles ... faciunt diutini morbi et ad minimam -os offensionem (radios codd.; cf. SER. med. 786 quidam -us morbo, i. podagra [grav- Baehrens]). CIL IV 8873 (graphio scriptum) tibia neme ego ..., sum rabid(a) (fort. respic. libido; cf. APVL. met. 10, 22, 4 mulier accedens ... nisu -o asino inhaerebat). VAL. FL. 2, 133 -as dolor undique matres Lemnias instimulet. SIL. 2, 472 -i ieiunia ventris insolitis adigunt vesci Saguntinos obsessos (sim. de partibus fame furentibus: RVFIN. hist. 1, 8, 6 aviditatem cibi non satiari ... -is incitata faucibus valebat ingluvies Herodis [cf. p. 81, 46sq.]). 10, 357 exercent -am ... insomniā mentem Hannibalis. 11, 87 Torquatum -um (edd., rap- codd.) ... palmasque virorum intentantem oculis. MART. 6, 64, 27 ne -o ... ore ... nasum vivi temptaveris ursi (SIDON. epist. 3, 13, 4 homo -o ... ore spirans caenum. aliter p. 5, 74). CLAVD. 17, 219 -as (rap- rabies var. ll.) non suffundit sanguine venas consulis iudicantis. MART. CAP. 8, 809 (poeta ad Saturam) -o fervebas cerebrosa motu ac me ... increpabas. al.

β c. acumine quodam in sermone eius, qui accusat, vituperat:

① quemlibet: SEN. Herc. f. 397 (Lycus Megarae) agedum efferatas -a voces amove. VAL. FL. 5, 626 (Mars Iovi) -am qui Pallada caelo non abigis neque femineis vis obicis ausis. ② haereticos, paganos sim. (eorum os l. 35): varia exempla: HIL. trin. 5, 38 (in imag.) individuum divinitatem -o vesaniae suae ore concerpat furor haereticus (HIER. epist. 54, 5, 3. al.). OPTAT. 2, 17, 1 Donatistae, venistis -i ... membra laniantes ecclesiae. 6, 8, 1 homines a Donatistis seducti ex ovibus ... facti sunt vulpes ..., ex patientibus -i. PS. AMBR. laps. virg. 3 a -is ... hominibus nomen ... laceratum est sanctitatis. PRVD. tituli 35 cum peccatores -os ... freta rubra mergant. AVG. civ. 3, 23 p. 135, 23 -iores istos inimicos quam sua illi animalia pateremur. al. in iunctura canes -i (vix spectat ad IB): LVCIF. Athan. 1, 34 l. 19 (ad Constantium) metuis, ne vos lupos Arrianos rapaces, c. -os (-dolos ed. princ.) atque antichristos esse ... manifestemus. HIER. epist. 33, 5 non propter haeresim, ut nunc adversum eum Origenem -i c. simulant, sed eqs. (inde RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 24). vir. ill. praef. 7 Celsus, Porphyrius, Iulianus, -i adversum Christum c. VINCENT. LER. comm. 13, 1 haec haeretici. adversus catholicam fidem -i c. latrant. al.

B transfertur ad nimiam saevitiā rerum: **1 naturalium; respiciuntur**: **a** aquae, aestus (et inde cautes vel ora maritima l. 55. 57; cf. p. 82, 29sq.): PANEG. in Mess. 72 cum ... -as inter fera Scylla serperet undas (sed 193 legendum vid. rap-, v. p. 82, 54). SEN. Herc. O. 552 Iuppiter -um mare taurus ... scidit (SER. med. 85. ASTER. ad Renat. 5 [rub- cod.]). Thy. 361 saevo -us freto ventosi tumor Hadriae. LVCAN. 6, 66 qui tutus ... -um nescit latrare Pelorum. VAL. FL. 4, 583 cum ... -i steterint in gurgite montes Symplegades (aliter, sc. de undis: IVVENC. 2, 29 ad caelum -os sustollere m.). SIL. 15, 784 -i ceu belua ponti ... aestuat (AVIEN. Arat. 676). STAT. silv. 3, 2, 85 Lucani -a ora maris. CE 893, 9 (e Liguria; post a. 354) -os contra fluctus gentesque nefandas ... murum ... opposuit (PRVD. c. Symm. 1 praef. 50 AVG. c. Cresc. 4, 24, 31 c. Petil. 1, 10, 11 DRAC. Romul. 5, 73). PRVD. cath. 5, 85 pontum -is aestibus invium (ARATOR act. 2, 1128. aliter l. 67). perist. 11, 71 -um ... per aequor. DRAC. Orest. 355 pelagus -um ([Vollmer, rap-, ravidus codd.]). Romul. 8, 405). **b** sidera eorumve ardor sim. (cf. p. 84, 31sq.): GERM. 611 redit in caelum ... Sirius ipse totiusque Canis -i vestigia prima (gr. 595 αἰδομένοιο). STAT. Theb. 4, 783 -i sub limite Cancrī. CE 1238, 13 (e prov. Byzacena; saec. fere III) bis senas messes -o sub sole totondi. AVSON. 27, 24 (417 S.), 89 ut ... -os ... per aestus aspirant ... frigus subtile Aquilones. **c** venti sim. (cf. p. 83, 32sq.): SEN. Ag. 484 -us ora Corus Oceano exerens (CLAVD. 12, 42). LVCAN. 6, 27 -o cum tollitur austro mare Ionicum. AMM. 16, 10, 3 anhelante -o flatu ventorum (26, 10, 19). AVIAN. fab. 16, 13 (harundo ad quercum) tu -os ... ventos saevasque procellas. DRAC. laud. dei 1, 708 deus frenat -as in tempestate procellas (2, 159 Romul. 8, 431. 10, 39 -as [Duhn, tab- codd.]). ARATOR act. 2, 1084). al. de vento longavonis: CHIRON 214 ex qua praeclosure[m] magis ventus, quo minus exeundi vadum fit, -us increscit.

2 *variarum* (quae artius ad animantes pertinent, v. sub A); *respicitur*: **a** ipsi affectus sim. (mores v. p. 5, 49; per prosopop. l. 8): VERG. Aen. 6, 421 Cerberus fame -ā tria guttura pandens (cf. p. 5, 71. 6, 21). Ov. met. 7, 413 Cerberus -a ... concitus ira (STAT. Theb. 3, 96 CARM. de Macc. 152 SEDVL. carm. pasch. 3, 40 BOETH. cons. 3 carm. 2, 16. al.; cf. l. 10). SEN. Herc. O. 1077 Tantalus excussit -am sitim (sc. bibendi; aliter: PRVD. perist. 14, 102 argenti et auri vim -ā s. cunctis petitam. SALV. gub. 4, 74). Oed. 1060 (log. Iocasta) Macies ... et atra Pestis et -us Dolor, mecum ite (STAT. Theb. 6, 83 -um ... exsaturare d. PS. QVINT. decl. 16, 8). dial. 3, 1, 1 hunc adfectum, i. iram, ... taetrum ac -um (5, 16, 2 huius a. ... -i atque effreni). epist. 99, 24 sic ferae suos diligunt, quarum concitatus est amor et paene -us. STAT. Theb. 11, 673 horruit Oedipus instinctu -o steruturque ... comae. IVV. 6, 428 vinum ducitur ante cibum, -am facturus orexin. CE 904, 6 (post a. 166) quem martyrem -us misit ad astra furor principis (ANTH. 487a, 7 IVVENC. 2, 48 HIL. coll. antiar. p. 127, 1 OPTAT. 2, 15, 1). SER. med. 767 quanam sunt -ae medicamina digna podagrae? ARNOB. nat. 3, 10 deos cupiditatibus -is ire in mutuas complexiones. 6, 3 p. 310, 3 -os adpetitus. LACT. inst. 5, 5, 6 -a et furens avaritia. PS. AVR. VICT. epist. 23, 6 indomitae -aeque libidinis (avideque var. l.). AVG. civ. 22, 22 p. 607, 1 -a esuries. **al.** **b** bella, tumultus sim.: SIL. 7, 253 his dictis fractus furor et -a arma quierunt. 16, 409 quinam hic -i certaminis equorum est mos? PRVD. ham. 362 non equum vesania ... circi auctorem levitatis habet -ive fragoris. AVG. civ. 3, 18 p. 126, 31 cum ... miseri homines ipsa -a bella ... agerent. ARATOR act. 2, 915 -o ... tumultu clamant Iudaei eqs. (cf. p. 85, 21). **al.**

adv. rabidē. compar. -ius l. 34. [confunditur c. rapide l. 33. 42.] **i. q. modo rabido, sc. affectibus indomitis, modum excedentibus sim. (cf. l. 2sq.; saepius iungitur c. saevire; passim c. acumine quodam, cf. p. 6, 30sq.); c. respectu:** **1** nimiae cupiditatis, libidinis sim.: CIC. Tusc. 5, 16 illum, quem libidinibus ... furem videmus, omnia -e adpetentem ..., nonne ... miserimum dixeris? ARNOB. nat. 7, 6 obiectari moris est escas, in quas -e saeviant (animalia ut: LACT. inst. 3, 8, 7 cum feminas tam -e [rap- var. l.] consectantur, ut vix divelli queant). AVG. mor. Manich. 14, 31 quae gula his rebus, i. carne vinoque, solet -ius immoderatusque raptari. **2** nimiae crudelitatis, saevitiae sim.: LACT. inst. 5, 12, 1 carnificinas ... tyrannorum adversus innocentes -e saevientium (inde LVCF. moriend. 6 l. 48 qui in innocentes tam -e saevit). AVG. adv. Don. 19, 25 p. 125, 4 o furoris tenebras ... contra nos -e litigantes! mor. eccl. 23, 42 in quod vetus testamentum illi Manichaei -e saevitum. in psalm. 85, 16 si quis inimicus tuus et -e saeviens deposita illa rabie factus est mitis et agnovit deum. VEN. FORT. Mart. 4, 596 (in imag.) quem peccatorem -e (rap- var. l.) circum sua crimina latrant.

deriv.: rabidiosus.

*rabies, -ē f. et rabia, -ae f. (v. l. 52sq.). [a rabere, ut scabiēs a scabere, cf. Leumann, Gramm. 1977, 285; praeter -s exstat rabia, unde rabiare. Mei.] scribitur rab- in codd. vet. TER. Eun. 301 (A). LIV. 28, 21, 9 (P). 45, 26, 7 (V), rap- non nisi in recc., e. g. SEN. clem. 1, 12, 4 STAT. Theb. 10, 289, rav- CIL III 6037 (saec. V/VI). SVLP. SEV. dial. 1, 25, 1 (cod. V a. 517). NOT. Tir. 71, 99 -s. **genus fem. testatur** CHAR. gramm. p. 33, 9 DIOM. gramm. I 327, 21. **al. de formis: inter voces decl. V^{ae} affert** PS. ASPER gramm. suppl. 45, 2, sed cf. SERV. auct. Aen. 1, 200 '-em' ... secundum antiquos dictum ...; nam '-am' dici adfirmant (-a exhibent COMMENT. Lucan. 7, 470 GLOSS.; cf. l. 62sq.); **gen. sing. -es** LVCR. 4, 1083, -ei (formam testatur e. g. CHAR. gramm. p. 46, 2) ?COLVM. p. 9, 2. CASSIAN. inst. 7, 24 PETR. CHRYS. serm. 116, 5. **al., dat. -e fort. p. 8, 44; inter singularia tantum afferunt e. g. CHAR. et DIOM. l. 49sq., sed exstat acc. plur. -es** DRAC. p. 10, 74 (vix nom. plur. p. 9, 25). **de notione (cf. p. 4, 58):** CHAR. gramm. p. 33, 9 -s: ἡ λύσσα (item p. 46, 2 GLOSS.). **SYNON.** Cic. p. 415, 9 arma. ... strepitus. -s. furor eqs. GLOSS. -s: furor, insania. furor vel iracundia. **al. GLOSS.¹ I** Ansil. RA 16 -e: indignatione. 18sq. -em: asperitatem. velocitatem. 21 -s: fervor. **SALL. legitur in versibus inde a** PLAVT. TER., in orat. soluta inde a CIC., SALL. [it. rabbia (unde it. sept. et centr. rabbia 'locus, ubi torrens se devolvit', item hisp. rabión), comel. réba 'incubus', sic. vet. raia, francog. rage, prov. (et ragi), cat., hisp. rabia, port. raiva. cf. M.-L. 6980 et Faré, Postille. Battisti-Alessio IV 3188. Cortelazzo-Zolli² 1302. Wartburg X 8sq. Coromines VII 23sq. Coromines-Pascual IV 743sq. Machado³ V 33sq. Schd.] [falsa var. l. STAT. Theb. 10, 823 CLAVD. 17, 219; restit. VAL. FL. 7, 125 PS. QVINT. decl. 14, 10; e con. dub. PLIN. nat. 25, 35 SIL. 12, 669.]

significatur status eius, qui animi sui compos prorsus non est (videtur), fere i. q. λύσσα, furor sim. (iuxta ponitur e. g. crudelitas p. 9, 19, furiae p. 9, 23, furor p. 8, 72, 9, 19, 36, 10, 23, 60, insania p. 8, 41, 11, 53, ira p. 9, 15sq. 18, 10, 28, 73, saevitia p. 9, 19; meton. v. p. 8, 10, 11, 38sq., per prosopop. p. 11, 57): **I** vi originaria respicitur animus morbo correptus vel vi numinis oppressus: **A** usu laxiore pertinet ad vari-

as passiones: **1** morbum comitalem: PLAVT. Capt. 558 gliscit -s, cave tibi (cf. 550 isti qui sputatur morbus interdum venit, ceterum infra p. 13, 39; ad rem v. Plin. nat. 10, 69, 28, 35).

2 furorem bacchantis vel vaticinantis (afficiuntur corda l. 8; meton. l. 10): AFRAN. com. 8 postquam adripuit -s ... augurem, ... terram ... tremere. CATVLL. 63, 4 stimulatus ibi furenti -e se castravit (Attis ut: 63, 44 rapida sine -e ... sua facta recoluit [opp. 46 liquida ... mente]. 63, 57). VERG. Aen. 6, 49 -e fera corda Sibyllae tument; ... adflata est numine ... dei. LVCAN. 5, 210 perstat -s vatis. CLAVD. 20, 526 Thebas ... reversae Maenades ... -em desisse dolent. **meton. de ipsa spuma:** LVCAN. 5, 190 spumea ... -s vesana per ora virginis effluit.

3 delirationem mentis, phrenesin (afficitur mens l. 21, cerebrum l. 26): **a** proprie: in fabulis de -e a diis imposita: Ov. met. 4, 503 attulerat Tisiphone ad venenum parandum ... oblivia mentis ... -emque et caedis amorem. VITR. 8, 3, 21 quod ... Melampus sacrificiis purgavisset -em Proeti filiarum restituissetque ... mentes in pristinam sanitatem (vertitur gr. λύσση ex epigr. postea allato). SEN. Herc. O. 807 vulgus antiquam putat -em redisse Herculis. **exempla cetera:** SEN. dial. 5, 26, 1 quare fers aegri -em et phrenetici verba? COD. Iust. 6, 22, 2 pr. (a. 290) si quis aliqua furoris -e constrictus se praecipitem dedit. LACT. mort. pers. 49, 4 Maximinus propter venenum insustentabili dolore usque ad -em mentis elatus est. **al.** **b** hyperbolice et conviciose (cf. p. 10, 5): SIL. 7, 546 (log. filius Fabii Cunctatoris) Romani piabunt erroris -em et nostrum violasse parentem. COD. Theod. 9, 40, 17 ut Eutropius in exilium missus nequeat suarum cogitationum -e cuncta miscere. RVT. NAM. 1, 445 quanam perversi -s tam stulta cerebri in monachis? (448 nigro viscera felle tument).

B usu strictiore pertinet ad morbum caninum, in quem morsu aliove contactu etiam homines incidunt, ita ut hydrophobiam patiantur (cf. p. 4, 58): **1** proprie afficiuntur: **a** animalia: canes (v. etiam sub b): VERG. georg. 3, 496 peste canibus blandis -s venit. GRAT. 383 valet plurima per catulos -s invictaque letalis est (387 pestis). COLVM. 7, 12, 10 canibus liquor coctae fabae fervens -em creat. 7, 12, 14 castrando catulorum laudas -s acetur, letifer morbus huic generi (inde PLIN. p. 5, 13). PLIN. nat. 8, 152 -s canum Sirio ardente homini pestifera ..., ita morsis letali aquae metu. **al.** VAL. FL. 7, 125 aegra novā iam peste canis (-eque, futurā (edd., rapique codd.). **al.** cetera: COLVM. 8, 17, 2 si -e vexantur murenae, quod huic generi velut canino solet accidere eqs. (aliter p. 9, 39). APVL. met. 9, 2, 3 venenatis morsibus canis rabidae cont[r]acta nonnulla iumenta efferari simili -e. 9, 2, 6 pestilentiae letalis pervicaci -e ... peresus (respic. Lucius asinus ut: 9, 3, 4 noxiam -em). PELAGON. capp. 29 de -e vel ... de insania equi eqs. CHIRON 280 (inde VEG. mulom. 2, 11, 1) si in -em conversus fuerit iumentum, eqs. CAEL. AVR. acut. 3, 9, 99 causa hydrophobiae est canis rabidi morsus vel ... eorum animalium, quae sint simili -e obnoxia, ut luporum, ursorum eqs. **al.** **b** homines: PLIN. nat. 24, 95 alysson frutex a cane morsos -em sentire non patitur. RVFIN. hist. mon. 30, 2, 1 qui adolescens morsu canis rabidi ictus in -em est (gr. 22, 3 παῖδα λυσσῶντα). AVG. civ. 22, 22 p. 606, 2 a -e, quae contingit ex rabido cane. CAEL. AVR. acut. 3, 9, 99 (antea l. 43) alii rabidi animalis unguibus laesi in -em devenerunt. **al.** in versione prava: EPIPHAN. Avell. 244, 11 sucus quidam medetur his, qui aquosa -e tenentur et qui ... vehementer insaniant (cf. Migne gr. 43, 296^b πρὸς ὑδρωπας καὶ τοὺς ... μαραινόμενον).

2 in compar. vel imag. de aviditate saevienti, quae tamquam morbi contagio late diffunditur (exempla certiora): SALL. or. Lep. 19 illa ..., quae -e contracta toleravimus, manus conserentis inter se Romanos exercitus eqs. or. Phil. 9 licentiam scelerum quasi -em ad integros contactu procedere. LIV. 4, 9, 10 velut contacta civitate -e duorum iuvenum amore furentium. 21, 48, 3 Gallos contactos ... eo scelere velut iniecta -e. 28, 34, 4 fatalem -em temporis eius ..., cum velut contagione quadam pestifera ... castra ... insanierint (AMM. 31, 10, 1 quae t. -s ... progrediens late serpebat). AMM. 28, 2, 10 per Gallias latrociniorem -s saeva scatebat in perniciem multorum.

II vi deflexa respiciuntur mores, sc. de habitu animi, qui vehementiā saevitiāque modum excedit: **A** proprie, sc. de ipso habitu animi; respicitur potius: **1** affectus animi causa quadam provocatus (exempla selecta inde a SEN. philos.); pertinet ad nimietatem: **a** libidinis, salacitatis: **α** hominum: TER. Eun. 301 (298 de amore loquitur) ludum ... dices fuisse illum alterum filium amantem, praeterea huius -s quae dabit (DON. ad l. 5 non libidinem in sese, sed quandam -em ... in venerios appetitus). LVCR. 4, 1083 stimuli subsunt ..., -es unde illaec germina surgunt (1077 ardor amantum). 4, 1117 redit -s eadem et furor ille revisit. HOR. epod. 12, 9 indomitam properat -em sedare vetula. PRVD. perist. 13, 25 luxuriae, sc. adulterii, -em tantae cohibet ... Christ. PALLAD. hist. mon. I 38, 5 p. 310^A a voluntate -ei ipsius mulieris separari (gr. p. 117, 15 λυττώσης). **β** animalium: COLVM. 6, 35, 1

equarum nota -s, ut cum in aqua imaginem suam viderint, amore inani capiantur ...; eius [vero -ei] signa sunt eqs. (1 v. app. crit.). PLIN. nat. 8, 112 cervi mares relicti -e libidinis saeviunt. 10, 181 suum -s ... aceto mitigatur naturae, i. genitalibus, adperso. 28, 181 ut admotos mares equos ad -em coitūs agat hippomanes. 28, 198 (si recte huc) -em hircorum, si mulceatur barba, mitigari. al.

β irae, odii sim. (plus est quam odium l. 17; -s fit e nugis e. g. l. 19); -s saevit: **α quolibet modo:** ① usu communi pertinet ad:

① homines (deam l. 12; cf. p. 10, 20): CIC. Tusc. 4, 53 bellatores aliosque nihil sine -e ... fortiter facere posse? (cf. 52 non desiderat fortitudo ... iracundiam). HOR. sat. 2, 3, 323 horrendam -em tuam (sc. Horatii; cf. epist. 1, 20, 25 irasci celerem). carm. 1, 15, 12 galeam Pallas et aegida currusque et -em parat. OV. met. 3, 567 iritatur ... retenta et crescit -s Penthei. Ib. 231 perbibit inde, sc. lacte canino, suae -em nutricis alumnus, latrat et in toto verba canina foro. LIV. 6, 33, 4 ira et -s Latinorum ... eo erupit, ut eqs. 8, 30, 1 incerti auspicii vitium ... in -em atque iras imperatorum vertit. SEN. clem. 1, 12, 4 ignarus tyrannus, quanta -s (edd., rapies trad.) oriatur, ubi supra modum odia creverunt. dial. 4, 12, 6 effugere ... iram et cum illa -em, saevitiam, crudelitatem, furorem eqs. 4, 25, 3 cur tussis alicuius ut sternutamentum ... in -em agat? CVRT. 4, 4, 17 in tot armatis occidendis defecerat -s (Alexandri ut: 4, 6, 29 ira[m] ... vertit in -em [sim. 10, 4, 2]). PETRON. 139, 5 vix posse fieri, ut -s irascentis domini sine verbere consideret (EPIGR. Bob. 26, 24 d. furias ac -em). SIL. 1, 70 -em in fines Italum ... addiderat puero Hannibali patrius furor (eiusdem -s respic. 11, 224, 12, 430). al.; nota plur. verbi per synesis: IVVENC. 3, 720 colonorum -s hos famulos ... proterrent (spectat ad Matth. 21, 35).

② animalia: canes (cf. l. 14): LVCR. 5, 1065 longe alio sonitu -s restricta (v. app. crit.) canum fremuntium minatur. VERG. Aen. 7, 479 subitam canibus -em ... obicit Allecto (CLAVD. DON. ad loc. p. 71, 29 ad naturalem -em canum ... nocitura Furia adiecit augmentum). APVL. met. 4, 3, 6 ad me, i. asinum, laniandum -e perciti canes (sim. 9, 36, 5 furiosa -e conciti). al.

quaelibet: OV. met. 15, 521 Hippolyti vires ... -s non superasset equorum, ni eqs. (517 turbantur). LIV. 26, 13, 12 feras bestias caeco impetu ac -e concitatas (sim. respic. -s ferarum: SEN. dial. 3, 3, 4 impetus habent f., -em, feritatem, incursum eqs. 6, 7, 2. LVCAN. 4, 240 cruoris sapore redeunt -sque furorque [242 ira]). CVRT. 8, 14, 33 belua, i. elephantus, instincta -e ... invehebatur. MELA 3, 43 -em appropinquantium tigrum catulis orbarum. PLIN. nat. 8, 52 leonem in -em agente ... lascivia simiarum. 8, 68 -em et ipsae cameli sentiunt. 9, 77 acetii gustu ... eas murenas in -em agi (aliter p. 8, 37). 11, 172 sanguinis sapor invitat ad -em leones felesque. VAL. FL. 7, 65 (loq. Aetes) tauris -em ... nostra senectus ... dedit. al.

③ c. acumine quodam in sermone eius, qui accusat, vituperat:

① bellum, discordiam civilem (in imag. l. 45. 48): HOR. carm. 3, 24, 26 impias caedis et -em tollere civicam (cf. -s civilis: LVCAN. 6, 63 aestuat ... -s c. TAC. hist. 3, 80, 2). LIV. 3, 66, 4 (in imag.) occaecatos lupos, sc. Romanos, intestina -e opprimendi occasionem esse. 45, 26, 7 q(uae) vos -s ... agitat, cives, qui civitatem in discrimen vocatis? al. GERM. 112 (in imag.) aetate aurea nondum vesanos -s nudaverat ensis. VELL. 2, 125, 1 -e[m] qua[n]dam et ... confundendi omnia cupiditate. OCTAVIA 784 (781 furor populi) non cedit metu concepta -s temere, sed vires capit. LVCAN. 5, 359 quibus haec militum -s auctoribus arsit. 7, 51. al.

accedit gen. explic.: LVCAN. 5, 262 discedere ... a -e scelerum. SIL. 4, 351 exoritur -s caedum ac vix tela furori sufficient. 5, 394 clamor pugnantium ... fert belli -em ad superos (aliter p. 11, 29). STAT. Theb. 4, 361 Boeotis urbibus ultrix adspirat ferri -s. AMM. 16, 12, 2 barbara feritate certaminum -em undique concitante. al. ② persecutionem Christianorum: ARNOB. nat. 3, 36 quin ira et -e concitati ignes, feras et gladios ... postularetis. LACT. inst. 5, 11, 7. IVVENC. 2, 485 despiciat illorum -em, qui corpora vestra prosternent ferro (spectat ad Matth. 10, 28). RVFIN. hist. 2, 22, 8 eius Neronis ... saevitiae -s ([gr. τολμας]. sim. accedit gen. explic.: 10, 8, 14 in episcopos ... -em crudelitatis extendit Licinius [gr. μανίας]). 6, 3, 3 Aquila ... Aegypto praesidente persecutorum -s increcebat ([gr. διωγμός, ut 9, 4, 2]. SACR. Leon. 837 -em diabolicae p.). AVG. conf. 9, 7, 16 -em femineam, sed regiam. PETIL. Aug. c. Petil. 2, 73, 163 lupinam -em vos impletis (i. ad finem perduxistis), qui non aliter ecclesiis insidias facitis ... quam lupi. al.

③ dicendo, scribendo (saep e. acumine quodam): ① vario respectu: HOR. epist. 2, 1, 149 saevos apertam in -em coepit verti iocus (145 Fescennina ... licentia). ars 79 Archilochum proprio -s armavit iambo. VELL. 2, 64, 3 tribunus quidam [continua] -e lacerabat Antonium (i. canina Ruhnkens). PLIN. nat. 29, 9 medicum quendam -e quadam in omnia aevi medicos perorantem. STAT. silv. 3, 5, 87 nulla foro -s aut strictae in iurgia leges (sim. respici vid. causae forenses: CYPR. ad Donat. 10 saevit invicem discordantium -s. cf. l. 14). PS. CIC. in Sall. 9 quod ista inusitata -e ... in filiam meam invasisti. ANTH. 412, 10 (in poetam quen-

dam) in ... tuam -em publica musa furit. al. accedit gen. rei incorp.: APVL. flor. 7, 11 quae ... facilius res quam linguae -s et vilitas morum? (AVSON. 12, 25 [242 S.], 4). PORPH. Hor. sat. 1, 7, 7 fuit ... in -e orationis amarus Persius. IVVENC. 2, 629 profana verborum -e (HIER. in Zach. lib. 3 praef. l. 24).

② c. respectu haereticorum veritatem impugnantium (saep iuxta latrare sim.; vix cogites de delirantibus, ut spectet ad IA3): CYPR. Demetr. 1, 2 facilius esset ... maris concitos fluctus clamoribus retundere quam tuam -em tractatibus coercere. epist. 59, 2, 3 haeretici ... venenatam -em suam cotidie ... testantur. HIL. in Matth. 6, 1 'canes' ... de oblatrandi adversus deum -e gentes sunt nuncupatae (spectat ad Matth. 7, 6). HIER. epist. 16, 2, 2 Arriana -s fremit. tract. in Marc. p. 320, 8 Porphyrius multis voluminibus -em suam evomuit. PRVD. apoth. 981 latranti Manicheo obsistit Mattheus -emque refellit. al.

c. luctus, desperationis (doloris corporalis l. 16): CIC. Tusc. 3, 63 (62 genera lugendi) propter animi acerbitatem ... et -em ... in canem esse conversam Hecubam. OV. met. 9, 212 ut ... dolor -em conlegerat omnem Herculis vestem Nessi induti (cf. PETRON. 94, 9 Giton ... ex dolore in -em efferatus). LIV. 2, 47, 6 ea desperatio Tuscis -em magis quam audaciam accendit (sim. 32, 23, 9). 25, 37, 11 verso ... in iram luctu discurrunt ... ac velut accensi -e ... in hostem ... incurrunt. 31, 17, 5 Abydeni desperati ad Saguntinam -em versi (cf. FLOR. epit. 2, 6, 6 Saguntini fessi fame, ... ferro, versa denique in -em fide eqs.; sim. 2, 18, 15 Numantini in ultimam -em furoremque conversi). al. SEN. contr. 7, 6, 14 ad summam ... -em, quae numquam nisi ex desperatione fit (sim. explicatur -s: 9, 6, 2 concitatis quoniam est in morte -(s)). exc. 4, 1, 3. CVRT. 9, 10, 16 in -em desperatione versi milites. FRONTIN. strat. 2, 1, 10 Messenius in eam exarsisse -em, ut in proelium cum coniugibus ac liberis descenderent. al. causa -ei indicatur per gen.: SIL. 2, 620 Saguntinus turbidus ira et -e cladum. 5, 158 cui nulla doloris privati -s. PS. QVINT. decl. 6, 4 est quaedam ultima calamitatum -s, et ... in furorem vota ipsa vertuntur.

d. famis, sitis (cf. p. 11, 33 et GLOSS. I Ansil. VE 214 ventris -s [navtrad.]: fames): animalium: VERG. Aen. 2, 357 quos lupos improba ventris exegit ... -s. 9, 64 collecta fatigat edendi ex longo -s. STAT. Ach. 1, 706 licet pulset ... fames, penitus -emque (labemque var. l.) minasque dissimulant lupi. Furiae: SIL. 13, 576 Megaera hinc, sc. ex Acheronte, sicut ac nullo -s restinguitur haustu. hominum: EVSTATH. Basil. hex. 5, 4, 9 per cuticam ... vescendi -em mitigarunt ([gr. p. 101^D τὸ λυσσῶδες τῶν ὀρέξεων]. cf. MAR. VICTOR. aleth. 2, 30 egestas viscera edendi incendens -e [pendet e l. 33]).

e. cupiditatis, aviditatis (passim c. gen. obi., e. g. l. 41. 43. 46. 48; plus est quam aviditas l. 43): SEN. benef. 3, 26, 1 sub Tib. Caesare fuit accusandi frequens et paene publica -s. PLIN. nat. 30, 8 Osthanes ad -em, non aviditatem modo scientiae eius magicēs ... populus egit. 33, 48 exarsit -e quadam non iam avaritia, sed fames auri (item inhiatur auro sim.: QVINT. decl. 312, 7 quid fuit, quod tantam -em creditoris concitaret? ANTH. 21, 196 fulva metallorum ... -s. PANEG. 2, 25, 6 parandi -em parta irritabant. IVVENC. 2, 442. AVIEN. Arat. 342 malesuada lucris -s. al.). SIL. 5, 641 si tanta libido est vobis, i. militibus, -sque fugae. DECL. in Catil. 19 Catilina movit -s quaedam temerariae ambitionis, sitiens immoedicae gloriae (108). CYPR. Demetr. 13, 1 quae haec est insatiabilis carnificinae -s, quae inexplabilis libido saevitiae? CLAVD. 7, 73 Martis -s ... et sequendi ardor (CORIPP. Ioh. 6, 146. aliter p. 11, 7). al.

2. proprietatis animi ingenuita: a hominum (etiam fabuloso- rum): OV. met. 1, 234 (Lycan fit lupus) ab ipso colligit os -em. LIV. 38, 17, 8 quantum Gallicam -em vinceret Romana virtus. VAL. MAX. 9, 2 ext. 4 Thraciae regis ... -s saevitiae (cf. FLOR. epit. 4, 12, 17 in ipsa captivitate -em ostendere Thraces [postea: feritatem suam]). SEN. Thy. 28 nec sit irarum modus ..., -s parentum duret, sc. domus Tantalii. IVV. 15, 126 qua nec ... Cimbri ..., hac saevit -e ... vulgus Aegyptiorum carne humana vescuntium. FLOR. epit. 1, 16, 7 -em ac furorem Samnitium. FIRM. math. 1, 2, 4 Scytharum -em numquam mitigat Iuppiter (1, 10, 12). AMM. 16, 5, 16 barbarica -s exarserat maius (27, 9, 1. cf. HIER. epist. 60, 17, 2 per -em barbarorum [in Ezech. 7 praef. l. 16]). RVFIN. hist. 9, 2 insita sibi, i. Maximino, nequitiae, -e (an est gen. explic.? gr. aliter). comparantur ferae (sc. minus saevae): SEN. clem. 1, 26, 4 animalia abstinent suis ...; horum tyrannorum ne a necessariis quidem sibi -s temperat. dial. 4, 8, 3 ferae mansuescunt alentibus, horum hominum -s ipsos, a quibus est nutrita, depascitur. PLIN. nat. 7, 5 nulli animantium -s acrior, sc. quam homini. al. b. animalium ferocium (etiam fabuloso- rum; cf. p. 9, 29):

OV. met. 11, 369 sq. qui lupus quamquam saevit pariter -eque fameque, acrior est -e. 14, 66 stat ... Scylla canum -e[s] (cf. p. 11, 41). MANIL. 4, 235 exorare tigris -emque auferre leoni (item respic. -s leonum: SIL. 16, 236 catulis -em atque iras expellere alendo. al.; plur. DRAC. laud. dei 3, 209 leonum saevas -es compescere). 5, 707 ille tigrim -e solvet pacique domabit. SEN. contr. 9, 6, 9 quarundam ferarum catuli cum -e nascuntur (sim.

respic. -s ferarum: SEN. clem. 1, 25, 1 *ferina ista -s est sanguine gaudere*. CVRT. 7, 5, 38 cuius ... *ferae -s occupavit animum tuum?* STAT. Theb. 5, 231. *al.*) SEN. Herc. O. 1535 *si qua sub Lerna ... pestis sparget in centum -em dracones*. PLIN. nat. 8, 130 *ursinam -em*. APVL. met. 6, 20, 2 *offulae cibo sopitā canis, i. Cerberi, horrendā -e. al. c deorum, daemou -em sim. natura ferocium*: STAT. Theb. 7, 22 *-s ferrique insana voluptas, qua tumet Mars (OPT. PORF. carm. 28, 26sq.)*. ARNOB. nat. 3, 30 *ut genitoris evaderet -em, celatus est Iuppiter (cf. COMM. instr. 1, 4, 4 viscera natorum -e monstruosa sumebat Saturnus)*. FIRM. err. 26, 2 *Latiaris templi cruore ... -s tua, i. diaboli, ... nutrita est (cf. PASS. Mar. Iac. 2, 2 -s diaboli)*. PRVD. psych. 561 *ut Bellona latentem dissimulet -em*. CLAVD. 3, 48 (*lamentatur Allecto*) quo *-s innata perit? al.*

B *transfertur ad saevitiam rerum*: **1** *naturalium, sc. venti, maris, ignis sim. (mundi l. 23, motus terrae l. 27)*: VERG. Aen. 5, 802 (*loq. Neptunus*) saepe *furores compressi et -em tantam caelique marisque (AVG. in psalm. 88, serm. 1, 11. serm. 75, 6. al.)*. HOR. carm. 1, 3, 14 *primus nauta non timuit ... -em* Noti. epist. 1, 10, 16 *est, ubi ... gratior aura leniat et -em Canis et momenta Leonis?* OV. met. 5, 7 *quod fretum saeva quietum ventorum -s motis exasperat undis (Pont. 1, 3, 54 AETNA 171 STAT. Theb. 7, 810 IVV. 13, 225. al.)*. trist. 2, 150. LVCAN. 5, 603 *Scythici vicit -s Aquilonis et undas torsit. 6, 92 antra ... letiferi -em Typhonis anhelant. 9, 454 Auster Aeolium -em totis exercet harenis*. PLIN. nat. 32, 2 *echenais piscis imperat furori ventorum ...; domat mundi -em*. VAL. FL. 6, 355 *pelagi -s (SIL. 2, 290 DRAC. Romul. 8, 595)*. SIL. 4, 648. *al.* STAT. Theb. 6, 52 *trucus Ionii -s. al.* PRVD. apoth. 142 *-em flammaram algescere cogit filius dei (spectat ad Dan. 3, 92)*. CLAVD. 20, 25 *mugitus ab axe redditur inferno, -s arcana cavernas vibrat eqs. al.* **2** *variaram (c. gen. rei incorp. praeter l. 36)*: VERG. Aen. 8, 327 *deterior ... aetas et belli -s et amor successit habendi (VAL. MAX. 5, 8, 5 b. civilis. AMM. 21, 13, 14. aliter p. 9, 54)*. LVCAN. 1, 666 (*verba astrologi*) *inminet armorum -s. RVFIN. hist. 7, 22, 10 dum ad pestilentiae -em etiam foetor insepulorum cadaverum iungeretur (gr. deest; antea: vim morbi)*. PRISC. periheg. 530 *herba q. d. alimos compescit damnumque famis -emque diurnam (EVSTATH. Basil. hex. 8, 7, 14 quae virtus -em f. in usum medicaminis reformavit [gr. p. 181^d ἀκόροστον ... τὴν φύσιν])*. INSCR. christ. urb. Rom. 4158, 3 (a. 607) *mors, pone trucem -em, non est saevire potestas (sc. post Christi resurrectionem)*.

C *magis minusve vergit in usum metonymiae (cf. p. 8, 10); ponitur pro*: **1** *agente rabioso*: **a** *in periphrasi animantis, cuius nomen apponitur per gen. vel adi. (exempla potiora, cf. e. g. l. 10. p. 9, 25. 10, 67)*: VERG. Aen. 1, 200 *Scyllaeam -em ... et sonantis accessis scopulos*. PROP. 3, 16, 17 *saeva canum -s morsus avertit hiantis (STAT. Theb. 1, 589 filium Apollinis dira c. -s morsu depasta ... disicic)*. STAT. 2, 535 *Gallica per gelidas -s effunditur Alpes*. INSCR. christ. Diehl 1788 (*post a. 465*) *Vandalica -s hanc ussit martyris aulam*. DRAC. laud. dei 3, 385 *barbara quem -s ... si fudisset cuspide*. IORD. Get. 37 *Hunni ... bifariam populorum -em pullularunt: nam alii Altziagiri, alii Saviri nuncupantur. al.* **b** *metonymia plena*: LVCAN. 7, 557 *hic Caesar, -s populi, stimulusque furorum (sc. causa eius furoris; populis var. l.)*. IVVENC. 1, 404 (*loq. Christus*) *effuge pestiferi -s vesana veneni (spectat ad Matth. 4, 10)*. DRAC. Romul. 5, 311 *praedam -s contempsit fulva iacentem*.

2 *actione rabiosi*: LIV. 7, 40, 2 *ultima ... -s secessio a suis habebatur (cf. Ps. QVINT. decl. 4, 20 quicquid factum est, -s, insania fuit)*. FLOR. epit. 3, 8, 2 *Balears ... insulae piratica -e maria corruerant*. PROB. inst. gramm. IV 47, 8 *vox confusa animalium est ut puta equorum hinnitus, -s canum*.

D *per prosopop.*: VAL. FL. 2, 206 *Pavor et ... Discordia demens ... et Dolus et -s comitantur Venerem, Martis coniugem*. CHALC. comm. 76 (N) *ex ubi, Vis, -s, Furiarum examina mille (verti vid. ἔνθα Φόνοσ τε Κότος τε καὶ ἄλλων ἔθνεα Κηρόν [Emped. 31 B 121 D.-K.]*).

appendicula in iuncturarum notabiliorum (exempla selecta): **1** *nominalium; accedunt*: **a** *epitheta*: *varia*: dira vol. V 1, 1273, 18, horrenda vol. VI 3, 2982, 56, saeva l. 19. 42. p. 8, 61 et e. g. RVFIN. hist. 5, 1, 58 Ps. AVG. serm. ed. Mai 4, 3 DRAC. laud. dei 3, 209, trux l. 36 et APVL. met. 6, 12, 3, vesana l. 50 (etiamne p. 8, 11?) et MAR. VICTOR. aleth. 3, 439. *spectantia ad animalia*: canina CAEL. AVR. acut. 3, 9, 98, ferina l. 1, lupina vol. VII, 2, 2, 1851, 21, Scyllaea l. 41, ursina l. 4. *spectantia ad homines*: Arriana p. 10, 11, barbara l. 45, Gallica l. 43. p. 10, 55, Vandalica l. 45. **b** *subst. gen., quibus indicatur*: *quis (quid) -e afficiatur*: passim, v. e. g. l. 15. p. 8, 16. 69. 9, 14sq. 10, 2sq. *quid -s appetat*: v. e. g. p. 10, 40sq. (cf. in c. acc. p. 9, 23). *unde vel cur -s orta sit*: v. p. 10, 28. *qua in re -s fiat manifesta*: v. e. g. p. 9, 52 sq.; *nota gen. notionis affinis*, e. g. crudelitatis p. 9, 61 et IVST. 24, 2, 6, cupiditatis CAES. AREL. serm. 222, 5, famis l. 33, immanitatis HEGES. 4, 9, 5, violentiae IVST. 36, 4, 2, ultionis ARNOB. nat. 4, 37 p. 246, 7, nec non gen.

ident. q. d., sc. furoris p. 8, 20 et IVVENC. 3, 350 RVFIN. hist. 5, 1, 31 POMER. 2, 21, 2, saevitiae p. 9, 60. 10, 56.

2 *verbalium*: **a** *-s est pro subi. verborum*: *intrans.*: arde-
re p. 9, 51, exardescere p. 10, 62, furere p. 8, 6 et HEGES. 4, 9, 5, saevire p. 9, 74 et CLAVD. 26, 98. *trans.*: armare p. 9, 69, nudare p. 9, 48, pro-
terrere p. 9, 26. **b** *-s est pro obi.*: accendere p. 10, 19 et RVFIN. hist. 5, 1, 58, colligere p. 10, 16. 33. 54, concitare p. 9, 56. 10, 45 et FIRM. math. 1, 7, 24 HIER. adv. Rufin. 3, 19 (cf. p. 10, 25), dissimulare p. 10, 35. 11, 11, domare p. 11, 23, lenire p. 11, 18, mitigare p. 9, 3. 6. 10, 37. 61, sedare p. 8, 72 et SEN. epist. 89, 23 SIL. 13, 344 AMM. 20, 7, 11. **c** *-s vario modo coniungitur*: accendi -e p. 10, 20 et OPTAT. 2, 19, 1 CAEL. AVR. acut. 3, 11, 105, in (ad) -em LIV. 29, 9, 6. 32, 23, 9; agere in (ad) -em p. 9, 5. 20. 38. 10, 43 et PLIN. nat. 2, 107. 7, 64. al. AMM. 21, 12, 20 (aliter 22, 9, 8 agentes ad usque -em, ut eqs.; cf. exardescere -e p. 10, 43, in -em p. 10, 26); verti in (ad) -em p. 9, 68. 10, 21sq. 26 et LIV. 22, 51, 9. 31, 17, 5. 38, 21, 11 CVRT. 5, 3, 20 (cf. converti in -em p. 8, 42. 10, 23; intrans. vertere in -em p. 9, 16. 21).

deriv.: 2. rabio (sc. a rabia), rabiosus.

[rabilis v. rebilis.]

1. rabio, -ere. [fort. a radice *rebh- 'moveri, agitari' derivatum et cum parth. rf- 'adoriri', pers. raf-tan 'ire', theod. med. reben 'moveri, agitari' comparandum; cf. Pokorny, Indogerm. etym. Wb., 1959, 853, Rix et al., Lex. der indogerm. Verben, 2001, s. v. *rebh-. Mei.] de origine: NON. p. 40, 1 -ere dictum est a rabie (afferunt VARRO, CAECIL. l. 33sq.). *verbum III^{ae} coniug. tribuit* CHAR. gramm. p. 478, 1; non occurrit formae rabo, rabens sim. in lexicis quibusdam allatae neque est, cur agnoscas hac significatione rabio, -ire. [confunditur in codd. c. rabiare l. 42. 44 (e coni. dub. l. 59; cf. l. 52), rapere l. 35. 44 (restit. l. 39, vix recte etiam ENN. scaen. 54 MANIL. 4, 461 [v. p. 108, 53. 113, 62; e coni. p. 96, 43]; in var. l. falsa PSALT. Rom. 21, 14 [cod. 109]. Ps. ORIG. in Iob 2, 26 l. 22).]

i. q. rabie affectum esse, sc.: **1** *furore, saevitia sim. (ad morbum caninum alluditur l. 33sq. 38, cf. 2. rabio): -unt homines*: CAECIL. com. 89 -ere se ait. VARRO Men. 217 *quid est? quid latras? quid -is? quid vis tibi?* MANIL. 5, 224 *eis, qui Canicula oriente nascuntur, corda micant et lingua -it latratque loquendo (rapit var. l.)*. SEN. epist. 29, 7 (*antea*: genus insaniae) *videbis eosdem obtrectatores philosophiae intra exiguum tempus acerrime ridere et acerrime -ere (rub- var. l.)*. -unt *animalia*: MANIL. 5, 208 (*de Canicula stella*) *latrat ... Canicula flammis et -it (Scaliger, rapit sim. codd.) igne suo geminatque incendia solis*. PHILO quaest. in gen. 4, 160 (*ad 25, 25*) *densitas pilorum Esau vice -entis bestiae ex ira. -it diabolus*: VEN. FORT. Mart. 3, 280 *graviter quendam ut -ens invaserat hostis (rabians var. l.)*. **2** *vesania*: VEN. FORT. Mart. 1, 431 *dentibus ut -ens ... frenderet servus, quem possidebat daemon (rabians, rabies, rapiens var. ll.)*.

deriv.: rabidus, rabies.

2. rabio, -āvi, -āre. [a rabia. Mei.] de origine et coniug.: E-
TYCH. gramm. V 459, 9 a quinta decl. derivantur verba, ut rabies rabie, -o -as (16 primae ... coniugationis). GLOSS. II 363, 27 *λυσσῶ*: -o, furio (rav- cod. Harl. 5792 [saec. VII]; forma -o ad 1. rabio pertinere potest, sed cf. III 431, 19 *ῥαβιον ὄυσσα [i. ῥάβιον λυσοῦ]*: canis rabia(t) [si recte restit. Niedermann, Recueil, 1954, 155]. GLOSS.¹ II Philox. RA 1-at: *λυσσῶ*). [confunditur in codd. c. rabere l. 60. 68 (cf. l. 27sq.); falso trad. pro radiare TERT. nat. 1, 4, 14.]

i. q. rabie affectum esse, sc.: **1** *insania*: CHIRON 284 (*tit. de insania*) *tanquam rabiosum sit iumentum et propter pedum dolorem -verit*. **2** *morbo canino, quo laborant: animalia sola*: CHIRON 301 *si quod iumentum -verit [sim. 280, v. p. 8, 42]. 982 si quod i. -are temptaverit*. Ps. THEOD. PRISC. add. p. 281, 22 *canis numquam -at (rabiet Rose) in domo, si pellem canis rabiosi ... in porta figas (PRISC. LYD. solut. 9 p. 96, 13 homines a -antibus morsos c. [rabientibus var. l.]. cf. p. 96, 12 et caninos morsus et luporum, cum -ant)*. *homines una cum animalibus*: CHIRON 302 (*nisi ad l. 56*) *solent ... et quiq. ab eo iumento morsi fuerint, similiter -are. 515 canis rabiosus si quod iumentum momorderit, et ipse, qui morsus est, sive homo sive iumentum facile -bit (cf. Veg. mulom. 2, 148, 1 convertat in rabiem)*. GLOSS.¹ I Ansil. YD 27 (med. p. 92: 'ydrofobicon') *animal sive homo, qui ... aquam infectam biberit, statim demens efficitur aut -at*. **3** *furore, saevitia*: PASS. Saturn. Dat. 8, 5 *martyr preces domino sub carnifice -ante fundebat (rabiente var. l.)*. Ps. AVG. serm. ed. Caillau 2 app. 56 p. 294 *agresti mente -antes daemones*.

3. rabio v. I. ravio. **rabiosē** v. rabiosus. Grossardt.

rabiosulus, -a, -um. *a rabiosus demin. i. q. aliquantum ra-
biosus, iracundus*: CIC. fam. 7, 16, 1 *illas litteras -as sat fatuus dedisti*.

rabiosus, -a, -um. *a rabies. scribitur rap- p. 18, 43, rav- in var. lect. p. 13, 35 et Ps. APVL. herb. 36 l. 13 (cod. Ca saec. IX, rabidi cett., ed.)*. NOT. Tir. 71, 100 -us. *de notione (cf. p. 14, 40)*: GLOSS. -us:

[Harbsmeier]

λυσοώδης. calumniator (cf. p. 14, 48). GLOSS.¹ I Ansil. RA 39 sq. -us: discurrrens cum impetu. insanus. legitur non nisi posit. inde a PLAVTO, CIC., HOR.; de usu cf. PROB. app. gramm. IV 199, 13 rabidus, non -us.

[it. rabioso, sard. centr. rayozu, francog. med. rabieux, vasc. arraujos, prov. rabios, rajuos, hisp. rabioso, port. raivoso. cf. M.-L. 6981 et Faré, Postille. Cortelazzo-Zolli² 1302. Wärburg X 11. Machado³ V 34. Schd.] [variat in codd. c. rabidus p. 12, 74 et PLIN. nat. 29, 98 PLAC. med. 17, 17 rec. β. al., ramosus GLOSS.¹ III Abol. RA 12 (cf. l. 35).]

i. q. rabie plenus, rabidus (qua cum voce alternat l. 27. 38. al. [cf. l. 3]; disting. voces similis notionis maxime l. 30sq. 63): 1 strictius spectat ad morbum: a caninum (maxime apud canes eosve, quos canes morderunt [sed aliter l. 34]; huc alluditur l. 70 et sub 2b, fort. etiam sub 2aγ): α in imagine (sc. homines vel canes vel lupi vocantur): PLAVT. Men. 837 illa me ... -a femina adservat canis (in eadem re: 933 [aliis 936] Menaechmus uxorem suam esse aiebat -am canem). LACT. inst. 5, 23, 4 veniet -is ac voracibus lupis, i. malis principibus, merces sua, qui iustas ... animas ... excruciverunt. AVG. c. adv. leg. 2, 4, 13 l. 450 contra ... apostolicam vocem canis iste -us oblatrans (i. haereticus).

β proprie; morbo afficiuntur: ① canes, lupi (maxime in iunctura canis -us [-a], cf. l. 14sq. 18; subst. l. 27): HOR. epist. 2, 2, 75 -a fugit c. PAUL. FEST. p. 101 'harrire' garrere, quod genus vocis est c. -ae. CELS. 5, 27, 2^A si -us c. fuit. PLIN. nat. 29, 99. al. agitur de morsu: CELS. 5, 27, 2^B -i c. morsum (COLVM. 6, 13, 1 -ae canis vel lupi. SCRIB. LARG. 171 in Sicilia fiunt plurimi -i c. [postea: ad horum m.]. al. PLIN. nat. 20, 94. et saepius. DIOSC. 1, 110 p. 55, 25 [gr. l. 100, 3 λυσοώντος]. al.). SCRIB. LARG. 173 locum morsum a -o c. PLIN. nat. 29, 100 remedium datur morsis a -o, ne rabidi fiant. CHIRON 515 v. p. 12, 63. PLAC. med. 9, 7 rec. α ad c. rabidi morsum: ... eos, qui c. -o morsi fuerint. ORIBAS. syn. 8, 13 La p. 221 signa mordentis canes ... -i (gr. λυσοώντος). al.

② iumenta: CHIRON 17 (inde VEG. mulom. 1, 25, 2) apioso, insano, cardiaco ..., sideraticio, -o (sim. 276 [inde VEG. mulom. 2, 9, 3] fiunt apiosi, insani, -i eqs. 297, 1 [ex ind. capp.] de -o. de cardiaco eqs.). 284 v. p. 12, 55. 295 ut fiat insanus simile -o. PRISC. LYD. solut. 8 p. 91, 8 (sec. Strabonem 6, 1, 13) Subaris flumen bibentes equos ex eo -os, esse facit (i. Bywater, ramos- vel ramos- codd.; aliter Strabo, sc. πρυγτιζούς). ③ homines: AVG. civ. 22, 22 p. 606, 6 ut bestia faciat hominem, quem forte adtaminaverit, contagione pestifera ita -um, ut a parentibus ... peius omni bestia formidetur (p. 606, 2 rabido [var. l. -o] cane).

b comitiale (nisi respic. vesania; ad rem v. Theophr. charact. 16, 14 μανόμενον ... ἰδὼν ἢ ἐπίληπτον ... πύσαι. Plin. nat. 10, 69 comitiale propter morbum despui suetum. 28, 35): PLAVT. Capt. 547 hic homo -us habitus est in Alide. 552 me -um atque insectatum esse hastis meum memoras patrem et eum morbum mi esse, ut qui me opus sit insputariet?

2 laxius spectat ad quemlibet furorem, iram, saevitiam sim.:

a -ae sunt res variae, sc.: α qualitates, affectus: CIC. Tusc. 4, 50 vide ne fortitudo minime sit -a sitque iracundia tota levitatis (postea: rationis ... expers). CLAVD. DON. Aen. 7, 450 p. 68, 2 ('rabido ... ore') qui -o furore fremiscunt. AVG. civ. 18, 13 p. 273, 25 de ... -a turpitudine Bacchanalium. c. Pelag. 4, 11, 33 -a mentis caecitate. β clamores, voces sim. (lingua l. 55): SEN. Herc. f. 172 clamosi -a fori iurgia. PETRON. 96, 5 -a barbara voce. 136, 4 anseres ... foedo ... ac veluti -o stridore circumstant me trepidantem (Ps. AVG. serm. ed. Mai 70, 2). PORPH. Hor. epist. 1, 18, 81 ('dente Theonino') Theon ... -ae dicacitatis fuit. SER. med. 256 -us clamor ventorum. CYPR. GALL. num. 242 (sec. num. 11, 1) -ae obprobria linguae. γ silentia (sunt qui coll. Paul. Aeg. 5, 3, 1 ἄφωνοι alludi putent ad silentium canum -orum): PERS. 3, 81 murmura cum secum et -a s. rodunt, philosophi (i. repetit AVSON. 14, 21 [364 S.], 24).

b -a est Canis stella (cf. e. g. p. 6, 64. 12, 38): PS. HOR. sat. 1, 6, 126 fugio -i tempora signi (codd. Hor. plerique, campum lusumque trigonem recte cod. V; cf. PORPH. caniculares dies dicit, qui sunt caloratisimi. SCHOL. aestuosi).

c -i sunt animantes (homines praeter l. 65; linguam v. sub αβ): SEN. dial. 3, 4, 2 dicimus ... stomachosum, -um, clamosum ..., quae omnia irarum differentiae sunt. PS. QVINT. decl. 12, 27 (cf. 26 immanes ferae) ferae eiusdem generis mutuo ... laniatu abstinent, nec est ulla ... adeo -a belua, cui non imago sua sancta sit. AMM. 25, 4, 2 Sophocles gaudebat amorem ut -um quandam effugisse dominum et crudelem (cf. Plato rep. 329^c λυττώνα). AVG. c. epist. fund. 3 cum in Manichaeorum dogmate -us et caecus errarem (de haereticis [cf. l. 18] ut: MAR. MERC. Conc.⁵ I 5 p. 22, 36 nemo te -um audit latrantem, Iuliane [postea: devium; insano]). adv. rabiosē. i. q. modo rabioso, furioso: CIC. Tusc. 4, 49 (antea: sine ... gladiatoria iracundia) nihil ne in ipsa quidem pugna iracunde -eve fecerunt Ajax Hectorque.

deriv.: rabiosulus; cf. rabidiosus.

rabis v. ravis.

[rabito v. rebito.]

Harbsmeier.

1. rabo, -ōnis m. [iocose de arrabo decurtatum, sc. syllaba ar- ut in ar-rīdēre pro praeverbio habita; v. Leumann, Gramm. 1977, 382. Mei.] i. q. arrabo (ad rabiem alludi putat Lindsay, Lat. language, 1894, 177): PLAVT. Truc. 688 sq. v. vol. II 633, 37 sqq.

2. rabo, -ōnis m. vox orig. semit. (cf. radicem hebr. רַבַּב ad numerum quaternarium pertinentem); abl. sg. rapō l. 16 fort. a rabus m. (vel rabum n.).

est mensura quaedam earum rerum, quae fundi possunt, i. q. quadrantal (i. receptaculum ad metiendum aptum, nisi quod apud AVG. etiam ipsam rem metiendam intellegere possis; ad rem v. Salama, Bull. de la Société nat. des Antiquaires de France, 1993, 190 sqq.): INSCR. Année Épigr. 1993 n. 1776 (e Mauret. Sitif., saec. II/III) -o publicus municipii Aelii Chobae (ita excavatus est lapis, ut capiat quadrantal). AVG. epist. 102, 23 puto ... modios et -es, urnas et amphoras non temporum esse mensuras. CHART. lat. ant. XVII 652 (= PAP. Tjäder 8) II 13 (Ravennae, a. 564; in enumeratione bonorum cuiusdam) rapo valente asprione, modio eqs. (exemplum huc refert Tjäder I p. 436 ad loc.).

[3. rabo, -ere v. 1. rabio.]

rabola v. rabula.

Bl.

rābuculus (-busc-?), -a, -um. [a 1. rāvus deminutive, ut exspectes rāvuc-; si tamen rābusc- legendum, veri simile est subesse vocem *rāvusca a 1. rāvus derivatam (cf. ātrusca ab āter) eamque genus uvae significasse, similiter atque asinusca, ātrusca, labrusca (de quibus v. Leumann, Gramm. 1977, 340). Mei.] in codd. raro occurrit scriptura rabusc-, quam praefert pars edd.

i. q. colorem ravum habens (fem. sing. tantum quasi pro subst. [subaudire possis vitis], quo appellatur vitis quaedam uvae huius coloris ferens): COLVM. 3, 2, 27 (inter genera vitium) vennuncula eademque scirpicula (Hedberg; scirpula Gesner, scuritula al. codd.) atque -a eqs. (in codd. scrib. etiam rabuc-, rabit-, rubic-). PLIN. nat. 14, 42 damnantur etiam visu cinerea et -a et asinusca eqs. (rabuc- codd. plerique; rabusc- edd. rec. sec. var. l.). Wieland f.

*rabula (rav-), -ae m. [fort. a radice *reā, d^h -'perficere, consulere' (cf. cambr. med. ad-rawd 'narrare', got. rodjan 'loqui') addito -lo- suffixo, sc. ita ut *rā, d^hlo- in *rabulo-, tum in *rabulo- mutatum sit; cf. Pokorny, Indogerm. etym. Wb., 1959, 59 sq., Rix et al., Lex. der indogerm. Verben, ²2001, 451. -a terminatur sicut aliae voces, quae designant occupationes humiles, e. g. bargina, cacula, lixa, sculna, scurra; cf. Leumann, Gramm. 1977, 280. Mei.] de origine et notione: PAUL. FEST. p. 272 -a dicitur in multis intentus negotiis paratusque ad radendum quid auferendumque, vel quia est in negotiis agendis acrior, quasi rabiosus (cf. NON. p. 26, 16 [affert l. 68] -ae, litigiosi: a rabie dicti [p. 60, 13, ubi addit quem nunc advocatum vel causarum patronum dicimus afferique CIC. l. 75]. fort. huc alludit latrator p. 15, 3). p. 283 (si recte restit.) rava vox rauca ..., unde etiam caudidicus pugnaciter loquens ravula (Lindsay, rabula Müller; ravilla cod. F, quod def. Bücheler, Rhein. Mus. 11, 1857, 458, Havet, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 525 sq. [cf. 2. ravilla]; plura loco lacunosus FEST. p. 282 [cf. l. 62]). CHAR. gramm. p. 407, 31 (inter voces ab r littera incipientes) -a canis (pab-cod.). GLOSS. -a: στομαργός. calumniator vel rabidus. clamosus. advocatus vel calumniator (r)abidus. raucus. -am: rabi(di)orem, multum loquacem. -ae: litigiosae (sic). -us: flitere in ebhatis (var. l. eobotum. i. eof-; anglosax.). sim. al. in glossis. scribitur in codd. medii aevi fere rab- (cf. l. 40sq. 59 sqq.) e. g. apud CIC., GELL., HIER. epist., CLAVD. MAM., ceterum rav- (cf. fort. l. 43; scripturam veram esse putat Havet, loco cit. 523 sqq.) e. g. SYMM. epist. 3, 23, 2 (rab- var. l.). SIDON. epist. 4, 3, 10, rap-GLOSS. IV 560, 20 sqq.; -ul- saepe, ceterum e. g. -ol- GLOSS. IV 160, 15. GLOSS.¹ I Ansil. RE 1858 revola. al. de formis: nom. sing. -us l. 50, acc. sing. -um in var. lect. p. 15, 10. [venet. (Vicetiae) robolin 'orator vel caudidicus clamosus pessimusque' (item port. rābula). cf. Faré, Postille 6981a. Machado³ V 29. Schd.] [confunditur in codd. c. fabula p. 15, 3, 13 (restit. p. 15, 6, 11, minus probabiliter RHET. Her. 4, 10, 14 [Kayser; cf. var. l. fab- vol. X I, 1348, 65]); parum certe restit. LVCIL. 1289 -a (Lachmann; ravi(...)) cod. F Festi p. 282, ravi Marx, Ravi(lla) Cichorius, edd. rec.). PHAEDR. 2 epil. 15 -is (Baehrens; ab illis trad.); in var. l. falsa pro Ravola SCHOL. Iuv. 9, 4 sq.]

i. q. orator clamosus, indoctus sim. (c. contemptu quodam; iuxta pos. e. g. declamator l. 74. p. 15, 9, garrulus p. 15, 10, 12, latrator p. 15, 3; opp. vel disting. e. g. doctissimus l. 75, eloquens p. 15, 12, orator l. 71. p. 15, 2): VARRO Men. 379 ille ales gallus, qui suscitabat ... scriptores, an hic, qui gregem -arum? (ram- var. l.). CIC. de orat. 1, 202 non ... caudidicum nescio quem neque [pro]clamatore (decl- Klotz) aut -am ... conquerimus, sed eqs. Brut. 180 omnium oratorum sive -arum, qui et plane indocti ... aut rustici etiam fuerunt ..., acutissimum iudico ... Q. Sertorium eqs. 226 P. Antistius ... -a sane probabilis, qui ... cum ... inrideri ... solitus esset, ... postea veram causam agens est probatus. orat. 47 non declamatorem aliquem de ludo aut -am de foro, sed doctissimum et perfectiss-

[Malloch]

simum quaerimus (cf. *adi. forensis*: SYMM. epist. 3, 23, 2. SIDON. epist. 4, 3, 10 apud municipales ... oratores aut f. -as). QVINT. inst. 12, 9, 12 perit ... modestia *oratoris*, si a viro bono in -am (fab- var. l.) latratoremque convertitur. SVLP. APOLL. Gell. 15, 5, 4 ille ... -a audaculus (cf. Gell. 15, 5, 3 barunculo [*Heraeus*, -ruasc- sim. codd.] cuidam ex advocatorum turba). APVL. apol. 3, 7 concessio ... -is (*Colvius*, fab- trad.) id genus, quo ferme solent linguae suae virus alieno dolori locare. HIER. epist. 50, 1, 2 scribis ... nescio quem de trivio ... circumforanum monachum rumigerulum, -am ... contionari adversum me eqs. 52, 8, 1 nolo te declamatorem esse et -am (-um *pars codd.*) garrulumque, sed ... sacramentorum dei tui eruditissimum. adv. Rufin. 1, 15 stulta verboritas -ae (*edd. vet.*, fabula(e) *codd.*) ... et garruli hominis (*opp. eloquentis*). CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 136, 20 ob laudem praesentium quorumpiam -arum (fab- *codd. plerique*) longe maximi damnantur auctores.

deriv.: ?rabularius, rabulatio, rabulatus. cf. *Onom.*

[*rābulānā* pice olim afferebatur ex PLIN. nat. 14, 120 (crapulana p. cod. unus, *edd. rec.*).]

?*rabulārius* est ignarus GLOSS. Aynard. R 13 (= GLOSS. V 327, 32). -us (vel rav-) *coni. dubitanter Gattii ut vocem a rabula derivatam; rac- trad.*

rabulatio, -ōnis f. a rabula (non exstat verbum q. e. rabulāre vel -ārī). i. q. *modus agenda vel loquendi rabulae proprius*: MART. CAP. 6, 577 desudatio curaque districtior ... forensis -is partibus illigata (fabulationibus var. ll.).

rabulatus, abl. -ū m. a rabula (cf. l. 21). i. q. *streptus rabularum*: MART. CAP. 2, 213 hi omnes inter Musarum carmina concinentum audiri, licet perstreperent, nullo potuere -u (rob-, -ato var. ll.).

rabulus v. rabula. ?**rabus** (?rabum) v. 2. rabo. Malloch.

rābusculus v. rabuc-. **1. raca** v. racha. **[2. raca** v. raga.]

racana (rach(ana), -ae f. (raganus [m.?] v. l. 32), ῥάκανα (vel ῥάκανη), ῥάχνη. scribitur -can- apud auctores, -chan- in inscr., nisi aliud indicavimus. GLOSS. V 327, 45 -a: huius sax(onice). 623, 17 raganus vel nelle, (*supra lin.*, i. vel (rag)nelle): cooperitorium vel panniculus. [dalm. rekana 'stragulum', abrut. rākānā 'pannus cannabinus, super quem frumentum siccatur', apul. rākana 'saccus, qui parti interiori currus inducitur', (Melphictae) rākānā 'pannus, quo olivae colliguntur', sard. centr. vet. rāgana 'amiculum, pallium sim.'. cf. M.-L. 6983. Wagner II 333. Schd.] [de COD. Theod. 14, 10, 3 v. p. 54, 22.]

significatur stragulum quoddam (sc. potius in lecto ponendum quam induendum corpori, v. André, Rev. Phil. 40, 1966, 53 sqq.; aestate usurpatur ideoque tenuis esse intellegitur l. 60; rem esse pretiosam apparet e. g. l. 45. 54; iuxta pos. e. g. laena l. 47. 50. 59, sagum l. 51. 57. 59): -ae dantur, mittuntur: EPIST. leg. pr. pr. (CIL XIII 3162) 2, 11 (saec. III¹) velim accipias libente(r) chlamidem ..., dalmaticam ..., fibulam auream cum gemmis, -as duas, tossiam eqs. (GREG. M. epist. 11, 59 l. 23 exenium ... vestrum duas -as ... libenter accepi). ENNOD. epist. 9, 17, 3 p. 241, 7 laenam et -as ... coloris rubei aut fuscii mihi ... dirigite. LIB. pontif. p. 60, 2 (sim. p. 61, 23) papyru (gen.) -as mundas (mille), sc. donavit (ruc- var. l.). GREG. M. epist. 11, 2 l. 22 cognovimus lectos vel lectisternia ... deesse; propterea transmisimus lenas xv, -as xxx, lectos xv. cetera exempla: EDICT. imp. Diocl. 7, 60 L. (de mercede coloratoris) sagum sive -am rudem (rachnam frg. Aezan., v. Zeitschr. Pap. Epigr. 26, 1977, 129; gr. ῥακάνης κανής, ut: 22, 4 L. [de mercede fullonis] in -a rudi). 19, 4 L. (restit. e gr.) (-a ... pe)dum XVI (tincta ... (den.) MMD) (gr. [in cap. περί ἐσθήτος] ἐνδομοίς, ut: 19, 5 L. -a optima grabata(ria) alba libr. XII. 19, 6 L. -a Arabica sive Damascena ... tincta. 19, 7 L. -a rustica. 22, 4 L. in -a rudi). PS. THEOD. PRISC. add. p. 285, 12 si quis in lecto suo in sago (saga var. l.) vel in -a aut tunica sua vel quolibet panno meiaverit. REGVLA mag. 81, 32 fratres in lectis habeant in hieme singulas mattas et sagos ... et lenas, in aestate vero pro lenis -is (-chin- var. l.) propter aestus utantur. VEN. FORT. vita Germ. 44 febricitante viro, dei servi -a undique obvoluto (postea: vestis; -a -cinis ed. c. parte codd., ceterum occurrunt var. ll. -cen-, -chaen-, -chin-, -sen- nec non lodice).

deriv.: racanella.

racanella, -ae f. a racana demin. [dalm. rekañala 'stragulum', langob. reganèl, rag(ane)l 'suppositorium lactantium', raet. occ. (Poschiavo) reganel 'velum cunarum'; histr. regānitsa e slavon. sumptum est. cf. M.-L. 6983. Schd.] i. q. *racana parva*: GLOSS. V 623, 17 v. l. 33 (cf. Migne 73, 356⁴ [medii aevi] quatuor rachaneliae).

[**racanto** DIOSC. 2, 109 p. 221, 16. corruptum pro myacanthos, q. v.]

racca v. racha. **racco** v. racho. Bl.

racemārius, -a, -um. a racemus. i. q. *ad racemum perti-nens*: COLVM. 3, 18, 4 (v. vol. X 2, 2583, 66sq.) quos *pampinos* rustici vocant -os (racemaiores SA; praedic., nisi fort. pro subst. masc., ut signifi-cetur *pampinus sterilis* sim.).

racemātio, (-ōnis) f. a racemare (-ari). i. q. *actio vel effectus racemandi*: meton. et in imag. de iis, qui racemando colliguntur (cf. l. 32): TERT. apol. 35, 11 qui *homines* ... scelestorum partium socii ... revelantur, post vindemiam parricidarum -o superstes, quam eqs.

proprie: GLOSS. III 428, 1 (in cap. de arboribus) -o: φυλλανολογημός (φυλλανα- def. Krumbacher, Byz. Zeitschr. 3, 1894, 419, φυλλολογ- David).

racemātus, -a, -um. a racemus. i. q. *racemis praeditus, racemos habens*: PLIN. nat. 18, 54 sunt ... panico genera mammosa, e pano parvis -a paniculis. *dub., an huc pertineat* CIL IV 5573 (in amphora) Idibus Ian. de Asiniano racemat, dol. I (, si recte legit Sogliano).

racemifer, -a, -um. a racemus et ferre. i. q. *racemos fe-rens*: de Baccho racemis ornato vel de rebus ad eum pertinentibus (cf. p. 17, 18): OV. met. 15, 413 victa -o lynca dedit India Baccho. fast. 6, 483 Bacche, -os hederā distincte capillos. SIDON. carm. 22, 24 temo -r. de vite eiusve partibus: OV. met. 3, 666 Bacchus -is frontem circumdatus uvis (vergit in notionem q. e. acinos ferens, cf. l. 71). SIDON. carm. 2, 323 pro crine deae -r exit ... palmes.

racēmo, -āre et **racēmor**, -ātus sum, -ārī. a racemus (item l. 20). formas depon. testantur DOSITH. l. 22. CHAR. gramm. p. 465, 30 -or, -tus sum. EVTYCH. gramm. V 466, 6 -or. 478, 30 -or, -aris a racemo; auctores exhibent formas tam act. quam depon. de notione: DOSITH. gramm. 71, 14 κοκκολογῶ: -or. [in falsa var. l. VARRO rust. 3, 9, 1 racimari (cod. A, raciocinari sim. cett.).]

1 i. q. *racemis (relictis) privare, sc. vineam*: *proprie*: VET. LAT. lev. 19, 10 (Ps. Aug. spec. 12) vineam tuam non -bis nec acinam vineae tuae colliges (gr. ἀμπελώνα ... οὐκ ἐπανατρογγήσεις, Vulg. v. p. 17, 25). *translate*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 56, 2 exactores populos -antes (spectat ad Is. 3, 12 spoliaverunt). **2** i. q. *racemos (relictos) colligere* (absol. l. 31; gr. resp. καλαμάομαι, quod infra negleximus):

proprie: VET. LAT. Sirach 33, 16 (Aug. quaest. Simpl. 1, 2, 20) ego novissimus vigilavi et quasi qui -atur post vindemiatores (codd. Vulg. colligit acinos). in compar. vel imag. (cf. l. 2. p. 17, 35): VET. LAT. Ier. 6, 9 (Hier. in Ier. 2, 14, 1) -ate, -ate quasi in vinea reliquias Israel ([sec. LXX, Vulg. v. p. 17, 38]. sim. AVG. quaest. Simpl. 1, 2, 20 l. 734 ex reliquiis Israel -tus populus [spectat ad Sirach 33, 17]).

deriv.: racematio.

racemōsus, -a, -um. a racemus. de superl. v. l. 45. [port. racemoso 'ad uvam pertinens'. cf. Machado³ V 30. Schd.]

1 i. q. *racemi formam habens, in modum racemi factus*: PLIN. nat. 13, 30 palmis in cacumine ... pomum est, non inter folia hoc ..., sed suis inter ramos palmitibus -um. 13, 54 terebinthi flos -us olivae modo. GALEN. alfab. 157 (de linozoste) fructum femina quae dicitur habet copiosum et quasi -um. **2** i. q. *racemis plenus, praeditus*: PLIN. nat. 14, 40 vites quaedam sunt ... insignes uva, non vino; ambrosia ... ipsa se sustinens, non item ... columbinae e -is vitibus (-issimis *pars codd.*, *edd. vet.*). 22, 29 hippophaes ... spinis albis, hederae modo -a est, candidis ... acinis.

racēmulus, -ī m. a racemus demin. [it. (g)racimolo 'racemus', unde fort. racimolare 'conquirere, colligere' (nisi ab it. racemo). cf. M.-L. 6984. Battisti-Alessio V 3192. Cortelazzo-Zolli² 1305. Schd.] i. q. *racemus parvus*: GALEN. alfab. 44 (de cadmia) extrinsecus quasi -os habet (racimolus cod. Palat.).

***racēsus**, -ī m. [orig. mediterraneae esse vid.; comparare possis cum gr. ῥάξ, ῥάγος vel ῥώξ, ῥωγός 'uva', cf. de Vaan, Etym. Dict. of Latin, 2008, 511. Mei.] scribitur -cim- GREG. TVR. Franc. 4, 9 p. 141, 3 GREG. M. dial. 1, 9, 2. al. GLOSS. V 327, 38. 42 NOT. Tir. 105, 57, -zim- GLOSS. III 562, 14. de notione (v. etiam p. 17, 4. 52): SERV. georg. 2, 60 -us botryonis est pars (sim. ISID. orig. 17, 5, 14). GLOSS. -us: ἐπιφυλλίς, προφρὸνὰς σταφυλῆς, βότρους. modicus ramusculus cum uvis. -um: butri-nem, uvam. -i: uvae parvae. al. legitur in versibus inde a BIBAC., VERG., in prosa orat. inde a COLVM., PLIN. nat. [linguae roman. contin-uant solam formam -īmus (cf. l. 55sq.): ligur. razimu, trident. razin, venet. aršimo, (ar)zimo, francog. vet. roisin, raisin, prov. razim, cat. raīm, hisp. racimo; sic., calabr. racina e francog. sumptum esse putat Rohlf, Zeitschr. roman. Phil. 79, 1963, 397sq.; abiit in linguam q. d. mozarab. račīm, rixmel sim., arab. (Maghreb) arečūm. cf. M.-L. 6984 et Faré, Postille. Wartburg X 11sq. Coromines VII 54sq. Coromines-Pascual IV 746sq. Schd.] [restit. pro ramus p. 17, 47. 49.]

significatur fructus herbae in formam orbis vel uvae sim. dispositus, conglobatus: **1** c. respectu vitium, fere i. q. βότρους: **a** *proprie*, sc. fere de uva (potius de acinis e. g. l. 75. p. 17, 6. 9; de uva passa p. 17, 2, labrusca l. 75, -is arte factis p. 17, 19): **α** *generatim*: BIBAC. carm. frg. 1 quem Valerium Catonem tres cauliculi, selibra farris, -i duo tegula sub una ... nutriant. VERG. ecl. 5, 7 antrum silvestris raris sparsit labrusca -is. georg. 2, 60 turpis avibus praedam fert uva -os, si labor non

[Malloch]

impeditur. 2, 102 *te laudo*, tumidis bumaste -is. 4, 269 *apibus* proderit ... admiscere ... psithia passos de vite -os (PETRON. 135, 8 vers. 14 p. uva -is). HOR. *carm.* 2, 5, 11 lividos distinguet autumnus -os purpureo varius colore (PORPH. $\langle$ in $\rangle$ -is), ... non omnes simul acinos colorari [ ] Meyer, -us et -os trad.]. *item respicitur color*: PROP. 4, 2, 13 prima ... variat liventibus uva -is. OV. met. 3, 484 variis solet uva -is ducere purpureum ... colorem. MART. 8, 68, 3 purpureos ... -os [CE 1559, 9 *Romae, saec. III/IV in.*]. OV. ars 1, 57 Gargara quot segetes, quot, habet Methymna -os, [ ] item Pont. 4, 15, 9). 3, 703. trist. 4, 6, 9 tempus, ut extensis tumeat, facit, uva -is. MANIL. 3, 663 pingua ... impressis desumpant musta -is (cf. CALP. ecl. 1, 2 madidis incumbant prela -is). COLVM. 3, 6, 2 *si vitis* e duro virgam cum aliquibus -is citat. 3, 17, 3 *pampinus extra certas gemmas* perexiguos ostendit -os. PLIN. nat. 14, 40 quando non -os, sed uvas alias gerunt *uvae bimmammiae*. 14, 43 Alexandrina appellatur vitis ... obliquis -is praedulcibus. SIL. 7, 208 lucentes sole -os. STAT. silv. 5, 1, 50 *ulmus caris* gaudet redimita -is. MART. 3, 65, 3. 6, 49, 9 (*loq. Priapus*) si vel minimos ... hoc de palmitae laeseris -os, *poenas dabis*. PRIAP. 53, 1 contentus modico Bacchus solet esse -o. AVR. Fronto p. 60, 23 rancidos (v. *infra* p. 72, 18). *al. de -is arte factis*: APVL. met. 2, 4, 9 credes ... -os *lapideos* ... agitationis officio non carere. EPIST. Alex. p. 193, 3 *in regia Pori vineam* ... solidam ..., in qua folia aurea fuerunt -ique crystallini. β *speciatim de uva post vindemiam relictā* (in compar. l. 27; in imag. v. l. 38): VET. LAT. Mich. 7, 1 (Ambr. paenit. 2, 8, 79, *sim.* VVLG.) factus sum sicut qui colligit ... -um in vindemia (*ἔπιφυλλίδα*). VVLG. lev. 19, 10 (*dominus ad Mosen*) neque in vinea tua -os et grana decidentia congregabis (gr. v. p. 16, 26). iud. 8, 2 nonne melior est -us Ephraim vindemiis Abiezer? Is. 17, 6 et relinquetur ... sicut -us et sicuti excussio oleae (in compar. ut: RVFIN. Adamant. 2, 18 haec ... ego velut -os ... ab istis pessimis vendemiatoribus derelictis de apostolicis et euangelicis vocibus colligans [gr. ἔπιφυλλίδα]). Ier. 49, 9 si vindemiatores venissent super te, non reliquissent -um (*sim.* Abd. 5). *al. in script. sacris.*
b tropice: α *per meton.*: *pro vino sim.*: OV. fast. 5, 343 donec eras mixtus nullis, Acheloe, -is, gratia sumendae non erat ... rosae. *pro pediculo sim.* (cf. l. 43): COPA 21 sunt et mora cruenta et lentis uva -is et pendet iunco ... cucumis. β *in imag. vel translate*: CYPR. epist. 37, 2, 2 vos *confessores* de domini vinea pingues -i et iam maturis fructibus botruum pressuratae saecularis infestatione calcati. VVLG. Ier. 6, 9 (*verba dei; spectat ad a β*) usque ad -um colligunt quasi in vinea reliquias Israel. MACR. Sat. 5, 17, 4 non de unius poetae -is vindemiam sibi fecit *Maro*.
2 c. respectu aliarum herbarum vel arborum (fere i. q. corymbus l. 52): *a proprie* (*hic illic dubitare possis, an adhibeatur metonymice pro pediculis inter se coniunctis, ut e. g. l. 45sq. 50sq.*): PLIN. nat. 13, 50 vitati aut vetusti eius pomi signum est decidisse candidam verrucam, qua -o adhaeserint (*de -o palmarum ut*: 16, 112 palma ... in spathis habet fructum -is propendenter. *adde l. 51*). 13, 116 tragon et Asia fert sive scorptionem ... (ra(ce)mis), rubentibus, ad medicinam usum ([ ] *edd. sec.* Diosc. gr. 4, 51 ὄλαγες μυκρά, πύραυλοι κτλ., *ut in contextu simili*: 27, 142 est ... herba tragos ... pusillis -is rubentibus grani tritici; ... huius ra(ce)morum ... cacumina eqs.). 15, 115 dependent alia poma pediculis, ut pira, alia -is, ut uvae, palmae, alia et pediculis et -is, ut hederatae, sabuci (16, 146 -is in orbem circumactis, qui vocantur corymbi [v. vol. IV 1081, 21sq.]). *ibid.* sparsior -us. 16, 151 signa *helicis candidae* ... -[s] stantes ac subrecti). 16, 154 *smilax* fert -os labruscae modo, non hederatae, colore rubro. 19, 175 duo (ex) ea *ferula* genera, caules et -i. CARM. de mens. 2, 27 morus sanguineos praebet gravidata -os. GREG. TVR. Franc. 4, 9 p. 141, 3 flores *sambucorum* ... -orum grana, sc. acinos, dederunt. *b in imag. (meton.* v. l. 42): CORIPP. Anast. 3 celsos nitor contingere ramos grandiaque a summis decerpere poma -is *te laudare temptans*.

deriv.: racemarius, racematus, racemo(tr), racemosus, racemulus.

compos.: racemifer.

Malloch.

[*racemusculus falso pro ramus- ed. p. 68, 9.*]

*raccha (rac(c)a), ῥαχά vel ῥαχά (*sumptum e linguis semiticis q. d.*) [*dial. it. mer. racca 'vulgus, plebs rudis', dir. racca 'exsecrari' (sim. francog. dire vel crier racca alicui)*]. cf. Battisti-Alessio V 3189sq. Wartburg X 11. Schd.]

vox *contumeliosa* significat fere i. q. '(homo) vacue, stulte' (cf. aram. 𐤓𐤓𐤀𐤃, syr. raqa et v. Jeremias, *Theol. Wb. NT, VI 973sq.*; sic fere explicatur *infra l. 75sq.*): 1 locus script. sacrae: VET. LAT. Matth. 5, 22 (cod. 3, *sim. al. et* VVLG.; *loq. Christus*) audistis, quia dictum est ab antiquis 'non occides' ...; ego autem dico vobis, quod ... qui ... dixerit fratri suo '-a' (gr. ῥαχά [var. l. ῥαχά]), cod. 1 -ca, 6 -chab), reus erit concilio, qui autem dixerit 'fatue' (gr. ῥωρε), eqs.

2 *cetera exempla*: *a explicationes sim.*: per notionem vacuitatis: HIL. in Matth. 4, 17 '-a' vacuitatis opprobrium est (cf. vacuus:

CHROMAT. in Matth. 21, 2, 1 '-ca', id est vacue et inanis. OP. imperf. in Matth. 11 p. 690^{med.} [*syn. fatuus*]. ALC. AVIT. epist. 30 p. 13, 11 inanis aut v. [*postea*: cenos, i. ζενός]. GLOSS. inanis, v., vanus. *sim. al.*). HIER. nom. hebr. p. 63, 3 '-a' (-cab var. l.): vanus. in psalm. 7 p. 19, 14 pro inani.

5 *variae*: IREN. 2, 32, 1 *dominus iussit* non solum non male loqui de proximis, sed ne quidem -a et fatuum dicere aliquem. RVFIN. Basil. reg. 145 quid est '-a' (-c(c)a var. ll.)? provincialis ... sermo est velut lenioris convicii, (gr. p. 1117^A ἡπωτέρας ὕβρεως), qui domesticis ... dici solet. AVG. de serm. dom. 1, 9, 23 *nonnulli putant* pannosum dici -a, quoniam graece pannus raccos (i. ῥάκος) dicitur; ... *probabilius dixit mihi Hebraeus quidam* esse vocem ... indignantis animi motum exprimentem (sc. ut sit interiectio; *sim. doctr. christ.* 2, 35. *al.*). PETR. CHRYS. serm. 177, 6 '-a' ... non est sermo, sed subsannantis affectus et iniuria, quae solet ... obductu narium ... fieri eqs. SALV. gub. 3, 13 '-a' quod genus sit contumeliae, multi nesciunt. *al.* **meton.** i. q. *actio '-a' dicendi*: HIER. adv. Iovin. 2, 31 p. 328^B niteris approbare convicium et homicidium, -a et adulterium ... uno supplicio repensari.

rachana v. racana.

Davies.

*rachineburgius, -i m. [*orig. germ., ex *ragin- 'consilium' (cf. got. ragin 'opinio, sententia', ragineis 'consiliarius') et *burgjon- 'vas, fideiussor' (cf. theod. vet. purgeo 'vas') compositum. Mei.*] scribitur multis modis in codd., sc. pro -chi- etiam e. g. -ci-, -che-, -chy-, -thi-, pro -ne- etiam e. g. -ni-, -n-, -m-, pro -burgi- etiam -buri-; in cod. A4 (*saec. IX*) rationebpassim.

25 *significatur iudex vel assessor quidam sec. legem Salicam (non nisi plur.;* ad rem v. Geffcken, *Lex Sal., 1898, 198sq. 213sq.*, et Schmidt-Wiegand, *Reallexikon der Germ. Altertumskunde XXIV, 2003, 47sq.*).

LEX Sal. Merov. 50, 3 grafio colligat secum septem -us (*sic*) idoneos et sic eat ad casam debitoris. *ibid.* -i adpretiatum pretium ... de furtuna illius debitoris tollant. 56, 1 si quis ..., quod ei a -is iudicatum fuerit, adimplere distulerit. 57, 1 -i in mallobergo sedentes. 57, 3 si ... illi -i sunt et non secundum legem iudicaverint. *al. in eadem lege* (v. *indicem in ed. Eckhardt*², p. 314).

rachna v. racana.

Bl.

35 *racho* et *ra(n)co*, -äre. [*vox onomatopoeica, cf. Walde-Hofmann II 414. Mei.*] significatur actio sonandi tigris propria (*med. aevi est racca(n)t* ANTH. 730, 5. 733, 17. 762, 49; *e. con. dub.* HIST. AVG. Geta 5, 5 leopardi rancant [*Peter, riantant trad.*]): SVET. frg. p. 247, 5 tigris est rancare (rach- *al. var. ll.*). GLOSS. I p. 92 tigris rachare (in enumeratione simillima GLOSS. Tolet. Festschr. Bieler, 1976, 154 racare). Kruse.

40 *rachus rabidus rabiosus calumniator GLOSS. V 327, 32. an -us corrupte pro raucus, ut susp. Goetz in *indice?* fort. *contaminatae sunt glossae vocem q. e. rabula explicantur, cf. Gloss. IV 560, 20 rapula: rapidus rapiosus calumniator. V 327, 29 rabula: raucus.*

45 *racia id est nitrus GLOSS. III 628, 44 (*sim.* 594, 50 rocia id est) n.; praeterea per n. rubeus explicatur: 575, 25 rica. 585, 42 ricior. 594, 46 ricor. 628, 33 rigor. 632, 51 riteur nitro rubio; per n. albus: 575, 43 ricus). *obscurum; fort. formae corruptae aliquo modo cum voce medii aevi q. e. borax (baurach) sim.) coniungendae, cf. e. g. Mittellat. Wb. I 1538, 38.*

50 *racimus* v. racemus.

racina v. racana.

raco v. racho.

racularius v. ?rabularius.

*radagnē, (-ēs) f. scribitur -dig- GLOSS. III 574, 68. *nomen herbae, i. q. librace* (v. vol. VII 2, 1345, 38sq.): GLOSS. III 542, 30^{sup} (*inter vocabula herbarum*) -e id est biblace (*sim.* 574, 68 vigilae. GLOSS. I Ansil. RA 57 [med. p. 69] biblaciae). *vocem cum ῥοδοδάριη coniungit Goetz in indice; subesse vid. forma sermonis popularis propria (ῥαδάριη [ῥοδ-] affert André, Les noms de plantes, 1985, 214; nescimus, ex quo glossario hauserit Du Cange, Gloss. gr. 1688, 1279 ῥαδάριη τὸ βλητόν).* Bl.

**1. radia*, (-ae) f. [*fort. orig. etrusc.; v. Breyer, Etrusk. Sprachgut, 1993, 297sq. Mei.*] *nomen herbae, i. q. smilax* (v. André, *Les noms de plantes, 1985, 214*): DIOSC. gr. Vind. 4, 142 σμίλαξ τραπεζία οὐ δὲ ἡπατίτις ..., Ῥωμαῖοι μεργίνα, οὐ δὲ βοῦλονκρομμ λέντουμ, Θοῦσοιο ῥαδία.

2. radia v. I. radius.

Grossardt.

65 [*radiae id est cortices mali granatae GLOSS. III 585, 43. corruptum pro rhoedion *sim.*, i. ῥοῖδιον, cf. e. g. Gloss. III 594, 31. 628, 20.]

radiāns v. radio.

Bl.

radiāttilis, -e. a radiare (radiatus). i. q. *radians, splendens*: VEN. FORT. Mart. 2, 286 diabolus sulphurea sub luce micans, -is umbra eqs. (cf. 288 fulgidus, 290 coruscus). 4, 313 manus Martini spargens -e lumen (cf. 312 lapidum splendore coruscans). Malloch.

*radiatio, -ōnis f. a radiare. [*confunditur in codd. c. ratio p. 19, 12 et saepe apud FIRM. math., e. g. 4, 16, 11 (restit. 1, 10, 10. al., falso trad. 2, 23, 6. al.)*]

i. q. *emissio radiorum lucis vel splendor hac emissionem effectus*

[Bl.]

(*plur. l. 5 et e. g. l. 9. 21*); *respiciuntur*: **1** *statuae deorum*: PLIN. nat. 36, 32 Hecate Ephesi in templo Dianae ..., in cuius contemplatione admonent aeditui parcere oculis, tanta marmoris -o est. ARNOB. nat. 6, 24 p. 338, 13 (*agitur de simulacris aureis et argenteis*) ut adesse vis ... in fulgoribus crederetur, quae ... mentes ipsas ... lucis -bus territaret. **2** *stellae (saepe in locut., quibus indicantur vires, positiones, rationes mutuae sim. earum; praeter l. 12 apud FIRM. math. solum): cum gen. indicante stellam*: FIRM. math. 1, 2, 4 Syrorum avarities lascivis Veneris -bus non temperatur. 1, 2, 7 Iovis ac Lunae bonis -bus. 1, 10, 6 quantacumque stellarum -e (2, 19, 9 sine societate vel -e malivolarum s. 4, 25, 4 ex singularum s. ra(dia)tionem. al.). al. MART. CAP. 8, 868 *anno magno transacto Luna* planetarum isdem -bus (rationibus var. l.) sub eadem specie contingit. *cetera exempla (pauca selecta)*: FIRM. math. 1, 10, 14 *tu, Luna, augusta -e fulgescis* (6, 2, 1 stellae ... a. maiestatis -e fulgentes). 2, 22, 4 *trigona quae*; haec est prospera felixque -o (4, 19, 31 p.-bus. 7, 24, 3. al.). 3, 1, 6 *Venus Solem quadrata -e respiciens* (6, 9, 1. al.; *respic. distantia inter stellas interposita, ut e. g. diametra*: 3, 2, 23. 4, 1, 10. al.; *trigonica*: 3, 2, 19. 6, 3, 5. al.; *quaelibet*: 3, 4, 35 ut Marti q. -e quolibet ex loco Venus se opponat. 6, 29, 5. al.; *sim. al.*). 3, 1, 7 se fatum hominis invenire non posse, nisi istae -es sagaci fuerint inquisitione collectae. 6, 15, 9 cum hos *planetas* ... nullis Iuppiter -bus mitigarit. *et saepissime* (v. ed. Kroll-Skutsch-Ziegler, II p. 378sq.). Bl.

1. radiātus, -a, -um. [a 1. radius; *scriptura raiat- l. 56 vulgaris est, cf. e. g. Aiutor (pro Adiuutor) et Leumann, Gramm. 1977, 130. Mei.*] GLOSS.¹ II Philox. RA 9 -us: ἀπρωφόρος. [variat c. radians p. 26, 26.] i. q. *radios habens, radiis praeditus, vel e radiis constans, formam radiorum exhibens (hoc sub 1a et 2b [an etiam l. 75?]; accedit abl. indicans, unde constant radii, e. g. l. 47. 66, acc. q. d. graecus p. 20, 1): 1 respic. lux: a -a est ipsa lux: quam emittit sol*: ACC. trag. 584 Sol ..., quianam tam adverso augurio ... Thebis -um lumen ostentum tuum? ([ostentas Heinsius]. TRAG. inc. 48 vive, Vlixes, dum licet, oculis postremum l. -um rape. OV. met. 4, 193 forma colorque ... -aque l. *Solis dei. cf. l. 35*). GERM. 497 Phoebeus -os extulit ignes. *quam reddunt varia*: SYMPH. 69, 2 (*cod. unus*) fulgor inest mihi, i. speculo, ... -a luce coruscans (= HIST. Apoll. rec. B 43; cf. p. 26, 26). CARM. de resurr. 218 -i luminis aurum.

b -a sunt, quae lucem emittunt, luce circumdantur: **a** *proprie, sc. respic. stellae earumque partes, attributa sim.*: sol: ACC. praetext. 28 orbem flammeum -um solis. LVCR. 5, 462 matutina rubent -i lumina solis (CIC. ac. 2, 126 s. ... magnitudinem, ipse enim hic -us me intueri videtur eqs. AVSON. 14, 1 [372 S.], 5). 5, 700 -um insigne diei. SEN. Herc. O. 1518 (= Phaedr. 678) -e Titan. AVSON. app. A6 Od. 3 (447 S.), 2 sol ... -os prompserat ortus (sec. Hom. γ 3 ἠέλιος δ' ἀνόρουσε). DRAC. laud. dei 1, 223 -o vertice solis. *aliae (fort. huc locus obscurus* MART. CAP. 2, 204 *deos diei noctisque septimo -os [var. l. septem def. Lenaz, comm. 1975, 35 adn. 91]*): CIC. Arat. 392 *Navis sidus* medium ostendit -o stipite malum. COMPVT. Carth. 2, 8 lunaris ... curriculum ... rutilo lumine -us. **β** *translate*: ARATOR act. 2, 1102 mediis ... tenebris apparet -a fides Pauli (cf. act. 27, 20sq.).

c -a sunt arte facta radiorum lucis imagines praebentia (homo tale ornamentum gerens HIST. AVG.): MART. 1, 70, 7 miri -a colossi ... moles. PLIN. paneg. 52, 1 horum unum si praestitisset alius, ... illi -um caput et media inter deos sedes auro staret. SVET. Aug. 94, 6 *vidit in somnio filium cum fulmine* ... Iovis ... ac -a corona (cf. l. 75). HIST. AVG. Gall. 16, 4 -us saepe processit. MARCELL. med. 20, 98 in lapide iaspide exculpe draconem -um, ut habeat septem radios. *forma raiat- (cf. l. 23)*: LIB. pontif. p. 108, 14sq. (*describitur oratorium Hilari papae*) conca striatas duas cum columnas purphyreticas -as (an c. conca iungendum? raitas, ragiatas foratas al. var. ll.) aqua fundentes (108, 15) et in medio lacum purphyreticum cum conca -a (reiata, asata var. ll.) in medio aquam fundentem.

2 *cetera exempla; respic.*: **a** *rota eiusve partes (in compar. DIOM.)*: VARRO rust. 3, 5, 15 axis, qui pro mensa sustinet rotam -am (PROB. Verg. georg. 1, 163 v. vol. X I, 2368, 58). DIOM. gramm. I 478, 6 *militas* in ... orbem coguntur, rotae scilicet similitudine se ventilantes, cuius ... canthus -us fluminibus (an hom-?) in angustum modioli circumlumine cohibetur. DRAC. Romul. 7, 84 -is orbibus actas ... rotas. **b** *partes arborum, herbarum (e con. dub. ARNOB. nat. 2, 59 p. 134, 4 foliola -a [Kirschwing])*: PLIN. nat. 16, 86 populorum foliis grandissima lanugo evolat candida et -a (candidae tradita(e) var. ll.). 27, 36 (*describitur aster*) in cacumine cauliculi capitula stellae modo -a (cf. Diosc. gr. 4, 119 *φυλλάκια ἀστέρων ὁμοία*). ZENO 2, 11, 3 folia -a procedunt et vite. **c** *phoenix avis (ad rem cf. e. g. Plin. nat. 10, 3 plumeo apice, Claud. carm. min. 27, 18sq. sidus attollit cristatus apex)*: LACT. Phoen. 139 aptata est (Ritschl, alii alia; aequataque al. codd.) ... capiti -a corona phoebei refe-

rens verticis alta decus. AVSON. 15 (336 S.), 17 ales cinnamēo -us tempora nimbo, (Scaliger; nido trad.).

deriv.: cf. radio(r).

Davies.

2. radiātus v. radio.

[rādīcābiliter in cod. rec. l. 17.]

rādīcālis, -e. a radix. [francog. med. racheau 'stipes', rageau, rajal, rigault; rigeail 'radices herbarum agrestium inutilium' (item pict. rīzai). cf. M.-L. 6991 et Wartburg X 17sq., qui seram vocem hisp. raigal 'ima ligni pars igni concipiendo apti' a raiz ortam esse putat. Schd.]

i. q. *radicis vice fungens (sensu translato; apud AVG. accedit ubique [etiam ad adv.] tamquam sim.)*: AVG. bon. coniug. 24, 32 virtutem oboedientiae tamquam -em ... patres ... exercuerunt (v. vol. VIII 483, 59sq.). c. Faust. 13, 12 in ecclesia catholica esse veram et ... quodam modo germanam atque -em christianam societatem (cf. p. 43, 45sq.).

adv. **rādīcāliter**. i. q. a radice, radicitus (sensu translato; ubique respicitur Adam, cf. p. 43, 27): AVG. enchir. 14, 48 in uno homine originaliter atque, ut ita dixerim, -r totum genus humanum damnatum est (-cabil- cod. unus). gen. ad litt. 6, 9 p. 180, 25 in quo genus humanum tamquam -r institutum est. POMER. 3, 2, 2 posteritatem suam, quae in illo -r fuit, necessitati ... mortalitatis addixit. Grossardt.

area **rādīcāria** nomen est loci urbis Romae (v. Rodríguez Almeida, Lex. topogr. urb. Rom., I² 119sq.; cf. area pannaria vol. X I, 229, 70sq.): FORMA urbis (CIL VI 29844) frg. 3 area -a. CVRIOS. urb. (= REG. urb.) 12 p. 92, 10 (in regione XII) ariam -am. a rādīx, ut vid. (an propter radices ibi venditas? vix persuadet Rodríguez Almeida vocem a 1. rādīus derivatam esse).

1. rādīcātus, -a, -um v. radico(r).

Malloch.

2. rādīcātus, (-ūs) m. a radicare (-are). i. q. *actio radices capiendi*: GLOSS. II 428, 10 ὀρίζοις -s. vix huc pertinet p. 24, 14.

rādīcēso, -ere. a radix. i. q. *radices capere*: SEN. epist. 86, 20 huius vitis transferendae capillamenta ... colligenda sunt, deinde liberalius sternenda vitis, ut etiam ex corpore -at.

rādīcina, -ae f. [a rādīx, ut 2. rāpīna, farina a rāpa, far, cf. etiam nomina carniū ut agnīna, porcīna ab agnus, porcus; v. Leumann, Gramm. 1977, 327sq. Mei.] i. q. *radix*: PELAGON. 27 gramen, quod in terra nascitur, id est -as ipsas, quas plerumque aratrum evertit, ... dare cotidie convenit (Veg. mulom. 1, 56, 25 graminis radices). 91, 1 cucumerem salvaticum vel -as eius ... conteres (Veg. mulom. 2, 131, 1 radices). 314 chamaeleontis -am combustam vulneribus sparges. ANTIDOT. Brux. 122 corticem -ae abellanae in vino terito. 126 -a ebuli sicca aut certe -a salicis coquitur in aqua.

rādīcinus, -a, -um. [a rādīx, ut cannabīnus, laurīnus a cannabis, laurus; v. Leumann, Gramm. 1977, 321. Mei.] i. q. *ad radicem (sc. raphanum, cf. p. 46, 1) pertinens; neutr. pro subst. significat oleum*: DIOSC. 1, 40 p. 25, 5 de -u (rafanino var. l.; v. p. 78, 58). Grossardt.

* **rādīcītus** adv. a radix (item AVG. gramm. p. 109, 18 M. et PRISC. gramm. III 78, 7). inter adv. in -us terminantia afferunt CHAR. gramm. p. 242, 11. PRISC. loco cit. (simul -u- brevem testans). al. de notione: SYNON. Cic. p. 424, 3 excindit. ... funditus eruit. -s eripuit. GLOSS. -s: ὀρίζοθεν. a radice. funditus. V 262, 12 [ab] stirpe: -s, funditus (Goetz, ad cod.). legitur apud PLAVT. p. 21, 36, postea in orat. prosa inde a CATONE (semel, ut e. g. RHET. Her., VARRO rust., SEN. rhet.), CIC. (quinquies), SEN. philos. (ter), COLVM. (octies), raro in versibus, sc. binis locis apud CATVLL., LVCR., singulis apud VERG. (v. p. 21, 1), PROP., AVSON., PRVD., AVIAN. [confunditur c. radicibus (radix) l. 72. p. 21, 3. al.]

est imprimis adv. locale significans actionem a radice vel a parte ima vel intima fieri, quo sensu saepe accedit ad verba extrahendi sim. (v. e. g. IA, IIA1c et cf. p. 22, 28sq.); alio sensu locali, sc. de eis, quae potius in radice, ima parte fiunt, e. g. cum verbis inhaerendi vel infigendi p. 21, 30sq.; quia autem ea, quae a radice extrahuntur, tota afficiuntur et saepe pereunt, haud mirum est -s etiam ad verba pereundi, perdendi sim. accedere (v. IB, IIA1b, IIB1) et amissa vi locali in adv. modale verti significans i. q. omnino, prorsus (v. maxime p. 21, 35, 22, 7 et cf. fundi-, medulli-, peni-, stirpītus). iuxta syn. funditus p. 21, 18. 42 et PANEG. 12, 9, 5, penitus p. 21, 32; gr. respondent adv. ἄοδην p. 22, 18 (fort. etiam ὀρίζοδόν p. 22, 10), adi. praedic. ὀλόροζος p. 22, 17, πόροζος p. 21, 8. al., ceterum e. g. ἐκ ὀρίζων p. 22, 24, ἔως πνθιμένος p. 22, 2.

I *proprie vel in imag. refertur ad radices arborum vel herbarum*: **A** *cum verbis extrahendi, evellendi sim.*: **1** *varia exempla*: CATO agr. 50, 1 herbas ... malas omnis -s effodito (COLVM. 11, 3, 7 veprem -s effodere). CATVLL. 64, 108 arborem turbo ... eruit; illa procul -s exturbata prona cadit. COLVM. 2, 2, 11 exstirpandis -s arboribus et removendis ([-cibus var. l. ut: 2, 17, 4 herbas et ... arbores]. VLP. p. 21, 13). 4, 33, 4 quae (sc. planta sim.) -s exempta ... est (-cibus var. l.). 11, 3, 36 petroselinum si non totum -s tollas (arb. 6, 3 vineam matrem). AMM. 30, 2, 3 (in imag.) non posse semina -s amputari discordiarum. al. **2** -s

[Davies]

eruere: VERG. Aen. 5, 449 (*si recte legitur*) ut ... concidit ... (-s), eruta pinus (1) *codd. R, V. al.* [cf. CLAVD. DON. *ad loc.* p. 474, 14 bene posuit '-s' eqs.], -cibus M, P. al.; *dissentiunt edd.*] PLIN. nat. 18, 243 herbas malas (*pendet e p. 20, 69*). 21, 62 PAVL. dig. 41, 1, 26, 1. AVIAN. fab. 16, 1 (-s) eruta quercus (-cibus var. l.). *al.* 3 -s vellere (a-, evellere): SEN. dial. 6, 16, 7 quas *arbores* aut ventus -s avolsit aut ... turbo praefregit (MVTIAN. Chrysost. hom. 20, 1 p. 361ⁱⁿ *arbores infructuosae* -s avulsae [gr. p. 143ⁱⁿ *πρόρριζα*]). nat. 7, 5, 1 turbo ... arbusta -s vellit (COLVM. 11, 3, 45 *asparagus* non erit decerpendus, sed -s vellendus. HIST. AVG. Prob. 19, 3 arbores validae ... (-s) vulsae [1] *edd.*, -cibus *codd.*]. MARCELL. med. 8, 64 millefolium herbam. *al.*) SVET. Vesp. 5, 4 cupressus ... sine ulla vi tempestatis evulsa -s atque prostrata (VLP. dig. 47, 7, 2 si quis arborem -s evellerit vel extirpaverit. VVLG. Ezech. 17, 9. CASSIOD. in psalm. 48, 15 1.240 *iumenta* herbas non -s evellunt, sed abscondunt ipsas potius summitates. *al.*)

B cum verbis pereundi, delendi sim.: COLVM. 6, 3, 1 *sententiae tunc recisi* plerumque -s intereunt. SVET. Galba 1 silva omnis exaruit -s. FRONTO p. 232, 11 *ne venti cuncta funditus percellerent*, silvas et sata -s haurent. PORPH. Hor. carm. 3, 25, 14 *proceras arbores* -s ... vertere (cf. OBSAQ. 68 arbores -s et pleraque tecta eversa). QVODV. prom. 1, 36, 52 (*respic. exod. 10, 15*) locustarum multitudo vexans omnia -sque exterminans eqs.

C cum variis verbis: CATVLL. 64, 288 *Penios tulit* -s altas fagos ac ... laurus eqs. (*i. totas, una cum radicibus; -s effossas sim. intellegit Kroll, comm. ad l., cf. sub A;* -cibus *Nisbet*). VARRO rust. 1, 35, 1 quod (quae *Keil*) iam egit radicem rosa[m], ea con(c)iditur -s in virgulas palmares et obruitur. AVSON. 25, 12 (346 S.), 3 *vere primo* -s exigitur stirps (radicatus var. l., radicata *coni. Green*). AVG. civ. 1, 20 p. 34, 28 quidquid humo -s alitur ac figitur (gen. ad litt. 3, 18 p. 83, 18 quae terra gignens -s alit). 11, 9 p. 473, 22 (*respic. gen. 1, 12*) quidquid ei *terrae* -s inhaeret (*sim. cum verbis infigendi l. 29 et Ps. PETR. CHRYS. serm. 53, 2 [in imag.] plantare pacem* -s dei est, evellere penitus inimici. BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 1 p. 136, 9 quicquid *terrae* -s adfixum tenetur. *cf. p. 22, 6*).

II translate refertur ad: **A res:** 1 *incorporeas vel cuiuslibet generis:* **a varia exempla:** **α i. q. omnino, penitus:** PLAVT. Most. 1111sq. omnia male facta vostra repperi -s, non -s quidem hercle, verum etiam exradicitus. EVSEB. EMES. serm. 29, 22 'altissima paupertas' (*II Cor. 8, 2*) -s eos nihil habere significat. **β i. q. a radice, sc. ab origine (in compar.):** AVG. c. adv. leg. 1, 23, 49 (*verba haereticum*) cum ... creat *deus mala*, ipse illa de seipso tamquam -s generat?

b cum verbis perdendi, delendi sim.: RHET. Her. 4, 28, 38 rem (publicam) -s evertisti, civitatem funditus deiecisti. FRONTO p. 153, 13 confusam ... eloquentiam ... subvertendam censeo -s. CONC. 5 I 5 p. 374, 30 *damnosa capitula* -s discernere (*alteram vers. et gr. v. l. 66*). IV 1 p. 107, 30 quatenus Nestorii perfidiam ... -s perderet *diaconus* (*alteram vers. et gr. v. l. 60*).

c cum verbis extrahendi, excidendi sim. (huc pertinere vid. locus mutilus PAP. Tjäder 8, 6 [a. 564] radic(i)tyus possit esse c(o)npitata [v. comm. Tjäder p. 429 ad l.]): CIC. dom. 34 videsne me -s non evellere omnis actiones tuas eqs.? (LVCR. 3, 310 nec -s evelli mala *ex animis* posse putandumst. LACT. ira 21, 6 *deus* non utique evellit iram -s, sed temperavit. CONSVLT. Zacch. 3, 8, 3 evulsis -s fraudibus *antichristi*. GILD. Brit. 69 chron. III p. 65, 8 memoriam malefacti de corde. GREG. TVR. vit. patr. 17 a pectoribus ipsa -s credulitatis fundamenta. *al.*) fin. 2, 27 *cupiditas* tollenda est atque extrahenda -s (Tusc. 2, 13 *philosophia* extrahit vitia -s et praeparat animos ad satus accipiendos eqs. nat. deor. 1, 121 ex animis hominum ... religionem). Tusc. 1, 111 hanc excutere opinionem mihimet volui -s. SEN. dial. 5, 42, 1 purgemus ... mentem et extirpemus -s *vestigia irae* ([*postea: ex toto removeamus*]). LACT. inst. 6, 14, 8 *morbos animi*. RVSTIC. Conc. 5 I 4 p. 227, 3 quatenus mala doctrina Nestorii -s ... extirpetur [*Migne gr. 77, 339^A πρόρριζον. v. et supra l. 45*]). LACT. inst. 2, 6, 10 omnes religiones -s eruisti. epit. 26, 6 *sine scientia* philosophia -s amputatur (COD. Iust. 2, 57, 1 [a. 342] formulae. FIRM. err. 6, 9 hoc malum *Bacchanalium*. COD. Theod. 12, 14, 1 *irenarcharum* vocabula. CASSIAN. inst. 7, 21 conl. 16, 6, 4. RVSTIC. Conc. 5 I 4 p. 65, 4 *capitula quaedam* -s amputare [gr. I 1, 7 p. 77, 8 *πρόρριζα. v. et supra l. 44*]]. BENED. reg. 33, 1 hoc vitium ... de monasterio. *al.*)

2 corporeas: **a partes corporis animantium (huc spectare vid. locus lacunosus SEN. contr. 10, 4, 2 extirpentur -s [v. vol. V 2, 1927, 76sq.]; verrucas v. p. 22, 4sq.):** PROP. 3, 7, 51 huic *homini submerso* fluctus vivo -s abstulit unguis. TERT. nat. 1, 8, 5 tali membro desecto, vastato ipsius animae organo (e) utique -s caeso (*item agitur de lingua: COD. Theod. 10, 10, 2 [a. 319?]*). PANEG. 2, 44, 1 erui. PASS. Macc. 10, 17 [secari -s] [gr. *ἐκτεμεῖν*]. PRVD. perist. 10, 891 *medicus* linguam ... detrahat -s. GREG. M. dial. 3, 32, 1 abscondi. *al.*) PLIN. phys. Bamb. 20, 5 (*antea p. 24, 27*) in loco

evulsorum -s pilorum. PALLAD. hist. mon. I 11, 2 p. 261^D aurem sinistram *sibi* -s ... secuit (gr. p. 33, 8 *ἔως πυθμένους*). 26, 6 p. 292^A ut naturalia ipsius putrefacta -s caderent. **b varias:** **c respectu partis infimae:** PLIN. nat. 22, 61 verrucas ... heliotropium -s extrahit (*i. ut totae tollantur; sim. CASS. FEL. 12, 2 verrucae* putrefactae cadunt -s). GREG. M. dial. 2, 9 *lapis* immobilis mansit *monachis eum movere conantibus*, ac si -s in terra teneretur. *fere i. q. omnino:* AMM. 29, 5, 13 clades ... fundi Petrensis excisi -s. EPIPHAN. SCHOL. Didym. in II Petr. 3, 5 p. 37, 15 post quos caelos -s amputatos novos caelos futuros esse (gr. *ῥοιζήδον παρεληλυθότας, sed versum esse vid. ῥιζ-*).

B animantes (homines eorumve coetus praeter l. 22): **1 c. respectu mortis vel excidii:** LVCR. 3, 877 *homo mortem suam meditans* non -s e vita se tollit et eicit, sed facit esse sui quiddam super (CIL I² 887 [in *glanthe plumbea; a. 49 a. Chr.?*] *pertinacia* vos radicatu(s) tol(Δ)et). LACT. inst. 7, 26, 4 genus omne impiorum -s interibit (AMM. 23, 5, 20 *interierunt* -s, quae vexabant *Romanos*; devicta est ... Carthago eqs. HIER. interpr. Iob 4, 7 [gr. *ὀλόρριζοι*]). ORIG. in Matth. 17, 25 p. 653, 21 [gr. *ἄρδην*]). FILASTR. 119, 2 (*sec. deut. 18, 19*) si quis eum *prophetam* non audierit, -s eradicabitur. AMM. 31, 5, 12 *Teutones bello* -s extirpavit. CASSIOD. Ios. antiq. 6, 261 p. 170 prolem ... (-s) evellendam, (gr. *διαφθαρήσεσθαι*). *in interpr. allegorica loci biblici:* VEREC. in cant. 4, 17 (*spectat ad exod. 29, 18, 25*) in quo *homine* fuerit superbiae aries ... divinis ignibus -s sufflamatus. **2 vario respectu:** VET. LAT. Iob 31, 12 (cod. 91. *al.*) *libido* ubicumque introierit, -s disperdit (gr. *ἐκ ῥιζῶν*, HIER. interpr. -s perdit, *Vulg. aliter*). HERM. vulg. mand. 9, 9 *dubitatio* multos -s evellit a fide (*sim. Pal. mand.; cf. gr. πολλοὺς ἐκρίζοι ἀπὸ πλ.*).

*appendicula iunctorum potiorum (verbalium; aliter -s ... nihil p. 21, 38); accedit ad verba: **1 extrahendi, abscondendi sim.:** amputare p. 21, 63. *al.* (v. vol. I 2024, 37sq.), caedere p. 21, 72 (cf. abscondere p. 21, 75, excidere l. 8 et COD. Iust. 5, 70, 7, 8), eruere sub IA2 et p. 21, 62, 73, ex(s)tirpare l. 19. p. 21, 13. 58. 69, extrahere l. 4. p. 21, 55, tollere l. 13. p. 20, 74. 21, 55, vellere p. 21, 8 (cf. avellere p. 21, 6, evellere p. 21, 12. 49. *al.* [v. vol. V 2, 1011, 40]), *sim. al.; nota verbum cognatum* eradicare l. 19. **2 varia selecta:** cadere l. 3. 5, interire l. 15. p. 21, 17, vertere p. 21, 19 (cf. evertere p. 21, 20. 42, subvertere p. 21, 43).*

compos.: eradicatus (exr-).

Davies.

rādīcla v. radīcula.

*rādīcor, -ātus sum, -ārī et **rādīco**, -āvī, -ātum, -āre. *a* radix. GLOSS. V 512, 17 -tum: firmatum, fundatum. 556, 48 -atur: firmatur. *legitur apud scriptores rerum nat. vel rust. (sub IA1 tantum), sc. fort. COLVM. l. 55 (cf. l. 70), certe PLIN. nat., PALLAD., ceterum in sacris script. et apud Christ.; formis act. non ambiguis inde a VET. LAT., v. IA1c et IB nec non p. 23, 17. 65. 24, 28.* [it. radicare, pict. riger, riżē, prov. vet. razigar, aquitan. (Périgord) reijā, hisp., port. arraigar. cf. M.-L. 6992 et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3193. Cortelazzo-Zolli² 1307. Wartburg X 18. Machado³ I 314. Schd.]

I usu communi: **A intrans., i. q. radices capere, agere (multa, quae hic ut depon. afferuntur, etiam sensu mediopass. q. e. radicibus figi intellegere possis; cf. formas act. transitivas sub B allatas. part. perf. -tus vergit ad sensum adi. q. e. radicem habens e. g. l. 72sq. p. 23, 2. 46. gr. resp. fere ῥιζοῦσθαι vel ῥιζοῦν, alia p. 23, 21. 24, 8):** **1 pro subi. sunt herbae, arbores sim. (in imag. l. 64. p. 23, 3; huc retulimus etiam homines, qui herbae sim. esse dicuntur. e. g. l. 69 [paulo aliter p. 23, 33]):**

a formae variae depon. vel ambiguae: COLVM. 4, 2, 2 veteres vineas mergis propagare ... Atticus praecepit, quoniam mergi mox facile -entur (*Sobel, rediguntur trad.*), ita ut quae(que) vitis suis radicibus tamquam propriis fundamentis innitatur. PLIN. nat. 13, 36 *palma* arbor strata in solo umido tota -atur, sed in frutices, non in arborem. 18, 51 frumenta multis -antur fibris sine ramis. 19, 99 (*antea: quae rectam non habent radicem*) bulbi ... non nisi in rectum -antur. 19, 157 incurvat cacumine alicuius rami cum attingit terram, statim -atur *ruta*. COLLECT. Arian. hom. 4, 1 *semen* caelesti imbre perfusum ... -atur et crescit (*sim. 22, 5 sicut semen ... -atur et crescit [seq. l. 67]*). ISID. orig. 17, 5, 2 vitis dicta, quod vim habeat citius -andi. *in imag.:* VET. LAT. Sirach 3, 30 (Ps. Aug. spec. 34 p. 458, 8) frutes ... peccati -bitur in illis *superbis* (gr. 3, 28 *ἐρριζώσκειν*, rec. *Vulg. in var. l. -bit [codd. cet. eradicabitur]*). COLLECT. Arian. hom. 22, 5 (*antea l. 62*) ita et semen verbi dei ... -atur et crescit in cordibus. AVG. serm. 47, 17 l. 492 (*respic. Matth. 13, 24sq.*) triticum esses et eodem agro cum *zizaniis* -reris, eadem pluvia rigareris. **b part. perf. (non iam legitur COLVM. arb. 20, 3 -ta semina, v. p. 39, 8; e con. dub. p. 21, 28):** PALLAD. 3, 10, 1 *plantam* generosae vitis prius in seminario nutrire debetis, ut inde -ta transferatur ad scrobem (3, 18, 1. 3, 19, 2 [cf. fort. *Colum. 5, 10, 6* si cum radice p. posueris]). 3, 25, 2). 3, 10, 2 post biennium -tas vitis vel arbusculas transferes (3, 10, 3). 3, 10, 7 incisum -tum sarmen-tum (*antea: s. ... radices* creabit. *cf. p. 23, 6*). 11, 14, 14 viridi ac -ta

[Grossardt]

canna (11, 17, 1). AMBR. epist. 6, 34, 3 in paradiso et lignum vitae -tum esse et lignum scientiae. AVG. in epist. Ioh. 3, 12 omne, quod -tum est, nutritur calore solis. *al. in imag. : VVLG. Is. 40, 24 neque plantatos iudices neque satos neque -to in terra trunco eorum repente flavit in eos deus.* AVG. bapt. 3, 19, 26 p. 218, 1 ut *Cyprianus* esset in vite dominica -tum sarmentum fructuosum. in Matth. 11, 3 *catholici mali non inter zizania* (v. Matth. 13, 25sq.), quoniam illa extra -ta sunt, ... numerantur. FORT. Aug. c. Fort. 14 (*spectat ad Matth. 3, 10, 15, 13*) *apparet arborem esse -tam* (GREG. M. moral. 22, 17 illa a. alte -ta [i. *Paulus apostolus*]).

c formae act. (*adde var. lect. p. 22, 66*): VET. LAT. IV Esdr. 8, 41 sicut ... non omnia, quae plantata sunt *ab agricola*, -bunt (-buntur *al. var. ll.*). APON. 3, 17 *arbusculae transplantatae* penitus -are aut vivere nequiverunt.

2 pro subi. sunt varia (*sc. usu translato; saepe alluditur ad usum sub 1 illustratum*): **a animantes eorumve partes, animi sim. vel coetus (fere homines [Sapientia per prosopop. l. 17]; Christus l. 36, diabolus l. 39, animal l. 38):** **α loci script. sacr.:** *act.:* VET. LAT. Sirach 24, 16 (*loq. Sapientia*) -vi in populo honorificato (*erad-, radificavi var. ll.; gr. 24, 12 ἐρριζώσα*). *part. perf.:* VET. LAT. Eph. 3, 17 (*cod. 75. al. = VVLG.*) vos in caritate -ti et fundati (*gr. ἐρριζωμένοι*). Col. 1, 23 (*Act. Archel. 39, 10*) permanete in fide fundati et -ti et immobiles ab spe euangelii (*gr. ἐδοξαίον, cod. 75. al. et Vulg. stables*). 2, 7 (*cod. 75, sim. al. et VVLG.*) in ipso Christo ambulate, -ti et superaedificati in ipso et confirmati fide (*gr. ἐρριζωμένοι*).

β cetera exempla: ① *indicatur, ubi quis -etur, sc.:* in re vel loco: AMBR. epist. 2, 7, 5 *sapiens* manet perfectus in Christo, fundatus caritate, -tus fide (*sim. -tus in fide: patr. 5, 27 [antea: fidei radice]*) sicut est ... ecclesia -ta atque fundata in f. in psalm. 118 serm. 5, 5, 1 -tus atque fundatus ... in f. Christi. RVSTIC. Conc.^s I 4 p. 13, 4 [*Migne gr. 78, 981^B ἐρριζωθέντες*]. et *saepius; cf. l. 20*). HIER. in Eph. 3, 16 p. 490^c nos -ti et fundati in caritate (PS. PAVL. NOL. epist. app. 1, 3 AVG. bapt. 2, 7, 11. *al.; cf. l. 19*). RVFIN. Orig. in num. 23, 11 p. 221, 29 non est mens tua fixa et -ta in desideriis terrenorum. PAVL. NOL. epist. 19, 2 (*antea: cum in arborem tuam, episcopo, videamur inserti*) ut in via pacis -ti bonae olivae germina essemus. AVG. bapt. 1, 17, 26 *spiritalis homines* fortissimo caritatis robore -antur. *al. in homine (Christo l. 37) eiusve animo sim.:* AMBR. inst. virg. 1, 7 *Christus* -tus et fixus in cordibus nostris. in psalm. 35, 18, 5 ut stes -tus et plantatus in Christo (*sacr. 5, 3, 17. cf. l. 22*). HIER. in Is. 6, 14, 28 l. 43 G. in cogitationibus nostris semen colubri -atur. in Matth. 21, 21 cum *diabolus* ... in ea *anima hominis* fuerit -tus. AVG. civ. 21, 12 p. 514, 14 *Adam* cum ea, quae in illo fuerat -ta, sua stirpe punitus est. ② *non indicatur, ubi:* AMBR. in psalm. 118 serm. 4, 21, 2 -tus atque fundatus adversus omnes passionum fluctus immobilis perseverat. RVFIN. Orig. in lev. 16, 5 p. 501, 10 *iustus* confirmatus ... et tutus et -tus habitat super terram. AVG. epist. 87, 9 (*v. vol. X 2, 484, 15*). in epist. Ioh. 2, 9 quomodo ... -amini, ut non eradicemini? serm. 162A, 7 dicant *Donatistae* nos praecisos et dicant se esse -tos.

β res (pro subi. est enunt. secund. c. ut l. 60. indicatur fere, ubi quid -etur; sine tali indicatione e. g. l. 63. 66): *corp.:* AMBR. hex. 5, 10, 31 ut quasi -tam mari haerere videas *navem pisciculo retentam* (*sim. ISID. orig. 12, 6, 34*). *incorp.:* AMBR. in psalm. 118 serm. 5, 38, 2 verbum dei ... in timore sancto melius statuitur, fortius -atur (6, 28, 1 -tum ... v. atque depressum et infixum mentibus nostris. COLLECT. Arian. hom. 4, 1 v. *dei* -atur in cordibus singulorum [*antea p. 22, 62*]). AVG. in epist. Ioh. 2, 9 quomodo ... -bitur caritas inter tanta silvosa amoris mundi? (8, 9. *sim. -antur aliae virtutes*: CHROMAT. serm. 2, 2 ut -ante in nobis iustitia dignos fructus fidei afferamus. PETR. CHRYS. serm. 61, 2 [*antea: sicut radix alte fixa eqs.*] fides sic -ta pectoris in profundo eqs.). 8, 9 -ta est cupiditas? (*item -antur vitia sim.:* PETR. CHRYS. serm. 162, 8 cum *avaritia* -ari coeperit in corde. SIDON. epist. 5, 10, 4 fixum est -tumque pectoribus humanis, ut, qui non intellegunt artes, non mirentur artifices. FERREOL. reg. 39, 15 -ta in eis *monachis* praesumptio). OROS. hist. 2, 17, 17 *Athenienses intellexerunt* cuncta ..., quae foris geruntur, internis esse -ta et emissa principiis. RVSTIC. Conc.^s I 4 p. 92, 5 pacem, quae bene fuerat -ta, firmari (*gr. I 1, 4 p. 5, 15 καλῶς ἐρριζωθεῖσαν*). p. 106, 15 reliquiae rectae fidei per vestrum sacerdotium -bunt (*cod., -buntur Schwartz*). CHRYSOST. hom. V 751^A (*Sacris Erudiri 16, 1965, 328 l. 33*) inveterata ... et -ta multi temporis opinio (*gr. I l. 32 ἐρριζωθεῖσα*). CASSIOD. inst. 1 praef. 2 quod memoriae sinibus -tum constat infigi. *al.*

β trans. (refl. p. 24, 11), i. q. radicibus instruere (sc. non nisi translate vel in imag., ut significet fere i. q. stabilire, figere [saepius indicatur, ubi vel cui homini]; huc activa tantum recipimus, v. p. 22, 48):

1 pro obi. sunt res: *variae:* AMBR. in psalm. 35, 4, 4 *Christus* servus ad operandum, dominus ad imperandum, ut regnum deo in hominum mentibus -ret (*nisi r. casu nom. accepto locum ad A2b trahas*). AVG. c. Iulian. 3, 13, 26 cur ignis iste vitalis bellum in homine -verit, ut eo caro

concupiscat adversus spiritum. CONC.^s II 5 p. 33, 12 aeternam vobis gloriam -astis. EVSEB. EMES. serm. 27, 9 (*spectat ad Matth. 10, 29*) ut proposito paterna dilectionis ... -ret adhortationem (*indicaret var. l.*). RVSTIC. Conc.^s I 4 p. 110, 35 intus plantati et -asti perniciem. GREG. M. moral. 24, 14 *diabolus* verba ... dei de cordibus hominum molitur evellere atque in eis ... blandimenta -are. *germina (in imag.):* CASSIOD. hist. 2, 6, 4 *Ariani* volentes ... zizaniorum g. -are (*i. sententias haereticas; gr. Theodoret. I, 8, 4 παγίωσαι*). **2 pro obi. sunt animantes:** RVSTIC. Conc.^s I 4 p. 105, 8 quo possimus ... eos, qui ab incepta stabilitate desistunt, -are (*Schwartz, dirudicare trad.*). GREG. M. in Ezech. 1, 7, 10 l. 241 *Christus* nostris se mentibus invisibiliter -vit.

C part. perf. *rādicātus, -a, -um pro adi. (de notione v. p. 22, 39 et SYNON. accusat 82 firmum, stabile, certum, fixum, -um, fundatum eqs. GLOSS.^L I Ansil. CA 1039 [vix ad p. 20, 27] caudicatus: -us. in interpr. nominis viri HIER. nom. hebr. p. 11, 13 Sutam: -us): de gradu posit. v. p. 22, 50. compar. -ior: RVFIN. Orig. in Rom. 5, 1 l. 15 ut ... -iore erga eum *Christum* fide et inseparabili caritate teneamur. *superl. deest.*

D appendicula ad I: **1 syn. potiora:** (*con*)firmare p. 23, 22. 43. 64, (*in*)figere p. 23, 36. 52. *al.*, fundare p. 23, 19sq. 25sq. *al.* **2 opp.:** eradicare p. 23, 45, evellere l. 5, praecidere p. 23, 45. **3 indicatur, ubi vel cui homini quid (quis) -etur, per in c. abl. p. 23, 4sq. 19sq. et saepe, per casus e. g. l. 1. 11 (pron. refl.). p. 22, 69, per adv. e. g. extra p. 23, 7, intus l. 4; quo per in c. acc. p. 22, 60; quo eventuo, sc. quid e radice nascatur, per in c. acc. p. 22, 58; quali radice per abl. p. 22, 59; quam alte, quam firmiter per adv. alte p. 23, 9, bene p. 23, 63, fortius p. 23, 51.**

II usu deflexo i. q. eradicare: PLIN. phys. Bamb. 20, 5 ad pilos oculorum -andos (*erad- cod. Cass.*): fellis vitulini tantum eqs. (*postea p. 21, 75*). GLOSS. V 290, 39 eruncare: eruere, -are. GLOSS.^L V Aa R 20 -tum ((e)rad- ed.): a radice vulsum.

deriv.: 2. radicatus (-ūs).

rādicōsus, -a, -um. a radix. i. q. radicibus abundans: PLIN. nat. 16, 151 quamquam omnium hederarum generi -a braccia, huic *candidae* tamen maxime ramosa ac robusta (*cf. Theophr. hist. plant. 3, 18, 9 πολύρριζος ... ἄπια κιντός*).

*rādicula, -ae f. a radix diminutive. scribitur in codd. saec. VI/VII radicul- ORIBAS. syn. 3 add. Aa p. 918 et 7 add. Aa p. 185 (*locis exscriptis* e CELS. 5, 27, 9 et 5, 28, 14^D), radicul- p. 25, 8; in recentioribus radicul- saepe, radicul- SERV. auct. georg. 3, 451 PELAGON. 84, radicul- GLOSS. III 574, 64. *legitur apud LAEV. et CIC. et inde a CELSO, COLVM. praecipue apud medicos et scriptores rerum rust. [it. radichio 'cichorium intibus', ligur. (Genuae) reigua 'talea', langob. (Brixiae) redič 'raphanus', venet. (Tarvisii) raīčo, tusc. radicchia, sard. centr. raigla, arikrārja 'raphanus sativus' (item sard. mer. arraīga, arr(e)īga), raet. occ. (Poschiano) ridič, raet. or. ardile, radigle 'elleborus'. cf. M.-L. 6996 et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3193. Wagner II 333. Schd.] [confunditur in codd. c. radix CELS. 6, 7, 7^c COLVM. 5, 5, 5. PS. APVL. herb. 32 l. 7 (var. l. radicem praefert ed.)]*

fere i. q. radix parva (-a et radix in contextu alternant l. 55. 57. 75): **1 proprie significatur infima pars stirpis (tota herba per synecdochen saepe sub b):** **a generatim respicitur:** **α usus:** in medicina: LAEV. carm. frg. 27, 4 philtera omnia vicia erunt: antipathes illud quaeritur, ... -ae, herbae, surculi eqs. CIC. div. 2, 135 secundum quietem visus ei *Alexandro* dicitur draco ... -am ore ferre ..., eius autem esse vim *vulneris sanandi* ...; emissi sunt, qui illam -am quaerent (*de eadem 2, 141 radicem*). CELS. 4, 24, 1 *qui alvo laborat*, mali Punici tenues -as colligat ...; eas ... decoquat eqs. SCRIB. LARG. 9 pyrethri -am (*v. vol. X 2, 2787, 44; item PS. THEOD. PRISC. add. p. 277, 27 [12 radicem]*). PLIN. nat. 20, 80 *brassicam prodesse* praecordiis crudam ex aceto ac melle ..., laseris -a sumptam (*inde GARG. MART. med. 30, 6 -is laseris*). PELAGON. 84 -as draconteae (uncias) II (*inde Veg. mulom. 2, 130, 1 radices d.*).

al. in cibis: COLVM. 7, 9, 7 (*de cibo suilli pecoris*) profuit ... dulcis eruisse -as aquatilis silvae. 12, 7, 4 *oportebit* paucas -as laseris ... adici. 12, 48, 1. 12, 48, 4 cum -as *inulae* diligenter eraseris, minute concisas ... macerato (12, 58, 2 c. -as *holeris atri*). **β qualitas, incrementum:** COLVM. 3, 15, 5 quod illa *vinacea* provocent et eliciant novas -as (4, 1, 2). 4, 8, 4 *non* tam celeriter -ae *vitis* inveterato iam codice enascuntur. 5, 9, 5 cum iam -ae seminum convaluerunt. 11, 3, 43 -as sic ... connexas holi-torum spongae appellat (*i. -as asparagi ut: 11, 3, 45 teneris -is*). PLIN. nat. 26, 37 *gaeum* -as tenues habet (PS. APVL. herb. 9 l. 11 paucas et tenuissimas). 27, 92 albas, molles. **γ cultura, imprimis recisio:** COLVM. 4, 8, 1 opus *ablaqueationis* adaptatas ostendit aestivas -as eqs. 4, 8, 2 -as praecidere. 5, 6, 7 ne adhuc tenerae brevesque -ae ulmorum convellantur. 11, 3, 31 ut ... omnis -as *porri* amputes. *al. PALLAD. 3, 20, 2 amputandae sunt -ae (Colum. 11, 2, 19 aestivas radices)*. 11, 5, 1 hae -ae non ad siccum debent recidi (*antea: radices*).

b *speciatim respiciuntur certae quaedam herbae (sive significantur per synecdochen totae herbae, sive pars infima stirpis earum; vox vel sola ponitur vel ita determinatur, ut ad appellationem propriam pertinere vid.; v. André, Les noms de plantes, 1985, 214):* **a raphanus:** in medicina: CELS. 1, 3, 22 qui mane vomiturus est, ante bibere mulsum ... aut esse -am debet (4, 4, 5, 27, 12^c. 5, 28, 12^H). 2, 29, 1 alvum movent panis fermentatus ..., portulaca, -a, capparidis eqs. 2, 33, 1 semen eruciae, nasturcii, -ae (6, 7, 8^B. al.; cf. ANON. med. ed. Piechotta 138 s. de radicle). 4, 12, 10 -ae succus. al. SORAN. p. 61, 4 -arum reiectione (gr. p. 111, 31 *ῥεφανίδων*). al. in cibis: CELS. 2, 18, 5 ex holeribus valentior rapa ... quam pastinaca vel quae specialiter -a appellatur. 2, 21 (inter cibos mali suci) siser, -a, rapa eqs. 2, 22, 2 acria sunt sinapi, -a, intubus eqs. AVG. c. Faust. 2, 5 in porris -isque. **β** consiligo (quae vox in contextu deest e. g. l. 17; -a consiliginis l. 20, cf. radix c. Colum. 6, 14, 1 Pelagon. 205, 3 Veg. mulom. 4, 13): COLVM. 6, 5, 3 praesens ... remedium adversus pestilentiam boum cognovimus -ae, quam pastores c. vocant (inde PALLAD. vet. med. 5, 5 PELAGON. 22). 6, 5, 4 factio foramini auriculae praedicta -a inseritur. 7, 5, 14 inserta ... -a, quam veterinarii c. vocant (inde PALLAD. vet. med. 32, 1). 7, 10, 7. VEG. mulom. 1, 12, 2 (v. vol. X 2, 2598, 24). 4, 3, 12 -am herbae c., quam alii pulmonariam vocant, alii tantum -am. al.; ad eandem herbam refert André, Rev. Ét. Lat. 32, 1954, 179 etiam SERV. auct. georg. 3, 451 ('helleborosque graves') herba, quae et -a dicitur, quae animalibus prodest. **γ** struthium: PLIN. nat. 19, 48 (inde l. 1, 19, 18) quae vocatur -a, lavandis demum lanis succum habet (postea: strut(h)(o)n Graeci vocant. huc spectat: 24, 96 [inde l. 24, 58] -a ..., quam struthion ... vocari diximus). 25, 52 farina ... mixta -ae, qua lanas diximus lavari. 29, 39. iunctura -a lanaria (varie depravantur syn. struthion, citocacia): GLOSS. III 542, 26 -a l. id est tritio, id est triticia (sim. GLOSS. I Ansil. RA 77 [med. p. 69]). 574, 64 -a lanaria id est triticia.

2 translate significatur infima pars: **a tumoris:** CELS. 5, 28, 14^D acrochordon si excissa est, nullam -am reliquit ideoque ne renascitur quidem; thymio clavoque excisis subter rotunda -a, nascitur, quae penitus descendit ad carnem (inde ORIBAS. syn. 7 add. Aa p. 185).

b capilli: CELS. 6, 4, 3 cum paulatim summa pellicula excisa est, adaperiuntur pilorum -ae. Grossardt.

radignē v. ?radagne.

radio, -āvi, -ātum, -āre et **radior,** -ātus sum, -ārī. a l. radius (item EVTYCH. gramm. V 450, 18 [inter verba I^{ae} coniug.]; prius occurrit part. praes. -āns pro adi. [cf. e. g. gemmāns, stellāns; v. Leumann, Gramm. 1977, 583], postea ceterae formae). de formis (v. etiam p. 27, 3 sq.): inter verba activa I^{ae} coniug., CHAR. gramm. p. 474, 11 (ita etiam l. 38 et VIRG. gramm. epit. 8, 2, 6); in var. ll. codd. medii aevi occurrunt hic illic aliae formae, sc. maxime -iens (APVL. mund. 29 p. 355 OPT. PORF. carm. 13, 8 ARATOR act. 1, 186. al.), ceterum -iebat AMBR. incarn. 5, 41, -iebunt PELAG. in I Cor. 3, 13 p. 144, 1. de notione (adde l. 66): GLOSS. -o: ἀκτινοβολῶ. -at: splendet. inlustrat, splendet. micat vel inluminat. -atur: inluminatur. -tus: inluminatus (cf. p. 19, 25). legitur apud veteres in versibus, sc. -ans inde a CIC. Arat., CATVLLO, LVCR., VERG., ceterae formae inde a PROP. (v. cap. alterum); frequentius apud OV. (16^{ies}), GERM. (novies), SIL. (13^{ies}), STAT. (sexies). rarius in prosa orat. inde a SEN. philos. et COLVM. (singulis locis), PLIN. nat. (14^{ies}); saepe apud Christ. inde a TERT., CYPR. [val. rāzā, it. raggare (vet. razzare), pedem. rajé, raet. occ. (Engadin) razzer 'magna vi fluere', tusc. (Pisis, Lucae) rāzā 'plantas circumsecare', francog. vet. raier, vasc. (Béarn) arrayá, prov. raier, cat. rajar 'fluere', hisp. rayar, port. raier. cf. M.-L. 6989 et Faré, Postille. Tiktin-Miron³ III 302. Battisti-Alessio V 3197. 3214. Cortelazzo-Zolli² 1312. Wartburg X 15 sq. Machado³ V 33. Schd.] [falso trad. -at(us) MANIL. 4, 780 (radicis coni. Housman).]

CAPVT PRIVS: part. praes. **radiāns,** -antis pro adi., i. q. praeditus radiis (sc. lucis), nitens, splendidus, praeclarus sim. (syn. coruscus p. 26, 22; disting. color -s ab aliis coloribus p. 26, 3 sq.; gr. resp. ἐκλάμπων p. 26, 71, cf. PASCHAS. verba patr. 52, 4 -em [gr. 20, 7 ἔλαμψε]. exempla certiora usus verbalis v. sub cap. altero, e. g. p. 27, 41. 28, 10). compar. -ior VEN. FORT. Mart. 1, 138. 3, 387; superl. solum e coni. dub. INSCR. Année Épigr. 1998 n. 1044 (e Pann. Sup., non ante saec. III²) soli ... ra(dia)ntissimo (i. deo, sc. dedicatum?). GLOSS. I Ansil. RA 70 sq. -s: micans. respndens.

I proprie vel in imag. (in compar. e. g. p. 26, 8; etiam ea attulimus, quorum forma similis est rebus luminosis, sc. sculpturam p. 26, 16, notas p. 26, 51; v. etiam p. 26, 44): **A** -es sunt res (addidimus sub 1 animantes pro sideribus positos): **1** corpora caelestia eorumve attributa: **a** *quaelibet:* CIC. Arat. 172 sub pedibus ... -is Aquari. frg. 9 uno mentum Draconis -i sidere lucet (LVCR. 4, 213. Ov. met. 7, 325 -ia ... micabant s. CLAVD. DON. Aen. 9, 15 p. 188, 15 s. suo quaeque splendore -ia). VERG. Aen. 8, 23 -is imagine lunae (item de luna: PETRON. 89 vers. 55 -i

face. EPIST. Alex. p. 199, 14 -es ortus). Ov. met. 9, 272 astris. fast. 5, 165 ora micant Tauri septem -ia flammis. CALP. ecl. 1, 78 placida -em luce cometem (placidum -i al. var. ll.). PLIN. nat. 2, 79 suus ... cuique color est: Saturno candidus ..., Mercurio -s ..., Soli, cum oritur, ardens, post -s (disting. etiam clarus, igneus, candens, refulgens, blandus). STAT. Theb. 6, 385 (si huc spectat) Apollo Nemeen -e per aethera (aera var. l.) saltu ... venit (cf. 388 clara ... etiamnum semita lucet). APVL. mund. 29 p. 355 stellis (Ps. AMBR. laps. virg. 7 fueras ut s. -s in manu domini. CYPR. GALL. gen. 16 s. tremulo -es lumine). SOCR. 2 p. 121 Arcturum ... aliosque itidem -is deos. al. **b** sol (adde l. 4 et cf. l. 24. p. 25, 65): CIC. Arat. frg. 23 hoc motu -is (sc. solis, v. gr. 151 sq.). CATVLL. 63, 39 oris aurei sol -bus oculis lustravit aethera. Ov. epist. 8, 105 equis. OCTAVIA 3 surgit Titan -e coma. VAL. FL. 5, 408 -is ... ora dei. STAT. Theb. 1, 28 licet Sol ... tuis alte -em crinibus arcum, imprimat, Domitiane (C. SCHOL. circulum, in quo sol suos cursus diurnos explet. an potius lucem quasi coronam impositam, ut ad 3 pertineat?). DAMIG. lapid. praef. p. 233 solem -em in lapide sculpendum. al.

2 arma, insignia militaria sim. (cf. l. 59): VERG. Aen. 8, 616 arma ... posuit -ia (SIL. 12, 561. AMM. 18, 8, 4 -ium a. splendore). Ov. met. 13, 105 nitor galeae claro -is ab auro (PANEG. 7, 6, 2 auro gemmisque). SIL. 4, 326 Hannibal -em tegminis orbem extulit (STAT. Ach. 1, 852). AMM. 25, 1, 1 -es loricae ... et corusci thoraces. al.

3 lux, splendor sim. (cf. color -s l. 3 sq.; addasne l. 15?): Ov. trist. 2, 325 ut ... trahunt oculos -ia lumina solis. MANIL. 5, 512 (respic. ornamenta templorum) gemmarum ... -es lucibus ignes. SYMPH. 69, 2 (= HIST. Apoll. rec. A 43) fulgor inest speculo intus -i luce coruscus ([radiata ... coruscans al. var. ll.; cf. p. 19, 34]. EPIST. imp. Honor. et Theod. [Migne 48, 380^A, a. 418; in imag.] catholicae simplicitatis l. puro semper splendore -em [sim. SALV. eccl. 2, 48 in caelis l. ... puniceo semper splendore -em]). NOVELL. Theod. 1, 1, 1 (in imag.; antea: in apertum lucemque) nominis nostri -e splendore.

4 varia: Ov. ars 3, 451 templis multo -bus auro (AVIEN. orb. terr. 378 t. ... niveo -ia dente. INSCR. christ. Diehl 1756, 1). met. 4, 637 frondes auro -e nitentes (SACERD. gramm. VI 503, 12). 6, 720 vellera ... nitido -ia villo (VAL. FL. 8, 461). MANIL. 4, 806 rubri -ia litora ponti. SEN. epist. 115, 7 divitiarum -ium splendor. PLIN. nat. 33, 101 duo eius alabastri sunt genera ...; horridior est mas ... minusque -s (item de lapidibus, gemmis sim.: 37, 93 carbunculos pinnato fulgore -es. 37, 146 aspisatim argentei coloris, -em. al. in eodem libro. Ps. QVINT. decl. 13, 3 calculus. PANEG. 2, 4, 4 -ium metalla gemmarum. al.). Ps. QVINT. decl. 9, 17 -es marmore columnae. APVL. flor. 3, 11 vestis ... tactu mollis, purpurā -s. OPT. PORF. carm. 1, 17 -bus intus, sc. in libro, ... scriptis (propter atramentum aureum vel argenteum, v. Ishøy, Class. et Mediaev. 54, 2003, 335 sq.; sed de forma versusum inextorcor cogitat Polara, comm. ad l.). INSCR. Tripol. 467, 9 (saec. IV¹) statua(m) marmoream suo, i. Constantini, numine -em (RVFIN. Adamant. 3, 13 s. fulgore artis ac metalli -em [cf. gr. ἀνδριαντοποιῶς ... στυλῶσας τὸν ἀργυρὸν ὄντα ... φαιδρόν]). HIER. epist. 64, 20, 3 euangelia domini luce -ia (in imag. de scriptis ut: TAURENT. epist. ad Ruric. 3 p. 444, 30 verba tua propheticā claritate -ia ... fulserunt). GREG. TVR. glor. mart. 59 -bus cereis. al. -es sunt notae radios habentes: HIER. praef. Vulg. psalm. p. 3, 11 signa -ia, id est vel obelos vel asteriscos.

B -es sunt animantes eorumve partes, aetas (v. et p. 25, 70): SEN. Herc. O. 1239 -e (radiata var. l.) clarum fronte ... caput cervi (sc. cornibus aureis conspicuum). Tro. 1035 gregis ductor -e villo aureo. COLVM. 7, 12, 4 glaucis oculis canis acri lumine -bus ([candentibus var. l.]. item de oculis: CLAVD. carm. min. app. 7, 6 -ia lumina ferro Martis). VAL. FL. 8, 257 rosea -e iuventa Iasonis et Medaeae. SIL. 2, 166 -is tegmina laevae ([laevae var. l.]. respic. corpus armis tectum ut: AMM. 16, 10, 8 ordo geminus armatorum ... corusco lumine -s). CE 1109, 9 (Romae, saec. I²?) vidi sidereo -em lumine formam iuvenis mortui aethere delabi. PASS. Macc. 4, 9 angelici equites igneo fulgore -es armorum etiam instructi specie (gr. 4, 10 περιαιστράπτοντες τοῖς ὀπλοῖς). CLAVD. carm. min. app. 2, 97 flavicomis -ia tergora leonis villis. IVLIAN. in Am. 1 praef. coetum prophetarum siderea luce -em. VEN. FORT. Mart. 1, 138 (in imag.) Hilarius gemmifer eloquiis, -ior ore lapillis. al.

II translate de hominibus vel rebus praeclaris, eminentibus sim.: pendet abl. causae: OPT. PORF. carm. 13^a, 8 virtus Constantini vigore -s (EVCHER. laud. her. 42 fundatorem monasterii apostolici spiritus v. et vultus [vultu var. l.] -em). CONC. II 3, 1 p. 49, 20 (ad episcopum) tuae sanctitati -i ... honestate vitae eqs. (gr. II 1, 1 p. 74, 23 ἐκλαμπόυση ... ἐπὶ κτλ.). VEN. FORT. Mart. 4, 707 vir -s meritis. cetera exempla: MAR. VICTOR. aleth. 3, 372 (respic. gen. 12, 15) pharao -is imagine formae mulieris ductus inardescit. ENNOD. dict. 12, 1 p. 461, 15 litteris. VEN. FORT. vita Albin. 4, 6 vitam. al.

CAPVT ALTERVM: usu verbali significat intransitive (v. IA et II) i. q. radios emittere vel radiorum formā emanare, transitive (v. IB) i. q. radiis percutere. inde a PROP. occurrit usus intrans. (maxime act., sed depon. inde ab OV., GERM., TAC., v. l. 34. 52. 56. 63. 70. p. 28, 38, 29, 3, quibus addas [nisi pass.] APRING. in apoc. 4, 8 l. 167. 21, 11 l. 305. 21, 21 l. 492); pass. inde a LVCANO p. 28, 63, act. trans. inde a CYPR. p. 29, 19.

I usu communi respicitur lux, color (cf. caput prius; -ant tam ea, quae lucem ex se edunt, quam ea, quae lucem aliunde acceptam reddunt; -at ipsa lux, sc. quasi radiorum modo emissa, l. 71sq. p. 28, 39sq. 29, 19sq. al.; saepissime accedit abl. causae lucem aliunde significans, v. p. 29, 55; gr. resp. καταγάγειν p. 29, 21. 25):

A intransitive (accedit acc. obi. interni l. 66): **1** varia exempla: **a** proprie: **α** -ant animantes vel partes, aetas eorum (v. etiam l. 31; aliter l. 54): **①** propter ea, quae gestant, quibus induuntur: PROP. 4, 1, 27 infestis miles non -bat in armis (SIL. 8, 466). SIL. 4, 154 colla viri fulvo -bant ... torque. 16, 354 cinyphio rector, i. auriga, cocco -bat (17, 395). HIER. epist. 22, 28, 3 digiti de anulis -ant. CLAVD. carm. min. 30, 4 solitam ... rubro -are mari ... reginae ... comam (i. gemmis inde collectis). CYPR. GALL. iud. 350 (sec. 7, 20) milites facies portantes noctem multo -antes lumine vincunt.

② per se: OV. am. 3, 3, 9 -ant ut sidus ocelli puellae (item -ant oculi: PLIN. nat. 11, 151 nocturnorum animalium ... in tenebris fulgent -antque oculi. SIL. 2, 586 sanguinea -bant lumina anguis flamma). BVC. Eins. 1, 44 (fort. de Homero) alba ... caesaries pleno -bat honore. PLIN. nat. 10, 43 pavo expandit colores, adverso maxime sole, quia sic fulgentius -ant. SIL. 3, 629 Domitiane, siderei ... -bunt tempora nati tui mortui (vergit ad l. 30sq.). 15, 141 (de prodigio) effulgens ... visus est anguis ... ardenti -are per aera sulco. HIER. epist. 51, 7, 4 fulsit facies Mosi valde et -bat veluti fulgor aut sol. PELAG. in II Cor. 3, 10 p. 248, 3 (respic. Matth. 17, 2) Iesus splendore solis visus est -asse. al.

β -ant res (adde nomen intextum p. 28, 30): **①** caelestia (sc. maxime sidera) eorumve attributa vel ipsum caelum (etiam animantes pro sideribus positi; cf. l. 25): OV. carm. frg. 1 Pleiades ... septem -are feurrunt. MANIL. 1, 321 stella ..., in media -at (-ans var. l.) quae maxima fronte Coronae (GERM. 208 LACT. inst. 2, 9, 14). GERM. 60 -atur Serpentis decline caput. 633 totis -at membris miserabile sidus Engonasin (TERT. apol. 11, 6. al.). frg. 4, 124 cum Mercurius vasti calida -bit sede Leonis (rabiabit al. var. ll.). al. COLVM. 10, 289 Phoebe purpureo -at vultu. CYPR. ad Donat. 14 sponte sol -at (eleem. 25. PANEG. 3, 22, 4 ab eorumdem astrorum regione. CASSIOD. in psalm. 100 concl. l. 248 circuli pulchritudine). FIRM. math. 8, 22, 1 quicumque habuerint horoscopum talem ..., -ante Saturno erunt nautae, piscatores eqs. CYPR. GALL. exod. 615 croceo -vit vesper ab axe. GREG. M. moral. 2, 57 l. 26 (respic. exod. 13, 21, cf. p. 29, 4) columna nubis, quae ... splendore ignis ... in nocte -bat. al.

② aquae, loca, flores: OV. epist. 18, 77 unda repercuta -bat imagine lunae. SEN. Herc. O. 626 aurato flumine clarum -are Tagum (item propter metalla: CLAVD. 5, 181 [179 armorum nitor] Sperchius amnis ... et nemus Oetaeum -at. 20, 260 aquas -are metallo). STAT. Theb. 1, 209 deis in atria caeli convocatis -ant maiore sereno culmina. CLAVD. 3, 209 -ant flores et prati viva voluptas. al. **③** metalla et quae ex eis constant, eis ornata sunt (cf. l. 45sq.): OV. met. 2, 4 argenti bifores -bant lumine valvae. 11, 115 Midas si postibus ... admovit digitos, postes -are videntur. Pont. 3, 4, 103 scuta ... et galeae gemmis -entur et auro (CALP. ecl. 7, 48 balteus amphitheatri en gemmis, en illita porticus a. certatim -ant. IVV. 6, 205 lance beata 'Dacicus' et scripto -at 'Germanicus' a. [-ans var. l.; explicat SCHOL. solidi ita signati, qui ... novae nuptae dantur]. TAC. dial. 20, 7 templa marmore nitent et a. -antur). SIL. 2, 211 -vit ... umbo (sim. 9, 109). STAT. Ach. 1, 861 adverso -vit lumine ferrum (i. gladius). MART. epigr. 2, 3 feri -bant atria regis (i. domus aurea Neronis). 8, 50, 5 (de phiala) vera minus flavo -ant electra metallo (INSCR. christ. Diehl 1784, 1 aula dei claris -at speciosa metallis [2 micat]). TERT. idol. 18, 7 quale aurum de capite Christi -ret, nisi eqs.? HIER. epist. 3, 6 corusca ... metalla (v. vol. X l. 2598, 22). CLAVD. 1, 232 strictas ... procul -are secures. DRAC. Orest. 253 (de veste) aurea purpureo -antur fila colore. al. **④** lapides, gemmae et quae eis ornata sunt (addas l. 52sq.): PETRON. 135, 8 vers. 2 in casa non ... fulgebat ebur ... nec ... -bat marmore terra. PLIN. nat. 37, 103 (accedit acc. obi. interni) unam lychnidem gemmam, quae purpuram -et, alteram, quae coccum (purpura ... cocco var. l.). 37, 130 paederos Pontica ... mollius -at. al. in eodem libro. IVV. 6, 381 -ant testudine tota sardoniches (sc. in digitis fidicinae). RVT. NAM. 2, 68 levi -at picta nitore silex. APRING. in apoc. 4, 3 l. 47 lapis ... iaspis ... fulgore -atur (postea pro syn. clarescere, praefulgere). al. **⑤** lux, fulgor: SEN. Phaedr. 770 fulgor, teneris iuvenum qui -at generis, momento rapitur (EVSTATH. Basil. hex. 2, 5, 10 [ad gen. l. 2] desuper). HIER. in Matth. 21, 15 l. 1375 igneum ... quiddam atque sidereum -bat ex oculis eius Iesu et divinitatis maiestas lucebat in facie.

β translate et in imag. (hoc e. g. l. 10. 23; plerumque in contextu accedunt aliae voces ad lucem pertinentes, non ita est e. g. l. 4. 7. 15. 37):

α -ant animantes eorumve formae, naturae: TERT. nat. 1, 4, 14 Christiani prodimur ... de bono nostro; si(c) et mali de suo malo -ant? (Rigaltius; rab- cod.). RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 126, 6 (respic. l. 4sq.) anima nigra (veri luminis) circumfusa luce -bit (i. Ioh. 1, 9). CLAVD. 8, 518 (ad Honorium) quantus in ore tuo pater -at (i. patris imago). CASSIOD. compl. in Tit. 1, 1 perfecta ... veritate -are. in psalm. 130 concl. l. 157 quanto amplius honorum claritate -bat David propheta. VITA Caes. Arel. 1, 23 (respic. Matth. 5, 15) cunctos illuminavit -ans super candelabrum domini. VEN. FORT. carm. 5, 3, 39 (36 inter sidereos ... choros) Gregorius Nazianzenus -at, sacer Augustinus inundat. GREG. M. moral. 4, 63 l. 21 Isaac per virtutem prophetici spiritus in futuris etiam saeculis magna videndi luce -vit (cf. p. 29, 28sq.). al. respicitur Christus (cf. e. g. l. 26): HIER. hom. Orig. in cant. 1, 4 p. 34, 4 statim ut Iesus -vit in mundo. PS. HIER. epist. 19 p. 206^B ut, velut solem sub nubilo, ita sub specie corporali etiam id, quod (nom.) -verit, admiremur. PRVD. apoth. 30 (respic. gen. 18, 2) hoc vidit ... Abram ... in triplicem numen -asse figuram (cf. 24 de patre micans). PETR. CHRYS. serm. 146, 1 -ante deo, i. Christo nato (antea in compar. : solis radii cum erumpunt).

β -ant res: **①** variae: TERT. anim. 41, 2 (antea: sicut lumen eqs.) bonum in anima a malo oppressum ... -at inventa libertate. frg. Praedest. 1, 60 l. 35 hunc ... anulum (i. corpus humanum) ... de cloaca huius mundi Christus elevans ... fecit ... -are. SYMM. or. 1, 5 in te, Valentiniane, iam -bat flamma nascentis sideris. LEO M. serm. 74, 1 licet multa etiam in forma servi (sc. quam assumpsit Christus, v. Phil. 2, 7) divinitatis signa -verint. PETR. CHRYS. serm. 8, 2 pietas facit splendere ieiunium et ad totam -are continentiae claritatem. al. **②** dicta, scripta: AVSON. 21 (419 S.), 54 (simul pertinet ad aβ) geminum ... in uno habitu -at nomen Augusti: Constantius in argumento vestis intexitur, Gratianus in muneris honore sentitur (cf. p. 27, 54). EVSEB. MED. Leo M. epist. 97, 2 epistulam tuam nitore quodam lucis (ac veritatis splendore, -are ([i.] ad v. splendorem edd. vitre]. sim. -ant litterae: IOH. MAXENT. Conc. 5 IV 2 p. 47, 10 nulla luce ... veritatis. ENNOD. epist. 4, 7, 1 p. 102, 6 gemino splendore). ENNOD. epist. 6, 23, 2 p. 162, 16 ductus (mihī) oratiunculae tuae ... Latiaris venae sapore -vit (i.] dat. iudicantis; vix ad 2b). INST. Iust. 1, 5, 3 quae constitutio inter imperiales -at sanctiones. CASSIOD. in psalm. 22, 9 l. 210 psalmi partes ... decora diversorum schematum luce -antur (nisi pass. ad p. 29, 19sq.). al. **③** lux sim.: AMBR. incarn. 5, 41 -bat ... lux vera, (Ioh. 1, 9) sapientiae, inluminabat infernum (AVG. serm. 357, 4 p. 1585). PS. BOETH. fid. cath. l. 196 M. ut in eo Christo ... divinae naturae -ret splendor.

2 indicator, quis vel quid illuminetur sim. (maxime translate vel in imag. [proprie l. 46. 52]; aliter, sc. per obi. acc., sub B1): **a** per praepos. in c. acc. (abl. l. 50): PLIN. nat. 37, 66 marmoreo leoni fuisse inditos oculos e smaragdis ita -antibus etiam in gurgitem, ut territi thynni refugerent. AVG. conf. 7, 10, 16 aeterna veritas -ans in me vehementer. in psalm. 35, 9 quomodo sol oriens ... prius luce montes vestit ..., sic ... Christus prius -vit in altitudinem apostolorum eqs. PETR. CHRYS. serm. 3, 2 (ad Luc. 15, 20) nisi ... caelestis pater redeuntis filii -asset in vultu et totam confusionis caliginem ... sustulisset, numquam eqs. CORIPP. Ioh. 2, 424 splendet ... tellus ignibus et densae -ant in nubila silvae. **b** per dat. (una cum obi. acc. v. p. 29, 38): PS. HIER. epist. 19 p. 196^A quibus non per virtutem suam divinitas -asset. AVG. in psalm. 91, 14 -are tibi vult aeternus deus. CLAVD. MAM. anim. 1, 26 p. 96, 16 me Veritate tibi -ante. ALC. AVIT. epist. 46A (Clodevecho regi) -ate perpetuum praesentibus diademate, absentibus maiestate. PS. IOH. MED. hom. 15 p. 778 lux, i. Christus, ... -vit mentibus nostris obscuris. ARATOR act. 2, 257 cui urbi, i. Hierosolymis, -ant monumenta crucis.

B transitive (opp. obscurare p. 29, 15; obi. internum v. p. 27, 66): **1** cum obi. rei vel personae affectae, sc. illuminatae sim.: **a** proprie: **α** pass.: LVCANO 7, 214 miles (sing. collect.) ut adverso Phoebi -tus ab ictu ... perfudit lumine colles. STAT. silv. 2, 1, 42 (describitur puer) siderei ... orbes -taque (lumina) caelo (i. oculi, v. Håkanson, Gnomon 59, 1987, 65). PONT. vita Cypr. 16, 1 dies martyrii ... claro sole -tus. FIRM. math. 3, 5, 32 si Luna ... a benivolis stellis ... de exagono -ta fuerit. COLLECT. Arian. hom. 24, 4 caecus sanatus luminis impetu -tus. CLAVD. rapt. Pros. 2, 48 caeruleus ... sinus Tethyos roseis -atur alumnis (sc. sole et luna). AVG. in euang. Ioh. 2, 7 ut in aliquo corpore -to cognoscatur ortus esse sol. PETR. CHRYS. serm. 148, 2 tibi, homo, caelum ... stellarum vario fulgore -tum est. al. respiciuntur radii ex oculis emissi: AVG. epist. 147, 41 rebus visibilibus, quae corporali oculorum acie ... -antur. **β** act. (depon. p. 29, 3; -ant stellae praeter p. 29, 4): FIRM. math. 3, 11, 3 si Lunam pleno lumine -verint Mercurius et Mars (item respic. positiones siderum: 4, 19, 12 si ... Iovem de diametro

malivolae stellae -verint. *al. apud eundem. cf. p. 28, 66*). REPOS. 157 *Phoebus* infuso -bat lumine lucos (lucus *codd.*). PETR. CHRYS. serm. 156, 9 (*loq. magus*) vade, *stella*, et tenuo (*sic*) radio ..., splendore certo -are Iudaeam (Iudaea *var. l.*). SALV. gub. 1, 42 *ut columna ignea* (*exod. 13, 21, cf. p. 27, 43*) alignem noctis flammeo splendore ... -ret.

β *in imag. et translate:* **α** *generatim* (*saepae apud Christ. c. respectu illuminationis divinae*): ① *exempla varia* (-at ipsa lux l. 14. 16; in contextu accedunt aliae voces ad lucem pertinentes praeter l. 10. 17):

FLOR. epit. 4, 2, 30 aliquid ... adversus ... ducem ausa Fortuna est ..., quasi de industria prospera (*nom.*) eius adversis -rentur (*sic vel -rent codd.*; -ret *Jahn, alii alia*). AVG. in euang. Ioh. 2, 7 *Christus* -vit Iohannem (*sim. ibid. Iohannem* confitentem se -tum ac se illuminatum esse, non qui -ret *eqs.*). PS. AVG. serm. Rev. Bénéd. 41, 1929, 199 tu nova proles *baptizatorum* ..., -at te divinum iubar. HIL. AREL. vita Honorat. 10 l. 8 dum unusquisque *frater* sub umbra alterius obscurari volebat, tamquam reper- cussa claritas utrumque -bat (utrinque et irradi- *var. ll.*). DRAC. Romul. 7, 17 *Peleus* nymphae -tus amore. *al.* ② *accedit abl. instr. lucem significans:* CYPR. epist. 37, 2, 1 in ... mentibus vestris Christi claritudo ... carceris tenebras aeterna ... luce -vit (laps. 1 domini l. -tus mundus eluxit. unit. eccl. 22. EVAGR. vita Anton. 35 p. 895 mens nostra ... angelorum l. -atur [*cf. gr. καταναξαζομένην*]). EVSEB. GALLIC. hom. 35, 7. *al.*) PS. CYPR. ad Novat. 16, 3 abdita pectoris nostri vero euangelii lumine -ta (RVFIN. Orig. in num. 22, 2 p. 206, 5 pleniore scientiae l. -tus. *al.*). RVFIN. hist. 6, 18, 1 *haereticus* tamquam veri luminis splendore -tus (*gr. καταναξαζομένης*) ... ad ecclesiae se catholicae lucem ... convertit (10, 32. ENNOD. epist. 1, 19, 3 p. 31, 11 [*agitur de poeta*] obscura mentium peregrino s. -are. *al.*). *al.*

β *speciatim -antur:* *quae praevidentur* (*cf. p. 28, 14*): AVG. conf. 10, 34, 52 *Iacob* (*gen. 48sq.*) in filiis praesignata futuri populi genera luminoso corde -vit. *quae nuntiantur* (*sc. stella apparente*): SEDVL. carm. pasch. 2, 78 (*respic. Math. 2, 2*) *Iudaeis* progenitum fulsisse ducem, hoc caelitus astra, hoc stellam -are novam.

2 *cum obi. rei effectae:* **a** *proprie vel in imag. sc. -atur lux sim.:* *pass.:* SIL. 7, 143 sicut aquae splendor -tus lampade solis dis- sultat per tecta *eqs.* FVLG. aet. mund. p. 171, 11 (*in imag.*) *Christo nato* -ta in saeculo divina nituere crepuscula. *act.:* TERT. adv. Val. 15, 5 (*iro- nica*) quin laetitia eius *aeonis* tam splendidum elementum (*i. lucem*) -verit mundo, cum *eqs.?* OPT. PORF. carm. 11, 10 iubar lucis primum -ans Hyperion, *i. sol oriens* (CLAVD. carm. min. 27, 17 arcanum -ant oculi *phoenicis* i.). AMBR. in psalm. 118 serm. 17, 30, 2 gemmarum ... monilia coruscantia transfundunt finitimis, quod ipsa -verint (*i. splendorem suum*). PASS. Macc. 8, 4 fratres ... angelicum quoddam lumen, sereni vultus -antes (*l. abl. in var. l., ut ad p. 27, 20sqq.*). PETR. CHRYS. serm. 66, 7 *Moyse*s de nocte lucem -vit. **b** *translate -antur varia, quae prae- clara, eminentia habentur:* FVLG. aet. mund. p. 171, 20 (*antea l. 35*) accessit egrotantibus divinae salutis potentia et stupenda in saeculo -ta sunt opera. *fort. addas:* PETR. CHRYS. serm. 74, 2 (*ad Matth. 28, 1*) vesper ... parturit diem ..., -at de novitate mysterium, (*vix nom.*). 103, 6 miraculum caeleste, iam -at paritura virginitas (*l. nisi nom.*).

II *usu peculiari respiciuntur plumae avium, quae radiorum forma in diversum crescunt* (*aliter p. 27, 24*): MAX. TAUR. 55, 1 l. 25 (*antea: aquila* denuo ... se vestit et pullulantibus pinnis *eqs.*) quando -antibus plumis necesse est illi rursus meditari rudes volatus (*vix intellegas 'splendidis'*).

appendicula stilistica et syntactica: **1** *indicatur:* **a** *qua de causa, quo instrumento fiat radiatio:* **α** *per abl., qui indicat:* *lucem sim.:* OV. met. 2, 4 lumine (COLVM. 7, 12, 4 STAT. Ach. 1, 861. *et saepius*). CALP. ecl. 1, 78 luce (CYPR. epist. 37, 2, 1. *et saepius*). PLIN. nat. 37, 93 fulgore (37, 133 RVFIN. Adamant. 3, 13. *al.*). *sim. al. varia, sc. luminosa, praeclara sim. (pauca selecta):* OV. ars 3, 451 auro (Pont. 3, 4, 103. *al., e. g. p. 27, 52sqq.*). fast. 5, 165 flammis (SIL. 2, 586). PETRON. 135, 8 vers. 2 marmore (PS. QVINT. decl. 9, 17). MART. 8, 50, 5 metallo (CLAVD. 20, 260. *al.*). *al., e. g. amore l. 17, veritate p. 28, 8, vigore p. 26, 69.*

β *per praepos.:* OV. met. 13, 105 claro ... ab auro (LVCAN. 7, 214 *solis* ab ictu). TERT. nat. 1, 4, 14 de suo malo (CASSIOD. in psalm. 137, 3 l. 83 de ... sole). VEN. FORT. carm. 2, 16, 127 cum virginitate (*nisi mero sensu comitativo*).

β *quo modo, quo effecto, quem ad gradum fiat radiatio:* **α** *per adv.:* PLIN. nat. 10, 43 fulgentius. 33, 101 minus (MART. 8, 50, 5). 37, 130 mollius. RVFIN. Orig. in gen. 1, 7 p. 9, 18 magnificentius et clarius. AVG. conf. 7, 10, 16 vehementer. soliloq. 1, 13, 23 *non ita* ..., ut oculos laedat. *al.* **β** *per praepos.:* PRVD. apoth. 30 in triplicem ... figuram. PETR. CHRYS. serm. 8, 2 ad totam ... claritatem. **γ** *per adi. praedic.:* PELAG. in I Cor. 3, 13 p. 144, 1 *metalla* splendidiora -bunt.

c *quo radiatio incidat:* *per praepos. in vel dat. p. 28, 43sqq., per obi. acc. p. 28, 61sqq.*

2 *accedunt voces ad lucem pertinentes:* **a** *verba fere syn. iuxta posita, sc. nexu strictiore:* PLIN. nat. 11, 151 fulgent -antque (HIER. epist. 51, 7, 4). CYPR. unit. eccl. 22 inluminati (AVG. in euang. Ioh. 2, 7). LACT. inst. 2, 9, 14 micare (PRVD. ham. 418). HIER. in Math. 21, 15 l. 1375 lucebat. AVG. in euang. Ioh. 35, 3 illustratur (in psalm. 35, 9). PETR. CHRYS. serm. 8, 2 splendere (CORIPP. Ioh. 2, 424). **b** *subst.:* *in struct. 'lux rei -antis':* SEN. epist. 115, 7 divitiarum -antium splendor (AMM. 18, 8, 4 armorum). SERM. Corp. Vind. 21 p. 228, 24 -antis uteri *Mariae* fulgore (REGVLA mag. 3, 92 caeli terraeque diviniter -antis). *ceterum cf. subst. c. adi. -ans iunctum p. 26, 23sqq., pro subi. verbi act. p. 27, 9sq., obi. rei effectae p. 29, 33sqq., abl. causae p. 29, 56sqq.* **c** *adv.:* v. p. 29, 68. 69.

deriv.: radiatilis, radiatio.

compos.: circum-, ir-, ob-, prae-, subradio.

cf. Onom. (Radians).

Davies.

fu id est **†radiogendioli** GLOSS. III 539, 18. *nomen corruptum* phu herbae; in parte vocis priore radix latere susp. Goetz in indice s. v. fu; in altera parte vix agnoscas gladioli.

radiolus, -ī m. (radiola, -ae f. v. l. 28, radiolum, -ī n. v. nonnulla sub 2a). **a** l. radius *deminutive.* genus masc. testantur CHAR. et GLOSS. l. 30sq. [*it. vet. et med. razzuolo, tusc. (Pisis) razzolo 'surculus' (vox vinitiorum), francog. mer. razú 'radius lucis', francog. dial. et prov. rayóou, rotsol sim. 'radius aquae'. cf. M.-L. 6997 et Faré, Postille. Wagner I 120. Wartburg X 20sq. Schd.*]

i. q. parvus radius: **1** *significationes cum voce q. e. radius plus minusve communes:* **a** *genus olivarum* (*cf. p. 34, 22*): COLVM. 12, 49, 2 albam pauseam vel orchitem vel -um vel regiam dum contundes. ISID. orig. 17, 7, 64 -ae *vocatatae* pro eo, quod oblongae sunt in modum radiorum. **b** *κερξίς sim. (sive significatur os quoddam [v. p. 34, 31. 36; aliter sub 2b], sive pars telae [v. p. 35, 28. 37]):* CHAR. gramm. p. 452, 35 -us: *κερξίς* (*item GLOSS.*). GLOSS. II 348, 22 *κερξίδιον:* hic -us. **c** *pars lucis, quam emittit sol* (*cf. p. 31, 19*): AMM. 28, 4, 18 *si* per foramen umbraculi pensilis -us irruerit solis.

2 *significationes propter quandam formae similitudinem novatae:* **a** *nomen est herbae ('Polypodium vulgare' L. sec. André, Les noms de plantes, 1985, 214):* PS. APVL. herb. 84 tit. herba -um (84 l. 3 h. -um contusam ... et decoctam, donec non pareat; perungendo capitis dolore sedat. 84 l. 7 h. -i radicem evulsam ...; ius earum bibitur ..., ventrem deducit [*postea: alii filicinam dicunt*]). GLOSS. III 542, 29 -um id est felcina (*cf. formam filicina l. 39 et 574, 67 -us i(d est) f. GLOSS. I Ansil. RA 78 -um: f.*). **b** *pars prominens ossis, ἀπόρρις:* ISID. orig. 11, 1, 95 spina est iunctura dorsi dicta eo, quod habeat -os acutos (*quos Cels. processus appellat, v. vol. X 2, 1526, 34sqq.*).

radior v. radio.

radiōsus, -a, -um. **a** l. radius. *scribitur -ss- l. 47.* **i. q. radiis lucens:** PLAVT. Stich. 365 *-us sese, sol superabat ex mari* (*l. -ossus sesse cod. A, -osus esse cett.*). DIOSC. 5, 109 p. 211, 1 de lapide stibio: stibu *formosa* est lucidus et -u paret (*gr. 5, 84, 1 λαμπροῖζον*).

rādīs v. radix p. 36, 1.

Grossardt.

rādistria, (-ae) f. [*a rādīx, ut rāpistrum (q. v.) a rāpum; suffixum -istr-ia indicat similitudinem quandam ('genus quoddam radicis'), cf. Sommer, Indogerm. Forsch. 11, 1900, 29. Mei.] est genus herbae ('Raphanus landra' Moretti sec. André, Les noms de plantes, 1985, 214): GLOSS. III 575, 44 -a i(d est) armoracia (rāpistria, *vocem in Antidot. Bamb. 14 [cod. saec. IX/X] traditam, subesse putat Goetz in indice s. v. armoracia*).*

1. radium v. l. radius. **2. radium** v. rhagad-.

Bl.

1. *radius, -ī m. (radius, pl. -a n. et radia f. v. l. 66sqq.). [radius (< *radh-jo-) a stirpe *radh- 'nitere, splendere' derivatum est, cf. island. vet. rōðull 'sol, iubar', anglosax. radur 'aether, caelum', ind. vet. rāhú- 'daemon quidam'; v. Schaffner, Glotta 86, 2010, 110sqq. Mei.] *de origine:* ISID. orig. 19, 29, 1 (*tit. de instrumentis vestium*) -i dicti, quia radendo fiunt (*inde GLOSS.*). NOT. Tir. 112, 62 -um (112, 3 -um cod. K ante corr., ragadium *sim. rectius celt.*). genus masc. testantur CAPER gramm. VII 102, 1 hic -us, non hoc -um. CHAR. l. 71 (*inter verba apud Latinos masculina, apud Graecos feminina*). DVB. NOM. gramm. V 588, 28 -us generis masculini; *neutr. plur. -a exhibit* TAB. Vindol. II 309, 7 EDICT. imp. Diocl. 13, 2 G. PS. AVG. serm. ed. Caillau 1 app. 7, 4 CVRIOS. urb. p. 78, 8. GLOSS. l. 73. *al., sing. -um GLOSS. l. 72. p. 34, 58. NOT. Tir. l. 62. al. (sed cf. l. 64); fem. sing. -a v. p. 35, 27sq. gen. sing. et nom. plur. -ii defendit* MAX. VICTORIN. gramm. VI 221, 6sqq. *de notione (v. etiam p. 31, 19. 34, 36. 53. 58. 35. 5. 27. 28):* CHAR. gramm. p. 452, 34 -us: *ἀκτίς, κερξίς, κνημῖός* (*τῆς ἀμάξης cod. Paris.*) *inde GLOSS.* -um: *hris(ūl (anglosax.)) -a: κερξίδες. GLOSS. I Corp. RA 31 -o: gabulrond (anglosax.)) sim. al. legitur inde a PLAVTO per totam fere latinitatem; abiit in sermonem gr. ῥάδις. [dalm. ruaz 'fulmen', it. raggio, razzo, it. mer. (Mon-*

[Grossardt]

tella) rajo 'rivus', sard. centr. rayu (cf. voces textorum rayu [Olzai], arráu [Fonni, Talana]), raet. occ. (Engadin) raz, raet. or., francog. vet. et med. rai, norm. re, prov. rai, cat. raig, hisp. rayo, port. raio. a radia (v. p. 30, 66sq.): val. razã, it. razza usu techn. vario, langob. (Bergomi) rağa 'fulgur caelitus radians', venet. (Veronae) raša 'hastula horologii', sic. raja 'nimbus, radius solis, lucerna', raet. or. raze 'hastula vel quadrans horologii'; per confusionem c. voce celt. *rica 'linea, sulcus sim.' fortasse orta sunt francog. raie, prov. raya, cat. raia (collect.), hisp. raya, port. raia. cf. M.-L. 6999 et Faré, Postille. Tiktin-Miron³ III 276. Battisti-Alessio V 3197. 3199. 3214. Cortelazzo-Zolli² 1311sq. 1327sq. Wagner II 334. Wartburg X 21sq. Coromines VII 51sq. Corominas-Pascual IV 797sq. Machado³ V 33. Schd.] [confunditur in codd. e. g. cum gladius PLIN. nat. 2, 89; falso trad. e. g. pro ramus LIV. 33, 5, 11; loco dub. PROP. 4, 3, 34.]

significantur variae res in formam oblongam tenuem acutamque tamquam linea extensae: I pertinet ad lucem, splendorem sim., sc. de iis quae inde emittuntur, fere i. q. ἀκτίς (quod ubi gr. infra resp., negleximus; fere plur., sing. e. g. l. 26sq. et PLIN. nat. 2, 69. al.):

A proprie (meton. l. 55. p. 32, 19) respicitur lux, quam emittunt:

1 caelestia: a sol (dies l. 46. cf. GLOSS. -us: ἀκτίς ἡλίου. exempla selecta inde a Cic.): α quaelibet exempla: ① iunctura -i solis: PLAVT. Mil. 2 curate, ut splendor meo sit clupei clarior quam s. -i esse ... solent. LABER. mim. 75 Democritus -is s. (sc. replicatis) aciem effodit luminis oculorum. CIC. rep. 6, 17 luna -is s. accensa (nat. deor. 1, 87 eiusdem s. incensa -is ... l. LVCR. 5, 705 s. -is percussa). fin. 5, 90 (v. p. 33, 17). LVCR. 1, 147 non -i s. neque lucida tela diei (item 2, 60. 3, 92. 6, 40). VITR. 9, 7, 3 linea perducatur, ubi erit s. aequinoctialis -us (pertinet ad horologium solarium ut: 9, 7, 4 ita erit s. -us unus hibernus, alter aestivus. ad rem v. Kauffmann, RE I 2052, 69sq.). FEST. p. 159 s. orientis -i. GERM. 336 cum Sirius tetigit s. -os, accenditur aestas. SEN. nat. 4, 8 -i s. a terra resiliunt et in se recurrunt. PLIN. nat. 10, 10 adversos intueri s. -os (37, 28). 37, 36 s. -orum sucum. PS. QVINT. decl. 13, 5 ante quam noctis umorem -i s. ebiberent. TAC. ann. 2, 61, 1 Memnonis saxea effigies, ubi -is s. icta est, vocalem sonum reddens. AMM. 20, 11, 29 nubi ... -i s. infu[ll]si. RVFIN. hist. 2, 10, 4 primos s. -os. a. ② cetera exempla: ENN. ann. 90 candida se -is dedit icta foras lux (92 simul aureus exoritur sol). 558 inde patefecit -is rota candida caelum (cf. p. 35, 5sq.). ACC. trag. 493 ante auroram, -orum ardentum (Scaliger, -tem trad.) indicem (LVCR. 5, 755. 6, 618. 860 CLAVD. 6, 7. al.). CIC. progn. frg. 1 cum luna ... Hyperionis officit orbi, stinguuntur -i ... caligine tecti. VARRO frg. Isid. nat. 38, 4 ut sol -os (-us var. l.) faciat partim ad Austrum, partim ad Aquilonem. LVCR. 2, 115 cum ... inserti, fundunt, -i (-os var. l.) per opaca domorum (i. intrans. sec. Fowler, comm. 2002, ad l., sed alii subaudiunt 'lucem'). 5, 267 (= 389) venti umorem deminuunt -isque retexens aetherius sol. VERG. georg. 1, 446 ubi ... sese diversi rumpent -i. Aen. 4, 119 ubi Titan ... -is ... retexerit orbem, (item 5, 65). PROP. 4, 6, 86 donec inicit -os in mea vina dies. OV. ars 1, 724 nauta debet ... a -is sideris esse niger. met. 1, 62 -is iuga montium subdita matutinis. 7, 804 sole fere -is feriente cacumina primis (SIL. 9, 34. al.). LVCAN. 10, 202 sol -is ... potentibus astra ire vetat. SIL. 1, 257 flammiferis tellus -is cum exusta dehiscit. MART. 7, 12, 8 Phoebi -os ferre diemque negat poeta quidam. SVET. Nero 6, 1 natus est ... exoriente sole, paene ut -is prius quam terra contingeretur. ANTH. 548, 1 tetigit nubes -is fulgentibus atras Phoebus (EPIST. Alex. p. 213, 10). MART. CAP. 1, 13 Sol potest -orum iaculis icta penetrare. 8, 880 Mercurius -is solaribus ... liberatus (SIDON. epist. 9, 11, 9). et passim. metonymice. de sole ipso: ALC. AVIT. carm. 4, 622 vix tribus exactis caeli iam partibus ibat pronus in occasum -us.

β respicitur effigies in coronis (ad instar solis radiatis) posita:

VERG. Aen. 12, 163 cui Latino tempora circum aurati bis sex -i fulgentia cingunt, Solis avi specimen. LVCAN. 7, 458 Roma fulminibus manes imperatorum -isque ornabit et astris (457 pares superis). FLOR. epit. 4, 2, 91 distincta -is corona. APVL. met. 11, 24, 4 corona ... palmae ... foliis in modum -orum prosistentibus (postea: ad instar Solis). MART. CAP. 1, 40 septem -orum coronam ... virginitas Palladis renudavit. CVRIOS. urb. (sim. REG. urb.) p. 78, 8 habet colossus in capite -a VII singula pedum tot.

γ respicitur Sol deus (Aurora p. 32, 2; exempla certiora): OV. epist. 4, 159 quod sit Sol ... -is (-i var. l.) frontem vallatus acutus. met. 2, 41 genitor circum caput omne micantes deposuit -os. 2, 124 pater ... inposuit ... comae Phaëthontis -os. fast. 1, 385 -is Hyperiona cinctum. al. SEN. Herc. O. 1528 radiate Titan, ... sume quos nubes -os sequantur. al. PLIN. nat. 36, 64 -orum eius Solis argumentum in effigie obelisci est (Iv. 13, 78 per S. -os Tarpeiaque fulmina iurat homo perfidus. APVL. met. 11, 5, 3 nascentis dei S. ... -is). STAT. Theb. 7, 473 aequor anhelantum -is subsidit equorum Solis (cf. e. g. vol. IX I, 58, 34sq.). Ach. 1, 689 frangebat -os ... pronus Olympo Phoebus. TAC. Germ. 45, 1 alicubi formas ... equorum (deorum trad.) et -os capitis Solis aspici persuasio adicit (PRVD. c.

Symm. 1, 345. MART. CAP. 1, 73 ubi Sol primos honorati c. -os ... immisit. cf. ibid. 1, 13 Solis ... caput -is perfusum). CLAVD. 20, 528 supplex Aurora ... non -is redimita comam. al.

δ cetera sidera: α quaelibet: CIC. Arat. 458 Nixus dextrā -os laeto cum lumine iactans. frg. 16 stella micans -is, Arcturus nomine. MANIL. 1, 408 color cursusque micantis in -os, (Itrad., ignis ad os Housman, pars edd.). respic. Canicula ut: 5, 209 qua C. subdente facem terris -osque vomente [Alton, mov- trad.]. cf. LVCAN. 10, 226 ante Canis -os). SEN. Med. 74 -os spargere lucidos (72 stella. cf. l. 12). nat. 1, 2, 11 non esse debet aër talis, ut nullam venientibus -is moram praebeat. al. LVCAN. 6, 608 conceditur arti magicae, unam cum -is presserunt sidera mortem, inseruisse moras. PLIN. nat. 2, 37 (de Venere) ut unius huius stellae -is umbrae reddantur (TERT. resurr. 12, 3 FIRM. math. 4, 19, 33. al.). 7, 160 occurru maleficorum siderum aut ... -is eorum solisque. al. STAT. Theb. 12, 365 ut Antigone uxorem fratris squalentem ... astrorum -is ... vidit (NOVATIAN. trin. 1, 2. CLAVD. carm. min. 30, 48 beatis ... a. -is). al. TERT. adv. Marc. 2, 10, 3 inter gemmantes siderum ardentium -os (CLAVD. DON. Aen. 7, 100 p. 19, 1. adde l. 14; cf. l. 11. p. 31, 46). CLAVD. carm. min. 28, 35 -is ... potentibus aestuat axis. al. meton. de sidere ipso: GREG. TVR. Franc. 5, 18 p. 223, 16 signa in caelo apparuerunt, id est viginti -i a parte aquilonis. CAES. AREL. serm. 194, 2 legatio magorum perductam se ad sacra cunabula -o desuper currente miratur. β luna (-is solis accensa v. p. 31, 23): VERG. Aen. 9, 374 galea Euryalum ... noctis in umbra prodidit ... -isque adversa refulsit (SERV. '-is' lunaribus. aliter CLAVD. DON. ad loc. p. 238, 20, ut spectet ad 3aa). PROP. 1, 3, 33 levibus -is. OV. epist. 18, 71 cum fulges -is argentea puris. met. 4, 99 ad lunae -os (FIRM. math. 3, 2, 22 -os l. crescentis. al.). VITR. 7, 9, 2 apertis ... aedium locis, quo sol et luna possit ... -os immittere. STAT. Theb. 2, 140 donec pater igneus ... -os vetet esse sorori. 10, 376. al.

γ varia in caelo apparentia (addidimus res speciem caelestium praebentes l. 35. 44): α fulmina: VERG. Aen. 7, 142 Iuppiter intonuit -isque ardentem lucis et auro ... ostendit ab aethere nubem. 8, 429 Cyclopes fulmini tris imbris torti ... addiderant (SERV. hoc est grandinis). PLIN. nat. 37, 189 astrapaea candidat ... discurrantibus in medio fulminis -is ([respic. imago in gemmis occurrens]. VAL. FL. 6, 55 [pertinet ad scutorum insignia] -os ... corusci f. STAT. Theb. 10, 674 f. ... -is adflata cupressus). RVT. NAM. 1, 618 sparserunt -os nubila rupta vagos. al.

β cometae, ignes aerei: MANIL. 1, 837 capillos diffusos -is ardentibus explicat ignis. SEN. nat. 1, 14, 2 ignes quidam candidae lucis, quidam micantes, quidam ... sine eruptionibus aut -is fulvi. PLIN. nat. 2, 89 quae xiphiae sunt omnium pallidissimae ... ac sine ullis -is, quos et disceus ... raros ... emittit. SIL. 1, 463 vomit atra rubentes fax caelo -os (461 cometes). γ arcus caelestis: STAT. Theb. 10, 123 -os Thaumantias, i. Iris, omnis impulit. CLAVD. carm. min. 37, 5 (respic. imago in crystallo apparet) pingitur -is obstantibus Iris. δ columna ignea: PRVD. cath. 5, 44 plebem Iudaeorum ... fulgore praevio ducebat -us sole micantior (ad exod. 13, 21 spectat ut: perist. 3, 52 columniferum -um. EVCHER. laud. her. 8).

2 oculi animantium (in doctrinis praeter STAT.; ad rem cf. Wilpert, RAC I 957sq.): CIC. Arat. 313 -os iacimus de lumine nostro, quis ... caeli contingimus orbem (gr. 541 ὀφθαλμοῖς βολῆς ... ἀγνή). Att. 2, 3, 2 si κατ' εἰδῶλον ἐμπῶσεις videremus, valde laboraret εἰδῶλα in angustiis; nunc fit lepide illa ἐχρῶσις -orum. VITR. 6, 2, 3 sive simulacrorum impulsu seu -orum ex oculis effusionibus ... videmus. 7 praef. 11 -orum ... extensionem. SEN. nat. 1, 3, 7 ab omni, inquit Aristoteles, levitate acies -os suos replicat. 1, 3, 8 aqua -os luminum nostrorum ... eo, unde exierunt, reflectit. STAT. Theb. 9, 701 -is ... trementes dulce nitent visus Parthenopaei. GELL. 5, 16, 2 Stoici causas esse videndi dicunt -orum ex oculis ... emissionem. APVL. apol. 15, 13 -i nostri ... mediis oculis proliquo et lumini extrario mixti. Socr. 11 p. 145 -os omnis nostri tuoris. CHALC. comm. 241 -us visualis applicans se ad speculum adversum (257). 243 idem unum esse -um, qui ex utroque oculo porrigitur. VINDIC. med. 19 accedit, quod sensifica virtus plurimum luminis ex anima trahat (atque) ex corde ... in similitudinem -i per visificas vias irruat eqs. al.

3 varia: a res fulgentes, coruscantes sim. (sive lucem externam repercutiunt, sive internam proiciunt): α arma, metalla (cf. l. 25): PROP. 4, 6, 26 armorum ... -is picta tremebat aqua (STAT. Theb. 5, 557). VAL. FL. 6, 517 Absyrtus clipei -is curruque coruscus Solis avi. STAT. Theb. 4, 665 solem -is ignescere ferri (solis ... ferrum fere trad.). CLAVD. 21, 79 -is auri Tyriaque superbit maiestate torus. VEN. FORT. carm. 1, 12, 16 spargunt -os pura metalla suos. β gemmae: PLIN. nat. 37, 131 eadem asteria contraria soli regegit candicantes -os in modum stellae. 37, 137 irim gemmam in sole aperto -os in se candentes discutere. 37, 181 solis gemma candida est, ad speciem sideris in orbem fulgentis spargens -os (inde SOL. 37, 12 rutilos ... iacit -os. sim. PRISC. periheg. 988). MART. CAP.

1, 75 quae *gemmae Iunonis* ... effigiem reverendam ... -orum fulgoribus occulebant. **γ** *quaelibet*: VINDIC. med. 17 *aer* exemplo ignei splendoris seu -i ex partibus loci in corde constituti, in quo anima consistit, usque ad omnes fines corporis nostri superveniet. VITA Hil. Arel. 25 l. 13 quam *stolam* bysso, cocco, hyacintho, -o coruscante, colore dissono ... manus docta decoravit. TRANSIT. Mar. 2 rec. B2 folia illius *palmae* ut stella matutina -o claritatis fulgebant.

b *animantes*: **α** *dei vel personae allegoricae*: STAT. silv. 3, 4, 56 *Venus* sic ornat crines *pueri* ..., dat -os ignemque suum. MART. CAP. 7, 728 *Arithmetica* a fronte uno sed vix intelligibili -o candicabat (*allegorice significantur numeri diversi, ut ibid.* innumerabili -os multitudine prorumpentes. 7, 729 bis). **β** *Aeones gnosticorum*: IREN. 2, 13, 2 l. 47 cum sit *νοῦς* ... invisibilis et a semetipso ... sicut per -um emittens verbum. 2, 13, 5 l. 103 *propatorem* extra et longe a semetipso emisisse -um.

B *translate vel in imag.* (*usu christ. praeter l. 17. 19. 40 bis*); *pertinet ad*: **1** *res*: **a** *varias*: CIC. fin. 5, 90 *ista bona* in virtutis (*edd., -es trad.*) tamquam in solis -os incurere (PETR. CHRYS. serm. 120, 8 CASSIOD. hist. 7, 39, 3 GREG. M. moral. 4, 45. cf. FRONTO p. 93, 16 virtus integra ... -is disseminata). INVENC. 3, 294 (*Christus Petro*) consurget -is ... redimita salutis vita mihi. HIER. epist. 98, 19, 2 *quidam non valent contra veritatis* -os ... animae lumen ad tollere (LEO M. epist. 126 Conc.^s II 4 p. 82, 7. serm. 34, 3 rec. *β* fulgentior v. -us. GREG. M. in Ezech. 2, 5, 21. cf. LEO M. epist. 48 Conc.^s II 4 p. 23, 24 donec -os suos veritas ... diffundat. Ps. PROSP. vocat. gent. 2, 3, 6 l. 16). AVG. in euang. Ioh. 35, 4 quos *fideles* -o fidei perfundeat *Christus* (LEO M. epist. 136 Conc.^s II 4 p. 91, 4). Ps. AVG. serm. ed. Caillau 1, 38, 4 (*nisi est aet. recentioris*) non gladio diabolum, sed crucis -o triumphavit *Christus* (ARATOR act. 1, 862 de -is lux nata c. *aliter p. 35, 40*). CAPREOL. epist. 2, 1 *pestis Nestoriana* -o apostolicae lucis extincta est. LEO M. epist. 98, 4 -um apostolicae vestrae sedis (*cf. CONC.^s II 3, 2 p. 95, 14 apostolico -o*). ENNOD. epist. 8, 27, 2 p. 217, 20 et sanguinis nitore et conversationis -is. CASSIOD. hist. 5, 45, 2 episcopus ... apostolicae gratiae -is illustratus (8, 6, 2). *al.* **b** *dicta, scripta*: TERT. adv. Iud. 14, 12 totum iam orbem euangelii sui -is inluminavit *Christus* (*cf. l. 43*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 7, 2, 1 nubes ... superposita cordi meo -os sermonis obtexit. Orig. in lev. 16, 7 p. 505, 25 *deus* -is nos verbi sui illuminans. PRVD. apoth. 337 legis -um sublimi agnoscimus ore. VEN. FORT. carm. praef. 3 *famae* (Mart. 1, 124). *al.*

2 *animantes*: **a** *homines (eorum coetus l. 42), sc.*: *principes*: STAT. silv. 4, 2, 42 *Domitianum* tranquillum vultu, sed maiestate serena mulcentem -os (43 ore nitebat). CLAVD. 28, 539 principis et solis -is detersa removet nubila *aer. ecclesiam, euangelistam*: CYPR. unit. eccl. 5 ecclesia ... per orbem totum -os suos porrigit (*cf. l. 29*). QVODV. prom. 3, 40, 47 orientali -o micante Iohanne euangelista. *stirpem, gentem sim.*: ENNOD. epist. 9, 35, 2 p. 259, 21 mobilem esse non decet, qui originis suae -os non obumbrat. VEN. FORT. carm. 1, 15, 24 heredis -o splendet origo patrum. **b** *deum Christ. eiusve qualitatem*: TERT. apol. 21, 14 dei -us ... delapsus in virginem quamdam. IREN. 2, 13, 5 l. 104 quid ... extra aut longe sentiri a deo potest, in quod -um emisit? HIER. epist. 100, 11, 1 sancta ... sollemnitas -os nobis sui splendoris emittens. RVFIN. Orig. princ. 1, 1, 6 quasi -i quidam sunt dei naturae operā divinae providentiae. QVODV. c. Iud. pag. Ar. 1, 3 -us veri luminis fulgeat in cordibus vestris (GREG. M. moral. 2, 37). LEO M. serm. 74, 2 supernis inluminata -is credentium corda (Ps. PROSP. carm. de prov. 461). GREG. M. moral. 4, 19 ut *mens* divinitatis -is illustretur. 16, 12 ut *deus* ... nobis -um sui intellectus obnubilet. *ibid.* ut ... menti nostrae -is suae claritatis intermicet. *al.* *respicitur Christus*: TERT. adv. Marc. 4, 22, 3 (*spectat ad Luc. 9, 28sq.*) *Christus* sic destruit *prophetas*, quos de -is suis destruit? INVENC. 1, 205 (*spectat ad Luc. 2, 29sq.*) nostros lux oculos tua, *sc. Christi pueri*, circumstat -isque renidet (*cf. -us lucis*: RVFIN. Orig. in iud. 26, 1 p. 458, 21 Iesus, qui est lux vera, emittit -os l. suae. QVODV. symb. 3, 5, 16 -us verae l. latens ... sub nube carnis. *sim.* CASSIAN. c. Nest. 7, 1, 5 fulgentes luminis tui -os). MAX. TAVR. 31, 2 Christi -is, hoc est apostolorum praedicationibus (*item in explic. allegorica*: 62, 2 cum suis -is, hoc est cum apostolorum suorum fulgore. GILD. Brit. 8 chron. III p. 31, 3 -os suos ..., id est sua praecpta. *sim. al.*). *al.*

appendicula ad I: **1** *iuncturae verbales; ponitur*: **a** *pro subi. verborum*: *intrans.*: currere p. 32, 22 (*cf. dis- p. 32, 34, re- p. 31, 30*), fulgere l. 51 (*cf. p. 34, 11*), fundere p. 31, 41, ire p. 31, 56 (*cf. ex- p. 32, 56*), prorumpere l. 12, resilire p. 31, 30. *trans.*: ducere p. 32, 46, sese rumpere p. 31, 44. **b** *pro obi. acc. (subi. in struct. pass.)*: facere p. 31, 40, frangere p. 31, 73 et LVCAN. 3, 522, fundere VITR. 9, 1, 13 SEN. Herc. f. 1058 (*iv. et p. 31, 41*). *cf. dif- l. 23 et VAL. FL. 6, 55. al., ef- SEN. benef. 5, 6, 5. al., in- p. 31, 33 et CET. FAV. 29, 3. al.*), iacere p. 32, 50. 75. *al. (cf. inic- p. 31, 45, ceterum iactare p. 32, 5, iaculari CYPR. Demetr. 3, 3. al.)*, mittere SEN. epist. 41, 5. *al. (cf. di- SEN. nat. 7, 26, 2. al., e- l. 14. 48. p. 32, 42. 33.*

49. 60. *al., im- p. 32, 1. 28 et PLIN. nat. 2, 150. al., re- SEN. nat. 1, 13, 2, trans- 1, 8, 2. al.*), reflectere p. 32, 57, regere p. 32, 72 (*iv. et l. 70*). *cf. dirig- SEN. nat. 1, 11, 1. 5, 10, 2. al., porrig- p. 32, 62. 33, 42. al., v. vol. X 1, 2757, 15sq.*), replicare p. 32, 56 et SEN. nat. 2, 10, 3, spargere p. 32, 9. 37. 71. 74 et LVCAN. 3, 522, tendere CVLEX 101. *al. (cf. ex- VITR. 9, 1, 13, per- vol. X 1, 1779, 66sq.)*, vomere p. 32, 8. 42.

2 *epitheta*: acutus p. 31, 66 (*cf. p. 35, 34*), adversus p. 31, 30, aequinoctialis p. 31, 26 et VITR. 9, 7, 4. 5. 6, aestivus p. 31, 28 et VITR. 9, 7, 6, ardens p. 31, 37. 32, 38, auratus p. 31, 58, candens p. 32, 73 et SOL. 32, 11, candicans p. 32, 72, columnifer p. 32, 47, coruscans p. 33, 5, flammifer p. 31, 49, fulgens p. 31, 52. 33, 22. 62, hibernus p. 31, 27, levis p. 32, 25, lucidus p. 32, 9, matutinus p. 31, 47 et LVCAN. 3, 522, micans p. 31, 67. 32, 6. 46. vol. VIII 930, 22, orientalis p. 33, 43, potens p. 31, 48. 32, 19, primus p. 31, 34. 48. 32, 1 (*cf. l. 62. p. 35, 8*), purus p. 32, 26, rarus p. 32, 42, rubens p. 32, 42, rutilus p. 32, 75, solaris p. 31, 54, supernus p. 33, 52, vagus p. 32, 37, visualis p. 32, 61.

3 *pendet gen. indicans, quis (quid) -os emittat*: c. *respectu caelestium* p. 31, 21sq. 70sq. 73. 75sq. 32, 12sq. 14. 15sq. 17sq. 26sq. 34sq. *al., dei (vel Christi) eiusve qualitatis* p. 33, 47. 51sq. 59sq. 62. *al., rerum variarum corp. p. 32, 67sq. al., incorp. maxime p. 33, 16sq. al.*

4 *hendiadyoin*: VERG. Aen. 7, 142 p. 32, 32.

II *respicuntur varia corporea*: **A** *genus quoddam olivarum (saepe in serie nominatur)*: CATO agr. 6, 1 in agro crasso et caldo *seri oportet* oleam conditivam, -um maiorem, sallentinam *eqs. (inde VARRO rust. 1, 24, 1 PLIN. nat. 15, 20)*. VERG. georg. 2, 86 *non unam in faciem nascuntur olivae, orchades et -i eqs. (inde PLIN. nat. 15, 4)*. *cf. SERV. -i: olivae a longinquitate nominatae. BREV. EXPOS. -i: quia sunt longiores olivae*. COLVM. 5, 8, 4 arb. 17, 3. PLIN. nat. 15, 13 (*regias trad.*). *al.*

B *partes corporis*: **1** *ossa, sc.: os brachiale superius*: CELS. 8, 1, 19 (*antea: quod brachium constat ex ossibus duobus*) -us, quam *cercida Graeci* appellant, superior breviorque ...; cubitus inferior longiorque. 8, 1, 20 *ibi, sc. ad manum*, -us plenior, cubitus admodum tenuis est. 8, 11, 1 *recedit in brachio -us a cubito et in crure tibia a sura*. 8, 16, 1 *si cubitus, qui adnexus umero est, ab hoc excidit, -us, qui adiunctus est, interdum trahitur, interdum subsistit. al. os cruris*: GLOSS. II 348, 20 *καρχίς ποδός*: hic -us. **2** *calcaria, aculei sim. animalium: natantium*: PLIN. nat. 9, 144 *pastinaca latrocinatur ex occulto transeuntis -o, quod telum est ei, figens (item de -o pastinacae*: 9, 155 nullum ... execrabilius quam -us super caudam eminens trygonis. 32, 25. 32, 79 *pastinacae ... -o scariphari gingivas in dolore utilissimum [cf. Cels. 6, 9, 6 aculeus]*. 32, 88. 133). 32, 147 *cochloe, quorum generis pentadactyli, item helices -ab aliis actinophoro dicuntur-, quibus -i (<...> cantant. volantium*: PLIN. nat. 11, 257 *avium quibusdam gravioribus in cruribus additi -i (cf. Arist. part. anim. 694a13 πλῆκτρα)*. 30, 96 -is *barbisque eorum gallinaceorum. fabulosorum*: MARCELL. med. 20, 98 in lapide iaspide exculpe draconem radiatum, ut habeat septem -os.

3 *membrum virile*: CAEL. AVR. acut. 3, 14, 115 *tentigo frequens atque ultra naturam fieri non potest, nisi virilia sive -us virilis fuerit in tumore constitutus. chron. 2, 1, 13 (-us, virilis paralyti vitiatu solito maior aut minor efficitur et nulla tentigine provocatur (Reinesius, radix legerat Sichardus)*.

C *arte facta (coronas v. p. 31, 57sq.)*: **1** *stilus (cf. GLOSS.^l I Ansil. ST 168 stilo: -o, ut veteres, sc. adhibitus*: **a** *ad figuras in pulvere delineandas (quaedam de instrumento ad caelum observandum dici putat West, Class. Quart. 32, 1982, 121sq.)*: CIC. Tusc. 5, 64 *Archimedem a pulvere et -o excitabo*. VERG. ecl. 3, 41 *quis fuit alter, descripsit -o totum qui gentibus orbem? ([SERV. id est virga philosophorum, qua geometrae lineas indicant. inde GLOSS. -um: v. p.] Aen. 6, 850 caeli ... meatus. AMBR. hex. 5, 24, 86 mundum. CLAVD. 17, 275 igniferos ... axes. MACR. Sat. 7, 2, 6 loca. BOETH. cons. 1, 4, 4 siderum vias)*. TERT. idol. 9, 8 (*ad mathematicum*) non potest regna caelorum sperare, cuius digitus aut -us abutitur caelo. AVIEN. Arat. 53 *Iuppiter* primum Cnidii -um senis, *i. Eudoxi*, intulit astris. AMM. 22, 16, 17 *nudatur ibi, sc. Alexandriae, geometrico -o, quidquid reconditum latet. AMBR. Abr. 2, 11, 80 nec mundum -o formamus nec caelum in pulvere quaerimus. MART. CAP. 4, 337 formam diversa -o ac pulvere lineantem (Geometriam ut: 6, 580 -um dextera, altera sphaeram solidam gestitantem). al. respic. brachia duo circini*: CLAVD. MAM. anim. 1, 25 p. 91, 4 cum unum circini -um fixeris atque alium a centro extrinsecus circumduxeris. *ibid.* p. 91, 6 ab stabili -o illum, qui circumagitur, -um regere. **b** *ad quemlibet usum*: VARRO rust. 3, 5, 17 *in hemisphaerio* eminent -us a cardine ad orbem ita movetur, ut eum tangat ventum, qui flet. PLIN. nat. 10, 117 *caput psittaci*, cum loqui discit, ferreo verberatur -o. FRONTO p. 58, 17 (-um, visco inlinitum (ramum *Hauler, fort. recte*). ARNOB. nat. 2, 23 (*nisi ad a*) cithara, tibia, argentum, aes, aurum, codex, -us, liber. AVSON. 27, 21 (418 S.), 24 quotiens -is

ferientibus ictae respondent ... verbere pelves *Dodonaeae* (cf. e. g. *Amerherdt, Ausone et Paulin de Nole, 2004, 107 adn. 22*). CASSIOD. var. 1, 45, 8 (*respic. horologium; antea: stilus diei index*) -us ... immobilis et parvus ... fugam solis aequiperat.

2 pars rotae modiolium et curvaturam iungens (cf. GLOSS. -us: *κερκίς καὶ (κ)νημὸς τροχῶν. κνημὸς τῆς ἀμάξης* [adde p. 30, 72]. v. et ENN. p. 31, 36): **a usu communi** (*exempla selecta post STAT.*): VARRO rust. 3, 5, 16 (*antea p. 19, 63*) *ex mensa*, quam dixi in primis -is esse eqs. VERG. georg. 2, 444 hinc, sc. *ex quibusdam lignis*, -os trivere rotis ... agricolae. Aen. 6, 616 saxum ingens volvunt alii, -isque rotarum districti pendent ([*inde MACR. somn. 1, 10, 14*]. OV. met. 2, 317 CVRT. 4, 9, 5 PLIN. nat. 16, 206. *al.*) OV. met. 2, 108 *in curru Solis aurea* ... curvatura rotae, -orum argenteus ordo (cf. PRVD. psych. 337 -orum ... seriem). SEN. epist. 70, 23 *quidam vehiculo advectus* caput usque eo demisit, donec -is insereret. PLIN. nat. 2, 64 lineas coartari ad centrum necesse est, sicut in rotis -os. VAL. FL. 6, 414. STAT. Theb. 6, 456 *curriculi* axibus axes inflicti -isque rotae. TAB. Vindol. II 309, 7 *missi tibi materias* ..., -a (numero) CCC. ANON. de mach. bell. 7, 6 hoc ballistae genus ... sagittas ex se non ... funibus, sed -is intorta iaculatur (*item adhibentur in opus machinae*: 17, 2 quarum rotarum *navis lateribus adhaerentium* supra ... rotunditatem exstantes -i currentibus iisdem rotis in modum remorum aquam ... elidentes ... operantur). *al. per similitudinem pertinet ad monstra marina* (v. *Saint-Denis, Vocab. des animaux marins, 1947, 95 sq.*): PLIN. nat. 9, 8 apparent et rotae appellatae a similitudine, quatenus distinctae h(a)e -is (rud-, rod-var. *ll.*), modiolos earum oculis ... claudentibus. **?b meton. significatur ipse modiolus** (*nisi est error glossarum*): GLOSS. II 409, 47 *πλήμνη*: hic m., -a. 477, 39 *χοινυκίς ἡ τοῦ τροχῶν*: -a, m.

3 pars telae inter stamina currens (cf. p. 30, 61 et GLOSS. -us: *κερκίς ἰστοῦ*): LVCR. 5, 1353 ferro tela paratur, nec ratione alia possunt tam levia gigni insilia ac fusi, -i scapique. VERG. Aen. 9, 476 excussi manibus -i revolutaque pensa *matris mortem Euryali expavescentis*. OV. met. 4, 275 *Alcithoë* -o stantis percurrens stamina telae (cf. fast. 3, 819 stantes -o percurrere telas). 6, 56 stamen scernit harundo, inseritur medium -is subtemen acutis. 6, 132. SIL. 14, 658 quae, sc. *textilia*, -o caelat Babylon. APVL. flor. 9, 27 (25 vestem de textrina emere) nec -o nec subula nec lima ... nec id genus ferramenti(s) uti nosse. EDICT. imp. Diocl. 13, 1 G. de -is textoribus (*gr. περὶ κερκίδων*). HIER. epist. 57, 13, 1 inter muliercularum -os et textrina dilanior. ANTH. 198, 28 (*verba Achillis*) contemptis -is oneurentur brachia pilis. *al. in imag.*: PS. ORIG. tract. 19, 11 *Christus* pannis involutus ... aspicitur, donec -o (crucis), innocentiae tunica texeretur (*aliter p. 33, 27*).

4 cetera: OV. hal. 12 *scarus* non audet -is (*sc. nassae, qua pisces capiuntur*) obnixa occurrere fronte. POTAM. epist. ad Athan. 1. 79 C. calamis scribae denticulorum subdivisa aequalitate ducitur et -is consonantibus expeditur (*item subst. 1. 328 C.*). VEG. mil. 3, 24, 4 tribulus ... est ex quattuor palis confixum propugnaculum, quod ... tribus -is stat et erecto quarto infestum est.

D linea geometrica centrum et circumactionem iungens (*ferre technique*): CIC. Tim. 17 *deus opus suum* globosum est fabricatus, quod *σφαίροειδής* Graeci vocant, cuius omnis extremitas paribus a medio -is attingitur (*gr. p. 33^B ἴσον ἀπέχον*). CHALC. comm. 59 cuius *circuli* a puncto -i pervenientes usque ad extimam circumactionem aequali mensura sunt. HIER. in Ezech. 4, 1 l. 1200 (*nisi de linea circulari*) in cuius *abaci* pulvere solent geometrae *γεωμετρίαις*, id est lineas -osque, describere.

deriv.: 1. radiatus, radio(r), radiolus, radiosus; cf. radicularia, rafiola.

[2. **rādīus** v. p. 145, 70.]

***rādīx**, -īcis f. (m. v. l. 70sq.). [-x a stirpe *ur₂d- derivatum est, cf. gr. ῥαδιξ -ῖνος, cambr. gwraidd < *uradio-, got. waurts 'radix'; v. *Walde-Hofmann II 415, Vine, UCLA Indo-Europ. Stud. 1, 1999, 5sq.*, de *Vaan, Etym. Dict. of Latin, 2008, 512. de ratione suffixi -ik- (< *-ih₂-k-) in linguis et lat. et gr. apparentis non liquet. Mei.] *de origine* (cf. p. 46, 13): VARRO ling. 5, 103 p. 46, 7. ISID. orig. 17, 6, 14 -x appellatur, quod quasi radiis quibusdam fixa terris in profunda dimergitur ...; alii -em a similitudine radiorum dictam putant, vel quia, si eradatur, non repullulat.*

NOT. Tir. 71, 98^a -x (104, 34). *de genere* (cf. *Recueil Niedermann, 1954, 114sq.*): *fem. esse testantur* PHOC. gramm. V 421, 7 DVB. NOM. gramm. V 589, 22, *sed vocem inter nomina incerti generis inter masculinum et femininum affert* DON. gramm. mai. 2, 5 p. 620, 8 (*sim. DIOM. gramm. I 327, 12 POMP. gramm. V 163, 26*); *apud auctores multo frequentius est genus fem., masc. trad.* CHIRON 814 -em contritum. VICT. VIT. 1, 46 *intexti* (-tae var. *l.*) -es. ANON. med. ed. Piechotta 171 -em ... ad pulverum ... redactum. ANTHIM. 60 -es ... aptae ... collecti (-tae var. *l.*; *postea etiam neutr.* collecta [-tae, -ti var. *ll.*]). ITIN. Anton. Plac. rec. A 36, 4 -es, quorum. PLIN. phys. Sang. p. 207 l. 26. GLOSS.^I I Ansil. AS 108 (med. p. 11) -es ... cocti. PL 151 (med. p. 60) albos. *al. de formis: nom. sing.*

-x *passim, sed* -s INSCR. christ. Diehl 2388 (*saec. VI/VII; sim. 2388a*), -ices PLIN. phys. Sang. p. 243 l. 3 -es ... differveat. p. 250 l. 1. *al. apud eundem; vix -c p. 46, 20. gen. plur.: testimonia gramm.: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 159, 4sq. (e Romano) -x ...*, ut cervix, -cium facit. CHAR. gramm. p. 180, 7sq. (*e Romano*) '-cium' Varro (*sc. rust. 1, 45, 3; codd. eius variant inter -cium et -cum*) ... et *Papirius Fabianus* de animalibus '-cum genera' inquit; Hyginus quoque de agri cultura II 'ab extremis -cum partibus', quod magis cum ratione dicitur. *usus auctorum* (*adde l. 5sq.*): -cum *trad.* CIC. rep. 5, 5 (ra)dicum (*si recte suppl. Mai*). Tusc. 3, 13 div. 1, 13 LIV. 23, 19, 13, *tum saepius apud PLIN. nat. (e. g. 16, 72. 152; -cium in var. l. 27, 111) aliosque, -cium COLVM. 3, 18, 2. ITIN. Alex. 33, 75 (-tium cod. unicus). CAEL. AVR. chron. 1, 4, 142 (ed. 1529; -cum Bendz, ut e. g. 2, 1, 31). CASSIOD. hist. 1, 1, 10 (in var. *l.*). *de notione*: GLOSS. biling. I 13, 26 (*saec. IV*) *ραδιξες ρεφ(α)ν(ιδες)*. EVCHER. form. 3 l. 330 -x: origo (*affert Rom. 11, 16 et psalm. 51, 7*). GLOSS. -x: *ῥίζα δένδρον καὶ ῥάφανος. ῥίζα, ῥίζωμα. ῥάφανις*. origo, stirps. a -e: radicitus. GLOSS.^I I Ansil. RA 73 -es: fundamenta arborum. *sim. al. legitur inde a PLAVTO (v. p. 41, 14. 25. 46, 5), CATONE per totam latinitatem, frequentatur a CELSO et SCRIB. LARG. (ca. quinquagenis locis), COLVM. (plus 150^{ies}), PLIN. nat. (ca. 920^{ies}); a medicis gr. affertur ut vox lat. e. g. DIOSC. gr. Vind. 2, 112. 163. [it. radice, raet. occ. (Engadin) risch, or. radris, francog. vet. raiz, prov. raitz, cat. rel. arrel, hisp. raiz, port. raiz; francog. mer. reizə a plur. reizes. cf. M.-L. 7000 et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3193. Cortelazzo-Zolli² 1307. Wartburg X 26sq. Coromines I 414sq. Corominas-Pascual IV 755. Machado³ V 34. Schd.] [confunditur in codd. maxime -bus cum radicitus VERG. Aen. 5, 449 PLIN. nat. 12, 16 (in falsa var. *l. COLVM. 2, 2, 11. 2, 17, 4. 4, 33, 4, falso trad. HIST. AVG. Prob. 19, 3*); falso trad. pro radere SEN. epist. 86, 18, radius CAEL. AVR. chron. 2, 1, 13; restit. ab Housman MANIL. 4, 780 -is pro radiat(us).]**

i. q. pars infima arboris, herbae sim., sc. sub terra fere crescens, qua arbor vel herba fixa est, per quam nutritur, unde oritur; inde transfertur ad alia quodammodo similia in cap. priore sub II, ad certas quasdam herbas in cap. altero. gr. resp. maxime ῥίζα, quod infra fere omisimus.

exempla sic digerenda esse putavimus:

CAPVT PRIVS: *notione communi:*

I proprie; respic: **A natura** -um: l. 53. **B tractatio** -um: p. 38, 17. **C usus** -um: p. 39, 22. **D varia:** p. 40, 48.

II in imag. et translate de eis, quae similia sunt -bus herbarum sim.:

A sec. formam, situm, speciem: p. 41, 8 (*spectat ad corpus animalium p. 41, 11, molem lapideam p. 41, 71, orbem terrarum, mundum p. 42, 35, varia p. 42, 48*).

B sec. munus, officium; praevalent notiones: **1 originis, causae:** p. 43, 2 (*spectat ad animantes, sc. ad eorum genus p. 43, 5, religionem p. 43, 32, scientiam p. 43, 55; ad res p. 43, 57; meton. de progenie p. 44, 52*). **2 fundamenti:** p. 44, 70. **3 variae:** p. 45, 38.

CAPVT ALTERVM: *speciatim significantur certae quaedam herbae:* **I raphanus:** p. 46, 1. **II variae:** p. 46, 47. *appendix iuncturarum:* p. 46, 67.

CAPVT PRIVS: notione communi, sc. -es pertinent ad arbores, herbas sim. (v. etiam caput alterum): **I proprie:** **A respicitur natura -um vel arborum, herbarum sim., ad quas pertinent** (aliquid evenit ex cultura e. g. p. 37, 26, praeter naturam l. 74. p. 37, 47sq. 38, 1. *al.*): **1 in iuncturis selectis:** **a** -x pro subi. est verborum: **α prodeundi, crescendi, findendi** (*sc. terram*) *sim.*: CATO agr. 61, 1 si male arabit, -es susum abibunt (cf. *prodire*: VARRO ling. 5, 13 saepe ... arboris -es sub vicini prodierunt segetem. SEN. epist. 86, 18 [*postea*: -es exeunt novae]). CIC. Arat. 118 quorum *arborum* nequeunt -es findere terras (SEN. nat. 2, 6, 5 scopulos ... -es ... tenuissimae findunt). VARRO rust. 1, 23, 6 arbusculus positus ..., antequam -es longius procedere possint eqs. (1, 45, 3). 1, 45, 3 *arborum silvestrium*, quam ex iis quod solet nasci, crescunt (PLIN. nat. 19, 95 imas eius *bulbi* -es crescere hieme, verno autem ... minui). *al.* SEN. nat. 3, 11, 4 *aqua fluminum* ultra ... concipitur *arb. -bus* evagari licet (cf. COLVM. 5, 10, 4 ut laxius -es vagantur [*sim. arb. 19, 2*]). epist. 122, 8 ortis -bus. COLVM. 2, 17, 6 pecudes ... non sinunt herbarum -es serpere et condensari (PLIN. nat. 17, 144. PS. DIOSC. herb. fem. 7 [*inde ISID. orig. 17, 9, 51*]). 3, 13, 7 novelli seminis -bus, quamcumque in partem prorepserint (3, 17, 4 -es teneras et vixdum prorepentis [*edd., properentis al. codd.*]). arb. 5, 3. cf. 4, 5 spatium ... -bus vitium, qua repant, lapides praebent). *al.* PLIN. nat. 21, 61 habrotono -x una et alte descendens. *al. β tenendi, proferendi sim.:* OV. met. 11, 78 (*mulier in arborem mutatur*) illam lenta tenet -x (NVX 170 quem *truncum* sub humo -x curvaque vincla tenent). VITR. 4, 1, 9 -x acanthi media folia

[Grossardt]

et cauliculos ... profudit. 8, 3, 12 si ... -es arborum ... non ex terrae proprietatibus sucum capiendo ederent fructus *eqs.* TERT. adv. Prax. 8, 5 (*in compar.*) protulit ... deus sermonem ... sicut -x fruticem et fons fluvium *eqs.* al. γ esse, fieri (*etiam subaudiendorum*): GERM. 338 vivida *sata* firmat, at quibus ... *est* languida -x, exanimat *Canis* (*item indicatur, qualis sit -x alicui herbae*: PLIN. nat. 19, 48 semen ei *struthio* nullum, -x magna. al.). COLVM. 11, 3, 46 ut ... relaxata humo plenioris crassitudinis fiat -x *asparagi* (PLIN. nat. 21, 104 e folio eius *herbae* -em fieri ac sic eam nasci). PLIN. nat. 19, 98 hortensis omnibus fere singulae -es, ut raphano, betae *eqs.* VET. LAT. gen. 40, 10 (Ambr. Ioseph 6, 29; *de somnio*) erant in vite ... tres -es (gr. $\pi\upsilon\theta\mu\epsilon\nu\epsilon\varsigma$, cod. 101. al. fundi, *Vulg.* propagines). al.

b -x (initia -um l. 20) *pro obi.* (*subi. in struct. pass.*) *est verborum capiendi, habendi, agendi, porrigendi sim.* (*exempla selecta inde a COLVM.*): CATO agr. 51 *eos pullos arborum* in terram deprimito extolli-toque primorem partem, uti -em capiat (52, 1 bis. 133, 1. 3. PLIN. nat. 17, 123 cum pali defixi -es cepissent. 17, 135. 204. cf. VLP. dig. 47, 7, 3, 3 cum nulla arbor proprie dicatur, quae -em non conceperit). 133, 3 uti *arbores* -es bene habeant (VARRO rust. 1, 14, 1 COLVM. 2, 11, 4. al.; cf. PLIN. nat. 16, 152 [*antea p. 24, 32*] *hedera candida* totidem initia -um habet quot brachia). VARRO rust. 1, 35, 1 egit -em rosa (1, 37, 5 *platanum* -es ... *tot cubitorum* egisse. OV. met. 4, 254 COLVM. 2, 10, 24. al. GAIUS dig. 41, 1, 7, 2. al.). 1, 40, 4 quo latius aut -es facilius mittit *planta* (COLVM. 5, 10, 13 omnis ... nux unam -em mittit. al. HIER. in Os. 10, 3 l. 101. al.; *sim.* emittere: COLVM. 3, 18, 6 -es e capite. 5, 10, 13 v. p. 66, 74; immittere: VLP. dig. 6, 1, 5, 3). VERG. georg. 2, 31 caudicibus sectis ... truditur e sicco -x oleagina ligno. OV. met. 10, 491 (*Myrrha in arbore mutatur*) ruptos ... per unguis porrigitur -x. COLVM. arb. 7, 3 ne in summo -es vitis citet. PLIN. nat. 13, 32 inde ... spargitur -x (24, 178). 18, 51 -em crassior pars grani *hordei* fundit, tenuior florem, ceteris seminibus eadem pars et -em et florem. POMPON. dig. 47, 7, 6, 2 si arbor in vicini fundum -es porrexit, recidere eas vicino non licebit. al.

c *abl.* -e, -bus (*etiam c. praepos.*): **a** *aliquid -e figitur, innititur sim.*: CIC. fin. 5, 33 videmus ea, quae terra gignit, corticibus et -bus valida servari. nat. deor. 2, 120 *stirpes* e terra sucum trahunt, quo alantur ea, quae -bus continentur (cf. OV. met. 14, 292 *moly* nigra -e tenetur. STAT. Theb. 6, 856 veluti ... cupressus ... vix sese -e tenens). COLVM. 4, 2, 2 ut ... vitis suis -bus ... innitatur (v. p. 22, 56). cf. niti: PLIN. nat. 27, 85 una -e. PALLAD. 2, 14, 3 raphanus nititur in -e *lactucae* [*antea p. 46, 10; ad rem v. ed. Martin, 192 sq.*]). LVCAN. 1, 138 quercus ... non iam validis -bus haerens. GAIUS inst. 2, 74 si modo *planta* -bus terram complexa fuerit (ARNOB. nat. 5, 12 solum -e). CYPR. mont. 12 arbor, quae alta -e fundata est, ventis ... non movetur (moral. eccl. 5 robur *arboris* ... tenaci -e fundatum. 9 solida -e. OPTAT. 2, 9, 2. 6, 8, 4). AVG. civ. 12, 26 p. 552, 30 *terra* germinibus erumpentia promovet et fixa -bus continet (serm. 214, 2 Rev. Bénéd. 72, 1962, 15 l. 31). *agitur de hominibus vel rebus in arbores sim. mutatis*: OV. met. 1, 551 pes *Daphnes* modo tam velox pigris -bus haeret (9, 351). 2, 349, 4, 269 *Clytie* -e tenetur. 15, 562 *hastula Romuli* -e nova ... stabat. **b** *aliquid ex -e generatur, pullulat sim.* (*exempla selecta inde a VITR.*): VARRO ling. 7, 4 (*in compar. c. origine verborum*) si non norim -es arboris, ... *possim tamen* dicere pirus esse ex ramo, ramum ex arbore, eam ex -bus, quas non video. rust. 1, 2, 9 *agricola diligens* effodiebat circum arbores, e -bus quae nascerentur (PLIN. nat. 16, 134 arbores ... tribus modis nascuntur, sponte aut semine aut ab -e. al. PALLAD. 3, 18, 6. al.; *sim.* renasci: 17, 149 ab -e. GAIUS dig. 50, 16, 30 pr. ex stirpibus aut -bus). VERG. georg. 2, 17 pullulat ab -e aliis *arboribus* densissima silva, ut cerasis ulmisque (PLIN. nat. 17, 65 GELL. 8, 4 tit. AVG. in euang. Ioh. 81, 1 de viva -e. al.; *sim.* repullulare: PLIN. nat. 16, 241 e -bus). VITR. 7, 5, 3 *pinguntur* surgentes ex -bus ... (flores) (*Krohn, plures codd.*). CVRT. 6, 5, 14 *ex ramis insitis terrae* velut ex alia -e laetiores virent trunci. COLVM. 4, 22, 6 e -bus novellos prorumpentis caules. PLIN. nat. 23, 21 -x *vitis albae* alba, grandis ...; ex ea caules ... exeunt (23, 125. 27, 56 ab una -e [*Theophr. hist. plant. 4, 6, 6 ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς*]). 27, 78. PRIAP. 68, 21 -x, de qua flos aureus exit). al. *oritur aliquid ex -um plantis*: PLIN. nat. 16, 72 omnes *atiniae* ... -um p. proveniunt, reliquae *ulmi* semine (17, 58, 17, 64 semine et a -e plantā).

2 *cetera exempla (pauca selecta post Ov.)*: CATO agr. 61, 1 (*antea p. 36, 57*) in -es vires oleae abibunt *male arante agricola*. CATVLL. 62, 52 ut vidua in nudo vitis quae nascitur arvo ... iam iam contingit summum -e flagellum ..., sic *eqs.* LVCR. 1, 352 v. p. 63, 22. CIC. nat. deor. 2, 29 in arborum ... -bus inesse principatus putatur. VARRO rust. 1, 9, 2 ut *sol* -es satorum comburat. 1, 45, 2 venenum ... *est* gelum -bus tenellis. 1, 45, 3. VERG. georg. 2, 292 (*inde* PLIN. nat. 16, 127) quae *aesculus* quantum vertice ad auras aetherias, tantum -e in Tartara tendit (-em var. l., ut loco *sim.* Aen. 4, 446). 2, 318 rura gelu tum claudit hiems, nec semine iacto con-

cretam patitur -em adfigere terrae. CVLEX 280 imam viridi -em moverat alte quercus humo *Orpheo canente*. OV. met. 4, 126 madefacta ... sanguine *Pyrami* -x purpureo tingit pendentia mora colore. MANIL. 4, 655 *Arabiam* terram ... ferentem delicias variaeque novos -is odores. VITR. 2, 9, 7 quae pars *arboris* est proxima terrae, per -es recipiens ... umorem. SEN. contr. 9, 6, 9 venena statim (a) -bus pestifera sunt. SEN. benef. 3, 29, 5 tolle -em, nemora non surgent. epist. 58, 14 quaedam solo adfixa -bus aluntur, crescunt. 90, 21 quo solutior terra facilius pateat -bus. COLVM. 2, 13, 2 si -es eius *viciae* ... inauerunt, sucum omnem solo auferent. 3, 12, 2 *humum* praebere rimas, quibus sol ad -es stirpium penetret. 5, 8, 7 quercus ... excisa -es noxias oliveto relinquit. PLIN. nat. 18, 165 tenue solum hordeo dabitur, minus enim alimenti -x poscit. 19, 33 *miraculum est* aliquid ... vivere sine ulla -e; tubera haec vocantur *eqs.* 22, 24 praestantissima *glycyrrhiza* in Cilicia ... -e dulci et hac tantum in usu. STAT. silv. 5, 1, 152 qualiter ... pinus ... iam -e soluta deficit. PS. APVL. Ascl. 4 *genus* omnium ..., quae in terra -um stirpiumque incolumitate vivescunt. al.

B *respicitur tractatio -um vel arborum, herbarum sim., ad quas pertinent, in agri cultura sim.*: **1** -x (*vel -is bulbus sim.*) *ponitur pro obi.* acc. (*subi. in struct. pass.*): **a** *quaelibet exempla*: CATO agr. 49, 2 usque -es *vineae* persequito (al., v. vol. X 1, 1690, 55. 1694, 47). 61, 2 diligenter eximere semina et ... -es quam plurimas cum terra ferre. *ibid.* ubi -es bene operueris, calcare bene (PLIN. nat. 17, 139. 18, 322). 114, 1 eas -es *contusas veratri atri* dato circum vitem et stercus vetus et *alia* ... circumdato -es vitis. 161, 4 fossulas facito, qua -es asparagi demittas. COLVM. 4, 32, 2 seritur bulbus -is *harundinis* (PLIN. nat. 17, 196 vivam -em *vitis* serito [*Cato agr. 33, 3 viveradicem*]). 10, 123 holeris pulli -x ... ponitur (PLIN. nat. 17, 86 -es inflexas poni melius). 12, 58, 3 siseris -em ... condire. al. PLIN. nat. 17, 259 ablaqueatis (v. l. 66). al. **b** -es *secantur, necantur sim.* (sc. *de industria; imprudenter v. sub c*): CATO agr. 61, 1 qui oletum saepissime et alt(issime) miscebit, is tenu(issimas) -es exarabit. 114, 1 earum *vitium* -es circumsecato et purgato (cf. praesecare vol. X 2, 835, 19 sq.; resecare: COLVM. arb. 5, 3 PALLAD. 2, 14, 1; secare: PLIN. nat. 18, 172 *vomer* -es herbarum secans). VARRO rust. 1, 29, 1 oportet -es, quae in summa terra sunt, praecidi (al., v. vol. X 2, 430, 34 sqq.; cf. *alia compos. e. g. l. 44 et* PLIN. nat. 17, 254 circumcidisse. 18, 177 intercidantur. POMPON. dig. 47, 7, 6, 2 recidere [v. p. 37, 31]). SEN. epist. 86, 17 arborum truncos ... *agricola* transtulit, amputatis -bus (COLVM. 11, 2, 19. al. PLIN. nat. 17, 238 QVINT. inst. 10, 7, 28. al.). COLVM. 2, 1, 6 perruptae ... aratris -es herbarum (2, 4, 1). 2, 2, 24 ut ... summae -es vitium olearumque vomeribus rescindantur. 11, 3, 11 ut ... -es herbarum necentur (PLIN. nat. 18, 45. 176). PLIN. nat. 19, 107 extirpatis -bus herbarum. 19, 109 sarculo leviter convelluntur -es *porri*, ut delumbatae alant *eqs.* -es *inciduntur ad sucum excipiendum*: PLIN. nat. 12, 127 excipitur sucus *galbani* inciso caule messibus, -e autumno (20, 254. al. PLIN. med. 1, 13, 4). **c** -es *laeduntur sim.*: CATO agr. 49, 2 caveto, ne -es *vineae* saucias. 161, 2 ne in sariendo -es *asparagi* laedas (COLVM. 2, 11, 8 arb. 6, 2, 7, 4). VARRO rust. 1, 23, 6 ne violent -es *arborum*. COLVM. 2, 11, 1 quod frumenti -es sarculo detegantur, alique etiam succidantur (2, 11, 4). arb. 7, 4 vitem ita supplantato, ne -em abrupas (10, 5). al. PLIN. nat. 17, 227 subarator imprudens luxavit -es *vitium*. 18, 184 qui sariet, caveat, ne frumenti -es subfodiat. al. **d** -es *effodiuntur, eruuntur sim.*: VARRO rust. 1, 27, 3 -es *arborum* ... ut effodiantur, nequid ex iis nasci possit (PLIN. nat. 27, 85 PLIN. phys. Bamb. 19, 1. cf. refodere: COLVM. 2, 2, 28 [v. vol. X 1, 1694, 47]. 3, 11, 4). COLVM. 12, 48, 1 cum eius *inulae* -em mense Octobri ... e terra erueris (12, 58, 1 PLIN. nat. 20, 29. al. MARCELL. med. 20, 106. al.). al. PLIN. nat. 27, 107 cuius *herbae* -x evulsus virus hirci redolet (VVLG. Ezech. 17, 9 MARCELL. med. 23, 35. al.). **e** -es *rigantur, nutriuntur*: OV. met. 14, 633 *Pomona* -is fibras labentibus inrigat undis (cf. rigare: COLVM. 5, 10, 15 stercore ... urinaque veteri -es *mali punici* rigato [*sim.* arb. 23, 1]. arb. 8, 5). COLVM. 11, 3, 23 ut -x eius *brassicae* liquido fimo prius inlita ... pangatur (PLIN. nat. 19, 131. cf. linere [linire]: COLVM. 11, 3, 25 *lactucae* -x fimo liniri debet. PLIN. nat. 17, 266 lupino trito cum oleo. PALLAD. 2, 14, 1).

2 -x *varie ponitur*: **a** *respiciuntur res -bus infundendae, imponendae sim.*: CATO agr. 7, 3 lotium suillum aut stercus ad -em *pomorum* addere oportet (COLVM. arb. 6, 2. PLIN. nat. 17, 259 ablaqueatis -bus fimum ... addi iubent). 115, 2 tris fasciculos veratri atri circumponito circum -es *vitis* et terram insuper inicito. VARRO rust. 1, 55, 7 *amurca* circum arborum -es infundi solet (COLVM. 5, 10, 10 [= arb. 21, 2] rubricam ... ad -em. 11, 2, 29 circum -es *amurcam*. PLIN. nat. 17, 256 *amurca* ... infusa -bus. cf. adfundere: 17, 261 vitium -bus aquam salsam. 17, 263 ad ... -es. superfundere: COLVM. 4, 8, 3 -bus *urinam*). COLVM. 5, 10, 8 (= arb. 20, 3) per quos *fasciculos sarmentorum* ... aquam -bus subministres. al. PLIN. nat. 12, 8 conpertum id *vinum infusum* maxime prodesset -bus. 17, 49 sunt qui ... *pulverem* vitium arborumque -bus adspers-

gant. **b** *respiciuntur arbores, semina serenda, transferenda, ponenda*: CATO agr. 28, 1 oleas, ulmos ... cum seres, bene cum -bus eximito cum terra sua quam plurima. 28, 2 operito terra -bus fini. 49, 2 ex -bus bene exfodito vineam. 161, 4 (antea p. 38, 24) intervallum sit ne minus bene singulos inter -es asparagi. VARRO rust. 1, 39, 3 quae semina transferuntur ... viva -e (sim. abl. -e indicat modum serendi: PLIN. nat. 21, 60 habrotonum seritur ... semine melius quam -e aut surculo). COLVM. 5, 10, 8 (= arb. 20, 3) arbores ac semina cum -bus autumno serito.

c *respiciuntur arbores, herbae subruendae vel eruendae, excidendae sim.*: CATO agr. 161, 3 tertio ... anno asparagum vellito ab -e; nam si defringes eqs. PLIN. nat. 12, 45 nardum Gallicum ... cum -e vellitur. 12, 48 amomi uva ... carpitur ... cum -e. al. VLP. dig. 47, 7, 3, 6 (sec. Labeonem) quae arbor subversa a -bus ... reponi potest (nisi vi ventorum sim. fit. v. D3 infra). HIER. in Os. 10, 3 l. 103 si herba quaedam non imis -bus effodiatur, totos agros veprium similes facit. **d** *cetera exempla*: COLVM. 2, 2, 26 (in arando) ne in -em arboris maiore nisu vomis incontactus colla boum commoveat. arb. 6, 4 vineam sic resecato: quattuor digitos ab -bus trunci relinquo eqs. et saepe. CALP. ecl. 2, 48 cum fulvis -bus arida tellus pangitur. PLIN. nat. 12, 16 temptavere gentes transferre ad sese malum Assyriam ... ficitilibus in vasis, dato per cavernas -bus spiramento (radicitus var. l.). al.

c *respicitur usus -um (de -bus ad propagationem adhibitibus v. supra l. 6sq.)*: **1** *ad varia*: CATO agr. 55 ligna domino in tabulato condito; codicillos oleaginos, -es in acervo sub dio; metas facito (alii aliter interpungunt). 114, 1 veratri (atri) -es contundito in pila (ad vites nutriendas, cf. p. 38, 23). SALL. Iug. 94, 2 Ligus saxa et si quae vetustate -es eminebant, laqueis vinciebat (quo facilius ascenderetur, ut: LIV. 21, 36, 7 [in transitu Alpium] non stirpes circa -esve, ad quas pede aut manu quisquam eniti posset, erant). VITR. 7, 14, 1 fiunt ... purpurei colores infecta creta rubiae -e et hygino, (Giocondo; rubra -e [an ad p. 46, 61 sqq.?] et excygo sim. trad.). COLVM. 2, 9, 10 quidam cucumeris anguinei ... tritam -em diluunt aqua (quo madefacta semina frumenti pestibus resistant). PLIN. nat. 12, 41 arborum fructus constant -e, frutice, cortice, suco eqs. 12, 94 (in dedicatione) -em eius cinnami magni ponderis vidimus in Palatii templo. 13, 72 -bus papyri incolae pro ligno utuntur. 13, 106 e -e loti cultellis capulos brevesque alios usus excogitant. al. PS. PHILO antiq. 12, 9 lignis balsami ... et -bus mirre ... inspersisti domum tuam. al.

2 *in medicamentis (sive hominum sive animalium; in arte magica, venefica e. g. l. 48. p. 40, 5)*: **a** *praeparandis (saepe in compositionibus; pauca selecta inde a CELSO)*: CATO agr. 127, 1 addito ... feniculi -em puram contusam minam (CELS. l. 49. COLVM. 6, 17, 2 PLIN. nat. 24, 46, 25, 98 MARCELL. med. 8, 92. al.; cf. tundere: COLVM. 6, 17, 8 eadem -x tunsata et cum oleo lentisci inuncta. PLIN. nat. 13, 126, 20, 187. al. SER. med. 390, 744. al.). 158, 1 addito ... betae colliculos duos cum -e sua. VARRO (?) frg. APIC. 3, 2, 4 betaciorum detersas -es et mulso decoctas (huc neque ad 3a locum refert André, ed. APIC. 1974, 151 sq.). VERG. georg. 4, 279 huius amelli odorato -es incoque Baccho pabulaque apibus ... apone (OV. met. 7, 264 Medea -es ... resectas ... incoquit. SCRIB. LARG. 127. al.; cf. coquere: CELS. 4, 29, 2 inulae ... -x contusa et ex vino ... cocta. 6, 9, 2. al. SCRIB. LARG. 80, 156. al. PLIN. nat. 20, 4. al. SER. med. 271. al.; decoquere v. l. 45 et CELS. 4, 31, 6 SCRIB. LARG. 57 PLIN. nat. 20, 29. al.). CELS. 4, 8, 3 sumenda ... mulsa aqua, (cum qua) ... contrita capparitis -x sit (4, 22, 2. al. PLIN. nat. 21, 159, 166. al. MARCELL. med. 10, 61. al.; cf. terere: COLVM. 6, 17, 3 -es ... trifolii tritae atque ... sali commixtae. al. SCRIB. LARG. 253. al. PLIN. nat. 20, 165. al. PS. APVL. herb. 14 l. 3. al.). 5, 6, 2 rodunt alumen ..., narcissi -x eqs. 5, 23, 3^A gentianae -is tantum. COLVM. 6, 5, 2 (de bubus sanandis) panacis ... -es faeniculi seminibus miscendae sunt (6, 31, 2 PLIN. nat. 20, 110, 21, 173 SER. med. 365. al.; cf. commiscere l. 55, 68). 6, 10, 2 porri -es diligenter lotae et cum farre ... pinsitae eqs. (SCRIB. LARG. 83, 136 PLIN. phys. Bamb. 13, 12). SCRIB. LARG. 136 filicis -x lota et rasa atque ... concisa (156 PLIN. nat. 22, 46, 25, 115. al.). et saepe. **b** *dandis, imponendis, ore sumendis sim.*: HOR. epist. 2, 2, 149sq. si vulnus tibi monstrata -e vel herba non fieret levius, fugeres -e vel herba proficiente nihil curarier. CELS. 4, 16, 4 extrinsecus -em contritam vel corticem eius capparitis ... imponere expedit (6, 18, 6^A. al. SCRIB. LARG. 80, 160 PLIN. nat. 20, 260, al.). 5, 27, 9 danda est lolii -x ex vino (COLVM. 7, 10, 5 -x ... cucumeris trita et commixta cum aqua datur sitientibus subus. al. SCRIB. LARG. 192, 195 PLIN. nat. 20, 31, 206. al. CHIRON 814. al.). COLVM. 6, 17, 8 inuncta (v. l. 43). SCRIB. LARG. 55 pyrethri ... -x commanducata multorum levavit dolorem (PLIN. nat. 20, 235, 21, 166. al. PS. APVL. herb. 1 l. 61. al.). PLIN. nat. 20, 29 -em eius hibisci ... suppuratis alligant (cf. adalligare: 20, 225, 21, 171. al.). 20, 134 silvestris rutae -x cum vino sumpta (20, 225, 257 PS. APVL. herb. 85 l. 3). 20, 142 -x rutae ... inlita (20, 196. al. PS. APVL. herb. 90 l. 15. al.). 20, 253 meum herba [m]urinam (ci)et in aqua pota -e

trita vel decocta (21, 126. al. SER. med. 340. al.). al. **c** *cetera exempla (selecta post MANIL.)*: CIC. div. 1, 13 quae sint animadversa a medicis herbarum genera, quae -um ad morsus bestiarum, ad oculos morbos eqs. 1, 16 quid scammoniae -x ad purgandum ... possit (huc spectat 2, 47). HOR. epod. 5, 68 (loq. venefica) nec herba nec latens in asperis -x fefellit me locis. OV. epist. 5, 147 quaecumque herba potens ad opem -xque medenti (Heinsius, -di codd.) utilis ... nascitur. al. MANIL. 2, 45 herbas fata ... vitamque sua -e ferentis. SEN. Med. 718 quodcumque dirus ... tortis sucus in -bus causas nocendi gignit, Medea attrahat manu. SCRIB. LARG. praef. 2 antiquos herbis ac -bus earum corporis vitia curasse. PLIN. nat. 8, 152 a morsu canis rabidi ... unicum remedium ... -x silvestris rosae. APVL. apol. 31, 8 vim herbarum et -um eqs. CAEL. AVR. chron. 5, 1, 19 ex -e herbae, quam struthium vocant, loca ulcerari praecipunt. al.

3 *ad victum (saepe iuxta ponitur herba; cf. nonnulla sub 2a et b)*:

a *hominum*: **a** -es propter inopiam, paupertatem sim. eduntur: CIC. Verr. II 5, 87 nauatae coacti fame -es palmarum agrestium (cf. l. 49) ... colligebant et iis ... alebantur. CAES. civ. 3, 48, 1 est ... genus -is inventum ...; id ad similitudinem panis efficiebant. VERG. Aen. 3, 650 victum infelicem ... dant rami et vulsis pascent -bus, (abl. instr.) herbae (SEN. dial. 1, 3, 6 Fabricius ad focum cenat illas ipsas -es et herbas, quas in repurgando agro ... vulsit. cf. LVCAN. 6, 113 milites letum ... minantis vellere ab ignotis dubias -bus herbas). LIV. 23, 19, 13 ad id ventum inopiae est, ut ... omne herbarum -umque genus ... eruerent. 23, 30, 3 obsessi coriis herbisque et -bus ... vixere (SEN. epist. 17, 7 herbarum -bus [HIST. AVG. Sept. Sev. 16, 1 SVLP. SEV. dial. 1, 15, 2]. al.). SEN. dial. 5, 20, 3 postquam inter harenas -es ... et herbae defecerant. CVRT. 9, 10, 11 Macedones -es palmarum ... ubique rimantes (HEGES. 5, 18, 2 p. 336, 20 -es agrestium [cf. gr. 5, 437 λαχάνων ... ἀγρίων]). PLIN. nat. 37, 107 fame laborantes cum herbas -esque foderent. al. **β** *cetera exempla: quaelibet*: VARRO AT. carm. frg. 20 illius harundinis ... lentis premitur -bus humor, dulcia cui nequeant suco contendere mella. CELS. 2, 18, 3 ea holera, quorum -es vel bulbos adsumimus. 2, 25, 1, 2, 26, 1 omnes ... -es inflant, excepto sisere et pastinaca. PLIN. nat. 22, 20 caule et -e in cibos Graecorum receptis utroque modo, sive coquere libeat sive cruda vesci (AMM. 31, 2, 3 -bus). al. *respicitur cibus praeparandus*: PLIN. nat. 18, 122 -x fabae est perquam grata incolarum cibis, cruda et ... cocta (21, 93, 22, 76. al.; cf. decoquere: 21, 96, 107). APIC. 3, 4, 3 teres piper, cuminum, coriandri semen ..., laseris -em (4, 3, 4 sq. al.). 5, 2, 2 mittis in mortario piper ..., laseris -em (8, 7, 9 ANTHIM. 3). 6, 6, 1 adicies ... laseris -em (6, 8, 1, 8, 6, 11. al.). al.

b *animalium*: CAES. civ. 3, 58, 3 erat summa inopia pabuli, adeo ut foliis ... et teneris harundinum -bus contusis equos alerent. VARRO rust. 3, 10, 5 anseres voraces saepe ..., si -em prenderunt, quam educere velint e terra, abrupunt collum (sim. PLIN. nat. 10, 163). PLIN. nat. 9, 7 beluae ... pastae ... -es fruticum. 10, 199 aluntur sues omni cibatu et -bus. al. VVLG. num. 22, 4 quomodo solet bos herbas usque ad -es carpere. OROS. hist. 5, 11, 2 cum locustae herbas ... cum parte -um ... consumpissent. al.

D *vario respectu*: **1** -es afficiuntur actionibus, operibus hominum vel deorum: CIC. Verr. II 5, 99 piratae -es palmarum agrestium, quas in nostris navibus invenerant (v. l. 16), iactabant. CAES. Gall. 6, 27, 4 venatores, ut alces capiant, omnes ... aut ab -bus subruunt aut accidunt arbores. VERG. georg. 1, 20 adsis, ... teneram [ab -e], ferens, Silvane, cupressum (i. una cum -e; sunt qui 'ab -e erutam' intellegant, cf. p. 21, 23 sqq.). Aen. 3, 27 (prodigium narratur) quae prima solo ruptis -bus arbos vellitur, huic sanguis fluit. 12, 773. 12, 787 Venus telum ... alta ab -e revellit. OV. met. 9, 366 vir paterque Dryopes mutatae suae -bus arboris haerent. al. LIV. 9, 16, 18 (verba imperatoris) lictor, excide -em hanc ... incommodat ambulantiibus (de eadem re: PLIN. nat. 17, 81 VIR. ill. 31, 5). CVRT. 7, 5, 34 ut vasta solitudo ... [excisis], etiam -bus linqueretur (i. Castiglioni, alii alia con.; -cuss- trad.). DIOSC. 3, 92 p. 417, 19 (hastilibus iaculantur in -e euphorbii et cum percussa fuerit -x, effluet sucus (aliter gr. 3, 82, 1 γαυλόν)). **2** -es afficiuntur actionibus animalium: CIC. div. 3, 82, 1 γαυλόν). **3** -es afficiuntur rebus naturalibus (cf. p. 39, 13): LVCAN. 5, 1254 flammeus ardor ... silvas exederat altis a -bus. 6, 141 flatus alta arbusta evolvens -bus haurit ab imis. VERG. georg. 1, 319 quae proelia ventorum gravidam late segetem ab -bus imis sublimem expulsam eruerent. Aen. 5, 449 (si legas -bus; v. p. 21, 1 sqq.). PS. QVINT. decl. 12, 4 levi rore evocata -x in pulverem incurrit. **4** *quaelibet exempla*: VARRO ling. 7, 4 -es arboris (v. p. 37, 51). OV. met. 8, 379 Telamon pronus ab arborea cecidit -e retentus. VITR. 4, 1, 9 calathus fortuito supra acanthi -em fuerat collocatus. CVRT. 5, 1, 34 (de Babylone)

haec moles *hortorum pensilium*, quae tot arborum -bus premitur. LVCAN. 7, 856 qui *tumuli* -e vetusta effudere suas victis compagibus urnas. 9, 434 nullā putris *terra Libyca* -e tenetur. CALP. ecl. 1, 11 fagus aquas -e sub ipsa protegit. FRONTIN. aq. 126, 3 *arborum* -bus ... latera *aquae ductuum* solvuntur. al.

II in imag. et translate (meton. sub B1b) -es appellantur, quae quodammodo similia sunt -bus arborum, herbarum sim.: **A sec. formam, situm, speciem (est fere pars rei corporeae infima vel ea pars, qua una res cum altera vel una pars cum altera parte eiusdem rei coniuncta est, ei adhaeret; saepius et haec et illa simul intellegi possunt, e. g. sub 2a, 2b, 4c; aliter, sc. propter speciem similem, l. 67):**

1 spectat ad corpus animalium; -x pertinet: **a ad unam partem corporis, sc. fere qua ceteris iuncta est (aliter l. 14. 21); agitur de -e:** **α cuiuslibet partis:** PLAVT. CURC. 238 cruciatu iecur, -es cordis pereunt (i. partes intimae?), hirae omnes dolent. AT. CAP. Macr. Sat. 7, 13, 15 pollex ita inferior est, ut vix -em eius *digiti indicis* excedat. OV. met. 2, 583 (log. *puella in avem mutata*) *pluma* in ... cutem *meam* -es egerat imas. CELS. 8, 1, 22 non ossi, sed carni magis -bus suis inhaerent (sc. *ungues* ut: CASS. FEL. 13, 2 ad rizonychia(s) [*sic Rose; fort. -chia, i. τὰ ῥιζονύχια*] id est -es unguibus excludendas). VET. LAT. Iob 13, 27 (cod. 91. al., sim. HIER. interpr.) in -es ... pedum meorum (*Vulg. vestigia*). CHIRON 62 e -e *auriculae animalis* (inde sim. VEG. mulom. 2, 14, 2). AVG. in psalm. 67, 18 *inter scapulas* sunt quodammodo -es alarum. MARCELL. med. 27, 99 de ipsis -bus *cornus cervini*, quae capiti haerent. CAEL. AVR. chron. 5, 4, 61 veretri (5, 4, 66 VINDIC. nat. hum. 1.205). al.

β linguae: PLAVT. Aul. 250 si hercle ego te non elinguandam dederō usque ab -bus, impero ..., ut tu me quovis castrandum loques. CIC. nat. deor. 2, 135 linguam ... ad -es eius haerens excipit stomachus. 2, 136 cum aspera arteria ... ostium habeat adiunctum linguae -bus (OV. met. 6, 557 -x micat ultima l., sc. *Philomelae, quam Tereus mutilaverat*). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 8 -em l., quam Graeci epiglottida vocant). al. **γ tumoris:** CATO agr. 157, 15 ubi exciderit *polypus*, tamen aliquot dies idem facito, ut -es polypi peranas facias. CELS. 5, 28, 1^b *carbunculus* subtractis quasi quibusdam -bus serpit. 5, 28, 14^p *myrmecia* latissimis -bus inhaerent. 7, 7, 12 *clavos* ad imam -em perforare acu. al. SCRIB. LARG. 227 -es earum *haemorrhoidarum*, quas basis (i. *βάσεις*) dicunt. CHIRON 682 verrucae. AMBR. in psalm. 61, 4, 2 (in imag.) *Iesus* -es prius ulceris, i. *peccati*, debuit amputare. al.

δ oculi: LVCAN. 3, 563 avolsus -bus ut nequit ullam dispicere ipse oculus rem seorsum corpore toto. SEN. Oed. 966 *Oedipus* -e ab ima funditus vulsos simul evolvit orbis. AVG. civ. 22, 8 p. 573, 18 (in compar.) oculus eius *iuvenis* in maxillam fusus tenui venula ab interiore quasi -e pendeat. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 5 *dolor capitis* occupat etiam oculos -es (gyn. 2, 108 CASS. FEL. 1, 2). SORAN. p. 54, 17 *dolor* ... oculo vel maxime -um (gr. p. 105, 19 τὰς βάσεις). **ε capillorum sim.:** VARRO rust. 2, 11, 9 *oves tondendae* languidae minus aegre -es lanæ retinent. VITR. 3, 1, 2 a mento ad frontem summam et -es imas capilli (et bis ibid. PETRON. 126, 15 MARCELL. med. 6, 33. al.). CELS. 5, 28, 13^b ad singulorum pilorum -es foramina sunt (7, 7, 8^b bis. cf. SCRIB. LARG. 230 -es adversus naturam p. natas in palpebris). PLIN. nat. 8, 207 in -e saetae dorso suis evolvae. 11, 231 *recisi pili* non ... ab incisura augentur, sed ab -e exeunt. PLIN. phys. Bamb. 20, 1. **ζ dentis:** VITR. 8, 3, 23 *aquam cuiusdam fontis*, si bibatur, excutere e -bus dentes. CELS. 7, 12, 1^a dentes nonnumquam moventur ... propter -um imbecillitatem. 8, 1, 10 priores *dentes* singulis -bus, maxillares utique binis ... nituntur, fereque longior -x brevior dentem edit. al. MARCELL. med. 12, 42. al.

b ad totum corpus; est ea pars: **α qua adhaeret:** LVCAN. 5, 808 credebant uteri terram -bus apti (in doctrina philos., qua explicatur origo animalium, ut: CENS. 4, 9 *Epicurus* credidit limo calefacto uteros nescio quos -bus terrae cohaerentes ... increvisse). PLIN. nat. 9, 149 (antea: avulsas) *spongeas* ex relictis -bus recrescere in petris (cf. *Arist. hist. anim. 548b18 ἐκ τοῦ καταλοιπῶν. de eisdem: 9, 150 subsesse membrana quaedam -bus earum intellegitur [gr. ibid. 548b32 περὶ τὰ κάτω]*). TERT. carn. 21, 4 (ironice in adversarios; cf. e. g. 20, 5 si non adhaesit utero) quis hic 'fructus uteri' (*Luc. 1, 42*), qui non ex utero germinavit, qui non in utero -em egit eqs.? PLIN. phys. Sang. p. 238 l. 1 fimum caprinum ... omnes tineas cum -bus, ... trahit (an quibus intestinis adhaerent?). **β quae speciem similem praebet atque -x herbae sim.:** PLIN. nat. 9, 147 ora ei *urticae marinae*, in -e, esse traduntur, excrementa per summa tenui fistula reddi (in -es *codd.*, iuxta -es *Mayhoff* in app. crit. coll. *Arist. hist. anim. 531b4 ἐν μέσῳ*).

2 spectat ad molem lapideam: **a montis (saepissime in locut. c. praepos., sc. sub vel in -bus [-e] sim.; exempla selecta post LIV.; ita intellegas nomina locorum TAB. Peut. 8, 1/2 Sub -e. 8, 2 Ad -es [v. *Miller, Itineraria Rom., 1896, 586sq.*]):** **α varia exempla:** -x montis (montium; cf. e. g. p. 42, 14. 19): CATO agr. 1, 3 si poteris, *praedium* sub -e

m. siet, in meridiem spectet ([*inde* VARRO rust. 1, 7, 1. PLIN. nat. 17, 36 ab -e montium]. VARRO rust. 1, 12, 1 NEP. Milit. 5, 3 LIV. 8, 10, 7. al. VITR. 8, 1, 2. al.; cf. l. 17. 25). LVCAN. 6, 695 mare montis ad eius *Aetnae* -es frangit fluctus. CAES. Gall. 1, 38, 5 -es eius m. ... ripae fluminis *contingunt*. BELL. Alex. 40, 3 ad -es montium (LIV. 22, 17, 2. 40, 22, 1). VARRO rust. 3, 14, 2 sub rupibus ac montibus, quorum adluant -es ... fluvii. LIV. 7, 14, 9 in -bus montium (36, 22, 5 Oetae m. al. CVRT. 7, 3, 23. al.). SEN. nat. 3, 27, 9 cum Danuvius non iam -es nec media montium stringit, sed iuga ipsa sollicitat. al. *cetera:* CIC. leg. agr. 2, 66 in Massici -es (item c. *nomine montis:* Tusc. 2, 52 *Causici*. al. LIV. 21, 41, 4 *Alpium*. PLIN. nat. 2, 234 *Aetnae*. al.). CAES. Gall. 7, 51, 4 *Vercingetorix* ab -bus collis suos ... reduxit (al., v. vol. III 1628, 58sq.). al. **β vis vocis augetur additamentis, sc.:** *adi. superl.:* CAES. civ. 1, 41, 3 ab infimis -bus montis (al., v. vol. VII 1, 1396, 62sq.). AETNA 450 imis -bus *Aetnae* (OV. met. 15, 548 MELA 2, 62. al.). VITR. 2, 10, 1 montis *Appennini primae* -es ab *Tyrrenico mari* ... oriuntur. ipsa: CAES. Gall. 7, 36, 5 erat ... collis sub i. -bus montis egregie munitus (civ. 1, 45, 6 SALL. Catil. 57, 3. AETNA 394 -e sub i. *Aetnae*. LIV. 34, 28, 7 [acc. plur.]. 36, 18, 3. 38, 20, 6 FLORE. epit. 3, 3, 7). CVRT. 6, 4, 4 ex i. -bus montium. propria: PEREGR. Aeth. 2, 7 *ut mons* videri non possit, nisi ad p. -em illius veneris. 3, 1.

b saxi (cf. l. 6): ACC. trag. 401 nisi ... forte *Triton fuscina* evertens specus supter -es penitus ... molem ... *saxeam* ... eruit. LVCAN. 2, 103 haec *corpuscula condensata* validas saxi -es ... constituunt. VERG. Aen. 8, 238 *Hercules rupem* concussit et imis avolsam solvit -bus. OV. met. 14, 713 *durior est puella* ... saxo, quod adhuc vivum -e tenetur. CVRT. 7, 11, 28 sub ipsis -bus *petrae*. 8, 11, 7. CLAVD. 20, 29 -e *revulsa* vitant instabilem rursus *Symplegada nautae*. al.

c insulae (vel paene insulae), cui -x posita est: *subtus:* SEN. Ag. 372 (370 prius errantem) nunc iam stabilis fixā terras -e tenet (spectat ad *Delum* ut: STAT. Theb. 5, 338 abruptam credas -bus ire Ortygiam). STAT. Theb. 3, 437 motis -bus *Cycladum*. PLIN. epist. 8, 20, 6 in speciem carinae humili -e descendunt *insulae lacui innatantes*. iuxta, sc. in isthmo: MELA 2, 5 terra ... tenui -e litori annectitur. 2, 24 in -e[m] *magnae paene insulae sedens Lysimachia*.

3 spectat ad orbem terrarum, mare, mundum (cf. p. 44, 19 sq.): LVCAN. 5, 554 (cf. l. 49) communibus inter se -bus haerent *terra caelumque* ex ineunte aevo coniuncta (CIC. ac. 2, 122 terra penitusne defixa sit et quasi -bus suis haerent a media pendeat). MANIL. 2, 821 (aeternis nixum) -bus orbem (alternis mixtum sim. trad.). APVL. mund. 1 p. 290 eam *sphaeram caeli volubilem* ... -bus oportet teneri, quas divina machinatio verticibus adfixit. FILASTR. 96, 4 haec terra, *quam habitamus (gen. 1, 10)*, ... veluti de -bus illius prioris, cognoscitur habere substantiam (i. v. gen. 1, 2; *utrum gen. poss. an explic.?*). HIER. interpr. Iob 36, 30 *deus* -es maris contextit. DRAC. laud. dei 1, 154 *terris* sunt pro -bus undae (v. e. g. psalm. 23, 2). in imag. de cruce Christi ut -e mundi: FIRM. err. 21, 4 ut ... totus orbis ... immortalis -is fundamento teneatur, (*Oehler, alii alia conij.*; fundamenta teneatur cod.).

4 spectat ad varia; -em habent: **a animi, animae, corpora sec. doctrinam Epicuri:** LVCAN. 3, 325 communibus inter se -bus haerent, nec sine perniciē divelli posse videntur. **b machinae earumve partes, naves; respicitur pars:** *infima:* VITR. 10, 2, 9 in -e ... *machinae, quae onera tolluntur, conlocatur tertia troclea;* ... ea troclea religatur ad *machinae* -em (*Giocondo; trocleae codd.*). 10, 7, 1 cuius *machinae* in -bus modioli fiunt gemelli. 10, 10, 5 (*de catapulta*) *bracchii* crassitudo ab -e tanta ..., in summo *tanta (sim. de ballista: 10, 11, 9 in -e ...)*, in extremis. *qua haerent (sc. in compar.):* AMM. 20, 7, 10 *bellicae* *machinae, (Gelenius; v. app. crit.)* haerebant velut altis -bus fixae. EVSTATH. Basil. hex. 7, 6, 8 ut *pisce parvulo naves* ... efficiantur immobiles, velut quibusdam, fundatae -bus, in profundo (i. gr. p. 422 *Giet* καταρριζωθέν. cf. *Ambr. p. 23, 49*). **c aedificia, civitates:** PLIN. nat. 36, 87 pyramides complures ... *senas* -e *ἀρούρας* optinentes. CE 1552A, 43 (*Byzac., saec. II*) sic de -e *sepulchri* levatos in melius crevisse gradus. CLAVD. rapt. Pros. 2, 153 repens ... confluere turres pronaque vibratis -bus oppida verti. in compar. vel imag. : BACHIAR. fid. l. 184 (si recte huc) 'basis ... altaris' (e. g. lev. 4, 7) velut quaedam -x profunditatis est, cuius secreto etiam rationem animae *creandae* iungamus. COMM. instr. 2, 3, 17 -em in terra, sed caput cum caelo paeaequat *civitas dei*. **d lapides, gemmae:** PLIN. nat. 36, 148 *anthracitem lapidem* attritum ... reddere ab ea parte, quae fuerit ab -e, *nigrum colorem*, ab altera parte *croci*. 37, 136 *iris gemma est* cetera sui parte *crystallus*; itaque quidam eam -em *crystalli* esse dixerunt. 37, 180 ab oris *gemmae* ad -em usque albo descendente. 37, 183 *trichrus* ... tres sucos reddit, ab -e *nigrum, medio sanguineum, summo ochrum* (inde sim. ISID. orig. 16, 11, 7). al. in eodem libro.

B sec. munus, officium sim. (significantur variae res vel personae; exempla sec. notiones quasdam praevalentes disposuimus, quas confitemur

[Grossardt]

non semper facile distingui posse; saepe accedunt aliae voces ex natura vel cura arborum, herbarum sim. tractae): 1 *praevallet notio originis, causae (coniunguntur voces notionis affinis e. g. caput l. 49. 68. al., fons l. 18. 42. al., origo l. 51. p. 44, 63. al.):* a *usu sollemni -es pertinent potius: a ad animantes eorumve coetus:* ① *respicitur genus vel progenitor sim. (in explic. pro syn. est genus p. 44, 56, origo p. 36, 15; cf. usum meton. sub b), unde procedunt:* ② *homines vel dei:* ① *singuli: quilibet (virga, flos pro progenie l. 11):* CIC. Sest. 50 virum ... ex isdem, quibus nos, -bus natum ad salutem huius imperi, C. Marium. PLIN. nat. 35, 71 *Parrhasius dixit Apollinis se -e ortum.* VET. LAT. Is. 11, 1 (Tert. adv. Marc. 5, 8, 4, *sim. al. et VVLG.*) *prohibet virga de -e Iesse, (gen. explic.) et flos de -e ascendet (cf. p. 44, 53sq.).* IREN. 1, 21, 5 *si mater vestra, i. potestatum, ignorat suam -em.* ARNOB. nat. 2, 70 p. 149, 7 *dii vestri quas origines habeant, quas causas, vel ex quibus proruperint emicuerintque -bus.* al. *Christus vel Maria mater eius (cf. p. 44, 63):* ARNOB. nat. 1, 53 p. 49, 7 *Christus, deus -e ab intima (vix ad 3b; v. Scheidweiler, Zeitschr. neustest. Wiss. 45, 1954, 49sq.).* AMBR. fid. 4, 10, 132 *quia fons pater filii est, quia -x pater filii est.* RVFIN. Orig. in iud. 6, 2 p. 500, 6 *'verae vitis' (i. Christi, v. Ioh. 15, 1), quae adscendit de -e David, sanguine inebrietur.* al. ② *gentes, populi:* GELL. 16, 13, 8 *non ... veniunt coloniae extrinsecus in civitatem nec suis -bus nituntur, sed ex civitate quasi propagatae sunt.* LACT. inst. 2, 13, 9 *adulescentes Hebraei terram suam relinquentes ... a stirpe sanctae -is avulsis (PELAG. in Rom. 11, 21 p. 90, 7 qui Iudaei ex -e s. sunt).* HIER. hom. Orig. in Ezech. 4, 4 p. 364, 29 *propter familiae -em.* al. ③ *totum genus humanum:* HIER. adv. Iovin. 1, 17 *Noe, qui quasi secunda -x humano generi servabatur.* AVG. c. Iulian. 3, 12, 24 *-x profert damnata damnatos (respic. protoplasti ut: QVODV. prom. 1, 5, 7 -x humani generis Adam. cf. p. 44, 2. 69).*

④ *animalia:* VARRO rust. 2, 8, 1 *mul[ti] ... bigeneri atque insititii sunt, non suop[er]te genere ab -bus.* VVLG. Is. 14, 29 *de -e ... colubri egredietur regulus.*

⑤ *respicitur religio; spectat ad:* ① *originem Christianorum ab Iudaeis tractam:* VET. LAT. Rom. 11, 16 (cod. 89, *sim. al. et VVLG.*) *si -x sancta, et rami (cf. p. 36, 15). 11, 17 (ibid.) tu ..., gentilis, cum oleaster esses, insertus es in illos Iudaeos et socius factus es -is pinguidinis olivae eqs. (pendent e. g. AVG. c. adv. leg. 2, 2, 6 in -e sancta Israelitarum eqs. ORIG. in Matth. 15, 26 p. 427, 13 gentiles communicantes -i patriarcharum eqs.). 11, 18 (ibid.) non tu -em portas, sed -x te.* SVLP. SEV. chron. 2, 30, 7 *Christianos ex Iudaeis extitisse, -e sublata stirpem facile perituram.*

② *originem haereticorum (-x est vel doctrina vel is, qui docet; cf. l. 69sq.):* PS. TERT. haer. 1, 1 *qui Saducaei ex huius erroris -e surgentes.* IREN. 1, 22, 2 *referemus prius ... fontem et -em eorum, uti ... intellegas arborem, de qua defluerunt tales fructus.* HIER. epist. 51, 3, 3 (*Epiphania*) *Origenem Arrii patrem et aliarum hereseon -em et parentem.* al.

③ *ecclesiam quasi matrem Christianorum (v. Plumpe, Mater Ecclesia, 1943, 96sq.; cf. infra p. 44, 8):* CYPR. epist. 45, 1, 2 *haereticorum pertinacia ... -is et matris ecclesiae sinum atque complexum recusavit.* 48, 3, 1 *hortati unusquis quosdam, ut ecclesiae catholicae (gen. explic.) -em et matricem agnosceret ac teneret (73, 2, 2 e. unius caput et -em. cf. OPTAT. 1, 11, 1 schismatici a -e matris ecclesiae invidiae falcibus amputati).* Fort. 11 1. 107 *mater, origo et -x, quae ecclesias septem postmodum peperit.* AVG. bapt. 1, 6, 8 *viriditatem -is catholicae (epist. 128, 4 [v. p. 67, 53]. al.) serm. 47, 28 (nisi ad p. 44, 4sq.) catholici permanent in -e unitatis, in plantatione caritatis.* al.

④ *respicitur scientia, peritia sim.:* ENNOD. epist. 1, 18, 3 p. 29, 22 *doctorum -x Maro, vestri formator eloquii.*

β *ad res:* ① *quaslibet:* ② *malas:* CIC. Tusc. 3, 13 (v. p. 67, 7). 4, 57 *sunt ... omnia ista, i. perturbationes animi, ex errorum orta -bus, quae evellenda et extrahenda penitus, non circumcidenda nec amputanda sunt.* 4, 83 *hunc errorem quasi -em malorum omnium stirpitum philosophia se extracturam pollicetur (VET. LAT. I Tim. 6, 10 [Cypr. elem. 10. al. = VVLG.] -x ... omnium m. est cupiditas [pendent e. g. l. 66 et TERT. idol. 11, 1 CYPR. domin. orat. 20]. CYPR. zel. 6 zelus -x est m. omnium, fons cladum eqs. AVG. lib. arb. 3, 167 [bis]. al.; cf. p. 45, 65).* Att. 10, 11, 3 *ea vitia ... suas -es habent, quas tamen evellerem profecto, si liceret.* HIL. in psalm. 119, 8 *apostolus ... curam pecuniae -em totius malitiae condemnat (AMBR. Isaac 7, 60 p. 685, 14. QVODV. c. Iud. pag. Ar. 2, 3 diabolus est -x m., scelerum caput eqs. al.).* OPTAT. 1, 15, 1 *ex qua -e sese ... erroris protenderint rami (i. haereseos ut: PS. ATHAN. Lucif. epist. 4 l. 16 -x eorum Arianorum pravitatis. cf. p. 45, 46).* AMBR. apol. Dav. I 13, 62 *plus est ..., ut ipsa iniquitas deleatur, excidatur -x et seminarium peccatorum; tollatur mala -x, ne malus fructus faciat (AVG. in epist. Ioh. 5, 2. QVODV. prom. 1, 8, 14 -x peccati superbia. al.).* HEGES. 5, 42, 3 *-es rebellionis eruendas esse funditus (cf. OROS. hist. 6, 6, 7 motus ... quasi succisa -e compressus est).* HIER. hom. Orig. in Ezech. 9, 4 p. 412,

23 *superbia ... quas habeat -es.* AVG. civ. 22, 22 p. 604, 14 *ab illa ... erroris ... -e venientia, cum qua omnis filius Adam nascitur.* VEN. FORT. virt. Hil. 11, 33 *sceleratus videns sibi a -e suae conscientiae tantae turpitudinis opprobria pullulasse.* al. ③ *bonas, utiles:* SEN. dial. 7, 7, 1 (*ironice*) *ex huius virtutis -bus etiam ea iucunda, quae vos ... expetitis, oriuntur.* TERT. pudic. 10, 14 *cessatio delicti -x est veniae, ut venia sit paenitentiae fructus.* VET. LAT. sap. 15, 3 *scire iustitiam ... tuam, deus, -x est immortalitatis.* OPTAT. 2, 4, 1 *de -e veritatis (i. ecclesia catholica; v. p. 67, 49).* AMBR. Hel. 3, 4 *ieiunium remedium salutis, -x gratiae, fundamentum est castitatis.* PAVL. NOL. epist. 34, 8 (*alludit ad p. 43, 62*) *talis cupiditas, quae ... bonum perenne desiderat, -x bonorum est (AVG. grat. Christ. 18, 19 b. et malorum. ANIAN. Chrysost. hom. 2, 3 -x atque principium omnium ... b. al.).* AVG. in epist. Ioh. 6, 2 *de -e dilectionis (v. p. 67, 13).* GREG. M. in euang. 27, 1). c. Petil. 3, 47, 57 *conscientiam baptismum dantis ... esse originem, -em, caput, semen, arborem, unde nascatur sanctificatio baptizati. in psalm. 143, 3 l. 10 (ad 143, 1) verumtamen in digitis agnoscimus divisionem operationis et tamen, -em unitatis ([l. , an legendum in manu?]. ibid. l. 17 spiritus [I Cor. 12, 11] -x est u. serm. 47, 28. al.).* al. ④ *mundum, summam rerum (cf. A3):* IREN. 1, 1, 1 *hanc esse primam ... pythagoricam quaternationem, quam et -em omnium dicunt (ibid. -em et substantiam o.).* PS. AMBR. mans. praef. p. 11^c *mundi -es quatuor numerantur, terra, aqua, ignis et aer.* VEN. FORT. laud. Mar. 144 *Maria in ventre subportans fabricata fabrum ..., virgula -em eqs. (i. Christum quasi deum creatorem omnium).*

⑤ *vocabula (cf. p. 37, 50):* VARRO ling. 5, 13 *qua cognatio eius erit verbi, quae -es egerit extra fines suas, persequemur (7, 28 eius vocis est origo Sabina, quae usque -es in Oscam linguam egit).* 5, 74 *nonnulla nomina deorum in utraque lingua, sc. Latina Sabinaque, habent -es, ut arbores, quae in confinio natae in utroque agro serpunt (6, 37 primigenia dicuntur verba ut 'lego' ..., quae non sunt ab aliquo verbo, sed suas habent -es. 8, 53). al. in eodem opere.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 527, 12 *quae -em ducunt a Graecia.*

⑥ *sermones, argumenta:* VARRO rust. 1, 1, 11 *ea, quae exponam, erunt ex -bus trinis: et quae ipse in meis fundis colendo animadverti et quae legi eqs.* TERT. adv. Marc. 4, 34, 8 (*spectat ad Luc. 16, 16. 18*) *propositio repudiij habens -em ex ... Iohannis mentione.* VVLG. Iob 19, 28 *-em verbi inveniamus contra eum (cf. HIER. interpr. -em sermonis. locum explicat GREG. M. moral. 14, 79 perversi verbi -em quaerunt, ex qua ... loquendi originem sumant eqs.).*

⑦ *numeros (-es sunt, unde generantur alii numeri vel incipit series):* BOETH. arithm. 1, 28, 8 l. 55 *primas eorum numerorum -es (cf. Nicom. 1, 21, 1 πρῶμένως). ibid. l. 60 -es ... proportionum voco numeros ..., quasi quibus omnis summa ... comparationis innititur (mus. 2, 8 p. 236, 22). 2, 15, 3 l. 16 erunt ... eorum numerorum -es et fundamenta, ex quibus iunctis omnes exagoni nascuntur (cf. Nicom. 2, 11, 1 γνώμονας). 2, 25, 1 l. 4 de solidis quibusdam ... a propria velut -e multiangula figura progredientibus (cf. Nicom. 2, 15, 1 στέγμα καὶ ῥίζαν).* al. *apud eundem.*

⑧ *scientiam:* BOETH. arithm. 2, 4, 2 l. 18 *ipsa geometriae scientia ab arithmetica velut quadam -e ac matre producta est (cf. Nicom. 2, 6, 1 ἀρχηγωνωτέρῳ).*

β *metonymice -x est progenies (agitur sive de singulis sive de gente):* α -x Iesse (*aliter supra p. 43, 11; v. Maurer, Theol. Wb. NT, VI 986sq.*): VET. LAT. Is. 11, 10 (Cypr. testim. 1, 21, *sim. al. et VVLG.*) *erit in illa die -x I., qui surget imperare omnibus gentibus (inde Rom. 15, 12 [cod. 77. al. et VVLG.]).* TERT. carn. 21, 5 -x ... I. est genus David. adv. Marc. 5, 8, 4 *Christum ... oriturum ex virga profecta de -e I., id est virgine generis David.* AVG. un. eccl. 7, 15 -es I. Christum esse ex semine David. PS. ORIG. tract. 9, 8. al. β *cetera exempla:* VET. LAT. I Macc. 1, 10 (rec. L) *exiit ex eis successoribus Alexandri -x delicti Antiochus inlustris filius Antiochi regis (gr. ῥίζα ἀμαρτωλός, recc. B, V -x peccatrix).* apoc. 5, 5 (Primas., cod. 51. al. = VVLG.) *leo de tribu Iuda, -x David (cf. 22, 16 [Primas.] ego Iesus sum -x et origo David [cod. 51 et VVLG. -x et genus]).* III Esdr. 8, 89 *quoadusque non relinquatur -x et nomen nostrum.* LACT. mort. pers. 50, 1 *ut eorum persecutorum nec stirps nec -x ulla remaneret.* LVCIF. Athan. 2, 6 l. 49 (*facta mentione de Cain*) *videtur, Constanti, unde sit -x tua, de qua descendisset stirpe.* VVLG. Is. 14, 30 *ego deus interire faciam in fame -em tuam.* AVG. in psalm. 84, 7 *quod accepit ad mortalitatem istam -x nostra, duxit de Adam.* al.

2 *praevallet notio fundamenti (sc. -x est id, quod cui [rei] firmitatem, vires sim. praebet; accedit fundamentum p. 45, 11. 14sq. 24. al., cf. l. 9. 44); -es habent:* α *res (maxime incorp., sed vinum p. 45, 21):* CIC. Cael. 14 *nisi tot vitiorum tanta immanitas, sc. Catilinae, quibusdam ... patientiae -bus niteretur (vergit ad 1aβ).* Phil. 4, 13 *virtus est una altissimis defixa -bus, quae numquam vi ulla labefactari potest.* off. 2, 43 *vera*

gloria -es agit atque etiam propagatur, ficta omnia celeriter tamquam flosculi decidunt. VARRO frg. Non. p.133, 20 (= 211, 22) ab huiuscemodi lusionibus -es crudelitas agere solet. OV. rem. 106 (in imag. de amore) tacitae serpenti in viscera flammae et mala -es altius arbor agit. VAL. MAX. 3, 3 pr. *patientiam* non sane infirmioribus -bus stabilitatem. 6, 9 ext. 7 *viros et opes humanae* nulla in persona stabilibus nixā -bus consistunt. SEN. epist. 95, 12 imbecilla sunt per se *praecepta quaedam* et, ut ita dicam, sine -e. PLIN. nat. 3, 56 (de ambitu Latii antiqui) tam tenues primordio imperi fuere -es. QUINT. inst. 1, 1, 28 cum sit in studiis praecipuum, quōque solo verus ille profectus et altis -bus nixus paretur, scribere ipsum (de eadem re: 10, 3, 3 illic -es, illic fundamenta sunt). 1, 3, 5 non subest vera vis *ingeniis praecocibus* nec penitus inmissis -bus nititur. APVL. apol. 101, 3 -em iudicii huius, id est hereditatis quaesitae invidiam, funditus sustulit. CYPR. patient. 10 Abraham ... -em ac fundamentum fidei primus instituens. PANEG. 4, 10, 2 fundamentum ac -em otii. LACT. inst. 4, 24, 19 ut ... doctrina Christi habeat ... -em ac fundamentum. AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 28 fidem esse -em virtutum omnium (gen. poss., ut CASSIAN. conl. 2, 9; gen. explic. e. g. CASSIOD. var. 2, 3, 4 *superbia* v. -bus non tenetur). HIER. epist. 18^b, 4, 3 quando ... fides eius *animae* alta -e fixa est. CLAUD. 28, 77 hinc tibi, *imperator*, concreta -e tenacius haesit ... Roma (i. amor Romae). MACR. Sat. 7, 12, 7 faex ... vino sustinendo ... et viribus sufficiens quasi -x eius est. **a** *homines eorumve coetus*: CIC. Att. 6, 6, 4 Pompeius eo robore vir, iis -bus. BRVT. Cic. ad Brut. 25, 2 si Cicero vindex illius mali, i. Antonii, auctor exstitit alterius, i. Octavianii, fundamentum et -es habituri altiores. IREN. 5, 8, 3 *Iudaei* stabilitatem ... -is suae non infigunt in patre et in filio. CYPR. epist. 37, 4, 2 vos vere martyres Christi -bus eius innixi. 43, 2, 1 apparuit Felicissimi factio ... quibus -bus et quibus viribus staret. laps. 2 *fideles* inconcussis praeceptorum caelestium -bus nixos. HIER. epist. 65, 15, 3 quae ... iam super petram Christum stabili -e fundata est catholica ecclesia. VVLG. IV reg. 19, 30 quodcumque reliquum fuerit de domo Iuda, mittet -em deorsum et faciet fructum sursum. PETR. CHRYS. serm. 106, 3 *synagoga* patriarcharum ... -e solidata. **al** in doctrina philos. *agi vid. de capite* (cf. Plato Tim. 90^a τὴν κεφαλὴν καὶ ὀψὲν ἡμῶν, quamquam alii de spiritu cogitant): PS. APVL. Ascl. 6 quae genera sunt animalia, desuper deorsum -es pervenientes habent, inanimalium autem genera de imo in superna viva -e, silvescunt (i. ad IA pertinet).

3 *praevalent notiones variae*: **a** *respicitur initium*: CIC. orat. 147 omnium magnarum artium sicut arborum altitudo nos delectat, -es stirpesque non item. frg. inc. I 18 (Iul. Ruf. rhet. 19 p. 43, 30; sim. al., v. Otto, Sprichw. n. 963) literarum -es amaras, fructus dulces. SEN. epist. 124, 7 cacumen -is loco ponis (sc. *summum bonum infantiae tribuendo; an proverbialiter?*). HIER. hom. Orig. in Luc. 26 p. 156, 13 sciat ... se ... semina et -es habuisse negandi Christum iam veteres. AVG. gen. ad litt. 6, 8 p. 180, 7 in temporum tamquam semine vel tamquam -e. IOH. MAXENT. Conc. IV 2 p. 14, 37 olim in -e pravitas Nestoriana damnata nunc rursus vivacior adsurgit. **b** *respicitur pars intima vel maximi momenti*: AVG. in euang. Ioh. 26, 2 (ad Rom. 10, 10) de -e cordis surgit ista confessio (serm. 91, 5 facta procedunt ... de c. -e, ubi si plantaveris cupiditatem, spinae procedunt eqs. GREG. M. moral. 8, 78 REGVLA mag. 8, 7. al.; cf. p. 41, 14. sim. -x animi ENNOD. epist. 7, 14, 7 p. 184, 2, mentis GREG. M. moral. 2, 69). EVSTATH. Basil. hex. 3, 4, 2 antequam -em eorum, quae scripta sunt, adtingamus (gr. τῆς διανοίας τῶν γεγραμμένων). **c** *cetera exempla, sc. in imaginibus*: ad excisionem sim. spectantibus: PHAEDR. 3, 10, 49 *paterfamilias* a -bus non evertisset ... domum, sc. filium occidendo (VET. LAT. Iudas 12 [Lucif. non conv. 15] *impij sunt arbores* ... mortuae [a -bus evulsae], [gr. ἐκρίζωθέντα, Vulg. eradicatae]. BARNAB. 12, 9 amputabit a -bus omnem domum Amalech ... Iesus. COD. Theod. 7, 13, 7 pr. ut ... munus quoddam ... ab imis, (ut) dicitur, -bus eruatur. al.). VET. LAT. Matth. 3, 10 (cod. 3. al., sim. al. et VVLG.; Ioh. baptista Pharisaeis) iam ... securis ad -es arborum posita est. IVVENC. 3, 156 (sec. Matth. 15, 13) *deus* semina ... abiciet penitus -bus eruta longe. HIER. adv. Iovin. 1, 12 p. 227^b si dominus nuptias vetando praecidisset -em, quomodo fruges virginitalis quaereret? (item -x *caeditur* sim.: RVFIN. Clement. 1, 36, 1 non posse de eis -em mali huius, i. idololatriae, excidi. ENNOD. opusc. 3, 166 p. 374, 6 cuius *hostis* imperii -es vicibus amputantur). *variis*: ENNOD. opusc. 3, 15 p. 334, 18 (spectat ad lev. 21, 16sq.) cum in illa veteri mandatorum caelestium -e sit insitum sacerdotum corpora ... debere ... lustrari. COD. Iust. 3, 28, 35, 3 *haec* sanctio suas -es extendat ... ad omnes personas, quae eqs. GREG. M. moral. 3, 70 linguae -em (v. etiam p. 67, 17). **al**.

CAPVT ALTERVM: speciatim significantur certae quaedam herbae (ad rem v. André, Les noms de plantes, 1985, 214sq.; sub IA sine determinatione quasi κατ' ἐξοχὴν ponitur, ceterum varie determinatur; hic illic sub IB et II dubitare possis, utrum tota herba significetur an -x ad partem

infimam spectet, ut supra p. 36, 53sqq.): **I** *raphanus* (quae vox lat. vel gr. ῥάφανος, ῥαφανίς varia ratione resp. l. 8. 13. 25sq. 39. 40 et sub B4, cf. B1 et p. 36, 14. 16; v. André, L'alimentation, 1981, 16sq.): **A** *sine additamentis genus indicantibus*: **1** *quaelibet exempla*: PLAVT. Cas. 911 num -x fuit?: non fuit?: num cucumis?: profecto hercle non fuit quicquam holerum. VARRO ling. 5, 103 (inter ea, quae peregrinis vocabulis appellantur) caulis, lapathium, -x; sic, i. ῥάδιξ, enim antiqui Graeci, quam nunc ῥάφανον (v. Collart, 1954, ad l.). MORET. 75 in horto crescit ... in acumina -x. COLVM. 11, 3, 18 tunc satio est ... -is et rapae eqs. PALLAD. 2, 14, 3 semen lactucae ..., erucae, -is (postea p. 37, 39). 7, 4 serere ... betas et -es et lactucas eqs. (8, 2, 1 -es et atriplicem eqs. al.). 9, 5, 2 -es feminini generis putantur, quae minus acres sunt (cf. l. 27. 38). ISID. orig. 17, 10, 10 raphanum Graeci, nos -em vocamus eo, quod totus deorsum nititur, dum reliqua olera eqs. **2** *respicitur usus* (cf. B3 et l. 32sq. 35): *advictum*: HOR. sat. 2, 8, 8 (inter cibos convivis oblatos) rapula, lactucae, -es, qualia lassum pervellunt stomachum. OV. met. 8, 666 (de cibis, quos Baucis hospitibus offert) intiba ... et -x et lactis massa coacti. ARNOB. nat. 7, 16 p. 361, 15 cuminum ..., carduos, -es, cucurbitas. CIL III 14114, 13a et b (in lucernis circum figuram ciborum inscriptum) pauperis cena: pane, vinu, -dic, (forma abbrev., ut vid., casus incerti). **al** *ad medicamina* (sive hominibus sive animalibus danda): CELS. 3, 16, 2 prodest ... in vetere quartana ... esse -em, deinde vomere. SCRIB. LARG. 133 *hydropicis* datur ... -is sucus. PLIN. med. 3, 22, 10 commiscebimus illud *elleborum contusum* -bus eqs. PELAGON. 104 -es tritum cum vino hemina (cf. Hippiatr. gr. I p. 117, 7 ῥαφανίδαξ). CHIRON 352 -es ... concisas ... commiscito cum ordeo, sic dato (Hippiatr. gr. I p. 17, 18 ῥαφάνουξ). CAEL. AVR. chron. 1, 1, 30 (antea l. 31) ne plurimo potu acrimoniam -is obtundat. **al**.

B *cum additamentis* (quibus disting. vel aliae herbae vel genera ipsius -is): **1** -x raphani: COLVM. 11, 3, 47 r. -x bis anno recte ritur. 12, 33, 1 eam *scillam* ... secato quam tenuissime sicut r. -em. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 29 (nisi ad cap. prius) *aegrotantem* vomitu[m] exagitari ex -bus r. **al** **2** -x Syriaca sim.: COLVM. 10, 114 Assyrio ... venit quae semine -x, sectaque praebetur ..., ut ... proritet pocula zythi. 11, 3, 16 S. -is et rapae napique semina obrues. 11, 3, 59. MARCELL. med. 9, 133 -is S. sucum in aurem ... infunde. **al** **3** -x quae comeditur: SCRIB. LARG. 60 ad dentium ... confirmationem bene facit -is edulis cortex (MARCELL. med. 13, 2. 14, 62). 198 *aegri* adiuvantur ... -e ea, quam nos edimus, acri (PLIN. phys. Sang. p. 278 l. 1). MARCELL. med. 9, 13 rafani ..., id est -is, quae manducatur, sucus infusus auriculae dolenti (9, 30. 19, 53 -is, q. m., id est rafani cortex. al.). PLIN. phys. Sang. p. 201 l. 3 -es ..., (quas) in usum (habemus (sim. p. 220 l. 10)). **4** *accedunt adi. varia*: DIOSC. 4, 47 p. 27, 17 -i agrestis (gr. 4, 50 ῥαφάνω ἀγρία. cf. gr. Vind. 4, 175 ῥάφανος ἀγρία ..., Ρωμαῖοι -ξ σιλβέστοξ). gr. Vind. 2, 112 ῥάφανος κηπαία ..., Ρωμαῖοι -ξ νοστράτα (νόστρα Wellmann praeter necess., cf. vol. VII 2, 1849, 77). GLOSS. III 575, 8 rafanus: -x (hortulana).

II *variae*: **A** *glycyrrhiza* (cf. p. 38, 14 et dulc radix): CELS. 5, 20, 6 casiae, croci ..., dulcis -is ... pares portiones conteruntur eqs. (5, 23, 1^b. 6, 10, 1 -x ... ea, quam d. appellant, contusa et ... decocta. SCRIB. LARG. 86 glycyriazae, est autem -x d., suci tantum). 5, 23, 3^b -is Ponticae tantum (hanc ra barbarum esse putat André [cf. supra p. 3, 70], sed huc pertinere vid. certe DIOSC. 3, 5 p. 378, 12 gliciridia aut P. -e aut gentiaca ... dicunt [gr. 3, 5, 1 Ποντικήν ῥίζαν]. GLOSS. -x p.: γλυκύριζον [sim. al.]). SCRIB. LARG. 75 (inde MARCELL. med. 14, 7) *arteriace* constat ex his: ... glycyriazae -is tanto (CAEL. AVR. chron. 4, 8, 129 g. -is decoctio).

B *struthion* (cf. p. 37, 6. 40, 13), quod fere vocatur -x lanaria: v. vol. VII 2, 916, 21sq., ubi addas GLOSS. I Philox. RA 8 -x l.: στρούθιος βοτάνη. **C** -x iunci: eadem esse dicitur atque cyperum e. g. SCRIB. LARG. 61 MARCELL. med. 11, 3. DIOSC. gr. Vind. 1, 4 κύτερον ..., Ρωμαῖοι ἰούγκι -εμ, οἱ δὲ ἰούγκου. GLOSS. III 540, 10, sed alia fort. ad cap. prius referenda sunt; cf. vol. VII 2, 652, 71sq. 74. **al** **D** *cetera exempla* (selecta): INSCR. Année Épigr. 1929 n. 102 (in operculo plumbeo pyxidis e castris iuxta Lupiam fluvium sitis; saec. I in.?) ex -e Britan(n)ica (cf. Plin. nat. 25, 20 herba, quae appellatur B.). VEG. mulom. 2, 6, 7 -e dianaria, quam artemisiam dicimus (2, 97, 4). DIOSC. 4, 42 p. 26, 4 Rodia -x est nascens in Macedonia, similis costo (gr. 4, 45 ῥοδία ῥίζα). **al**.

appendix iuncturarum selectarum: **1** c. adi. superl.: ima inde a LVCR., v. vol. VII 1, 1399, 29sqq. (addas e. g. p. 36, 64. 39, 14. 42, 24), infima p. 42, 13sq., intima p. 43, 16, prima p. 42, 15.

2 *verbalium; ponitur*: **a** *pro subi. verborum*: intrans.: abire p. 36, 58 (cf. ex- p. 44, 60, prod- p. 36, 59), crescere l. 8. p. 36, 64. trans.: edere p. 37, 2. 41, 55, proferre p. 37, 3. 43, 27, tenere p. 36, 74sq. (cf. p. 47, 19).

b *pro obi.*: **a** *subi. verbi est arbor sim. vel id, quod pro arbore sim.* ponitur: agere p. 37, 21sq. 41, 17. 44, 26sq. 45, 1sqq., capere, concipere

p. 37, 16sq., habere p. 37, 19sq. 43, 65. 44, 28sq. 36. 45, 16. 25, mittere p. 37, 23sq. 45, 31 (cf. e- p. 37, 25, im- p. 37, 25. 45, 12). **β** c. verbis *secandi, rumpendi, eruendi* sim.: amputare p. 38, 37sq. 41, 37. 43, 60. 45, 66, circumcidere p. 38, 35. 43, 59 (cf. e. g. ex- p. 40, 57. 43, 71. 45, 65, in- p. 38, 44sq., prae- p. 38, 34. 45, 63, re- p. 37, 31, suc- p. 38, 48sq. 40, 64. 43, 75), eruere p. 38, 55sq. 43, 74, fodere p. 40, 29. 66 (cf. ef- p. 38, 52sq., re- p. 38, 54, suf- p. 38, 51), rumpere p. 40, 54 (cf. ab- p. 38, 49, per- p. 38, 39), secare p. 38, 32. 46, 30. 33 (cf. circum-, prae-, re- p. 38, 31sq.), tollere p. 38, 6. 43, 39. 72. 45, 13, vellere p. 40, 19sq. (cf. con- p. 38, 42, e- p. 38, 57sq. 43, 59. 65, re- p. 42, 26). **γ** c. variis verbis: coquere p. 39, 50sq. 40, 36sq. (cf. de- p. 39, 51sq. 40, 37. al., in- p. 39, 47sq.), linere p. 38, 62sq. (cf. il- p. 38, 61sq. 39, 74sq.), serere p. 38, 25sq. 46, 10sq. 29, terere p. 39, 31. 54sq. 40, 37sq. 46, 24 (cf. ad- p. 40, 65, con- p. 39, 52sq.), tundere p. 39, 42sq. (cf. con- p. 39, 25. 41sq. 40, 42. al.).

c abl. -e, -bus: **α** variis generis, sc. c. verbis: *intrans.*: haerere p. 37, 41. 48. 42, 36sq. 49 (cf. co- p. 41, 59, in- p. 41, 18), niti p. 37, 38sq. 41, 54. 44, 74. 45, 6. 10. al. (cf. in- p. 37, 38. 45, 27). *trans.*: figurare p. 37, 45 sq. 42, 57. 45, 19 (cf. de- p. 44, 75), fundare p. 37, 43sq. 42, 58. 45, 29. al., tenere p. 37, 36sq. 42, 25. 29. al. **β** separ. (plerumque c. praepos. ab, de, ex) c. verbis: *intrans.*: exire p. 37, 62sq. 41, 50 (cf. prod- p. 43, 11), nasci p. 37, 53sq. 43, 9. 44, 45. al., oriri p. 43, 10. 58. 44, 5, prorumpere p. 37, 61. 43, 14, pullulare p. 37, 56sq. 44, 4. 67, 13 (cf. re- p. 37, 58), surgere p. 37, 59. 45, 48. *trans.*: amputare p. 43, 50. 45, 58, eruere p. 40, 71. 45, 60. 62, vellere p. 39, 10. 41, 40 (cf. a- p. 41, 38. 42, 24, e- p. 45, 57, re- p. 40, 56).

deriv.: radicalis, radicesco, radicina, radycinus, radicitus, radico(r), radicicosus, radricula, radistria; cf. radicularia.

compos.: eradicco; bonaradix (vertitur gr. εὐρίζος Ambr. in psalm. 47, 4, 2), dulci-, multi-, vive- vel viviradix. Grossardt.

***rādo**, -sī, -sum, -ere. [voci subesse vid. *rasd- vel *resd- 'radere', quae radix non nisi in linguis lat. et celt. confirmatur (cf. cambr. rathu, aremor. rahein); v. de Vaan, *Etym. Dict. of Latin*, 2008, 512. Mei.] scribitur p. p. rass- in codd. ant. VERG. georg. 2, 358 (PV¹; ras- MRV²), in rec. e. g. CELS. 7, 6, 2; cf. etiam p. 49, 48. NOT. Tir. 71, 89 -it. 71, 93 -sit. *de forma mensuraque perf.*: CHAR. gramm. p. 319, 23 -o -is -si. PRISC. gramm. II 460, 20sq. in praeterito perfecto 'a' producta ... non mutabitur: 'rādo, rāsi'. *de notione*: GLOSS. -o: ξύζω. -it: ξέει, ξέει, ξέει. secat. -sus: ξυστός. -sum: ψηκτόν. κεξυσμένον. II 273, 13 διαξύω: -o, erado. 378, 45 ξύω: -o, strigo. 403, 31 περιξύω: -o, derado, distringo. IV 597, 32 glaber: calvus, -sus, levis vel lenis. sim. al.; cf. p. 49, 59 et ad singulos locos. legitur inde a LEGE XII tab., PLAVTO, SCIP. min., LVCIL., ACC., VARRONE, CIC.; abiit p. p. in sermonem gr. forma ῥάσος vel ῥάσος (v. p. 49, 47). [val. rade, it. radere, sard. centr. raere, raet. or. rādi, francog. vet. reae, prov. raire, cat. raure, hisp. raer, port. vet. rer, raer. a part. rāsus: val. ras, it. raso, sard. rāsu, raet. occ. (Engadin) res, francog. ras, port. raso 'rasus, lēvis'; val. (plin) ras, raet. res, ras, francog. vet. res, prov. vet. ras 'plenissimus' (cf. p. 49, 58sq.), addas locut. it. a raso, hisp. ras con ras, mensuram liquidorum q. e. francog. res, prov. vet. ras. ceterum usu pro subst. de textili levi: it. raso, francog., prov. vet., cat. ras, hisp. raso; de variis generibus scrobum vel planitie sim.: francog. mer. razo, cat., hisp. rasa, gal-laec. raso. cf. M.-L. 6987. 7082 et Faré, Postille. Tiktin-Miron³ III 265. 270. Battisti-Alessio V 3210. 3192. Cortelazzo-Zolli² 1306. 1322. Wagner II 333. 338. Kramer V 470sq. Wartburg X 14sq. 99sq. Coromines VII 126sq. Corominas-Pascual IV 748sq. Machado³ V 41. 83. Schd.]

[confunditur in codd. e. g. cum radiare PLIN. nat. 17, 257 VVLG. num. 8, 7, tradere TERT. paenit. 2, 6 HIER. in Gal. 2, 11 l. 126. al. (restit. Ov. am. 3, 15, 2; cf. p. 51, 58), rodere CELS. 6, 6, 31^A STAT. Theb. 5, 525. al. (vix recte trad. PLAVT. Paras. med. frg. 2 cum virgibus caseum -i [rodi L. Mueller] potest).]

fere i. q. ξύειν, ξυρεῖν, ψῆν sim.: **I** accedit obi. (fere acc.; acc. c. inf. p. 51, 11, enunt. relat. p. 48, 8. 74. al., orat. recta p. 51, 10 [cf. p. 51, 12], adv. p. 51, 41, numerale p. 51, 42): **A** eius, quod (qui) -endo afficitur: **1** -itur quodcumque in summa superficie tractatur (sc. fere unde quid tollitur [aliter sub c]): **a** variis modis tangendi (fere c. respectu incidendi, laedendi): **α** -untur homines (animal p. 48, 7) eorumve partes (passim in medicina; in ritu lugendi l. 68sq. [cf. p. 51, 40], per tormenta p. 48, 2 [cf. p. 48, 67. 51, 56]): LEX XII tab. (Cic. leg. 2, 59, 2, 64) mulieres genas ne -unto neve lessum funeris ergo habento (huc spectant: FEST. p. 273 -ere ge(nas) ..., id est unguibus (lacerare malas) [suppl. Müller]. PLIN. nat. 11, 157). LVCR. 4, 528 -it vox fauces saepe factique asperiora foras gradiens arteria clamor (QVINT. inst. 11, 3, 13 -sas f. ... reficere. 11, 3, 20 f. tumentes strangulant vocem, optusae obscurant, -sae exasperant [opp. integrae]. HIER. in Tit. 3, 9 l. 217 -sa f. gaudentium. cf. LVCR. 4, 532 faucibus expletis quoque ianua -itur oris [534 laedere]). SER. med. 257 aegrescunt tenerae fauces, ... rabidus clamor fracto cum forte

sonore plenum -it iter (aliter p. 51, 25). PS. PHILO antiq. 44, 9 (respic. iud. 17sq.) effigies puerorum, sc. idola, ... erunt ei Michae ad -enda latera (PASS. Saturn. Dat. 10, 1 huius martyris cum l. ... carnifices ... aduncis unguibus -rent [-rentur var. l.]. Sabin. [BHL 7452] 7 unguibus. aliter p. 50, 27). CAEL. AVR. acad. 1, 11, 77 ne plurimum infixa immoretur culcitrata et inde partes cutis -i videantur. VITAE patr. 5, 7, 35 in spinis aliquoties incurrens -itur et pungitur canis leporem insequens. ORIBAS. syn. 4, 28, 25 Aa p. 31 oxymellis ... -it, quae sunt inbecilliora intestinae (rapit La p. 32, sed vertitur gr. ξέει). al. in imagine: PERS. 1, 107 teneras mordaci -ere [vero, auriculas [verbo var. l.]. cf. QVINT. inst. 3, 1, 3 ne ... arida traditio praeceptorum ... aures iuventutis praesertim delicatas -ret). 3, 114 tenero latet ulcus in ore putre, quod haut deceat plebeia -ere beta (SCHOL. Pers. 3, 113, 4 exasperare. aliter, sc. ut ad b pertineat, 3, 111, 5 '-ere' ... ait extergere, ut Horatius '... tergere' [sat. 2, 2, 24]). 5, 15 poeta pallentis -ere mores doctus et ingenio culpam defigere ludo (SCHOL. ad l. 1 mores obtrectare ... et ... corrigere [sed confert usum medicum sub 2 illustratum]). AVG. conf. 3, 2, 4 erant mihi dolorum amores, non quibus altius penetrarer ..., sed quibus auditis et fictis tamquam in superficie -rer.

β -untur variae res (animantium partes v. sub a): **1** -itur terra, aqua: PLAVT. Aul. 625 (malum omen) corvus semul -bat pedibus terram et voce croccibat sua (HOR. sat. 2, 6, 25 Aquilo -it terras. Ov. met. 3, 75 t. ... -sa sonat squamis serpentis. PALLAD. 7, 1 [sec. COLVM. l. 28] cuius areae primo t. -atur eqs.). HOR. epod. 16, 54 ut neque largis aquosus Eurus arva -at imbribus nec eqs. ([inde l. 32]). STAT. Theb. 5, 525 serpens a. gementia -ens [rod- var. l.] pronus adhaeret humo). Ov. fast. 3, 813 Quinquatrus -sa celebrantur harena, sc. ludis gladiatoris (pars edd. praefert var. l. strata, sed cf. Mart. 2, 75, 6 turba rastris ... renovabat humum). COLVM. 2, 19, 1 area ... si terrena erit, ... primum -atur, deinde confodiatur (inde PALLAD. l. 22). SIL. 8, 391 Hernica ... impresso -untur vomere saxa. CARM. Année Épigr. 1995 n. 976 (= CIL II 4596; saec. I²) -e po(antum) (si recte versus restit. Mayer). PORPH. Hor. epod. 16, 56 ut nec nimia pluvia humum -at nec eqs. (cf. l. 23). ARNOB. nat. 7, 44 p. 403, 8 Aesculapius per terram conreptans ... solum mento -it et pectore. -unt flumina, fluctus maris (vix mera vi praeteriendi, ut ad c pertineat): ACC. trag. 505 saxum id facit angustitatem, et sub eo saxo exuberans scatebra fluviae -it rupem. LVCR. 5, 256 ripas -entia flumina rodunt. Ov. fast. 1, 242 cuius soli ... laevum -it ... Thybridis unda latus. SEN. Phaedr. 15 Ilisos ... anme maligno -it harena Atticae. LVCAN. 2, 425 -ens ... Salerni (tesca, Siler (tecta fere trad.). SOL. 23, 13 Oceanus ... laevo latere Europam -it, Africam dextero (sec. Plin. nat. 3, 3 dextera Africa est, laeva Europa). AVIEN. orb. terr. 96 celso demissa iugo confinia -it unda maris ([94 lambit, 97 praestringit]. vertitur gr. 61 ὑποξύνουσα, ut PRISC. perihieg. 70 pontus stringens pelago terras ... et -ens ... oras). PRISC. perihieg. 803 Aspendum, moenia cuius Eurymedon amnis -it vicina profundo (gr. 852 Ἄ., ποταμοῖο παρὰ ὄσον Εὐρυμέδοντος). al. **2** cetera exempla: LVCR. 6, 118 nubes possunt etiam de latere ire diverso motu -entes corpora tractim, ... unde auris terget tonitrus (cf. LACT. opif. 15, 2 spiritus revolutus a fundo cicutae, dum descendente occurso suo -it, ... sonum gignit [redit var. l., reddit pars edd.]). PLIN. nat. 24, 28 quae silvae picis resinaeque gratia -antur (ad rem cf. e. g. 16, 57 aperitur picea ... vulnere ablati corticis).

b spoliando, purgando (sc. ab eo, quod habetur abundans, inutile, noxium sim., sed pretiosum p. 49, 74. 50, 1sq. [etiamne p. 49, 60?]): **a** spoliantur animantes eorumve partes (respic. homines praeter p. 49, 9. 11. 25. al.): **1** capillis, pilis (fere adhibita novacula sim., per attritum p. 49, 11; cf. 2a): **A** -itur caput (cf. l. 61): PLAVT. Amph. 462 (loq. servus) ut ego hodie -so c. calvōs capiam pilleum, sc. manu missus (item abl. absol.: LIV. 34, 52, 12 c. -sis. 45, 44, 19 c. -so [sec. Polyb. 30, 18, 3 ἐξυσημένος τὴν κεφαλὴν]. CELS. 7, 7, 15^D PLIN. nat. 22, 72. al.). CIC. Q. Rosc. 20 p. 50, 39. CELS. 3, 18, 8 c. ad cutem tondere, aqua deinde fovere ..., aut prius fovere, deinde -ere (tondere cod. unus). al. PETRON. 103, 1 p. 50, 40. et saepe. **B** -itur ipse homo (qui fere ponitur pro eius capite [aliter l. 69]): LVCIL. 264 [-or, subvellow], desquamor eqs. (sador sub-bellor trad.). PETRON. 104, 5 illi ..., qui ... -bantur (postea: capillos deponere. in eadem re: 107, 15 quid ... attinuit supplices -ere? nisi forte miserabiliores calvi solent esse [12 deposuerunt capillos]). MART. 6, 57, 4 tegitur pictis ... calva tua comis ... -ere te melius spongea ... potest. 11, 84, 9 hic tonsor saepe miserum ... Promethea -at (simul spectat ad a). PLIN. nat. 7, 211 intonsi fuere Romani prisci; primus omnium -i cotidie instituit Africanus minor (ipse homo ponitur pro eius genis sim. ut: SVET. Iul. 45, 2 circa corporis curam morosior, ut non solum tonderetur diligenter ac -retur, sed velleretur etiam. VVLG. Ier. 41, 5 octoginta viri -si barbarum). TERT. virg. vel. 7, 2 si mulieri turpe est -i sive tonderi, utique et virgini (spectat ad I Cor. 11, 6, ubi gr. ξυράσθαι, Vulg. decalvari). VET. LAT. num. 6, 18 (cod. 100) -etur, qui votum facit, ... capud ... et inponet capillos super ignem (gr. ξυρήσεται ... τὴν κεφαλὴν, VVLG. -etur Nazareus

... caesarie [-riem var. l.]). *al.* © *cetera exempla*: CAES. Gall. 5, 14, 3 (*de Britannis*) omni parte corporis -sa praeter caput et labrum superius (MART. 8, 47, 1 p. maxillarum tonsa est tibi, p. tibi -sa est, p. vulsa est. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 76 [75 caput detondemus] -sis p. curbitam apponimus occipitio. *aliter* p. 48, 5). CELS. 6, 4, 3 id ..., quod subinde -itur, inlini atramento scriptorio satis est (*cf.* p. 51, 50). 7, 19, 1 si inguen ... pube contegitur, ante -endum est. SCRIB. LARG. 206 *emplastrum* dolenti loco *capitis* -so superpositum. CALP. ecl. 5, 82 tu liquido picis unguine terga *ovium* memento, si sint (-sa), linas (*cf.* Verg. *georg.* 3, 448 tonsum ... corpus; ¹ rara var. l., scabra vel cruda *Schenkl*). MART. 9, 57, 10 nil est tritius Hedyli lacernis: non ... -sum cavea latus visontis. IVV. 5, 171 pulsandum vertice -so praebebis ... caput (12, 81). 6, 105 *gladiator quidam* iam -ere guttur cooperat. SVET. Cal. 35, 2 pulchros et comatos ... occipitio -so deturpabat. GELL. 3, 4 tit. *olim* viris nobilibus ante aetatem senectam barbam et genas -ere mos patrius fuit (AMM. 21, 16, 19 -sis adsidu[a] e g. [gensibus trad.]. *aliter* p. 47, 68). HIST. AVG. Heliog. 31, 7 -sit ... virilia subactoribus suis ad novaclum manu sua, qua postea barbam fecit. *al.*

Ⓜ *qualibet re* (*cf.* p. 48, 13): CELS. 5, 28, 14^d clavum subinde -ere commodissimum est: nam ... sic mollescit (deradere *cod. unus; disting.* excidij). MARCELL. med. 34, 55 c. ... incidi vel -i ad vivum). 7, 12, 1^e dens ... scaber, qua parte niger, -endus inlinendusque *est* rosae flore contrito. 8, 2, 2 si (ve os sive) cartilago -sa est, nitro ... respergendum est (*ibid.* id *summum os* ... ferramento adurendum vel -endum est. SEN. dial. 1, 3, 2 *remedii causa* ... -i ossa). *al.* COLVM. 6, 31, 2 (*respic. pectus*) papulae ... usque eo strigile -untur, quoad eliciatur sanguis. PELAGON. 256, 3 *equi ungula* molliter -itur scalpello (*cf. Hippiatr. gr. I p. 378, 11 ὑπότρυμνε, Chiron 617* subradito).

β *spoliantur variae res* (animantium partes v. sub a): Ⓛ *arbores, virgae sim.: decorticandae*: LVCR. 5, 1267 materiem ... dolare et levia -ere tigna. VERG. *georg.* 2, 358 *lēvis calamos* et -sae *hastilia virgae* ([SERV. dicit ... v. -endas, ne ex corticibus rubigo ... possit creari. BREV. EXPOS. '-sae' pro 'planissimae']. Ps. AVG. serm. Bibl. Cas. I 152^b tres v. certis in locis superficie -bantur [*spectat ad gen. 30, 37 decorticavit ut: PHYSIOL. rec. B 11 -e v. et tolle corticem earum. sim. rec. Y 14*]). COLVM. 4, 29, 9 *calamus inserendus* ... debet allevari atque is ex ea parte, qua -itur, ut sit levis (PLIN. nat. 17, 106). HIER. in Ezech. 15, 11. 740 ligna silvarum ... in usum armorum proficiunt, dum attenuantur in scuta, -untur in hastilia (*simul spectare vid. ad d. ressecandae, putandae* (*cf. p. 50, 61*)): SEN. epist. 86, 18 in *transferenda arbore* rapum (parum trad.), antequam obruat, -it *quidam* (*postea: materia nudata*). PLIN. nat. 17, 257 *ceterae arbores* rarius tonde(a)ntur ... ac ne -antur quidem nisi vere (radi)cantur *ferre codd.*; *cf. Colum. 4, 10, 2* adradenda et nepotibus ... liberanda). 18, 147 *herba* debet ... marris ad solum -i (*cf. Colum. 2, 10, 27 locus sariendus* et ... runcandus est). FRONTO p. 219, 6 tonsilia arbusta atque virgulta ... -i. Ⓜ *textilia pilis, ita ut tenuia fiant* (non nisi p. p. p.; *cf. rallus nec non Hofmann, Die lat. Wörter im Griech., diss. 1989, 363* et Ps. MAVRIC. strat. 1, 2 1.48 ὀάσσα, sc. ἰμάτια): INSCR. Dessau 3495 (*aet. imp. in.?*) tunicas duas et palliolium -sas caeleinas (*i. καλλάϊνας. cf. Kajava, Zeitschr. Pap. Epigr. 70, 1987, 210sq.*). PLIN. nat. 8, 195 (= FENEST. hist. 24) togas -sas ... divi Augusti novissimis temporibus coepisse [rifax trad.]. MART. 2, 85, 4 -sam tu mihi mitte t.). IVV. 2, 97 galbina -sa (SCHOL. polita tenuiter [-sa]). GLOSS. V 656, 42 subtilia [*perperam additur: colores sunt vestium mulierum*]). MARCELL. med. 31, 6 p. 542, 14 tenue simplex -sum linteolum (*Scrib. Larg. 227 rarum*). VEN. FORT. vita Radeg. 17 *egenis*, si cui veterata indumenta conspiceret, tollens -sa, nova reddens. ISID. reg. monach. 18, 3 amictus *excommunicatorum* ... tegmen -sum aut certe cilicium. Ⓜ *modius cumulo, et inde quaelibet quantitas eo, quod redundat* (*cf. GLOSS. II 480, 29 ψηρετός [ψηστ- Casaub.] μόδιος* -sus): MART. 8, 71, 8 (*patrono nimis parco*) in cotula -sā selibrā *argenti mihi* data est (*an per enallagen ad l. 66?*). 12, 4, 2 longior ... nobis ... artatus labor est et breve, -sit opus, sc. ita ut e duobus unus *libellus factus sit* (¹ praedic.; *an attrib., ut ad B pertineat?*). MARCELL. med. 22, 14 *potionis* cocleare plenum vel, si vires infirmiores sunt, -sum, id est ruclatum, ... dabis (*cf. Dias, Berl. Phil. Woch. 30, 1910, 191*). Ⓜ *quaelibet* (*cf. l. 60. p. 51, 4. 41sq.*): HOR. sat. 2, 4, 83 lapides varios (*i. opus tessellatum*) lutulenta -ere palma. OV. ars 1, 437 cera ... -sis infusa tabellis (*cf. in iure*: PAVL. sent. 1, 13^a, 3 qui album -serit corruerit sustulerit mutaverit. EDICT. Theodor. 90 qui testamentum codicillum tabulas ... deleverint mutaverint ... -serint. *cf. etiam* p. 50, 73). PLIN. nat. 28, 52 gymnasiolorum ... parietes. 34, 110 *aerugo* lapidi, ex quo coquitur aes, deraditur ...; quidam vasa *aenea* ... adungunt in acetum -untque. IVV. 13, 151 qui *sacrilegus* -at inaurati femur Herculis (*sim.* AVG. serm. 24, 6 l. 192 qui deaurari eum *Herculem, sc. barbam statuae eius*, voluerunt, de -so erubuerunt. *cf. p. 50, 46*). 14, 7 tubera terrae (APIC. 7, 14, 1). VLP. dig. 48,

10, 8 quicumque nummos aureos ... -serint (PAVL. sent. 5, 25, 1 qui ... n. a. argenteos adulteraverit ... -serit corruerit). OPTAT. 6, 1, 1 altaria dei ... frangere, -ere, remove (6, 1, 3. *al. in eodem contextu; cf. p. 51, 48*). MACR. Sat. 5, 14, 5 (*in compar. sec. p. 48, 54*) sunt apud Homerum versus vulsis ac -sis similes et nihil differentes ab usu loquendi. APIC. 4, 2, 24 pisces *desquamandos* (exc. cib. 14). *al.*

c *stringendo, praetereundo, sc. cursu proximo et fere celeri* (*hyperbolice; huc vergit etiam p. 48, 34sq.*): α -unt *navigantes* (*remi l. 14*): VERG. Aen. 3, 700 hinc altas cautes proiectaque saxa Pachyni -imus (*cf. SERV. auct. [coll. p. 51, 25] '-imus' ... nimium adiuncti praeterimus. GLOSS. I Ansil. RA 79 proximam(s). 80 praeterimus. item -untur saxa: LVCAN. 8, 246 Pompeius spumantia parvae -it s. Sami. aliter p. 48, 30*). 7, 10 proxima Circaeae -untur litora terrae (*cf. CLAUD. DON. p. 51, 59*). PROP. 3, 3, 23 (*in imag.*) alter remus aquas, alter tibi -at harenas: tutus eris (*cf. Verg. Aen. 5, 163 infra p. 51, 24* et IORD. Get. 29, 149 *nauta Venetias -ens palmula*). VAL. FL. 5, 108 alta Carambis -itur (*sim. STAT. Ach. 1, 677*). β *cetera exempla*: OV. am. 3, 15, 2 (*in imag.*) [t]raditur hic, sc. in hoc *carmine*, elegis ultima meta meis. met. 10, 654 posse putes illos *Hippomenen* et *Atalantam* sicco freta -ere passu (*laedere var. l.*). GERM. 680 -it tellurem rediens cum sidere Cepheus (*[cf. gr. 675 παγελαίνεται ὠκεανοῖο]. item de sideribus: AVIEN. Arat. 1199 t. cingula Cephei -unt extima [gr. 650 ἐπιξέει]. cf. 642 Cycnus dextro late Cepheida dextram -ens remigio*). MIN. FEL. 3, 6 *testam teretem* super undas inrotare, ut illud iaculum vel dorsum maris -ret (-vel enataret), dum leni impetu labitur (¹ sunt qui delectant vocem priorem aut utramque). SIDON. epist. 9, 9, 3 *libris tuis*, territorium Arvernum cum praeterirent, non solum moenia mea, verum etiam latera -entibus.

d *poliando, levigando* (*cf. p. 49, 39*): OV. medic. 85 -enti corpora nitro (*loco dubio; sunt qui legant* -enti vel rodenti tubera, ut ad 2b *trahi possit*). MART. 1, 117, 16 -sum pumice purpuraque cultum ... Martialem. 4, 10, 1 dum novus est nec adhuc -sa mihi fronte libellus. *in imag. vel translate*: OV. Pont. 2, 4, 17 ut ... meus lima -sus liber esset amici (*cf. MART. 10, 2, 3 in libello retractato nota leges quaedam, sed lima -sa recenti*). PERS. 1, 85 *advocatus* crimina -sis librat in antithesis.

2 -itur quodcumque alicunde tollitur, removetur (*unde, indicatur per dat. vel abl. l. 47. 63. 75. al., praepos. de l. 72. p. 51, 8. al., ex l. 62. p. 51, 2*): α -untur *capilli, pili sim.* (*cf. p. 48, 54sq.*): SCIP. min. or. frg. Gell. 6, 12, 5 (*de homine molli*) cuius supercilia -antur, qui barba vulsa ... ambulet (CIC. Q. Rosc. 20 qui ... capite et s. semper est -sis [-sus var. l.; antea: abrasa]. PETRON. 103, 1 *tonsor* -at ... non solum capita, sed etiam s. *al.*) VARRO Men. 186 quotiens priscus homo ... inter mundinum barbam -bat? (311 tum erant in Graecia coma promissa, -sa b. SVET. Aug. 79, 1 ut ... modo tonderet, modo -ret b. GELL. 3, 4 tit. [v. p. 49, 15]. 3, 4, 1 sq. [3 rasitavisse]. VET. LAT. Bar. 6, 30 sacerdotes ... habentes tunicas scissas et capita et barba(s) -sa [LXX epist. Ier. 30 ἐξυνημένους]. AVG. serm. 24, 6 l. 197 Herculi [*in lusu ut 24, 7 l. 215, v. p. 49, 74*]. *al.*) MART. 14, 159, 2 *pro tomento vellera* (*i. lanam*) Leuconicis accipe -sa sagis. APVL. met. 11, 30, 5 [quaqua -so, capillo (qua raro trad.; cf. 11, 28, 5 deras(o) capi(te)]. AVG. serm. 32, 17 *novacula* acuitur, ut -at c. IVLIAN. Aug. c. Pelag. 1, 13, 26. *al.*) VVLG. lev. 14, 8 *leprosus mundandus* -et omnes pilos corporis (num. 8, 7 *Levitae* -ant o. p. carnis suae). *al.* b *exempla varia* (*cf. l. 29*): FEST. p. 273 (*suppl. e* PAVLO) <rabula> dicitur in multis in(ten)tus neg(otii) paratusque ad radendum quid auferendu(m)que. CELS. 5, 18, 2 aeruginis -sae (5, 19, 20 cerussae et a. -sae [passae trad.]. 7, 7, 7^c. *et saepius*). SCRIB. LARG. 34 a. -sae [*inde Marcell. med. 8, 71, ubi a. tantum*]. *al.* CASS. FEL. 15, 3). 6, 13, 4 (*de gingivae ulceribus*) si quid vitiosi est, -endum *est* (rar- var. l.). 7, 6, 2 in *tuberculis quibusdam reperitur* aut melli simile aliquid ... aut quasi -sae cartilagini (massas cartilaginis var. l., crass(a) e. Ps. Soran. *quaest. med. cod. Lincol. fol. 40*). COLVM. 3, 17, 4 auctores *quidam malleo pacturi* ..., quicquid residui fuit ex veteri palma, ... -serunt (*putando ut: 4, 29, 11 surculus* recidatur ..., sic tamen, ne quid -atur e duro. arb. 5, 2 *ut infimas vitis gemmas* ... falce acuta -as). PERS. 2, 66 bacam conchae -sisse et stringere venas *auri* ... crudo de pulvere. 3, 50 scire erat in voto, damnosa canicula quantum -ret (*opp. ferret*). PLIN. nat. 11, 77 *bombycas* adversus hiemem tunicas sibi instaurare densas, pedum asperitate -entes foliorum lanuginem. 17, 130 muscum radi[ci] (PALLAD. 3, 12, 4. 11, 8, 2 m. ... -atur arboribus). SVET. Nero 48, 4 divolsa sentibus paenula traiectos surculos -sit (*nisi sec. Ic explicandum*). TERT. paenit. 2, 6 uti quidquid error vetus inquinasset ..., id paenitentia verrens et -ens (erad-, trad- var. ll.) et foras abiciens, mundam pectoris domum ... spiritui sancto paret (*in imag. ut: POTAM. epist. ad Athan. l. 6 C. inluviem haereticorum* ... igneis virtutibus extricare vel -ere). SER. med. 552 -sum de navibus unguen. -untur *verba scripta, nomina sim.* (*pictura p. 51, 4; cf. p. 49, 67sq.; vix huc p. 51, 33*): TAC. ann. 3, 17, 4 consul ... nomen Pisonis -endum fastis censuit (erad- *Baiter coll. 4, 42, 3*). AVR. VICT.

Caes. 11, 8 senatus ... -endum ... n. *Domitiani* decrevit. 17, 10). LEX colleg. eborar. (CIL VI 33885) 6 uti curatores *fraudulenti* ... ex albo -rentur ab ordine. PAVL. dig. 50, 16, 14 pr. Labeo et Sabinus existimant, si ... res corrupta reddita sit, veluti ... tabula -sā picturā, videri rem 'abesse' (nisi tabulā -sā pictura, ut ad p. 49, 66 *pertineat*). HIER. epist. 106, 66 quod in graeco dicitur ὄν διέθετο, in hoc loco et superfluum est et -endum (C. v. LXX psalm. 104, 42 in *app. crit.*). in Gal. 2, 11 l. 126 si *Porphyrium sequimur*, infinita de scripturis erunt -enda divinis (trad- var. l.). in Matth. 5, 22 l. 534 ('qui irascitur') in quibusdam codicibus additur 'sine causa'; ... -endum est ergo 'sine causa'. adv. Pelag. 2, 4 l. 75 tolle ... sententiam et -e de libro tuo: facilia dei esse mandata. Ps. FVLG. RVSP. pro fid. 2 l. 66 ipsa domini verba de euangelio -ere, id est: '...' (Ioh. 10, 30). al.

3 -itur quodcumque comminuitur, penitus conficitur (sc. in assulas sim., cf. praepos. in c. acc. l. 19): SCRIB. LARG. 83 (sim. MARCELL. med. 17, 21) symphyti radix ... lota ... et -sa cultello eburneo. 258 (inde MARCELL. med. 22, 19) *quaedam* liquefiunt et refrigerata (atque -sa) ceteris miscentur (C. Marcell.; a. rosae et cod. T, quae rosae et ed. princ.). al. APIC. 7, 11, 2 musteos Afros ... -es et in lacte infundis. MARCELL. med. 27, 78 caseus ... vetustus ... -sus et cum vino potus. 27, 112 lotos ... in scobem secta vel -sa (postea: pulvere). PLAC. med. 5, 10 rec. a cornu caprae -sum, cum melle mixtum. ORIBAS. syn. 3 add. Aa p. 905 infundis dactylos -sus (i. -sos) ... in aceto et teris (ibid. iterum). al.

B eius, quod -endo efficitur (corporaliter praeter VERG.; hucine p. 49, 62?): VERG. Aen. 5, 170 (163 laeva stringat ... palmula cautes) ille *Cloanthus* inter navemque Gyaee scopulosque ... -it iter laevum interior ([CLAVD. DON. ad loc. p. 443, 14 hoc est temere iuxta saxa ... praeteriit eum *Menoeten*]. 5, 217 qualis ... columba ... aëre lapsa quieto -it i. liquidum ... neque commovet alas, ... sic ipsa *navis* fuga secat ... aequora [SERV. -it: secat]. ad loc. *urumque* cf. GLOSS. I Ansil. RA 86 -it i. liquidum: aut [volare] dicit iter aërium [aut], navigare aequoreum; id est aut volatum significat [aut] navigium [volari ... an ... an cod.]. *aliter* p. 48, 1). Ov. am. 1, 11, 22 (19 *puella* rescribat multa) oculos ... moretur margine in extremo littera [-sa, meos (sc. *inscripta extra tabularum partem ceratam iam litteris expletam?* vix sensu communi q. e. 'oblitterata', ut ad p. 50, 73 *pertineat*; vox autem multis suspecta est). STAT. silv. 2, 2, 66 si quid ... Phidiacae -sere manus (item de *statuis* sim. *fingendis*: 4, 6, 27 ebur Pisaeo pollice -sum. ARNOB. nat. 6, 14 p. 325, 2 *idola* ex incudibus et malleis nata, grosis -sa. PRVD. cath. 12, 199 *gentilium* numina, saxum, metallum, stipitem, -sum, dolatum, sectile [nisi ad A]). VVLG. Ezech. 27, 31 *navitae lugentes* cinere conspergentur et -ent super te, *Tyre*, calvitium. CIL V 8110, 176 (*graphio scriptum*) cave malum, si non -seris lateres ΔC; si -seris minus, malum formidabis (in *tegula* ut ibid. 450 [sine contextu] CXX et -si XX. quos locos sec. A1b explicat Charlier apud Annequin et al. [edd.], *Le travail*, 1999, 180 sq.).

II sine obi. vel obi. supplendo (exempla potiora): CELS. 6, 1 capillis fluentibus ... saepe -endo succurritur (item *gerund.*: ORAT. imp. Hadr. [CIL VIII 18042] Bb 10 fossam glaria duram scabram(que) recte percussistis et -endo levem reddidistis. OPTAT. 6, 1, 8 qui maiorem partem altaris -endo servavit [cf. p. 50, 2]. AVG. serm. 24, 6 l. 195. al.). 6, 4, 3 nihil melius est quam novacula cottidie -ere, sc. *aream calvam* (p. 49, 6; erad- cod. unus). SCRIB. LARG. 10 prodest, cum diu caput dolet, et adtondere ad cutem et -ere (cf. *Marcell. med.* 1, 10 adradi). MART. 2, 17, 5 ista tonstrix ... non tondet ... -it (i. *ferre deglubit*, sc. *furando*; nisi sensu quodam obsceno, ut certe: 11, 100, 3 *habere amicam exilem nolo*, quae clune nudo -at et genu pungat). EVSEB. EMES. serm. 28, 13 in passionibus martyrum manus quidem -unt (-ent, vident var. ll.), oculi autem minantur ... et mille species mortis apponuntur. SIDON. carm. 2, 380 consanguineo me (*Italiam*) Vandalus hostis Halano diripuit -ente (trad- edd. vet. *quaedam*). al. ? *intrans.* (si recte restit.): CLAVD. DON. Aen. 7, 10 p. 6, 21 (ad p. 50, 13) inprudens Aeneas ... [circa] loca, quae nescius incurrere potuisset, -bat cursu prosperrimo (-batur supro sperrimo cod.; [ ] vix adv.).

deriv.: radula, rallum, ?ramen, 1. ramentum, rasamen, rasicus, rasilis, rasio, rasito, rasor, rasorius, rastrum, rasura, 2. rasmus (-ūs); cf. 1. rallus. *compos.*: ab-, ar- (ad-), circum-, cor-, de-, di-, e-, inter-, ir-, per-, prae-, super-, surrado; 2. ir-, semirasus. Harbsmeier.

rādula, -ae f. a radere. [parm. rōla 'rallum', raet. or. rali, rari 'instrumentum, quo farina subigitur' (nisi ab inf. rādere pro subst.), francog. raille 'uncus, quo ignis reficitur', hisp. raja 'assula'; fort. etiam arab. ralda, cat. ratlla 'linea'. cf. M.-L. 7001 et Faré, Postille. Wartburg X 28. *Coromines VII 123 sq. Corominas-Pascual IV 761 sq. Schd.*] significatur instrumentum *radendi, purgandi*: COLVM. 12, 18, 5 rutabulo ligneo et ferrea curvata -a educitur, quod ... in lateribus *dolii* haesit (radule [vel -la] ducitur trad.).

[**rādulanus**, adi. a radula derivandum, in *lexica vetera irrepsit e conii falsa* PLIN. nat. 14, 120, v. vol. IV 1098, 52.]

rādus v. rarus.

raea v. raia.

Wieland†.

***raeda** vel ***rēda**, -ae f. [orig. gall., sicut aliae voces currum designantes, e. g. carpentum, carrus, essedum, petorritum; forma raeda per nimiam latininitatis affectionem reddit vocem gall. reda (v. Schmidt, *Glotta* 44, 1966, 170), quae a radice *reidh- ('equo') vehi' derivata est, cf. island. vet. reið 'equitatio, equitatus', lituan. riedù 'volvi'; v. Walde-Hofmann II 425. Mei.] de origine: QVINT. inst. 1, 5, 57 plurima Gallica evaluatorunt, ut -a eqs. (item 1, 5, 68 -a Gallicum. cf. l. 63). LYD. mens. 1, 32 τὸ ῥαῖδας ὄνομα ἐκ τοῦ ῥαδῖως ἐπιρροήματος παρηγγμένον (cf. l. 19). ISID. orig. 20, 12, 2 has antiqui retas dicebant, propter quod habent rotas. de scriptura: raed- probatur GRAMM. suppl. 294, 23, *exhibetur in tit.* CE 1174, 1 (saec. II). EDICT. imp. Diocl. l. 47 (sed red- l. 14), in pap. *Barc.* CIC. Catil. 2, 20 (saec. IV), in palimps. *Taur.*, ut vid., CIC. Mil. 29 (saec. IV/V), in codd. vet. l. 15 et LACT. inst. 3, 28, 12 (B). SVLP. SEV. dial. 2, 3, 2. 5 (V). al.; red- in EDICT. imp. Diocl. 17, 1^a et 2 L., in codd. vet. FRONTO p. 59, 9 et COD. Theod. (R passim [sed 6, 29, 2, 2 raede], V 12, 12, 9, 1). al.; *utraque scriptura in codd. rec. passim, etiam* rhaed- vel rhed- (cf. gr. ῥαῖδ- l. 7. 47. al., ῥεδ- p. 53, 43); ret- v. l. 9. NOT. Tir. 112, 70 -a. de notione (cf. l. 23 sq. p. 53, 52): GLOSS. -a: κάρονον. καρο(ρ)ούχιον. ὄχημα. ὀχημάτιον. ῥαῖδιον. σαράγαρον. vehiculum. -is: ὀχημασιν. V 577, 36 -a graece currus. legitur inde a VARRONE, CIC., CINNA; abiit in sermonem gr. ῥαῖδα (sed cf. l. 7). [confunditur in codd. imprimis c. praeda, sc. MART. 10, 14, 1 SERV. Aen. 3, 416 (restit. l. 38. 54).]

significatur genus vehiculi quattuor rotarum (sic SCHOL. Pers. 5, 70, 1 ISID. orig. 20, 12, 2, sed *duarum fort.* l. 36). *disting.* e. g. amaxa p. 53, 27, angaria p. 53, 62, birotum (vel -ta) p. 53, 51. 54. 56, carruca l. 58, cisium p. 53, 17. 36, currus l. 57 (cf. p. 53, 66), essedum l. 39. 75, petorritum p. 53, 18, plaustrum l. 56. p. 53, 36, quadrigae p. 53, 45 sq. (cf. l. 65). *pro syn. est* carruca p. 53, 23, currus l. 37, quadrigae vel flagella p. 53, 53, vehiculum p. 53, 5. 20. 59. al. *accedunt epitheta* e. g. aerea l. 62, argentata l. 58, cursualis p. 53, 63, fiscalis p. 53, 65, meritoria p. 53, 12, strata l. 61.

I generatim: **A exempla vehiculum illustrantia**: **1 elucet -ae qualitas**, sc. quae eius sint iumenta, partes, forma, materia sim. (instrumenta affixa vel immissa v. l. 50. 59): **a respiciuntur iumenta sim.** (cf. p. 53, 56; vix huc l. 54): VARRO Men. 284 (fort. ironice) *Medeam advectam* ... in -a anguibus iuncta, ([suppl. *Buecheler*, vecta *Riese*]. *explicat* NON. p. 451, 14 [in cap. de inpropriis] -am pro curru). rust. 2, 7, 15 *alios equos eligit*, qui vectorios facere vult ad ephippium aut ad [p]raedam (cf. CIC. Att. 6, 1, 25 Vedius ... venit cum duobus essedis et -a equis iuncta et lectica eqs.). CINNA carm. frg. 9 me ... bigis -a rapit citata nanis (cf. p. 53, 6). AVSON. 27, 14^b (396 S.), 18 *triginta* habet iunctos Vasatica -a caballos. ISID. orig. 12, 1, 55 veredos antiqui dixerunt, quod vehement -as, id est ducerent (cf. PAVL. FEST. p. 379 [app. crit.]. LYD. mens. 1, 32).

b vario respectu: VITR. 10, 9, 1 (*describitur ratio metiendi itinera; antea* p. 53, 3) rotae, quae erunt in -a, sint latae per medium diametrum pedum tot (item respiciuntur rotae: EDICT. imp. Diocl. 15, 33 [Journ. Rom. Stud. 63, 1973 p. 101, 34] rae(da) cambiginatis rotis s(ine ferro) [gr. ῥαῖδα ἀφιδωτοῦς ἔχουσα τοὺς τροχοὺς χωρὶς σιδήρου]). PS. GALEN. ad Glauc. 3, 3, 2 *scotomatici* rotas ... currentium -arum ... si[bi] videant. al.). 10, 9, 2 ad capsum -ae loculamentum ... figatur (*describitur instrumentum itineribus metiendis* ut: 10, 9, 3 in ... tympano affixo foramina fiant, quantum diurni itineris miliariorum numero [-a] possit exire [cum -a trad., cursus -ae Krohn]). APVL. met. 10, 18, 3 spretis ... vehiculis ac posthabitis decoris [p]raedarum [carpentis], quae partim contexta, partim revelata ... trahebantur (C. significari vid. capsus [nisi coll. vol. III 490, 61 locum trahas ad l. 34], ut: HIER. in Ezech. 1, 19 l. 521 quas rotas in carpentis plaustrum -arumque et curruum aspicimus. cf. p. 53, 58). HIST. AVG. Alex. 43, 1 carrucas Romae et -as senatoribus ... ut argentatas haberent, permisit. SCHOL. Iuv. 8, 66, 1 *epiraedia*: ornamenta -arum. 8, 148 sufflamen vinculum ferreum, quod inter radios mittitur, dum clivum descendere coeperit -a. QVODV. prom. 3, 38, 41 *Symmachum* -ae non stratae impositum. VITAE patr. 6, 3, 15 tribuni duo ... habentes ... -am totam aeream (gr. *deest*). VEN. FORT. carm. 3, 17, 1 curriculum genus est, memorat quod Gallia -am: ... exiliens duplici biiugo volat axe citato atque movet rapidas iuncta quadriga rotas; ... me in proprium pastor molle sedile locat.

2 elucet usus; -a est instrumentum: **a homines, sc. iter facientes** (addas l. 39): VARRO frg. Non. p. 167, 21 quodsi tuam heri -am non habuisses, varices haberem, sc. iter pedibus ingressus. CIC. Mil. 28 Clodius expeditus, in equo, nulla -a, nullis impedimentis, ... sine uxore ..., cum hic insidiator ... cum uxore veheretur in -a, pae-nulatus eqs. ([inde QVINT. inst. 5, 10, 50 insidiatus est ... ille equis, hic in -a]. 54. *sim.* vehi -a: ASCON. Mil. p. 31, 10. HIER. in Is. 14, 53, 7 l. 18 G. [cf. *Vulg. act.* 8, 28 currum]. al.; *aliter*, sc. de ipsius -ae motu, l. 42 et Ivv. 4, 118 qui devexae iactaret basia -ae [SCHOL. -ae ferenti mulieres]). 29 cum hic de -a ... desiluisset. al. in eadem orat. Phil. 2, 58 vehebatur in essedo tribunus

plebis; ... aperta lectica mima portabatur; ... sequebatur -a cum lenonibus. Att. 5, 17, 1 hanc epistulam dictavi sedens in -a (VITR. 10, 9, 1 qua ratione in via -a sedentes ... scire possimus, quot milia numero itineris fecerimus. GELL. 10, 25, 1 in -a. al.; cf. p. 52, 65 et SEN. benef. 7, 5, 3 cum a te -am conduxero [cf. l. 21], beneficium accipies, si tibi in vehiculo tuo sedere permisero). HOR. sat. 1, 5, 86 quattuor hinc rapimur viginti et milia -is (cf. p. 52, 40). 2, 6, 42 Maecenas me sibi adiunxit, quem tollere -a vellet iter faciens. MART. 10, 14, 1 cum cathedrata litos, portet tibi -a ministros ([Heraeus, cathedralicos al. codd.; cf. Gloss. I Philox. CO 825 covinus: καρρόν καθεδρωτόν]. cf. LACT. mort. pers. 19, 6 -a ... veteranus rex foras exportatur). SVET. Iul. 57 longissimas vias incredibili celeritate confecit, expeditus, meritoria -a, centena passuum milia in singulos dies. VET. LAT. Is. 66, 20 (Hier. ad loc. 1.7 G.) adducunt fratres vestros ... cum equis et -is in lampenis mulorum cum umbraculis (gr. ἀσμάτων. seriem vario modo auget HIER. ibid. 1.100. 108 G., aliter variat Vulg.). EDICT. imp. Diocl. 17, 1^a L. de mercedibus -ae in un(o) homin(e) (gr. ῥαῖδ)α). AVSON. 27, 8 (403 S.), 14 cisium aut pigrum ... conscende veredum: non tibi sit -ae, non amor acris equi; ... moneo ... petorrita vites. al. β onera: CAES. Gall. 6, 30, 2 Ambirigi omni militari instrumento ... erepto, -is equisque comprehensis. LABEO dig. 19, 2, 60, 8 (antea: vehiculum conduxisti [cf. l. 5], ut onus tuum portaret) pro ... -a portorium dare. MART. 3, 47, 5 plena Bassus ibat in -a omnis beati copias trahens ruris (13 carrucam). IVV. 3, 10 tota domus -ā componitur unā. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 72 festinat ... redemptor et mulos agens et sarcinar(i)um ad -am. EDICT. imp. Diocl. 17, 2 L. de mercedibus -ae in solito onere (gr. ῥαῖδ)ης). HIST. AVG. Maximin. 6, 9 increbruit illud, quod amaxas manibus adtraheret, -am onustam solus moveret. PAVL. NOL. carm. 19, 346 illa beati -a capax oneris, i. corporis sancti, posita statione resedit omnibus in spatiis. CONC. IV 1 p. 184, 38 clerici ... imaginem ... -ae imposuerunt. INST. Iust. 2, 1, 48 quae res de -a currente ... cadunt.

b circumvallandi aciem: CAES. Gall. 1, 51, 2 Germani omnem ... aciem suam -is et carris circumdederunt.

B cetera exempla (saepius in serie, e. g. l. 34sq.): CIC. Catil. 2, 20 hi dum aedificant tamquam beati, dum -is (pap. Barc., prae(s)idiis codd.), lecticis, familiis magnis, conviviis apparatus delectantur. VITR. 10, 1, 6 -ae, cisia (in serie machinationum). 10, 3, 9 plostra, -ae (in serie machinarum). SCRIB. LARG. 101 excussis a -a vel curriculo atque ita tractis (inde MARCELL. med. 20, 5). IVV. 3, 236 -arum transitus arto vicorum in flexu ... eripient somnum (respicitur strepitus ut: AVG. enchir. 7, 20 falso putatur tonare, cum -a transit). FRONTO p. 59, 9 lecticulam aut -am. CE 1174, 1 (saec. II) canis -a(r)um custos. PAVL. dig. 33, 10, 4 -ae et sedularia suppellectili adnumerari solent. VET. LAT. apoc. 18, 13 (Caes. Arel. in apoc. 16, sim. VVLG.) et equorum et -arum et corporum (gr. ῥεδῶν [cod. X. al.], Primas. vehicula). LACT. inst. 3, 28, 12 Empedocles angustas esse sensuum semitas queritur, tamquam illi ad cogitandum -a et quadrigis opus esset. HIST. AVG. Heliog. 21, 7 pro apophoretis dedit quadrigas, equos stratos, mulos, basternas et -as. al.

II speciatim de vehiculo adhibito: **A in cursu publico (cf. ISID. orig. 12, 1, 55 quod veredi vias publicas currant, per quas et -as ire solitum erat):** COD. Theod. 6, 29, 2, 2 ne quis aut habens unius copiam -ae flagitet duas, aut -am usurpet, cui birotum vel veredum (postulare permissum est. 6, 29, 5 pr. singulos solidos per singulas -as, id (es)t quas quadrigas vel flagella appellat, percipiatis. 8, 5, 8, 1 statuimus -ae mille pondo tantummodo superponi, birotae ducenta, veredo triginta (sim. 8, 5, 28. 30. 47 pr.). 8, 5, 8, 2 octo mulae iungantur ad -am aestivo ... tempore, hiemali decem; birotis trinae sufficiunt (respiciuntur iumenta ut: 8, 5, 24 veredorum numerum, qui alteri serviunt necessitati, ad -as, quibus utuntur, usurpant quidam [cf. l. 49]). 8, 5, 30 ut in carpentis -arum mensuram subditam nullus excederet (cf. p. 52, 54). 8, 5, 35, 2 moderamur in vehiculis ..., ne supra assium numero, -a moveatur (v. app. crit.). 8, 5, 48, 1 lineae vel amictoria, quibus hactenus onerari -ae solebant, nec ulterius -is, sed angariis vel navibus dirigantur. ibid. iterum. 12, 12, 9, 1 ut, si ... dioecesis unum vel duos elegerit ..., -ae cursualis unius isdem tribuatur evectio. SVLP. SEV. dial. 2, 3, 2 per aggerem publicum plena militantibus viris fiscalis -a veniebat (cf. de eisdem 2, 3, 5. al.). al. in COD. Theod. **?B in theatro:** GLOSS. V 512, 33 -a: currus theatri, ('amphi-?' Heraeus in exemplari suo. an tectus? an cathedratus? [cf. l. 8]).

deriv.: raedarius.

compos.: epiraedium (coll. vol. V 2, 674, 62; an latet vox gall., sc. syllaba epo- in epi- mutata? cf. eporedias et nom. propr. Eporedia, Eporedorix).

raedarius, -a, -um. a raeda. scribitur red- in cod. vet. p. 54, 1, rec. p. 54, 6. i. q. ad raedam pertinens: **1** masc. pro subst. de eo, qui raedam: agit: CIC. Mil. 29 complures ... in hunc Milonem faciunt ... impetum ..., -um occidunt (explicit SCHOL. Cic. Bob. p. 120, 20

[v. vol. VIII 1577, 3 sqq.] muliones '-os' dicebant veteres [scrib. red- hic et in lemme]). SYMM. epist. 7, 21 mihi litteras tuas -us meus reddidit. fabricatur: HIST. AVG. Max. Balb. 5, 1 Maximo pater fuit Maximus, unus e plebe, ut nonnulli dicunt, faber ferrarius, ut alii, -us [vehicularius fabricator] (si recte del. Cornelissen; si non, est pro adi.). **2** adi. (hucine l. 4?): VARRO rust. 3, 17, 7 ex equili educere ... -as ... mulas (red- cod. A, edd., raed- non scrib.; v. app. crit.). Rocchi.

rafan- v. raphan-.

?rafimenta: interamenta GLOSS. (vocem etiam rarim- scriptam alii aliter em., v. vol. VII 1, 2148, 66sqq.). [a *rafire 'contexere' derivatum vid., cui verbo subest fort. gr. ῥαφίς 'acus'; cf. Anelli, *Ἀλεξάνδρεια* 5, 2011, 387sq. Mei.] si vox recte trad. et glossae rem bene explicant, subst. neutr. plur. -a, (-ōrum) significat materiem quandam navalem (palos esse proponit Bruno, *Lessico agricolo lat.*, 1969, 380 n. 189).

rafiola, nom. plur. -ae f. [originis osc. vel umbr. esse vid.; quasi demin. a radius, fem. quidem generis. Mei.] fort. i. q. parvus palus, virga sim. (v. Bruno, *Lessico agricolo lat.*, 1969, 380 n. 190); GLOSS. V 623, 10 rummusculi, sunt rafiola(ae) (i. ramus- intellegit Goetz in indice).

rag- v. etiam rac- vel rhag-.

ragia, -ae f. vix recte trad. COD. Theod. 14, 10, 3 -is vel tjangis (-is cod. V, quod def. Gothofredus [sunt qui rac- praefert et vocem voci q. e. racana assimilent]; braciis Reinesius, cf. 14, 10, 2 usum tjangarum adque bracarum. v. etiam André, *Rev. Phil.* 40, 1966, 54.)

ragio, -īre (nisi rag(i)o, -ere). [vox onomatopoeica, quae pertinere vid. ad IV^{am} coniug., ut e. g. gannīre, hinnīre; cf. Leumann, *Gramm.* 1977, 556sq. Mei.] [val. rage 'mugire' (de bubus), francog. vet. raire, rec. réer 'rugire' (de cervis); derivata: francog. vet. raïne, dial. it. centr. et sept. regañar, ranguñá sim.; cf. M.-L. 7007 et Faré, *Postille. Tiktin-Miron*³ III 262. Wagner II 339sq. Wartburg X 32. Schd.]

significatur actio sonandi asinorum sim. propria: ISID. diff. 1, 607 (225 C.) infans vagit ..., equus hinnit, asinus -it vel rudit, eqs. (rudit ragit, rag(i)t al. var. ll.). GLOSS. III 432, 15 ῥαγῖται πῶλος (πολ- cod.): -it pullus (rugit con. David). fort. addas GLOSS. V 490, 2^{inf} abiragat; rugit (i. asinus -it Goetz dubitanter).

?ragula, -ae f. [vox fort. primum spinam designavit atque cum gr. ῥάχης et ῥαχός, lituan. rāžas 'stipula' et ražys 'dens (instrumenti)' comparanda est; ragula (< *wrag'h₁ā-) derivatum vid. a stirpe *wrag^h-, consonante g^h ante l in g mutata (cf. figulus < *dhig^hlo-). Mei.] exstat tantum forma -ae. si recte trad., significantur scapulae aliaque ossa (sc. iumentorum; v. Adams, *Pelagonius*, 1995, 392sq., qui reg- restituendum esse susp.; astragalus vocem subesse putat Langslow): VEG. mulom. 3, 1, 2 (in cap. de numero et positione ossium) in armis prioribus sunt (-ae, ii, ab armis usque ad brachiola ii, a brachiolis usque ad genua ii (i. reg- unus cod.). 3, 2, 2 -ae, longitia uncias XII ..., a brachiolis usque ad genua longitudo continet pedem (i. sagul-, ragiol- var. ll.).

raia, -ae f. [orig. mediterraneae esse vid.; cum germ. *ruhh- < *ruk- (cf. anglosax. reohhe, ruhha f., theod. Rothen) comparari non potest; cf. Walde-Hofmann II 415, de Vaan, *Etym. Dict. of Latin*, 2008, 512sq. Mei.] de scriptura varie depravata v. e. g. l. 60. 64. 69, quibus addas GLOSS. I Philox. RA 11 radia. RE 118 reiva. [venet. (Venetiae) raça (unde it. razza), dial. it. mer. raia sim., francog. raie, prov. raia, hisp. raya, port. (ar)raia. cf. M.-L. 7016 et Faré, *Postille. Battisti-Alessio* V 3199. Cortelazzo-Zolli² 1327sq. Wartburg X 34. Corominas-Pascual IV 799. Machado³ V 33. Schd.] [confunditur c. rana l. 62 bis; restit. l. 59.]

1 est genus quoddam piscium planorum, sc. 'Raja' L. (v. Saint-Denis, *Vocab. des animaux marins*, 1947, 93; apud PLIN. vertitur gr. βράτος ex Arist. hist. anim., in glossis resp. etiam βατίς. e con. dub. pro pupa vol. X 2, 2674, 51): PLIN. nat. 9, 78 planorum piscium alterum est genus, quod pro spina cartilaginem habet, ut (-ae), pastinacae, squatinae eqs. (i. Barbarus, rapae vel trape codd.). 9, 144 squatina et rhombus ..., item quae vocantur -ae. 9, 161 piscium diversa genera non coeunt praeter squatinam et -am (ranam cod. plerique), ex quibus nascitur priore parte -ae (ranae, rariae var. ll.) similis. GLOSS. biling. I 6, 16 (saec. I/II) (βατίς) ρεια (cf. 5, 4 [saec. II²] βρατος ρραια). GLOSS. -a (scrib. etiam raea, reza, rina): βατίς ἰχθύος εἶδος (etiam β. εἶ. i.). βατίς. **2** transfertur ad genus herbarum q. d. 'Aristolochia' L. (sc. propter formam foliorum; v. André, *Les noms de plantes*, 1985, 215); eadem esse dicitur atque aristoloc(h)ia: GLOSS. III 536, 7 a., id est -a, id est vites alba (non huc pertinet, sed ad 536, 6 ampiloleuce [i. ἄμπελος λευκή]). 550, 4 raga. 568, 41 (si recte legitur) aristolo(cia i(d est) reia. GLOSS. I Ansil. AR 399 (med. p. 9). RA 97 (med. p. 69).

raiātus v. l. radiatus.

rällum, -ī n. (etiam rälla, -ae f. et rällus, -ī m.). [rällum (< *rād-

lom) a verbo rādere derivatum est eodem modo quo alia nomina instrumenti, cf. e. g. l. caelum a caedere, sella a sedere; v. Walde-Hofmann II 415,

[Malloch]

Leumann, Gramm. 1977, 311. Mei.] NOT. Tir. 71, 98 -a (rasina var. l.; cf. 97 rasile). [it. ralla (notione 'acies scalpri' a fem. -a l. 10sq., sed 'limus, axungia' fort. a *rälläre 'rallo expolire'), hisp. rallo, port. ralo 'feramentum, quo quid teritur vel raditur'. cf. M.-L. 7022 et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3200. Cortelazzo-Zolli² 1314sq. Corominas-Pascual IV 761sq. Machado³ V 35. Schd.] [restit. GLOSS. II 520, 11 pro sella, 591, 8 pro ralbum; v. etiam vol. VII 2, 977, 58.]

i. q. instrumentum ad radendum aptum (ad rem v. White, Agricultural Implements, 1967, 140sq.): PLIN. nat. 18, 179 purget vomerem ... stimulus cuspidatus -o. GLOSS. -a: ξυστήρ. †runcina (fort. runcina). -um: ξυστήρ. ratorium. II 378, 41 ξυστήρ: haec -a, -um, -us, ratorium.

1. rällus, -a, -um. [potius a rārus (*rāro-lo-) quam a verbo rādere (*rād-lo-) derivatum vid., cum adi., quae ad verba redeunt, numquam suffixo -lo- formentur, cf. Leumann, Gramm. 1977, 306; aliter Walde-Hofmann II 415, de Vaan, Etym. Dict. of Latin, 2008, 512. Mei.] de origine: NON. p. 539, 15 -a vestis dicta a raritate (affert PLAVT.). [cf. it. rallo 'avis e familia rallidarum' (Battisti-Alessio V 3200). Schd.]

i. q. rarus, subtilis (de vestimentis): PLAVT. Epid. 230 quid istae mulieres, quae vesti quotannis nomina inveniunt nova? tunicam -am, tunicam spissam eqs. ISID. orig. 19, 22, 23 (in cap. de ... nominibus vestimentorum) -a, quae vulgo rasilis dicitur.

cf. Onom.

Malloch.

2. rällus v. rallum.

rāma v. ramus.

rāmālis, -e. a ramus (cf. Leumann, Adj. auf -lis, 1917, 30).

NOT. Tir. 104, 82 -ia (ramn- var. l.). de notione et usu: SERV. georg. 4, 303 (v. p. 57, 29) dicimus ... et 'hic ramus' et 'hoc -e' (affert l. 43). GLOSS.¹ I Ansil. RA 101 -ia: pro -bus ,posuit, seu pro frondibus vel pro opacitate; dicitur enim et -bus (l. , an Verg. georg. 4, 303, ita ut lemmatis loco ramea ponendum sit). 102 -ia: rami arborum vel frondes. legitur maxime neutr. plur. pro subst. (cf. e. g. minutalia, nugaliam; neutr. sing. l. 26. 43. 49sq., adi. sub 2). [a neutr. plur. -ia fort. it. ramaglia 'ramulorum sectorum congeries'. cf. Faré, Postille 7024a. Battisti-Alessio V 3201. Cortelazzo-Zolli² 1317. Schd.]

i. q. ad ramos pertinens: 1 neutr. pro subst. significantur ramuli, virgulae (sive in arbore manent, sive abscisa sunt; accedit adi. indicans genus ligni l. 49sq.): a potius collective: OV. met. 8, 644 Baucis multifidas ... faces -iaque arida tecto detulit et minut parvoque admovit aeno (cf. Callim. Hecale frag. 243 Pf. δανὰ ξύλα [sec. Hom. o 322]). SEN. epist. 90, 10 tempore prisco spissatis -bus ac fronde congesta et in proclive disposita decursus imbribus ... erat. TAC. ann. 13, 58 Ruminalem arborem ... mortuis -bus et arescente trunco deminutam prodigii loco habitum est. in compar. vel imag.: PERS. l. 97 'arma virum' nonne hoc spumosum et cortice pingui, ut -e vetus ,vegrandi, subere coctum? (l. , Porph., Serv., praeg. codd. Pers.). 5, 59 cum ... cheragra frerit articulos hominum, veteris -ia fagi (cf. e. g. Schol. 5, 58, 4 ut digiti sint similes ... veteribus ramis fagi). MART. CAP. 3, 263 (loq. Grammatica) ne densis obumbrata -bus, i. argumentis perplexis sim., ... silvescam. 7, 730 (loq. Arithmetica) quamvis ... vos deos ... recenseam ex meis -bus germinari. b potius de singulis: MART. CAP. 1, 7 ut Apollo -e laureum gestitat (postea: divinatrice ... virga). 9, 917 (vers.) Cupido arcus ... dulcines roseo ligans -i. CASSIOD. var. 11, 38, 4 chartis nondum inventis erat indecorum ... in veteriosis -bus imprimere, quod sensualis poterat elegantia reperire.

2 usu adi.: ISID. orig. 17, 7, 72 (inde GLOSS.¹ I Ansil. CL 236) haec pix a Graecis appellatur κλωνία, nos -em (-e var. l.) dicere possumus. GLOSS. II 227, 33 ἀνθρακία: -is pruna (inde corrigas III 264, 16 ἄ.: -is pugna).

Crispo Boud(...) ?ramedon CIL XIII 3204 (saec. I?). sunt qui vocem celt. esse et viam significare putent, v. Holder, Alt-celtischer Sprachschatz II, 1904, 1072, Wierschowski, Fremde in Gallien, 2001, 384 n. 537; sed non constat ram- initium esse vocis. Bl.

?rāmen: pulvis, qui raditur de aliqua specie GLOSS.¹ V Abba RA 12 (nisi legendum est ramen(tum) coll. l. 72; sed cf. de formatione Leumann, Gramm. 1977, 370).

rāmenta v. l. ramentum.

rāmentōsus, -a, -um. a l. ramentum. i. q. ramentis plenus: CAEL. AVR. chron. 4, 3, 41 si retenta putredine parva excluderint aegrotantes, quae sint sanguinolenta et -a (cf. p. 57, 12sq.).

1. *rāmentum, -ī n. et rāmenta, -ae f. a radere (cf. l. 72 et Leumann, Gramm. 1977, 370). fem. sing. in proverbio apud PLAVT. p. 56, 14sq. (sed neutr. p. 56, 17); ceterum fort. p. 56, 63. de notione (v. etiam p. 56, 19 et vol. VII 1, 2148, 67sq.): GLOSS. -um: pulvis, qui raditur de (vel ab vel ex) aliqua specie. -a: ξύσματ(α), ξέσματα. rasura cuiuscumque rei. aeramenta. musculae, [alibi firma, (-a musculae ex -um astula ortum susp. André, Rev. Phil. 33, 1959, 243sq.; l. , 'ad rata?' Goetz). II 594, 1

strigmentum: -um. legitur inde a PLAVTO, LVCR., MANIL., saepius apud rerum nat. scriptores; praevalat plur. [it. vet. ramento 'actio radendi', it. sept. rumenta sim., raet. occ. (Unterengadin) rumant, francog. mer. ramento, rementa 'reliquiae ciborum, scobis'. cf. M.-L. 7025 et Faré, Postille 7024b. 7025. Battisti-Alessio V 3202. Wartburg X 38. Schd.]

significatur id, quod radendo fit, decidit (pro syn. est scobis l. 51 [comparatur l. 54, disting. autem l. 8], strigmentum p. 56, 1 [cf. l. 65]; disting. massa p. 57, 5, scobis e. g. l. 35. 37. 50. 51. 56, squama l. 68; accedit gen. materiae p. 57, 9 [exemplum certius], qualitatis p. 57, 20, gen. indicans, unde quid radatur l. 40. 71. al., quid radat p. 57, 2, ceterum praepos. ex l. 36. 53, adi. l. 14. p. 57, 6): 1 respiciuntur potius qualitates -orum propriae: a exiguitas, pusillitas sim. (proverbialiter, cf. Otto, Sprichw. n. 1503): PLAVT. Bacch. 513 quam meretrix illa umquam de mea pecunia -ā fiat plumeā, propensior, ... malim mendicare ([l. , plumbea Non. p. 222, 4]. sim. 519^b quam illa ... -ā fiat gravior aut propensior [fort. per ditto-graphiam; om. cod. A]. item abl. mensurae: Rud. 1016 omittit vidulum! :: numquam hercle hinc hodie -ā fies fortunatior). 680 patri omne cum -o reddidi (684 omne aurum ... reddidi). b vilitas (fort. transfertur ad personam): FVLG. serm. ant. 31 -a dici voluerunt quasi quoddam projecticum purgamentum; unde et Quintus Fabius Lucullus in epico carmine ait: 'vilissimum -um, proluviosa pestis' (cf. vol. X 2, 1841, 28sq.).

2 respicitur potius materia ipsa; de iis: a quae opere hominum raduntur, runcinantur, limantur sim. (secantur l. 66; hic illic indicantur instrumenta, sc. pumex l. 39, runcina l. 53, terebra l. 49, cf. acus l. 67; -is parantur medicamenta e. g. l. 53sq. 58sq.): α metallum (cf. l. 74. p. 55, 74): LVCR. 6, 1045 hoc vidi et -a simul ferri furere intus ahenis in scaphiis, lapis hic magnes cum subditus esset. PLIN. nat. 29, 80 gallinaei ... circulo e -i(s), sc. auri, addito in collum non canunt ([sarmentis var. l.]. cf. -a auri: HIST. AVG. Ver. 10, 7 ut capiti a. [ro]ramenta respergeret. Comm. 17, 3 capillo ... a. -is inluminato). 33, 127 vatillis ferreis candentibus -o imposito (sc. argenti, ut ibid. inficitur ... -um obiter). 34, 175 cerussa fit ... -is plumbi tenuissimis super vas ... impositis (CAEL. AVR. acut. 3, 17, 169 catapotium ex p. -o et cocco eqs.). β cornu, ebur sim. (pellis l. 38sq.): CELS. 6, 9, 2 coquitur ... in aceto cornus cervini -um (ad dentes sanandos ut: MARCELL. med. 12, 43 -a c. c. vel scobem eius lima factam. cf. PLIN. nat. 21, 5 coronae hibernae ... -o e cornibus tincto). PLIN. nat. 28, 88 eboris (disting. scobe. cf. SER. med. 547 nivei ... elephantii). 28, 233 (inde PLIN. med. 3, 24, 7) -a pellis cervinae delecta (deivar. l.) pumice ex aceto trita (cf. MARCELL. med. 19, 31 pelliculae caprinae). CHIRON 455 desubtus pedes ipsa -a (sam- cod.) pedum contere-re. γ lignum sim. (e contextu -a lignea intellegenda est l. 42. 45; dubitanter huc traximus l. 45): SEN. nat. 1, 1, 8 l. -a, sulphure aspersa ignem ex intervallo trahunt ([l. , stram-, ium-, sarm- var. ll.]. cf. Vlp. dig. 32, 55, 8 sulphurata ... de ligno. sim. MART. 10, 3, 3 linguae probra circularicris, quae sulphurato nolit empta -o Vatiniorium calicum proxeneta fractorum [cf. l. 41, 4sq. qui sulphurata fractis permutat vitreis. sim. Stat. silv. 1, 6, 74. Iuv. 5, 48, quod Schol. explicat ut solent sulphure calices fractos sive calvariolas componere. ad rem v. Blümner, RE IIA 799, 28sq., qui cogitat de filis sulphuratis]). COLVM. 4, 29, 16 (de inserenda vite) terebra Gallica non sc[r]jobem, sed -a facit, quibus exemptis eqs. ([tram- SA, rasam- rec.]. sim. arb. 8, 4 [sed Pallad. 3, 17, 7 scobe]). PLIN. nat. 15, 67 uvae in sc[r]jobe -isve abietis, populi, fraxini servare (cf. l. 16, 225 abies ... spectabilis -orum crinibus, ... orbe se volvens ad ... runcinae raptus). 23, 129 inlinuntur (-a e ramo, caprifici sine cortice quam minutissima ad scobis modum (ramenteramo sim. codd.). 24, 6 -a ligni loti herbae decocta in vino prosunt dysentericis (cf. ibid. his -is nihil esse amarius; ... fit et e scobe eius medicamentum). 24, 16 -a cupressi pota menses cient. 24, 46 -a eius fraxini et scobem. δ varia: FEST. p. 241 quae remedia ... uxor Tarquini Prisci invenisse existimatur et inmiscuisse zonae suae, qua praecincta statua eius est ...; ex qua zona periclitantes -a sumunt (sc. pro amuletis usuri). SCRIB. LARG. 39 curcurbitae -orum sucus ... infusus auribus ([inde MARCELL. med. 9, 32]. MARCELL. med. 1, 47. PLIN. phys. Bamb. 13, 10 c. viridis -a ... dolore(m) tumoremque oculi emendat [an -a(n)t?]. cf. PLIN. nat. 20, 17 colocynthis -is corticis recentis podagras refrigerat ... et ignes sacros ... iisdem strigmentis impositis. GARG. MART. med. 6, 11 [cf. Diosc. gr. 2, 134 ξύσματ(α)]. PLIN. nat. 13, 76 charta Saitica ... ex vilioribus -is constat (cf. 74 papyro diviso acu in praetenuis, sed quam latissimas phylaras eqs., 77 schida). 36, 162 invenere et alium usum in -is squamae lapidis specularis: Circum Maximum ... sternendi, ut candeat. 37, 48 -a sucini ... oleo addito flagrant dilucide. SER. med. 362 (inter medicamenta) navis -um (sim. 444 -a carinae. cf. p. 50, 72sq. et e. g. Plin. nat. 24, 41 zopissam eradi navibus). al.

b quae viribus variis eroduntur, resolvuntur sim.: α vi naturae (sc. aquae, sed aliter fortasse p. 57, 5. 10): ① metallum (cf. l. 25):

MANIL. 5, 529 ille sub Cassiepa natus ... parva ... -is faciet momenta

[Spath]

minutis, Pactoli, ve leget census spumantis in aurum, ( ) cf. PLIN. nat. 33, 66 aurum invenitur ... fluminum -is, ut in Tago ..., Hebro ..., Pactolo ...; nec ullum absolutius aurum est, ut cursu ipso attrituque perpolitum. SERV. auct. Aen. 10, 142 cum in Pactolo -a quaedam auri inveniri dicantur. *ceterum* cf. PLIN. nat. 33, 62 aurum solum in massa (aut -o, capitur [auramento var. l.]. MAR. VICTOR. aleth. 1, 281 [respic. gen. 2, 11] aurea fulgentis inter -a metalli). AVIEN. ora 297 amnis ... fluctibus stagni gravis -a volv(i)t. ① *sal*: PLIN. nat. 31, 75 amnes Ochus et Oxus ex adpositis montibus deferunt salis -a. 31, 85 in igni ... non crepitat ... *sal* Tragasaesus neque Acanthus ... nec ullius spuma aut -um tenuius, (Mayhoff, v. app. crit.).

β vi veneni, medicamenti, sc. qua resolvuntur membranae non tam motu radendi quam effectu exedendi: SCRIB. LARG. 191 qui venenum quoddam biberunt, reiciunt ... ab stomacho -a, quae etiam similia torminosis (i. dysenteria affectis; locum huc traximus coll. l. 18; sunt autem, qui de offis cogitent). CAEL. AVR. chron. 4, 3, 28 exclusis ... cum medicamine ... muculentis humoribus atque -is, sc. partium exulceratarum, et variis defluxionibus intestinorum (cf. 4, 6, 84 sequitur dysentericos ... muculenta ventris egestio atque [e] -is innexa. 4, 8, 117 si -a fuerint exclusa sanguinolenti coloris).

deriv.: ramentosus.

?2. **rāmentum**, (-ī) n. a ramus (fort. e *rām[ām]entum per haplogiam, cf. Leumann, Gramm. 1977, 370; duramentum, i. partem duram vitium, confert Bruno, Lessico agricolo lat., 1969, 362). GLOSS.¹ I Ansil. RA 105 -um tenue[m]: ramum tenerum (106 r. aridum).

rāmes v. ramex.

rāmeus, -a, -um. a ramus. i. q. e ramis constans vel ad ramos pertinens: VERG. georg. 4, 303 -a costis vituli caesi subiciunt fragmenta, thymum casiasque recentis (SERV. fracta de ramis, id est ramorum fragmina. v. etiam p. 55, 29).

***rāmax**, -icis et rāmes, -itis m. vel f. (cave confundas c. ramites [-ces] p. 58, 60 sqq.). [voci rāmes (vel -ex per nimiam latininitatis affectationem) radix *ure₂g̃- subesse vid. (stirpe *rāmus < *ure₂g̃-smo- transformata in rāmes, ut p. 58, 61 sq.). cf. gr. ῥημῶς 'fractura', russ. rézaty 'secare', armen. ergicanem 'discindere'; v. Pokorný, Indogerm. etym. Wb., 1959, 1181 sq., Rix et al., Lex. der indogerm. Verben, 2001, 698. parum constat, quid significet suffixum -c- similiter accedens ad alias voces, quibus partes corporis designantur (e. g. pantex, pōdex, pollex). Mei.] NOT. Tir. 111, 62 -s. genus masc. indicatur per attrib. vel praedic. l. 62. 67. p. 58, 20. 22 (cf. deriv. ?ramicellus), fem. p. 58, 10. 11 et fort. p. 58, 5. formas stirpis dentalis exhibent codd. MARCELL. med. (cf. p. 58, 45 sqq.) et pars codd. PLIN. nat. (universi 26, 78 sq., plerique e. g. 20, 142 [cf. p. 58, 40]; nom. sing. -es l. 38 et PLIN. nat. 30, 135 [si recte trad., v. l. 73]. MARCELL. med. 33, 26 [bis], -is GLOSS. II 300, 29 [iuxta -ix; e cod. saec. VII] et fort. 591, 13), stirpis gutturalis fere ceteri (in frg. saec. VII in. Ps. APVL. l. 74; nom. sing. -ex passim [sed -ix l. 44], restit. PLIN. phys. Sang. p. 245 l. 11 ram[i]ex arefiat [Fischer, Galenos 2008, 141]; acc. plur. -cīs ibid. p. 245 l. 8 [fort. et l. 12 sq.]). de notione v. l. 57 sqq. p. 58, 17. legitur inde a LVCIL., CELSO (v. sub 2), PLIN. nat. [it. vet. et francog. med. ramice 'hernia scroti'. cf. Battisti-Alessio V 3202. Wartburg X 38. Schd.] [falsa var. l. pro ames COLVM. 9, 1, 3; e conii. dub. CELS. 7, 18, 11 inguen ... nonnumquam (fit ut) -e, implicetur ( ) Marx in app. crit., varice codd. corrupte).]

significatur partes scroti vel inguinum aegrae morbis, q. d. κήλαι (potius de ipso morbo e. g. p. 58, 4. 17; longe praevalet stirps gutturalis [v. l. 45], cf. subst. similia e. g. famex, pantex, podex, varix): 1 proprie respicitur scissura, ruptura, sc. de scroto labentibus intestinis tumente (v. p. 58, 7); fere ingruit morbus q. e. έντεροκήλη (cf. l. 70. p. 58, 5. 11 et GLOSS. II 300, 29. III 206, 46 GLOSS.¹ II Philox. RA 13) vel hernia intestinorum (cf. l. 71. p. 58, 3. 41. 65. vol. VI 3, 2659, 4 et GLOSS. III 604, 53. V 656, 40; cum Cels. 7, 18, 3 non -x, sed voce hernia utatur, haec deest PLIN. nat.): a in satura, per ludibrium: LVCIL. 332 quod deformis senex arthriticus ac podagrosus est, ... exilis, -e magno (item senis: IVV. 10, 205 iacet exiguus cum -e nervus [SCHOL. -em dicit intestinum]). ANTH. 137, 4 tam tereti -e vincis opus figulorum (1 sq. inguine suspensam gestas ...) [lacuna] lagoenam, quae tibi fit turgens amphora flante Noto).

β in arte medica sim.; dolent: homines: PLIN. nat. 20, 142 adeo peculiari in visceribus his rutis effectu, ut silvestri ruta ... inlitos -es sanari prodant. 20, 251 lini semen emendat ... testium vitia et -es. 24, 15 cupressi folia ... imponuntur ... -i, qua de causa et bibuntur; testium quoque tumor eqs. (inde SER. med. 683 -is ... tumorem. cf. Diosc. l. 74, 2 έντεροκήλας. Marcell. med. 33, 24 hirneo). 26, 79 infantium -i et umbilicis eminentibus psyllion inlinitur (cf. Diosc. 4, 69, 2 έντεροκήλας). 30, 135 -s i. lacertae ... morsu emendatur [rumes var. l.; -x edd. rec., -(ic)es vet.]. 30, 137 PLIN. phys. Sang. p. 244 l. 24). al. Ps. APVL. herb. 77 l. 5 ad -em pueris ([puerorum pars codd.]. item puerorum: MARCELL. med. 33, 26 si puero

tenero -s descenderit, cerasum ... findito ita, ut per plagam puer traici possit eqs. ibid. -s pueri. 33, 60 ydroceles puerorum sive -es [pendet e l. 39]. Ps. THEOD. PRISC. add. p. 286, 4 [it. de herniosis] per ipsam fissuram rami puerum transduces, qui -em patitur. al.). THEOD. PRISC. eup. faen. 79 p. 85, 7 -em ..., quam, appellamus, sic curabis ( ) fort. quam (enteroce-len) coll. CAEL. AVR. chron. 5, 10, 128 chirurgia -is, quam Graeci e. vocant). Ps. DEMOCR. med. 1, 16 cui intestinum cadens doluerit, (quem) medici -em dicunt ( ) quod Fischer). PLIN. phys. Bamb. exc. 114 -es et hernias exsiccas. Sang. p. 244 l. 1 (tit.) -es tumentes et dolentes testiculos. ibid. l. 29 -em reprimendam. al. iumentum: CHIRON 728 si cui iumento -x nata fuerit eqs. (cf. Hippiatr. gr. I p. 226, 20 έντεροκήλης). c in quolibet opere: FVLG. myth. 2, 4 Diogenes ... dum dolore -um torqueretur (plur. mirus vid.).

2 transfertur ad venas eiusdem fere loci tortas, glomeratas sim. (non nisi nom. sing. -x apud CELS.; ambigua ad 1 relegavimus): a in tunicis sim. scroti, testium, sc. morbo ingruente q. e. κισσοκήλη: CELS. 7, 18, 9 integris tunicis (abl. absol.) -x innascitur: 'cirso(ce)len' Graeci appellant; venae intumescunt (e)aeque intortae conglomerataeque ... scrotum implent vel mediam tunicam vel imam. 7, 22, 1 -x ..., si super ipsum scrotum est, adurendus est ... ferramentis, quae ipsis venis infingantur ...; maximeque, ubi inter se implicatae glomerantur eqs. 7, 22, 2 sq. 7, 22, 5 ubi ... -x est ortus. b in inguine (vix addas p. 57, 52): CELS. 7, 24 ubi ... in ipso inguine -x est, si tumor modicus est eqs.

deriv.: ?ramicellus, ramicosus (et -tosus), ?ramitarius; cf. ramiculosus. ?rāmicārius v. ?ramitarius.

?rāmicellus, -ī m. a ramex deminutive, si recte restit. [it. ramicello. cf. Battisti-Alessio V 3202. Schd.] i. q. ramex (vis demin. evanuisse vid.; cf. e. g. Langslow, Medical Latin ..., 2000, 328): Ps. THEOD. PRISC. simpl. med. 69 hippuris herba ... et -os curat (ramos cellos cod.; an latet κήλας vel celicos? cf. Galen. XI 889 έντεροκήλας). cf. ramiculo-sus.

rāmicēs v. ramex aut ramites.

rāmicōsus et rāmitōsus, -a, -um. a ramex, rames (cf. p. 57, 40 sqq.). NOT. Tir. 111, 63 -tosus (62 rames). de notione: SVPL. Lucan. 1, 57 -cosus ..., id est herniosus (GLOSS.¹ I Ansil. RA 110 -cosus: (h)erniosus. cf. l. 41). GLOSS. II 300, 28 έντεροκηλήτης: -tosus (III 330, 21 (ē.); -cosus [-σηλητης cod.; cf. 20 κηλήτης: hyniosus]).

i. q. ramice affectus (adhibetur adi. pro subst.): forma -cosus (adde l. 35 bis. 37): PLIN. nat. 30, 136 (-is, coclearum cinis ... inlitus ... medetur ( ) cod. unus et fere edd., -tosis cett.; pendet l. 2). SCHOL. Hor. sat. 1, 1, 105 multum interest inter eunuchum et hirneoosum, id est inter -um et spadosum (Porph. ad l. affert proverbium η σπάδων η κηλήτης). PLIN. phys. Sang. p. 216 l. 10^b (inter capp.) ad erniosos et (-us), ad idrocelicos et interocelicos et sarcocelicos ( ) sed p. 244 l. 27 [tit.] (-os). forma -tosus (adde l. 34. 36; cf. l. 40): MARCELL. med. 33, 23 hirneoosis, -is ydrocelicisque asparagi ... radices ... subveniunt. 33, 25 lapidem ignarium contusum ... pro emplastro impone -o. 33, 51 ad -os et quibus veretra et testiculi dolebant.

rāmiculōsus: in testiculis ydropicus GLOSS. II 591, 11 (sc. hydrocelicus? quod tamen alias distinguitur, v. l. 2. 43. 46. al.). derivatum esse vid. a *ramiculus, vi demin. sane evanida; cf. ?ramicellus.

rāmitārius v. ramex.

?rāmitārius (-cār-?), -a, -um. a rames (ramex). i. q. ad ramice[m] pertinens, sc. ei medens (cf. André, Les noms de plantes, 1985, 50): DIOSC. gr. Vind. 3, 12 άκανθα λευκή: ... Ρωμαίοι σπίνα άλβα ..., οί δέ κάροδος άμπτάρια (ramptāria < *rām[i]tāria per syncopen? pro cardus -a vel -caria sec. André, l. cit.; quibusdam c. r. significari vid. 'Cnicus ferox' L. vel 'Cardus acarna' L.; an cogitandum est de cirso? [cf. morbum q. d. cirsocele supra l. 17]). Harbsmeier.

rāmitēs et rāmicēs, -um m. pl. [rāmitēs a stirpe *rāmus derivatum est; quae formatio cum vocibus tarmes -itis (a radice *ter₂- 'terebrare'), tudes -itis comparari potest, cf. Leumann, Gramm. 1977, 372. Mei.] formas stirpis dentalis v. l. 64. 66. 69. 71. 72, gutturalis l. 64. 72. 73; acc. plur. -īs l. 72. de notione: NON. p. 166, 4 -ces (-tes cod. Lugd. prior) dicuntur pulmones vel hirnea (affert locos infra cit. omnes nec non LVCIL. p. 57, 61; inde GLOSS. V 646, 58 -tes: p.).

fere i. q. bronchia, sc. ramis similia, vel pulmones; non nisi in iunctura -es rumpere (c. allitteratione q. d., maxime l. 72): PLAVT. Merc. 138 volo adquiescere; tua causa rupi -tes (tram- var. l.); iam dudum sputo sanguinem (cf. 151 sq. me rupi causa currendo tua. item cursu: Poen. 540 tua causa nemo nostrorumst suos rupturus -tes). VARRO Men. 192 (in re venera) rapta a nescio quo mulione raptoris -tīs rumpit (-cīs var. l.). 561 priusquam in orchestra pythauls inflat tibias, domi suae -ces rumpit.

rāmitōsus v. ramicosus.

rāmix v. ramex.

rāmmus v. ramus.

rāmnus v. rhamnus.

Spoth.

*rāmōsus, -a, -um. a ramus. compar. -ior PLIN. nat. 21, 58 (cf. Theophr. hist. plant. 6, 2, 6 πολυκλωνότερον). 26, 96. 102 (cf. magis -us l. 15), superl. -issimus PLIN. nat. 32, 22 TERT. apol. 35, 11 (cf. maxime -us l. 29). GLOSS. II 350, 10 κλαδοειδής: -us. 444, 3 σύνδενδρος: arbusculosus, -us. legitur hic illic in versibus inde a LVCR., VERG., in prosa orat. inde a LIV., saepe apud PLIN. nat. (41^{ies}). [fort. sermoni docto tribuenda sunt it. ramoso, sard. centr. ramozu, raet. occ. (Engadin) ramus, francog. rameux, prov., cat. ramos, hisp., port. ramoso. cf. M.-L. 7031. Battisti-Alessio V 3203. Cortelazzo-Zolli² 1317. Machado³ V 37. Schd.]

i. q. ramis abundans (fort. aliter, sc. i. q. rami speciem praebens, rami similis, GLOSS. l. 4 et SIDON. l. 64; neutr. plur. pro subst. l. 44; accedit abl. l. 42, praepos. sub lb et l. 59): **1** proprie respiciuntur rami arborum, herbarum: **a** quaelibet exempla: **α** -ae sunt ipsae arbores vel herbae (tegmen arboris l. 26): LVCR. 5, 1096 -a ... arbor (v. p. 63, 22). LIV. 33, 5, 6 maiores et magis -as a. caedebant, quam quas ferre ... miles posset. ISID. orig. 17, 8, 2 tus est a. Arabiae inmensa atque -a [inde GLOSS. I Ansil. TU 249. 251]]. OV. ars 3, 149 non -a numerabis in ilice glandes (CLAVD. DON. Aen. 9, 380 p. 240, 10 i. nigris -is et spissis). PLIN. nat. 16, 125 -arum, sc. arborum. 16, 197 abietes sunt -ae ibi et contortae (cf. Theophr. hist. plant. 5, 2, 1 ὀζώδεις). 21, 94 quaedam ... multicaulia (-aque sunt, ut carduus, uno autem caule nec -um cnecos (cf. gr. ibid. 6, 4, 4 καὶ ἀποφύσεις ἔχειν). et saepe. TERT. apol. 35, 11 quam recentissimis et -issimis laureis postes praestuebant scelesti quidam. VET. LAT. Ezech. 31, 3 (Hier. Victorin. Poetov. in apoc. 11, 7) -us, sc. cypressus (gr. καλὸς ταῖς παραφύσεις, Vulg. pulcher ramis). IVL. VAL. 3, 53 l. 1272 myrti quaedam -ae. INSCR. christ. Rossi II p. 245 n. 4, 2 (ante saec. VIII) tegmine ... -o roboris alti. **β** -i sunt stipites sim. arborum vel herbarum (radices v. sub 2ay): OV. fast. 3, 751 -o stipite. PLIN. nat. 16, 151 brachchia ... maxime -a (v. p. 24, 33]. AMBR. in psalm. 36, 14, 2). 18, 57 caulis -us (v. app. crit.). 26, 96 -iore frutice orchis cuiusdam. PS. DIOSC. herb. fem. 19 camaemelos virgulta ... habet -a. **γ** -a sunt loca, ubi arbores crescunt: PROP. 4, 4, 5 lucus erat ..., Silvani -a domus. 4, 7, 81 -is ... arvis (v. vol. X l. 2592, 67).

b indicatur per locut. c. praepos. dispositio ramorum, sc.: pars, ex qua arbor sim. -a est: PLIN. nat. 16, 39 pinus silvestris ... a medio -a. 16, 123 alia arbor ab radice brachchiata, ut ulmus, alia in cacumine -a, ut pinus (25, 38 caule ... -o in c. 25, 151 in cacuminibus). 22, 58 hoc helioscopium ab una, radice -um est (cf. trad., quod def. André; ima edd. vet., Mayhoff). 26, 59 succus herbae ab r. -ae). intervalla ramorum: PLIN. nat. 26, 108 geranium herbam -am ex intervallis.

2 transfertur: **a** ad corporea, quibus forma est ramis arborum similis (pars ramorum speciem praebens indicatur per abl. l. 49. 60sq.):

α -a sunt varia: LVCR. 2, 446 quae nobis durata ac spissa videntur, haec magis hamatis inter sese esse necesse est et quasi -is alte compacta teneri. 6, 133 -a videmus nubila saepe modis multis atque aspera ferri. MANIL. 1, 846 cometes lampadas ... fissas -os fundit in ignes. PLIN. nat. 32, 22 corallium probatissimum quam maxime rubens et quam -issimum (inde ISID. orig. 16, 8, 1 corallius ... forma -us). 37, 191 bostrychitis in nigro -a candidis ... frondibus. in imag. de via: PERS. 5, 35 vitae nescius error diducit trepidas -a in compita mentes adulescentis (cf. SCHOL. Pers. 5, 34, 3 dicit plures vias habentia eqs.).

β -a sunt animantia eorumve partes: **1** cornua quaeque ad ea pertinent (ipsam animal l. 59): VERG. ecl. 7, 30 -a ... cornua cervi (item cervorum: PHAEDR. 1, 12, 5 CLAUD. DON. Aen. 7, 485 p. 74, 4 GLOSS. IV 435, 50. aliorum: PLIN. nat. 8, 124 tarandro ... sunt c. -a [cf. Theophr. frg. 172, 2 ἔχει δὲ τὸ κέρασ ἀποφύδα]. 11, 124 natura dedit -a c. capreis ..., convoluta arietibus). CALP. ecl. 6, 42 -a ... tempora cervi. CLAUD. 24, 291 cervis Dianae cornua -o surgunt procerata metallo. CARM. CIL XI 258, 17 -i in cornua cervi (nom. plur.). **2** hydra: OV. met. 9, 73 (verba Herculis) hanc ego -am natis e caede colubris ... domui. STAT. Theb. 4, 168 in scuto squalit triplici -a coronā hydra. **3** variae partes corporis (sive externae, sive internae): TERT. carn. 9, 3 aspice ... venarum -os discursus ut ambages rivorum. SIDON. carn. 15, 29 cui Briareo vertice ab uno cernas -is palmas fruticare lacertis. epist. 3, 13, 9 parasito turpi ossium -a compago sub ... abdomine latet. ALC. AVIT. carn. 1, 91 (homo creatur) pectus spargit -as post brachchia ... palmas (item respiciuntur digiti): VEN. FORT. vita Germ. 16 manus -a distenditur et ... dextra saluti reductur.

γ -ae sunt radices arborum vel herbarum: PLIN. nat. 16, 127 crassiores sunt radices ... oleae, cui et -ae (cf. Theophr. hist. plant. 1, 6, 4 ὀζώδεις). 21, 89 radices -as ac multiplices (cf. gr. ibid. 1, 6, 12 συζυμένας πολλαχῆ). 25, 116. al.

b ad incorporea, quorum multae exstant species: BOETH. in Porph. comm. p. 1, 4 p. 10, 18 harum quinque rerum scientia -ā quadam et multifidā vi in omnes sese philosophiae partes infundit (1, 26 p. 78, 11 unitas generum ... in m. -asque species segregabitur).

?rampium, -ī n. fort. ῥάμφιον, ita ut significetur genus cultelli formam rostri habentis (cf. ῥάμφη. vocem lat. medii aevi rampinus confert Cugusi): CORP. epist. lat. 206, 8 (a. 232/7) armatos cum rampiis, et scut- (is) (cf. ita Cugusi, can- vel cin-, -piis vel -tiis Marichal; omnia dubie leguntur).

ῥαμπτήρια v. ?ramitarius.

[rāmula v. l. 22.]

rāmularius, -ī m. a ramulus. i. q. ἀντεπιτροπος, i. procurator vicarius (v. Rudorff, Abh. Berl. Ak., 1865, 266sq.): GLOSS. I II Philox. AR 4 a -is: ἀπὸ τῶν ἀντεπιτροπῶν (additur liber de officio proconsulis, de quo v. Laistner in praef. p. 132sq.). v. etiam ramuscularius.

rāmūlōsus, -a, -um. a ramulus. [val. rāmuros, nisi a ramurā (v. l. 19). cf. M.-L. 7033 et Faré, Postille. Tikin-Miron³ III 283. Schd.]

i. q. ramulis abundans: PLIN. nat. 16, 92 folia sunt disposita myrto ..., plura eodem pediculo exeuntia malis pirisque, -a ulmo et cytiso (i. multis pectiolis, pediculis praedita? v. André, ed. 1962, 131 ad l.).

*rāmulus, -ī m. a ramus deminutive. nom. neutr. -um v. l. 69. GLOSS. -us: κλαδίον. κλωνίον. legitur in prosa orat. inde a CATONE, CIC., VARRONE, in versu apud CATVLL. solum; vocem frequentant COLVM. (25^{ies} praeter con. l. 41), PLIN. nat. (22^{ies}). [val. ramurā, nisi a plur. *rāmora. cf. M.-L. 7034 et Faré, Postille. Tikin-Miron³ III 263. Schd.] [confunditur in codd. c. ramus e. g. PLIN. nat. 26, 63 CASS. FEL. 82, 2; fem. -a in falsis var. lect. p. 74, 12sq.]

i. q. parvus ramus (accedit adi. tener l. 63. p. 61, 10; genus indicatur per gen. l. 38sq. et saepe, per adi. l. 35. p. 61, 30; iuxta positum vel disting. ramus e. g. l. 37. 46. 68. 72; aliae voces idem fere indicantes accedunt vel locis respondentibus occurrunt e. g. cacumen l. 53. 57, calamus l. 56, surculus l. 51. 55; gr. resp. e. g. κλάδος p. 61, 24. 36, κλών, κλωνίον p. 61, 15sq. 21, παραφύσεις p. 61, 25): **1** proprie significantur partes arboris, fruticis, herbae sim. sive a stirpe vel caule ortae sive supra terram separatim a radice procedentes (nec genera nec -orum formas infra distinximus; caules ipsi significari vid. p. 61, 13, cf. gr. κανόλος p. 61, 12; partes radices v. p. 61, 43; in imag., compar. sim. p. 61, 5sq. 33. 37): **a** respiciuntur -i ab hominibus tractandi, ad usus varios adhibendi: **α** in re rustica vel cultu hortorum: **1** varia exempla: CATO agr. 101 si

-os ficulneos voles cum foliis servare, inter se alligato, fasciculos facito. COLVM. 5, 6, 15 (de ulmo formanda) tribus lateribus singuli -i summittendi primo tabulato adsignentur; mox ... alii rami submittendi sunt eqs. 7, 8, 2 fici -is glaciatus caseus iucundissime sapit. 12, 36 ad mustum adicies -os roris marini ...; deinde eximes -orum fasciculum eqs. 12, 46, 3 (ad mala granata servanda) in fossulis infiguntur sabuci -i; deinde ... granata leguntur cum suis pediculis (et -is) inseruntur (add. Hedberg, (et sambuco) edd. vet.). 12, 46, 7 (v. vol. X l. 901, 52sq.). al. PALLAD. 3, 13, 2 circumcisis capreolis et -is inutilibus vitium. 12, 22, 1 -is olivae subditis (sc. in condicione). **2** in insitione, propagatione sim.: CATO agr. 133, 3 calicem pertusum sumito tibi aut quasillum; per ea -um transserito ...; ubi bimum erit, ramum tenerum ... praecisum serito (cf. inserere: VARRO rust. 1, 40, 6 [antea l. 48] eius -i, quem inseret, cacumen. PALLAD. 4, 9, 14). VARRO rust. 1, 40, 6 ex arbore, qua vult insitor habere surculum, in eam, quam inserere vult, -um traducit et in eius ramo ... diffisso implicat. COLVM. 5, 11, 3 de -is, qui ... integri erunt, eos legito crassitudine digiti minimi; surculi sint bifurci eqs. (sim. arb. 26, 2 de -is anniculis). 5, 11, 15 cum fico arbore -os olivae colliga; ... quarto anno, cum bene coierit, velut propagines -os olivae a matre resocabis (cf. arb. 27, 4 cacumina ... colligato; ... velut propaginis -os, [propagines Schneider in comm.] olivae ramos a matre resocabis). arb. 26, 4 (antea: surculos demittito) in una ... arbore duos aut tres -os figito (cf. 5, 11, 5 duos ... calamos). 27, 3 amputatis ceteris -is ea tantum cacumina, quae inserere voles, relinquo (cf. 5, 11, 14 ramis). SVET. Galba 1 (antea p. 61, 31) pangi -um placuit. PALLAD. 4, 9, 13 -i eius rutae ... verno tempore pro plantis tenebunt.

β in medicina: SCRIB. LARG. 114 facit ... myrthae fasciculus cum ... olivae -is ... incoctus. 142 si foverit ... verbenis ex myrthae et olivae -is factis. PLIN. nat. 27, 50 urinum ... cient tres quattuorve -i absinthii. MARCELL. med. 33, 20 rutae -i tenerimi triti et inliti. PS. APVL. herb. 93 l. 18 herbae pulei -os lana involutos. al.

γ in aliis rebus: VAL. MAX. 2, 6, 5 duobus oleae conexis -is ... Periclis cingendo caput (item honoris causa: 2, 8, 5 laureae -os. ARNOB. nat. 5, 16 [in cultu deorum] quid sibi volunt compti violaceae coronis et redimiti arboris -i? FVLG. Virg. cont. p. 102, 3 [antea: ramum aureum, cf. infra p. 66, 15] huic ... doctrinae aureum -um dedicatur [-us, ramum var. ll.]. cf. SVET. p. 61, 30). APVL. met. 11, 10, 6 auream vannum aureis (laur- Passerat) congestam -is (i. congerendo effectam, cf. Griffiths, comm. 1985, 213). IVL. VAL. 2, 25 l. 650 Alexander cornibus ... ramos adnecti iubet, tumque aliis -is adnexis ad caudas pecudum eqs. (in eadem re ibid. l. 655 ut ... tractis -is pulvis excitus omnem dinoscentiam veri eminus confudisset). PALLAD. 1, 24, 3 rutae -os plurimis locis columbarii oportet

contra animalia inimica suspendere. AMBR. Noe 19, 68 hunc ... -um *olivae* pacem petentes praefere consuerunt. APIC. 1, 19 eligis mala ... cum -is et foliis et condas *eqs.* (item in *praecipit artis coquendi*: 8, 1, 2 cum -is lauri. *haud multum distant quaedam sub aca allata*, v. p. 60, 38sq.).

b respicitur natura, condicio sim. -orum: in compar. vel imag.: CATVLL. 61, 22 *sponsa* floridis velut enitens myrtus Asia -is. HIL. in Matth. 21, 8 (*comparatur synagoga arbori*) si quando inciderit, ut in sinu virgularum ex -o eodem prodeuntium emergerint *poma*. *cetera exempla:* COLVM. 5, 6, 14 cum enati -i recte convaluerint. 5, 10, 21 (= arb. 25, 2; *antea:* ramos ... disponere) dum *arbores* teneros -os habent. *al.* PLIN. nat. 21, 59 frutex humi se spargens dodrantalibus -is. 22, 63 utrique *adianto* -i nigro colore nitent (cf. *Theophr. hist. plant.* 7, 14, 1 *καυλόν*). 24, 132 *chamaedaphne* unico -o est cubitali ferme (cf. *Diosc.* 4, 147 *ῥάβδου* ... *μονοκλώνου*). 25, 93 *pseudodictamnium* ... -is minoribus (cf. *Theophr. hist. plant.* 9, 16, 2 *κλωνίους*). 26, 69 *helioscopion* -is stantibus a radice ... suci plenis (cf. *Diosc.* 4, 164, 7 *κλώνας*). et *saepius*. SOL. 2, 41 *fruticum* -i sunt, quales arborum visimus, ad semipedem frequentium longi. PALLAD. 3, 9, 6 si *vitis* fetu inpleverit -os ex ima parte surgentes. PS. APVL. herb. 51 l. 3 herba politricum, quae habet -os quasi seta porcina. herb. interpol. 49 l. 21 (= 63 l. 10) tenui radice, ex qua *heliotropia* -os IV vel V atque ab ipsis plurimas furcas, emittit (cf. *Diosc.* 4, 190, 1 *κλωνία* ..., *μασχάλας*, unde *aliter* *Diosc.* 4, 185 p. 92, 2 hastas ..., -os habet quam plurimos). 109 l. 48 (*antea:* ramis ... rubris) *herba* latior atque rubrior supradictis -is (cf. *Diosc.* 4, 164, 9 *κλάδους*). *Diosc.* 3, 73 p. 408, 3 haec *herba smirion* virgas habet similes apio, -os plurimos habens (gr. 3, 68, 1 *παρρηνάδας*). *al.*

c varia exempla: CIC. div. 1, 123 in agro ambulanti *cuidam* -um adductum, ut remissus esset, in oculum suum recidisse. VARRO rust. 1, 55, 3 percussa olea secum defert de -o plantam. COLVM. 5, 5, 12 (*antea:* *brachia*) cornibus boum -i vitium *defringuntur*. SVET. Iul. 81, 3 avem regalium cum laureo -o Pompeianae curiae se inferentem (in *omine ut:* Galba 1 gallinam ... -um lauri rostro tenentem). APVL. met. 1, 4, 5 quod *baculum* -is semiampulatis nodosum gerit *Asclepius*. TERT. adv. Marc. 4, 22, 12 (in *interpr. allegorica*) de quibus *Moyse* et *Helia* ... Zacharias vidit in figura duarum olearum et duorum -orum oleae (cf. *Zach.* 4, 12, *ubi gr. κλάδοι*, *Vet. Lat.* [Hier. in *Zach.*] rami, *Vulg.* spicae). *VET. LAT.* Matth. 13, 32 (cod. 1) ut volatilia caeli ... inhabitent in -os eius *arboris* (gr. *κλάδοις*, *cod.* 2. 3. *al.* et *Vulg.* in ramis. *inde in compar.:* PS. ORIG. hom. in Matth. 4, 3 p. 265, 29 quatenus ... angeli sicut aves caeli super bonos nostros fructus tanquam super -os opacissimos requiescant). SCHOL. Germ. Bas. (p. 60) 4 l. 5 Terram mala aurea cum -is suis attulisse muneri (cf. *Hyg. astr.* 2, 3, 1 ramis). *al.*

2 transfertur: **a ad corporea, sc.:** *fistulas purulentas:* CELS. 7, 4, 1^a si plures se quasi -i ostendunt. *partes radices:* PLIN. nat. 25, 53 nunc *hellebori* -os ipsos ab radice quam gravissimi corticis ita dant *medici* (cf. *antea:* tenuissimae radices). *vias:* CIL VI 31338a, 14 (a. 214) mancipes et iunctores iumentarii viarum Appiae, Traianae, item Anniae cum -is (*restit. loco sim.* 31370, 5 cum {-is}). **b ad incorporea, sc. ad partes parvas:** *quaestio:* TERT. adv. Marc. 1, 17, 3 regrediar necesse est ad originem quaestiois dei ignoti, ut ceteros quoque -os eius excutiam. *?vectigalium eorumve curae:* v. p. 67, 66.

deriv.: ramularius, ramulosus.

rāmunculus, -ī m. (a ramus deminutive. [variat c. ramusc- in *codd.* CASSIANI utroque loco (-mun- e. g. inst. 10, 13 *cod. C saec. VII;* in *falsa var. l.* VVLG. Is. 18, 5).]

i. q. ramulus arboris: BREV. EXPOS. Verg. georg. 2, 33 (*ad p.* 63, 57) alieni ... -i. *in imag. vel compar.:* CASSIAN. inst. 7, 23 quam noxie fomes iste *phylargyriae* ... fruticet et omnigenis pullulet -is vitiorum. 10, 13 (*antea:* inquietudinis ... radix) qui *morbus, sc. curiositas*, ex isto velut quidam -us oritur.

Harbsmeier.

***rāmus, -ī m.** (rāma, -ae f. v. p. 65, 29). [rāmus (< *ur(e)ḡd-(s)mo-) ab eadem stirpe atque rādīx (q. v.) derivatum est; cf. *Walde-Hofmann II 416, de Vaan, Etym. Dict. of Latin, 2008, 513. Mei.] de origine:* FVLG. Virg. cont. p. 97, 4 -us dictus est apo tes rap(s)odias, id est a scriptura, sicut Dionysius *Thrax* ... memorat (*ars 5 ῥαψωδία † οίοει ῥαβδωδία κτ.*). *scribitur ramm-* *VET. LAT.* Os. 14, 7 (cod. 176) et in *var. lect.* p. 65, 32. *NOT.* Tir. 104, 81 -us. *genus masc. testantur* SERV. p. 55, 26 et DVB. NOM. gramm. V 588, 26 (*affert* CORN. SEV. p. 66, 22; *voluitne reicere fem.* rama p. 65, 31? cf. *etiam errorem man. pr. cod. W* CARM. de resurr. 26 -arum). *de notione:* ISID. orig. 17, 6, 17sq. -i sunt, qui de trunco manant; ... (18) virgultum est, quod de radice pullulat; -us, qui de ipso robore arboris; virga, quae de -is. GLOSS. -us: ῥάβδος. κλάδος (cf. p. 64, 22). III 263, 40 κλάδος, κλών, ὄζος, κομός, πτόρθος: -us. 263, 51 ἀρχεμόνες: bracc(h)ia arborum, -i. *sim. al.* *legitur inde a* TRAG. inc., CATONE. [*it.* ramo, *sard. centr. et mer.* (a)ramu, *raet. occ.* (Engadin) ram, *francog. vet.* ram *sim.* (et *var. dial.*), *prov., cat.* ram, *hisp.,*

port. ramo; *a plur. collect.* *rāma: *val.* (me gl.) ramā, *dalm.* ruoma, *tusc., raet. occ.* (Engadin) rama, *raet. or.* rame, *francog. vet.* raime, *pic., wall., loth., burg.* (Morvan) rem, *prov., cat., hisp., port.* rama. cf. *M.-L. 7035 et Faré, Postille. Tiktin-Miron³ III 272. Battisti-Alessio V 3203. Cortelazzo-Zolli² 1317. Wagner II 335. Wartburg X 39sq. Coromines VII 71sq. Corominas-Pascual IV 764sq. Machado³ V 35. 37. Schd.] [confunditur in *codd.* e. g. cum ramulus PLIN. nat. 26, 63, *falsa var. l. pro* remus SEN. Oed. 455, *falso trad. pro* racemus PLIN. nat. 27, 142; *trad. locis corruptis* AETNA 462 VAL. MAX. 4, 6 ext. 3. *al.*]*

significatur pars arboris, fruticis vel etiam herbae (v. enim p. 63, l. 5. 36. 65, 25. *al.*), *quae e trunco provenit varieque se diffundit, fere i. q. κλάδος* (de *germine* p. 63, 10, de *talea* p. 63, 63sq., *sing. collect. de multitudine* -orum p. 64, 7. 65, 29; *distinguuntur palmites vitium* e. g. l. 49. p. 67, 50 [qui simul -is comprehenduntur l. 67, sed vix significantur p. 63, 52]). *praemonenda quaedam: distinguitur saepius truncus, sc. l. 41. 70. p. 63, 20. 22. 64, 72. al.* (cf. *caudex* l. 47, *scapus* p. 63, 36, *stipes* p. 65, 15, *stirps* l. 48. p. 63, 24. 55, *traps* p. 64, 58), *ceterum e. g. radix* p. 63, 22. 60. 67. 4. *al.*, *semen* p. 63, 70; *variat cum demin.* ramulus p. 60, 36. 63, 61; -i *similes putantur brachii corporis* l. 67. p. 61, 73. 66, 28sq. (cf. -os et b. l. 72, b. -orum p. 63, 3) vel *digitis* p. 64, 3. 66, 31. 52 (cf. -orum d. p. 63, 53); *memorantur -orum partes quaedam, e. g. ala* p. 63, 33, *cacumen* l. 50 et PLIN. nat. 16, 91. *al.* SIL. 16, 588, *latus* l. 49. *epitheta frequentiora respicientia: speciem, situm, firmitatem:* altus p. 66, 7 et OV. met. 5, 295 SIL. 3, 39. *al.* (cf. e. g. summus l. 44 et SEN. Herc. f. 146. *al.*), aureus p. 66, 15, cubitalis *vol. IV* 1273, 41sq. (cf. e. g. dodrantalis *infra* p. 63, 3, *pedalis* PLIN. nat. 24, 139), *fortis vol. VI* 1, 1157, 79sq. (*vix addas ibid.* 72; cf. *firmus infra* p. 64, 73), *frondens vol. VI* 1, 1345, 5sq. (cf. *frondosus ibid.* 1347, 14sq.), *ingens* VERG. georg. 3, 333 CVRT. 4, 3, 9. *al.*, longus p. 65, 70. 66, 9. 29. *al.*, nitidus COLVM. p. 63, 66. *al.* apud eundem, tener p. 65, 26. 66. 31. *al.*, tenuis p. 63, 6 et OCTAVIA 922. *al.*, virens l. 54. p. 65, 59 (cf. *viridis* p. 65, 65. 68. 66, 2. *al.*). *varias qualitates:* felix *vol. VI* 1, 436, 2sq. 437, 67sq., laetus SEN. Thy. 652 COLVM. 5, 9, 18 arb. 17, 3, novellus COLVM. p. 63, 66. *al.* apud eundem (cf. novus OV. ars 2, 649, recens p. 63, 67 et PLIN. nat. 28, 126), sacer p. 63, 30. 66, 21, tristis p. 64, 28. 66, 3.

I proprie: **A de quibuslibet -is:** **1 illustratur, quid -is natura vel casu contingat** (*exempla pauca selecta inde a* VERG.):

a respectu -orum frondes, fructus sim. ferentium: TRAG. inc. 135 (*Ennio tribuit Vahlen, sc. scaen. 153*) -i bacurum ubertate incurvescere (cf. VERG. georg. 1, 188 *nux* -os curvabit olentes, *sc. floribus onustos*. OV. rem. 175 *curvatos pondere* -os. *al.*). CIC. Arat. 119 *sidus fervidum* denudat foliis -os et cortice truncos (Q. CIC. *carm. fig.* 10). phil. frg. XII (Prisc. gramm. II 267, 5sq.) ibi quercorum -i ad terram iacent, ut sues quasi caprae ex -is glande pascantur. LVCR. 1, 252 -i ... virescent arboribus (cf. l. 54 et 1, 1092 arboribus summos frondescere -os). VARRO ling. 7, 4 v. p. 37, 51. VERG. georg. 2, 500 quos -i fructus ... tulere (OV. met. 14, 627 -os ... poma ferentes. *al.*; cf. -is ferre: PLIN. nat. 13, 56 *ficus Aegyptia* pomum fert non -is, sed caudice [Theophr. *hist. plant.* 4, 2, 1 ἀπὸ τῶν βλαστῶν]. 17, 241 [inter *prodigia*] vitem et malum punicam stirpe fructum tulisse, non palmite aut -is. *al.*; *sim.* 16, 112 quaedam *arbores* et lateribus -orum et cacuminibus ferunt *fructus*). DIRAE 17 immatura cadant -is pendentia mala (cf. PLIN. nat. 16, 49 e -is ... nucamenta ... dependent. *sim.* *al.*). OV. ars 2, 263 -i pondere nutant (cf. e. g. l. 40 et met. 14, 660 pandos autumnii pondere -os). met. 13, 812 poma gravantia -os (CARM. de resurr. 220 virentis ... gravant ... germina -os. cf. PLIN. nat. 15, 114 *sorba* -os ... uvarum modo degradant). SEN. epist. 95, 59 folia per se virere non possunt, -um desiderant, cui inhaereant, ex quo trahant sucum. CVRT. 8, 11, 8 -i fronde vestiti (9, 5, 4). PLIN. nat. 16, 125 -orum aliqui caeci, qui non germinant. *al.* *pertinet ad umbram* (cf. *imprimis* l. 63. 65. 75. p. 64, 67); VERG. georg. 2, 55 altae frondes et -i matris opacant *surculos imae stirpis* (in eadem re: PLIN. nat. 17, 65 paucarum *arborum* ... -i parcunt suboli). OV. met. 5, 390 silva coronat aquas; ... frigora dant -i. *al.*

b respectu -orum nascentium, crescentium, se diffundentium: SISENNA hist. 8 ingens ... ilex, quae circum proiectis -is ... tegebat *locum* (CVLEX 52 a capellis pendula p. carpuntur ... arbuta -is). CIC. de orat. 1, 28 *platanus* ad opacandum hunc locum patulis est diffusa -is (SEN. Oed. 544 *arbor* magno ambitu d. -os [is var. l.]). COLVM. 3, 10, 11 *natura virgulta et vitem* -is diffudit quasi brachiis [antea comparantur radices et pedes, truncus et corpus]. *al.*; cf. LVCAN. 1, 139 nudos ... per aera -os effundens trunco *quercus*). Cato 52 quae vis e ... minutissimis seminibus tantos truncos -osque procreat. VERG. georg. 2, 287 *arboribus ordine positus* in vacuum poterunt se extendere -i (COLVM. arb. 19, 3. *sim.* -os tendere: VERG. georg. 2, 296 *aesculus* fortis late -os et brachia tendens [pandens var. l.]. 3, 333. *al.*; cf. SEN. nat. 2, 6, 6 *spiritus* arbores ... distendit in -os). CVRT. 4, 7, 16 *sedes Iovis Hammonis* undique ambientibus -is, vix in densam umbram cadente sole, contacta est. SCRIB. LARG. 227 *centauria*

herba est ... tenuis, multorum -orum in rectum surgentium. BVC. Eins. 2, 12 *arbor quaedam* spargit -os (PLIN. nat. 15, 131 *chamaedaphne* -os s. a radice dodrantales. *al.*; *cf.* 13, 62 *arbor quaedam* in brachia -orum spargitur. 16, 121 *nux abellana* in plures dispersa -os. 16, 125 *quaedam arbores* statim in -os sparguntur, ut mali). PLIN. nat. 27, 82 *herbae cuiusdam* -i in terra serpunt quini seni admodum tenuis. VET. LAT. Sirach 50, 14 *alii sacerdotes* circa illum *sacerdotem magnum* steterunt quasi -i in palma. EVSTATH. Basil. hex. 5, 8, 6 *humor* nunc folium fit, nunc in palmites -osque formatur (*gr. p. 113^A εἰς ἀκρομόνας καὶ κλάδους*). *al.* *significatur germen, surculus excrescens (exempla potiora; cf. e. g. p. 67, 13, 27sq.)*: SEN. clem. 1, 8, 7 quemadmodum praecisae arbores plurimis -is repullulant (*cf.* VVLG. Iob 14, 7 si praecisum *lignum* fuerit, rursus virescit et -i eius pullant. RVFIN. patr. 1, 6 [*ad Vet. Lat. gen. 49, 9 de germine*] *vox gr. βλαστός* vel virgultum vel -us rectius interpretatur, qui vel de radice pullulare vel de ipso robore arboris solet). PLIN. nat. 27, 137 *telephii herbae* -i a radice septeni octonique fruticant foliis crassis. SVET. Vesp. 5, 2 quercus antiqua ... per tres Vespasiae partus singulos repente -os a frutice dedit. PELAG. in I Tim. 6, 10 p. 501, 12 radix ... excisos semper densius reparat -os. *al.* **c vario respectu**: VARRO Men. 271 *venti* secum ferentes tegulas, -os. CIC. de orat. 1, 3, 179 in *arboribus* non truncus, non -i, non folia sunt ..., nisi ad suam retinendam naturam. LVCR. 1, 353 ab radicibus imis per truncos ac per -os diffunditur *cibus*. 5, 1097 ramosa ... in -os incumbens arboris arbor (*explicatur origo ignium ut*: 5, 1100 inter se -i stirpesque teruntur. VITR. 2, 1, 1 *arbores* inter se terentes -os). 6, 136 *ventis flantibus* dant sonitum frondes -ique fragorem (*cf.* Ov. met. 11, 600 moti flamine -i ... sonum reddunt [*versus del. Tarrant*]). CVRT. 5, 4, 25 concurrentibus -is ... sonum edebat *ventus*. CLAVD. rapt. Pros. 1, 205 stridula coniferis modulatur carmina -is *pinus. al.*). VERG. georg. 2, 307 *ignis* per -os victor perque alta cacumina regnat (*cf.* AETNA 365 serpunt iunctis incendia -is. SIL. 10, 167 sacros ... -os *quercus fulmine ictae* populantur ... flammae). Ov. met. 3, 410 quem *fontem* nulla volucris ... turbarat nec lapsus ab arbore -us. PLIN. nat. 16, 22 *hemeris quercus* comosa, alataque -orum crebro cavata, (*vix apte vertitur Theophr. hist. plant. 3, 8, 4 πολυμάσχαλος*). 16, 29 gignunt ... alae -orum eius *roboris pilulas quasdam* [*gr. ibid. 3, 7, 5 ἐνδοτέρω τῆς τῶν ῥάβδων μασχαλίδος*]). 25, 43 veram Achilleon *herbam* esse scapo caeruleo ... sine -is. SVET. Aug. 92, 2 (*inter omina*) ilicis demissos ... languentisque -os convaluisse. *al.*

2 *illustratur, quomodo animantes -os tractent, adhibeant iisve afficiantur sim.*: **a in re rustica (exempla selecta inde a VARRONE)**: CATO agr. 32, 1 arbores hoc modo putentur, -i uti divaricentur, quos relinques, et uti recte caedantur et ne nimium crebri relinquuntur (*item respicitur putatio*: LVCR. 5, 936 arboribus veteres decidere falcibus -os. VERG. georg. 2, 370 -os compesce fluentes. HOR. epod. 2, 13 inutilis ... falce -os amputans *agricola*. FEST. p. 348 subluere arbores est -os earum supputare. PAVL. FEST. p. 37 cum ... -i deciderentur officientes lumini. SEN. clem. 2, 7, 4 *agricolae arbores* circumcidunt, ne proceritatem -i premant. *et saepe*). 32, 2 vites bene nodentur; per omnes -os diligenter caveto, ne vitem praecipites et ne nimium praestringas (*item per -os arborum ducitur vitis l. 75 et PANEG. in Mess. 171 lenta excelsos vitis conscendere -os didicit*. COLVM. 5, 6, 24 *quidam* in celsissimum quemque -um extendunt *vitem*. 5, 6, 33 nisi extremis -is ... praecipitari palmitem non oportet. 5, 6, 36 vitem in -os, deducere [*vix de palmitibus vitis, cf. enim 5, 7, 3*]. *al.* PLIN. nat. 14, 12 *vites* sub rectos -orum digitos *arboris* flagella dispergunt. *al.*). 40, 2 quem -um insiturus eris, praecidito *eqs.* (*item respicitur insitio*: LVCR. 5, 1365 stirpis committere -is. VARRO rust. 1, 40, 6 *agricola* in ... -o praeciso atque diffisso implicat *ramulum ex alia arbore tractum*. VERG. georg. 2, 32 alterius -os ... vertere in alterius. 2, 81 exiit [*exiit var. l.*] ad caelum -is felicibus arbor. Ov. met. 4, 375 si quis conducat cortice -os, crescendo iungi ... cernit *eos. al.*). 52, 1 per ... qualum -um, quem radicem capere voles, traicito; eum qualum ... terra impleto calcatque bene ...; -um sub qualo praecidito (*sim.* 133, 3 [*syn. ramulus*]. *inde* PLIN. nat. 17, 98. *cf.* 17, 97 *propagatio fit* -o ab arbore depresso in scrobem *eqs.*). VARRO rust. 1, 40, 44 ut *semen* sit de tenero -o ex utraque parte aequabiliter praecisum, quas alii clavolas, alii taleas appellant (*item in plantando*: SEN. epist. 86, 19 -os fortes nec corticis duri ... deposuit. COLVM. 5, 9, 2 -os novellos proceros et nitidos ... feracissimis arboribus admitto et quam recentissimo(s) i(n) taleas recidito. 11, 2, 42 seminaria plantis vel -is conserere [*cf. arb. 20, 2 quae arbor -is aut plantis ponitur*]. *al.* PLIN. nat. 17, 123 casus ... defractus serere -os docuit [*inde 1, 17, 27 -o nascentia*]. 21, 61 *amaracus* seritur et semine et -o. *al.*; *cf. l. 61*). HOR. epod. 2, 56 lecta de pinguissimis oliva -is arborum (*cf.* Ov. epist. 4, 29 plenis pomaria carpere -is. Pont. 3, 5, 19 adducto pomum decerpere -o. SEN. Phaedr. 389 fila -is ... Seres legunt. *al.*). NVX 13 nisi subdita -o ... laboranti furca tulisset opem. COLVM. 5, 6, 11sq. *tabulata* instituenda sunt; hoc enim nomine usurpant *agricolae -os trunco[s] prominentis ...;*

(12) *tabulata* ita formentur, ne superior -us in eadem linea sit qua inferior (*cf.* 5, 6, 16 p. 60, 37. PLIN. nat. 17, 201 *ulmus* ... in tria -orum scamna digeritur. 17, 202 in *tabulatis* -i a proiectu digitorum modo subrigi *debet. v. etiam l. 8*). PLIN. nat. 18, 161 *rubigo* ... lauri -is in arvo defixis transit in ea folia ex arvis. POMPON. dig. 7, 1, 10 ex silva caedua pedamenta et -os ex arbore usufructuarium sumpturum. *al.* *significatur ipsum tabulatum -is factum* (*cf. p. 63, 74sq.*): COLVM. 5, 7, 2 *rumpotina* arbor in tres -os dividitur, quibus singulis ab utraque parte complura brachia submituntur.

10 **b in re sacra (cf. p. 66, 13)**: **a -i adhibentur ad varios usus, ritus**: VERG. Aen. 3, 25 ut -is tegerem ... frondentibus aras ([CLAVD. DON. *ad loc.* p. 264, 22 maxime -is myrti]. *item in paranda ara*: Ov. fast. 2, 648 *minuta* ligna senex ... construit arte et ... -os figere pugnat humo. GRATT. 442 struitur -is felicibus ara). 6, 230 *post funus purgavit* socios ... spargens rore levi et -o felicis olivae (*item ad lustrandum*: VAL. FL. 3, 433 *adducuntur victimae; sacerdos* -o ... vocat iamque stat tumulo ... transmittens agmina lauro. *cf. l. 26*). Ov. fast. 3, 528 in *sacris Annae Perennae* pauci tentoria ponunt, sunt quibus -is frondea facta casa est (*sim. in scenopegia Iudaeorum*: VET. LAT. lev. 23, 40 [Ps. Philo antiq. 13, 7] accipietis ... -um palmae et salicum ... et myrti -os [-os mirre *var. l.*; *gr. bis κλάδους*, VVLG. -os ligni densarum frondium. *allegorice explicatur* HESYCH. *ad loc.* p. 1098^A *κλάδους*, -os, id est continentiae castique coniugii]. VVLG. II Esdr. 8, 15 adferre ... -os palmarum ..., ut fiant tabernacula). 4, 737 frondibus et fixis decentore ovilia -is in *lustratione, quae fit Parilibus*. GRATT. 446 -um ... sacerdos termiteum quatiens *e sacrario pellit scelestos*. 490 in *pompa lustrationis* praeveniunt ... haedus et ad -os ... haerentia poma. SEN. Med. 805 tibi, *Trivia*, ... sacrum sollemne damus, ... tibi iactatur tristis Stygia -us ab unda. APVL. met. 6, 3, 4 lacinias auro litteratas -is arborum postibusque suffixas in *fano Iunonis*. VVLG. Ezech. 8, 17 *idololatrae* adplicant -um ad nares suas (HIER. *ad l.* -um ... -haud dubium quin palmarum, quas graeco sermone *βαῖα* vocant-, ut per hunc eos idola adorare significet. in *textu hebr. obscuro latet fort. quaedam obscenitas*). **β -i pro indicio vel ornamento sunt sacerdotis eorumque, qui sacris intersunt**: VERG. Aen. 5, 71 ore favete omnes et cingite tempora -is. 6, 808 *Numa* -is insignis olivae sacra ferens. 7, 135 *Aeneas* frondenti tempora -o implicat. 7, 418 *Allecto sacerdotis speciem induens crinibus* -um innectit olivae. 8, 286 *Salii* ... populis adsunt evincti tempora -is. Ov. fast. 2, 25 *februum est* nomen ... -o, qui caesus ab arbore pura ... sacerdotum tempora fronde tegit. SEN. Herc. f. 913 te -us oleae fronde ... tegat, Theseu. PLIN. nat. 27, 53 *absinthii marini* -um Isiaci praeferre sollemne habent. VAL. FL. 6, 297 cui *sacerdoti* ... glauco tempora nectuntur -o. *al.* **γ -i sunt sacri, coluntur tamquam numen (cf. e. g. Bömer ad Ov. fast. 3, 267 et met. 8, 722sq. 744sq.)**: Ov. met. 8, 723 pententia vidi sarta super -os *arborum, in quas mutati erant Philemon et Baucis*. fast. 4, 753 (*precatio, quae fit Parilibus*) si mea falx -o lucum spoliavit opaco ..., da veniam culpae. ACT. Arv. a. 38 (CIL VI 2028; ed. Scheid 12) c 22 promagister ob -um vetus(tate delapsu)m in luco deae Diae sacrificium piacularare fecit -um(que consumi, i)ussit (,) exportari *Henzen, sed v. Scheid ad l.*; *cf. a. 87* [CIL VI 2065; ed. Scheid 55] II 55 quod -us ex arbore ilicina ... deciderit). APVL. apol. 56, 6 in finibus eius *Aemiliani deos contemnentis nullum fuisse* aut lapidem unctum aut -um coronatum. ARNOB. nat. 6, 11 p. 319, 9 ridetis temporibus priscis ... coluisse ... -um pro *Iunone* Cinxia Thespios (*cf. l. 29*).

55 **c in re alia (in medicina p. 65, 16. 25)**: **a generatim (exempla selecta inde a VERG.)**; -is utuntur vel impediuntur: ① *homines (eorum domus p. 65, 22)*: VARRO Men. 388 alius caballum arbori -o in humili alligatum relinquit. 390 caeditur lotos alta ..., *platanus -is (excidit verbum, e. g. privatur. in eadem re: 391 traps caesa ... proxumae frangit -os cadens)*. rust. 2, 11, 4 *ad caseum faciendum* pro coagulo addunt de fici -o lac. CIC. Caecin. 60 non fuisse armatos eos, qui praetereuntes -um defringerent (*item -i pro armis sunt*: LVCR. 5, 1284 lapides et ... silvarum fragmina -i [*inter arma antiqua*]). VERG. Aen. 8, 250 Alcides *Cacum* telis premit ... et -is vastisque molaribus instat. PROP. 4, 9, 15 Maenalia iacuit pulsus ... -o *Cacus [sc. clava Herculis]*. *al.* Ov. met. 12, 442 bifurcum. *al.*). LVCR. 2, 30 (= 5, 1393) sub -is arboris altae ... corpora curant (VERG. Aen. 7, 108 corpora sub -is deponunt arboris altae *cibus capturi*. CALP. ecl. 6, 2. *cf. p. 65, 37; sim. respiciuntur -i umbra recreantes e. g. VERG. georg. 2, 489 o qui me ... -orum protegat umbra*. HOR. carm. 2, 3, 11 quo pinus ... *et populus umbram hospitalem consociare amant -is?* SEN. benef. 6, 7, 4 -orum opacitas. *cf. p. 62, 58*). CAES. Gall. 2, 17, 4 teneris arboribus incisis atque inflexis, crebrisque in latitudinem -is enatis et rubis sentibusque interiectis *viam praecuserant (item munitioni sunt: 7, 73, 2 truncis arborum aut admodum firmis -is absicis*. LIV. 33, 5, 9sq. Romanus leves et bifurcos plerosque et trium aut ... quattuor -orum vallos caedit ... [10] et ... densos obfigunt implicantque -os. *al.*). SALL. Iug. 93, 4 quouis *ilicis -is*

modo, modo eminentibus saxis nisus Ligus montem ascendit (cf. CVRT. 9, 5, 13 rex vulneratus dextera impendentes -os complexus temptabat adsurgere). VERG. Aen. 5, 854 Somnus -um Lethaeo rore madentem ... super utraque quassat tempora *Palinuri (inspergendo ut: VAL. FL. 8, 84 Lethaei quassare silentia -i. cf. p. 64, 15)*. 9, 384 Eurymal tenebrae -orum onerosaque praeda impediunt (*item impediunt motum vel visum: LIV. 40, 22, 3 prae densitate arborum immissorumque aliorum in alios -orum. SEN. epist. 41, 3. al.; cf. p. 64, 71 sqq.*). 10, 835 -is dependet galea et prato ... arma quiescunt *Mezentii aegri (item -is pendent res: NEMES. ecl. 3, 5 ex tereti pendebat fistula -o. PRVD. tituli 92 gens Hebraeorum organa ... in -is salicis suspendit [sec. psalm. 136, 2]. al.; pendent suspensio interempti: OV. rem. 603 Phyllis spectat zonam ... suam, adspicit et -os. STAT. Theb. 11, 647 Erigone fortes -os moritura ligabat)*. HOR. sat. 1, 5, 81 udos cum foliis -os urente camino (*item comburuntur: OV. met. 8, 462 Althaea conata quater flammis imponere -um [451 stipes]. PLIN. nat. 24, 56 salicis corticis e -is primis cinis clavum ... sanat [in conficiendo medicamento ut: SER. med. 377. al.]*). 34, 133 antisipodon vocant cinerem ... myrti foliorum cum tenerimidis -orum partibus. al.). OV. met. 7, 277 Medea arenti -o ... olivae ... confudit *substantias potionis (cf. APIC. 4, 2, 21 -o rutae agitabis. al.)*. 8, 367 Nestor aprum fugiens arboris insiluit ... -is (cf. SIL. 5, 493 cohors adscendens ... pressit nutantes ... -os quercus ingentis. al.). SEN. contr. exc. 5, 5, 3 quasdam partes domus meae -i premebant, iam etiam quasdam parietes moverant. PLIN. nat. 14, 104 (*ad myrtiten vinum faciendum*) -is teneris myrti cum suis foliis in salso musto coctis tunsis (*sim. coquuntur ad medicamentum parandum: 20, 139 rutae -os III decoctos in vino. 20, 245. al.*). 20, 142 testium ... epiphoris cum -is lauri teneris rutam imponunt (*cf. 24, 94 contra serpentes -i rubiae cum foliis imponuntur. al.*). STAT. Theb. 2, 100 tangere -o pectora ... visus Mercurius (*sc. virga sua. et saepe. fem. sing. -a collective de -is (cf. Stotz, Handb. zur lat. Sprache des Mittelalters IV, 1998, 146): LEX Sal. Merov. 41, 4 (cod. A4, sim. A3) si quis eos, quos occiderit, de callis aut de -a, super cooperuerit abscondendo ( ) de ram(m)is var. ll.; sim. loco gemino 41, 7 in iisdem codd.*). II animalia (*exempla selecta; adde p. 62, 43): CIC. carm. frg. 22, 13 platani in -o foliorum tegmine saeptos passeris ([Hom. B 312 ὄζω]. item in -is sedent aves: VERG. georg. 4, 514 Philomela -o ... sedens. CVLEX 146 volucres patulis residentes ... -is. OV. am. 3, 5, 4 in -is multa latebat avis. al.)*. CATVLL. 65, 13 qualia carmina sub densis -orum concinit umbris luscina (*cf. p. 64, 65)*. SALL. Iug. 53, 3 elephantos in pugna impeditos -is arborum (*cf. l. 6)*. VERG. georg. 4, 558 apes ... arbore summa confluere et lentis uvam demittere -is (*cf. Aen. 7, 67 examen ... -o frondente pependit. COLVM. 9, 9, 7)*. OV. met. 1, 303 in diluvio universali delphines ... incursant -is. 8, 257 perdix non facit in -is ... nidos (*cf. fast. 3, 242 avis in -o tecta laremque parat. al. PLIN. nat. 10, 97 tabulata -orum sustinendo nido ... eligere. al.*). PLIN. nat. 8, 127 specus, si non habuere, -orum fruticumque congerie aedificant *hystrices. VET. LAT. gen. 8, 11 (Ambr. Noe 19, 67) regressa est ... columba ad vesperam habens folium oleae et -um in ore suo (gr. φύλλον ἐλαίας κάρπος, Aug. loc. hept. 1, 24 olivae folia surculum, VVLG. -um olivae virentibus foliis. inde e. g. SACR. Greg. 77, 7 [335^a D.] columba ... per olivae -um pacem terris redditam nuntiavit). al.*

β *speciatim -i quarundam arborum (saepius in coronam victi) adhibentur ita, ut pro signo, indicio sint (cf. p. 64, 33): I pacis (sc. -is olivae utuntur, qui pacem petunt [sed adferunt l. 49]): VERG. Aen. 7, 154 centum oratores ... ire iubet -is velatos Palladis ... pacem ... exposcere Teucris. 8, 116 paciferae ... manu -um praetendit olivae (al., v. vol. IX 2, 565, 25 sqq.)*. 8, 128 vitta comptos ... praetendere -os. 11, 101 oratores ... velati -is oleae veniamque rogantes (al., v. vol. IX 2, 538, 74 sqq.). 11, 332 pacis ... manu praetendere -os. al. II victoriae (cf. AVG. in euang. Ioh. 51, 2 -i palmarum laudes sunt, significantes victoriam): SEN. Ag. 937 (*loq. Strophius Olympionices*) laeva victricem tenens frondem virenti protegat -o caput *Orestis pueri, ut surripi possit. PLIN. nat. 15, 137 traditus ... mos est -os lauri, quos tenuerunt triumphatores, serendi. 21, 4 arborum ... -is coronari in sacris certaminibus mos erat. VAL. FL. 4, 333 -is caput Pollucis ... Castor implicat et viridi conecit tempora lauro. STAT. Theb. 6, 554 Idas nuper Olympiacis umbratus tempora -is. al. IVV. 13, 99 Pisaeae -us olivae. PASS. Perp. 10, 8 lanista ferens ... -um viridem, in quo erant mala aurea (praemium in somnio Perpetuae). al. III gaudii privati vel publici: STAT. Theb. 5, 208 Lemnius quendam evinctum -is coronae convivalis. IVV. 6, 228 sponsa ornatas ... fores ... linquit ... et adhuc virentes in limine -os (item in celebrandis nuptiis: CLAVD. rapt. Pros. 2, 320 praetextere -is limina). 12, 91 longos erexit ianua -os (pro amici reditu; sim. pro amici propectu: RVT. NAM. 1, 425 exornat virides communia gaudia -i). VET. LAT. Matth. 21, 8 (cod. 6, sim. VVLG.) cum Iesus Hierosolya intraret, quidam de turba caedebant de arboribus -os et straverunt in via (gr. κλάδους. cf. locos geminos Marc. 11, 8 [ibid., sed cod. 5. al. et Vulg. frondes, gr. σιβάδας]. Ioh. 12, 13 [ibid.] acceperunt sibi -os palmarum et exierunt ei*

obviam [gr. βῆαι, cod. 4. al. flores p.]. inde e. g. p. 65, 58 et IREN. 4, 11, 3 -is viridibus adornaverunt viam [gr. κλάδους]. IV luctus: STAT. Theb. 6, 54 tristibus ... -is teneraque cupresso ... feretrum textitur in funere. silv. 5, 5, 31 hilares ... hederas plorata cupressus excludit -is in capite lugentis.

B *de -is arborum fabulosaarum (de -o, qui ortus est e corpore animalis LVCR.): I vario usu: LVCR. 2, 703 semiferas hominum species existere et altos interdum -os egigni corpore vivo. VERG. Aen. 6, 282 -os annosaque brachia pandit ulmus (sedes somniorum). OV. met. 8, 760 sub ictu Erysiethonis contremuit ... Deoia quercus; ... longi pallorem ducere -i. 10, 648 nitet arbor ... fulva comam, fulvo -is crepitantibus auro, unde decerpuntur Veneris poma Atalantae danda. SEN. Oed. 454 in nave Bacchi a piratis capti viret ... nemus, garrula per -os, avis obstrepit ( ) vix de antemnis). al. 2 de -o illo aureo Proserpinae sacro (fusius de re SERV. Aen. 6, 136 FVLG. Virg. cont. p. 96, 23 sqq.): VERG. Aen. 6, 137 latet arbore opaca aureus et foliis et lento vimine -us (6, 187 CORNV. Macr. Sat. 5, 19, 2 QVEROL. p. 33, 17. al.; cf. OV. met. 14, 114 auro fulgentem -um). 6, 196 dives opacat -us humum. 6, 204 auri per -os aura refulsit. 6, 406 (Sibylla Charonti) -um hunc - aperit -um, qui veste latebat - adgnoscat (409 virgae. cf. l. 40). MACR. Sat. 3, 1, 8. 3 de -is arboris Hesperidum: VERG. Aen. 4, 485 sacerdos Hesperidum templi custos ..., quae ... sacros servabat in arbore -os (inde CORN. SEV. carm. frg. 9 pomosa lentos servabat in arbore -os [sc. draco, si recte huc traxit Dahlmann, Corn. Sev., 1975, 49 sqq.]). OV. met. 4, 638 arboreae frondes ... ex auro -os, ex auro poma tegebant. SEN. Ag. 854 arbor raptis pomis fugit ... in auras leviore -o. LVCAN. 9, 361 graves ... fulvo germine -i. al. 4 de -is arborum, in quas mutati sunt homines (v. etiam p. 64, 44): CVLEX 130 Heliades ... candida fundebant tentis velamina -is. OV. met. 1, 550 in frondem crines, in -os brachia crescut Daphnes (cf. l. 32 et 2, 352 fieri longos ... brachia -os. 11, 84 porrecta [codd. rec., longos cett.] ... brachia veros esse putes -os). 2, 359 mater Heliadum truncis avellere corpora temptat et teneros manibus -os abrumpit (item respiciuntur digiti: 10, 493 sanguis Myrrhae it in sucos, in magnos brachia -os, in parvos digiti). al. STAT. silv. 5, 3, 86 Heliadum -os lacrimosaque germina. al.*

II tropice: A in imagine vel translate (subiunximus compar. quasdam [v. l. 37. p. 67, 5], alias v. supra, e. g. p. 63, 7): I sec. similitudinem formae externae respiciuntur, quae tamquam a stipite arboris prominent, diffunduntur (fere translate, sed in compar. l. 44. 60. 74. p. 67, 1): a ab corpore animalium: α membrum virile: NOVVS Atell. 20 puer, cuius vox gallulascit, cuius iam -us roborascit. AVSON. 18 (359 S.), 105 -um, qui veste latebat (in obscenum vertitur VERG. l. 18; exemplum est cacephati DIOM. gramm. I 451, 7). PRVD. c. Symm. 1, 115 Priapus, turpiter adfixo pudeat quem visere -o. β cornua cervorum sim.: CAES. Gall. 6, 26, 2 est bos cervi figura, cuius a media fronte ... unum cornu existit ...; ab eius summo sicut palmae -ique late diffunduntur (-i quam l. diffundunt var. l.). OV. met. 12, 268 Exadius teli ... habet instar ... cornua cervi; figuratur hinc duplici Gryneus in lumina -o (vultu, malo var. ll.). SEN. Oed. 753 cornua cervi frontem Actaeonis -is texere novis. PLIN. nat. 8, 116 singulos annis adicientibus -os cervorum cornibus (inde SOL. 19, 13 pro aetate -os augent). 11, 123. γ membra monstri: PLIN. nat. 9, 8 arbor, sc. belua marina, in tantum vastis dispansa -is, ut ex ea causa fretum Gaditanum numquam intrasse credatur. δ digiti pedum (cf. p. 62, 20): HIER. interpr. Iob 18, 13 comedantur -i pedum eius iniqui (tamquam leprosi?) et devoret decora eius ... mors (gr. κλώνες ποδῶν, cf. Vulg. brachia).

b ab rivis, meatibus variis: α fluvii minores, canales aquarum: SEN. nat. 4, 2, 12 Nilus praeter septem ostia multos ... ignobiles -os ... porrigit (antea: laevo alveo). FRONTIN. aqu. 5, 6 iungitur ei aquae Appiae ... -us Augustae (sim. 65, 3. item in aquaeductu: 115, 4 sublati ... -is derivationis). IORD. Get. 149 -us ... ex Pado ..., qui Fossa vocitatur Asconis. β sulci terrae minores: COLVM. arb. 7, 4 ex eo sulco quasi -os fossarum facies. γ venae sanguinis minores: PLIN. nat. 11, 182 ex corde duae grandes venae ... discurrunt sparsaque -orum serie ... membris vitalem sanguinem rigant.

c ab formis pictis vel constructis: α lineae stemmatis: PERS. 3, 28 stemmate quod Tusco -um, millesime, ducis (SCHOL. ad l. 2 -um alicquem ac lineam). β hastae Y litterae (cf. SERV. Aen. 6, 136 [respic. Pers. 5, 35] per -um aureum [v. l. 13] virtutes dicit esse sectandas, qui est Y litterae imitatio): PERS. 3, 56 quae Samios diduxit littera -os. AVSON. 25, 14 (348 S.), 9 (loq. Y littera) Pythagora(e) bivium -is pateo ambiguus. γ tignum transversum crucis (vix cf. l. 12): VEN. FORT. carm. 2, 2, 25 flecte -os, arbor alta, tensa laxa viscera ..., ut ... membra Christi ... mite tendas stipite.

d ab variis rebus corporeis: COLVM. 5, 10, 13 (= arb. 22, 2) nucis graecae radix e recto stilo in modum -orum alias radices emittit. PLIN. nat. 6, 134 sub monte Cambalido, qui est Caucasi -us. PLIN. epist. 6, 16, 6

nubes Vesuvii longissimo velut trunco elata in altum quibusdam -is diffundebatur.

2 sec. originem, generationem respiciuntur, quae tamquam e stirpe arboris nascuntur eiusque partes sunt (passim disting. radix; fere in imag., sed translate l. 8. 11. 36, in compar. l. 32. 33): **a** *pertinet ad res:* CIC. Tusc. 3, 13 audeamus non solum -os amputare miseriarum, sed omnis radicem fibras evellere. SEN. epist. 67, 10 illic, sc. in tormentis, est fortitudo, cuius patientia et perpessio et tolerantia -i sunt. VET. LAT. Sirach 1, 25 radix sapientiae est timere dominum, -i ... illius longaevi (gr. κλάδοι). TERT. idol. 2, 1 idololatriae sufficit ... tam locuples substantia criminis, quae tot -os porrigit, tot venas defundit. PAVL. NOL. epist. 24, 21 p. 221, 7 lex -os peccati praefringit, fides radices eruit. AVG. in epist. Ioh. 6, 2 utrum de radice dilectionis -i bonorum operum pullulent. in psalm. 79, 2 noli per multa ire atque distendi; terret te -orum diffusio; radicem, sc. caritatem, tene et de magnitudine arboris noli cogitare (sim. 102, 25. serm. 90A, 3 coll. Dolbeau 1996 p. 60 l. 35). GREG. M. moral. 3, 70 in ... operis huius exordium velut in molem nasciturae arboris linguae radicem fiximus, ut expositionis -os ..., prout singula expetunt loca, producamus. *al.* de sensibus a corde proficiscentibus: REGVLA mag. 8, 8 animae radix, sc. cor, duo in corpore supremos possidet -os, sc. oculos et linguam. 8, 24 alios ... -os, ... id est tactus manuum et gressus pedum. 14, 85 radix cordis ..., -i corporis. GREG. M. in Ezech. 1, 9, 12 l. 227 in -o linguae. *ibid.* l. 228 vitium iam non ex -o, sed ex radice est, quia nisi cor intumesceret, lingua minime superbiret. **b** *pertinet ad parentes, sc. respiciuntur posterii (Aeones l. 31):* STAT. silv. 2, 1, 101 (*illustratur ad optio*) vidi ego transertos alieno in robore -os altius ire suis. VET. LAT. sap. 4, 4 sq. *spuria vitulamina*, si in -is ... germinaverint, ... a nimietate ventorum eradicabuntur; (5) confringentur -i inconsummati (gr. ἐν κλάδοις ..., κλόνες. *postea:* ex iniquis ... filii qui nascuntur). Sirach 23, 35 non tradent filii eius adulterae radices, et -i eius non dabunt fructum (gr. 23, 25 κλάδοι). IREN. 2, 17, 2 *an emissi sint Aeones* secundum germinationem, quem admodum ab arbore -i (sim. 2, 17, 6). QVODV. prom. 1, 5, 7 *poenam peccati* radix humani generis Adam ... suis posteris tamquam -is infudit (*respiciuntur peccatum originale ut l. 38 et EVSEB.* GALLIC. hom. 18, 5 condicio humana, quae ... in omnes eius -os vitium radicis effuderat). CIL VI 28052, 9 (*loq. parentes*) infelices, qui tales -os per(didimus). *al.* *fere de statu eorum, qui posterii sunt:* AVG. serm. 115, 4 veniant parvuli ...; in -o adhuc nihil commiserunt, sed in radice perierunt (cf. l. 34). **c** *pertinet ad communitatem religionis, ecclesiam sim., sc. respiciuntur, qui ei adnumerantur, fideles (cf. EVCHER. form. 3 l. 337 -us successio [affert l. 42 et Dan. 4, 11]):* VET. LAT. Rom. 11, 16 sqq. (cod. 75. *al.* = VVLG.) si radix sancta, et -i; (17) quodsi aliqui ex -is fracti sunt, tu autem, cum oleaster esses, insertus es ... (18) noli gloriaris adversus -os eqs. ([gr. resp. κλάδοι]. *inde e. g.* HIER. hom. Orig. in Luc. 23 p. 141, 1 fractos esse ... infidelitatis -os. AVG. in psalm. 106, 13 l. 14 *deus* -os naturales propter superbiam amputans, oleastrum propter humilitatem inserens). CYPR. unit. eccl. 5 l. 138 *ecclesia* -os suos in universam terram copia ubertatis extendit. OPTAT. 2, 4, 1 *etiam Romae* -us est vestri erroris, *Donatistae*, protentus de mendacio, non de radice veritatis. 2, 9, 1 vos esse filios impios, vos esse fractos -os ab arbore, vos esse abscisos palmites a vite. PAVL. NOL. epist. 2, 4 si ex fructibus bonis vestrae arboris -us esse cognoscat (*antea:* per vos deo natus). AVG. epist. 128, 4 quam pie ... -um a se fractum radix catholica inquirat. *al.*

B *metonymice vel per synecdochen de fructibus, quos ferunt -i:* VERG. Aen. 8, 318 -i atque ... venatus alebat *gentem feram* (CLAVD. DON. *ad loc.* p. 160, 7 pascebantur his, quae silvestres -i ... procreabant). CLAVD. 7, 211 vobis rubra dabunt ... aequora conchas, Indus ebur, -os Panchaia, velleria Seres (cf. *rapt. Pros. 2, 81* turiferis spirat Panchaia silvis).

deriv.: ramalis, ?2. ramentum, rameus, ramosus, ramulus, ramunculus, ramusculus; cf. ramites (-ces).

compos.: deramo; multiramis (-us).

cf. *Onom.*

Gutiérrez.

rāmusculārius, -ī m. a ramusculus. *vocem ex glossis geminis haustam falso explicari putat Rudorff* (v. p. 60, 8), sc. quasi sit i. q. *minuscularius*, recteque significare i. q. *ramularius*: GLOSS. V 327, 40 -os (ramus culitrius *cod.*, *corr.* Goetz ex 636, 37), qui ramulum unum tene(n)t, id est qui conducunt (a fisco) (avisco *cod.*, ad fiscunt *loco gem.*) et tenent (quasi partiumculam) (ungulam *loco gem.*, 'q. port-?' Goetz) quandam (ipsius teloni) (*om. loco gem.*).

Bl.

rāmusculus, -ī m. a ramus deminutive. *trad. neutr. plur.* -a p. 68, 37 (cf. l. 74). GLOSS. -us: ramus brevis. II 594, 58 sursulum: fistula vel -us (rannisc- *cod.*; *corr.* Goetz in *indice*). GLOSS. I I Ansil. RA 54 rac[h]emus: modicus -us cum uvis. 120 -i: rami modici. [*confunditur in codd. c. ramunc-* p. 61, 52, ramulus p. 68, 31; *falso trad.* ramuscula pro muscum COLVM. 5, 11, 6; *incertum, an vox -us subsit loco obscuro p. 54, 18.]*

i. q. *ramus parvus (vis demin. viget e. g. l. 25 sqq. 31, evanida vid. imprimis l. 11; contemptim de trabibus crucis l. 7):* **1** *proprie:*

a *varia exempla:* HERM. vulg. sim. 8, 5 virgae ... virides, -os habentes et in eis -is fructum (gr. παραφνάδας, παραφνάσων). HIER. in Ioel 1, 6 l. 287 ('albi facti sunt rami eius fic') ut ... albi atque emortui -i remaneant. VVLG. Is. 18, 5 praeceduntur -i eius falcibus. PS. AVG. serm. ed. Mai 85, 1 ex pollutis -is crux candida radiavit. MAX. TAVR. 98, 3 ut *superstitiosi* ... domum redeuntes -os gestent in manibus. CASSIOD. Ios. antiq. 4, 231 de vinea -os pauperibus relinquendos (gr. ἐπιφωλλίδας, racemusculos *ed. Basil. p. 108*). in psalm. 57, 10 l. 160 *ramusculus adulta* -os producit acuminatos. VITA Amator. 24 arbor ... ad cuius -os ferarum ab eo deprehensarum capita ... dependebant. *al.* in *imag. vel in explic. spiritali:* HIER. in Ier. 3, 73, 1 (sim. 4) -i eius ligni, i. viri in domino confidentis, frondentes (*vertit LXX Ier. 17, 8 στελέχη, cf. Vet. Lat. cod. 177 frutes, Aug. c. Faust. 13, 8 propagines*). in Zach. 4, 11 l. 275 ('quid sunt duae spicae olivarum?') partem quandam et, ut ita dicam, -os incarnationis Christi (*opp.* totas olivas). AVG. epist. 185, 32 ex ipsa magna arbore *ecclesiae* ... iste in Africa -us fractus est (cf. PS. AVG. c. Fulg. p. 221, 4 pars Donati ... -os arborum amputavit). PS. AVG. serm. ed. Mai 64, 2 (*antea:* clamabat turba fidelium dicens: 'et nos cum eo Cypriano decollemur?') cupiunt filii sequi patrem, cupiunt dulces -i sequi radicem. SALV. gub. 3, 13 persequitur ... dominus quasi fibras praecepti istius et omnes penitus frutes ac -os secat. FAVST. REI. spir. 2, 3 p. 137, 23 (*argumento refutato*) non metuis circa tam infirmum haerere -um, qui in tam horrendum pendes abruptum? RVRIC. epist. 1, 5 ut mihi aliquos de -o, quem ... susceperas, flosculos destinares (*respic. opus quoddam litterarum*). PS. ORIG. hom. in Matth. 4, 4 p. 267, 6 (*ad 7, 19* omnis arbor, quae non facit fructum bonum, excidetur) -us radicis eius *hominis conversi* confirmatus est. **b** *indicatur genus per gen. vel pron. poss. (fere in remedio):* PLIN. med. 1, 13, 12 -os anethi tres in olla mittis.

AMBR. hex. 3, 8, 37 cervus aeger -os oleae mandit et sanus fit ([*sim.* 6, 4, 26]). AVG. doctr. christ. 2, 61 pacem perpetuam significari o. -o [ramulo *var. l.*], quem rediens ad arcam columba pertulit. PALLAD. hist. mon. I 33, 1 p. 298^c *mortuam* cum olearum -is palmuliscum navicula transfertantes [*gr. p. 96, 12 κλάδων*]. PS. AMBR. mor. Brachm. 1, 7 piper ... cum -is suis colligitur (*gr. aliter*). MARCELL. med. 3, 8 hyoscyami -um ... decoques. 16, 91 rutae tenerae contritae cum -is suis ... sucus. 26, 120 -um ervi contunde. SORAN. app. 7 centauriae (-os), contere in oleo roseo (Rose, ramuscula, -le *codd.*; cf. *Drabkin, Cael. Aur. gyn., 1951, 122*). PLIN. phys. Bamb. 83, 11 -us ilicis cum foliis, similiter et salicis. phys. Sang. p. 274 l. 5 *contra aestum polei* -os duos tecum habeto (cf. *Plin. nat. 20, 152* surculos).

2 *translate (cf. imag. l. 12 sqq.):* HIER. epist. 133, 3, 10 doctrina tua Origenis -us est. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12, 2 p. 362^c *membrana cerebri* quosdam nervorum -os ... sensibiles per nodos colli ... interserit ([gr. ἐκφύσεις]. *item spectat ad figuram multifidam*: ISID. orig. 9, 6, 28 stemmata dicuntur -i, quos advocati faciunt in genere). 26, 10 p. 391^c *puer stirps* videbatur generis, -us successionis (*gr. κλάδος*).

deriv.: ramuscularius.

Yoshida.

rāna, -ae f. [rāna (< *re₂-no-) a radice *re₂- 'rudere, mugire' derivatum est, ut *ind. vet.* rāyati 'litrare', *russ.* rāju 'strepere'; cf. de Vaan, *Etym. Dict. of Latin, 2008, 513. Mei.*] *de origine:* VARRO ling. 5, 78 -a ab sua dicta voce. ISID. orig. 12, 6, 58 -ae a garrulitate vocatae. *scribitur litteris gr.* HESYCH. lex. s. v. ῥάνα. *de NOT.* Tir. v. p. 73, 62.

legitur in prosa orat. inde a VARRONE, CIC., in versibus inde a VERG. (et app. Verg.), HOR. [it., raet. occ. (Engadin) rana, sard. centr. et mer. rana, arrāna, raet. or. rane, francog. vet. et or. raine, prov. (Burdigalae), cat., hisp. rana, port. rā; ligur. (Genuae), langob. raina a plur. rain. cf. M.-L. 7038 et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3204. Cortelazzo-Zolli² 1318. Wagner II 335 sq. Wartburg X 51 sqq. Coromines VII 87 sq. Corominas-Pascual IV 766 sq. Machado³ V 27. Schd.] [loco dub. CIC. div. 1, 15.]

i. q. βάρραχος (quod gr. infra resp., nisi aliud indicavimus; item GLOSS.): **1** *proprie respicitur animal ἀμφίβιον (sing. collect. e. g. COLVM. p. 69, 29. PLIN. nat. 31, 44. VET. LAT. exod. 8, 6 [Aug. loc. hept. 2, 41; cf. AVG. ibid. -a pro multitudine -arum positum est. sim. 2, 65. al.]; metonymice p. 70, 19, proverbialiter p. 69, 40. 70, 3):* **A** *generatim, sc. sine distinctione specierum:* **1** *exempla animal illustrantia:* **a** *de -ae natura, qualitate, locis, proprietatibus:* **α** *vario respectu:* VARRO ling. 5, 78 sunt ... animalia in aqua, quae in terram interdum exeant; alia graecis vocabulis ..., alia latinis, ut -a ...; a quo Graeci ea, quae in aqua et terra possunt vivere, vocant ἀμφίβια. rust. 3, 3, 9 quis ... non dicit sua nihil interesse, utrum iis piscibus (stagnum, habeat plenum an -is? (*locum laudat Colum. 8, 16, 4, ubi pro* vivarium. cf. p. 69, 6). Ov. met. 6, 381 vox ... iam rauca est inflataque colla tumescunt, ... dilatant ... convicia rictus; ... spina viret, venter ... albet, limosque novae salient in gurgite -ae, sc. *coloni Lycii* (Ivv. 2, 150 esse ... Stygio -as in g. nigras ... nec pueri credunt). 15, 375 semina limus habet virides generantia -as (cf. p. 70, 51. 54).

[Malloch]

PHAEDR. 1, 2, 10 -ae vagantes liberis paludibus clamore magno regem petiere ab Iove (1, 30, 2 -a in p. pugnam taurorum intuens. *al.*; *cf. l. 22. 28. p. 70, 64*). PLIN. nat. 2, 227 Patavinorum aquis calidis herbae ... innascuntur, Pisanorum -ae *eqs.* 9, 159 -ae superveniunt, prioribus pedibus alas feminae mare adprehendente, posterioribus clunes. 11, 61 *apibus* insidiantur aquantibus -ae ...; nec hae tantum, quae stagna rivosque obsident, verum et rubetae veniunt. 11, 62 ictus apium -ae *non sentiunt. al.*

β c. respectu vocis: ① *qua -ae tempestatem praesagiunt:*

CIC. Att. 15, 16^a pluvias metuo, si prognostica nostra vera sunt; -ae enim *ἠητορεύουσιν*. VERG. *georg.* 1, 378 numquam imprudentibus imber obfuit: aut illum surgentem ... fugere grues, aut ... veterem in limo -ae cecinere querelam (*inde sim.* AVIEN. Arat. 1696). PLIN. nat. 18, 361 praesagiunt et animalia: ... -ae ... ultra solitum vocales *tempestatum signa sunt* (*cf. l. 33; aliter p. 70, 58*). DRAC. laud. dei 1, 527 bucula, -a ... praedicunt pluvias. ② *exempla cetera:* VERG. *georg.* 3, 431 *anguis* ripis ... habitans ... ingluviem -is ... loquacibus explet ([SERV. clamosis].

HIER. epist. 38, 5, 2 [*contemptim de cavillatoribus*] l. -arum convicia. *cf.* SIDON. epist. 1, 8, 2 municipalium -arum loquax turba. *sim.* -arum loquacitas *vol. VII 2, 1653, 46sq.; ceterum cf. infra p. 70, 8*). DIRAE 74 garula -a (SER. med. 669. *cf. p. 68, 51 et MART. 3, 93, 8 cum melius ... -ae garriant Ravennates quam vetula quaedam*). HOR. sat. 1, 5, 14 (*nisi ad p. 70, 64*) -ae ... palustres avertunt somnos, *sc. coaxando*. FEST. p. 258 quaxare -ae dicuntur, cum vocem mittunt (*cf. coaxare:* SVET. Aug. 94, 7 *in pueritia* obstrepentis forte -as silere iussit, atque ex eo negantur ibi -ae coaxare. HIST. AVG. Geta 5, 5. ISID. diff. 1, 607 [225 C.; *v. app. crit.*]. *al.*). PHAEDR. 1, 6, 4 uxorem quondam Sol cum vellet ducere, clamorem -(a)e (*cf. l. 1*) sustulere ad sidera; convicio permotus ... Iuppiter *eqs.* (*cf. l. 17. 29. p. 68, 72*). COLVM. 10, 12 *non placet humus*, quae stagnata palude perpetitur querulae semper convicia -ae (AVSON. Mos. 121). PLIN. nat. 11, 173 -is prima lingua cohaeret, intima absoluta a gutture, qua vocem mittunt mares, cum vocantur ololygones *eqs.* (*cf. 11, 267 -is sui generis vox, ... quia vox in ore concipitur, non in pectore*). SYMPH. 19 tit. -a: (I) rauca sonans ego sum media vocalis in unda (*cf. p. 68, 72. 70, 21*). AVG. serm. 240, 5 caelum tonat, -ae taceant. *al.*

γ c. respectu pellis inflandae (*cf. p. 68, 72*): HOR. sat. 2, 3, 314 absentis -ae pullis vituli pede pressis *mater magnitudini beluae invidens sese inflavit* (*e fabula Aesopiana, ut sim.* PHAEDR. 1, 24, 2 in prato ... -a conspexit bovem et ... rugosam inflavit pellem *eqs.*; *alludere vid.* MART. 10, 79, 9 grandis ut exiguum bos -am ruperat). PETRON. 74, 13 (*in proverbio, cf. Otto, Sprichw. n. 1504*) inflat se tamquam -a.

δ c. respectu veneni (*cf. l. 52*): PLIN. nat. 22, 18 *radix* efficax contra chersydras ac -as (*antea:* contra ... venena omnia nascens). 25, 81 eius herbae radix pota ex aqua -is et serpentibus adversatur (*inde Ps. APVL. herb. 41 l. 7*). *sim.* -a *venenosa esse e contextu intellegitur:* 25, 125 in usu radices ... adversus -as et lepores marinos. 25, 130 *herba quaedam* potatur et adversus -as). 25, 123 sunt ... -is venena, rubetis maxime. 32, 33 contra ... -arum venena auxiliatur *sanguis terrestrium*.

β de -ae usu (*in piscatione cf. Plin. nat. 32, 50*): **α in arte medica vel magica sim.** (*cf. e. g. p. 70, 32. 43sqq.*): VARRO rust. 1, 2, 26 si quem glabrum facere velis, ... *iuberis* -am luridam coicere in aquam ... eoque *iusculo* unguere corpus. HOR. epod. 5, 19 *Canidia* iubet ... uncta turpis ova -ae sanguine ... aduri (*nisi ad p. 70, 28 [coll. SCHOL. -a enim ... venenosus animal est; ... tales enim -ae vulgo rubetae dicuntur et magis venenosae sunt. gloss. Γ ad l. id est bufonis], ut Ivv. 3, 44 -arum viscera numquam inspexi [SCHOL. non sum venenarius]*). PLIN. nat. 22, 19 Apollodorus adversus toxica cum -a decoquit *herbam quandam*. 28, 73 si -a saliva sua oculum asperserit, praecipuum est remedium (*item curantur oculi:* 32, 74 -ae dexter oculus dextri *oculi*, sinister laevi suspensi e collo ... lippitudines sanant. MARCELL. med. 8, 135). 32, 35 marinarum carnes admixtae -arum carnibus contra salamandras ... auxiliantur. 32, 49 Democritus ... tradit, si quis extrahat -ae viventi linguam ... et inponat ... mulieri dormienti, ... vera responsuram; addunt ... *alia* magi, quae si vera sint, multo utiliores vitae existuntur -ae quam leges. 32, 78 -arum adipis instillatus ... dolores tollit, *sc. aurium* (*inde PLIN. med. 1, 6, 3*). 32, 80 decocuntur et -ae singulae ..., ut dentes ita colluantur contineaturque in ore suscus (*item curantur dentes: ibid. iterum. 32, 81 ter. MARCELL. med. 12, 24*). *al.*

β in arte veterinaria, cura canum sim.: VARRO rust. 2, 9, 6 Saserna praecepit, qui vellet se a cane sectari, uti -am obiciat coctam. PLIN. nat. 32, 140 equorum scabiem -ae decoctae in aqua extenuant, donec inlini possint. *ibid.* Salpe negat canes latrare, quibus in offa -a viva data sit. 32, 141 rubeta excocta aqua potui data suum morbis medetur vel cuiuscumque -ae cinis. PELAGON. 356 (*ad scabiem pecoris*) -as in aqua coques et colligis unctum ... et tepefactum perungis (*item fere VEG. mulom. 2, 135, 5*). CHIRON 330 -am viventem involvito et sic dato *iumento caduco*.

2 exempla cetera: PETRON. 56, 9 (*in lusu verborum*) muraena et littera: murem cum -a alligata fascemque betae (accepit). 77, 6 (*in proverbio, cf. Otto, Sprichw. n. 1505*) amicus vester, qui fuit -a, nunc est rex. PLIN. nat. 8, 104 M. Varro auctor est ... ab -is civitatem in Gallia pulsam (*respicitur invasio sim. -arum ut:* VET. LAT. exod. 8, 2 [Aug. loc. hept. 2, 39, *sim.* VVLG.] ecce ego ferio omnes fines tuos -is [*pertinet ad plagam Aegyptiis inflictam, ut passim in script. sacr. et inde apud ecclesiasticos; explicat allegorice e. g. ISID. expos. in exod. 14, 3 -a est ... loquacissima vanitas*]. IVST. 15, 2, 1 propter -arum ... multitudinem relicto patrio solo [*inde sim. OROS. hist. 3, 23, 36*]). 28, 38 sputo *hominis* ... rubetas aliasque -as *rumpi tradit medicus quidam*. 36, 42 sunt ... in columnarum spiris inscalpta nominum eorum, *sc. Sauri et Batrachi*, argumento lacerta atque -a (*respicitur -a arte facta ut:* 37, 10 Maecenatis -a [*sc. anulus*]). LEX met. Vipasc. I 3, 2 conductor balinei ... aquam in (aenis usque ad) summam -am hypocaustis et in labrum ... profluentem recte praestare debeto [*fort. in pariete alvei vel ore fistulae applicatam, v. D'Ors, Epigr. jurid. de la España Rom., 1953, 92*]). 37, 149 *Batrachitas lapides* ... Coptos mittit, unam -ae similem colore (*viridemne?*), alteram *eqs. al.* MART. 14, 183, 1 perlege Maeonio cantatas carmine -as (*meton.*; *cf. tit. Homeri Batrachomachia [v. app. crit.]*). FRONTO p. 141, 17. APVL. met. 1, 9, 3 cauponem ... vicinum ... deformavit in -am *Meroë caupona* et nunc senex ... adventores ... raucus appellat. VET. LAT. apoc. 16, 13 (cod. 51, *sim. al. et VVLG.*) vidi ... de ore pseudoprophetae spiritus immundos sicut -as ([*cf. in explic. allegorica: EVCHER. form. 4 l. 554 -ae daemones. ibid. l. 556 -ae haeretici, qui ... vana garrulitate blaterare non desinant*]. *cf. in compar.* EPIST. Alex. p. 201, 15 coelo pestes venere ... in modum -arum [*cod. H, Boer; zonarum cett.*]). *al.*

β indicatur -ae species: **1** -a rubeta (*cf. PLIN. nat. 32, 50* quas Graeci *φρόνους* vocant. *addas fort. p. 69, 52. 54, ceterum l. 10. 64. p. 69, 7. 46. 53. 71 [sed hic illic parum elucet, utrum r. vox per appos. cum -a iungenda an pro subst. soluto accipienda sit]; cf. etiam p. 73, 62*): PROP. 3, 6, 27 illum *amatorem* turgentis -ae portenta r. et lecta ... ossa trahunt. PLIN. nat. 1, 32, 18 -a r. 8, 110 -ae ... r., quarum et in terra et in umore vita, plurimis refertae medicaminibus ..., venena ... semper sibi reservantes (*item respicitur venenum:* 11, 196 -arum r. altera fibra a formicis non attingitur propter venenum. 11, 280 aqua vinumque interemit salamandra ibi inmorta ..., item -a, quam r. vocant. 32, 48 -arum marinarum ... suscus ... *bibitur* contra -ae r. venenum ... *vel suscus e -is fluvitilibus. al., e. g. p. 69, 46. 53 et SCHOL. Iuv. 1, 70, 6, 659*). 18, 294 Archibius ... scripsit, si fictili novo obruatur r. -a in media segete, non esse noxias tempestates (*item in re rustica:* 18, 303 sunt qui r. -a in limine horrei pede ... suspensa invehere iubeant). 28, 117 *Democritus in pilis detrahendis* praestare narrat iocur *chamaeleonis* cum -ae r. pulmone inlitum (*item in arte medica sim.:* PLIN. med. 2, 27, 1 -ae r. cinis cum adipe vetere *prodest podagricis [inde sim. MARCELL. med. 36, 32 Ps. THEOD. PRISC. add. p. 297, 12]. 3, 15, 5 MARCELL. med. 10, 42. al.; in arte veterinaria:* PLIN. nat. 28, 265 quadripedum morbis capram solidam cum ... -a r. discoctam *mederi*. PELAGON. 362). **2** -a calamites vel diopetes: PLIN. nat. 32, 70 *cohibent in palpebris pilos inutiles evulsos* -ae (arane var. l.), quas d. et c. vocant; earum sanguis ... palpebris inlinatur. 32, 75 est parva -a in harundinetis et herbis maxime vivens, muta ac sine voce, viridis, si forte hauriatur, venter boum distendens (*locus huc spectare vid. coll. l. 64 et 32, 121* quam -am Graeci c. vocant, quoniam inter harundines frutesque vivat, minima omnium et viridissima. *cf. de eadem 32, 136*). 32, 139 iecur -ae d. vel c. in pellicula gruis adalligatum *concitatur venerem*. **3** *variae* (*adde l. 38 et PLIN. nat. 1, 32, 18; locos, ubi epitheton potius -ae qualitatem quam speciem indicat, ad A relegavimus*): PLIN. nat. 8, 227 Cyrenis mutae fuere -ae; inlatis e continente vocalibus durat genus earum (*in eadem re:* 10, 79 *Theophrastus tradit* invecticias esse ... in Cyrenaica v. -as. *aliter p. 69, 13. 33*). 32, 92 est -a parva arborem scandens atque ex ea vociferans. 32, 118 *hydropicis medetur* -a ... aquatica (PLIN. med. 2, 27, 5. *al., adde l. 63; cf. PLIN. nat. 32, 122 nascentium -arum in aqua, quibus adhuc cauda est*). ISID. orig. 12, 6, 58 ex his -is quaedam aquaticae dicuntur, quaedam palustres, quaedam rubetae, ... grandiores cunctarum; aliae calamites vocantur, quoniam inter arundines frutesque vivunt (MARCELL. med. 9, 6. *hucine p. 69, 22?*). 12, 6, 59 *agredulae* -ae parvae in sicco vel agris morantes.

II per similitudinem transfertur: **A ad piscem, q. d. 'Lophius piscatorius' L.** (*cf. ISID. orig. 12, 6, 5 pisces quidam dicti ... ex similitudine terrestrium, ut -ae*): CIC. nat. deor. 2, 125 -ae ... marinae dicuntur obruere sese arena solere et moveri prope aquam (PLIN. nat. 9, 175 *capita piscium mirorum* -ae m. similia. MARCELL. med. 8, 176. *al., adde l. 37; cf. PLIN. nat. 32, 88 piscis eius, qui -a [v. app. crit.] in mari appellatur*). OV. hal. 126 molles tergore -ae (*rante trad., corr. Sannazarius*). PLIN. nat. 9, 78 (*antea p. 54, 58*) quos *pisces* ... aquilae, -ae nominibus Graeci appellant.

[Malloch]

ibid. iterum. 9, 143 nec minor sollertia -ae, quae in mari piscatrix vocatur. MART. 10, 37, 5 Laurentino turpīs in litore -as (cf. André, *L'alimentation*, 1981, 101). **B ad tumorem linguae**: COLVM. 6, 8, 1 sq. solent ... fastidia ciborum adferre vitiosa incrementa linguae, quas -as veterinarii vocant; haec ferro reciduntur ...; (2) si neque -ae fuerint eqs. (*inde* PAL-LAD. vet. med. 14, 8, 1 sq.). CHIRON 950 -a cum bovi in li(n)gua nata fuerit, (f)oleas ficulneas ex melle eam fricato, dabis bibere. ORIBAS. eup. 4, 71 tit. Aa p. 589 ad pari(s)tmia et -as sub lingua ([gr. 4, 70 tit. *περὶ τῶν κατὰ παρῖσθμια φλεγμονῶν*]). *ibid.* tit. Aa p. 591 vel ad linguae vitia. *ibid.* Aa p. 591).

deriv.: ranaceus, ?ranarius, raniculus, raninus, ?ranium, ranula, ranunculus; cf. ranatum (vel -us), ranizo.

compos.: ranorubeta. cf. *Onom.*

Malloch.

rānāceus, -a, -um. a rana (cf. e. g. gallināceus a gallina). *i. q. ad ranas pertinens, ex eis extractus*: MARCELL. med. 16, 105 olei -i heminam (obelum ad vocem apposuit Niedermann, rutac- conī. Paucker, *Addenda lexicis lat.*, 1872, 72, alii alia; sed Fischer in *plagulis confert Peggion*. 356 unctum ipsarum ranarum coctarum).

?rānārius, -a, -um. a rana, si recte conī. *i. q. ad ranas pertinens, sc. in nomine filicis herbae* (v. André, *Les noms de plantes*, 1985, 105): DIOSC. gr. Vind. 4, 184 *πέτρις οἱ δὲ πέτριον ...*, *Ῥωμαῖοι φιλίς ἄνάρια, κλ.* (conī. Wellmann, *venerea Berendes*; φαν- trad.).

rānātum, -ī n. vel **rānātus**, -ī (-ūs?) m. (nisi rā-, -nā-). *fort. a rāna. nomen est ignoti cuiusdam morbi vel vulneris, ulceris sim.* (cf. *fort. ran(ula) tumor linguae l. 3. p. 74, 14; alii de morbo cutis cogitant*): PS. APVL. herb. 22 l. 2 ad vulnera cironia (*i. Chir-*) et ad -um; herbam apollinarem ... teris ..., facies tamquam malagma et imponis, sanabitur (i) ranarum [vel araneorum] morsum, araneatu(m) var. ll.; *huc spectat* herb. tit. morb. 1.82 ad ulcera cironia et -um). *Bl.*

ranceo, -ēre. [*orig. inc.*; cf. *Walde-Hofmann II 416sq., de Vaan, Etym. Dict. of Latin*, 2008, 513. Mei.] GLOSS. -et: rancidum est. [*it. vet. rancire, francog. rancir, quas voces vix recte a rancēscere ortas esse putat M.-L. 7039; cf. Faré, Postille 7038a. Battisti-Alessio V 3205. Schd.*]

ferē i. q. putere: LVCR. 3, 719 cadavera -enti iam viscere vermes expirant. SER. med. 969 vetus et -ens ... axungia.

deriv.: rancesco, rancidus, rancor, ?rancus.

rancēscō, -ere. a rancere. *scribitur -cis- saepius in codicibus, -cess- in var. l. ENNOD. epist. 4, 19, 1 p. 112, 12. [it. centr. (Amaseno) arrantcēki. cf. M.-L. 7039 et Faré, Postille. Schd.]*

i. q. rancere incipere, putescere (c. respectu male olendi maxime QVEROL.): **1 proprie**: ARNOB. nat. 1, 21 (*si recte restit.*) *dei vestri praecipiant ... in nostro ore mel amarum fieri, olearum fluentia ra(n)cescere (ita edd. vet., (f)rancescere Hildebrand, 1844, in comm., Wiman, edd. rec.)*. QVEROL. p. 48, 15 numquam ante haec comperi aurum sic -ere (cf. p. 48, 11 sq. olere ..., redolet, 14 sq. diris fragrat odoribus, 16 faetere).

2 translate (in imagine l. 49) -unt ea, quae ingrata, molesta fiunt: ENNOD. epist. 3, 13, 2 p. 81, 9 ne diligentiae ratio ... aliena inportunitate -at (4, 35, 2 p. 122, 24 ne quid apud vos i. -at). 4, 19, 1 p. 112, 12 -it caritas, quam verborum avarus despicit ventilare. 4, 32, 1 p. 119, 26 non aestimo rem obsequii frequentia posse -ere.

rancidē v. rancidus.

rancido, -āre. a rancidus. *i. q. rancidum reddere (sc. ingratum, amarum sim.)*: FVLG. myth. 2, 1 p. 37, 3 voluptaria ... vita est, quae ... libidine mollitur ... aut livoribus -atur.

rancidulus, -a, -um. a rancidus *deminutive. de notione (adde l. 64)*: GLOSS. -um: amarum. est putidum vel oletum ('olidum?' Goetz).

i. q. (leviter) rancidus, asper, acerbus sim.: **1 proprie vel in imag.**: *de cibo putido*: IVV. 11, 135 propter supellectilem modestam nulla umquam obsonia fiunt -a. *de sapore acerbo (in imag. ad sermonem spectante)*: FVLG. Virg. cont. p. 85, 3 ego ... Chrisippi ellebori -o acrore postposito cum Musis aliquid blandius fabulabor. **2 translate de sermone ipsove loquente, sc. ingrato, fastidium movente (cf. l. 60)**:

PERS. 1, 33 aliquis poeta ... -um quiddam balba de nare locutus (SCHOL. putidum vel quasi asperi saporis corruptaeque gulae). MART. 7, 34, 7 non deest ... de malignis, qui sic -o loquatur ore: '...'. HIER. epist. 40, 2, 1 non mirum est, si ... vitiiis detrahentes offendimus plurimos: ... volo corniculae detrahere garrienti (*i. homini loquaci*), -am se intellegat cornix.

adv. rancidulē. *i. q. modo rancidulo, aspere*: PS. PALAEM. reg. 3, 1 plurima in verbis, quae -e audiebantur, polita sunt et per anomaliam mollius sonuerunt quam per rectam regulam.

rancidus, -a, -um. a rancere. *de origine*: ISID. orig. 20, 2, 23 -um ex vitio nuncupatum, quod raucos efficiat. NOT. Tir. 130, 102 -um. *compar.* -ior p. 72, 28. 47 (cf. *adv. p. 72, 55*); *superl. deest. de notione (v. etiam l. 31. p. 73, 33)*: SCHOL. Hor. sat. 2, 7, 21 putida: -a inepta odiosa. GLOSS. -um: *ταγγόν. σικροῦδες*. GLOSS.¹ Corp. R 10 -is:

bitrum (anglosax.). [*val. rñced; fort. sermoni docto tribuenda sunt dalm. ranketiv, sic. rñcitu, it. mer. et venet. gran-, sard. centr. rñkidu, rankju (etiam 'acerbus'), raet. or. rñdsid, prov. vet. ransa (fem.; unde francog. rance), cat. ranci, hisp., port. rancio. cf. M.-L. 7040 et Faré, Postille. Tikin-Miron³ III 310. Battisti-Alessio V 3205. Cortelazzo-Zolli² 1318. Wagner II 336. Wartburg X 53 sq. Coromines VII 90 sqq. Coromines-Pascual IV 767. Machado³ V 37. Schd.]*

i. q. rancens, putidus, corruptus sim. (de veteribus e. g. l. 20. 44 sq.; neutr. pro subst. l. 38 sq.): **1 proprie (in imag. l. 24)**; -a sunt:

a cadavera: LVCR. 6, 1155 spiritus ore aegrorum foras taetrum volvebat odorem, -a quo perolent proiecta cadavera ritu. **b alimenta sim. (eorum aspectus l. 16; tus, quod ad vinum condiendum adhibetur, l. 18)**: HOR. sat. 2, 2, 89 -um aprum antiqui laudabant, non quia nasus illis nullus erat, sed eqs. (PORPH. *ἀντὶ τοῦ* 'dum servatur -um factum'. SCHOL. leviter putentem corruptam carnem -um dicit). PLIN. nat. 22, 92 quorundam boletorum ... facile noscuntur venena diluto rubore, -o aspectu, livido intus colore eqs. AVR. Fronto p. 60, 23 palmites Signini ... nimis -os racemos et acidos acinos habent. PALLAD. 11, 14, 13 (*in compositione*) turis masculi non -i tantum. 12, 21 de oleo -o curando: o. -um Graeci adserunt sic posse curari eqs. (MARCELL. med. 36, 53 o. veteris -i). AVG. mor. Manich. 13, 30 *si quis electus frusto ... pernae vel -o labra unxerit*. 16, 39 pernae adipem -am. THEOD. PRISC. gyn. 25 rutam viridem cum -is nubicibus ... tritam dederunt (PLIN. phys. Bamb. 6, 13. Sang. p. 212 l. 12 [-cit- cod.]. p. 261 l. 4). *in imag.*: FVLG. Virg. cont. p. 85, 18 -am ... altioris salsuram ingenii iocundioris ... mellis sapore dulciscas, Vergili.

2 translate: **a -a sunt, quae fastidium movent, sc. ingrata, molesta sim.**: **α res**: **Ⓛ mores sim.**: IVV. 6, 185 quaedam ... non toleranda sunt maritis; nam quid -ius, quam quod se non putat ulla formosam, nisi eqs.? TERT. nat. 1, 10, 5 palam subiacet, quant(um) a maioribus mutaveritis cultu habitu apparatu ipsoque victu ips(oque) sermone: nam pristinum ut -um relegatis. FVLG. myth. praef. p. 14, 18 *Philosophiae ruga ... -um se quiddam consipere promittebat*. **Ⓜ dicta, scripta (eorum vetustas l. 34; cf. l. 30)**: PORPH. Hor. epist. 2, 1, 23 ob austeram et -am vetustatem legum et foederum antiquorum. NON. p. 460, 28 quod auribus ... -um est (v. vol. X 2, 2758, 58). CHAR. gramm. p. 183, 4 (*e Romano*) 'praecipēs', quod vetustas cum ratione -um protulit. PS. PACIAN. sim. carn. p. 120, 4 qui *sensus mei* et gracilentia commendent et prolixius disputata ... concilient, illa de macie, haec de -o vindicantes (*postea: ne modus defuisse videatur*). PRVD. perist. 10, 304 -ae edentularum cantilena. AVG. ord. 2, 4, 13 detrahe ... ista *schemata* carminibus, suavissima condimenta desiderabimus; congere multa in unum locum, totum acre putidum -um fastidibo.

β homines (eorum ingenium SYMM.): APVL. met. 1, 26, 7 evasi ... -i senis loquax et famelicum convivium. DON. Ter. Andr. 7, 2 ('veteris poetae') 'v.' pro cariosi et quasi -i posuit. QVEROL. p. 38, 21 ingratus nimium et -us est dominus meus. SYMM. epist. 1, 89, 1 hi, quorum Minerva (*i. ingenium*) -ior est.

b -um est ipsum fastidium vel actio fastidii plena: ENNOD. epist. 3, 5, 1 p. 75, 19 -o despicientes cuncta neglectu. 3, 11, 3 p. 79, 20 -a potentum fastidia (4, 23, 2 p. 115, 9 iudicantum).

adv. rancidē. *i. q. modo rancido, ingrato, aspere sim. (respicitur dictio)*: GELL. 18, 8, 1 *ὀμοιοτέλευτα* ... ceteraque huiusmodi scitamenta, quae isti apirocali ... in collocandis verbis immodice faciunt et -e. 18, 11, 2 quaedam ... ab inlustribus poetis ficta dure et -e. PS. PALAEM. reg. 2, 12 id *latinitati* addere, quod in aures dulcius laberetur, id demere, quod -ius offendisset auditum.

deriv.: rancido, rancidulus. *compos.*: prae-, subrancidus.

rancisco v. rancesco. **1. ranco**, -āre v. racho.

?2. ranco, -āre. CHAR. gramm. p. 474, 13 (*inter verba I^{ae} coniug.*) -o: *περιζῶ. περιστῖβω. obscurum περιστῖβω fort. ad verbum radio pertinet antea allatum [v. supra p. 25, 41]*).

*rancor, -ōris m. a rancere. NOT. Tir. 130, 101 -r. GLOSS. -r: *ταγγίαις*. invidia, dolor, amaritudo, nequitia. est indignatio animi. thro(ch) (anglosax.) vel invidia vel odium. *sim. al. legitur in prosa orat. inde a saec. IV, sc. non nisi numero sing. [sensu proprio: sard. centr. arránku. de motu animi: it., sard. centr. rancore, venet. vet. (Véronae) grancor, francog. vet. rancour, rancuer, prov. rancor, rencor, (Rouergue) krankur, cat., hisp. vet., port. rancor, hisp. rec. rencor; intercedente cūra, sc. voce tam forma quam genere mutata, it. vet. rancura, francog. vet. rancure (sed rec. rancune), biturig. rākūr, prov. rancura, hisp. rencura, port. rancura; raet. or. (bankūr ab alio etymo ortum esse putat Iliescu, Rev. roumaine de ling. 16, 1971, 146 sq. cf. M.-L. 7041 et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3205. Cortelazzo-Zolli² 1318 sq. Wagner I 117. Wartburg X 54 sqq. Coromines VII 90 sqq. Coromines-Pascual IV 767. Machado³ V 37 sq. Schd.]* [olig legebatur pro acore GAUDENT. serm. 7, 21.]

i. q. status eius, qui (quod) rancet: 1 proprie respiciuntur res corruptae, sc. maxime earum sapor vel odor putidus: PALLAD. 1, 20 receptacula olei semper munda sint, ne novos saporis infecta veteri -e corrumpant (sim. 11, 10, 2 ut nihil de anni praeteriti -e custodiant). MARCELL. med. 20, 63 -em stomachi temperat caro vaccina ... decocta (aliter Plin. nat. 28, 196 rosiones eius stomachi. cf. l. 13 et var. l. falsam ALEX. TRALL. 2, 10 [v. sub 2. raucor]).

2 translate vel in imag. respicitur animi affectus amarus, fastidiosus sim. (pendet gen. epexeget. stomachi l. 13, tristitiae l. 21): a varia exempla: HIER. epist. 13, 1 ut veteri -e deposito mundum peccatoris deo paremus habitaculum. 81, 1, 1 post reconciliatas amicitias nullum intercessisse -em, quo quempiam laederemus. 102, 1, 3 mitte, Augustine, exemplaria veriora, ut absque ullo -e stomachi in scripturarum disputatione versemur, (his repetitis pergit AVG. epist. 73, 1 quo pacto enim possumus in hac disputatione sine -e versari, si me laedere paras? ibid. locus ... sine ullo -e versandi). 134, 1, 2 haeretici, si diversas inter nos sententias viderint, de animi calumniabuntur -e descendere ([haec repetit AVG. epist. 202A, 3; sim. ibid. 4]. IOH. MAXENT. Conc. IV 2 p. 47, 16 ex -e adversantis ... a. REGVLA Paul. Steph. 26, 2 animorum. cf. l. 26). CASSIAN. inst. 9, 11 tristitia asperima ..., plena -e et maerore eqs. conl. 5, 16, 5 (v. vol. X 2, 2734, 49sq.). 16, 6, 6 -em tristitiae. FVLG. Virg. cont. p. 99, 6 melle sapientiae scandali dulcoratus respiciet -r. EVSEB. GALLIC. hom. 43, 3 (iuxta amaritudinis). ENNOD. epist. 5, 23, 3 p. 144, 11 ne prolixitas mea grandiore generet ... -em. EPHR. compunct. fol. 41^v omnem -is amaritudinem. al. b indicatur, adversus quem -r habeatur: CASSIAN. inst. 8, 11 adversus eos, in quos commoti fuerint, -em animi reservantes (12, 27, 6. ISID. reg. monach. 17, 3 si -em a. fratrem tenuerit). 8, 13 alium contra nos aliquid -is habere (12, 27, 5). REGVLA Paul. Steph. 19, 2 ne exstet -r inter fratres.

?rancus, -a, -um. a rancere, si recte trad. in GLOSS. [falso trad. SEV. MALAC. euang. 9, 309 viros ... -os (mancos corr. Schetter).]

i. q. rancidus: GLOSS. II 451, 3 -um: τῆ γῶν (def. Niedermann, Glotta I, 1909, 266sq., ranc(id)um Goetz dubitanter). Kruse.

randum v. reor.

[randus: velox, celer GLOSS. vix recte trad.; rapidus conl. Goetz.]

rane LEX Sal. Merov. 119, 4 (abl. sing.; an melius ranne?), v. vol. III 1026, 84. vox originis germ., fort. i. q. saepes, saeptum (cf. alteram formam chranne; alii partum intellegunt, ut nos sub illa voce). Breimeier.

rāniculus, (-ī) m. a rana deminutive. i. q. rana parva:

CHAR. gramm. p. 197, 1 rana -us [-nunc- Keil coll. ibid. p. 42, 13 et Diom. gramm. I p. 326, 28]. inter demin. genus primitivorum non servantia [cf. p. 74, 21] ut: DOSITH. gramm. 22, 4 [-nunc- Tolkiehn, Bonnet]. EXC. Bob. gramm. I 535, 23 [-nunc- ed. Vind., Keil]). Gutiérrez.

rāninus, -a, -um. a rana. [cf. e. g. Ranina ranina (Linné) nec non it. ranina, francog. ranine, hisp. ranina, anglosax. ranine 'arteria venaque aciei linguae' (Battisti-Alessio V 3206). Schd.] i. q. ad ranas pertinens, sc. de genere apii (cf. André, Les noms de plantes, 1985, 20): DIOSC. gr. Vind. 2, 175 σέλινον ἄγριον· οἱ δὲ βατράχιον (i. -ἀχι-) ..., Θουσοκοί ἄπυον(μ) ἄνινου(μ). Breimeier.

[ranio, -āre. corruptum: EXCID. Troiae 45 p. 95, 6 -ando, ... in eadem spelunca receptus est Aeneas (v. Verg. Aen. 4, 165; vix recte agnovit Bate; ramando al. var. ll., remeando conl. Atwood-Whitaker, 1944, p. 35, 7).] Bl.

?rānium, -ī n. (nisi rānius, -ī m.). a rana, si vox recte agnoscitur (cf. lupia et raninus). genus herbae artemisiae: DIOSC. gr. Vind. 3, 113 ἀρτεμισία ... πολύκλωνος ... Ρωμαῖοι ἄνινου κτλ. (ῥαχίων var. l., ῥαπίου olim ed.; cf. Ps. Apul. herb. interpol. 11 adn. 16 tanium).

coaxo **ranizo** (supra c. scriptum) CHAR. gramm. p. 471, 24. potius corruptum e l. ravior (q. v.) quam hybridae modo e rana derivatum (vix e gr. ῥανίζειν, v. enim Char. gramm. p. 478, 19 guttio ῥανίζω).

?ranne v. l. 36. **rānola** v. ranula.

rānorubēta NOT. Tir. 113, 18 (cod. unus et ed. Gruteri, def. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 79; ranu-, -robi-, -rubi- al. var. ll., rana r. Kopp). subst. fem. coaluit e iunctura sollemni rana rubeta (v. p. 70, 28).

ranpium v. ?rampium.

[rānsium vel falso legebatur vel corruptum est SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 456 savium meretricibus (-um), quod causa suavitatis datur (Umpfenbach, Hermes 2, 1867, 359; pa(n)ctum dub. Studemund, (tan)tum Mountford.)]

rantēr, (-ēros vel -ēris) m., ῥαντήρ. i. qui umorem (guttatim) egerit, emittit, irrigator (sc. de parte vel angulo oculi): v. vol. X 1, 984, 7.

rānuculus v. ranunculus.

rānula, -ae f. a rana deminutive. [it. ralla, neap. vet., calabr. (Consentiae) ranula, sic. rānnula 'anulus ferreus sive aeneus, in quo fibula vertitur (vox mechanicorum), fort. et hisp. rangua sensu simili. cf. M.-L. 7047

et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3200. 3207. Cortelazzo-Zolli² 1314sq. Corominas-Pascual IV 773. Schd.]

i. q. rana parva: 1 proprie: APVL. met. 9, 34, 3 virens ... -a. AMBR. frg. Aug. c. Iulian. 2, 7, 19 quomodo Plato animam ... in noctuis includat aut -is. ENNOD. epist. 8, 8, 2 p. 206, 9 distensam per tormenta -am (-nol- var. l.) longis hominibus coequabo (cf. Hor. sat. 2, 3, 308 longos imitaris, ceterum supra p. 69, 35). 2 per similitudinem transfertur ad: partem anteriorem ungulae iumentu teneram (cf. Hippiatr. gr. II p. 326, 20 βάρραρον, Ptol. almag. 8, 1 p. 162 H. phas. p. 27 H. al. βατράχι-): VEG. mulom. 1, 56, 31 oportet ... ferramento lotiosorum (otio- pars codd., fort. recte) animalium soleas -asque purgari, quod ... fortiores ungulas reddit (ramul-, anul- var. ll.). 2, 58, 4 unguentum per cannam instillas ungulis, provisorius ne coronam tangas aut -as (ramul- var. l.). tumorem sub lingua natum (cf. p. 71, 3): VEG. mulom. 4, 5 (tit. de -is oris) periculosum fastidium bobus -ae faciunt, quae aperiendae sunt. ibid. si ad acutam cannam exseces -am. ibid. si neque -a fuerit eqs. ORIBAS. eup. 1, 52 add. La p. 423 pulvis qui facit ad -a sub lingua. PLIN. phys. Bamb. 28, 3 ad -am oris: ... alumen ... pone sub lingua et gargarizet.

*rānuculus, -ī m. (rānuncula, -ae f. v. l. 42). a rana deminutive. scribitur -nuc- PLIN. phys. Sang. l. 46sq. NOT. Tir. 113, 17 -us. inter demin. genus primitivorum non servantia (cf. p. 73, 41) afferunt DON. gramm. mai. 2, 5 p. 621, 9. CHAR. gramm. p. 42, 13 (e Varrone?). al., sim. GLOSS., sed exhibetur fem. l. 42; e demin., quae orta e fem. in na desinentibus gemant l. ante a, excipit PRISC. gramm. II 110, 15. [calabr. ranunkyu, sic. la(v)runkyu; a fem. -a neap., apul. (Cerignola) granoño, sic. ran-, lar-, rarunkya. a rānuculus (cf. l. 20): tusc. (g)ranocchio, francog. or.(-mer.) ranuj, mer. engranulho, engranoto, engargoulho; a fem. -a it. ranocchia, calabr. granokkya, francog. vet. renouille (rec. gren-), prov. granolha, addas arab. Hispaniae naruka. littera g praefixa est soni imitandi causa. cf. M.-L. 7045sq. et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3206. Cortelazzo-Zolli² 1318. Wartburg X 58sq. 61. Schd.] [e conl. fort. addas p. 73, 40sq.; restit. DON. Ter. Ad. 584, vix recte pro dracunc- CHIRON 973.]

i. q. rana parva (vi demin. hic illic minus perspicua): 1 proprie respicitur animal: Cic. div. 1, 15 quis est, qui -os hoc, sc. imminere tempestatem sim., videre suspicari possit? sed inest (in -is vis), et natura quaedam significans aliquid (cf. p. 69, 8; v. app. crit.). fam. 7, 18, 3 (iocose appellat sive clientes -os sive -os clientes) in Pomptino audieram fremitum clientium ...; nam Vlurbis, sc. palustribus, ... vim maximam -orum se commosse constabat. PAVL. FEST. p. 59 Cypri nascuntur pisces similes -is, quos oves consecratae edunt. GELL. 14, 1, 31 (antea: minutissimis ... animantibus) an -is ... et culicibus nascendi fata sint de ... siderum motibus adtributa (AMBR. hex. 5, 1, 3 c. ... et -ae, circa genitales strepunt paludes [-i var. l.; cf. gr. 7, 1 p. 148^B βάρραρον]). FVLG. aet. mund. p. 177, 6 gravidata -is viscera principis. MARCELL. med. 8, 183 -um viridem ... acu cuprea pungito et sanguine eius excepto palpebras ... continge. PLIN. phys. Sang. p. 257 l. 13sq. podagricis: -um de flumine tolles ... et mittis in cubiculum ... (l. 15) et -um vivum demittis eqs. 2 per similitudinem transfertur ad herbam q. e. batrachion (sec. gr., cf. l. 51 et PLIN. nat. 25, 172 -um vocamus, quam Graeci b.): PLIN. nat. 1, 25, 109 b., quae -us sive strumos, (gen(era) IIII, med(icinae) XIII, (describuntur 25, 172sq.; cf. Diosc. gr. 2, 175, 1 βατράχιον). Gutiérrez.

rap- v. etiam rhap-

rāpa, -ae f. v. sub rapum.

[rāpācia, -ōrum n. olim afferebatur e PLIN. nat. 18, 127, v. p. 81, 42.]

rapācida, -ae m. e rapax iocose formatum more patronymici gr. i. qui e rapaci natus, rapax est: PLAVT. Aul. 370 (loq. servus) verba hic facio, quasi negoti nil siet, -arum (i. coquorum) ubi tanquam sit in aedibus. Breimeier.

*rapācītās, -ātis f. a rapax (item PRISC. gramm. II 128, 10); de origine cf. etiam p. 75, 39. adhibentur formae sing. praeter p. 75, 29.

GLOSS. -s: ἀρπαγή. legitur inde a Cic., imprimis apud script. christianos.

significatur qualitas eorum, qui rapaces sunt: 1 animantium (addidimus prosoop. p. 75, 21; de meretrice v. p. 75, 35): a hominum, sc. qui bona aliena rapiunt vel rapere concupiscunt, nimis avent sim. (iuxta ponitur avaritia p. 75, 6. 9. 14 et saepius [cf. l. 68], cupiditas p. 75, 16 [cf. p. 75, 19], furtum p. 75, 16. 25, sim. al.; opp. e. g. largitio l. 68, aequitas CASSIOD. var. 11, 7, 5, elemosinae CAES. AREL. serm. 89, 5): Cic. Cael. 13 quis in -e avarior, quis in largitione effusior? (sc. quam Catilina; sim. DECL. in Catil. 105). POMP. TROG. hist. Iust. 38, 7, 8 odium Romanorum incussit -s proconsulum (item de -e magistratuum: AMM. 21, 16, 17 flagitatorum -s inexplata. QVODV. prom. 5, 13, 15 eos proconsules ..., quos -s vicerat, populus conviciis sibilisque notabat. COD. Theod. 13, 11, 11 si quos officiales ... -e plectenda a provincialibus aliquid abstulisse constiterit eqs. al.). COLVM. 1, 7, 5 ex agro plus sua cuique cura reddidit ..., nisi si maxima vel negligentia servi vel -s intervenit. MART. 6, 72, 1 fur notae

nimium -is compilare ... volebat hortum (*item respicitur fur, latro sim.*: CYPR. zel. 7 praedonis -em statuit possessa praeda. GAUDENT. serm. 13, 29 praed[ic]toris ... -s. SCHOL. Hor. carm. 3, 16, 16 'saevos duces' dicit piratas, scilicet propter -em. *al.*) 12, 53, 7. SVET. Tit. 7, 1 suspecta -s, quod constabat in co(g)n(i)tationibus patris nundinari praemiariae solitum. APVL. apol. 91, 6 (5 causa avaritiae, v. p. 95, 75) *accusatores* ex sua -e de me ... coniectaverunt. CYPR. Demetr. 10, 2 de sterilitate ac fame quereris, quasi famem maiorem siccitas quam -s faciat. epist. 52, 2, 1 *Novatus* avaritiae inexplibilis -e furibundus, adrogantia ... inflatus. PELAG. in II Cor. 11, 13 p. 293, 3 ('pseudoapostoli, operarii subdoli') ut *subdolos* sub contemplatione euangelicae praedicationis contegat -em ([*sim.* Ps. PRIMAS. *ad loc.* p. 579^c -s belluina contegitur]. *item respiciuntur pseudo-prophetae, haeretici sim.*: RVFIN. hist. 5, 18, 7 *falsae* prophetissae -is et avaritiae crimina, [*gr.* τὰς πλεονεξίας]. QVODV. prom. 2, 31, 69 *haeretici* suae -is caecitate compulsi. *al.*; cf. l. 9. 28). SEVERIN. doct. p. 128 iniustitiae ... opera haec sunt: odium, fornicatio, furtum, -s, ... cupiditas, ... amor pecuniae *eqs.* EVSTATH. Basil. hex. 7, 3, 2 vir, qui divitiarum amore flammatus captos inopes inexplitis hiatibus propriae -is absorbit (*gr.* p. 152^d τῆς πλεονεξίας. cf. *Ambr.* hex. 5, 5, 14 cupiditatis). SIDON. carm. 9, 32 non valuit *Cyri* -em vel Lydi satiari gaza Croesi. BOETH. cons. 2 carm. 2, 13 quaesita *bona* vorans saeva -s alios pandit hiatus. GREG. M. in euang. 5, 4 l. 78 quasi columbae ... sunt, qui nihil in hoc mundo concupiscunt ... et ... -is studio non trahuntur ([*opp.* milvus]. *sim.* moral. 21, 4 l. 19). MART. BRAC. iact. 1 qui avaritia impellit, inhumanitatem, -em, ... furta, ... fraudationes exercet. *al.* **b** *animalium* (cf. l. 12. 22): AMBR. spir. 2, 10, 109 leonum saevitia ..., luporum -s (AVELL. 140, 8 [*in imag.*; *sublucet Ioh.* 10, 11 sq.] gregis sui oves *deus* non patitur insidiantium l. -e discerpi [*gr.* τῆ ἀρπαγῆ]). ENNOD. dict. 17, 7 p. 475, 15 transeo multiplicibus exemplis l. -es. CAES. AREL. serm. 152, 3 video in moribus nostris iras leonum ..., in avaritia -em l. *al.*). HIER. in Ezech. 17, 7 aquila ... multorum ... unguium propter -em (*item respiciuntur volucres*: RVFIN. Orig. in lev. 7, 7 p. 393, 5 sq. accipitris -s et ceterorum omnium; ex quibus quaedam ... sunt volatilia -i studentia. SEDVL. op. pasch. 1, 14 *corvus*, ales ... voracis rostri -i subiectus [cf. *carm.* pasch. 1, 171 rapinis deditus]). *per similitudinem morum respicitur* lupa, i. *meretrix amatores despolians* (cf. l. 23, ubi *sublucet comparatio milvi*): HIER. chron. a. Abr. 1221 *Acca Larentia* propter pulchritudinem et -em corporis quaestuosi lupa ... appellabatur. ISID. orig. 10, 163 lupa, meretrix, a -e vocata, quod ad se rapiat miseros et adprehendat (v. vol. VII 2, 1859, 38 sq.).

2 *rerum, sc. de vi, vehementia, qua aliquid arripiunt, secum auferunt*: *accedit notio celeritatis* (in bonam partem l. 47): PS. APVL. Ascl. 3 divinitatis ... ratio ... torrenti simillima est fluvio e summo in pronum praecipiti -e currenti ([*postea*: celeri velocitatis]. *item de fluminibus*: CLAVD. DON. Aen. 6, 555 p. 581, 22 *Phlegethon* fluvius ... rapidus ..., qui transiri propter -em non poterat. MACR. somn. 2, 16, 24 [rapidus var. l.]. OROS. hist. 7, 39, 11 [*in imag. de pompa fidelium*] sanctum ... flumen, quod ... animas in salutis sinum, i. *ecclesiam*, pia -e pervexit). AVG. civ. 5, 3 p. 194, 7 (in *explicit. nominis Nigidii Figuli, fort. e Suet.*; cf. *Della Casa, Nigidio Figulo, 1962, 9 sq.*) in tanta -e caeli *celeriter se moventis*. in psalm. 118, serm. 27, 1 cursus ... naturae, quo temporum -s volvitur (*sim.* serm. 270, 3 peragimur cursu temporum ..., -e volatica). *exempla cetera*: SCHOL. Hor. carm. 3, 4, 58 'avidus' dicitur *Vulcanus* propter ignis -em. PETR. CHRYS. serm. 65, 2 spelunca, ubi dei plasma, i. *homo*, mortis -s includebat (*respic. sepulcrum Lazari, cf. Ioh.* 11, 38). SEDVL. op. pasch. 3, 19 *Petrus* nulla refluentis undae -e submersus (*respic. Matth.* 14, 29).

rapaciter v. rapax.

Clementi.

?**rapadion** n. vox orig. et formae inc.; *gr.* ῥάπανος, ῥάπυς confert *André, Les noms de plantes, 1985, 215.* nomen *herbae*: PLIN. nat. 27, 96 leontopetalon, alii (-on) vocant, folio brassicae *eqs.* (-) prapa(n)d- et rapand- var. *ll.*; inde 1, 27, 72 -on [Mayhoff, prap(ri)adion vel prapriaron *codd.*]. cf. prapedion, prapidilon.

rapanus v. raphanus.

Spoth.

rāpātum: γογγυλωτόν GLOSS. a rāpum (rāpa), fort. neutr. adi. rāpātus, -a, -um pro subst.; cf. e. g. piperātus. significare vid. *escam adhibitis rapis confectam* (cf. *gr.* γογγυλός, γογγύλη). Breimeier.

***rapāx**, -ācis adi. a rapere (item EVTYCH. gramm. V 454, 2).

abbrev. *saepius* p. 76, 62 sq. NOT. Tir. 46, 57 -x. de *formis*: compar. -ior inde a Cic. Lael. 50 CATVLL. 25, 4, superl. -issimus inde a Ps. SALL. in Tull. 5 VAL. MAX. 1, 5, 8; voc. plur. -īs p. 76, 23. de *notione* (*adde* p. 77, 64): SYNON. Cic. p. 414, 11 avidus. cupidus. -x. avarus. sordidus. alieni appetens *eqs.* GLOSS. -x: ῥοπαξ. praedo. -em: violentum. GLOSS.¹ I Ansil. RA 136 sq. (cod. Paris.) -x: intemtans alieni. spoliator. *al.* legitur *rapacipue apud poetas inde* a PLAVTO, ENN., CATVLLO, LVCR., in *prosa orat. paucis locis apud* CIC., PS. SALL., VAL. MAX. et inde a SEN. *philos.* [prov. rabatz, *hisp. vet., port. vet.* rabaz, *port.* rapaz, ravaz,

roubaz, roaz. pro subst.: *hisp., gallaec.* arroaz, *port.* roaz 'species delphini'; *hisp., port.* rapaz 'famulus, minister', deinde 'adolescens, iuvenis' et *hisp.* rapaza, *port.* rapaça 'puella'. cf. M.-L. 7048 et Faré, Postille. Wartburg X 61. *Corominas-Pascual I 357. IV 777 sq. Machado³ V 39. 106. Schd.*] [*confunditur in codd.* c. capax OV. fast. 4, 566 EPICED. Drusi 387 LVCAN. 2, 406. *al.*]

i. qui rapit, rapere solet vel cupit. iuxta ponuntur voces notionis *afinis* e. g. avarus l. 27. 51. 55. *al.*, avidus l. 31. 49. 75, cupidus l. 56. p. 77, 10 nec non celer p. 77, 3. 73, velox p. 77, 69; opp. largus l. 52, liberalis l. 43, prodigus p. 77, 48. *accedunt voces cognatae* e. g. rapere, raptare p. 77, 1. 3. 28. *al.*, raptor l. 53. *accedit gen. rei raptae vel rapiendae* l. 57. p. 77, 31. 34. 78, 6. *al.* indicatur, quo quid rapiatur, per praepos. in c. acc. p. 78, 9, unde per ab p. 78, 17, cuius incommodo per in c. acc. l. 36. *gr.* respondet maxime ῥοπαξ, ceterum πλεονέκτης l. 53. 56. pro subst. masc. e. g. l. 23. 51 sq. 70; potius neutr. de animalibus p. 77, 23.

I respicitur qualitas animantium (sc. spectat ad eorum mores, animos *sim.*; maxime c. *notione cupiditatis in partem malam* [sed in bonam vel neutram sub Α1αβ et b et e. g. p. 77, 23. 31. 32. 39. 48. 53. 78, 17]; *apparet notio auferendi, removendi* e. g. p. 77, 1. 27): **A-es sunt ipsi animantes** (addidimus *periphraasin epicam* vis c. gen. p. 77, 27; *protopop.* v. sub II):

1 homines, dei eorumve coetus (v. etiam l. 73): **a usu communi**: **α in malam partem**: PLAVT. Men. 582 -es viri, fraudulentis, qui aut faenore aut periuuriis habent rem paratam. 1015 vos scelesti, vos -īs (-es *pars codd.* et *edd.*), vos praedones! Poen. 1385 leno, -em te esse semper credidi, verum etiam furacem (aiunt), qui norunt magis (*corr. Brix*; cf. l. 74 et TIB. 1, 5, 59 sagae praeepta -is [de eadem 48 callida lena]). Trin. 285 miscent mores mali: -x, avarus, invidus sacrum profanum ... habent, hiulca gens (*alii post invidus interpungunt*). CIC. Verr. II 3, 4 furem aliquem aut -em accusaris. 3, 94 improbi et -es magistratus in provinciis inserviebant publicanis (*item in vita publica*: PLIN. paneg. 41, 3 erant principes ... avidi et -es. SVET. Vesp. 16, 2. INTERPR. cod. Theod. 1, 16, 7 [antea: venales] si -es esse voluerint, gladio puniantur *officiales* [cf. l. 77, 47]). Pis. 66 quod vobis iste ... olim furunculus, nunc vero etiam -x ... esse videatur *eqs.* fam. 7, 3, 2 primum in ipso bello -es, deinde in oratione ... crudeles (*milites ut*: VAL. MAX. 1, 5, 8 -issimi victoris insolentiam. AMM. 22, 4, 7 ferox erat in suos ... miles et -x. cf. b *infra*). CATVLL. 25, 4 Thalle, turbida -ior procella, ... remitte pallium mihi meum, quod involasti. HOR. epist. 1, 14, 33 me scis immunem Cinarae placuisse -i (*item de amica sim.*: TIB. 2, 4, 25 dominam. OV. ars 3, 553. PORPH. Hor. carm. 1, 25, 1 meretricem). PROP. 4, 1, 83 felices (*Kidd, felices codd.*) ... Iovis stellas Martisque -is, ([*dissentiant docti, utrum gen. sing. an acc. plur., cf. var. l.* -es]. *item de deo*: SEN. Phaedr. 1152 nihil debes, *Athena*, patruo -i *Plutoni*). SEN. rem. fort. 16, 2 quam multas uxores ... videmus ... ex liberatissimis -issimas! TAC. hist. 1, 20, 1 cum -issimo cuique ac perditissimo ... sola instrumenta vitiorum manerent. SVET. Dom. 3, 2 inopia -x, metu saevus erat. LACT. inst. 5, 5, 10 ut ... essent *homines* ... tam -es quam lupi. FIRM. math. 6, 11, 9 *homines* -es et qui de rebus alienis varia mentis cupiditate pascantur. FILASTR. 108, 2 homines ... fuerunt ... a iuventute -es, vastatores ..., praedationi vacantes. AVG. beat. vit. 16 (*iuxta avidissimos, v. p. 101, 55*). gen. ad litt. 7, 10 p. 209, 10 *transferri post mortem* avaros in formicas, -es in milvos *eqs.* PS. AVG. serm. ed. Mai 60, 2 fiunt de gentibus christiani, de -bus largi *eqs.* EVSTATH. Basil. hex. 7, 3, 3 extitisti ... raptore -ior (*gr.* p. 153^a πλεονεκτικώτερος πλεονέκτου. cf. *Ambr.* hex. 5, 5, 14 avaro avarior). DRAC. laud. dei 2, 775 nos turba -x calcamus egenos ..., forsan spoliamus avari pauperiem. PALLAD. hist. mon. I 47, 17 p. 322^d pecuniae cupidi vel -es (*gr.* p. 139, 21 πλεονέκται). *al.* **β in bonam partem** (*quasi per paradoxon* VRAN.): PLIN. nat. 25, 4 omnium utilitatum et virtutum -issimi *Romani*. VRAN. epist. 8 *Paulus* fuit fidelis, ut Abraham, ... -x, ut Benjamin: rapuit enim divitibus, et pauperibus erogavit (cf. p. 77, 15 sq.).

b pro cognomine legionis XXI eiusve militum (*accedit fere numerus legionis*): **α in inscr.**: *variis* (abbrev. rapac CIL XI 707. *al.*, rapa INSCR. Dessau 9320, rap CIL XI 1196, 7. *al.*, ra CIL XIII 4623, 2 [a. 70/83]): CIL XI 7066, 3 (*saec. I¹*) leg(ionis) XXI -is. VIII 26475, 3 (a. 36/41). XI 1196, 7 (a. 69). V 5267, 4 (ca. a. 112). *al.* *laterculorum saec. I² impressorum* (v. *indicem formarum CIL XIII 6 p. 50 nn. 7-15. 18-25. 27*): CIL XIII 12310, 1 leg(ionis) XXI r(apacis). 12323, 2 leg XXI rap. *al.*

β apud rerum scriptorem: TAC. hist. 2, 43, 1 pro Vitellio *legio* unaetvicensima, cui cognomen -i (cf. *Plut. Otho* 12, 4 ἐπίκλησιν ... ῥοπαξ). 2, 100, 1 *legio* unaetvicensima -x. 3, 14, 1. 3, 18, 1. 3, 22, 2 -es atque [Italici, i. *milites leg. I Italicae*]. 3, 25, 2 -i legionis.

2 animalia (cf. B2): **a quaelibet** (*saepe in compar. vel imag.*; *homines animalia appellantur* l. 74. p. 77, 13 sq. 24): **α aves**: PLAVT. Persa 410 (*servus alloq. lenonem, cf. l. 24 sq.*) pecuniae accipiter (cf. p. 77, 4) avide atque invide, procax, -x, trahax! PLIN. nat. 10, 28 *milvum*,

[Harbsmeier]

-issimam et famelicam semper alitem, nihil esculenti rapere ... e funerum ferculis (MART. 9, 54, 10. AMM. 14, 4, 1 *Saraceni* m. -ium similes, qui ... *praedam* volatu rapiunt celeri *eqs.*; cf. p. 76, 51). APVL. met. 6, 6, 4 aquilas vel accipitres -es (6, 15, 1). LACT. Phoen. 72 (71 nocens animans) avis ... -x (PHYSIOGN. 16). AMM. 28, 6, 13 *Austoriani* ut -es alites advolarunt. SCHOL. Cic. Bob. p. 134, 24 (*ad Sest. 71*) direptores provinciarum ... volturios nominavit: -x animal et cruentissimum *eqs. al.* β lupus (belua PRVD.; v. *etiam l. 21. p. 76, 46*): HOR. epod. 16, 20 Phocaeorum ... civitas agros atque lares patrios ... apris reliquit et -bus l. Ov. trist. 1, 6, 9 ut ... -x stimulantem fame cupidusque cruoris incustoditum captat ovile l. ..., sic *eqs. (item in compar. : 4, 1, 79)*. SEN. Oed. 149 (*tempore pestis*) non lupos cervi metuunt -es. PRVD. perist. 5, 414 -em beluam (412 inmanem l.). *homines lupi appellantur*: HOR. carm. 4, 4, 50 cervi, l. praeda -ium, nos *Poeni Romanos* sectamur ultro. VET. LAT. gen. 49, 27 (cod. 100. *al.* = VVLG.) Benjamin l. -x est (*gr. ἄρπαξ. inde de Paulo apostolo [cf. p. 76, 58]*): TERT. adv. Marc. 5, 1, 5 HIER. epist. 38, 1 ARATOR act. 2, 485. *al.*) Matth. 7, 15 (cod. 4, 7, *sim. al. et VVLG.*) *falsi prophetae* veniunt ad vos in vestitu ovium, intus autem sunt l. -es (*gr. ἄρπαγες. pendent* AVG. serm. 46, 31 QVODV. cant. nov. 4, 13. *al.*) LACT. mort. pers. 52, 2 gregem *dei* ... vastatum a l. -bus. *al.* γ *cetera*: COLVM. 8, 17, 8 pelagios greges inertis mugilis et -is lupi (*de pisce ut*: SIDON. epist. 2, 2, 12 -issimi salares). 10, 322 *ne* formica -x populari semina possit. PLIN. nat. 11, 247 -bus unci *sunt ungues*, ceteris recti. CLAUD. 3, 261 *Stilicho* contra ... -em movit tela feram, i. *Rufinum* (capacem, ferocem, minacem *var. ll.*).

β *fabulosa*: CATVLL. 64, 156 quod mare ... *te* exiit ..., quae Syrtis, quae Scylla -x *eqs.*? (CVLEX 331 Ov. epist. 12, 123 met. 7, 65. *sim. de Charybdi*: SEN. Thy. 581). LVCR. 5, 397 Phaethonta -x vis solis equorum ... *rap* tavit. HOR. sat. 2, 2, 40 Harpyiis gula digna -bus (CLAUD. 26, 27).

B -es sunt res variae ad animantes artius pertinentes, eis insitae:

1 *incorporeae*: a *natura, ingenium, affectus* (cf. l. 51): CIC. Lael. 50 nihil est ... adpetentius similitium sui nec -ius quam natura. SEN. dial. 2, 9, 4 -issimis cupiditatibus. 12, 17, 4 beneficio ... -is ingenii (*i. studere volentis*) plus quam pro tempore hausisti (epist. 95, 36 ista tam -ia virtutis i.). b *actiones, munera sim.* (cf. *protopop. p. 78, 24*): PLIN. nat. 29, 21 ne avaritiam quidem *medicorum* arguam -esque nundinas (*i. mercaturam sim.*). AVR. VICT. Caes. 9, 12 fecere nomen plerique *praefecti praetorio* ... subiectum pessimo cuique et annonae specie -x. COD. Theod. 6, 35, 11 numerariorum ... -es quaestus. CAEL. AVR. acut. 3, 21, 215 Asclepiades ... affectans vomitum ex -i haustu transvorsatoris potionibus. MVTIAN. Chrysost. hom. 14, 4 p. 333^{med.} (*antea*: quae rapuimus, reddamus) excludere cogitationem -em (*gr. p. 115^{ext.} ἀρπακτικόν*).

2 *partes corporis hominum vel animalium (invidiae, sc. per proso-pop., l. 51)*: a *usu communi*; -es sunt: *manus* (*pro ipsis hominibus fere positae*): PS. SALL. in Tull. 5 lingua vana, manus -issimae, gula immensa (Ov. hal. 20 iam iamque m. *pisantium* timet illa *sepia* -is [*Sannazaro, rapetis cod.*]). SEN. dial. 9, 8, 8 -issimae. MART. 6, 49, 8 PRIAP. 52, 1. COD. Theod. 1, 16, 7 -es officialium m.). PRVD. cath. 7, 217 dextram ... laudis -em, prodigam pecuniae. *aliae partes*: SVLP. SEV. epist. 3, 7 -em ingluviem *mergorum*. ARATOR act. 2, 855 (*ad 20, 29; in imag.*) dente -i convenient ad ovile lupi. GILD. Brit. 21 chron. III p. 37, 17 (*in imag.*) invidiae -bus (ca- *var. l.*) unguis. b *technice -es sunt dentes primores, toueiz, praecisores*: VEG. mulom. 3, 1, 1 iumentum ... habet ... dentes XL, hoc est molares XXIV, caninos IV, -es XII.

II *respicitur qualitas rerum (sc. animantibus non insitarum [aliter sub IB]; saepe apparet notio [violenter] auferendi, e. g. l. 72. p. 78, 3. 8sq. 19. 23, unde intellegitur etiam notio celeritatis, sed vergere potest ad meram notionem q. e. vehementis, violentus; saepius per proso-pop., e. g. p. 78, 2. 19. 23. 24, ita ut accedere possit color cupiditatis [cf. p. 76, 17])*: A -es sunt res naturales: 1 *aquae* (cf. l. 27): ENN. ann. 302 Europam Libyamque -x ubi dividit unda (*maris ut*: Ov. met. 8, 551 *ne* te committe -bus u. SEN. Thy. 477 [*adynaton*] prius ... Siculi -x consistet aestus u. PRVD. cath. 5, 88 [*respic. exod. 14, 27sq.*] u. -x ut voret inpios. *aliter*: OPTAT. 7, 1, 39 -bus u. fluminum). LVCR. 1, 17 per maria ac montis fluviosque -is (VERG. georg. 3, 142 f. ... innare -is [*huc spectat GLOSS. IV 461, 18 -x: rapidus, velox*]). AVG. in psalm. 136, 3 [*in imag.*] in ... Babylonis f. ... turbulentiore et -iore. PRISC. periheg. 779). 5, 341 ex imbribus adsiduis exisse -es per terras amnes (PRVD. perist. 3, 189). Ov. fast. 2, 205 Cremeram ... -em (*item c. nomine fluminis*: 5, 89 Pont. 4, 10, 49. EPICED. Drusi 387 [*ca- var. l.*]). LVCR. 2, 406 velox ... Metaurus Crustumiumque -x [*ca- var. l.*]). *al.*) 4, 566 Ionium ... -x (*ca- var. l.*). SEN. Herc. O. 509 -em verticem (cf. GLOSS.¹ I Ansil. VE 402 vertex: locus in mari vel in flumine -issimus). Phoen. 71 hic -x torrens cadit. STAT. Theb. 4, 820 turbo -x. FRONTIN. aq. 73, 6 vis aquae -ior, ut ex largo et celeri flumine excepta, velocitate ipsa ampliat modum. *al.* 2 *ignis* (*addidimus montem, unde ignis erumpit, p. 78, 2, lapidem, qui ignem concipit, p. 78, 6*): CVLEX 103 Hyperionis ar-

dor ... qua iacit Oceanum flammās in utrumque -es (SEN. Herc. O. 121). AETNA 93 quo fervida motu aestuet Aetna novosque -x sibi congerat ignes (*i. cupida vastandi, vix ignium*). Ov. met. 8, 837 ut ... -x ignis non umquam alimenta recusat *eqs.* ([839 voracior]). ARNOB. nat. 7, 37 -ium alimentum ... i. FIRM. err. 15, 4). SEN. Med. 735 his *venenis* -x vis ignium ... inest. PLIN. nat. 37, 51 *chryseletrum* -issimum ignium, si iuxta fuerint, celerrime ardescens. 3 *venti* (cf. p. 76, 37): Ov. ars 1, 388 siquid ... creditur arti nec mea dicta -x per mare ventus agit (VAL. FL. 4, 606 ne ... -x ad litora puppem v. agat). SEN. nat. 5, 16, 5 cori violenta vis est et in unam partem -x. LVCR. 5, 595 avolsit laceros ... rudentes turbo -x (VAL. FL. 4, 262. DIOM. gramm. I 510, 10 [*in hexam.*]). cf. p. 77, 72). IVL. VAL. 3, 22 l. 488 venti spiritus vehemens et ... adeo [*procella*] (*del. Mariotti*) -x ortus est, ut ... tentoria ... convelleret.

B -ia sunt instrumenta: LVCR. 3, 650 rotas falcesque -es (*sc. quibus hostibus absconduntur membra corporis*). APVL. met. 6, 2, 5 currum -em, quo rapta est Proserpina. TERT. pall. 4, 1 in depilando unde apud ... hirsutos tam -x a culo resina, tam furax a mento volsella?

C -x est fortuna, fatum, mors (*addidimus bellum l. 24, quasi mortis causam*): HOR. carm. 1, 34, 14 hinc apicem -x fortuna ... sustulit. 2, 18, 30 -is Orci fine (cf. p. 76, 42 et TIB. 1, 3, 65 -x mors). SEN. Herc. O. 107 quisquis sub pedibus fata -ia ... posuit (VAL. FL. 5, 2 morbis f. que -bus Idmon labitur [5 rapto ... Idmone]). cf. SEN. Phaedr. 467 mundi parens, cum tam -es cerneret Fati manus, ut *eqs.*) SIL. 11, 568 (*verba Hannonis pacem suadentis*) liceat non exhaurire -is impensis belli vacuatos saepe penates.

adv. rapāciter. i. q. modo rapaci; respicitur actio: hominis avari: SCHOL. Cic. Bob. p. 145, 25 insimulat eum Vatinius sordide et -r Puteolis esse versatum, cum sibi officium ... ad fructum avaritiae ... converteret. fluminis vehementis: AVG. in psalm. 103, serm. 3, 4 l. 18 strepitus aquae ... tam -r fluentis, ut animal timidum non audeat accedere et bibere.

deriv.: rapacida, rapacitas. cf. Onom. Harbsmeier. ?rape: thera GLOSS.¹ I Ansil. RA 138. obscurum; an imperat. verborum q. s. rapere et ῥαπῶν? Bl.

?rapha notione q. e. rapum (rapa) con. Polara VIRG. gramm. epit. 10, 8, 2 l. 178 L., dub. an recte (v. sub ropha).

raphaluth. vox obscura significans signum quoddam zodiaci: VIRG. gramm. epit. 4, 12, 2 l. 251 L. apud Graecos signa sedecim habentur, quorum sunt nomina ... taminon, -h et cetera (-lut, rappaloth *var. ll.*).

raphana (raf-) v. raphanus. Breimeier.

raphanelaeum, -ī n., ῥαφανέλαιον. i. q. oleum raphaninum: VITAE patr. 5, 4, 59 erat ... vasculum pendens, in quo erat modicum mellis, et aliud, in quo erat (-um), et fetebat, quod tantum ad lucernam proficeret; erravit autem frater cenam parans, et pro melle de -o misit in pulmentum (i. gr. 4, 72 ἔλαιον ἀπὸ λιννοσπέρομου, unde Paschas. verba patr. 3, 5 oleum de lini semine expressum).

[raphanida (raf-) v. l. 67.]

raphaninus, -a, -um, ῥαφάνινος (quod infra gr. resp.). scribitur raph- in ostraco l. 54, EDICT. imp. Diocl. et codd. PLIN. nat., ceterum raf-. [variat in codd. c. raphanus l. 56. 63 bis (dub., an recte restit. infra p. 80, 20).]

1 oleum -um, i. ex raphano (sc. ex eius semine) confectum (o. subauditur l. 55sq. 59 [*in var. l.*]; de re cf. l. 41. p. 80, 14sq.): CORP. epist. lat. 75, 8 (*in ostraco ex Thebaide; saec. I med.*) ut mittas mi o. ... sive (cic)inum sive -um. PLIN. nat. 23, 94 -um pthiriasis ... tollit *eqs.* (*inde* 1, 23, 49 -o [raphano *var. l.*]). EDICT. imp. Diocl. 3, 4 L. olei -i. CASS. FEL. 28, 10 o. -um cum aceto ... commisceat et fervefactis uteris (*ad passionem aurium ut* 28, 14). DIOSC. 1, 40 p. 25, 5 de radice: -um oleu(m) (*var. l. de -o: -u oleo*) conficitur sic: semen rafani limpidum sumis ...; facit pediculosis ...; Aegyptii id cibis admiscunt. 1, 41 p. 25, 13. ORIBAS. eup. 2, 1 A 40 add. Aa p. 441 habrotoni cinis adhibetur cum o. subtili aut cicino vel -o. syn. 2, 2 La p. 94, 15 (= Aa p. 94, 16) calefacit oleus -us (oleo -o aut oleum raphanus alii codd.). 2, 50 Aa p. 116, 13 o. -um (oleus raphanus La, o. -us aut o. -o alii codd.). 2 semen -um, i. ad raphanum pertinens: EDICT. imp. Diocl. 1, 33 L. s. -i tantum.

raphanis (raf-), gen. pl. ῥιδῶν f., ῥαφανίς. de mensura ambigua v. Athen. dipn. 2, 48 p. 56^e. [e con. dub. Oder CHIRON 252 ex raphanida agrea (quasi e forma -ida, -idae; extra fida a. codd., ex stafida a. Heraeus apud Niedermann; deest Veg. mulom. 2, 6, 7).]

i. q. ῥαφανίς, radix herba (v. p. 46, 1sq.): CASS. FEL. 1, 17 vomitu ex radicibus uteris, quem Graeci dia -on, vocant, hoc est radices purgatas ... comedendas dabis (i. diaraftinidon, diafaradon *var. ll.*; cf. p. 80, 45). ORIBAS. syn. 2, 15 La p. 102, 1 desiccant ramnus, -is *eqs.* (Aa p. 101, 22 raphanus, gr. ῥαφανίς). 4, 13, 6 La p. 13 minus nutriunt brassica ..., -is *eqs.* (Aa p. 12 b., raphanus, codd. gr. ῥαφανός vel ῥαφανίς).

raphanītis f., ῥαφανίτις (quod apud Graecos legi non vid.). *genus iridis herbae (cuius radix raphano similis est; v. André, Les noms de plantes, 1985, 215):* PLIN. nat. 21, 41 -is a similitudine raphani (sc. appellata; v. vol. VII 2, 380, 49 sqq.).

✱ **raphanus** (-os), -ī m. vel f., ῥαφανός. scribitur raph- in cod. ant. M PLIN. nat. 12, 33. 105. 15, 30 et in multis recc., tamen praevalent scriptura raf- (quam solam habent e. g. codd. La, Aa ORIBASII), nota ravel. 73; in var. ll. occurrunt rapa- COLVM. 12, 33, 1. PLIN. nat. 17, 239 (ubi et rapi-). al., rhaps- ibid. 17, 240 (-pha- 36, 79), -fi- 20, 27. al., -pho- 31, 65. *genus masc. apparet saepe apud PLIN. nat. (sed nom. sing. fem. -os l. 68), postea rarius, fem. (sec. gr.) p. 80, 25. al. et e. g. GARG. MART. 1, 1 (3 mixta ... sola eqs.). SER. med. 371 cocta (sed masc. 1060 edendum). PLIN. med. 3, 37, 3 sativa. de formis: praeter decl. lat. sollemnem exstat forma graeca nom. sing. -os l. 68 (fem.) et in var. l. Ps. DEMOCR. med. 99, 2 (an etiam acc. plur. -us p. 80, 43?); ceterum trad. acc. sing. -o PLIN. phys. Sang. p. 212 l. 13 nec non formae heteroclit. partim ad genus fem. vel neutr. pertinentes, sc. sing. nom. -a l. 57. 72sq., -um in var. lect. p. 81, 4, plur. nom. -a in var. l. PLIN. med. 2, 12, 1, acc. -as GALEN. ad Glauc. 1, 4, 6 cod. Montepess. fol. 143^r (-os cod. Cass. p. 57^b, -um ed. fol. 249^v), abl. -ibus in var. l. Ps. DEMOCR. med. 2, 3. de notione v. sub IB. legitur in orat. soluta inde a CATONE (quem citat VARRO) et COLVM. (vocem frequentant PLIN. nat. [44^{ies}] et medici, imprimis ORIBAS., sed deest CELSO, SCRIB. LARGO), in versibus apud CATVLL. p. 80, 12, SER. med. (septies) et MARCELL. med. carm. 36. [it. rafano, it. sept. ravano, francog. vet. ravene, rafle, rec. rave, prov. rafe, rave, cat. rave, hisp. rábano, port. vet. rãbão, rábano. cf. M.-L. 7051 et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3195. 3212. Cortelazzo-Zolli² 1310. Wartburg X 63sq. Coromines VII 139sq. Corominas-Pascual IV 742sq. Machado³ V 28. Schd.] [variat in codd. c. raphaninus p. 78, 50; falsa var. l. pro lapathum PLIN. nat. 19, 184; e con. dub. VIRG. gramm. epit. 10, 8, 2 l. 178 L. -o oleo (v. sub ropha); contextu caret INSCR. Hisp. Epigr. 1999 n. 490 rapani (?).]*

nomen est variarum herbarum (maxime, ut vid., herbae q. d. 'Raphanus sativus' L., v. IB1 et IIA; aliarum sub IB2 et 3, IIB). rem fusius tractant PLIN. nat. 19, 78sq. 20, 22sq. (inde 1, 20, 13 medicinae ex -o sativo). GARG. MART. med. 1 DIOSC. 2, 96. GALEN. alfab. 231 (de -o); v. etiam André, Les noms de plantes, 1985, 215sq. gr. respondet ῥαφανίς saepe, e. g. l. 65. p. 80, 33. 42. 44sq. 74, ῥαφανός (quae vox et radicem herbarum et brassicam significare potest) passim sub IIB, praeterea l. 47. 71. p. 80, 26 (in var. l.). 54. 59. 65. accedunt adi. genera definitiva sativus l. 13. 35 (sine subst. Plin. nat. 20, 23), agrestis, agria sub IB2 et 3, silvestris ibid. (cf. l. 48. 50), alia varia sub IA. apponitur oleum p. 78, 62sq. 80, 18 (e con. dub. l. 30). iuxta memorantur herbae similes (q. d. brassicaceae), sc. napus sub IIB2, et hoc et rapum saepius sub IIA1 et 3, brassica p. 78, 75, 80, 7. 55, caulis p. 80, 34. 81, 12, sinapi p. 80, 75.

I de generibus distinguendis et describendis: A enumerantur genera complura: PLIN. nat. 19, 80 genera -i (Theophr. hist. plant. 7, 4, 4 τῆς ... ῥαφάνων [i. brassicae]) Graeci fecere tria foliorum differentia: crispis aliae levis et tertium silvestre ...; (81) nostri alia fecere genera (i. radices herbae): Algídense ..., alterum ... Syriacum ...; (82) etiamnum unum silvestre Graeci cerain vocant, Pontici armon, alii leucen, nostri armoraciam eqs. (l. cf. gr. ibid. 9, 15, 5 ῥαφανὸν ἀργίαν, ... κερδαίν).

B -us idem significare ostenditur atque aliae voces: 1 radix (cf. p. 25, 4sq. 46, 1sq.; de iunctura -i radix v. p. 46, 29sq.; vario modo in contextu accedit e. g. p. 80, 6. 8): THEOD. PRISC. log. 76 radices, quas -os appellamus. MARCELL. med. 9, 13 et 19, 53 v. p. 46, 39. 40. GALEN. alfab. 231 v. p. 81, 3. ISID. orig. 17, 10, 10 -um Graeci, nos radicem (v. p. 46, 13). GLOSS. -us: r. hortulana (-a: r. hortulana). -os: r., set ortulanas).

al. 2 armoracia (v. etiam l. 50; 'Raphanus landra' Moretti esse vid.; accedit adi. agrestis l. 63, silvestris l. 59): PLIN. nat. 20, 22 -um et silvestrem esse diximus (sc. l. 50): laudatissimus in Arcadia ..., utilior urinae dumtaxat ciendae, cetero aestuosus; in Italia et armoraciam vocant. PALLAD. 11, 11, 4 mense Octobri armoraceam seremus vel transferemus ad culta ...; nam haec agrestis est -us. DIOSC. 2, 96 p. 217, 23 genus -i, quod ... Latini emoracium (i. armo-) dicunt, folia similia nostrae -o sativae habens eqs. (gr. 2, 112, 2 ἢ ... ἀργία ῥαφανίς ἢν Ῥωμαῖοι ἀμοροάκιον καλοῦσι [v. app. crit.]). 3 apios (-us) vel ischas sim. ('Euphorbia apios' L.; accedit adi. agrestis l. 71, agria l. 68, silvestris l. 69): PLIN. nat. 26, 72 apios ischas sive -os agria, ...; radix cepae, sed amplior, quare quidam -um silvestrem vocant eqs. (l. inde etiam 1, 26, 46; Theophr. hist. plant. 9, 9, 6 ἢ ... ἰσχὺς ἢ ἄπιος tantum). DIOSC. 4, 170 p. 85, 12 apiu aut (i)scada ... aut -u agreste, ... dicunt; hastas habet ... iuncos eqs. (l. gr. 4, 175 ῥαφανὸν ἀργίαν). GLOSS. III 591 itia: -a (613, 11 icia id est -a. 625, 32 i. id est ravana. de forma itia sim. fort. per confusionem c. voce q. e. ἰσχίως orta v. André, Arch. Lat. Med. Aevi 26, 1956, 208).

II quaelibet exempla: A usu sollemni i. q. radix herba

('Raphanus sativus' L.): 1 respicitur satio, cultura sim.: CATO agr. 6, 1 ager si nebulosus est, rapa, -os ... seri oportet ([inde VARRO rust. 1, 23, 7 PLIN. nat. 18, 163]. 35, 2 v. p. 91, 50. PLIN. nat. 19, 83 PALLAD. 4, 9, 5. cf. COLVM. 11, 3, 47 [-i, [om. cod. A] radix bis anno recte seritur). COLVM. 11, 3, 59 napus et rapa duas sationes habent et eandem culturam quam -us (postea: radices Syriacae). 11, 3, 62 (iuxta rapae semina et napum). PALLAD. 2, 14, 3 (v. p. 37, 39). 2, 14, 4. 9, 5, 3 in hortis -um ... sicut brassicam constat esse vitibus inimicum (-cam var. l.; 9, 5, 1 et 2 radices [v. p. 46, 11], quas a -o distingui putat André, L'alimentation, 1981, 17, dub. an recte; de re cf. p. 81, 10sq.).

2 respicitur usus: a varia exempla: CATVLL. 15, 19 te attractis pedibus patente porta (i. podice) percurrent -ique mugilesque, si puerum meum stupraveris (de re cf. e. g. Aristoph. Nub. 1083 ῥαφανιδώδη). PLIN. nat. 15, 30 plurimum ... in Aegypto e -i semine (sc. fit oleum, ut: CASSIAN. conl. 12, 8, 4 ex -i linqie seminibus. PALLAD. hist. mon. II 6 p. 352^A de semine -orum. adde p. 78, 59). 20, 25 inposito ... -o scorpiores moriuntur. ITIN. Anton. Plac. rec. A 40, 5 mulieres portantes ... ampullas cum -o oleo, ... unguebant ... capita nostra (l. rafanoleo var. l.; lect. trad. def. Svennung, Unters. Pallad., 1935, 267sq. coll. oleum nardum vol. IX 1, 56, 17sq.; rafan(in)o o. Geyer praeter necess.).

b in cibis: COLVM. 12, 33, 1 (si huc spectat) scillam ... secato quam tenuissime, sicut -i radicem. PLIN. nat. 19, 86 Delphis ... ceteris cibis praelatus -us (v. vol. II 1942, 67). 36, 79 in -os ... tot talenta erogata sunt eis, qui pyramidas struxerunt (cf. Herodot. 2, 125, 6 οὐμαίην). DIOSC. 2, 96 p. 217, 12 -us commesta ventrem inflat eqs. (gr. 2, 112, 1 ῥαφανίς, var. l. ῥαφανός [cf. gr. Vind. ῥαφανός κηπαία]). APIC. 3, 14 -os cum piperato inferes. ORIBAS. syn. 4, 13, 6 Aa p. 12 (v. p. 78, 75). al.

c in medicina (cf. PLIN. nat. 19, 87 scripsit ... Moschion medicus Graecus unum de -o volumen): a illustrantur -i vires, virtutes: PLIN. nat. 20, 28 acrior -i medicina. 25, 59 dissectis -is inserere helleborum rursusque conprimere -os, ut transeat vis acrior. GARG. MART. med. 1, 1 -o calidam inesse virtutem. HIPPOCR. vict. 2 l. 382 -i humectant dispergentes flegmata austeritate sua (gr. 2, 54, 2 ῥαφανίς). Ps. DEMOCR. med. 99, 2 (inter ea, quae siccae sunt virtutis) -us, caules eqs. ORIBAS. eup. 2, 1 P 1 La (= Aa) p. 500 -us calefacit nimis et valde desicca[n]t (gr. ῥαφανίς). al.

β indicator, quid -us efficiat, quibus passionibus medeatur: ① in curatione hominum: A esui vel potui datur (maxime radix, sed hic illic etiam semen, cortex, folia, succus): ad vomitum provocandum: PLIN. nat. 31, 65 medici -os supermandi ex mulso aceto iubent, ut ad vomitiones revocent. Ps. HIPPOCR. ad Antioch. vers. α 3 minutatim -i radices, manducare eqs. (l. gr. p. 70, 7 ῥαφανίδας). CAEL. AVR. chron. 1, 1, 29. ORIBAS. eup. 1, 9, 15 Ab p. 414 qui vomere volunt, in cena -us comedant et cepas eqs. (gr. ῥαφανίδας). syn. 5, 53, 33 Ab p. 94 cum -is vomica provocabis (gr. διὰ ῥαφανίδων). al. cetera exempla: PLIN. nat. 20, 24 ad tussim ... -os prodest (ess)je[t] cum melle (-us trad.; textum corr. Mayhoff]. SIM. e. g. GARG. MART. 1, 9 semine -i ... tussis arcetur. SER. med. 294). SER. med. 371 si referetur pectore sanguis, ... -us ... cocta iuvabit. PLIN. med. 2, 12, 1 ad tineas ventris -i decoquantur ex aqua ad tertias eqs. MARCELL. med. 30, 57 -um ex pipere et lini semine si quis ieiunus manducaverit, ... bilem expressam inhibebit (inde PLIN. phys. Bamb. 88, 17 -u, lini seminis et piper. al.). ORIBAS. eup. 4, 100, 10 La p. 611 (ad ictericos) -us cum radice[s] et foliis tritus et succus ... in potionem datus (sim. Aa; gr. 4, 98, 10 ῥαφάνων). syn. 4, 1, 2 La (= Aa) p. 2 extenuant -us, brassica (gr. ῥαφανίδες, κρομβαι). al. ② illinitur, imponitur, infunditur sim. (radix ut amuletum gestatur l. 57): PLIN. nat. 20, 24 adligato -o (v. app. crit.) aquam foliis eius decoctis bibere ... contra pthirias. 20, 27 (ad alopeciam) Hippocrates iubet capitis mulierum defluvia perfricari -is (morb. mul. 2, 189 ῥαφανὸν). 20, 28 aurium gravitati sucum -i instillantur medici. 22, 125 aerina farina ... purgat ... gangraenas cum -o et sale. 23, 16. SER. med. 822 (ad morsum) cortex -i ... medetur, si trita ... fuerit circumlita. PLIN. med. 3, 30, 1 recenti livori cortex -i ... imponitur. THEOD. PRISC. eup. faen. 33 (ad passiones oculorum) -orum cortex. ORIBAS. syn. 1, 19, 16 La p. 68, 22 clysteres ad mortales fungos: ... -i succus eqs. (sim. Aa; gr. ῥαφάνων). al.

③ in curatione animalium: CHIRON 768 equa vermes si habuerit, in verginale premito ei -os. VEG. mulom. 1, 45, 2 seminis -i tantum (3, 10, 2). 2, 6, 4 accipiet cum nitri pulvere folia -i conspersa (Chiron 251 f. radices). 2, 129, 8 tussienti decoctos -os ... propinaverunt.

3 respicitur forma, natura sim.: PLIN. nat. 18, 130 rapum silvestre, in longitudinem radice procurrente, -i similitudine eqs. (cf. Theophr. hist. plant. 7, 6, 2 τῆν ῥίζαν ... ῥαφανιδώδη). 19, 78 cortice et cartilagine constant -i (cf. 19, 98 aliquis [dat. plur.] ex cortice et carne constant radices, ut -o, rapis [Theophr. hist. plant. 1, 6, 7 ῥαφανιδών]). 19, 119 semina in folliculo sunt -is (-o var. l.), sinapi, rapo; nudum semen est coriandri eqs.

(Theophr. hist. plant. 7, 3, 2 ῥαφανίς). 20, 21 genus *naporum* ... et -o et rapo simile (inde GARG. MART. med. 34, 5). al. GALEN. alfab. 231 (de -o) [-us, ...], quae herba radix appellatur, radicem habens similem rapae, sed longiorem (I cod. Lucc., edd. vet.; -u(m) codd. Palat., Paris.).

B usu laxiore vel neglegentiore i. q. brassica (sc. 'Brassica oleracea' L.; placuit huc locos PLIN. nat. tantum trahere, ubi vocem gr. q. e. ῥαφανός hoc sensu adhibitam vertit [v. etiam p. 79, 47]; fons est fere Theophr. hist. plant.): **1** varia exempla: PLIN. nat. 11, 112 insidet hic ros -i folio primo vere eqs. (Arist. hist. anim. 551a15 ἐπὶ τῆς ῥαφάνου, ἣν καλοῦσι τνεξ κρόμβην). 17, 239sq. quorundam natura ... laedit odorum aut suci mixtura, ut -us et laurus vitem ...; (240) hinc sumpsit Androcydes medicinam contra ebrietates -um mandi praecipiens; vitis odit et caulem et olus omne eqs. (gr. 4, 16, 6 bis; de re cf. p. 80, 7 et v. André, ed. 1964, ad 19, 87). 19, 98. 122 bis (gr. 1, 6, 6. 7, 2, 4 bis). al. apud eundem. **2** accedit, quod vox gr. ῥαφανίς per napus vertitur (cf. vol. IX 1, 49, 65sq.): PLIN. nat. 19, 117 (gr. 7, 1, 3). 19, 177 innascuntur naxis culices, -o urucae et vermiculi (gr. 7, 5, 4 ταῖς μὲν ῥαφανίσι ..., τῇ δὲ ῥαφάνῳ). 19, 183 (gr. 7, 5, 3).

raphe f. pl., ῥαφαί. est nomen cuiusdam instrumenti medici ad iungendum, complectendum apti: GLOSS. III 207, 48 (in cap. de ferramentis medicinis) rafe: fibul(a)e. vix apparet, auctor glossae utrum instrumentum ferreum intellexerit (sicut auctor glossarii), an fila, quibus vulnus sim. consuitur; de re v. e. g. Benedum, RE suppl. 12, 372sq.

raphem (-en) et **rathem**. subest vox hebr. רָחַם. nomen arbusculae cuiusdam: forma -ph-: VET. LAT. III reg. 19, 4 (cod. 91. 94. 95) sedit Helias sub virgultis -em (-en cod. 92; gr. ραθμεν [ραθμ ἔν Rahlfs, ραμαθ, ραθμεν var. ll.], Vulg. unam iuniperum). forma -th- (quae voci hebr. melius respondet; respic. idem locus bibl.): HIER. sit. et nom. p. 147 l. 14 -em, pro quo Aquila interpretatur ἄρκενθον, id est iuniperum, Symmachus umbraculum.

rapī v. etiam rabi-.

rapīcus, -a, -um. a rapum (rapa). [langob. raviša 'holus betae'; raet. centr. viša 'pars viridis betae sim.'; it. sept. ravizza, pedem. ravisa, venet. (Venetiae) ravitse, raet. occ. (Engadin) ravitscha, raviša, or. ravitsa 'napus, folia napi sim.'; raet. centr. raicia 'lapsana'. cf. M.-L. 7052 et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3213. Cortelazzo-Zolli² 1326. Kramer V 455sq. Schd.]

i. q. ad rapum pertinens: CATO agr. 35, 2 coles -i (v. p. 91, 50). 134, 1 (inter fruges) far, triticum, hordeum, fabam, semen -um. neutr. vel masc. pro subst. (potius de frondibus quam scapis, cauliculis): PLIN. nat. 18, 127 quadripedes et fronde eorum raporum gaudent, et homini non minore -orum (rapac-, rapat-, raparum var. ll.) suis horis gratia quam cymarum, flavidorum ... vel maiore quam virentium.

rapidē v. rapidus.

?**rapidīnus**, -a, -um. a rapidus, si recte legitur. i. q. rapax: CASSIOD. Ios. antiq. 17, 169 p. 494 Herodi aegrotō numquam satietas ... [-is, incitata(m) faucibus valebat implere ingluviem (I cod. unus sec. Niese in app. crit. gr., unde Bulhart, Wien. Stud. 67, 1954, 148; rapidis alii codd., rabidis ed. 1524, gr. aliter; cf. loc. geminum p. 6, 22). Breimeier.

rapiditās, -ātis f. a rapidus. [e con. p. 83, 68.] i. q. status rapidus: **1** vigente vi rapiendi respicitur motus fluminum: CAES. Gall. 4, 17, 2 summa difficultas faciendi pontis proponebatur propter latitudinem -em altitudinemque fluminis (civ. 1, 62, 2 cum altitudine aquae tum etiam -e f.). FRONTIN. strat. 1, 6, 2. MART. CAP. 1, 14 festinata ... -e praecipites ... cursus (postea: celeritate). 1, 15 diversa undarum violensque -s (postea: rapidis turbinibus).

2 mera notione celeritatis respicitur motus: a animantium: AMM. 31, 2, 8 (si recte con.) Huni discurrunt nec invadentes vallum nec castra inimica pilantes prae nimia [-e cernuntur] (Valesius, edd. plerique, alii alia; parit [vel parte] decernuntur codd.). SIDON. epist. 2, 12, 1 remiges ea -e praetervolant amnis adversi terga, qua deflui. metonymice: MART. CAP. 2, 101 aetherii verticis pinnata -s (i. Mercurius). b machinae caelorum: MART. CAP. 9, 921 machinae obeuntis ipsa -s.

rapidō v. p. 87, 47.

rapidulus, -a, -um. a rapidus demin. i. q. (paulum) rapidus: MART. CAP. 8, 804 Silenus repente ... stertens ranae sonitum desorbentis increpuit; ... -i sonitus raucitate concussi ... divi eqs. Breimeier.

***rapidus**, -a, -um. a rapere (sc. act.; sed a rapī derivat Leumann, Gramm. 1977, 329). de origine: SCHOL. Verg. Bern. georg. 1, 424 v. p. 84, 39. ISID. orig. 10, 237 -us, velox pedibus. NOT. Tir. 46, 59 -um. compar. -ior CVRT. 4, 9, 18 AMM. 23, 4, 15 AMBR. Nab. 12, 52. al., superl. -issimus CAES. civ. 1, 50, 3 OV. met. 7, 216 GERM. 6 SEN. epist. 70, 2. al. (cf. tam -us SIL. 7, 668, nimis -us PAUL. NOL. carm. 27, 12). de notione (cf. praeter SCHOL. ad suos locos allata etiam p. 82, 43, 84, 53 et ISID. supra): GLOSS. -us: ταχύς, ἄρπακτικός, velox, celer. velox,

concitus. -um: rapacem, violentum. sim. al. legitur in versibus inde a PLAVTO, ?PACVV. (v. p. 87, 52), ACC., CIC., CATVLLO, LVCR. (frequentatur e. g. a VERG., OV., SIL.), raro in prosa orat., sc. fere singulis binisve locis apud CIC., CAES., LIV. (quater), SEN. rhet., VAL. MAX., SEN. philos. (13^{ies}), PLIN. nat. (sexies), QVINT., TAC. (ter). al. [val. vet. rapād (Cioranescu, Dicc. etim. rumano, 1966, 696), rec. repede 'celer vel clivusus'; it. rapido, ratto, abrut. ratte, francog. vet. rade, reve, cat. rabeu, hisp. raudo 'concitatus, vehementis sim.' (praecipue de aquis vel de equis), addas it. rapida, ticin. (Arbedo) ravia 'pars fluminis rapidissima' (cf. l. 50); it. ripido (cf. rīpa), langob. rat, sard. centr. rattu 'abscisus, clivusus'. cf. M.-L. 7054 et Faré, Postille. Tiktin-Miron³ III 324. Battisti-Alessio V 3207sq. 3212. 3260. Cortelazzo-Zolli² 1320. 1325. 1387. Wagner II 339. Wartburg X 66sq. Corominas-Pascual IV 781sq. Schd.] [confunditur in codd. passim cum rabidus (falso trad. e. g. SIL. 11, 87. EPIST. pontif. 386 Conc.⁵ I 2 p. 89, 28 [corr. sec. gr. I 1, 7 p. 130, 23 λυσσοδῶς]. GLOSS. IV 315, 52. 560, 18), ceterum e. g. cum trepidus p. 83, 56. 85, 34. al. (cf. p. 83, 39); falso trad. PLAVT. Trin. 680 (v. p. 93, 2). TAC. hist. 2, 54, 2 -um (editur raptim in vel rapide in); loco corrupto PACVV. trag. 333 CVLEX 371; e suppl. dub. CARM. de bell. Aeg. frg. 8, 1.]

significatur is qui rapit, sc. secum trahit, aufert vel violat, et inde qualitas rapientis, sc. celer, velox. accedit gen. rei raptae l. 35. p. 84, 43 (quam struct. agnoscit PRISC. gramm. III 216, 13), abl. respectus l. 48. p. 85, 57. 72 (fort. et p. 83, 12), praepos. ad p. 87, 22, per p. 85, 53, inf. p. 86, 7; pro subst. fem. l. 48, neutr. p. 83, 74. 86, 22. 87, 44; abl. -o pro adv. p. 87, 47. infra hic illic contulimus adi. rabidus, cuius usus saepe certa ratione distingui non potest, et rapax, quod partim pro syn. adhibetur.

I vi originaria rapiendi adhuc vigente vel sublucescente:

A praevalente respectu auferendi, secum trahendi, arripiendi sim.: **1** corporaliter respiciuntur: a fluctus, meatus (in imag. l. 32. 60. 72; cf. rabidus p. 6, 49sq., rapax p. 77, 59sq.): a de fluminibus sim. (per enallagen de rebus illuc pertinentibus l. 46): PLAVT. Bacch. 85 (in imag.) -us fluvius est hic, non hac temere transiri potest (Men. 64sq. quidam ingressus f. -um ..., -us ei ... subduxit pedes. VVLG. Dan. 7, 10 [in visione] f. igneus -usque. al.). CATVLL. 64, 395 -i Tritonis era, sc. Minerva (item iungitur c. fluminis nomine: VERG. ecl. 1, 65 -um [-cretae] ... Oaxen [gen. rei raptae, vix Cretae insulae]. Aen. 5, 261 apud -um Simoenta. catal. 9, 52 aurea ... -i flumina ... Tagi. HOR. carm. 4, 14, 46 -us Tigris. et saepius). LVCR. 1, 14 ferae pecudes ... -os tranant amnis ([17 fluvius ... rapacis]. al., v. vol. I 1946, 67sq., ubi deelas locos LVCR. 4, 21 et TIB. [v. enim infra l. 53. 60], addas e. g. CVLEX 278). CAES. civ. 1, 50, 3 -issimo flumine opera perficere (al., v. vol. VI 1, 959, 53sq.). VERG. Aen. 2, 305 cum ... -us (rab- V) montano flumine torrens sternit agros ([cf. GLOSS.¹ I Ansil. RA 149 -us t.: vehemens fluvius factus de pluvia]. SEN. Herc. O. 1037. clem. 1, 6, 1 quotiens aliquid obstitit, quod cursum eius turbae velot t. -i moraretur. al.; cf. p. 83, 69). SEN. nat. 4, 2, 6 inter -am insaniam Nili et reciprocos fluctus volutari (per enallagen ut: epist. 120, 7 in illo -o alveo fluminis. LACT. inst. 6, 3, 3 viam vitorum praecipitem, ... gurgitibus intercisam vel torrentibus -am). al. fem. -a pro subst. (si recte suppletur intellegiturque): CIL XIII 11537 (prope Confluentes; a. 371?) (in) summa -a (burgum ...) fecit (legio quaedam?) (sunt qui -a pro nom. propr. accipiant, sed cf. l. 9). β de undis, verticibus, aquae cursu sim. (hyperbolice de sanguine l. 68): ACC. trag. 297 apud abundantem antiquam amnem et -as undas Inachi (LVCR. 4, 421 in -as amnis ... u. OV. am. 3, 6, 51 met. 7, 6, 9, 104. PANEG. in Mess. 193 -as ... maris ire per u. [cf. 194 freta]. SEN. Phaedr. 6. al.; cf. p. 6, 51). CIC. Arat. frg. 8, 1 has stellas inter, veluti -o cum gurgite flumen, torvus Draco serpit ([I cf. gr. 45 οἷη ποταμοῖο ἀπορρώξ, Germ. 48 abrupti fluminis instar]. al., v. vol. VI 2, 2361, 67sq., ubi addas e. g. CVRT. 4, 9, 19). CATVLL. 70, 4 mulier cupido quod dicit amanti, in vento et -a scribere oportet aqua ([cf. Prop. p. 99, 40]. TIB. 3, 10, 8 [in imag.] quicquid triste timemus, in pelagus -is evehat amnis a. [rab- var. l.]. OV. am. 2, 4, 8 vitiis meis auferor ut -ā concita puppis a. al.). VERG. Aen. 1, 117 illam navem ... -us vorat aequore vertex (7, 31 fluvio Tiberinus amoeno v. -is ... in mare prorumpit. SEN. Ag. 559 CVRT. 9, 4, 11. al.). 12, 523 amnium decursu -o de montibus altis. CIRIS 233 tempore nocturno -os etiam requiescent flumina cursus (PLIN. nat. 31, 1. IVST. 44, 1, 7 c. amnium non torquentes -ique, ut neceant, sed lenes). HOR. carm. 1, 12, 9 -os morantem Orpheia fluminum lapsus celerisque ventos (SIL. 15, 238). LVCAN. 7, 176 ire per Ossaeam -us Boebeida sanguis visus est (CLAVD. 7, 101 amnis turba ... cadentem staret, ni -us iuvisset flumina s.). VAL. FL. 1, 291 Phrixus -o ... concitus aestu (AVIEN. orb. terr. 398. cf. p. 83, 3). SIL. 11, 478 cum -i caput Orphei a cervice recisum portarent fluctus (BOETH. cons. 1 carm. 5, 46 -os ... f. fortunae [rab- var. l.]). al. γ de maribus, fretis (cf. p. 84, 18): CATVLL. 63, 16 (Attis ad socios) -um salum tulistis truculentaque pelagi. 64, 358 unda Scamandri, quae passim -o diffunditur Helleponto (LVCAN. 2, 675 fretum -i super

H. AVIEN. orb. terr. 968). LVCR. 1, 720 angusto ... fretu -um mare dividit ... oras Italiae a finibus Siciliae (AETNA 494 -um ... m. [-o Schwartz, ut c. aestu iungatur]. TIB. 1, 2, 42 [rab- Itali]. PANEG. in Mess. 126 -um placidis ... m. constitit undis. al.). VERG. Aen. 11, 627 pontus nunc ruit atq. terram ..., nunc -us retro atque ... resorbens saxa fugit (AVIEN. orb. terr. 904. respicitur P. Euxinus: SEN. nat. 4, 2, 29 P. in inferum mare adsidue fluit -us. PRISC. periheg. 763 [rab- var. l.]). OV. epist. 7, 142 in -o ... fretu [rab- var. l.]. LIV. 28, 30, 6 quinquere mem ... deprensam -o in f. FLOR. epit. 3, 20, 13). al.

b *ferae avesque rapaces (pisces l. 21, canes venatici l. 20; cf. rabidus p. 5, 29 sqq., rapax p. 76, 72 sqq.)*: CATVLL. 63, 85 ferus, sc. leo, ipse sese adhortans (-um, incitat animo ([i], proleptice; rab- Schwabe fort. recte). cf. LVCR. 4, 712 gallum non queunt -i contra constare leones inque tueri [rab- Wakefield]. aliter de sidere p. 84, 59). LVCR. 5, 892 -is canibus succinctas ... Scyllas (rab- Heinsius; item respicitur Scylla in var. l. dub. p. 5, 37). OV. epist. 10, 96 (loq. Ariadne) destituor -is praeda cibusque feris (rab- var. l., sed cf. 11, 111 -arum praeda f.; ceterum variat c. rab- SIL. 8, 638 STAT. Theb. 8, 71, v. p. 5, 42). met. 2, 716 Mercurius ut volucris visis -issima miluus extis ... flectitur in gyrum (cf. p. 76, 75). 3, 242 comites Actaeonis -um (rab- var. l.) solitis hortatibus agmen ignari instigant. hal. 112 umbrae ... -ique lupi perca[te]que tragique (de piscibus; aliter, si recte ed.: VEN. FORT. vita Germ. 24 quidam ... impetu l. -i laceratus [rab- var. l.]). SIL. 6, 256 non frustra -i, sc. serpentis, stimulantem dolore fuisset impetus, ... ni eqs. (nisi conicias rab- coll. 6, 253 furit ... ira). GELL. 10, 12, 2 accipitrem, avium -issimum (GILD. Brit. 34 chron. III p. 45, 22 saevos ... -i harpagones a.). IVVENC. 2, 780 ager durus germina farris exponit -is avibus sine fruge rapinam (respic. parabola seminantis, Matth. 13, 19 sqq.). SIDON. epist. 9, 13, 5 vers. 23 (respic. pictura venationis) beluas ... -as ..., acuit quibus furorem bene ficta plaga. DYNAM. vita Max. 13 l. 334 sanavit, quod -is dentibus aviditas insana canis corruerat (rab- var. l.; cf. ibid. l. 302 morsu canis rabidi [-i var. l.] nec non supra p. 5, 44, 77, 49).

c *venti, flatus sim. (aetherii l. 38, subterranei l. 55; cf. rabidus p. 6, 68 sqq., rapax p. 78, 75 sqq.)*: LVCR. 1, 273 venti vis -o percurrens turbine campos arboribus magnis sternit (1, 294 flamina venti res vertice torto corripiunt [-oque rotantia] t. portant [i], conii. Lambinus, def. Smith, Class. Quart. 43, 1993, 336; -i(s)que rotanti trad.; -ique rotanti edd. pler. κατά σύνθεσιν venti subintelligentes, -eque rotanti Lachmann]. 6, 668 OV. epist. 7, 65. al.). 5, 519 -i (nom.) ... aetheris aestus astra propellentes. VERG. Aen. 1, 59 venti nisi compescantur, maria ac terras caelumque ... ferant -i (trep- Non. p. 420, 2) secum verrantque per auras (6, 75 folia -is ludibria v. OV. epist. 18, 37 Borea, de -is inmansuetissime v. met. 14, 764 ne excutiant -i poma florentia v. al.; cf. l. 37). 4, 241 quae talaria Mercurium sublimem alis ... -o pariter cum flamine portant (ALBINOV. carm. fig. 9). HOR. carm. 1, 28, 21 me ... devexi -us comes Orionis Illyricis Notus obruit undis (OV. fast. 3, 588 percussit -o puppis ... N.). PROP. 2, 16, 45 haec, sc. dona, videam -as in vanum ferre procellas (SIL. 17, 169. AVIEN. Arat. 1387 [rab- Morel; gr. 764 χειμών tantum]. HIER. in Hab. 3, 2 l. 147 [in imag.] -a daemonum adversus nos p. desaevit). OV. met. 3, 209 canes ruentes -a velocius aura (STAT. Theb. 6, 602 effugit ... oculus -a puer ocior a. cf. l. 54). GERM. 293 -us ponto ... incubat Auster ([rab- Baehrens; gr. 291 ἀλεγεινός]. LVCAN. 6, 27 [rab- var. l.]. VAL. FL. 7, 406. PRVD. apoth. 611 pinnatus -oque simillimus A. nuntius). fig. 4, 159 frigidus ... -is (rab- Gain) horrebit Aquarius Euris (SIL. 8, 111. NEMES. ecl. 4, 14 puella -is ... fugacior E. CLAVD. 1, 100). SEN. nat. 6, 20, 4 terra ... penetrabilis ventis est, et spiritus subtilior est, quam ut possit excludi, vehementior, quam ut sustineri concitatus ac -us (rab-, trep- var. ll.). 7, 8, 2 illorum turbinum cursus -us ac violentus et ipsis ventis citatior est (opp. lenis). SIL. 17, 505 -us ... incendia flatus ventilat (STAT. silv. 2, 2, 118 [coni. rab- praefereunt edd. quidam]. cf. p. 6, 70). al.

d *cetera exempla*: LVCAN. 3, 635 in proelio navali ferrea ... puppi -os manus inserit uncus. SIL. 14, 489 -is puppem manibus frenare (cf. p. 77, 44). 17, 102 (in imag.) Vulcanus, i. ignis, -is amplexibus arma virosque corripit. CAEL. AVR. chron. 3, 4, 58 vehementibus adiutoris uti ..., ut ... cucurbitis -is forti [raptu remotis, (raptura motis edd. vet., sed cf. 1, 1, 36, 5, 4, 76 forti raptu ... remota(e); vix legas -is, (id est) vel sim.).

2 *incorporaliter respiciuntur: a verba, oratio (cf. p. 87, 71); potius rapiuntur: tractanda, sc. oratio -a*: CIC. Brut. 264 praecipis quaedam et ... [-a et celeritate] caecata o. ([i] -a c. Schütz, rapiditate et c. Dederich, rapiditate Eberhard). fin. 2, 3 cum ... fertur quasi torrens oratio, quamvis multa ... rapiat, nihil tamen teneas, ... nusquam o. -am coereas. audientes (neutr. pro subst. l. 74): SEN. epist. 40, 3 istam vim dicendi -am atque abundantem aptiorem esse circulantem quam agentem rem magnam ac seriam docentique. GELL. 6, 14, 10 (inde MACR. Sat. 1, 5, 16) violenta ... et -a Carneades dicebat, scita et teretia Critolaus, modesta Diogenes et sobria. **b** *affectus, motus animi (cf. p. 82, 45, 85, 11)*:

CATVLL. 63, 44 (antea p. 5, 3) de quiete molli -a sine rabie simul ipse pectore Attis sua facta recoluit. PROP. 3, 19, 10 -ae stimulos frangere nequitiae (rab- fere edd.). GELL. 19, 1, 17 (respic. πάθη) quibusdam motibus -is et inconsultis officium mentis atque rationis praeventibus. ZENO 1, 4, 7 inpatientia ... quid est nisi mens lubrica, permotionibus crebris et -is se semper expugnans? PS. DAMAS. epigr. 81, 1 (loco vix sano) -as ... iras (rab- Ihm; cf. p. 7, 4). SALV. gub. 4, 52 quid deo reddimus nisi faetidas libidines, -as cupiditates? ([rab- Halm]. CONC. Tur. a. 567 p. 192 l. 484 dum inter se saeviuit domni nostri ... et alter alterius res -a c. pervadit. cf. p. 77, 32). CASSIOD. in psalm. 17, 5 l. 92 ('torrentes iniquitatis') hic ... iniquitatibus -is data est similitudo torrentium. **c** *varia (cf. p. 85, 14 sqq.)*: SEN. epist. 19, 5 tulit te longe a conspectu vitae salubris -a felicitas, provincia et procuratio eqs. PERS. 5, 94 stultis ... usum -ae permittere vitae ('quae secum ferat et rapiat stultum, philosophia non firmatum' Jahn ad l.; aliter, sc. ut ad p. 87, 30 pertineat, SCHOL. PERS. 5, 93, 4 celeris, citius transeuntis). SIL. 1, 360 haec falarica ignea ictu -o pugnantum saepe per auras ... tulit fumantia membra (cf. p. 86, 64). 9, 466 Pallas convulsam -o conamine partem vicini montis ... iacit. 15, 375 consul enasset -i freta saeva pericli, ni eqs. STAT. silv. 3, 5, 15 nulla ... -i mulcentur proelia Circi (rab- Wakefield, def. Håkanson, Statius' Silvae, 1969, 95 sq.; fere refertur ad curruum velocitatem, sed huc traximus coll. Aug. conf. 3, 2, 2 rapiebant me spectacula). PS. CYPR. singul. cler. 11 p. 185, 22 ne ipsae feminae ... in ... amores prae -a aetate incitantis furialibus stimulentur. IVLIAN. epit. in psalm. 123, 6 -am (in rapinam var. l.) crudelitatem depraudentur. VEREC. in cant. 2, 25 l. 15 (ad Vet. Lat. deut. 32, 24 esca avium erunt) aves, i. daemones, mentem vacuum tamquam escam suam -is vitiorum suggestionibus rodunt. VEN. FORT. carm. 10, 12^b, 1 si -is oculis te semper, amice, viderem, sic quoque vix avidum me satiaret amor.

B *praevalente respectu violandi, nocendi, absumendi, occupandi sim.*: **1** *de rebus*: **a** *respiciuntur ignis, flammae, ardor (et inde de iis, quae ardorem efficiunt; cf. rapax p. 77, 74 sqq.)*: **α** *de sole sideribus aestivis et de calore inde orto (de ipsa aestate l. 63; cf. rabidus p. 6, 63 sqq.)*: **①** *sol -us (vix certa ratione distingui potest inter eius aestum celeremque cursum; subesse vid. gr. ὀρὸς ἥλιος, e. g. Minnerm. frg. 10, 5 et 23, 11 G.-P., vel ὀρὸς ἥ., e. g. Hymn. Hom. 3, 374 Callim. epigr. 30, 1 sq.; cf. e. g. p. 86, 8)*: CATVLL. 66, 3 flammeus ... -i s. nitor. VERG. georg. 1, 92 -i ... potentia s. acrior (aliter SCHOL. Verg. Bern. et BREV. EXPOS. velocis). 1, 424 (in prognosticis) si ... s. ad -um lunasque sequentis ordine respicies (cf. SCHOL. Verg. Bern. velocem vehementem; alii '-um' dicunt, quod humorem, de quo pascitur, rapiat; sec. IIA1b explicant SERV. et BREV. EXPOS. velocem). 2, 321 prima ... autumnus sub frigora, cum -us S. non dum hiemem contingit equis (cf. SCHOL. Verg. Bern. quia vehemens et humorum, suo vapore -us [i] gen. rei raptae, cf. l. 40]). HOR. carm. 2, 9, 12. OV. am. 3, 6, 106 tibi ..., non candide torrens, sint -i s. siccaque semper hiemps. met. 8, 225 (respic. Icarus) -i vicinia s. GERM. 6 s. ardentem Cancrum -issimus ambit. fig. 4, 93 -is eadem Venus ne s. aestuet orbis efficiet (rab- Grotius). LAVS Pis. 80 cicadae -o faciunt convicia s. (rab- Santen). CALP. ecl. 1, 10 (rab- Baehrens). GELL. 5, 14, 18 s. ... -o et flagrantis (rab- Mueller, et arido Prisc.). CLAVD. 8, 341 (Theodosius ad Honorium) particeps sis laborum militarium nec defensione calorem aurea summoveant -os umbracula s. (rab-, tep- var. ll.). al. **②** *cetera exempla*: VERG. ecl. 2, 10 -o fessis messoribus aestu ([cf. 13 sole sub ardenti nec non SERV. ad l. vehementi, ferventi. GLOSS.¹ I Ansil. RA 151 -us a.: vehementer fervens. al.]. MANIL. 1, 869 trahit ad semet -o Titianus a. ... cometas [ut quodammodo vergat ad Aid]. GERM. fig. 4, 11 placidissimus Iuppiter ... -os ... temperat a. Cancr. IVVENC. 2, 247 [rab- var. l.]. al.). georg. 4, 425 -us torrens sitientis Sirius Indos ardebat (cf. l. 65). OV. met. 2, 123 Sol ora Phaethontis ... -ae fecit patientia flammae. MANIL. 2, 211 Sagittari signum -ique Leonis ([rab- var. l.]. 2, 550 [rab- edd. rec.; ad utrumque locum cf. Shackleton Bailey, Propertiana, 1956, 317]. LVCAN. 6, 337 medios ignes caeli -ique L. solstitiale caput). 4, 500 si -um Mavors ignes iaculatur in illum aëra. GERM. 477 Cancrum tetigit cum Titan orbe solstitiali, timeto aestatem -am (-a var. l.; rab- conii. Orelli, ut fig. 4, 146 quid ... ferant Gemini, -o quid sidere Cancer). LVCAN. 10, 211 pars caeli ..., -os qua Sirius ignes exerit (-o, rabidos var. ll.). al.

β *de quibuslibet ardentibus*: VERG. georg. 4, 263 apes aegrae surrunt ..., aestuat ut clausis -us fornacibus ignis (OV. met. 7, 326 Medea -o ... i. inponit purum laticem. trist. 2, 425. al., e. g. p. 85, 4; de fulmine [cf. e. g. l. 73]: VERG. Aen. 1, 42 Pallas Iovis -um iaculata e nubibus i. disiecit ... rates. OV. trist. 4, 8, 46 nihil est -o firmius i. Iovis. SIL. 14, 589). TIB. 1, 9, 49 illa velim -a (rab- cod. unus) Vulcanus carmina flamma torreat (OV. met. 12, 274 correpti -a ... f. arserunt crines. Ib. 475 ut Macelo -is icta est ... f., sic, precor, aetherii vindicis igne cadas [cf. SCHOL. cod. C fulminata est. sim. al.]. al., e. g. p. 85, 9). OV. fast. 1, 574 credas ... -um Aetnaeo fulgur ab igne iaci (item de igne subterraneo: trist. 5, 2, 75

vel me ... Charybdis devoret ... vel -ae flammis urar ... in Aetnae). trist. 1, 7, 20 libellos *metamorphoseon* imposui -is ... rogis (CE 1252, 4 [Iguvii; saec. II?]) me ... Fortuna iuventa destituit -is imposuitque r. cf. 1135, 1 [prope Aquinum; saec. I/II] os cineri mixtum -o cum decidit igni inseditque super flava villa rogo). VAL. FL. 5, 33 faces (STAT. Theb. 4, 467). SIL. 4, 676 Venus ... -as dextit in amnem coniugis invicti vires. 14, 310 *Vulcanus* per ... altam molem *turris* ... scandit ovans -usque vorat ... ro(bo)ra. 14, 427 -us fervor. IVVENC. 3, 13 (*respic. Matth. 13, 40sq.*) collectos *erroris laqueos* ... -is exurere flammis (*gehennae ut: PRVD. ham. 922 -os ... caminos, qui pollutam animam ... perenni igne coquunt. al.*). *al. in imagine: EDICT. imp. Diocl. praef. 7 L. gliscentis avartitiae ac -is aestuantis ardoribus.*

b vario respectu (cf. p. 86, 27): SEN. Herc. f. 183 gens hominum fertur -is obvia fati ... Stygiac ultro quaerimus undas (LVCAN. 9, 786 *post sepiis morsum nulla manere ... -i vestigia f. cf. SEN. Med. 219 [-a, fortuna ac levis praecepsque regno eripuit, exilio dedit [sc. me, Medeam; rec. A, rab- codd. RE]. loci vergunt ad A2c; cf. p. 78, 18sq.*). SIL. 5, 403 *Bogus* primus ... -am in Rutulos contorserat hastam (cf. 4, 134sq.; nisi *mero respectu celeritatis, ut fort. -us ensis: 10, 146 Hannibal Vesulum ... e. metit -o. 15, 533 immatura seges -o succidit e.*). 8, 413 inter primos ... exultat -is Nero non imitabilis ausis. 12, 256 -o ... tumultu *pugnae* (CLAVD. rapt. Pros. 2, 255 [*respic. gigantomachia*] cum -o saeviret Phlegra t. [rab- cod. unus, def. Hall ad l.; cf. p. 7, 24]). 15, 301 *Philippus rex* Olpaea ... litora bello perfudit -o (nisi ad IIB2a coll. 302 citus). CLAVD. 21, 188 miramur -is [rab- ed. princ.] hostem succumbere b., cum solo terrore ruat?). STAT. silv. 4, 7, 49 -um ... Caesaris fulmen (nisi ad 2). GELL. 12, 5, 2 doloribus cruciatibusque alvi ... et febrī simul -a adflcti (18, 10, 2, 20, 1, 26 aegrotationem gravem cum f. -a. AMM. 26, 4, 4 constricti -is f. imperatores ... diu). PHOC. carm. de Verg. 102 non flatus, non tela Iovis, non spumeus amnis, non imbres -i (rab- L. Mueller), quantum manus impia, vasta(n)t. *al.*

2 de animantibus, sc. ferociter pugnantis, incurrentibus (manu l. 38, cf. arma l. 18sq.; hucine l. 26?): OV. met. 12, 494 ruunt vasto -i (trep-, rab- var. ll.) clamore bimembres *Centauri* telaque ... mitunt. SIL. 7, 668 *miles non pugnae* fisus in hoste tam -o. 14, 638 *pro-pugnatores* infundunt -um convulsis moenibus agmen condensique ruunt (STAT. Theb. 5, 677 inter -a a. pacem habere. cf. mera vi celeritatis l. 51. p. 86, 55). *al. STAT. Theb. 10, 272 Theudamas* exiit ense ... -aque manu mortientia transit agmina. *al.*

III vi rapiendi evanescente vel evanida praevallet respectus celeritatis (qui nimirum etiam manifestus est sub I): **A potius spectat ad motum: I vario usu: a de quibuslibet celeriter progredientibus, pergentibus sim. (ponitur passim praedicative pro adv.):** CATVLL. 63, 34 -[a]e duce *Atin* secuntur Gallae properipedem (cf. 63, 93 [ad *Cybelen*] alios age incitatos, alios age -os [rab- edd. pler.]). VERG. Aen. 1, 644 *Aeneas* ... -um ad navis praemittit *Achates* (cf. 656 celerans; SERV. ad l. *perperam constituit tmesin* -um ... prae, sc. pro praerapidum, v. vol. X 2, 790, 1sq.). 10, 870 cursum in medios *hostes* -us dedit *Mezentius*. 11, 906 *Turnus Aeneasque* ad muros -i totoque feruntur agmine. 12, 81. OV. epist. 5, 136 me *Oenonen* Satyri celeres ... quaesierunt -o ... pede. LVCAN. 2, 491 (483 'decurrite') *dux* devolvit -um ... moenibus agmen (STAT. silv. 1, 2, 221 hic *Apollo* movet *Ortygia*, (movet) hic *Bacchus* -a a. Nysa. *aliter l. 36. p. 86, 55*). VAL. FL. 1, 484 per obliqui -um compendia montis ... agnoscit *Iason* *Acastum* (fort. conferrī potest *Sen. Phoen. 13sq.* celer per saxa). SIL. 4, 93 -is equitum comitantibus, sc. *duces*, alis. 5, 98 *mox* -is aderit *Servilius* armis (12, 482 *Fabius* -a a. ferebat [cf. e. g. 484 properata ad bella]). 5, 304 -us ... ruit *Mago*. STAT. Theb. 7, 584 *tigres* cursu -ae ... transiliunt campos. TAC. hist. 1, 40, 2 milites *Romani* ... -i equis forum inrumpunt (cf. 2, 40 citus equo *Numida*). GELL. 17, 11, 6 ut ..., quod ex eo *potu* admitti in pulmonem per arteriam deberet, non -um id ..., sed ... sensim paulatimque transmitteret (sc. ἐπιγλωττίς). CLAVD. carm. min. 18, 12 haec *lingua magistri mulas* sistit -as, haec prope facit. *al. b de caelo (eius viribus LVCAN.) et corporibus caelestibus* (cf. p. 86, 8. 29sq. 34): LVCAN. 5, 625 *prope terram sidera* minus cum caeli turbine ferri; evanescere enim -as illius *caeli* et acris imminui sup̄ter viris. OV. met. 2, 73 (loq. *Sol*) non me ... vincit impetus et -o contrariis evehor orbi (cf. p. 100, 27). MART. CAP. 6, 584 [vers.] tellus, quae -um consistens suscipit o.). MANIL. 3, 503 erit ipse tibi -is quaerendus in astris natalis mundi. LVCAN. 6, 464 torpuit ... praeceps ... mundus, axibus et -is impulsos *Iuppiter* urguens miratur non ire polos (STAT. silv. 2, 7, 107 *Lucanus mortuus* -um poli per a. ... levatus. cf. p. 86, 8). STAT. Theb. 1, 197 -i super atria caeli. APVL. mund. 22 p. 338 mundus magnitudine immensus, cursibus -us eqs. (gr. 397a15 χυρήσει ... ὀξύτατος). CLAVD. 15, 18 ad -i (rab- cod. unus) limen ... *Olympi* (i. caeli, cf. 15, 26). MART. CAP. 6, 567 [vers.]). **c de equis, curribus sim. (de auriga, sc. per enallagen, p. 86, 2, de ungula sim. p. 86,**

3sq.; cf. p. 84, 21): VERG. georg. 3, 114 primus *Ericthonius* currus et quattuor ausus iungere equos -usque rotis insistere victor. Aen. 12, 339 spargit -a ungula rores sanguineos (sc. *hostibus caesis*; cf. MART. 14, 199, 1 -um ... unguem). 12, 478 medius *Iuturna* per hostis fertur equis -oque volans obit omnia curru (SIL. 11, 370 *Phaethontis*. 16, 333. al.). OV. epist. 9, 28 -is qui *Iuppiter* tonat altus equis (fast. 5, 592 Pont. 3, 1, 8 SIL. 16, 112. APVL. flor. 21, 4 e. ... vivacis pernicitatis, id est ... ire -um. al.). fast. 3, 518 purpureum -o qui *Phoebus* vehit axe diem (de eiusdem curru STAT. Theb. 6, 321. ceterum: SIL. 16, 418 *agitator* cunctantem ... -o praetervolat incitus a. STAT. Theb. 12, 734). LAVS Pis. 51 non solum -o permittit habenas quadrupedi, sed calce citat *auriga* (SIL. 1, 161). SIL. 16, 583 *Asturica* -os de gente iugales (CLAVD. 3, 343 [rab-, t(re)p- var. ll.]). *al. d cetera exempla (fort. huc trahas quaedam sub I allata, e. g. p. 85, 18sq.; neutr. pro subst. l. 22):* VERG. Aen. 8, 442 (*Vulcanus ad Cyclopes*) nunc viribus usus, nunc manibus -is ...: praecipitate moras. MORET. 27 *farina* silicium -o decurrit ab ictu (cf. l. 64). OV. Ib. 176 qui *Ixion* ... agitur -ae vinctus ab orbe rotae. GERM. fig. 4, 103 cornua *arcus* *Centauri* -a distincta sagitta. VAL. FL. 1, 577 omne dei *Boreae* -is nemo ingemit alis (SIL. 6, 552 -as perfusa cruoribus a. ... Fama. CLAVD. rapt. Pros. 3, 254). STAT. Theb. 5, 575 -o celer ille *serpens* volumine telum circumit. 9, 32 fama per *Aonium* -o vaga murmure campum spargitur. silv. 5, 1, 148 -ae ... obvia puppi invidet ... aura. APVL. mund. 3 p. 294 quantum -is possunt pigriora contingi. SVLP. SEV. epist. 2, 4 -a nube subvectum *Martinum*.

2 de ipso motu celeri: a cursus -us (exempla selecta in de LVCANO): VERG. Aen. 5, 291 hic, qui forte velint -o contendere c., invitat *Aeneas* pretiis animos. 7, 676 *centauri* *Homolen* *Othrymque* ... linquentes c. -o. 12, 683 -o c. media agmina rumpit *Turnus* (vergit ad p. 85, 13). OV. ars 1, 629 inter -i certamina c. LIV. 10, 11, 1 *consul* ab -o c. circumagendo equo effusus. MANIL. 1, 348 quem *Delphinum* -o conatus *Equus* comprehendere c. festinat. 1, 396 *Orionem* subsequitur -o contenta *Canicula* c. (rab- cod. unus). LVCAN. 8, 472 -o ... eques per litora c. SIL. 2, 233 *Hannibal* -o praeceps ad moenia c. ... tendebat (8, 130 -o p. c.). 10, 461 *equus* -um glomerans c. PS. SIL. 8, 222 haud mora sit: -o belli raque fulmina c. APVL. mund. 1 p. 291 caelum ... aether vocatur, non ... quod ignitus sit ..., sed (quod c. -is semper rotetur) (gr. 392a7sq. διὰ τὸ ἀεὶ θεῖν κυκλοφορομένην). *al. in imagine: FLOR. epit. 1, 13, 1 -issimus* procurrentis imperii *Romani* c. RVFIN. patr. 1, 1 (antea: concitus ... dicendi cursus) in latum distenta spatia -ioribus c. superare (opp. tardis ... passibus). **b cetera exempla (in iunctura abundantia e. g. l. 50. 57. 66):** VERG. Aen. 7, 156 *legati* festinant ... -isque feruntur passibus (al., v. vol. X 1, 626, 34sq.). 11, 852 dea *Opis* se ... -o pulcherrima nisu sistit in tumulo (PAVL. NOL. carm. 6, 78 *Heliae* currus flammantur rapi(do) n. glomeratus equorum [cf. II reg. 2, 11]. *aliter p. 6, 18*). 12, 711 *Aeneas Turnusque* procurso -o ... invadunt *Martem* clipeis atque aere sonoro (SIL. 9, 428). VAL. MAX. 5, 5, 3 iter ... quam -um et praeceps ... corripuerit *Tiberius* (LVCAN. 3, 337 SIL. 15, 503. al.). SEN. Herc. O. 702 quid ... fertur -o (medio *E*) regina gradu? (Oed. 1004 -o ... prosluit g. *Iocasta*. cf. l. 69). Oed. 654 -is gressibus *fugere* (APVL. met. 9, 21, 2 IVVENC. 4, 308. al.; cf. l. 67). LVCAN. 9, 31 -o ... actu *ducis*. PLIN. nat. 5, 53 *insulas* -a celeritate *transvolans Nilus* ([cf. Sol. 32, 6 concitus]. 16, 192. AMM. 15, 5, 29 -a c. ... angustias *Alpium* perrumpere. 16, 12, 58). VAL. FL. 4, 510 *Harpyiae* turbine ... -o, *populos* atque aequora longe transaebunt (cod. *Carrionis*, rab- cett.). 6, 239 orbibus *hostes* -is ... *Castor* ... deludit. SIL. 4, 146 *equus* -a ... volans per aperta procellā. 15, 209 *Scipio* celerat ... vias et corripit agmen pernici -um cursu (TAC. hist. 2, 30, 1 *copiae Valentis* -o agmine *Caecinae* iunguntur. *aliter p. 85, 36. 51*). STAT. Theb. 7, 6 saltu (Ach. 1, 178). PS. QVINT. decl. 5, 6 festinatio (APVL. mund. 16 p. 324 cursum ... -ae f. [cf. gr. 395b7 διὰ τὸ τάχος]). FLOR. epit. 4, 7, 12 -o impetu recipientes se equites (HIL. in Matth. 8, 4. PRVD. perist. 7, 68 *Iordanes* fertur -o i.). APVL. Socr. 3 p. 124 (inde AVG. civ. 9, 16 p. 390, 2. 5) intellectum huius *summi* dei ... velut in artissimis tenebris -issimo coruscamine lumen candidum intermicare. IVVENC. 4, 148 (sec. *Matth. 24, 27*) sicut ... fulgur caelum transcurrit ..., sic -o adventu clarebunt lumina *Christi*. AMM. 18, 6, 12 cum ego -o ictu transirem (al., v. vol. VII 1, 168, 50sq.; *aliter l. 16. p. 84, 16. 87, 17*). AVG. doctr. christ. 2, 85 in ... caelestium corporum -issima velocitate. *al. in imag. spectat ad tempus: IVVENC. 1, 278 crescebat -is annorum gressibus infans Iesus* (cf. *Luc. 1, 80, 2, 40*). CE 1406, 2 (*christ.; saec. V/VI*) dura quidem frangit parvorum morte parentes condicio -o praecipitata gradu.

B potius spectat ad tempus (imagine motus adhuc apparente e. g. p. 87, 30. 36, praevalente supra l. 66): I de cogitationibus sim. hominum (Christi p. 87, 5; de ipso homine aliquid maturante VERG., LIV.): a in bonam vel neutram partem: VERG. Aen. 5, 513 -us, iam dudum ... tela tenens, fratrem *Pandarum* *Eurytion* in vota vocavit (cf. CLAVD. DON. ad loc. p. 482, 15 -us, id est omnis moras praeveniens). PRVD.

ham. 92 libera ne tenerum penetret meditatio caelum neve deum -is comprehendat sensibus unum. CLAVD. 3, 109 (*Megaera de Rufino*) vinci fateor -oque magistram praevenerit ingenio (rab- var. l.). AVG. conf. 9, 10, 25 extendimus nos et -a cogitatione attingimus aeternam sapientiam (cf. 24 toto ictu cordis). CASSIOD. in psalm. 35, 9, 1. 173 *sapientia Christi* et subita est et ita -a, ut ad finem, quem vult, sine aliqua tarditate perveniat.

b in malam partem fere i. q. praiceps, praeproperus, temerarius: LIV. 22, 12, 12 *quidam* ferox -usque consiliis ac lingua immodicus. IVVENC. 1, 40 (*angelus ad Zachariam, Luc. 1, 20*) tibi claudetur -ae vox nuntia mentis.

2 de variis rebus: a quae subito eveniunt (paulo tempore intermisso VAL. MAX.; cf. p. 85, 24): LVCR. 5, 1193 *per caelum volvi videntur* venti, fulmina (flum- trad.), grando et -i fremitus et murmura magna minarum. VAL. MAX. 1, 8 ext. 10 voluntarium eius *Indi cuiusdam* e vita excessum -a mors Alexandri subsecuta est (cf. Cic. div. 1, 47 paucis post diebus). TERT. anim. 53, 4 -a quaeque m. ..., ut apoplexis, ... nullam animae moram praestat [opp. longa m.]. SIL. 2, 125 illa *cornus* volans umerum *hostis* -o transverberat ictu (14, 315 ceu fulminis i. correptae -o in cineres abiere ruinae *turris*. cf. l. 20. p. 86, 64). 10, 185 has inter strages -o terrore coorti invadunt terga. TERT. anim. 44, 3 hominem ... terreri a deo, velut fulgure -o, momentaneae, mortis ictu (l. f., -o m. ed. Iunii, ut ad l. 17 pertineat).

b quae cito transeunt (sc. tempus, vita sim. praeter l. 32. 34. 37): SEN. dial. 6, 16, 7 momento -nam ut ad damna, ita ad incrementa -um veloxque tempus est - adolescentum *semina* (epist. 70, 2 [antea: praenavigivimus ... vitam] in hoc cursu -issimi t. 99, 7 respice celeritatem -issimi t., cogita brevitate[m] huius spatii. 117, 32 ex hoc t. tam angusto et -o et nos auferente). epist. 108, 25 *festinando* velocitatem -issimae rei (sc. temporis) ... aequare. GELL. 14, 1, 26 si tam parvum atque -um est momentum temporis, in quo homo nascens fatum accipit, ut eqs. IVVENC. 1, 513 (*allegorie explicatur Matth. 5, 25*) dum corpus -ae (-a, -e var. ll.) tecum graditur per compita vitae (*vix addas p. 84, 14*). AMBR. hex. 5, 12, 36 *accommodamus nos praesentibus*, ut et cum pigrioribus inmoremur et cum velocibus celeri rapiamur aspectu, stilo quoque aut tardiore utamur aut -o. PAUL. NOL. carm. 22, 126 -as ... horas. 27, 12 nunc te, cara dies (sc. natalicia *Felicitis*), -o nimis aëre nobis temporis hiberni lex subtrahit. PS. PAUL. NOL. carm. 33, 115 (*vir mortuus uxori*) quod *coniugium* nobis ... -a abstulit aetas. carm. app. 1, 6 celeri vides rotatu -os dies meare. BOETH. cons. 3, 8, 9 formae ... nitor ut -us est, ut velox et vernaliū florum mutabilitate fugacior. **al.** **c** quae brevi tempore effectum habent: TAC. ann. 12, 67, 2 *medicus* pinnam -o veneno inlitam faucibus eius *Claudii* demisisse creditur (cf. 12, 66, 1 repentino et praecipiti). GELL. 17, 16, 4 v. -um et velox [cf. 5 v. violentissima]. 13, 15, 5 decoquitur virum cognitis antea venenis -um. SER. med. 165 *chelidoniae herbae* -um sociatur acetum (c. sim. attrib. e. g. 37 durum, 46 acri, 509 praevaleidum, 850 vehementi). **neutr.** -um **pro subst.**: INSCR. ocul. Voinot 30^d (Titi) Iuli Victoris lene -um (cf. 30^c lene herbidum). 119^a (*si recte suppl.*) (Marc)iani rapidum ad lip(pitudinem) ex ovo.

abl. sing. rapidō pro adv. i. q. celeriter: PASS. Domnin. (BHL 2264) 5 *spoliatus equo quidam* vidit illum hominem, qui equum abstulerat, -o revertentem.

adv. rapidē. compar. -ius l. 66sq., **superl. deest** (cf. tam -e p. 88, 2). [falso trad. p. 85, 44; falsa var. lect. l. 29; e con. dub. p. 82, 17. 83, 37 et PACVV. trag. 333 (-o trad. loco graviter corrupto). PS. QVINT. decl. 15, 14.]

i. q. modo rapido, raptim: 1 de motu: a rerum, sc.: *aquae ruentis, fluctuum* (cf. p. 82, 29): CIC. leg. 2, 6 *insulā* quasi rostro finditur *Fibrenus fluvius* et divisus aequaliter in duas partes latera haec adluit -eque dilapsus cito in unum confluit. *caeli, corporis caelestis* (cf. p. 85, 62): MIN. FEL. 17, 5 caelum ipsum vide, quam late tenditur, quam -e volvitur! SIDON. carm. 23, 344 sulcus -e cadentis astri. **tempetatis** (cf. p. 83, 32): GREG. TVR. Iul. 27 tempestas cum magno venti impetu super vicum ... -e discendebat. **b** *animantium* (hominum praeter SIL.): **se quolibet modo moventium**: SIL. 6, 227 *serpens* -e ... resolvens contortos orbes directo corpore totam extendit molem. SIDON. epist. 1, 2, 7 in ludo *talario Theodericus rex* tesseras colligit -e, ... volvit argute, mittit instanter. **euntium, currentium** (e con. dub. TAC. hist. 2, 54, 2): FRONTIN. strat. 2, 5, 6 *hostes* -ius per ignota inventi loca limo inhaeserunt. TAC. hist. 4, 71, 4 eo -ius *Cerialis* ... tertiis castris *Rigidulum* venit. SVET. Cal. 43 iter ingressus est confectique ... tam festinanter et -e, ut eqs. (opp. segniter delicateque). PAUL. PETRIC. Mart. 5, 343 propere ... vocatos praecipit ... -e prodire ministros.

2 de elocutione: CIC. Scaur. 37 in quo *genere accusationis* ... improbe, turbide, festinanter, -e, omnia ... videtis esse suscepta (l. rab-Baiter, cup- Beier). orat. 128 hoc, sc. *genus παθητικόν*, vehemens incensum incitatum, quo causae eripiuntur; quod cum -e fertur, sustineri nullo pacto potest.

3 de tempore celeriter transeunte: SEN. dial. 10, 1, 1 *conquerimus*, quod haec tam velociter, tam -e dati nobis temporis spatia decurrant.

deriv.: ?rapidinus, rapiditas, rapidulus.

compos.: praerapidus.

cf. **Onom.**

Grossardt.

rapiēns, rapiēnter v. rapio.

?**rapilum**: ῥαπέυς GLOSS.¹ II Philox. RA 26. *obscurum; fort. latet vox acum, subulam sim. significans* (rapium [i. ῥαπίον] con. Salmasius); cf. *ibid. RU 51sq.* rupiat: ῥάπτει ὑπητίω. rupiam: ῥαπέυς. Breimeier.

1. *rapina, -ae f. a rapere (item EVTYCH. gramm. V 454, 21).

NOT. Tir. 46, 58 -a. **de notione et differentia**: DON. Ter. Ad. 356 raptio ... ad personam refertur, -a ad rem, raptus ad stuprum (SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 356 r. dicitur rapiendi officium vel actus, -a crimen raptoris. DIFF. ed. Beck p. 80, 1 r. pilae est, -a praedae). CHAR. gramm. p. 387, 5 praeda victos spoliati, -a subito venit. GLOSS. II 245, 46 ῥαπαγή: rapacitas, pr(a)eda, -a. al.; v. etiam p. 90, 19. 116, 35. *legitur in prosa orat. inde a RHET. Her., CIC., in versibus inde a CATULLO, VERG.; sing. inde a PROP.* [it. rapina, francog. vet. ravine, cat. rapinya, hisp. rapiña, port. rapina; notionibus peculiaribus: francog. vet. ravine 'raptum, impes', r. de terre 'nives de monte devolutae' (cf. francog. helv. rawena 'casus saxorum'), rec. ravine 'torrens, vorago' (unde port. ravina), ravin 'via cava'. cf. M.-L. 7055a et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3208. Cortelazzo-Zolli² 1320. Wartburg X 67sq. Coromines VII 109sq. Corominas-Pascual IV 780sq. Machado³ V 39. 43. Schd.] [confunditur in codd. maxime c. ruina, sc. LVCAN. 3, 167. 9, 40 STAT. Theb. 10, 826. al. (restit. VAL. FL. 4, 503); loco mutilato LYDIA 79 †tantum vita meae cordis† fecere -am.]

I usu communi: A i. q. actio rapiendi (fere ita, ut quid [quis] in potestatem, possessionem redigatur [aliter p. 89, 48]; gr. resp. ῥαπαγή l. 64, ῥαπαγμός p. 89, 11, διαραπαγή p. 89, 58; sing. passim inde a PROP. [v. l. 71. p. 90, 9]; in serie [sc. l. 33sq.] potius plur., incorporaliter potius sing. [v. p. 89, 9sq. 42sq. 90, 7sq.]): **1** rapiunt animantes (fere homines; dei sim. p. 89, 18sq., cf. p. 90, 7; animalia p. 89, 61sq.): **a** generatim:

α vi vel iniuria (saepe in serie delictorum; iuxta pos. e. g. caedes vol. III 55, 48sq., furtum vol. VI 1, 1647, 80sq., incendium vol. VII 1, 859, 73, praeda l. 44. 64 et CIC. Pis. 57 VAL. MAX. 6, 8, 7. al., proscriptio l. 43 et SALL. Catil. 21, 2 AVG. civ. 1, 30 p. 47, 26): **1** rapiuntur res (animalia domestica l. 71. p. 89, 67; diripiuntur loca e. g. l. 60sq.): **2** quaelibet, sc. potius corporeae (rapiunt e. g. fures l. 66. p. 89, 4. 6, latrones l. 70sq. 74. p. 89, 1sq., magistratus sim. l. 41sq., milites l. 64sq. p. 89, 5; exempla selecta inde a CIC.): **3** respiciuntur exactiones illicitae magistratum sim. (exempla certiora): RHET. Her. 4, 27, 37 non dico te ab sociis pecunias cepisse; ... furta, -as omnes tuas omitto. CIC. Verr. II 1, 43 tempus Sullanarum proscriptionum ac -arum (cf. in eadem re: Catil. 2, 20 quosdam in ... spem -arum veterum impulerunt). 2, 47 socii praedae ac -arum. 3, 50 procuratores ... quaestus et administratos -arum (sim. 3, 109. 200. 228). POLLIO Cic. fam. 10, 32, 2 (I argento coacto de publicis exactionibus) praeter furta et -as et virgis caesos socios. BELL. Alex. 50, 2 cum in illa societate versarentur -arum quidam (49, 1 gravissimis oneribus provinciae. cf. 64, 2). VELL. 2, 83, 2 ob manifestarum -arum indicia (cf. l. 71). PLIN. epist. 4, 9, 6 haec accusatores furta ac -as, ipse reus munera vocabat (antea: quaedam a provincialibus ... acceperat). SVET. Tib. 49, 1 ad -as convertit anum, (item Cal. 38, 1 egens ad -as c. a. vario ... calumniarum et ... vectigalium genere. sim. Nero 32, 1 calumniis -isque intendit a.). Vesp. 16, 3 ad manubias et -as necessitate compulsam summa aerarii fiscique inopia. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 5 *fiscus* tertia vel quarta parte ad licentiam foedae -ae invitatus. COD. Theod. 8, 5, 21 ne hi, qui familiae praesunt, novum -arum aut fraudium genus exercent, ut pro rotarum tritura ac ministeriis pecuniam ... poscant. **al.** **2** exempla cetera: CIC. Att. 14, 14, 5 -as scribis ad Opis, sc. templum, fieri (item diripiuntur templa sim.: LVCAN. 3, 121 ante fores templi prohibens ... -a victorem ... tribunus. 3, 167 SIL. 13, 90. DECL. in Catil. 123 liberate templa deorum ... a -is. IVST. 8, 2, 9 a -a hostium templa vindicaturi. VITA Anton. 82 p. 83, 24 -a[m] ecclesiarum [sim. EVAGR. p. 957; gr. 82, 9 ῥαπαγή]). CASS. Cic. fam. 12, 12, 3 *militum* spem praedae et -arum (SALL. Catil. 57, 1 ad bellum spes -arum ... inlexerat. TAC. hist. 3, 47, 2. cf. l. 44). CATVLL. 33, 6 patris -ae notae sunt populo (I furum optime balneariorum). BELL. Afr. 97, 2 civitates bonaque eorum ab omni iniuria -isque defendit (item rapiuntur bona: LIV. 25, 25, 9. VET. LAT. Hebr. 10, 34 [cod. 89. al. et VVLG.] -am bonorum vestrorum [gr. ῥαπαγήν]. al.). VERG. Aen. 8, 263 abstractae a *Caco* ... boves abiurataeque -ae (cf. PROP. 4, 9, 11 manifestae signa -ae *Caci*). item rapitur pecus sim.: VAL. FL. 6, 538 nocturnis ... -is [panis var. l.]. IVST. 43, 2, 9 latrones a -a peculorum submovere. COD. Theod. 9, 30, 3). Ov. trist. 1, 11, 31 barbara pars laeva est avidaeque [adsueta] -ae (Haupt, alii alia; addicta cod. T, Hall). NVX 39 spes inducta -ae, sc. pomorum nucis. RVT. LVP. 1, 18 aptae sunt manus ad -am, venter ad

[Malloch]

aviditatem. VELL. 2, 32, 6 data *piratis* ... facultate sine raptu vivendi -is arcuit *Pompeius* (cf. LVCAN. 9, 222 -as ... aequoreas). VAL. MAX. 9, 3, 7 horrea custodibus remotis opportuna -ae. COLVM. 9, 6, 4 *latericium circumstruat alvis*, ut impediatur -a praedonis (*antea*: furibus). LVCAN. 7, 98 ad praematuras segetum ieiuna -as agmina compulsumus. PLIN. nat. 33, 26 cibi ... ac potus anulò vindicantur a -a (*sim. rapiuntur cibi*, sc. iocose: STAT. silv. 2, 1, 61 inceptas quis ab ore dapes libataque vina auferet et dulci turbabit cuncta -a?). *al.*

⑥ *incorporeae, status, actiones sim.*: VET. LAT. Phil. 2, 6 (cod. 75, *sim. al. et VVLG.*) cum in forma dei constitutus *Iesus* non -am arbitratus est esse se aequalem deo (gr. ἀρπαγμόν. *explicat e. g. AVG. serm. 212, 1 [v. ed. Poque, 1966 p. 176, 20]* -a quippe usurpatio est alieni, cum illa aequalitas natura sit sui. GREG. M. in euang. 16, 2 *si non ad avaritiam honoris -a pertineret*, nequaquam Paulus ... diceret *eqs.*). SEDVL. *carm. pasch. 3, 128 (respic. Matth. 9, 20sq.)* furtum ... fidele laudat et egregiae tribuit sua vota -ae (sc. *mulieris sanationem furatae*; cf. op. pasch. 3, 10 p. 241, 3 donis salutaribus remuneratus est vim -ae).

⑦ *rapiuntur homines vel dei*: ① *corporaliter (ab amatoribus sim. praeter l. 37; abducuntur in tartarum aut caelum l. 24. 30 [cf. l. 60. p. 90, 7])*: PROP. 1, 20, 11 Nympharum ... cupiditas defende -as, (-dis ... -is *recc.*). OV. epist. 20, 51 (*ad Cydippam*) mors huius poena -ae ut sit, erit, quam te non habuisse, minor. ars 1, 675 quaecumque est Veneris subitū violata -ā, gaudet. met. 5, 492 (*Arethusa ad Cererem*) terra nihil meruit patuitque invita -ae (sc. *Proserpinae ut*: 10, 28. CE 1550B, 9 [*aet. Hadr.*] Hennaee ... -ae. CLAVD. rapt. Pros. 3, 439). fast. 5, 203 dederat *Zephyro* fratri Boreas ius omne -ae *Florae (respic. -a nymphae ut*: COLVM. 10, 278 hinc nullae insidiae nymphis, non ulla -a. STAT. Theb. 4, 696 [*loq. Liber*] cupidas Faunorum arcebo -as [ruinas var. l.]. silv. 2, 3, 24 [*loq. Diana*] numquamne avidis arcebo -is hoc petulans foedumque pecus, *i. Pana?*). STAT. silv. 3, 4, 13 *Ida* licet sacrae placeat sibi nube -ae (sc. *Ganymedis ut*: PRVD. c. Symm. 1, 69 armigero ... sordidulam curante -am). Ach. 1, 65 iura freti ... rupit Iasoniā puppis Pagasaeā -ā. 1, 946 Tyndaris incestā nimium laudata -ā (*item respic. -a Helena*: MART. 12, 52, 10 absolvit ... vestra -a Parim). APVL. met. 4, 24, 4 (*loq. puella*) ego ... infelicis -ae praeda et mancipium effecta. TERT. spect. 5, 5 Sabinarum virginum -am. IVST. 2, 4, 26 si Graecorum non tam bellis quam -is pateant *terrae Amazonum*. 8, 5, 9 non tumultus armorum, non ... hominum -a. DRAC. Orest. 934 (*loq. Orestes*) Pyrrha erat raptor *Hermiones, ego fui vindex* ... -ae. COD. Iust. 1, 3, 53, 1 (*item fere* 9, 13, 1, 1) qui ... huiusmodi crimen commiserint ..., ubi inventi fuerint in ipsa -a virginum ..., convicti interficiantur. 9, 13, 1, 1° ancillae vel libertinae ..., quae -am passae sunt *eqs. al.*

② *incorporaliter; respicitur actio, qua cuius animus sim. dolose vel violenter rapitur, allicitur (cf. p. 88, 26. 91, 12)*: ALC. AVIT. epist. 28 non est -a, sed gratia (*antea*: nihil in recipiendo *Ariano* expetente violentum est).

③ *cetera exempla (saepe praevalent notio celeritatis; in imag. l. 52); rapiuntur*: ① *res: quae subtrahuntur ruinae, incendio sim.*: AETNA 614 ut cuique est animus viresque, -a (*Aldus*², -ae vel -is *codd.*) tutari conantur opes. *quae captantur, sc. proiecta, dona missilia sim.* (cf. p. 90, 53): SEN. epist. 72, 8 (*verba Attali*) quidquid expectantibus fortuna proiecit, id sine ulla voluptate demittimus statim, ad -am alterius erecti et attoniti (*in imag. ut*: 74, 7 nulli ..., etiam cui -a feliciter cessit, gaudium rapti duravit in posterum [*antea*: ludos facere fortunam in ... mortalium coetum honores, divitias, gratiam excutere. *postea p. 123, 23]*). ORIGO Rom. chron. I p. 145, 24 *Caligula* sparsit ... argenteos, in qua -a perierunt homines *tot (respic. missilia principum ut*: CASSIOD. Ios. antiq. 19, 93 p. 554 cum ... multa poma in theatro spectantibus spargerentur ..., Gaius lites et -as ... libenter inspiciebat [gr. διαρπαγᾶς]). ② *Romulus, qui aufertur e terra*: OV. met. 14, 818 *Mars tonitrua* sibi promissae sensit data signa -ae ... et abstulit Iliadem.

③ *speciatim respicitur venatio (sc. animalium; meton. l. 75)*: OV. fast. 6, 133 *avidarum volucrum* rostra apta -is (-ae var. l.). MANIL. 4, 179 spolio vivit *leo* pecorumque -is. PHAEDR. 2, 4, 22 aper *monitus, ut aquilam caveret*, -am vitans non prodit foras (*item respic. -a aquilarum*: PLIN. nat. 10, 17 non minorum tantum quadripedum -a, sed *eqs. PORPH. Hor. carm. 4, 4 pr. al.*). COLVM. 8, 11, 1 noxiorem animalium -ae metus non est, *cum pavones in insulis parvis educantur*. PLIN. nat. 10, 73 *hirundo* -ae ceterarum alitum obnoxia non est. 10, 131 perfecta -a *onocrotalus* ... in os reddita in veram alvum ... refert. 11, 4 miramur ... tigrum -as. 11, 58 si defecit ... alvos cibus, impetum in proximas faciunt *apes* -ae proposito. 11, 244 quibus ex -a est victus quadripedum (*aliter l. 65*), quini digiti in prioribus pedibus *eqs. STAT. Theb. 3, 509* vultur et altis desuper accipitres exultavere -is. APVL. met. 8, 15, 6 lupos ... passim -is adsueto infestare ... regionem (*item respic. -a luporum*: AMBR. in psalm. 36, 32, 2 AVIAN. fab. 1, 9). *al. per meton.*: VEN. FORT. *carm. 4, 8, 25* quam *ovem* lupo ab

stabilis tulerat frendente -a (sc. *dente rapaci*). 5, 2, 35 palmitis uva tumens, avium laceranda -is (sc. *avibus rapacibus*).

④ *rapiunt res (sc. sive vi sive celeritate)*: a *corporeae*: AETNA 382 magnis operata -is flamma micat. SEN. nat. 3, 27, 14 (*respic. Ov. met. 1, 285sq.*) natari ... in diluvio et in illa -a potest? PLIN. nat. 17, 239 *arbores* necant invicem inter sese umbra vel densitate atque alimenti -a. b *incorporeae*: *mors sim. (item dei mortis vice raptos appellati; cf. p. 89, 19; addas, si recte suppl., CE 1057, 2)*: PROP. 4, 11, 62 (*loq. mortua*) mea de sterili facta -a domo non est. SEN. dial. 11, 3, 4 (*ad Fortunam*) cruenta -a *turbam fratrum imminuisti*. MART. 6, 68, 11 (*antea p. 99, 68*) subitae quaecumque est causa -ae. 11, 41, 5 triste nemus dirae vetuit superesse -ae *filii* ... pater. CE 971, 8 crudelis Pluton, nimio saevite -ae ([nimia ... -a *coni. Henzen*]. *Romae, saec. I ut*: 1036, 1 fatale [abl.] -ā florentem vita sustulit atra dies. 1066, 8 heu Ditis foeda -a feri). *tempus sim.*: SEN. epist. 104, 12 omnis hora te mutat; sed in aliis, sc. *rebus*, -a facilius apparet, hic latet, quia non ex aperto fit. ANTH. 646, 35 mirabar celerem fugitiva aetate -am.

⑤ *de eis ipsis, qui (quae) rapiuntur, ut significetur fere i. q. praeda (exempla certiora; cf. SYNON. Cic. p. 415, 20 manubiae. exuvia. praeda. opimae. -ae eqs.; gr. resp. ἀρπαγμα l. 34, ἀρπαγή l. 32. 69; sing. passim inde a PROP. [item longe praevalent, cum vox ponitur pro animantibus raptis, v. l. 41sq.])*: ① *rapta ab animantibus*: a *generatim*: a *vi vel iniuria; pro -a sunt*: ① *quaelibet, sc. rapta*: ② *corporaliter*: CIC. Phil. 2, 50 te cum et illius *Caesaris* largitionibus et tuis -is explevisse. OV. rem. 301 illud et illud habet *puella*, nec ea contenta -a est. MANIL. 5, 492 in *Aquila* sidere natus ad spolia et partas surget vel caede -as. LVCAN. 1, 162 praeda ... et hostiles luxum suasere -ae. PLIN. nat. 36, 116 M. Scaurus ... Mariani sodalicii -arum provincialium sinus. VAL. FL. 6, 332 (*miles ad hostem*) non hac longum victor potiere -a. SIL. 8, 248 *dux* auctus opes largusque -ae. APVL. met. 6, 29, 8 -is suis onusti ... latrones (7 reliquas ... praedas). VET. LAT. Is. 3, 14 (Lucif. Athan. 1, 39, *sim. al. et VVLG.*) quid ... -a pauperum in domibus vestris est? (gr. ἀρπαγή). Ezech. 33, 15 (cod. 176, *sim. VVLG.*) pignus debitoris reddiderit et -am restituerit (gr. ἀρπαγμα). AMM. 28, 6, 4 *Austoriani* referti -is reverterent ingentibus. SCHOL. Cic. Gron. A p. 344, 23 copiam -arum ... ostendit. VVLG. Dan. 11, 24 -as et praedam et divitias eorum dissipabit. *al.* ③ *incorporaliter; vergit in notionem q. e. lucrum illicitum*: MART. 12, 55, 6 *puella avara* hoc, sc. *basiare*, vendit ... nec levi -ā. COD. Theod. 11, 28, 10 indulgentiam *nostram* ... nonnulli visi sunt in suum compendium -amque convertere, ut fierent privata debita, quae fuerant publica.

④ *animantes (sc. rapti ab amatoribus praeter l. 50sq.)*: PROP. 2, 2, 10 Centauris medio grata -a mero *Ischomache heroine*. OV. am. 1, 8, 55 certior e multis nec tam invidiosa -a est; plena venit ... de grege praeda lupis. epist. 8, 66 num Tantalides matres apta -a sumus? 15, 88 te, *Aurora*, prima -a tenet *Cephalus*. 16, 150 visa es, *Helena*, tanto digna -a viro, *i. Theseo (de eadem*: ars 3, 760 *Paris* Helenen avide si spectet edentem, ... dicat: stulta -a mea est. DRAC. Romul. 8, 544 *Paris* adloquitur ... -am). SEN. Phaedr. 308 *iuvencus* pro sua vector timidus -a, *i. Europa*. SOL. 42, 2 delicias Herculi, Hylan puerum, Nymphis -am (-a, ripam var. ll.). VVLG. Mich. 4, 13 interficiam domino -as eorum. PRVD. perist. 1, 109 *praedo* linquit inlaesam -am. psych. praef. 29 *Abram* frangit catenas et -am liberat (*respic. gen. 14, 14sq.*). *al.*

⑤ *cetera exempla; pro -a sunt, quae captantur, sc. proiecta, dona missilia sim. (cf. p. 89, 49)*: STAT. silv. 1, 6, 16 quicquid ... nucetis fecundis cadit ... et quod ramis germinat *Damascos* ..., largis gratuitum cadit -is ([10 bellaria linea pluebant]. 1, 6, 63 casurae ... vagis grues -is. *sim. MART. 8, 78, 8* in populum multa -a cadit [7 nec linea dives cessat]).

⑥ *speciatim respicitur venatio sim.; rapiuntur sive res sive animalia (aliter l. 56)*: a *ab animalibus*: PLIN. nat. 10, 14 adultos ... parens *aquila* ... fugat, aemulos scilicet -ae. VAL. FL. 4, 503 turbata lues, sc. *Harpyiarum*, lapsaeque -ae faucibus. STAT. Theb. 10, 826 ubi sunt *fetus* ..., quos ingenti premat *tigris* exspectata -ā? (*ruina var. l.*). MART. 1, 104, 19 mollem frangere dum pudet -am, sc. *leporis (respic. -a leonem ut*: VVLG. Nah. 2, 12 implevit ... cubile suum -a [-as, -is var. ll.]). AVIAN. fab. 18, 7. cf. p. 91, 29). PS. QVINT. decl. 13, 12 *disseram*, quam momentosa, (v. *app. crit. ed. Håkanson*) sit huius animalis, *i. apis*, -a? (cf. 13 quantulum ... est, quod ... legant!). APVL. met. 7, 14, 2 *vidi* cenae reliquiis -isque canes ... distentos. IVVENC. 2, 780 v. p. 83, 27. BARNAB. 10, 10 sicut aves, quae sedent ad -am (*si quidem huc; gr. εἰς ἀρπαγήν*). ARATOR act. 1, 650 hunc *corum* guttura plena -ae subduxere viae. ⑦ *ab hominibus*: MART. 10, 87, 18 piscator ferat aequorum -as (-am var. l.; *sim. AVSON. Mos. 259* exultant udae super arida saxa -ae).

⑧ *rapta a rebus naturalibus (sc. sive vi sive celeritate)*: PLIN. nat. 2, 103 venti ingruunt inanes iidemque cum -a remeant. 2, 173 terrae tres partes abstulit caelum; oceani -a in incerto est. 6, 1 *Pontus Euxinus pan-*

ditur, donec exspatiant lacus Maeotii -am suam, sc. terras ablatas, iungant.

II in *struct. peculiaribus* (sc. locis test. vet.; gr. resp. ἀπάτης l. 13, ἄρπαγμα l. 15, 23, ἄρπαγή l. 18, διαρπαγή l. 9, 11, 16): **A** in *unctura* in -am (gracismus vel hebraismus q. d. esse vid. sec. vol. VII 1, 768, 38sq. et Hofmann-Szantyr 275; notio imprimis ad res bellicas pertinere vid. [inde transfertur e. g. l. 12, 17]; ambigas, utrum significetur potius actio rapiendi an ipsum raptum): VET. LAT. Iudith 2, 7 (cod. 130. al.) dabo illos populos in -am (Vulg. aliter; gr. resp. εἰς διαρπαγήν, ut: 4, 12 [ibid.] infantes eorum [Vulg. 4, 10 in praedam], 8, 19 [cod. 151 et VVLG.]. al.). 8, 19 (cod. 130, sim. al.) traditi sunt in -am patres nostri ([gr. εἰς διαρπαγήν]. VVLG. I Esdr. 9, 7 Ezech. 23, 46). 10, 4 (cod. 130, sim. al.) composuit se Iudith in -am virorum, quicumque vidissent eam (gr. εἰς ἀπάτην, Vulg. aliter). Sirach 16, 14 non effugiet in -am, peccator (in -a [sic vol. VII 1, 794, 42], -am, ira, ire penam var. ll.; gr. ἐν ἀρπάγματι). Is. 5, 5 (Orig. in Matth. 17, 7 p. 599, 34) vinea erit in -am ([gr. εἰς διαρπαγήν, Vulg. in direptionem]. 10, 2 [Tert. adv. Marc. 4, 27, 7] uti esset illis legis doctoribus vidua in -am et pupillus in praedam [gr. εἰς ἄρπαγήν, Vulg. ut essent ... praeda eorum]. VVLG. Ezech. 34, 22. 28 Hab. 2, 7. cf. IV reg. 21, 14 erunt ... in -a [-am var. l.]). VVLG. Is. 42, 22 omnes facti sunt in -am (Ezech. 34, 8. cf. IULIAN. in psalm. 9 praef. quos ... praedam sibi -amque faciebant). **B** in *figura etym.* -am (-as) rapere (diripere l. 31; cf. Hofmann-Szantyr 39; gr. resp. ἀρπάξεν ἄρπαγμα locis Ezech.; notio imprimis ad res privatas pertinens augere vid. vim verbi q. e. rapere): VET. LAT. Ezech. 18, 7 (Cypr. testim. 3, 48) homo iustus pignus debitoris reddet et -am non rapiet (Didasc. apost. 14, 5 -a(m) non r.; Vulg. si ... per vim nihil rapuerit). 18, 12 (cod. 175; cf. 176, Didasc. apost. 14, 21, VVLG.). 18, 16 (cod. 175. 176; cf. Didasc. apost. 14, 35, VVLG.). 18, 18 (Didasc. apost. 15, 7; Vulg. aliter). 22, 25 (Gild. Brit. 90 chron. III p. 76, 15) leones ... rapientes -as (Vulg. leo capiens ... praedam). VVLG. Is. 33, 23 dividuntur spolia praedarum multarum, claudi diripient -am.

appendicula stilistica et syntactica (exempla perpauca selecta); accedunt: **I** *epitheta spectantia ad:* locum: aequore p. 89, 2, alta p. 89, 72, provincialis p. 90, 28. *raptorem:* barbarica PAVL. PELL. euch. 423 CORIPP. Ioh. 4, 102 (cf. gentium barbararum EDICT. imp. Diocl. praef. 5), hostilis p. 90, 27 (cf. hostium p. 88, 62), Iasonia p. 89, 32. *varia:* avida p. 88, 73, 89, 29 et SIL. 14, 688, cruenta p. 90, 10 et CYPR. Demetr. 12, 2, cupida p. 89, 20, 28, foeda p. 88, 56, 90, 14, incesta p. 89, 32, manifesta p. 88, 49, 71, momentosa p. 90, 65, sacra p. 89, 30, subita p. 89, 22, 90, 11. **2** *gen.:* *subi.:* passim, v. p. 88, 66, 89, 4, 20, 28, 68, 69, 90, 28, 75. *al. obi. eius, qui (quod) sive rapitur sive (sec. struct. verbi q. e. rapere inversam) diripitur: passim, e. g. p. 88, 63, 69, 72, 89, 5, 22, 25, 35, 37, 51, 63, 65, 90, 6, 32, 71. al. epexeget.:* AMBR. hex. 5, 14, 46 venationis. *deriv.:* rapinatio, rapinator.

2. rāpīna, -ae f. a rapum (rapa), cf. e. g. cepina, porrina. [raet. or. ravine 'seges raporum'. cf. M.-L. 7055 et Faré, Postille. Schd.]

fere i. q. rapum (sc. 'Brassica rapa' L.; v. André, Les noms de plantes, 1985, 216): **1** *de ipsius plantis:* CATO agr. 5, 8 post imbrem autumnum -am, pabulum lupinumque serito (sing. collect. ut: 35, 2 -am et coles rapicii unde fiant et raphanum in loco stercorato bene aut in loco crasso serito). ACT. ARV. a. 218 (CIL VI 2104) a 31 lumemulia (obscurum) cum -is acceperunt Arvales. **2** *de segete raporum vel loco eis consito:* COLV. M. 11, 2, 71 (iuxta napinae, v. vol. IX 1, 48, 14). Malloch.

rapinatio, -ōnis f. a 1. rapina (cf. rapinator). *i. q. actio rapiendi, rapina:* AVR. Fronto p. 34, 8 illi equites solent maximas -es facere, (postea: pastor metuebat, ne ovis amitteret; item ADNOT. Fronto p. 34, 24).

rapinātor, -ōris m. a 1. rapina (cf. rapinatio). *syllabam -picorripit* LVCIL. *i. qui rapinam facit, raptor* (v. NON. p. 167, 17 -es pro raptoribus [affertur VARRO, LVCIL.]; inde GLOSS. -is: raptoris): LVCIL. 66 homo inpuratus et inpuno est -r (sic Charpin, Krenkel; locum bis affert Non., sc. p. 129, 28 h. inpuratus et inpuno est rapister [unde est(ne) rapister Marx], p. 167, 19 h. inpudicus et inpuno est -r). VARRO Men. 65 in invdiam veniant in hoc ipso -es. Breimeier.

***rapio**, rapuī, raptum, -ere. [a *r₃p-je/o-; stirps *(a₃)rep- 'arripere, vellicare' etiam servata est in gr. ἐρῆπτοιαι, lituan. ap-rēpti 'capere', alban. rjep 'exuere'; ad hoc verbum etiam adi. repēns (cf. rapidus) adiungi posse vid., ut pristinum part. aoristi protoitalici. cf. de Vaan, Etym. Dict. of Latin, 2008, 513sq. Mei.] scribitur p. p. p. rep- in tit. p. 112, 65; litt. gr. GLOSS. iurispr. ἄδεν Β 19 βι βογορομ ἄταρογομ (pro ἄπρ-). NOT. Tir. 46, 47 -it. 46, 52 -uit. *de formis (exemplum est flexionis* PROB. gramm. IV 171, 6. 174, 20; imperat. fut. pass. -itor, -imino, -iuntor ibid. 173, 7sq.): fut. rapsit in serm. legis CIC. leg. 2, 22; p. p. p. abl. plur. fem. -tabus GELL. hist. 13. *de notione:* SYNON. Cic. p. 421, 30 dissipat. ... partitur. separat. -it eqs. GLOSS. -o: ἀρπάξω. ἀρπάξομαι (resp. idem ver-

bum gr.: -e: ἄρπαξον. -tus: ἠρπαγμένος. ἀρπαγείς. al., e. g. p. 97, 18). -unt: diripiunt. GLOSS. I Ansil. TR 81 trahit: -it. al.; v. etiam p. 109, 6sq. et multa, quae in commentariis exposuerunt SERV. (auct.), CLAVD. DON. aliique, e. g. p. 94, 25, 95, 27sq. 96, 4 bis. 32sq. 102, 3sq. 107, 38. *Legitur inde a* NAEV. (v. p. 104, 61), PLAVTO, ENN., TER., CATONE *per totam latinatatem, sed deest e. g. CAES. (cf. p. 116, 74), VITR., COLVM. (praeter vers. p. 94, 36). [val. rāpī, it. rapire, francog. ravir 'provehere, delectare'. cf. M.-L. 7049 et Faré, Postille. Tiktin-Miron³ III 285. Battisti-Alessio V 3208. Cortelazzo-Zolli² 1320. Wartburg X 62sq. Schd.] [confunditur in codd. c. capere e. g. p. 103, 62, 109, 68, parère vol. X 1, 399, 49sq., rabere p. 12, 28sq., raptare p. 119, 56sq., rumpere (sc. maxime p. p. -tus) in var. ll. falsis e. g. OV. rem. 598 GERM. 216 LVCAN. 6, 781 (falso trad. MART. 7, 47, 8); in var. l. dub. HIER. in Is. 10, 30, 27 l. 68 G. -ens flamma (sapvar. l. praefert ed.); loco manco vel corrupto e. g. SALL. hist. fig. 1, 124 CVLEX 300 OV. Pont. 2, 2, 33 TERT. nat. 1, 7, 27. ad verbum interraperere vol. VII 1 post p. 2264, 2 inserendum pertinere vid. STAT. Theb. 4, 773 (765) inter ... rapit (per tmesin; v. Watt, Bull. Inst. Class. Stud. 31, 1984, 159) una cum SCHOL. ad l. interrapi (-rumpit perperam Lindenbrog, edd. rec.)]*

significatur fere actio celeriter vel cum vi, impetu quodam capiendi vel trahendi. pro obi. (subi. verbi pass.) poni solet is qui (id quod) capitur sim., sed struct. inversa id (is), cui quid aufertur, p. 104, 40sq. notio celeritatis, violentiae sim. saepe ex aliis vocibus in contextu pariter elucet; hic illic suspicari licet verbum vel eam vim fere amisisse vel per hyperbolen usurpari, e. g. p. 101, 56, 107, 61. saepissime indicator, quo vel unde actio -endi fiat vel cui quid adimendo -atur, v. p. 115, 10sq., ita fere, ut appareat ipsi verbo inesse notionem auferendi sim.; saepe tamen accedit aliud verbum auferendi sim., e. g.: struct. '-ere et auferre' e. g. agere SEN. dial. 3, 7, 4, auferre CIC. off. 1, 44 PLIN. nat. 36, 105, 37, 61, perducere QVINT. inst. 6, 2, 3, portare NEMES. cyn. 148; struct. '-tum auferre' e. g. avehere SIL. 17, 382, auferre VERG. Aen. 6, 428 OV. fast. 5, 699 LIV. 21, 62, 5. al., ferre OV. trist. 3, 10, 18, portare LIV. 1, 15, 2. graece resp. maxime ἀρπάξεν (cf. δι-αρπάξεν p. 104, 55, ἐξ- p. 95, 64), ceterum e. g. ἀναλαμβάνειν p. 103, 34, ἀρπάγειν p. 106, 64, ἀρραιεῖσθαι p. 115, 12, κλέπτειν p. 96, 53, 113, 21.

exempla sic digerenda esse putavimus:

CAPVT PRIVS: spectat ad motum localem:

I motus fit impulsu alieno:

A usu sollemni pro obi. est, qui (quod) capitur sim.: **1** varia exempla: l. 67 (respic. actiones animantium l. 67, quibus -untur e. g. coniugio sociandi, stuprandi sim. p. 94, 16, accusandi vel puniendi p. 94, 66, res p. 95, 42, animalia p. 98, 1; respic. eventus naturales p. 98, 54, raptus, quo quis extra terram ducitur, p. 100, 56). **2** accedunt quidam colores, sc. ad se (in se) movendi, arripiendi p. 101, 22, ex periculo sim. liberandi p. 103, 58.

B struct. inversa pro obi. est, cui quid adimitur sim.: p. 104, 40.

II motus fit impulsu proprio: p. 104, 59 (respic. motus animantium p. 104, 60, rerum naturalium p. 105, 63).

CAPVT ALTERVM: sine respectu motus localis:

I generatim:

A indicatur, ad quam rem (personam) actio -endi fiat: **1** ad statum, affectum, actionem sim.: p. 106, 26. **2** ad se, in se sim.: p. 107, 65.

B cetera exempla; actio -endi fit: **1** celeriter agendo, efficiendo: p. 108, 26. **2** sumendo,prehendendo: p. 108, 51 (perceptione p. 108, 52). **3** (mentem, animum) occupando, commovendo: p. 110, 29. **4** amovendo: p. 111, 39 (c. respectu visus p. 113, 4).

II speciatim: **A** respic. mors: p. 113, 22. **B** -untur, qui spasma affliguntur (t. t. med.): p. 114, 74.

appendicula syntactica et stilistica: p. 115, 5.

part. praes. rapīēns pro subst. (et adv. rapienter), p. p. p. raptus pro subst. vel adi. (et adv. ?raptē) v. p. 115, 44sq. (adv. raptim v. p. 116, 64).

CAPVT PRIVS: spectat ad motum localem (in imag. e. g. p. 93, 8, 68, 97, 57, 101, 47, 102, 59, 104, 70; pro obi. est fere, qui [quod] movetur, sed motus, iter sim. p. 104, 72sq. 105, 56sq.): **I** motus fit impulsu alieno: **A** usu sollemni pro obi. (subi. verbi pass.) est, qui (quod) capitur sim.: **1** varia exempla: **a** respiciuntur actiones animantium (etiam vehiculis, instrumentis utentium): **α** -untur homines vel dei eorumve corpora, animae sim. (per prosopop. calculus lusorius p. 93, 22, urbs p. 93, 68): **1** generatim: **A** active: **1** -unt animantes eorumve qualitates; respiciuntur actiones: **α** hominum vel deorum (pauca selecta): PLAVT. Asin. 868 quin tu illum maritum tuum ebrium iubes ancillas -ere sublimem domum? 934 te ... uxor ex lustris -it. Men. 999 quo -itis me? quo fertis me? Pseud. 655 (loq. Harpax) hostis vivos -ere soleo ex acie, eo hoc nomen mihi est. Rud. 796 (loq. leno; cf. [Reineke]

784 de ara ... deripiam) *has puellas* ... -am. Trin. 680 (*in imag.*) tu oburgans me a peccatis (-is) (*recc. ex rapidis*) deteriorem in viam. TER. Andr. 861 sq. (*senex lorario*) sublimem intro -e hunc *servum!* ... (862) -e, inquam, ... -e! Phorm. 882 (*loq. servus et adulescens*) ego sum missus, te ut ... adducere.:: me quin ergo -e me! quid cessas? PACVV. trag. 350 (*obi. subauditur*) agite, (-)ite, volvite, -ite, coma tractate *eqs.* (Leo, alii alia). CIC. Verr. II 4, 76 *Segestanorum* optimum quemque ... circum omnia provinciae fora -bat. de orat. 2, 162 (*in imag.*) illuc eum *discipulum* -am, ... unde universum flumen erumpat (*i. ad Aristotelem*). VERG. Aen. 2, 675 (*Creusa Aeneae*) si periturus abis, et nos -e in omnia tecum! 9, 398 *Euryalum* iam manus omnis *hostium* ... -it. CIRIS 393 cupidus secum -ens Galatea sorores. HOR. sat. 2, 6, 23 Matutine pater, ... Iane ..., Romae sponsorem me -is (*i. primo mane ad spondendum vocor*). OV. met. 3, 694 praecipitem, famuli, -ite hunc. LIV. 10, 20, 13 *ducem Samnitium* captum ad consulem Romanum -unt *militēs*. SEN. Tro. 414 (*loq. Andromacha*) cum ferus *Achilles* curru incito *mea* membra -ret (*i. Hectoris mariti*). QVINT. decl. 379, 3 quemadmodum *inimicum occido?* -o de publico? TAC. hist. 1, 26, 1 ut *militēs* ... Othonem (-turi fuerint), ni *eqs.* (*i. sc. ut imperatorem salutarent*; *sim.* 1, 27, 2, 1, 29, 1 in castra. *ibid. iterum*). IVLIAN. dig. 22, 3, 20 si quis liberum hominem vi -uerit. VET. LAT. act. 8, 39 (cod. 51. 57 = VVLG., *sim. al.*) spiritus domini -uit Philippum (*gr. ἦροπασεν*). *al. per prosopop. -it calculus in lusu latruncolorum adhibitus*: LAVS Pis. 198 ille petentem dum fugit, ipse -it. ⑥ *animalium (mentis quasi animalis hominem trahentis, sc. in imag., l. 30; aliter p. 101, 73)*: OV. am. 2, 9, 29 ut -it in praecipitem dominum ... equus. Ib. 338 (*antea l. 62*) sic ... ultores -ant turpe cadaver *tuum* equi. 535 per ... feros montes tauro -ente traharis. SEN. Phaedr. 1206 (*antea p. 103, 6*) nunc adeste, saeva ponti monstra ..., meque ... -ite in altos gurgites. Phoen. 424 (*loq. Iocaste*) quae me per altas aeris -et vias Harpyia ... (426) et inter acies prociat -tam duas (*sc. ut proelium impediam*)? dial. 9, 17, 11 oportet ... mens mordeat frenos et rectorem -at suum *eqs.* VAL. FL. 7, 120 SIL. 9, 657, 15, 729. MART. 12, 14, 1 (*absol.; fort. simul ad p. 97, 26sq.*) parcius utaris, moneo, -ente veredo. LACT. mort. pers. 16, 9 (*in imag. sec. Matth. 7, 15*) *militem Christi* nullus lupus de castris caelestibus -at.

② -unt res: ④ *vehicula sim. vel instrumenta (cf. p. 97, 5)*: CINNA carm. frg. 9 me ... per salicta bigis raeda -it citata nanis. ELEG. in Maecen. 1, 7 illa *ratis Charonis* -it iuvenes. OCTAVIA 623 Ixionis ... membra -entem rotam. SIL. 14, 323 (*homines -it machina bellica*). STAT. Theb. 2, 724 te, *Pallas*, biitugo temone ... volucer -it axis equarum. ⑤ *motus, cursus, via sim.*: LIV. 4, 33, 12 *fugientium* agmen fertur per castra in urbem; eadem et Romanos sequentes impetus -it (STAT. Theb. 12, 794). FLOR. epit. 3, 11, 10 reliquiae ... exercitus, quo quemque -uit fuga *eqs.* PAVL. NOL. carm. 17, 71 (*amico profecturo*) vias illas licet oderimus, quae -unt te. *al.* ③ *variae causae*: OV. met. 9, 121 qui te fiducia ... vana pedum, violente, -it? (*item -unt affectus*: LIV. 5, 6, 3 venandi studium ... homines ... in montes silvasque -it. SIL. 2, 232 si cunctos metus acer in urbem ... -it). VAL. FL. 1, 380 te ... Thessalicae, Nestor, -it in freta puppis fama (AVG. civ. 8, 4 p. 325, 5. DRAC. Romul. 10, 319 f. *ducem* -bat in enses). STAT. silv. 4, 6, 3 -uit me cena benigni Vindicis. PRVD. psych. 378 vos ... crapula turpis Luxuriae ad madidum -it inportuna lupanar. *al.*

⑥ *passive*: ① *indicatur, quo vel unde vel qua via quis -atur (exempla selecta inde ab OV.)*: PLAVT. Men. 995 (*senex servus*) iam sublimem (-men *var. l.*) -tum oportuit (OV. met. 7, 222 *Medea* sublimis -itur. *cf.* TAC. hist. 4, 30, 2 machinamentum, quo repente demisso ... *obsidentes* sublime -ti ... intra castra effundebantur. *sim.* STAT. Theb. 6, 895 in excelsum). RHET. Her. 4, 39, 51 *urbe capta* qui possunt ... laborem ferre, -untur in servitute. CIC. rep. 2, 7 qui incolunt eas urbes *maritimas*, ... volucris semper spe ... -untur a domo longius. NEP. Eum. 6, 2 *si mater Alexandri* aliqua cupiditate -retur (*cup- var. l.*) in Macedoniam. HOR. sat. 1, 5, 86 hinc -imur ... *tot milia* raedis. OV. fast. 6, 136 cunis corpora *puerorum* -ta suis. Ib. 332 ut ... Eurydamas ter circum busta Thrasylli est Larisaeis -tus ab hoste rotis ..., sic *eqs.* (*postea l. 25*). LVCAN. 1, 678 (*clamat femina*) quo feror, o Paeon? qua me super aethera -tam constituis terra? SIL. 2, 172 per aequora curru. STAT. Theb. 2, 459 *viros* coniugibus natisque infanda ad proelia -tos. QVINT. decl. 340, 11 *puero* -to ex aliquo litore. IVV. 8, 147 *consul* praeter maiorum ... ossa volucris carpento -itur. TAC. hist. 4, 72, 1 (*in imag.*) *Cremonam* e gremio Italiae -tam esse. SVET. Otho 7, 1 quasi -tus de publico et suscipere imperium vi coactus *eqs.* *al.*, e. g. CE 686 (= CIL VI 31992), 10 (*a. 427*) *Floridus* mox -tus (Romae), regimen suscepit ... (-) *potius dat. quam locat., i. Romam reliquit; cf. Alföldy, CIL VI 8, 3 p. 4801*). ② *cetera exempla (selecta inde a LIV.)*: CIC. de orat. 2, 283 (*facete dictum C. Memmii; antea*: cum funus ... duceretur) vide ..., Scaure, mortuus -itur, si potes esse possessor. LVCR. 2, 275 (272 cum impulsi procedimus ictu) tum materiem totius corporis om-

nem perspicuumst nobis invitis ire -ique, donec eam refrenavit ... voluntas (*eodem contextu*: 2, 279 quamquam vis externa multos ... invitos cogat procedere saepe praecipitesque -i). OV. am. 2, 1, 32 -tus ... Haemoniis flebilis Hector equis (trist. 4, 3, 30 Hectors Thessalico ... (ab axe, -i [trahi *var. l.*; -) *indicatur potius instr. quam locus, cf. De Jonge, comm. 1951, ad l.* 5, 4, 11 H. -to [cap-, trac- *var. ll.*]). epist. 14, 83 -tam ... capillis ... me carcer habet. fast. 6, 744 exciderat curru lorisque morantibus artus Hippolytus ... -tus erat (*idem -itur* SEN. Phaedr. 1098). LIV. 39, 13, 13 in *Bacchanalibus* -tos a diis homines dici, quos machinae ... in abditos specus abripiant. SEN. epist. 82, 3 *is*, qui -itur unco (*i. gladiator occisus*). PLIN. nat. 35, 140 *Ctesicles pictor tabulam* in portu Ephesi proposuit, ipse velis -tus. SIL. 1, 434 Hannibal ... furit ..., quantus ... *Mars* belligero -itur curru. STAT. Theb. 2, 615 *mulier* -ta repente *Bacchantium* choris *filium peperit*. TAC. ann. 2, 39, 1 fraude aut vi -tum Agrippam ferre ad exercitus Germanicos. *al.*

② *speciatim -untur*: ④ *coniugio sociandi, stuprandi, prostituendi (respicitur abductio puellarum, feminarum, puerorum fere ab eis effecta, quibus sociandi sunt [aliter e. g. l. 43, 46]; disting. ab actione stuprandi e. g. -ere ad stuprum l. 49, 55. al., sed hic illic dubitare possis, utrum vigeat notio abducendi an respiciatur sola actio vitandi, cf. l. 57 sqq. et explicationes e. g. l. 32. p. 96, 64; per meton. pro obi. sunt coniugia sim. l. 33, 37)*:

① *in fabulis notis*: PLAVT. Men. 144 an vidisti tabulam pictam ..., ubi aquila Catameitum -ret aut ubi Venus Adoneum? (*item de Ganymede*: CIC. Tusc. 1, 65 G. ab dis -tum ait propter formam *Homerus* [cf. Y 234 ἀνθρώπων θεοῖ]. VERG. Aen. 1, 28 -ti G. honores [SERV. stuprati]. 5, 255 quem ... sublimem pedibus -uit *aquila* ... uncis. HOR. carm. 3, 20, 16 -tus ab Ida [*mas. pro subst.*]. OV. met. 11, 756. *al.*, e. g. AVG. civ. 18, 13 p. 273, 1 ad stuprum). GELL. hist. 13 (p. p. *fem. pro subst.*) multitudo puerorum iam erat ex -tabus (*i. Sabinis, ut: 15 [precatio Hersiliae] uti Romani nos itidem integras -rent, unde liberos ... pararent*. CIC. rep. 2, 12 S. ... virgines -i iussit *Romulus*. *al.* VARRO ling. 6, 20. VERG. Aen. 8, 635 -tas sine more S. [SERV. auct. stupratas, id est per vim]. *et saepe, e. g.* AVG. civ. 3, 13 p. 111, 3 ut ea *coniugia* dolo -rent). CIC. Verr. II 4, 106 -tam esse Liberam, quam eandem Proserpinam vocant, ex Hennensium nemore (*de eadem*: OV. met. 5, 416 roganda, non -enda fuit. *al.* LIV. 24, 39, 8 SEN. Med. 12 COLVM. 10, 271. *al.*; *cf.* STAT. Theb. 8, 62 [*loq. Pluto*] Siculo -ui conubia campo). LVCR. 1, 464 (*de Helena ut: Ov. epist. 5, 97 patriae praepone* -tam [sc. *te Paridem*]). 5, 132. *al.*) HOR. carm. 2, 4, 8 arsit Atrides medio in triumpho virgine -ta (*i. Cassandra, ut: Prop. 4, 1, 117 OV. met. 14, 468*). PROP. 1, 20, 48 sonitum -to corpore fecit *Hylas, sc. a Nymphis in fontem tractus (de eodem: Ov. ars 2, 110 Naiadum ... crimine -tus. SEN. Med. 649. al.) et saepe*. ② *cetera exempla (selecta post CATVLL.)*: TER. Ad. 628 egomet -ui ipse, egomet solvi argentum, ad me abductast domum *puella fratris mei*. PORC. LIC. carm. frg. 3, 5 *Terentius* crebro in Albanum -itur ob florem aetatis suae (*haec trad., v. tamen app. crit.*). CIC. Planc. 30 -tam esse mimulam. CATVLL. 61, 3 qui -is teneram ad virum virginem, o Hymenaeae Hymen ([*in ritu nuptiarum; cf. l. 50*]). SALL. Catil. 51, 9 [*inter saevitias belli*] -i virgines, pueros, divelli liberos a parentum complexu *eqs.* hist. frg. 3, 98^B -ere ad stuprum virg(i)nes matr(ona)sque. LIV. 4, 9, 7 ex domo matris. FEST. p. 289 -i simulatur virgo ex gremio matris ..., cum ad virum trahitur. SEN. contr. 2, 3, 2. *al.* CALP. decl. 41 -uit quidam virginem et ephebo ... tradidit stuprandam. *al.*; *cf. l. 39*). OV. epist. 20, 37 per gladios alii placitas -uere puellas (MANIL. 5, 472 in amore. *v. etiam vol. X 2, 2508, 37sq.*). LIV. 3, 50, 6 cum *Verginius filiam* velut servam ad stuprum -i videret. SEN. contr. 1, 2, 7 ita domi custodita est, ut -i posset. SEN. Phoen. 573 matres ... ab ipso coniugum -tas sinu (AMM. 31, 6, 7). *al.* *evanescente notione abductionis significari vid. per εἰρημοσύνην actio vitandi (saepe in decl.; pauca selecta hic retinere maluimus quam ad cap. alterum referre; cf. Adams, Latin Sex. Voc., 1982, 175)*: VARRO Men. 192 v. p. 122, 56. SEN. contr. 1, 5 them. una nocte quidam duas -uit; altera mortem optat, altera nuptias. 7, 8, 5 -ui, vitiavi. *et saepe*. QVINT. decl. 247 them. adulescens nuptes -uit. 309, 16 non -ui, non hi mores sunt mei. *et saepe*. CALP. decl. 16 quid dicam, '-uit' an 'duxit'? 43 quidam -uit et in raptu a puella excaecatus est. *al.*, e. g. ISID. p. 121, 64.

③ *accusandi vel puniendi (per prosopop. p. 95, 3, 17)*: ① *indicatur, quo quis -atur, sc.*: ④ *ad iudicem vel ad iudicium sim. (cf. p. 101, 7)*: PLAVT. Aul. 759 te ad praetorem -am et tibi scribam dicam ([*i. δίκην*]). CURC. 723 ego te in nervo(m), haud ad p. hinc -am, ni argentum refers). POEN. 1336 bonum virum eccum video ...; -amus in ius (Rud. 859 HOR. sat. 1, 9, 77. 2, 3, 72. LIV. 1, 26, 5 -tus est in i. [intus *var. l.*] ad regem. *al.*). CIC. Rab. Post. 18 -entur homines in haec iudicia ex omni ... sermone malivolorum, nisi cavetis (AMM. 16, 8, 2). LIV. 40, 15, 11 e convivio ... -tus sum ad causam parricidii dicendam. *al.* ⑤ *ad carnificem sim., ad locum supplicii vel ad ipsum supplicium*: PLAVT.

Bacch. 688 ubi me aspiciet, ad carnificem -et continuo senex (Poen. 369 quadrigis cursim ad c. -i. *item ad hominem*: CIC. Tusc. 5, 13 cum ... virtutes -antur ad tortorem). CURC. 723 (v. p. 94, 69) in nervo(m) (Rud. 876). MIL. 1394 (*senex servus*) ducite istum *militem*; si non sequitur, -ite sublimem (-men var. l.) foras, ... discindite. CIC. Verr. II 1, 7 -unt eum *Verrem* ad supplicium di patrii (Mil. 80 de orat. 2, 238. QVINT. decl. 321, 30 non continuo strictis faucibus -endus ad s. veneficus videretur, qui *eqs.*? CYPR. mortal. 15. *al.*). 5, 138 navium praefectos ... de complexu parentum suorum ... ad mortem cruciatumque -uisti (Catil. 1, 27 [loq. patria] M. Tulli, ... nonne hunc ... ad m. -i ... imperabis? LIV. 23, 10, 7 vincit ad m. -or. AMM. 18, 4, 6. *al.*). Flacc. 5 ad poenam (SVET. Claud. 10, 2. *al.* COD. Theod. 1, 16, 11 ad ultimam p. *al.*). *al.* LIV. 3, 56, 8 in vincula (TAC. ann. 16, 18, 3 PRVD. c. Symm. 2, 695. *cf.* ham. 429 ad v.). 23, 10, 9 (*antea l. 11*) *Campano cuidam* obvolutum caput est ociosus -i extra portam iussus; ita in castra *Hannibal*is perducitur *eqs.* *al.*

② *cetera exempla (selecta)*: CIC. rep. 3, 27 si bonus ille vir vexetur, -atur, ... effodiantur oculi *eqs.* Tusc. 5, 81 *virtutes eam vitam beatam* secum ... -ent, ad quemcumque ipsae dolorem cruciatumque ducentur. SEN. dial. 5, 40, 3 *fregerat servus* ... crustallinum; -i eum Vedius iussit *murensisque obici* (*postea* 5, 40, 4 [Caesar Vedio] e convivio -i homines imperas *eqs.*?). 12, 2, 5 -tum me audisti, *sc. in exilium mittendum*. MART. 5, 84, 4 -tus e popina aedilem rogat udus aleator. PRVD. perist. 3, 97 -e praecipitem *Eulaliam*, lictor, et obrue suppliciiis. *al.*

③ *militēs, sc. ad pugnam, in hostes ducendi (adiēcimus classem l. 25sq.; cf. p. 98, 46; exempla selecta inde a LIV.)*: CIC. Manil. 21 classem magnam ..., quae ... ad Italiam ... -retur (LVCAN. 9, 165 in undas. 9, 220). VERG. Aen. 7, 725 *socius* Turno ... mille -it populos ([SERV. raptim adducit. CLAVD. DON. congesserat]. COMM. apol. 982). 10, 178 *dux* mille -it densos acie atque horrentibus hastis ([SERV. raptim ducit]. *cf.* 10, 308 *Turnus* -it acer totam aciem in Teucros). 12, 450 *Aeneas* volat campoque atrum -it agmen aperto ([SERV. auct. quidam ... 'a.' iter accipiunt, '-it' autem festinat]. LIV. 3, 23, 3 *dux* [citatum a.] Tusculum -it [item: 23, 36, 3 praeter Capuam. 25, 35, 1 ad Hasdrubalem]. LVCAN. 4, 717 furtim. *al.* SIL. 1, 129 iugis. 7, 116 volucris -it agmina cursu. *al.*; *cf.* agmine -ere l. 37 bis). LIV. 2, 20, 7 imperator ... manipulos aliquot in primam aciem secum -it. SIL. 8, 510 Paelignus ... -it Sulmone cohortes (TAC. ann. 4, 25, 1 cito agmine. 12, 31, 2 citas c.). 10, 104 -it agmine (-na *pars edd.*) natos ... parens ultro in certamina. STAT. Theb. 4, 248 catervas. TAC. hist. 3, 6, 1 Antonio ... partem equitum ad invadendam Italiam -enti. PLIN. paneg. 14, 3 per hoc omne spatium cum legiones duceres seu potius - tanta velocitas erat - res. *al.*

④ *untur res (partes corporis abscisae p. 97, 39sq.)*: ① *quae in possessionem sumuntur (sc. saepe avare, iniuste, cum damno alterius; indicatur, cui vel unde quid -atur, l. 55sq. 59. 62sq. p. 96, 3. 14sq. 41. al.)*: ② *c. obi. (etiam subaudiendo) vel passive*: ① *varia exempla (pauca selecta)*: PLAVT. Asin. 321 -ere cupio publicum. CAS. 721 qui (*i. quomodo*) ... hi *servi* sunt sentes? quia, quod tetigere, ilico -unt. MEN. 193 meretrix tantisper blanditur, dum illud, quod -at, videt. MERC. 45 leno ... vi summa, ut quicque poterat, -bat [domum, (*acc. directionis*)]. CATO orat. 175 (*loco lacunoso*) ut bona -ant. CIC. Verr. II 1, 60 *Verres* solet haec, quae -uit et furatus est, non numquam dicere se emisse. 3, 29 -bat et asportabat, quantum a quoque volebat, Apronius *decumanus*. PHIL. 2, 62 *Antonio* erat vivendum latronum ritu, ut tantum haberet, quantum -ere potuisset. NAT. deor. 2, 157 si quae bestiae furantur aliquid ... aut -unt. CATVLL. 59, 3 *feminam* in sepulcretis vidistis ipso -ere de rogo cenam (*cf.* OV. Ib. 234 *pannos* a male deserto ... rogo. LVCAN. 6, 534 cineres ... e mediis -it illa *maga* rogis). SALL. Catil. 11, 6 insuevit exercitus *Romanus* ... vasa caelata mirari, ea privatim et publice -ere. HOR. epist. 1, 17, 56 meretricis ... saepe catellam, saepe perisceliden -tam sibi flentis. TIB. 2, 4, 23 -am suspensa sacris insignia fanis. OV. epist. 12, 156 certa ... compositis demere -ta comis. MET. 13, 337 signum ... Minervae hostibus e mediis. LIV. 2, 35, 1 (*hyperbolice*) peregrinum frumentum ... ab ore *sibi plebeis* -i (*cf.* RVFIN. hist. 3, 6, 5 matres cibos de parvulorum suorum manibus atque ore -bant [gr. ἐξήροπαζον ἐξ]). 21, 62, 5 (*inter omina*) lupum vigili gladium ex vagina -tum abstulisse. 29, 9, 2 -to poculo argenteo ex oppidani domo *miles fugit*. SEN. contr. exc. 6, 3, 3 multa de patrimonio -uit ... ancillae impudentia. SEN. Herc. f. 258 (*Amphitruo narrat*) vidi regium capiti decus (*i. coronam*) cum capite -tum. epist. 120, 21 *quivis homo* nunc pecuniam spargit, nunc -it. LVCAN. 3, 345 *obsessi* parati *sumus* undarum -tos aversis fontibus haustus quaerere. PETRON. 12, 2 -tum latrocinio pallium. PLIN. nat. 7, 10 *grypes eruunt* ex cuniculis aurum, mira cupiditate ... et feris custodientibus et Arimaspis -entibus. 23, 9 omnia ... ea (*sc. odorata*) aviditas humani ingenii nobilitavit -ere festinando. TAC. ann. 13, 25, 1 Nero ... *urbem* pererrabat comitantibus, qui -rent venditioni exposita. APVL. apol. 91, 5 id ... mihi vitio dederunt, talem uxorem causa avaritiae concupis-

atque ... dotem ... uberem -uisse (*respic. 67, 4 d. ... extorsisse*). *et saepissime*. ② *c. obi. (selectis), quibus significantur praedae, spolia, opes sim.*: VERG. georg. 3, 32 duo -ta manu diverso ex hoste tropaea ([SERV. raptim et sine labore quaesita. SERV. auct. dicendo '-ta' celeritatem victoriae ostendit]. DRAC. Romul. 5, 123). Aen. 1, 528 -tas ad litora vertere praedas (LIV. 1, 15, 2 ex agris. 3, 8, 8 ex proximis locis. *al.* PETRON. 114, 14. TAC. ann. 2, 7, 2 modicam p. et Arpi principis ... coniugem filiamque. IVVENC. 2, 349 *publicani* -unt alieno, *i. fisci*, nomine praedam. *cf.* p. 101, 66. 104, 5). 10, 14 adveniet iustum pugnae ... tempus ..., tum res -uisse licebit ([SERV. auct. veteres laedere 'r. -ere' dicebant. CLAVD. DON. p. 292, 2 aliena diripere]. PLIN. nat. 22, 5. GAIUS inst. 3, 209 r. alienas. ARNOB. nat. 2, 67 p. 145, 8. SERV. Aen. 10, 14 [bis]. *al.*). 10, 449 spoliis ... -tis ... opimis (10, 774 praedonis corpore. VAL. MAX. 3, 1, 1 SEN. Ag. 848. Tro. 26 s. populator -it Dardania. PLIN. nat. 7, 114 s. ex tertia orbis parte -tum. *al.*; *cf.* STAT. Theb. 10, 27 -tis ... opimis). 10, 462 (*loq. Pallas*) *Turnus* cernat semineci sibi me -ere arma cruenta (LIV. 39, 54, 3 ex agris. SIL. 1, 618 ducibus. STAT. Theb. 7, 647). SEN. Med. 483 ex opibus illis, quas procul -tas Scythae ... agunt (benef. 3, 33, 2 belli iure. OCTAVIA 434 LVCAN. 7, 746. AMM. 17, 4, 3 exinde. 17, 12, 6 o. barbaras urendo -endoque). benef. 4, 28, 5 sua repetunt etiam, qui aliena -uerunt (TERT. idol. 1, 3 si quis alienum -at. LACT. inst. 6, 9, 4 a. capiendo et -endo. AMM. 18, 10, 2 aviditate -endi a. *al.*). VET. LAT. Ezech. 18, 7 (Cypr. testim. 3, 48) rapinam (*al. in eodem cap., v. p. 91, 25sq.*).

③ *absolute (in serie e. g. l. 26sq. 35sq. 46sq.; exempla selecta inde a CIC.)*: PLAVT. Epid. 12 minus iam furtivus sum quam antehac: ... -o propalam. Pseud. 138 qui *servi* haec habent consilia: ubi data occasio, -e clepe tene harpaga bibe es fuge. Trin. 289 -e trahe fuge late! Truc. 168 (*ironice*) -ere otiose oportuit (*sc. mihi; queritur amator ut: MART. 11, 49, 2 tanta calliditate -is [antea: me ... despolies]. cf. p. 95, 48*). VARRO Men. 342 postquam avida libido -ere ac [comedere] coepit ([Roeper, concedere trad., alii aliter em.]). CIC. Phil. 5, 24 *Antonium* semper -entem, semper ebrium. or. frg. A 16, 1 ut -at, ut latrocinetur (*locum affert* Schol. Cic. Bob. p. 91, 31, v. vol. VII 2, 1018, 64sq.). rep. 4, 3 *Spartae* -ere ... pueri et clepere discunt. PVBLIL. sent. R 13 -ere est, non petere, quicquid invito auferas. SALL. Catil. 11, 4 -ere omnes, trahere domum alius, alius agros cupere *eqs.* 12, 2 *iuvenes* -ere, consumere, sua parvi pendere, aliena cupere *eqs.* Iug. 41, 5 coepere ... sibi quisque ducere trahere -ere. or. Lep. 20 vostrā cordiā, qua -tum ire, licet (*sc. Sullae; [Madvig, quam ... iri cod.]*). HOR. epist. 1, 17, 45 distat, sumasne pudenter an -as (*sc. patrono*). LIV. 29, 17, 15 omnes -unt, spoliant, verberant, volnerant, occidunt. SEN. benef. 7, 27, 2 hic ex privato, hic ex publico ... -it. *ibid.* quaeris inter -entes referentem. dial. 5, 33, 1 propter hanc *pecuniam* reges saeviunt -untque (rab- *coni. Cornelissen*). 10, 10, 4 avare. CVRT. 4, 11, 9 quam ... expeditius manus nostrae -unt quam continent! MART. 8, 44, 9 -e, congere, aufer, posside! FRONTIN. strat. 4, 1, 9 (*dux militi*) ne speciem quidem -turi praebeas volo (*antea: rapinam*). TAC. Agr. 30, 4 *Romani* auferre trucidare -ere falsis nominibus imperium ... appellant (*antea: raptores orbis*). hist. 2, 56, 1 Vitelliani spoliare, -ere, vi et stupris polluere. GAIUS dig. 47, 8, 5 non prodest ei, qui vi -uit, ad evitandum poenam, si ante iudicium restituit [rem, quam -uit, ([ad l. 9sq.]. VLP. dig. 47, 8, 2, 10 Iulianus scribit eum, qui vi -it, furem esse improbiorem. *al.*). APVL. met. 4, 11, 5 manui *latronis*, quae -ere et iugulare sola posset. VET. LAT. prov. 30, 9 (Ambr. in psalm. 118 serm. 8, 38, 1) ne ... pauper -am (gr. κλέψω, Vulg. furer). *al. gen. gerund.* -endi: CIC. Phil. 4, 9 spes -endi atque praedandi obcaecat animos eorum. off. 1, 44 cupiditas ... -endi et auferendi per iniuriam (AMM. 31, 15, 13). LIV. 38, 27, 7 avidissima -endi gens. TAC. hist. 3, 19, 2 licentiam. EDICT. imp. Diocl. praef. 10 L. effrenata livido (*i. lib.*). FIRM. math. 4 proem. 3 perfidius hominibus ... -endi, immo potius latrocinandi potestate permissa. *al.*

④ *p. p. neutr. pro subst.*: PLAVT. Amph. 206 -ta et raptores tradere (v. p. 122, 37). SALL. epist. Mithr. 17 Romanos ... *nihil* a principio nisi [v.], habere, domum, coniuges, agros, imperium ([Ciacconius, partum trad.]). VERG. Aen. 4, 217 (*Iarbas de Aenea*) nunc ille Paris ... -to potitur (*respic. Dido; ad p. 94, 16sq. locum refert* SERV. stupro fruitur. *cf.* CLAVD. DON. p. 382, 17 per violentiam). AETNA 617. NVX 99 si fiat -ti (*i. nucum -tarum*), fiat mensura relicti, maiorem domini parte, viator, habes (habet var. l.). LIV. 1, 4, 9 *Romulus* et *Remus iuvenes* in latrones praedas onustos impetus facere pastoribusque -ta dividere. 29, 6, 3 Romani ... milites ... -to gaudentes. VELL. 2, 73, 3 *Sex. Pompeius* -to utebatur. SEN. benef. 1, 9, 5 -ta spargere ... certant. *al.* (ex, sine) -to vivere (*cf. p. 98, 39*). SALL. hist. frg. 3, 74 *Achaei* locorum egestate -to v. coacti. VERG. Aen. 7, 749 (*sim. 9, 613*) recentis convectare ... praedas et v. -to. OV. met. 1, 144 vivitur ex -to. trist. 5, 10, 16. LIV. 30, 13, 7 ferarum modo. *al.* MANIL. 4, 182 (-to *ed. pr.*, victo(r) *codd.*). VELL. 2, 32, 6 sine -to (v. p. 89, 1). SEN. benef. 4, 17, 4 (*postea: quae latrocinii et furtis consequuntur*).

epist. 70, 28 iniuriosum est -to v., at contra pulcherrimum (mori -to, (i. se occidere; cf. p. 114, 70). CVRT. 3, 10, 9. al.

① *quae moventur, auferuntur (ferre cum vi quadam vel celeriter, sine mora):* A *variae (exempla selecta post VERG.):* ENN. scaen. 66 *classis exitum (gen. plur.)* examen -it. BELL. Alex. 20, 4 scalas in naves -ere navesque a terra repellere properabant. VERG. Aen. 10, 486 *Pallas* -it calidum frustra de vulnere telum (*sim. -untur tela ex corpore:* Ov. fast. 2, 838. *aliter:* SEN. Herc. O. 1404 *removete ... tela et ... -ite hinc sagittas, sc. ne Hercules eis utatur.* LIV. 28, 8, 1 (*in imag.*) Philippus maerebat ... -entem omnia ex oculis elusisse celeritatem suam fortunam. 41, 3, 1 nautici ... commeatum ... in naves -unt. SEN. Med. 830 (*loq. Medea*) habeo flammam usto tauri gutture -tas. OCTAVIA 264 Erinyes venit ad Stygios toros -tasque thalamis sanguine extinxit faces. PLIN. nat. 36, 120 -tis ... e contrario repente pulpitis *in amphitheatro.* VAL. FL. 3, 341 *quas vestes funebres* -uit telis festina ... Hypsipyle. SIL. 3, 189 *serpens iugis -ens silvas* (SVLP. SEV. dial. 2, 3, 7 tota -itur silva. *sim.* SIL. 3, 639 -tas collibus ornos. 4, 491 -ta ... saltibus alno). MART. epigr. 19, 2 sustulerat -tas taurus in astra pilas (GLOSS. III 216, 47 *ἄσπασον ἡμῶν σφαῖραν:* -e nobis pilam. cf. p. 109, 36; *sim. -untur* harpasta: MART. 4, 19, 6 seu ... trigona sive h. manu pulverulentā -is. 7, 32, 10. 14, 48, 1). PLIN. epist. 4, 11, 13 *Domitianus senatori* permisit, si qua posset, ex rebus suis -ret (-ere var. l.), antequam bona publicarentur. al. *usu peculiari i. q. celeriter adigere, ducere, sc. gladium:* OCTAVIA 122 (*Octavia somnium narrat*) Nero inhaerenti, mihi violentum ensem per latus nostrum -it (i. Britannico, an ipsi Octaviae?). B *vehicula (-unt vel animantes [saepius animalia trahentia] vel instrumenta; currus -it rotas suas l. 34):* *currus sim. eorumve partes* (pegma scaenicum l. 32): CIC. Tusc. 2, 67 *equi Pelopis* per undas currus suspensos -uisse dicuntur (VERG. Aen. 10, 574 *equi* -unt ... ad litora c. HOR. sat. 1, 1, 114 [*in compar.*] ut, cum in circo carceribus missos -it ungula c. eqs. Ov. met. 2, 205 *equi Phaethontis* -unt ... per avia currum. al.). Ov. am. 2, 16, 49 -entibus esseda mannis (SIL. 3, 337). LIV. 10, 28, 11 impetu equorum ac vehiculorum -torum per agmen. PHAEDR. 5, 7, 7 dum pegma -itur, concidit *tibicen*. PLIN. nat. 35, 108 (*in pictura*) Victoria quadrigam sublimem -ens. STAT. Theb. 6, 525 -it igneus orbes axis. al. *naves:* VERG. Aen. 10, 660 *Iuno* rumpit ... funem avulsamque -it revoluta per aequora navem (CLAUD. DON. ad loc. p. 376, 31 '-it' ... hoc ... celeritatem facti significat [*postea opp. paulatim ... duceretur*]). LVCAN. 5, 458 -i coeperat rates. VAL. FL. 2, 429 iam remi -uere ratem *proficiscentem.*

© *partes corporis, sc. quae absconduntur, amputantur sim. (respic. corpora animalium l. 56sq.):* VERG. Aen. 6, 496 populata ... tempora *Deiphobi* -tis auribus (SIL. 6, 50. IVVENC. 4, 524 [*sec. Matth. 26, 51*] excussam -uit vi vulneris aurem). Ov. am. 1, 7, 49 -tis a fronte *puellae* capillis (ars 3, 570. *sim. -itur* coma: epist. 10, 16 [*Ariadne Theseo; si recte legitur*] ut ... erat e somno turbida, -ta c. est [*sc. a me ipsa; rupta var. l.*]). MART. CAP. 1, 88). met. 6, 617 (*loq. Procne*) *Tereo* aut linguam aut (atque var. l.) oculos et quae tibi, *Philomela*, membra pudorem abstulerunt ferro -am (6, 632). 13, 773 *vates* 'lumen ... -et tibi' dixit 'Vlixes'; *Polyphemus* risit et '... falleris' inquit, (775) 'altera iam -uit' [*per lusum verborum pertinet ad p. 111, 15 sq.*]. LVCAN. 3, 713. cf. oculos l. 45). 15, 526 (*loq. Hippolytus, cf. p. 94, 8 sq.*) membra -i partim partimque reprensam relinqui ... videres (*'diripi' explicat Bömer, comm. 1986, ad l.*). LIV. 5, 21, 8 ut ... exta *hostiae* -rent (LVCAN. 1, 617. *sim.* SEN. Oed. 391 *fibra vivis -ta [parta var. l.]* pectoribus). SEN. Med. 911 (*loq. Medea*) iuvat -uisse fratrem caput, artus iuvat secuisse (Oed. 1007 *qualis ... furens abstulit gnato c. sensitve -tum [Agaue ut:* LVCAN. 6, 359 *colla c. que ferens ... questa, quod hoc solum nato -uisset*). PERS. 1, 100 [= NERO carm. frg. 3, 2] -tum vitulo c. ablatura ... Bassaris. SIL. 15, 807. cf. p. 95, 68). LVCAN. 5, 252 (*in imag.*) tot -tis truncus manibus [*sc. Caesar a suis paene desertus*]. STAT. Theb. 9, 138 hanc *manum* tibi ... Tydeus ipse -it [*sc. mortuus; loq. ultor*]). al. VAL. FL. 4, 182 *trunca ... brachia -ta viris.* al. D *fructus et partes arborum vel herbarum, quae metuntur, colliguntur, asportantur:* VERG. Aen. 7, 742 tegmina ... capitum *militibus* erat -tus de subere cortex, (SERV. raptim sublatu. i. repetit SER. med. 374. cf. PALLAD. 1, 37, 6 c. ... -tus ex subere). LIV. 5, 43, 4 *frumentum ... ex agris ... -tum omne Veios* erat (24, 1, 2 f. lignaque ... ex agris in urbem). PLIN. nat. 14, 28 *uva visulla* nisi matura protinus -itur, ... cadit (*e Colum. 3, 2, 22 nisi ... legantur*). 18, 80 -itur omne *hordeum* a prima statim maturitate festinantius quam cetera *frumenta* (*postea:* tollatur). 18, 125 legumina, cum maturescere coeperunt, -enda sunt, quoniam cito exsiliunt. al. *in eodem libro.* CASS. FEL. 56, 2 ante solis ortum herbae semperviventes ... folia decem -es. E *res venales:* MART. 13, 85, 1 princeps Niliaci -eris, coracine *piscis*, macelli. HIER. epist. 57, 2, 1 *litterarum papae* exemplaria certatim Palaestinae -bantur eqs. (cf. SVLP. SEV. dial. 1, 23, 4 *liber* cum tota certatim urbe -retur, exultantes librarios vidi). SVLP. SEV. dial. 2, 1, 8 clericus ... e proximis tabernis bigericam vestem ... quinque comparatam argenteis -it.

γ -untur animalia (cf. p. 97, 52sq. 56. 100, 73): ① *quae prae-dae sunt:* A *hominibus (vel incertum, cui; e. g. l. 3sq. -untur possessori priori):* VERG. Aen. 8, 211 *Cacus tauros Herculis* -tos, ... occultabat (raptor conii. Wakefield coll. Prop. p. 122, 12). 11, 198 -tas ... ex omnibus agris ... pecudes (SERV. raptim advectas). Ov. epist. 8, 17 sq. (*Hermione Orestae*) an siquis -at stabulis armenta reclusis, arma feres, -ta coniuge, (*ad p. 94, 22sq.*) lentus eris? met. 11, 22 attonitas ... voce *Orphei* canentis innumeras volucres ... Maenades ... -uere. LIV. 2, 50, 6 cum ... palati ... passim vaga ... -rent pecora (28, 32, 9. 28, 33, 2 ex ... hostium agris). LVCAN. 3, 452, 4, 602 *Antaetaum* epulas -tos habuisse leones. PLIN. nat. 9, 181 *piscator pisces* singulos involat verius quam capit ab umbra navis brevi conatu -ens, (*Gelenius, conatu(r) absens codd.*) ..., alio *piscatore* intus excipiente centonibus -tum. STAT. Theb. 9, 594 *Atalanta* redibat venatu modo -ta ... ursae ora ferens. silv. 2, 4, 28 *quas alites* ... Numidae -uere. VET. LAT. deut. 28, 31 (cod. 100, *sim.* VVLG.) asinus tuus -etur a te (*gr. ἡρπασόμενος*). HIST. AVG. Gord. 3, 8 omnia *sua animalia* populo -enda concessit die muneris. al. -untur *catuli (saepius in compar.):* VERG. Aen. 7, 484 *pueri cervum* matris ab ubere -tum nutribant (Ov. fast. 4, 459. STAT. Ach. 1, 858 ut loco materno cum -tus ab u. ... hominemque vereri edidit nullasque -i ... in iras, eqs. [*ad p. 106, 35*]). Ov. fast. 4, 637 ubi visceribus vitulos -uere ministri. PLIN. nat. 8, 66 *fetus tigridis* ab insidiante venatore -itur equo ... pernici (*antea:* capitur). VAL. FL. 1, 492 STAT. Theb. 4, 315 MART. 3, 44, 6 VVLG. Os. 13, 8.

② *aliis animalibus:* ① *variis:* VERG. Aen. 9, 566 *qualis ubi* ... agnum Martius a stabulis -uit lupus (*[inde sim. SIL. 7, 717]. VET. LAT. Ioh. 10, 12 [cod. 4. al., sim. al. et VVLG.] l. -it et dispargit oves [gr. ἀσπάζει]. PRVD. perist. 5, 20 vitulum l. -turus. al.*). DIRAE 4 (*adynton*) ante lupos -ent haedi, vituli ante leones eqs. PLIN. nat. 8, 36 supervolantes ... alites haustu -tas absorbent serpentes *magnae*. AVSON. 13, 15 (14 S.), 2 leporem caeruleus -uit (*i. canis marinus; cf. Anth. Pal. 9, 17, 4 εἰνάλιος μάργας*). ② *avibus:* VERG. Aen. 11, 751 (*in compar.*) volans alte -tum cum ... draconem fert aquila (*item -it aquila:* 12, 250 cygnum ... pedibus ... uncis. Ov. met. 4, 363 [*in compar.*] *serpentem* sublimem ... -it. PHAEDR. 2, 4, 15. 2, 6, 8 PLIN. nat. 10, 7. al. SVET. Galba 1 gallinam). Ov. fast. 2, 257 *corvus* nigris longum -it unguibus hydrum. PHAEDR. 1, 9, 6 ipsum *passerem* accipiter necopinum -it (*item -unt accipitres:* PLIN. nat. 10, 22 alii non nisi e terra -unt avem, alii eqs. 10, 66 *coturnicem*. 10, 108 *columbam*). al. p. p. neutr. pro subst.: Ov. met. 11, 291 hanc volucrum, -to quae vivit (SEN. epist. 121, 18. PLIN. nat. 11, 159 *rostra sunt* -to v. adunca, collecto recta [*cf. Arist. part. anim. 693a12 τὰ ὠμοφάγα*]. cf. p. 96, 70). PLIN. nat. 10, 14 *aquilae* -ta ... primo deponunt eqs.

③ *quae incitantur vel trahuntur, mittuntur:* A *active:* -unt *animantes:* SEN. Herc. O. 101 vos *famuli* pecus -ite ocium, qua ... ora ... spectat Euboicum mare. VAL. FL. 5, 411 (*in pictura*) per iuga *Atlantis* -it ipse *Sol* nitentes altus equos (*item -untur equi:* SIL. 6, 235 *serpens ingens* trepidos ... sublime -it. 14, 209 equorum mille -it turmam ... Acragas [*i. ad bellum mittit*]. al. apud eundem. cf. l. 50). -it *motus:* LVCAN. 6, 183 non segnior extulit illum *centurionem* saltus ..., quam per summa -it celerem venabula *venatorum* pardum. STAT. Theb. 6, 600 (*in compar.*) *cervos* -it attonitos fuga caeca. PRVD. perist. 11, 113 *equos* -it impetus et fragor urget. B *passive:* PLIN. nat. 8, 199 *lanata animalia*, qua timuere ingredi, unum cornu -tum sequuntur. MART. epigr. 16, 1 (*in spectacula*) -tus abit mediā ... ad aethera taurus harena.

b *respiciuntur eventus naturales (addidimus Iovem sidera volventem p. 100, 37):* α -unt *venti, tempestates sim. (pro subi. [abl. c. verbo pass.] est saepius ventus vel nomen venti vel e. g. procella, tempesta, turbo):*

① *proprie (saepie in compar.):* A -untur *res:* ① *variae (exempla selecta inde a SEN.):* ACC. trag. 396 dum quod sublime ventis expulsum -i saxum aut procellis *credas (sim. -untur lapides:* PLIN. nat. 2, 104 ideo lapidibus pluere interim, quia vento sint -ti). Ov. trist. 3, 10, 18 tanta ... vis est Aquilonis, ut ... tecta ... -ta ferat (*sim. -untur aedificia eorumve partes:* LIV. 21, 58, 7 [6 castra ponere] omnia perscindentem vento et -ente. 40, 2, 2 tempesta ... forem ex aede Lunae ... -tam tulit. LVCAN. 9, 459 volitant ... a culmine -tae ... casae. STAT. Theb. 1, 366 insano turbine -tas pastorum ... domos). SEN. nat. 2, 22, 2 *procellis* id, quod obvium fuit, dissipatur et -itur et longe a loco suo proicitur. LVCAN. 3, 501 -ens ... incendia ventus per Romana tulit ... munimina. 9, 465 -tis ... harenis. VVLG. Os. 13, 3 (*in compar.*) *idololatrae* erunt ... sicut pulvis turbine -tus ex area. AVG. civ. 5, 26 p. 239, 20 cum ... vehemens ventus ... *tela iacta* concitatissime -ret. al. ② *naves earumve partes (fort. huc iam ENN. scaen. 79 -it ex alto navis velivolae):* Ov. am. 2, 9, 32 ut subitus ... carinam tangentem portus ventus in alta -it, sic eqs. (*item in compar.:* met. 8, 471 quam c. ventus ventoque -it contrarius aestus. *aliter:* LVCAN. 3, 46). LIV. 24, 8, 12 ubi ... turbato mari -itur vento navis (SEN. epist. 109, 18 etiam si subitus turbo toto n. meam mari -ret. TAC. ann. 2, 23, 3 *Auster*

-uit disiecitque naves in aperta oceani). SEN. Phoen. 430 qualis insano ratis premente vento -itur ..., fugit *Iocasta*. nat. 5, 13, 3 venti ..., quibus armamenta -antur et totae naves in sublime tollantur. VAL. FL. 1, 621 vela ... turbo -it (1, 645 -ta ... v. Notis). SIL. 16, 96 quantum ... -it violentia ponti et ... Auster, cum mergunt plenas ... classes ..., tantum *eqs.* al. ③ *herbae, arbores earumve partes*: OV. met. 3, 730 *autumno* frondes ... male haerentes alta -it arbore ventus (cf. VVLG. Iob 13, 25 folium, quod vento -itur). NVX 163 utinam subitae -rent mea poma procellae. STAT. Theb. 1, 361 -unt antiqua procellae brachia silvarum. 7, 627 (*nisi ad B*) ventus uti ... -uit nemus et montes patefecit opacos. CYPR. mortal. 12 inanes paleae flatu portante -untur (HIER. hom. Orig. in Luc. 26 p. 155, 1 quo flante vento leves p. huc illucque -antur). al.

④ *fluctus, mare*: SEN. Ag. 139 *animi* fluctibus variis agor, ut cum hinc profundum ventus, hinc *aestus*, -it *eqs.* (cf. p. 100, 24). 475 *venti* -unt ... pelagus infimo eversum solo. Thy. 360 Euris -ens mare (SIL. 7, 574). LVCAN. 5, 613 procellis aequora -ta (cf. SIL. 17, 250 partem -it aequoris Euris).

⑤ *-untur animantes (eorum motus l. 33)*: CVLEX 212 (*loq. umbra culicis*) -or per inania ventis (PROP. 1, 15, 17 Aesoniden -entibus ... v. Hypsipyle vacuo constitit in thalamo. OV. met. 14, 355. 14, 470 *nos Danaï* v. inimica per aequora -ti). HOR. carm. 3, 11, 49 i, pedes quo te -unt et aerae (*[i. terra marique]*). PROP. 2, 30^b, 5. PS. QVINT. decl. 13, 17 si levis *apes* iniquior a. -uit. cf. l. 34). OV. met. 6, 311 validi circumdata turbine venti in patriam -ta est *Niobe* (SPANEG. 10, 12, 2 nisi si ... t. aliquo in devia saxa -atur *pirata*). PS. AVR. VICT. orig. 18, 3. VVLG. Iob 27, 21 tollet eum *divitem* ventus urens et auferet et velut turbo -et eum de loco suo). SEN. Herc. O. 840 Auster ... lenis pondus Herculeum -it in *nave* (STAT. Theb. 9, 362 [*in compar.*] cum *Alcyones* pignora saevus A. et argentes -uit *Thetis* invida nidos). dial. 8, 8, 4 subitae tempestates ..., quae *navis* rectorem in contrarium -ant (TAC. ann. 2, 55, 3 cum orta t. -ret in abrupta, sc. *Pisonem*). LVCAN. 9, 482 orbem torquente Noto Romana iuventus ... timuit ... -i. PLIN. nat. 6, 84 *homo* navigans Aquilonibus -tus praeter Carmaniam *eqs.* STAT. Theb. 2, 4 nec Zephyri -uere gradum *Hermae Tartarum relinquentis*, sed foeda silentis *aura*, poli (*'tulit' per zeugma intellegit Mulders, comm. 1954, ad l.*). TAC. ann. 1, 70, 2 impulsu Aquilonis, simul sidere aequinoctii ... -i agique agmen. 2, 24, 3 in Britanniam.

⑥ *in imagine*: ① *-untur res (adde l. 46)*: CVLEX 383 mea diffusas -antur] dicta per auras [*ed. Venet. 1475, -untur codd.*] *item -untur verba irrita* [cf. Otto, *Sprichw. n. 1864*]: PROP. 2, 28^a, 8 *puellae* quidquid iurarunt, ventus et unda -it. OV. am. 2, 6, 44 STAT. Ach. 1, 960). STAT. Theb. 6, 791 -unt *pugilis* conamina venti, pars cadit in caestus *adversarii* (SCHOL. excipiunt sive frustrantur *eqs.*). TIBERIAN. carm. 4, 11 *deus, spectas* fera turbine certo rerum fata -i. ② *-untur homines*: HOR. epist. 1, 1, 15 quo me cumque -it tempestas, deferor hospes, sc. *philosophans*. SEN. dial. 7, 28, 1 (*verba Socratis*) video, quae tempestates ... vos ac vestra -turae propius accesserint. AVG. in psalm. 102, 28 (*respic. Matth. 7, 24 sqq.; pertinet simul ad β*) si nihil aedificas, expositus pluviae, fluminibus, ventis ante -eris quam steteris.

③ *-unt aquae earumve qualitates*: ① *proprie*: ① *-untur animantes (saepe natantes, navigantes, flumen transeuntes; inviti fere -untur, sed consulto l. 69; absolute e. g. l. 57sq. [nisi tales locos ad IIB1a trahas]; simul -untur res l. 56. 59; exempla selecta post LIV.)*: VERG. georg. 1, 203 si ... illum *remigem* in praecipis prono -it alveus amni (*in compar. ut*: SEN. epist. 4, 5 *vitam* multi sic ... tenent, quomodo, qui aqua torrent, e, [-is unus cod.] -untur, spinas *in ripa*. VAL. FL. 4, 45 *fluctus* ... ceu ... cum -it halcyonis ... fetumque laremque *eqs.*). OV. ars 2, 182 non vincere possis flumina, si *contra*, quam -it, unda, nates (cf. p. 100, 19). *in exemplo ut*: SEN. epist. 108, 37 *gubernatori* est tenendum -ente fluctu gubernaculum). met. 1, 287 *flumina* arbusta simul pecudesque virosque tectaque cumque suis -unt penetralia sacris (*respic. diluvium ut*: 1, 311. SEN. nat. 3, 27, 14 non eodem impetu pecus omne, quo -tum erat, mersum est? TAC. hist. 1, 86, 2 *inundante Tiberi sunt* -ti e publico plerique. INVENC. 4, 167). LIV. 21, 28, 5 impetu ipso fluminis in alteram ripam -ente (sc. *elephantos traiciendos; de eisdem*: 21, 28, 10 cum soluta ... rate in altum -rentur). 29, 32, 8 *fugientes* -ti ... gurgite in obliquum praelati *sunt* (PRVD. perist. 7, 15 gurgis dum -it *martyrem*. MART. CAP. 1, 15 non ... Fortunae omnes illi ... g. -bant [*postea*: repente correptas]). STAT. Theb. 9, 266 flumineam -ente vado puer ... ulmum prenderat. MART. 6, 68, 3 inter Baianas -tus puer occidit undas (cf. p. 90, 11). TAC. hist. 5, 22, 1 prono amne -ti ... Germani vallum castrorum Romanorum ineunt. al.

② *-untur res*: ① *variae (machina vi aquae circumacta p. 100, 10; v. etiam l. 52; exempla selecta post SEN.)*: HOR. carm. 3, 29, 37 cetera fluminis ritu feruntur, nunc ... cum pace delabentis ..., nunc lapides adesos stirpesque -tas et domos volventis una (*in compar. de cursu vitae ut*: SEN. epist. 23, 8 *plerique* eorum more, quae fluminibus innatant, *per vitam*

... feruntur, ex quibus alia lenior unda ... mollius vexit, alia vehementior -uit *eqs.*). SEN. nat. 3, 27, 7 torrens ... -it silvas ..., abluit villas et ... greges devehit. PLIN. nat. 2, 206 *mare* ex insula Cea amplius triginta milia passuum abrupta subito cum plurimis mortalium -uit. STAT. silv. 4, 3, 79 (*loq. Volturnus*) terras -ere et rotare silvas adsueram. PLIN. epist. 8, 17, 3 Anio ... nemora, quibus inumbratur, fregit et -uit. IVST. 4, 1, 15 aquarum ille concursus -tum secum spiritum in imum fundum *Aetnae* trahit *eqs.* AVIAN. fab. 16, 4 quam *quercum* ... alveus ... suscipit et fluvio praecipitante -it. VEN. FORT. carm. 3, 12, 38 ducitur in ... canalibus unda, ex qua fert populo hic mola -ta cibum. al. ② *naves earumve partes, classes*: OV. met. 1, 731 vorat haec *Charybdis* -tas ... carinas. trist. 1, 4, 15 non quo voluit, sed quo -it, impetus undae, aurigam video vela dedisse rati (sc. *ratem; nisi intellegas hominem pro obi., ut ad p. 99, 50sqq.*). SEN. Ag. 499 illam *navem* dehiscens pontus in praecipis -it hauritque. Herc. f. 676 ut saepe puppes aestus invitas -it, sic *eqs.* VAL. FL. 4, 646 omnibus *remigibus* ... gelida -ti formidine remi (*i. vi maris? v. Murgatroyd, comm. 2009, ad l.*). SIL. 2, 307 classibus ... refluo ... aequore -tis.

③ *in imagine* (cf. p. 110, 51): OV. Pont. 3, 7, 8 mutetur scripti sententia nostri, ne totiens contra, quam -it amnis, eam (cf. p. 99, 57). SIL. 15, 64 currit mortalibus aevum, ... fugit hora -itque Tartareus torrens. QVINT. inst. 12, 10, 61 (*describitur genus dicendi grande*) ille amnis, qui saxa devolvat ..., multus et torrens iudicem vel nitentem contra feret cogetque ire, qua -et. CLAVD. DON. Aen. 8, 20 p. 117, 22 *animus* cum diversis, ut mare, coeperit aestibus agitari, cito in alta -itur et cito revocatur. PAUL. NOL. epist. 16, 7 ne ... in criminum saxa -amur. al.

④ *-unt caelestia*: ① *respicitur motus caeli, siderum*: OV. met. 2, 70 adsidua -itur vertigine caelum, sideraque alta trahit celerique volumine torquet, (*an mediopass., ut ad IIB1b? sed* [afferens locum huc trahit SEN. nat. 7, 10, 1 quae vertigo -it caelum. *item -it motus caelestis*: GERM. frg. 2, 9 *motus* concitus alter invitos -it *planetas*. LVCAN. 7, 3 Titan ... cursum ... polo -ente retorsit. 9, 543 fuga signorum medio -it omnia caelo. PLIN. nat. 2, 33 quamvis *planetae* adsidua conversione ... -antur ... in occasum). MANIL. 1, 318 *Bootes* Arcturum ... -it medio sub pectore secum (*item -it sidus*: 1, 330 *Lyra Orphei* -it immensum mundi ... orbem). GERM. 30 *Vrsas* pronas -it orbis (axis var. l.) in ipsos declinās umeros [*gr. 29 φορέονται*]. 171 ubi illos *Haedos* o. ab oceano celsus -it. 662). SEN. Phaedr. 962 *Iuppiter*, qui sparsa cito sidera mundo cursusque vagos -is astrorum. CARM. de pond. 5 aether ... -it volventis sidera mundi.

② *respicitur calor solis* (cf. p. 102, 37): OV. met. 2, 237 tum facta est Libye -tis umoribus aestu arida (CLAVD. carm. min. 28, 34 *Canis* ... -it u. *Nili*). SEN. Herc. O. 71 *Leo* nimbos -it (trahit var. l.; *i. nimbi -untur, dum sol in Leonis signo est; 'humores in vaporem tollit' Baden, ed. 1821, ad l.*). LVCAN. 2, 414 gurgitibus -tis penitus tellure perusta. 10, 260 hunc *oceanum* ... sol -it. APVL. Socr. 9 p. 140 *animalia in aere esse non possunt* flammida, ne sursum versus calore -antur. ③ *cetera exempla*: LVCAN. 4, 70 nubes ... nimbos -uere fugā (*i. fugerunt, ita ut nimbi non iam exstarent*). DRAC. laud. dei 2, 160 praecipis, *deus*, ut ... mare ... -ant super aethera nimbi.

④ *-unt varia*: CIC. nat. deor. 2, 115 *ut partes mundi cohaereant*, facit ea natura, quae ... ad medium -it et convertit extrema (3, 34 [*nisi mediopass., ut ad IIB1*] necesse est ... in suum quaeque locum natura, *i. elementum*, -atur). DIRAE 42 flammae -ant ex ordine vites, pascantur seteges (*item -it ignis* [cf. p. 112, 29sqq.]: LVCAN. 9, 461 [*antea p. 98, 64*] non altius ignis -ta vehit quam *procella harenas*). LVCAN. 2, 717 -tā puppe minor subducta est montibus, *Argo* (*i. Cyaneis concurrentibus*).

⑤ *respicitur raptus, quo quis extra terram vel extra corpus suum ducitur*: α *apud paganos respiciuntur mortui eorumve animae sim.*: ① *varia exempla*: OV. met. 2, 506 *Iuppiter* -tos per inania vento imposuit caelo vicinaque sidera fecit (*Callisto filiumque, cf. fast. 2, 188 in superas ... domos*. CARM. Hyg. fab. 177 -tam C. de vertice Nonacrinae). 9, 271 *Iuppiter* inter cava nubila -tum quadriiugo curru radiantibus intulit astris (*Herculeum, ut*: SIL. 3, 44 animam -unt ad sidera flammae *rogi*). 15, 840 (*Iuppiter Veneri*) hanc animam ... caeso de corpore -tam fac iubar (cf. 845 eripuit membris ... animam. *de Caesare ut*: fast. 3, 701 [*loq. Vesta*] ipsa virum -ui simulacraque nuda reliqui). LIV. 1, 16, 2 sublimem -tum procella (*Romulum, ut*: LVCAN. 1, 197 -ti secreta Quirini. PORPH. Hor. epod. 16, 13 ad caelum -tus). HIST. AVG. Sept. Sev. 22, 1 somniavit ... curru ... ad caelum esse -tum, cumque -retur *eqs.*

② *-itur aliquis ad locos infernos*: SEN. Oed. 869 in Tartara ima, rector umbrarum, -e retro reversas generis ac stirpis vices (*i. me Oedipum matris coniugem; cf. SIL. 2, 695 Erinys* ... -ens secum sub Tartara turbam). STAT. silv. 3, 5, 37 Stygiis prope -tus ad umbras (Ach. 1, 630. MART. 11, 69, 11 *ego* [sc. *canis*] infernas ... cito -ta sub u. [undas var. l.]. CE 1219, 2 me ... -uit sibi Ditis ad u. al.). MART. 6, 58, 3 o quam paene tibi Stygiis ego -tus ad undas *eqs.* (cf. 9, 29, 2 ad infernas ... aquas).

β *apud Christianos -untur in caelum vel ad deum:* ① *in ecstasi versantes:* VET. LAT. II Cor. 12, 2 (cod. 75. *al.* = VVLG.; *Paulus ipse de se*) scio hominem in Christo ... -tum ... usque ad tertium caelum ...; (12, 4) -tus est in paradisum (gr. ἀπαγέντα et ἠρώπαγη. *item de Paulo:* HIL. trin. 5, 32 in paradisum). VITA Anton. 65 p. 70, 13 sensit se -tum esse mente (gr. 65, 2 ἀπαγέντα τῇ διανοίᾳ). HIER. epist. 22, 30, 3 subito -tus in spiritu ad tribunal iudicis pertrahor. *al.* ② *novissimo tempore (re)surgentes:* VET. LAT. I Thess. 4, 17 (Tert. adv. Marc. 5, 20, 7, *sim. al.* et VVLG.) cum illis, qui primi resurgunt, simul -emur in nubibus obviam domino (gr. ἀπαγησόμεθα, Filastr. 139, 5 -emur in caelum; Tert. adv. Marc. 3, 24, 11 auferemur. *huc spectat* HIER. epist. 59, 3, 1 -i quosdam viventes obviam in nubibus). PRVD. cath. 10, 43 *mortui* volucres -entur in auras. perist. 4, 39 urbs ... cineres puellae *martyris suae* obviam Christo -ens ad aram porriget. COMM. apol. 1045. ③ *varii:* VET. LAT. apoc. 12, 5 (cod. 55. *al.* = VVLG.) -tus est filius eius *mulieris* ad deum et ad thronum (eius), (*suppl. in cod. 55; gr. ἠρώπαθη*). LACT. mort. pers. 2, 3 procella nubis ... *Christum* -uit in caelum. IVVENC. 2, 546 Helias, quondam quem ... -uit simulatio quadriugorum (ITIN. Burdig. p. 598, 3 in caelum. FILASTR. 154, 1 ut in paradisum -retur sublimis. AVSON. 2, 3 [153 S.], 41 -tus quadriugo. *al.*) REGVLA mag. prol. 4 ne ... (ab invito) (inviti *var. l.*) -amur *ad deum* accersiti per mortem.

2 *accedunt quidam colores:* a *ad se vel in se movendi, ut sit fere i. q. arripere:* a *utendi, fruendi causa:* ① -untur arma, *tela vel ea, quae simili modo adhibenda sunt (saepius indicatur, cui vel unde -antur; aliter e. g. p. 96, 16):* ACC. trag. 438 conlocat sese in locum celsum, hinc manibus -ere raudus saxeum *eqs.* VERG. Aen. 7, 340 arma velit poscatque simul -atque iuventus (8, 220 *Hercules* -it a. manu [CLAVD. DON. *ad loc. p.* 147, 6 non tulit a., sed -uit]. LIV. 10, 5, 2 -ta extemplo signa a. que. 10, 20, 12 PETRON. 108, 14 vers. 6. *et saepe*). 9, 763 (*sim.* 12, 330) -tas fugientibus ingerit hastas in tergus ([SERV. '-tas' ... de hostilibus cadaveribus, nam quod dicit Donatus 'ab armigero' non procedit]. OV. met. 5, 137 de vulnere. VVLG. I par. 11, 23). 11, 651 Camilla ... dextrā -it indefessā bipennem (SIL. 2, 201. CLAVD. DON. Aen. 2, 480 p. 214, 22 [correcta bipenni] properanter b. -ta). 12, 737 *Turum* ferrum aurigae -uisse (LIV. 24, 16, 3 -to inter tumultum f. MART. 3, 91, 8. PRVD. cath. 12, 99 [sec. Matth. 2, 16] satelles, i. f. -e!). *al.* OV. met. 4, 496 *Tisiphone* abrumptit crinibus angues pestiferaque manu -tos immisit. *al.* LIV. 10, 36, 10 centuriones ab signiferis -ta signa inferre (perioch. 55, 10. LVCAN. 9, 761 iussit s. -i prope Cato. *al.; adde l. 28*). SEN. contr. 1, 2, 18 -tum gladium (VAL. MAX. 3, 2, 16 *Cato* illum g. *elapsum* non periculo oppressus -ere, sed metu vacuus sumere *visus est. al.*) *al.*

② -untur *comedenda vel bibenda (etiam medicamenta solida vel liquida; absolute l. 55. 71sq.):* A *varia exempla (selecta post HOR.):* CIC. nat. deor. 2, 128 cum ... in locis *genitalibus* semen inseedit, -it omnem fere cibum ad sese. HOR. sat. 1, 5, 76 convivas avidos cenam ... -ere ... videres. VAL. FL. 5, 216 dona ... Bacchi ... *et -ta Ceres est.* SIL. 13, 892 pocula (v. *vol. X 2, 1985, 64*). STAT. silv. 1, 4, 28 (*loq. poeta; in imag.*) largos potius (potior *var. l.*) mihi gurgis in haustus, qui -itur de fonte tuo, seu *sermonem pedestrem seu versus componis.* SVET. Vit. 13, 3 quin inter altaria ... [farris frust[r]a, paene -ta e foco manderet (, farra *var. l.*; farris panes *coni. Ailloud, alii alia*). CE 1186, 8 (*saec. II; in imag., verba pueri mortui*) convivium -uit dum gloria vitae *meae.* ARNOB. nat. 5, 6 immoderatus potionem hiantibus venis -it. SER. med. 321 quae *medicamenta* coctis iunges epulis ac -ta vorabis. AVG. beat. vit. 16 *quidam*, cum epulantur inter avidissimos rapacissimosque convivas, a -endo ... sese abstinere. MARCELL. med. 33, 11 araneam ... -e et ... tritam continuo da infanti bibendam. CAEL. AVR. chron. 3, 3, 46 (*respic. cibus per corpus distribuendus*) -untur accepta atque ... obtunditur appetitus. *al.* ③ -unt *animalia:* CVLEX 54 *capella* -it carpente cacumina morsu ... salicis. OV. fast. 2, 712 mediis altaribus anguis exit et ... exta -it (VAL. FL. 3, 458 quas *dapes* protinus angues ... linguis -uere coruscis). 3, 807 Iuppiter alitibus *exta* -ere imperat (*item -unt aves:* LIV. 3, 10, 6 [prodigium] imbre *carnis* ingens numerus avium intervolvitando -uisse fertur. PHAEDR. 1, 13, 3. PLIN. nat. 10, 28 v. p. 77, 1. SVET. Aug. 94, 7 aquila panem ei e manu -uit et ... reddidit. Galba 4, 2 exta de manibus *sacrificantis.* APVL. Socr. prol. 4 p. 108 *offulam* -tum festinant). hal. 35 *polypus* praedam pendentem saetis avidus -it (*item -unt pisces:* PLIN. nat. 32, 17 panem abiectum. *al.; cf. 37, 4 anulum* escae vice -tum). PHAEDR. 1, 13, 11 *caseum* vulpes avidis -uit dentibus. 1, 16, 5 -ere atque abire ... assuevit lupus. PLIN. nat. 10, 196 *animalibus magna est* varietas in pedum ministerio, ut -ant, distrahat *eqs.* QVINT. decl. 328, 6 ut *ferae quaedam* procul a cubilibus -ant. VET. LAT. gen. 37, 33 (cod. 100, *sim. al.*) bestia saeva comedit eum, bestia -uit Ioseph (gr. ἠρώπασεν, *Vulg.* devoravit). *al.*

④ -untur *varia:* CIC. off. 3, 90 si una tabula sit, duo naufragi iique sapientes, sibine uterque -at *eqs.?* VERG. Aen. 5, 660 *matronae* -unt ...

focis penetrabilibus ignem (VAL. FL. 2, 182. *cf. -ere* faces: VERG. Aen. 11, 143 *Palladis morte annuntiata* Arcades ad portas ruere et ... funereas -uere f. [SERV. raptim et festinanter tulerunt. CLAVD. DON. *ad loc. p.* 428, 7 'ruere' et '-ere' plenam significant festinationem]. OV. met. 6, 430 f. de funere -tas. PHAEDR. 1, 28, 8 ab ara. v. *etiam p. 97, 13*). 7, 510 *Tyrhus* quercum ... scindebat -ta ... securi (OV. met. 8, 754). OV. ars 1, 575 *in convivii* fac primus -as illius tacta labellis pocula quaque bibet parte puella, bibas. ASCON. Mil. p. 32, 10 fascas ex luco Libitinae -tos. LVCAN. 1, 165 (*exemplum luxus*) cultus *etiam feminis vix aptos* ... -uere mares (*item -untur vestimenta:* 8, 240. IVV. 4, 76 -ta properabat abolla Pegasus). *al.* PETRON. 94, 12 *Giton* mercenario ... novaculum -it et ... cervice percussa *eqs. al.*

β *cetera exempla, quibus indicatur potius actio:* ① *ad se attrahendi:* A -unt *animantes (Nox per prosopop. l. 15): animal (sc. sidus):* CIC. Arat. 476 *Nox* cauda Centaurum retinens ad se -it ipsa (gr. 695 ἐφέλλεται). *rem:* CIC. Verr. II 4, 95 illud *signum* ... nulla lababat ex parte, cum alii vectibus subiectis conarentur commovere, alii ... -ere ad se funibus. *homines, sc. amplectendo (vestimentaprehendendo* RVFIN.): STAT. Theb. 7, 493 *Polynices* venit attonitae *matri* ... obvius et -tam lacrimis gaudentibus implet. MART. 12, 93, 4. IVV. 9, 75 puellam amplexu -ui. RVFIN. hist. mon. 5, 9 pallia nostra *scissa sunt* ... unoquoque *cive* nos sibi -ente et ad se adducere cupiente, (gr. 5, 6 ἡμᾶς πρὸς ἑαυτοὺς ἀνθελκόντων). AVG. conf. 8, 2, 5 (*in imag.*) volebant eum *Victorinum* omnes -ere intro in cor suum et -bant amando et gaudento, hae -entium manus erant. HIST. Apoll. rec. B 49 in amplexu (PASS. Theclae C a 39 p. 111, 4 [sim. *aliae recs.; gr. περιπλακῆναι*]).

② -unt *res:* ① *quae oculos inspicientium in se convertunt (cf. p. 111, 15sq.):* SEN. dial. 4, 1, 2 qui maxime o. -it, color ... adfunditur *corpori humano.* STAT. Theb. 9, 40 *morte Iydeos annuntiata* nox o. mentem, que -it *Polynices* (, *ad p. 110, 60sq.*). FLOR. Verg. 1, 7 (*in imag.*) qui *fulgor imperii* in se -it atque convertit omnium o. hominum ac deorum. VET. LAT. Iudith 16, 9 (cod. 109, *sim. al. et VVLG.; cf. p. 108, 75*) ut calciamentum eius *Iudith* -re[n]t o. eius *regis (gr. ἠρώπασεν).* HIL. in psalm. 124, 6 -unt o. nostros ... gemmae, occupat animum terrae aurum. AVIEN. Arat. 461 *Andromeda (sidus)*, ingenti quae semper luce coruscans sponte o. in membra -it. ② *quae vi quadam motum efficiunt: -it sol (cf. p. 100, 39):* SEN. nat. 4, 2, 28 Diogenes Apolloniaties ait: 'sol umorem ad se -it *eqs.*' (*cf. Schol. Apoll. Rhod. 4, 269 ἀρωπάσθαι*). -unt *lapides, gemmae sim.:* PLIN. nat. 37, 37 in Syria ... feminas ... *sucinum* vocare 'harpaga', quia folia paleasque et vestium fimbrias -at (*inde* SOL. 20, 13. *al.*). 37, 53 *lyncurium lapidem non* folia tantum ... (ad se -ere), sed aeris etiam ... lamnas (, *item 37, 103*). 37, 61 ut *adamus* iuxta positus ferrum ..., si admotus magnes adprehenderit, -at atque auferat ([*eodem spectat* AVG. civ. 21, 4 p. 495, 4 bis]. *item respic. magnes lapis:* CLAVD. carm. min. 29, 32 [*agitur de simulacris*] *Cytherea* maritum sponte -it. AVG. civ. 21, 7 p. 502, 15 ferrum. *al.*) -unt *quaelibet:* CAEL. AVR. chron. 3, 5, 78 siquidem similia -antur, *sc. similibus.*

③ *in se recipiendi, absorbendi sim.:* A -unt *animantes eorumve animae, partes (sitis pro sitiante l. 63; -unt exta exsecta p. 103, 30; de cibo et potu sumendo v. p. 101, 42sq. [ad hunc usum alluditur l. 53]):*

① -itur *semen marium aliave pro eo posita:* VERG. georg. 3, 137 (*in imag.*) nimio ne luxu obtusior usus sit genitali arvo *equarum* ..., sed -at sitiens venerem interiusque recondat (*inde* PS. APVL. Ascl. 21 ut altera *natura* avidae alterius [-at (venerem)], interiusque recondat (, *Housman*, (semen) -at *ed. pr.*, -at s. *unus cod.*]). PRVD. ham. 611 (*in imag.*) sic *anima oscula diaboli* devorat haustu interiusque -it. VINDIC. med. 25 ipsam *matricem* ... iactum seminis (semen *Wellmann praeter necess.*) sive excussum -ere ad se adducendo. ② -itur *flamma:* OV. am. 3, 10, 27 tenerae flammam -uere medullae *Cereris (in imag. ad amorem spectante ut:* DRAC. Romul. 10, 222 -unt praecordia *Medeae* flammam). SEN. frg. 124 sive ... tormenta patientia sunt, sive f. ore -enda est. ③ -itur *aer, vapor sim.:* STAT. Theb. 6, 471 crassum -it eiectaque vaporem cornipedum flammata sitis (CAEL. AVR. acut. 3, 3, 15 iubendus *est* aeger aperto ore ad semet v. -ere. *cf. ibid.* haustu -tae vaporationes). CAEL. AVR. acut. 2, 27, 144 desiderium ... plurimi aeris haustu -endi. chron. 2, 6, 92 spiritum (CASS. FEL. 34, 2 *tussientes* ut ad semet ipsos s. vaporis -ant). 2, 7, 111 per infundibulum ore -ere fumum. ④ -itur *anima:* TERT. anim. 25, 2 *carnem modo natam* vim animale -ere.

⑤ -unt *res:* ① *terra, loca (aedificia l. 75. p. 103, 4):* A -untur *varia:* AETNA 357 (*si huc pertinet locus obscurus*) tanta quies illi (*an Aetnae?*) est et pax innoxia -ti. CVR. 7, 10, 2 caverna accipit *torrentem* et sub terram -it (*item -itur umor:* LVCAN. 4, 629 -it arida tellus sudorem *Antaei.* ARNOB. nat. 5, 6 sanguis fluit immensus, -untur et combibuntur haec terrā). PLIN. nat. 4, 44 Bizonen *urbem* terrae hiatu -tam. IVV. 7, 183 cenatio argentem -at solem. ⑥ -untur *homines (cf. p. 103, 18):*

quilibet: AETNA 578 -tum ... profundo (raptum [subst.] ... profundi *coni*. Goodyear. *item de Amphiarao*: STAT. Theb. 9, 513 -to ... augure [12, 42]). MART. 5, 44, 8 (*ad clientem*) captus es unctiore mensa et maior -uit canem (*i. te*) culina. OPTAT. 1, 21, 7 ad transglutendos praedictos *schismaticos* terra patuit, -uit, clausa est. *mortui, quos recipit Tartarus vel caelum*: SEN. Phaedr. 1203 (*loq. Theseus*) pallidi fauces Averni ..., *me* impium -ite (*postea p. 93, 27*). SIL. 13, 541 (*loq. Sibylla*) naufragos naufraga porta Tartari -it (capit *Buchwald*). DAMAS. carm. 2, 7 inferni -ant te miserum ne Tartara taetri. 16, 3 sublimes animas -uit sibi regia caeli (25, 2. *al. apud eundem*). CE 80, 1 Ditis -uit infantem domus.

② *aquae, sc. mare, flumina (huc spectare vid. GLOSS. I Ansil. SO 287 sorbet [Verg. Aen. 3, 422?]: in profundum -it):* MANIL. 5, 434 maris praedas et -ta profundo naufragia (*i. res naufragas*). SEN. nat. 3, 27, 7 (*de diluvio*) torrens auctus ... processu ali(is) quo(que) in se torrentibus -tis (*item -untur aliae aquae*: LVCAN. 1, 433 qua Rhodanus -tum ... in mare fert Ararim. SIL. 3, 453). PLIN. nat. 3, 117 *Padus* nihil ... ex -to (*i. ex terra inundata*) sibi vindicans atque, ubi linquit, ubertate largitor. TERT. bapt. 5, 4 putei, qui -ere dicuntur (*sc. homines*), scilicet per vim spiritus nocentis.

③ *res caelestes*: LVCAN. 4, 81 arcus ... oceanum ... bibit -tosque ad nebula fluctus pertulit (*item -it arcus aquam*: STAT. Theb. 4, 841 -tas ... alio de fonte ... aquas. MART. 12, 28, 6. *colorem*: ISID. nat. 31, 2). PLIN. nat. 2, 46 maculas *lunae* non aliud esse quam terrae -tas cum umore sordes.

④ *res variae*: ① -untur *quaelibet*: OV. met. 4, 745 virga ... bibulā ... etiamnum viva medullā vim -uit monstri, *i. Gorgonis*, tactuque induruit huius (*sc. ut corallium fieret*). STAT. silv. 3, 4, 98 *quidam* speculum seclisit imagine *pueri* -ta (*cf. CLAVD. 10, 108 Venus* similis tecto monstratur in omni et -itur, quocumque videt [cap- *coni. Conington; nisi delectari Venerem imagine sua putes, ut ad p. 110, 75sq.].*) FRONTIN. strat. 1, 11, 14 quas *litteras medicamento manui haruspici inscriptas* cum iecur calidum -uisset *eqs.* TERT. bapt. 4, 1 subiecta quaeque materia eius, quae desuper imminet, qualitatem -at necesse est. DIOSC. 5, 65 p. 193, 8 omne vino, citius in se -ere herbarum virtute(m) (*i. an pro vinum? cf. gr. 5, 44 πᾶντες οἱ ... οἶνοι ἀναλαμβάνουσι τὴν δὲναιμν πλ.*). ② -itur *ignis (aliter p. 100, 52sq. 112, 29sq.)*: OV. met. 3, 374 (*in compar.*) admotas -unt vivacia sulphura flammās (SEN. Herc. O. 1639 rap[?]tura f. pinus [*corr. Heinsius; rapitque alta var. l.*]. *cf. p. 102, 58. 108, 48sq.*). 15, 350 bitumineae -unt in cendia vires (LVCAN. 3, 684 faciles praebere alimenta *igni* carinae, nunc pice nunc liquida -uere i. cera). SEN. nat. 2, 14, 2 in aere summo id, quod, (*Gercke, in quo al. codd.*) *ignis* -endi naturam habet, accendi calore aetheris (LVCAN. 1, 534 fulmen ... arctois -ens de partibus ignem. *al.*). ③ -itur *color vel lux*: OV. met. 7, 289 barba comaeque *Aesonis* canitie posita nigra -uere colore(m) [*sc. e medicamine Medae; sed fort. respicit. mera mutatio, ut ad p. 109, 4sq.*]. PLIN. nat. 33, 88. CYPR. GALL. gen. 985 [*ad 30, 37*] quo lana colores dividos -ret). PLIN. nat. 37, 132 quod astris opposita fulgorem -at et regerat *astrion gemma* (*inde ISID. orig. 16, 13, 7. 37, 134 ceraunia gemma f. siderum -ens [inde SOL. 20, 15 ISID. orig. 16, 13, 5]. ANTH. 646, 15 ambigeres, -retne rosia Aurora ruborem an daret.*) ④ -untur *liquida: sponges vel lana hausta*: PLIN. nat. 31, 126 sanguis *sponges* -itur in secando, ut curatio perspici possit. 31, 127. SER. med. 452 nitrum ... et acetum sucida lana -it. PRVD. perist. 11, 144 *sanguinem* omnem spongia pressa -it. CLAVD. 3, 207 -unt Tyrios ... vellera sucos (*fuc. var. l.*) et ... saturantur murice vestes. *in vas recepta*: FRONTIN. aq. 36, 2 *calix* in rectum ... conlocatus modum servat, ad cursum aquae oppositus ... amplius -it, *sc. aquam* (*cf. 113, 2 calix inferior plus trahit; superior, quia cursus aquae ab inferiore -itur, minus ducit.*)

⑤ *ex periculis, ex incommodis sim. liberandi (saepe indicatur unde, sc. ex quo periculo, hoste sim.; cf. p. 112, 56sq.)*: ① -untur *sacra, imagines deorum sim.*: VERG. Aen. 1, 378 sum pius Aeneas, -tos qui ex hoste Penates classe veho mecum (*sim. 5, 632 -ti nequaquam ex h. P. item ex Troia capta*: TIB. 2, 5, 20 -tos ... Lares [captos *codd. pler.*]). OV. met. 15, 442 *Aenea*, Pergama -ta feres. MART. 11, 4, 2 sacra Laresque Phrygum, quos Troiae maluit heres quam -ere arsuras Laomedontis opes). OV. fast. 6, 446 (*verba Metelli pont. max.*) pignora virgineis fatalia tollite palmis, *Vestales*; non ea sunt voto, sed -enda manu (*respic. sacra templi Vestae ut*: 6, 453 dea -ta. MANIL. 4, 67 -tos ... ex ignibus ignes. SEN. contr. exc. 4, 2 them. dum Palladium -it, oculos perdidit. *al.*).

② -untur *animantes*: ① *proliantes (sive vivi sive mortui; exempla selecta inde a LIV.)*: VERG. Aen. 5, 810 (*loq. Neptunus*) Pelidae ... ego forti congressum Aenean ... nube cava -ui (eripui *var. l.*). 9, 213 (*Nisus Euryalo*) sit, qui me -tum pugnā ... mandat humo. OV. met. 8, 361 socii -uere iacentes *vulneratos*. LIV. 2, 47, 8 -to consulis corpore. 4, 28, 4 an deum aliquem protecturum vos *militēs* -turumque hinc putatis? VAL. MAX. 3, 2, 24 *quendam* quattuordecim cives ex media morte -tos servasse

(5, 4, 2 ex ipsa m. FLOR. epit. 2, 6, 10 ab ipsa m.). 5, 4 ext. 7 ut *filius* ... e manibus *hostium* senem *patrem* -uerit (*[postea: patris servator]. item ex hostibus*: STAT. Theb. 11, 190 me ... -tum alitibus fratricque *hosti*. TERT. apol. 14, 2 Aenean ... ab ... Diomed. *cf. l. 19*). *al.* ② *quilibet homines*: *ex igne*: AETNA 631 *iuvenes* hanc -unt praedam, *i. matrem patremque*, mediumque exire per ignem ... properant. OV. fast. 3, 504 ortus, *Bacche*, in igne diceris et patria -tus ab igne manu (4, 556 *mater filii* membra ... ab i. -it. VET. LAT. Iudas 23 [Hier. in Ezech. 18, 5, *sim.* VVLG.] alios ... de i. -ite, alios *eqs.* [*in imag.; gr. ἀρπάζοντες*]. CLAVD. carm. min. 17, 38). SEN. benef. 6, 36, 1 ex medio ... incendio. MART. 1, 21, 4 -tum flammis *Mucium Scaevolam*. *al. cetera exempla (selecta)*: OV. epist. 6, 135 (*loq. Hypsipyle*) -ui de clade *patrem* (*de eadem re*: VAL. FL. 2, 255 ad ... Bacchi templa. 2, 289 huc genitorem ... praecipitem silvis rap[?]t et sic *eqs.* [*corr. ed. pr.*]). STAT. Theb. 5, 35). *al.* SEN. benef. 1, 5, 4 ex naufragio. 6, 7, 3 quam multos e periculo velocitas equi -uit! PLIN. nat. 9, 153 nisi praeceleri vi repente -uit (*tractus*), absumi spectant *a caniculis* (*i. sc. quo socii urinantem ad navigium trahunt; -unt, sc. socii, coni. Jan.*). STAT. silv. 1, 4, 94 (*Apollo Aesculapio*) *aequantem* -emus iniquo ... Iovi (*i. Plutoni*). TERT. apol. 37, 9 quis ... vos ab illis occultis ... *hostibus* -ret *eqs.*? (*i. a daemoniis; cf. CYPR. epist. 55, 19, 2 vulneratum de diaboli adversarii faucibus*). LACT. mort. pers. 40, 5 de carnificum manibus. *al.* ③ *animalia*: MART. 10, 48, 14 ponetur cenula ...: haedus inhumani -tus ab ore lupi. NEMES. cyn. 148 *mater e flammis* -it ritu primum *catulum* portatque cubili, mox alium *eqs.* AVIAN. fab. 35, 6 in *tumulto simia* natos ... -it. ARATOR ad Vigil. 5 (*in imag. de Christianis*) de gladiis -untur oves pastore ministro.

④ -untur *quaelibet res*: HOR. epod. 5, 23 (*ad venenum conficiendum*) ossa ab ore -ta ieiunae canis (*sim. -itur aliquid ferae [cf. l. 23]*): OV. fast. 4, 766 vellera -ta lupo [*sc. ovium occisarum*]). OV. met. 8, 504 stipite *Parcarum* -to (*eodem spectat 456sq.* ab igne eripuit). trist. 1, 1, 118 nuper ab exequiis carmina -ta meis (*i. Metamorphoses ex igne ereptae, cf. 1, 7, 38 volumina* quasi de domini funere -ta sui [*sim. 3, 14, 20 carmina*]. *ad rem v. e. g. 1, 7, 19sq.*). LIV. 44, 6, 3 ab Dio *oppido* auratis statuis omnibus -ti(s) (*Kreyszig, raptim ed. pr.*), ne praeda hosti essent. PHAEDR. 4, 23, 27 quod -uistis *ex naufragio*. LVCAN. 3, 616 -turus ... suam procumbit in aequora dextram (*sc. ab hoste amputatam*). PLIN. nat. 18, 341 Democritum ... orasse, ut *frater metens* -ret ... desecta sub tectum. AMM. 25, 1, 10 ex flammis ipsis -tas fruges. RVFIN. hist. 3, 6, 4 ex ipso semiusta igni -entes propria velut furtiva devorabant (*gr. τοῦ δὲ πυρὸς ὑφέλκοντες*). *al.*

⑤ *B structura inversa pro obi. est id (is), cui quid adimitur, aufertur, ita ut significetur i. q. despoliare, vastare (in serie e. g. l. 44. 53. 58; e cap. altero fort. conferas p. 113, 8)*: ① *varia exempla (non nulla etiam ad Ala trahere possis)*: PS. SALL. rep. 2, 3, 4 quos commodum est, trahunt -unt *Pompeiani* (*item -itur homo l. 55*). SEN. contr. 1, 6, 12 vastari omnia ac -i (OROS. hist. 2, 16, 6 *Alcibiades* -it sternitque o.). PS. CIC. epist. ad Oct. 9 agere -ere rem publicam. ② -untur *loca, aedificia (exempla selecta inde a LVCANO)*: VERG. Aen. 2, 374 *hostes* -unt incensa feruntque Pergama. 6, 8 *sociorum* pars densa ferarum tecta -it, silvas (*nisi ad Alaβ, cf. p. 97, 15sq.; sunt qui locum ad p. 105, 15sq. referant, v. Henry, Aeneidea III, 1889, 214sq.*). LIV. 40, 22, 11 villas (AMM. 17, 1, 7 opulentas pecore v.). LVCAN. 1, 484 iussam ... esse feris a gentibus urbem *Romam* ... -i (STAT. Theb. 7, 599 templa putes u. que -i. TAC. hist. 2, 12, 2 *Italiam* tamquam externa litora et urbes hostium urere, vastare, -ere. *al.*). SIL. 10, 585 delubra -i ... videntur. STAT. Ach. 1, 153 -tas ... domos (1, 759. VET. LAT. Mich. 2, 2 [Hier. *ad l.*] d. opprimebant et -bant [*gr. δῆλοπαζον*] virum et domum eius [VVLG. d. -erunt et calumniabantur virum *eqs.*; v. *app. crit.*]). AVSON. 27, 24 [417 S.], 107). IVST. 31, 5, 5 agros. HIER. epist. 60, 16, 2 Scythiam, Thraciam aliasque terras ... vastant, trahunt, -unt. *al.*

③ *motus fit vel impulsu proprio vel certe sine agente externo; respicitur motus*: ① *animantium (affectuum in imag. l. 70)*: ① *active*: ① *pro obi. est pron. refl.*: NAEV. frag. 39 (*si recte restit.; alluditur ad Bla*) se[d] quasi amnis cita (*cis trad.*) -it, sed tamen inflexu flectitur (*sic Traglia* [cita -it se[d] iam *Bücheler*], *alii aliter; v. Lattanzi, Aevum antiquum 7, 1994, 261sq.*). TVRPIL. com. 50 quo ante lucem te subito -is, ere *eqs.*? (OV. met. 11, 676 q. te -is? ibimus una. VAL. FL. 6, 581). CIC. Phil. 13, 18 inde, *sc. Brundisio*, se quo furore ... ad urbem, id est ad caedem optimi cuiusque, -bat! HOR. sat. 2, 7, 118 ocus hinc te ni -is *eqs.* OV. am. 3, 5, 29 *vacca* illuc se -uit grigibusque *taurorum* immiscuit. VELL. 2, 85, 6 cum se Canidius praecipiti fuga -uisset ad Antonium. SEN. dial. 5, 1, 3 (*in imag.*) huius *irae* incitata et se ipsa -ens violentia non paulatim procedit, sed, dum incipit, tota est. *al.*

② *pro obi. est subst. vel pron. indicans*: ① *motum sim. (cf. 3)*: ACC. trag. 123 sed quis hic est, qui matutinum cursum huc celeranter -it? (SEN. Phaedr. 449 [*nutrix Hippolyto; in imag.*] cursus -e, effunde habenas. 1069 inobsequentes ... frenis equi -uere [c.] [*codd. rec., currum*]

cett.; v. *Zwierlein, Krit. Komm., 1986, 212 sq.*]. LVCAN. 5, 403 STAT. Theb. 5, 591 CLAUD. 18, 375. *cf. p. 106, 17 sq.*)]. LVCAN. 3, 116 Metellus ... -it gressus. VAL. FL. 5, 271 -it ... fugam ... Perses. SIL. 3, 156 iter liquidum volucris -ente carina. 7, 622 vestigia retro dum -it miles in proelio. FRONTIN. strat. 1, 4, 8 Pompeius repente impetu facto transitum -uit. AVIAN. fab. 41, 9 -ente volumina gyro (*i. rota figulari*). β *ipsum hominem*: CIC. Catil. 1, 25 ibis tandem aliquando, quo te iam pridem tua ista cupiditas effrenata ac furiosa -bat. HOR. carm. 3, 11, 49 v. p. 99, 21. VAL. FL. 5, 303 (*in imag.*) *Iasonem* varios incerta pro aestus mens -it undantem curis. γ *corpus ipsius -entis partemve eius*: VERG. georg. 2, 153 in Italia tigris absunt ... nec -it immensos orbis per humum ... anguis (*sim. VAL. FL. 2, 502 passos ... sinus -it ardua cervix monstri*). SEN. Med. 380 (*nutrix Medaeae*) celerem quo -is tectis pedem? VAL. FL. 5, 244 membra toris -it ille tremens (SIL. 2, 248 pernici velox cursu -it incita m. et fugit. AVSON. 2, 1 [151 S.], 19 -e m. ... lecto). STAT. Theb. 5, 545 genua. δ *loca percurrenda* (*cf. l. 40, p. 106, 19*): LVCAN. 4, 151 -uit ... ruens in proelia miles, quod fugiens timuisset, iter. PERS. 5, 142 nihil obstat, quin trabe vasta Aegaeum -as (*cf. CARM. Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 133, 25 -ere maria*). SIL. 3, 309 *Africanus quidam* campum ... volatu cum -uere, pedum frustra vestigia quaeras (STAT. Theb. 5, 3 acrior ... c. sonipes -it). 9, 33 dux sibi quisque viam -ito ([cap-, sap- var. ll.]. PS. SIL. 8, 181 [fort. aet. rec.]), 9, 218 fossarum -uere moras (*per breuiloq., i. iter per fossas morantes; v. Spaltenstein, comm. 1990, ad l.*). STAT. Theb. 5, 655 *Lycurgus* longo -it arva morantia passu (12, 220). ϵ *intrans., sc. in serie (imperat. praeter VERG.)*: VERG. Aen. 4, 581 *socii Aeneae Carthagine proficiscentes* -untque ruuntque, litora deseruere (*vix recte SERV. auct. num ancoras?*). SIL. 16, 86 (*Scipio suos adhortatur*) in dextera cetera nobis vota, viri, -ite ite precor (*sunt qui vota ... -ite iungentes locum ad p. 108, 27 sqq. trahant*). TRAG. inc. 218 (*aet. inc.*) -ite agite ruite, celeripedes (*an trans.? cf. p. 93, 6*). CARM. Fortun. gramm. VI 286, 13 -ite agite, proceres, -ite, [o] iuvenum decus. ζ *mediopassive (sensu pass. intelleximus locos, ubi accedit abl. instr. vehiculum sim. indicans; v. p. 93, 52 sqq.)*: α *c. indicatione loci: quo quis -itur*: CIC. fam. 12, 25, 3 iratus temporibus in Graeciam ... -bar, cum me etesiae ... prosequi noluerunt. EPICED. Drusi 317 (*viduae mae- renti*) quo -eris ... similis ... furenti? quo ruis? (SIL. 12, 195 *Hannibal*, sta! q. -eris? ... Marcellus proelia posco. PASS. Mar. Iac. 11, 5 [adv. rel.] q. cum ... -remur eqs. *cf. SEN. Med. 851 quoniam ... Medea praecipis amore saevo -itur?*). STAT. Theb. 12, 225 velut ... -itur Simeoitis ad amnem dux vesana chori. AVIEN. Arat. 66 Musa ut Cecropios -retur ... agros. *al. unde vel ubi quis -itur*: Ov. epist. 13, 9 (*Laodamia Protesilaos*) -tus es hinc praecipis et, qui tua vela vocare ..., ventus erat. LVCAN. 1, 676 qualis vertice Pindi *Maenas* ... decurret ..., talis ... -itur matrona pro urbem (VAL. FL. 2, 273. STAT. Theb. 8, 481 p. milia *hostium*. silv. 1, 2, 40 *Cyaneos* ... p. aestus. CYPR. epist. 65, 2, 2 [*in imag.*] p. praecipis et abruptum criminum suorum ... errore). VAL. FL. 5, 331 *Medea* ... -ta toris (*de eadem*: DRAC. Romul. 10, 360 stratis -itur). β *sine indicatione loci*: Ov. fast. 4, 457 *Ceres filia* amissa mentis inops -itur, quales audire solemus ... maenadas ire. MANIL. 5, 548 virginis ... vivae *Andromedae* -itur sine funere funus. SIL. 4, 600 *vis elephantorum vadis* -itur praecipis ceu proruta cautes avulsi montis. 17, 616 *post cladem Hannibal* -itur ... et altos ... petit retro montes. STAT. silv. 1, 1, 20 *equus Martis non tardo* -tus prope flumina cursu. APVL. met. 5, 25, 1 remigio plumae -tum maritum *Amorem* (5, 24, 5 pinnis in altum se proripuit). TRAG. inc. 237 (*an fictum metri illustrandi causa?*) *agilis sonipes* -itur celeri sonitu trepidans. γ *passive, sc. ab aliquo -itur iter, motus sim. (cf. lba, δ et p. 106, 17 sq.)*: Ov. epist. 19, 74 (*Hero Leandro*) tam bona *nox* cur perit nec tibi (*dat. auct.*) -ta viast? (cap- var. l., ut: SEN. Ag. 154 [*in imag.*] -enda rebus in malis praecipis v. est). LVCAN. 6, 121 *Pompeius* -tum nocte furto ... dedignatur iter (SIL. 4, 63 per Celtas. 12, 472. *cf. p. 95, 31*). SIL. 10, 470 dum -ta volucris] transigeret cursu sonipes certamina campi. STAT. Theb. 3, 464 -tos ... gradus. δ *rerum naturalium*: $\mathbf{1}$ *mediopassive; -untur*: α *flumina, freta sim. (v. etiam p. 99, 51 et cf. nonnulla sub 2)*: VARRO Men. 75 v. vol. X 2, 462, 70. LIV. 28, 6, 10 fretum ... Euripi ... velut monte praecipit devolutus torrens -itur (VAL. FL. 4, 695 (e) mediis sequitur f. -ta ruinis *navis*. SIL. 14, 146 [*in compar. de pugnantibus*] non fervet maiore f. -iturque tumultu). SEN. Herc. f. 714 tumultu -itur ingenti ferox ... Acheron. nat. 3, 10, 2 cum ... quaedam *flumina* ... concitata -antur. 6, 20, 3. LVCAN. 6, 372 it gurgite -to *Apidanos fluvius*. *al. β stellae, ignes caelestes sim. (cf. p. 106, 23; vix huc p. 112, 43)*: AETNA 235^b *signorum caeli* sex cum nocte -i, totidem cum luce referri. GERM. 328 primus in obliquum -itur sub pectore *Tauri Orion*. frg. 2, 2 (h)ac *via Solis* -itur *Phoebe*. SEN. nat. 1, 14, 5 *ignis* velociter -itur (*antea*: praecipis impellitur). 7, 20, 1 videmus ... faces cum igne vasto -i. MART. CAP. 8, 854

Sol ... Lunaque cursu continuo -untur. ϵ *venti, aer sim.*: SEN. nat. 1, 2, 7 ille *aer*, qui -itur et currit (*antea opp. manet*). 5, 8, 3 cum ipse *sol* processit, alia (*i. quaedam partes aeris*) superior -untur, alia diffunduntur tepore. 7, 5, 2 turbo omni nube velocius -itur. PLIN. nat. 2, 104 stare pugnae *naturae* non licet, sed adsidue -ta convolvitur (*postea*: ventorum ... regnum). FLOR. epit. 2, 6, 9 (*in imag.*) ubi semel se in Hispania movit ... Punicum belli vis atque tempestas ..., statim quodam impetu -ta medias perfregit Alpes. δ *varia*: SEN. Thy. 168 *Tantalo manus porrigente* totus in arduum autumnus -itur silvaque mobilis (*i. poma et rami*). STAT. Theb. 5, 597 *post ictum serpentis est* -ta cutis (PS. AVG. serm. ed. Mai 75, 4 -tis in intimum c. [sc. *loco oculorum caeci*]). *sim. -itur materia corporis* [*cf. l. 22*]: CAEL. AVR. acut. 1, 17, 179 ad caput -ta materia). ϵ *active*: α *varia exempla: -itur aqua (adde l. 18)*: SEN. Phaedr. 701 amnes, unda quos torrens -it. AVIEN. orb. terr. 1178 non alium *fluvium* tantus -it impetus *quam Tigrim* (*gr. 991 οὐκ ἂν ... ἀσώτερον ἄλλον ἴδιοιο*). -itur *motus*: SEN. Phaedr. 738 *Phaedra* fugit ... ocior cursum -ente flamma (PS. SIL. 8, 197 [*de Numico retro fluente; fort. aet. rec.*] ab alto amnis aquas c. que -it). -untur *loca percurrenda*: CLAUD. rapt. Pros. 1, 73 (*in compar.*) *Boreas* ... silvas compositae sonoro flamine -turus. β *pro obi. est pron. refl.*: PLIN. nat. 3, 33 Rhodanus amnis ex Alpibus se -ens per Lemannum lacum. VEG. mulom. 2, 1, 3 cum ... noxii sanguinis virus in caput se -it (*cf. Chiron 256 in capite se derivaverit*). MART. CAP. 8, 808 (vers.) rutilis qua se -it orbita signis. ζ *CAPVT ALTERVM: sine respectu motus localis (cf. p. 94, 59)*: $\mathbf{I}$ *generativum*: $\mathbf{A}$ *indicatur, ad quam rem vel personam actio -endi fiat, sc.:* $\mathbf{1}$ *ad quem statum, affectum, ad quam actionem, cogitationem sim. (fere per adv. vel praepos., sc. maxime ad, in c. acc.; per ut fin. p. 107, 18, inf. p. 107, 34, gerund. l. 61)*: α -untur *homines eorumve animi, natura, affectus, mens sim.*: α *passive; -itur aliquis (eiusve animus sim.)*: $\textcircled{1}$ *ad affectus*: PLAVT. Cist. 61 stultitiā meā me in maerorem -i[t]. CIC. har. resp. 54 ad quem metum, si deorum monitis non duceremur, tamen ipsi nostro sensu coniecturae -remur. ac. 2, 126 cur -or in invidiam? CVRT. 7, 1, 24 *milites* ad omnes affectus impetu -imur. STAT. Theb. 5, 147 *non studia* in contraria -ti dissensus ..., furor omnibus idem. Ach. 1, 860 in iras (v. p. 98, 20). *al. $\textcircled{2}$ ad actiones, consilia sim.*: CIC. har. resp. 39 cum in omnem fraudem -eris oculis. rep. 1, 3 maxime -imur ad opes augendas generis humani (*item ad c. gerund. Phil. 13, 15 ad libertatem recipiendam*). VAL. MAX. 9, 11 ext. 4 impetu mentis ... ad id *scelus* lacerandum pio ... adfectu -or. AVG. in psalm. 96, 12 l. 62. *al.*) Tusc. 4, 12 cum libido ad id, quod videtur bonum, ... inflammata -atur. *al. SALL. Iug. 25, 7 animus cupidine caecus* ad inceptum scelus -batur. Ov. met. 8, 491 ei mihi, quo -or? (SEN. Ag. 244 q. -eris amens? Thy. 261 sq. -or et q. nescio, sed -or). SEN. dial. 7, 15, 6 quisquis ... queritur ..., imperata facere vi cogitur et invitus -itur ad iussa nihilominus. LVCAN. 8, 522 -imur, quo cuncta feruntur (ADNOT. favere cogimur, cui universa sunt subiugata, *i. Caesari*). STAT. silv. 5, 3, 134 ad patrii -eris certamina lustrali (*i. ut in ludis sollempnibus certos*). AMM. 17, 13, 7 fluctuantis ambiguitate mentium in diversa -bantur. *al. $\textcircled{3}$ ad opinioniones, scientiam, doctrinam sim.*: CIC. leg. 2, 43 opinionibus vulgi -imur in errorem. fin. 5, 6 (*verba adolescentis*) audistine modo de Carneade? -or illuc, *sc. ad Academiam novam*, revocat autem Antiochus, *sc. ad veterem*. div. 1, 111 ad divinarum rerum cognitionem cura omni studioque. *al. CYPR. epist. 55, 15, 1 lapsi* in haeresim ... diabolo invitante -untur. CLAUD. DON. Aen. 1, 305 p. 67, 12 *Aeneas* in incertum -batur, utrum eqs. AVG. doct. christ. 2, 41 alius *interpres* ancipiti signo in aliam partem -tus erravit. $\textcircled{4}$ *ad statum, condicionem, officium sim.*: COD. Iust. 4, 57, 6 (a. 293) eam *puellam esse* -tam e vestigio servitutis ad libertatem. AMM. 26, 6, 20 Gordianus in imperium -tus. RVFIN. hist. 6, 30 ad episcopatus ... sacerdotium. MAR. MERC. Conc. I 5 p. 61, 24 curare *matrem* ..., ne *filius* alicui amaro iugo paupertatis aliquando -atur. *al. $\textcircled{5}$ ad varia*: IVV. 10, 332 (*agitur de C. Silio*) -itur miser extinguendus Messalinae oculis. CLAUD. DON. Aen. 1, 95 p. 33, 8 ad aliud -tus est *Aeneas* dicens '...'. RVFIN. hist. 2, 10, 7 praecipis iam iamque -or ad mortem (*gr. θανάειν ἀπάγομαι*). AVG. conf. 4, 15, 27 audire te, *deus*, ... non poteram, quia vocibus erroris mei -bar foras. epist. 147, 31 potest humana mens divinitus -i ex hac vita ad angelicam vitam. GREG. M. in euang. 12, 1 l. 44 *fideles*, qui ab exteriore se appetitu custodiunt et spe ad interiora -untur. moral. 2, 75 l. 51 turbata ... mens in praecipis -itur. *al. β active (refl. p. 107, 21 sqq.)*: $\textcircled{1}$ -unt *affectus*: LVCIL. 706 illo[c] oculi deducunt ipsi atque animum spes illuc -it (*fort. ad mulierem formosam vel ad pecuniam*). CIC. Phil. 6, 4 semper eo tractus e(s)t, quo libido -uit (v. p. 107, 3), quo levitas, quo furor, quo vinulentia (SEN. dial. 5, 28, 1 hinc te illo f. -et, illinc alio). off. 1, 101 horre (*i. οὐρανὸν*) ..., quae hominem huc et illuc -it. LIV. 7, 30, 16 ea *cupiditas* ad oppugnandam Capuam -it (VAL. MAX. 5, 1, 3 quo te prava c. transversum -it? *cf. p. 105, 7*

110, 45 sqq.). 10, 41, 1 Romanos ira spes ardor certaminis ... in proelium -it (AVG. serm. 234, 3 p. 1117 a. iste caritatis sursum vos -it, sursum tollit, in caelum levat). PRVD. ham. 776 huc illuc -ens sua quemque libido (adde p. 106, 72).

Ⓐ -unt animantes eorumve animi sim.: Ⓐ alios: RHET. Her. 1, 5, 8 (antea: adducemus) adversarios in odium ... -emus, si quid eorum spurce ... factum proferemus (postea: in invidiam trahemus. item -it orator, qui affectum excitat: CIC. de orat. 2, 176 ut eos iudices, quocumque velit, vel trahere vel -ere possit). CIC. leg. agr. 3, 7 Marianus tribunus plebis, qui nos Sullanos in invidiam -it. HOR. ars 149 *Homerus* in medias res non secus ac notas auditorem -it. TAC. hist. 4, 21, 2 *Civilis* gentem in arma -it. LACT. opif. interpol. 19, 8, 4 ut *diabolus hominem* -at et traducat ad mortem. HIL. trin. 7, 6 quid me, *Sabelli*, in substantiam alteram -is? (i. ut credam non eandem substantiam esse deo patri et filio. item -it aliquem haereticus: RVFIN. hist. 4, 7, 10 *gnosticus quosdam* -bat ad tenebras sempiternas [gr. εἰς ἀπώλειαν ἀνδροποδίξεισθαι]. ORIG. in Matth. ser. 21 p. 37, 28 [ad 23, 27] -unt homines ad errores). AVG. in psalm. 72, 34 si amares aurigam, non -res ceteros, ut tecum amarent? al.

Ⓑ ipsi se: VERG. Aen. 4, 286 (= 8, 21) *Aeneas* animum nunc huc celerem, nunc dividit illuc in partesque -it varias. AVG. ord. 2, 14, 39 hinc (i. ex tali iudicio) se illa ratio ad ipsarum divinarum rerum ... contemplationem -ere voluit. GREG. M. in euang. 11, 1 quatenus *animus* exemplo visibilium se ad invisibilia -at.

Ⓒ -unt varia: CIC. inv. 2, 36 eam causam ..., quae homines audaces in fraudem -ere solet ([postea: ad peccandum ... impellere]. LVCAN. 2, 251 quemque suae -unt scelerata in proelia c.). LIV. 26, 29, 9 -ente fato Marcellum ad Hannibalem (i. in bellum adversus H. gerendum). SEN. nat. 5, 18, 10 quousque nos mala nostra -uerunt? epist. 89, 1 *philosophia* omnes mortales in admirationem sui -ret. MIN. FEL. 20, 2 non nos debet antiquitas inperitorum fabellis suis ... capta ad errorem ... -ere. LACT. inst. 1, 5, 28 summo ingenio viros attigisse veritatem ..., nisi eos retrorsus ... consuetudo -uisset. HIL. in Matth. 11, 10 cum sola gestorum *Christi* auditio ... ad fidem -ere debuisset. VEN. FORT. carm. 4, 17, 9 quo me, forma, -is laudes memorare sepulti? al.

Ⓓ -untur res: α in aestimationem, opinionem sim. quandam, sc. ita ut certo modo aestimentur, intellegantur, explicentur sim.: TER. Ad. 3 postquam poeta sensit ... adversarios -ere in peiorem partem *fabulam*, quam acturi sumus ([DON. vitio dare, vituperare]. POLLIO Cic. fam. 10, 33, 2 verebar, ne ... pium consilium meum -rent in contrariam p. obtrectatores mei). LACT. inst. 6, 12, 5 *philosophi* eam *virtutem* detorquent a vera iustitia et ad commodum -unt. respiciuntur doctrinae haereticorum: TERT. adv. Marc. 4, 19, 6 haeretici ... simplices voces coniecturas, quo volunt, -unt. HIL. trin. 1, 31 quaedam ... ad contumeliam divinae ... naturae ... -uerunt. 12, 36 doctrinae salutaris ... intellegentiam -is adversum universorum salutem. CONSVLT. Zacch. 2, 11, 14 funestae hominum persuasiones in dogmata diversa -untur. GREG. M. moral. 16, 61 verba iustorum ad sensum proprium ... -ere. al. β ad usum vel eventum quandam: SEN. Phoen. 342 -ite in exitium omnia. nat. 1, 17, 5 aetas illa simplicior ... inventa naturae in libidinem luxumque non -bat. IUVENC. 4, 408 (sec. Matth. 26, 5) ne ... discordes populi -rent in bella furorem. DICT. 1, 4 atrocitas facti (i. rapinae Helenae) ad indignationem ultumque iniurias -bat. γ ad varia (in medicina l. 61 sqq.): PAVL. dig. 33, 9, 4 pr. (e cap. de pengu legata) quod liquidae materiae sit ... -it secum in accessionis locum vas, quo continetur. PRISCILL. tract. 6, 108 *Paulus* omnia ... in limine corporis data vult ... non in vagos saeculi errores -i, sed eqs. CLAVD. DON. Aen. 4, 285 p. 391, 28 constitit ... consilium *Aeneae* et, quod in partis tota celeritate -batur, ... firmatum est. AVG. doctr. christ. 1, 43 (ad Matth. 22, 37. 39) quicquid aliud atque deus diligendum venerit in animum, illuc -atur, quo totus dilectionis impetus currit, sc. ad deum. BOETH. in herm. comm. sec. 4, 10 p. 268, 16 sex illae propositiones simplices in quattuor -tae sunt (cf. p. 268, 8 reductae, 25 reductae). ad cicatricem (sc. -untur vulnera): SORAN. p. 97, 15 vulnera linteolis ... ad c. -is (p. 103, 5 poterit ... emplastrorum virtus ... v. ad c. -ere. p. 117, 4 cum ad c. -i coeperint). p. 107, 12 *rhagadium* rebus stalticis cito ad c. -i potest.

2 ad se, in se sim. (sibi l. 73. p. 108, 2. 17 et inde a TERT.): α pro sub. sunt res: α variae, quae homines eorumve animos sim. attrahunt (absolute l. 69): CIC. Sest. 7 mihi ... observatur rei publicae dignitas, quae me ad sese -it, haec minora relinquere hortatur. off. 1, 9 cum ... utilitas ad se -ere, honestas contra revocare ad se videtur, fit, ut distrahatur ... animus. 2, 37 cum ... honesta res ... totos ad se convertit et -it. SEN. benef. 3, 30, 3 honores, opes, quidquid humanos ad se animos -it. epist. 51, 6 voluptates, quae ... saeva quoque ad se ingenia -uerunt. MART. 10, 70, 8 nunc me prima sibi, nunc sibi quinta -it hora (sc. officii suis). PS. QVINT. decl. 6, 16 dolor ... membrorum, qui totam cogitationem in se -it (AVG. ord. 2, 15, 43 imagines ... falsae ... in sese -unt c.). β venti,

qui caelum occupant: STAT. Theb. 1, 350 venti ... confligunt ..., dum caelum sibi quisque -it (aliter SCHOL. 'caelum' pro nubibus posuit). γ littera, quae iterata aliam litteram format (sec. doctrinam Marci gnostici): IREN. 1, 16, 2 l. 54 A ... quasi ad sui similis inquisitionem adveniens et inveniens et in semet -ens ipsum M formavit (gr. εἰς ἑαυτὸ ἀπαύσαν αὐτό).

β pro sub. sunt animantes (ecclesia l. 22 sq.): α -untur res: commodae, utiles, decorae sim. (pro obi. est acc. c. inf. l. 14): CIC. off. 3, 22 si unus quisque nostrum ad se -at commoda aliorum detrahatque, quod cuique possit ..., societas hominum ... evertatur necesse est. 3, 26 quam utilitatem si ad se quisque -et, dissolvetur omnis humana consortio. LIV. 33, 11, 8 adrogantiam eorum *Aetolorum* victoriae gloriam in se -entium. 45, 9, 7 *Alexandri* successores ad se quisque opes -unt. HIL. trin. 8, 45 *Christus* non sibi -ens esse se aequalem deo (ad rem cf. p. 109, 31 sqq.). variae: PHAEDR. 3 prol. 46 lector si ... -et ad se, quod erit commune omnium (sc. fabulam de se scriptam esse credens). SIL. 13, 187 in oppugnatione urbis -unt sibi quisque laborem. TERT. anim. 25, 3 contusionibus matrum et ipse fetus intus per eadem membra -ens sibi iniurias matris. adv. Marc. 3, 8, 2 quidam incredibile praesumpserant deum carnem; ... Marcion sibi eam -uit praesumptionem. β -untur homines: TERT. nat. 1, 1, 6 (ecclesia cottidie crescit) non utique eo bonum praeeudicari, quia plerosque convertat et sibi -at, inquit (item -it ecclesia: HIER. epist. 16, 2, 2 in tres partes scissa ecclesia me ad se -ere festinat). PHOC. carm. de Verg. 90 Pollio, Maecenas ... ardent, te (Klotz, et trad.) sibi quisque -it, *Vergili*, per te victurus in aevum.

β cetera exempla; actio -endi fit: 1 celeriter agendo, efficiendo; pro obi. sunt: α actiones, eventus: ENN. scaen. 358 *Pelops* ab Oenomao rege Hippodameam -tis nactus nuptiis (LIV. 30, 14, 2 -tae [factae var. l.] prope inter arma n. cf. VAL. FL. 8, 392 -tis ... coniugiis). LVCAN. 6, 1225 tempore pestilentiae incomitata -i certabant funera. CELS. 3, 7, 1^b in febribus eo maturius auxilia ... -enda sunt. LVCAN. 5, 409 -endi tempora belli in segnes exisse moras (5, 483. FLOR. epit. 2, 15, 1 b. ... tempore exiguum, nam quadriennio -tum est [patratum al. var. ll.]). 9, 639 *Medusa* -uit dubitantia fata (sc. faciem spectantibus statim in lapidem mutatis; nisi 'vitam' intellegens locum ad IIA1b trahas, cf. Wick, comm. 2004, ad l.). 10, 428 non -uere nefas. PLIN. nat. 11, 29 apes -unt diebus serenis munia; melle uno alterove summum die cellas replent (cf. Arist. hist. anim. 625b24 συνεχώς ἐργάζονται). 18, 249 nunc agricolae -enda sunt, quibus peragendis ante aequinoctium non suffecerit. VAL. FL. 6, 191 necem. 7, 513 ora *Iasonis* et *Medeae* ... dulces -entia visus. al. pro obi. est inf.: CONC. 5 II 3, 3 Rustic. p. 18, 15 fratris religiositatem laudavimus, quod prone -uerit, curare eos, qui eqs. (1 sap. vers. ant. IV 2 p. 144, 27; gr. II 1, 3 p. 15, 19 τὴν θεοσέβειαν ... προθύμως ἀρπάσασαν τὸ θεοραπτεύσαι).

β dicta vel cogitata: CIC. fin. 3, 19 cum de rebus grandioribus dicas, ipsae res verba -unt. RVFIN. Orig. in exod. 6, 3 p. 194, 23 (in interpr. allegorica) ut ex aliquo homine ille stator (exod. 15, 4) cogitationem pes-simam -at (antea: eliciat, ... extorqueat). c corporea: VERG. Aen. 1, 176 Achates ... -uit ... in fomite flammam ([SERV. raptim fecit ..., id est celeriter]. inde PAVL. NOL. carm. 28, 81 scintilla fragili -uit de fomite f.). LVCAN. 6, 54 subitum bellicae tumultu -tum ... opus aggeris.

2 sumendo,prehendendo sim. aliquid vel aliquem: α ita ut sensibus vel mente percipiatur: α c. abl. instr.: ENN. scaen. 54 *Cassandra* quid oculis (-ere) visa est derepente ardentibus? ([rab-Lambinus]. TRAG. inc. 48 lumen [v. p. 19, 32]. cf. HOR. sat. 2, 5, 53 ut limis -as, quid testamenti prima secundo cera velit versu [SCHOL. raptim legas]). CVLEX 282 silvae ... cantus *Orphei* -bant cortice avara. PLIN. nat. 31, 121 vapore naribus -to. STAT. Theb. 10, 670 -e mente deos, *Menoeeu*, -e nobile fatum. silv. 3, 5, 35 carmina nostra ... aure -is vigili, uxor.

β cetera exempla; respicitur potius: ① intellectus (hucine l. 74?): VAL. MAX. 7, 2, 5 (nisi ad la) timoris modum, poenae genus, spei viam uno mentis impetu -endo. SEN. epist. 95, 36 felix illis ingenium fuit et salutaria in transitu -uit (postea p. 77, 33). -untur dicta (sc. et auditu et intellectu): VVLG. III reg. 20, 33 quod dictum regis acceperunt viri pro omine et festinantes -uerunt verbum ex ore eius eqs. AVG. beat. vit. 14 l. 190 auditores orationis meae quasi totum -entes exclamaverunt; sed Licentius ... subiecit: (l. 192) '-ui quidem vobiscum ..., sed nihil hinc admittam in viscera eqs.' (alludit ad p. 101, 42 sqq.). BOETH. cons. 3, 1, 3 (loq. *Philosophia*) verba nostra tacitus attentusque -bas. al. ② olfactus: PLIN. nat. 20, 92 odore farinae e brassica factae tantum naribus -to vitia earum ... sanari affirmat Cato (CAEL. AVR. acut. 3, 4, 29). ③ auditus (adde l. 62 sqq.): STAT. Theb. 11, 529 (pugnans *Eteocles* et *Polynices*) alterna ... murmura ceu lituos -unt aut signa tubarum. ④ visus (aliter l. 40): STAT. Ach. 1, 521 *Calchas* modo consulit ... aras flammaramque apicem -it (nisi ad l. 59). VET. LAT. Iudith 16, 9 (cod. 7) -uerunt oculi illius regis speciem eius *Iudith* ([cetera v. p. 102, 33]. AMBR.

hex. 6, 8, 50 non -at o. *tuus transeuntis feminae pulchritudinem*). PS. ORIG. tract. 4, 13 sicut pictores solent vultus -ere alienos et verisimiles imagines ... pingere.

β ita ut habeatur, possideatur, praesto sit (pro subi. verbi act. sunt fere animantes, sed eorum qualitates vel actiones l. 43. 70sq. p. 110, 3; cf. ad se -ere sim. sub A2ba; de notione v. THEOD. MOPS. in Phil. 2, 6 dicimus ... frequenter quoniam 'rem illam -endam esse existimavit', hoc est, 'cum celeritate illud suscepit, quasi quia magnum illi lucrum possit conferre')

α -untur res: ① *quaelibet, sc. fere commoda, utiles, optatae, suaves sim. (exempla selecta inde ab OV.): SALL. or. Lep. 5 quae cuncta (sc. libertatem sim.) ... quasi ab externis -ta tenet Sulla. AETNA 368 exhaustos cessare sinus Aetnae ... , ut -ant vires. HOR. sat. 1, 3, 109 homines priscos venerem incertam -entes. carm. 2, 12, 28 quae oscula ... gaudeat eripi Lycymnia, interdum -ere occupet ([pat var. l.]. al., v. vol. IX 2, 1113, 68sq.). OV. epist. 18, 43 gaudia -turo (PETRON. 114, 9 ultimum hoc g. fatis properantibus -e. al. SIL. 11, 491. al.). LIV. 33, 38, 6 ab rege impetratam eos libertatem, non per occasionem -tam habere. VAL. MAX. 6, 4, 4 cognomen Felicis Sulla -uit, Rutilius meruit. 7, 3, 3 -uit conditionem a Scipione propositam ... iuventus (PETRON. 80, 6 praecipiti festinatione). SEN. dial. 6, 10, 4 -ite ex liberis voluptates (TAC. hist. 3, 41, 1 inlicitas v.). PLIN. nat. 14, 142 insobrii -ere se ... vitam praedicant. SIL. 12, 478 Hannibal laudem ... -bat humandi proconsulis caesi. QVINT. inst. 10, 7, 27 non tam est ullus dies occupatus, ut nihil lucrativa ... operae ad scribendum ... -i ... possit. VET. LAT. Matth. 11, 12 (cod. 10. al. = VVLG.) violenti -unt illud regnum caelorum (cod. 4. al. et var. l. Vulg. diripiunt, gr. ἀρπαζουσιν. cf. e. g. AVG. conf. 8, 8, 19 indocti ... caelum -unt. CE 688, 2 [a. 449] Hil. Arel. mortuus -uit c(aelestia) regna). CLAVD. 10, 28 (verba Honorii) non -o praeceps alienae foedera taedae, sed sponsam mihi promissam peto. AVG. doct. christ. 2, 71 non ... debemus musicam fugere, si quid inde utile ad intellegendas sanctas scripturas -ere potuerimus.*

al. pro obi. est struct. verbalis (sc. quod vel acc. c. inf.): HIL. c. Const. 19 dei filius non -it, quod erat Christus, id est in forma dei esse (respic. Phil. 2, 6 [v. p. 89, 10] ut: trin. 12, 6 dei filius deo se aequalem esse non -uit, quia ... in servi formam decederet. cf. p. 108, 14). ② *imperia, honores, munera, potestas sim., sc. in re publica*: CIC. rep. 1, 68 tanquam pilam (cf. p. 97, 18) -unt inter se rei publicae statum tyranni ab regibus, ab iis autem principes aut populi eqs. OV. ars 1, 198 hostis ab invito regna parente -it (SEN. Herc. O. 412 Hercules r. miseris donat et celsis -it. Phoen. 41. 57. SIL. 9, 309 ire ... -tum caelestia r. Gigantas. FLOR. epit. 1, 7, 2. al.; cf. LIV. 2, 6, 3 partes regni. aliter l. 25. 27). fast. 3, 50 Amulius -tas fratri victor habebat opes. 6, 600 sceptrum gener socero -ta Tarquinius Superbus habet (PHAEDR. app. 3, 11 ne sceptrum mundi -ret nostra, i. hominum, audacia. SEN. Herc. f. 341. 399). LIV. 1, 50, 5 si creditum illud imperium sit et non -tum parricidio, sc. a Tarquinio Superbo (SIL. 13, 858 [Sibylla de Sulla] i. hic primus -et [opp. 859 reddet]. FLOR. epit. 4, 2, 21. al.). al. SEN. epist. 94, 66 C. Marius unum ... consulatum accepit, ceteros -uit (PLIN. paneg. 57, 2 [iuxta extorqueret]). LVCAN. 1, 317 ille Pompeius semel -tos nunquam dimittet honores? (STAT. Theb. 4, 83). al. SIL. 8, 243 -to plebei muneris ostro (i. consulatu). STAT. Theb. 2, 346 -to (subst. neutr., i. regno) ... superbum Eteoclem. QVINT. decl. 252, 24 comitia nostra decem milibus -ta sunt atque translata. TAC. ann. 4, 1, 1 quo facinore dominationem -tum irerit Seianus. al. ③ *occasio, tempus sim. (c. abl. indicante operam, occupationem l. 58. 60):* HOR. epod. 13, 3 -amus, amici, occasionem de die (LIV. 27, 17, 10. VAL. MAX. 7, 3 ext. 1 expiandae religionis. QVINT. inst. 8, 3, 47 ex verbis minime obscaenis ... o. turpitudinis -ere. IVV. 15, 39. al.). SEN. epist. 61, 1 diem non tamquam ultimum -o, sed sic illum aspicio, tamquam esse vel ultimum possit (SIL. 4, 485 dies -ti sunt cursu navoque labore). LVCAN. 10, 508 Caesar tempore -to ... cepit Pharon (SIL. 7, 531 tempora pugnae. al.). VAL. FL. 2, 664 has ... inter variis nox plurima dictis -ta vices sermonum.

al. ④ *loca expugnata, sc. in bello (exempla selecta inde a LVCANO):* OV. Pont. 4, 9, 79 legatus -tam Troesmin celeri virtute recepit. LIV. 6, 23, 5 castra urbesque primo impetu -ere ([cap. var. l.]. FLOR. epit. 3, 20, 4 subito impetu. 4, 12, 34. cf. LVCAN. 6, 269 castella ... incursu gemini Martis [i. terra marique]. TAC. hist. 4, 33, 1 cohortes -unt in transitu hiberna). CVRT. 4, 14, 1 Syriam Aegyptumque prae(ter)euntibus -tas. LVCAN. 3, 391 -tis ... a Caesare urbibus cunctis vincitur unā Massilia morā. PLIN. nat. 3, 12 Munda cum Pompeio filio -ta (capta var. l.). SIL. 15, 401 Carthaginis ... per subitum -tae pernix victoria. al. pro subi. verbi act. est proelium sim.: FLOR. epit. 3, 5, 6 primus statim impetus belli Bithyniam -uit. CLAVD. 20, 568 quas urbes ... uno -uerunt proelia cursu! ⑤ *causae iudiciales, sc. quae immerito, contra spem obtinentur*: SEN. dial. 10, 6, 1 Livius Drusus adhuc puer gratiam suam foro ... interposuit, tam efficaciter quidem, ut quaedam iudicia constet ab illo -ta. QVINT. decl. 268, 16 oratores -unt malas aliquando causas. ⑥ *dicta,*

vocabula: ?ab origine quadam sumpta (si recte legitur; v. app. crit.): PAVL. dig. 39, 6, 35, 1 'donatio' ... -ta a graeco eqs. (cf. vol. V 1, 1989, 37sq.). arte notarii excepta: PASS. Genes. 2, 1 quae pars officii patronorum verba vel iudicum, signorum brevium enotata compendiis, manu -ret. **β** -untur animantes eorumve coetus: ① *vario modo*: PROP. 1, 15, 3 Cynthia, aspice me quanto -at Fortuna (periclo) (abl. modi; dissentiant docti, utrum de amore, an de morbo, an de itinere maritimo agatur). PERS. 2, 38 hunc puerum optet generum rex et regina, puellae hunc -ant (sc. amatum certatim sibi expetant [cf. diripere vol. V 1, 1261, 46sq.]; sunt tamen qui locum ad p. 94, 42sq. referant]; sim. -itur coniunx: PRIAP. 16, 1 qualibus Hippomenes -uit Schoeneida pomis). AVG. in psalm. 72, 34 ama deum ..., -ite eum, quotquot potestis, quotquot possessuri estis; non fit angustus, ... totum omnes habebitis. ② *qui in potestatem vel dicionem alicuius rediguntur: in rebus publicis*: POMP. TROG. 38, 5, 1 Mithridates dixit esse -enda incrementa virium (i. copias militares). AMM. 30, 1, 4 ne ... natio ... deficeret ad iura Persarum eam -ere vi vel metu vel adulatione flagrantium. in rebus spiritalibus (sc. apud Christ. in malam partem): TERT. bapt. 1, 2 quaedam de Ca[n]lina haeresis vipera ... doctrina sua plerosque -uit (item -unt haeretici: PS. ORIG. hom. in Matth. 4 p. 263, 13 [ad 7, 15 lupi rapaces] satagunt animas -ere et ... in perditionem deducere). PS. HIL. hymn. 1, 19 nostra corpora ne -entis perfidi diris pateant fraudibus (item -it diabolus: OPTAT. 4, 6, 2 vult ..., si non totum hominem, sed quodcumque de homine -ere). **c** ita ut vario modo afficiatur: LVCAN. 7, 446 cum caeco -antur saecula casu (sim. 7, 487 -it omnia casus). VAL. FL. 4, 291 Pollux cum Amyco ceterans celeri -it ora sinistra ('celeriter ferit, vulnerat' intellegit Langen ad l.). **3** (mentem, animum) occupando, commovendo sim. (-untur fere animantes eorumve partes, animi, sensus sim.): **a** vario contextu: **α** -unt proprii affectus vel condiciones corporis (per prosopop. l. 58): ① *passive*: ACC. trag. 450 heu! cor ira fervit caecum, amentia -or fer[er]jorque (CIC. fam. 16, 12, 2). CIC. Verr. II 1, 65 una cupiditate. OV. met. 13, 946 (Glaucus narrat) sensi ... alterius ... -i naturae, i. maris, pectus meum amore (fast. 2, 762 iuvenis ... caeco -tus a. furit. HIER. epist. 53, 9, 1 me scripturarum a. -tum excessisse modum epistulae. PRVD. perist. 13, 75 laudis. al.). OCTAVIA 837 turba ... -itur hinc audacia, hinc temeritate fertur in praecipua rae. LVCAN. 5, 227 vana spe -te! QVINT. inst. 7, 2, 44 Milo an etiam si nulla ratione ductus est, impetu -tus sit ..., an etiam consuetudine peccandi sit ablatus. PS. QVINT. decl. 19, 10 praecipiti -tus impulsu. APVL. met. 5, 18, 4 verborum tam tristium formidine. FIRM. math. 5, 2, 11 libidinis furore (COD. Theod. 9, 38, 6 parricidali f.). PRVD. cath. 11, 92 credas venenis ebriam furiis lymphatam -i gentem Iudaeam Christum recusantem. al. ② *active*: CIC. Pis. 57 quae te ... nisi praedae ac rapinarum cupiditas tam caeca -bat? (fam. 5, 12, 1 me non solum commemoratio posteritatis, ac spes quaedam, [F. Hofmann, ad spem quamdam trad.] -it, sed etiam illa c., ut eqs. PORPH. Hor. sat. 1, 6, 23 ['trahit'] -it omnis c. gloriae). HOR. epod. 7, 13. sat. 2, 1, 10 si tantum am scribendi te -it (capit dett.). OV. trist. 4, 5, 9 temporis oblitum dum me -it impetus huius, excidit heu nomen quam mihi paene tuum! SEN. contr. 7, 7, 7 -it me desiderium filii. SEN. Med. 939 (loq. Medea) anceps aestus me incertam -it (vergit ad p. 100, 18sq.). Tro. 251 aetatis ... fervor. dial. 3, 7, 4 quaedam rerum initia in nostra potestate sunt, ulteriora nos vi sua -unt nec regressum relinquunt. LVCAN. 6, 29 -uit spes inproba mentem Caesaris. VAL. FL. 6, 408 -uere metus viros pugnantes. SIL. 14, 299 par omnes simul ira -it. PS. QVINT. decl. 6, 16 dolor ... membrorum, qui totam cogitationem in se -it. IVV. 8, 135 si te praecipitem -it ambitio atque libido. PRVD. psych. 493 omne hominum -it illa Avaritia genus. AVIAN. fab. 7, 15 quae tanta -it dementia sensum eqs.? (sec. Verg. Aen. 5, 465 cepit). al. **β** -unt aliae res: ① *active (exempla selecta inde a STAT.):* PROP. 2, 25, 44 utraque forma puellarum vos -it ([cf. 42 ducit uterque color]. STAT. silv. 2, 1, 39 me f. pueri delicati -it, -it ... modestia eqs.). SEN. Ag. 722 (clamat Cassandra) quid me furoris incitamentis stimulis ..., sacra Parnasi iuga, -itis? recede, Phoebe eqs. (vergit ad p. 111, 24sq.). benef. 4, 22, 2 honesti pulchritudo animos circumfundit et delentis admiratio (-tio(ne) pars edd.) luminis ... sui -it. dial. 3, 7, 4 (antea l. 53) -at illum animum oportet et ad imum agat pondus suum et vitiorum natura proclivis. LAVS Pis. 5 tua me virtus -it et miranda ... vita. VAL. FL. 2, 187 matrum corda ... Veneris gemitus -it. PS. QVINT. decl. 16, 5 cum me necessitas -it. TERT. apol. 1, 10 quod vere malum est, ne ipsi quidem, quos -it, defendere ... audent. HIER. epist. 45, 3, 1 numquid me vestes sericae ..., auri -uit ambitio? AVG. mus. 6, 9, 24 quod duo genera numerorum haec non vis accipere, illud ... te -it, quod eadem anima utrumque agit. CARM. Inscr. christ. Diehl 1901a, 7 lubrica ne sensus -at turpetque voluptas balneorum, effera ne mentem luxuries stimulet (cf. p. 111, 19). al. ② *passive* [Reineke]

5

10

15

20

25

30

35

40

45

50

55

60

65

70

75

(*cf. l. 21*): VAL. FL. 2, 312 -itur subito regina tumultu conciliumque vocat. 3, 717 -tus ... virum (*gen. plur.*) certamine ductor ibat. IVVENC. 4, 498 (*sec. Matth. 26, 41*) vigilate ..., ne vos temptatio -tos ... praecipiet ... per lubrica mortis. COMM. apol. 605 multi ... -untur saeculi silva, ... remanent a gratia Christi. COD. Theod. 2, 10, 2 destitutior negotia ..., dum advocati per multa officia ... rap(i)untur. VITAE patr. Iurens. 135 *vir sanctus* subito -tus (in visione, *item l. 11*). MVTIAN. Chrysost. hom. 6, 4 p. 284ⁱⁿ. -imur spectaculi miraculo (*igr. p. 60^{med.} μετέωροι γινόμεθα*). PALLAD. hist. mon. I 1, 3 p. 251^c se ... intuitu cuiusdam rei ac m. -tum fuisse (*gr. p. 15, 25 ἀρραγείς ὑπὸ θεωρίας τινός, in alia vers. II 1 p. 343^B mente -tus sum in visione eqs.*). GREG. M. moral. 5, 56 *homines* cum per contemplationem -ti superna conspiciunt. *al.*

γ -unt animantes eorumve partes, qualitates; respiciuntur actiones: ① *hominum*: in re venera (*aliter p. 94, 16sq. 110, 9 sqq.*): OV. am. 2, 19, 19 tu ..., quae nostros -uisti nuper ocellos (*cf. p. 102, 27 sqq. et 3, 6, 28 -uit vultus ... Neaera tuos. 3, 11, 48 per ... tuos oculos, qui -uere meos. met. 13, 775 p. 97, 48*). epist. 4, 65. ars 1, 243 in convivis saepe animos iuvenum -uere puellae. QVINT. decl. 337, 14 *mortuis uxoribus* aliae vos -unt, voluptates (*cf. p. 110, 74*), illa ministeria, illi imitati feminas pueri (i) recip- var. l.). contextu vario: SEN. dial. 10, 20, 5 dum -untur, et -unt, dum alter alterius quietem rumpit ..., vita est sine fructu (*cf. e. g. 3 occupatum, 4 difficilius homines a se otium impetrant eqs.; i) an simul ad β?*). VAL. FL. 6, 756 (*in compar.*) *Bacchantes* -uere deum (*i. furorem divinum?*). ② *deorum sim.*: VAL. FL. 6, 280 magno ... doloris turbine Gesandrum ducem Mavors -it. STAT. Theb. 5, 93 insano velut ... Thyias -ta deo. IVVENC. 1, 367 (*sec. Matth. 4, 1sq.*) livor daemonis atram cum terrore -it mentem Iesu. CLAUD. 20, 45 (*inter prodigia*) vates sine more -i.

β *commoventur homines oratione vel scriptis* (-unt orationes earumve qualitates vel ipsi oratores): SEN. epist. 40, 4 *oratio popularis* movere vult turbam et inconsultas aures impetu -ere. 100, 3 te summa orationis -uisset. 108, 7 -it illos auditores philosophorum instigatque rerum pulchritudo. QVINT. inst. 6, 2, 3 qui ... iudicem -ere et in quem vellet habitum animi posset perducere ..., rar[us] fuit. 10, 1, 110 ut ..., cum Cicero transversum vi sua iudicem ferat, tamen ille non -i videatur, sed sequi. AVG. epist. 27, 2 quotquot fratres eas litteras tuas legerunt, -unt, quia -untur, cum legunt (i) ad 2b?). IVL. SEV. rhet. 3 p. 356, 14 *Asiani* -ere potius adfectibus quam disputationibus persuadere didicerunt.

4 *amovendo, auferendo*: a vario respectu; -untur potius: α *ea, quae cui (rei) adimuntur* (ita ut amittantur neque ab altero possideantur [*aliter sub 2b*]): ① -it tempus praeteriens vel aetas (*refl. l. 53; cf. p. 112, 19, 22sq.*): PVBLL. sent. D 15 dies quod donat, timeas: cito -tum venit (SEN. Med. 223 hoc reges habent magnificentum ..., nulla quod -at d.: prodesse miseris, supplices ... protegere. BOETH. cons. 2, 7 carm. 25 cum sera vobis -et hoc etiam d., *sc. famam*). OV. ars 3, 161 -ti ... aetate capilli ... cadunt, *sc. viris* (rupti var. l.). SEN. Herc. O. 1580 (*sunt qui ordinem versuum mutant*) nulla te, Hercules, terris -et vetustas; tu ... comes ibis astris (CLAUD. 1, 33 gloria ... Probi, quam [quam var. l.] non ventura silebunt lustra nec ignota, [-ta(m) Gronovius] -et sub nube v.). Phaedr. 771 fulgor genarum ... momento -itur nullaque non dies formosi spoliolum corporis abstulit. CE 1109, 46 (*saec. I²*) haec dona ..., quae non tempus edax, non -it (...), *alii alia suppl., e. g. ipse rokus Bücheler*). PORPH. Hor. carm. 2, 11, 1 commodis vitae nostrae ... celerius se -enti(s).

② -it fortuna, natura sim.: OV. trist. 3, 7, 41 addit (*Lee, dat id al. codd.*) cuicumque (quodc- var. l.) libet fortuna -itique (AVSON. 11, 6 [196 S.], 33 omnia praecox f. tibi dedit et -uit. *cf. p. 97, 10, 110, 7*). MANIL. 2, 88 caelum varias fruges redditque -itique. SEN. Tro. 273 casus haec -et levis ([*brevis trad.*]). PRVD. apoth. 1071 quod c. -uit, *sc. corpori meo*, quod morbus, quod dolor hausit. *cf. p. 110, 26sq.*). PETRON. 109, 9 vers. 6 (*I cecidere capilli*) o fallax natura deum, quae prima dedisti aetati nostrae gaudia, prima -is. *al.*

③ *cetera exempla; -untur*: A *varia bona, commoda, optata* (*exempla selecta inde a SEN.*): VERG. ecl. 9, 18 heu, tua nobis paene simul tecum solacia -ta, Menalca! PROP. 1, 4, 26 sibi, *i. Cynthiae*, cum -to cessat amore deus (*i. Amor; de(c)us Kraffert*). OV. epist. 15, 206 (*Sapphus*) ingenio meo vires ille Phaon dat, ille -it. met. 1, 600 *Io fugiebat*, cum Iupiter ... tenuitque fugam -uitque pudorem (STAT. Ach. 1, 671. *sim. -itur* virginitas: 8, 850 SEN. Med. 984 QVINT. decl. 247, 12 [*cf. flos virginitatis*: AVIEN. Arat. 107]). Pont. 3, 4, 14 *benevolentiam* mihi si demas, omnia -ta putem. SEN. Herc. O. 389 mater (*i. quod mater facta sum*) ... multum -uit ex illo mihi (*i. e. decore priore*). 396 -it somnos pavor. LVCAN. 2, 157 *victi ipsi se occidentes* mortes ... victori -uere suas. 5, 222 inmisit ... Paeon in viscera *Pythiae* Lethen, quae -ret secreta deum. SIL. 14, 584 ni ... pestis ... miseris -uisset gaudia (CE 1381, 5 [a. 552] g. cunctorum -ens, lamenta relinquens, *sc. morte sua*). MART. 3, 16, 2 quod ... tibi tribuit subula, *sutor,*

sica -it (*i. ludis faciendis fortunam perdis*). ANTH. 463, 16 (*qui fratrem occidit, ipse se occidere decernit*) eripuit virtus pietatem, reddere virtus debet: qua -uit, hac reparanda via est. RVFIN. Clement. 1, 26, 2 cui ... malus daemon salutis verba furatur et de memoria -it. *al.* ④ *corporis vel mentis facultates, qualitates sim.*: VERG. Aen. 10, 348 vocem ([*v. p. 113, 39*]). TAC. ann. 13, 16, 2 *venenum* ita ... artus *Britannici* pervasit, ut vox pariter et spiritus [eius] -rentur. AVIAN. fab. 17, 14 *tigridis* solitas voces ira dolorque -it. *cf. IVVENC. 2, 417 [sec. Matth. 9, 32]* cui *iuveni* -ta ... fuerat substantia vocis). SEN. dial. 4, 3, 4 illa est ira, quae rationem transsilit, quae secum -it. SIL. 6, 274 *monstro* geminum ... lumen -uere sagittae (MART. 4, 30, 10 -tis l. repente caecus). MART. 10, 12, 11 via quem dederit, -et cito Roma colorem *faciei*. CLAUD. 14, 24 *alternum* -at somnus anhelitum *vestrum amantium*. ⑤ *quaelibet*: LVCAN. 9, 1058 o bene -ta arbitrio mors ista *Pompei* tuo, Caesar! PLIN. nat. 32, 74 *carnes ranae* inpositae suggillationem -unt (*sim. -untur morbi*: SER. med. 502 -tos ventos *ventris*). ARATOR act. 1, 473 [*spectat ad 5, 15sq.*] anhelii corporis aestus ... -it *medicina*). SER. med. 938 quae *elementa* semper -es (*i. singulas litteras voci q. e. abracadabra aequalia scriptae detrahens*). AVG. civ. 13, 10. p. 567, 17 cum aequaliter et aequalia momenta -rentur ambobus, *sc. vitam breviorum et longiorum victuris*.

β *ea, quae delentur, pereunt* (minus valente respectu eius, cui adimuntur; de morte v. sub *IIA*): ① *c. respectu temporis praetereuntis* (*cf. p. 111, 41sq.*): tempus -it (*ipsum se HOR.; huc vergunt l. 48 sqq.*): HOR. carm. 4, 7, 8 immortalia ne speres, monet annus et altum quae -it hora diem. NEMES. ecl. 4, 32 omnia tempus alit, tempus -it. tempus -itur (*addas HOR. supra*): CE 1552A, 2 (*saec. II*) licet ... parva ... -torum cito transeat hora dierum (*nisi pertinet ad subst. q. e. raptor*). MART. CAP. 9, 894 tripus trini cursus praesagia pollicetur, hoc est exstantis, instantis et -ti (*p. p. neut. pro subst., i. q. tempus praetertium*). ② -it ignis (*indicatur, unde -ta pereant, l. 37; cf. p. 100, 52sq.*): corpora mortuorum: OV. am. 3, 9, 41 tene, Tibulle, ... flammae -uere rogales eqs.? (STAT. silv. 3, 3, 12 coniugis ... ora -i flammis. *cf. l. 39, 40, p. 100, 52*). SIL. 16, 547 corpora ... cum -ret flammam rogos (DRAC. Romul. 9, 85 r. ossa -it). STAT. Theb. 3, 97 *Eteocles* vetat igne -i vatem mortuum. *varia*: SEN. Ag. 612 vidimus patriam, *i. Troiam*, ruentem ..., cum Dardana tecta Dorici -retis ignes (STAT. Theb. 11, 227 ignis ... -tum ... comis diadema cremavit. IVV. 14, 245 [*in imag.*] *i. avaritiae* ... flagrantem late et -entem cuncta videbis). IVVENC. praef. 5 quo tempore cunctum torrens -at flamma ultima mundum (*de eodem igne*: 21 mundi ... incendia). CYPR. GALL. Ios. 225 (*sec. 7, 25*) pecora ... candens flamma -it canoque in pulvere solvit. ③ *cetera exempla*: -untur res (*corp. vel incorp.*): MANIL. 1, 814 sunt ... rarissimi orti natalibus ignes, in caelo protinus et -ti (i) Bentley, natalis euntes *sim. codd.; coll. 815* perire cometas locum potius huc referas *quam ad p. 105, 71sq.*). SEN. Herc. O. 231 -uit (*pepulit var. l.*) vires pondusque mali, casus animo qui tulit aequo (i) malis Bothe, malo Gronovius, ut ad *l. 13sq.*). TAC. ann. 6, 37, 2 quia ... fluminum instabilis natura simul ostenderet om(i)na -retque. *al.* -untur homines: SEN. dial. 1, 5, 8 nobis grande solacium est cum universo -i. epist. 58, 22 corpora nostra -untur fluminum more; quicquid vides, currit cum tempore. 108, 24 inscii -imur. TAC. ann. 2, 77, 3 ut te, Piso, ... indefensum planctus Agrippinae ac vulgus imperitum ... -ant (*i. tibi exitium afferant?* sunt tamen qui locum ad p. 95, 16sq. vel ad p. 113, 38 sqq. trahant).

γ *ii, qui separantur* (*unde, indicatur passim per dat. vel praepos. ab, de, ex; -untur loca pro habitantibus posita l. 58sq.*): ① *a casibus variis* (*sc. maxime a periculis, malis sim. [cf. p. 103, 58sq.]*): MANIL. 5, 310 iuvenem ... fato per somnia -tum (*sc. a patre occisa serpente, quae dormienti incubabat*). SEN. Herc. O. 1900 ab Hercules -ta fero plaga Geryonae (*item -itur locus*: CLAUD. 8, 58 Theodosius leti -uit de faucibus urbes). LVCAN. 9, 1054 -tum ... e iure superbi victoris Pompeium. STAT. Theb. 10, 690 quis novus inceptis -uit te casus ab armis? silv. 2, 6, 95 ubi est tua nota reis facundia -tis? (*si quidem intellegas 'e iudicio'; alii autem 'in ius' [ut ad p. 94, 66sq.], alii locum varie em.*). EPIST. imp. Maximin. (Année Épigr. 1988 n. 1046; a. 312) 3 qui *relicta religione christ.* ... ad rectam ... mentem redierunt, ... sicut ex repentina tempestat(e) servati vel gravi morbo repti, eqs. (*Euseb. hist. 9, 7, 11 ἐκ χεμιῶνος ... ἢ νόσου ... ἀποσπασθέντες*). IVVENC. 4, 341 (*sec. Ioh. 11, 21*) utinam praesens virtus tua ... morti fratrem -uisset! HIER. hom. Orig. in Luc. 35 p. 200, 12 Iesus ... -uit te de potestate perversa et deo patri obtulit. CLAUD. 15, 145 (*Africa ad Iovem*) me -e Gildoni. CYPR. GALL. iud. 132 (*sec. 2, 18 iudices* male praecipiti populum -uere periclo. DRAC. Orest. 83 (*loq. Iphigenia*) pro me cerva datur ..., sic -or cultris. *al.* ② *a salutaribus, bonis*: CYPR. epist. 43, 5, 4 nemo vos Christianos ab euangelio Christi -at. unit. eccl. 3 -it de ipsa ecclesia homines (*diabolus, ut*: HIER. epist. 22, 4, 2 de ecclesia Christi -ere festinat). IVVENC. 2, 206 (*Iesus Nicodemo, sec. Ioh. 3, 10*) tunc

... mentem vitae de lumine -tam demergis ... tenebris *ignorantiae* eqs.? MAR. MERC. Conc.⁵ I 5 p. 41, 30 ut ab his, quae (a) praedictis, dicuntur, minime -amini (sc. apostolis, quorum doctrina vobis servanda est).

b c. *respectu visus eorumve, quae videntur*: **α** -itur lux diei sim.: PHAEDR. app. 16, 18 *tempestate coorta lux -itur oculis* (LVCAN. 7, 4 *die proelii Pharsalici Titan defectus ... pati voluit -taeque labores lucis*. CARM. de Alcest. 58 lux -itur et nox (m)oritur [em. Lebek], moriuntur et anni). STAT. Theb. 5, 364 *nube -tus ab omni sole dies miscet tenebras* ([SCHOL. pro 'ab omni die sol', nove dictum. fort. cf. p. 104, 40sq.]. CLAVD. rapt. Pros. 1, 96 [loq. Plutum] num robur et arma perdidimus, si -ta d.? SEDVL. carm. pasch. 3, 220 *senescentem ... oceano -ente d.* [cf. op. pasch. 3, 19 o. d. suscipiente praecipitem]). ARATOR act. 2, 1100 (*spectat ad 27, 20*) -tis ... luminibus. **β** -untur, quae ex conspectu excluduntur, ita ut non iam videantur, percipiantur: VAL. FL. 2, 39 -tos tenebris ... montesque locosque ex oculis. FIRM. math. 4, 1, 10 *quando eam Lunam ... Sol orbe suo -at et abscondat (sim. 4, 1, 16 Luna ex aspectu hominum -ta)*. CLAVD. rapt. Pros. 3, 235 *polum nox foeda -it*. **γ** -itur conspectus: AMM. 25, 3, 11 *Persae sagittarum ... crebritate conspectum sui -bant oppositis*. CONC.⁵ I 3 vers. Tur. p. 159, 29 (*respic. Matth. 2, 9*) spatii magnitudo -ens aspectus intuitum neque statum neque motum stellarum manifestum ... facit (*gr. I 1, 2 p. 88, 6 κλέπτων*).

II *speciatim*: **A** *respicitur mors*: **1** -untur, qui moriuntur, eorumve animae, vitae sim. (c. *respectu motus v. sub cap. priore*, sc. p. 100, 57sq. 101, 21. 103, 5sq.). **a** *pro obi.* (subi. *verbi pass.*) sunt vel intelleguntur animantes (eorumve animae, corpora; *hyperbolice* p. 114, 10): **α** *active (absolute e. g. l. 28. 61. 62)*: **①** -it mors, fatum sim. eorumve qualitates (cf. p. 114, 36sq.; *Fortunam deam* v. l. 51): VERG. georg. 3, 68 *durae -it inclementia mortis (inde IVVENC. 4, 26)*. Aen. 9, 211 *casus (v. l. 50)*. HOR. carm. 2, 13, 20 *improvisa leti vis -uit -etque gentes*. 2, 17, 5 *te ... si ... -it maturior vis, Maecenas* (PORPH. sustulerit). Ov. am. 3, 9, 35 *cum -unt mala fata bonos* (SEN. Oed. 125 *interimus ... saevo -ente* f. LVCAN. 9, 825. al.; cf. l. 70 et VELL. 2, 97, 3 *fatorum iniquitas Drusum consulem agentem annum tricesimum -uit*). LVCIL. IVN. carm. frg. 3 *mors non una venit, sed quae -it, ultima mors est* (AVSON. 10, 25 [184 S.], 6 *te thalamo ... invida m. -uit*. HIER. epist. 39, 3, 3 *inmatura*. CE 770, 5 [saec. V/VI] [*imp*]roba. al.; cf. l. 28). CE 627, 2 (saec. VI) *quem iuvenem, -uit sors iultima, (uae)em et iultima lapis*; cf. p. 114, 66).

② -unt animantes: **Α** *homines: alios homines*: VERG. Aen. 10, 348 *miles loquentis hostis (vocem), animamque -it traecto hasta guttore* ([ad p. 112, 5, ut sim. HEGES. 5, 12, 2 p. 315, 10 *miles eius hostis* v. et a. -uit]). HOMER. 724 -ere hanc a. crudeli caede. VET. LAT. psalm. 7, 3 [cod. 304. cf. = VVLG.] *nequando persecutor -at ut leo a. meam* [gr. ἀπάσση]. cf. l. 47. 48. 64). LIV. 10, 29, 4 -ere ad se ac vocare Decium devotum secum aciem *hostium*. OCTAVIA 961 ad letum. LVCAN. 10, 517 *Caesar Pothinum non cruce, non flammis -uit ... Pompei morte perit*. ANTH. 485^c (= 668, 1; *epitaphium Lucani*) *Corduba me genuit, -uit Nero*. PRVD. perist. 11, 110 *hi tortores -ant artus meos, tu -e, Christe, animam* ([ad l. 55]). al. *ipsi se*: VAL. FL. 1, 749 *quin -is hinc animam tuam eqs.*? **B** *dei* (cf. p. 114, 58sq.): VERG. Aen. 9, 211 (*Nisus Euryalo*) *si quis in adversum -at casusve deusve, sc. me, te superesse velim*. EPICED. Drusi 372 *illa Fortuna -it iuvenes, sustinet illa senes*. STAT. Theb. 8, 325 (*Amphiarao terra hausto*) *ne -e tam subitis spirantia corpora bustis (dat.)*, ne propra, *Tellus*. TAC. ann. 2, 71, 1 (*loq. Germanicus*) *quod dei me parentibus, liberis, patriae ... praemature exitu -rent*. al. *apud Christ. in bonam partem*: CE 656, 11 (a. 295/304) *dominus puellae animam -uit spiritu sancto suo* (PRVD. l. 47). al.

③ -unt varia: **A** *quaelibet*: Ov. Pont. 2, 8, 47 *quem dira tibi, Livia, -uit Germania Plusum* (MANIL. 1, 899 *Varum*). MANIL. 1, 882 *gravibus morbis ... corpora ... corripit ... letalis flamma ... labentisque -it populos (item -unt affectiones corporis)*: CELS. 2, 1, 15 *laterum dolores et insania febricitantium ... celerime -unt*. 2, 6, 11 *urina ... rubra et tenuis ... saepe ... hominem -it*. 4, 461 *Cancri pars undecima -it* (rab-Bentley; -it *locus caeli [sec. doctr. astrologorum] ut p. 114, 61*). VVLG. prov. 1, 19 *semitae omnis avari animas possidentium -unt*. CLAVD. carm. min. 27, 108 *clades te, phoenix, nulla -it*. BOETH. cons. 4, 6 *carm. 32 eadem temperies -ens (repet. var. l.) condit et auferit obitu mergens orta supremo*. **B** *actiones aliorum hominum vel instrumenta* (cf. e. g. p. 114, 64): CVRT. 4, 3, 26 *corvi ... et ferreae manus ... plerosque oppugnatorum -bant*. IVST. 2, 2, 13 *non plus hominum ferrum et arma quam naturalis fatorum condicio -ret* ([ad l. 26]). PRVD. perist. 12, 11 *Petrum -uit sententia ... Neronis*. DRAC. Romul. 4, 37 (*loq. Hercules*) *non -it ecce gladius meus (meos trad.)*, sed *proelia victa reformat (i. hostes victos)*. al.

C *aetas, tempus (vel ipsius mortis, vel quo elapso quis moritur; cf. p. 114, 67)*: CE 1076, 2 (saec. I¹) *quas -uit mortis acerba dies* (VAL. FL. 5, 41 *socios -it atra d.* CARM. de Alcest. 26 *me -it ... [vi]d(i)es*. CE 1400, 2 [saec.

VI ex.] vos -uit parvos praecipita(ta) d.). MART. 1, 109, 17 *Issam catulam* ne lux -at *suprema totam, picta Publius exprimit tabella*. CARM. Année Épig. 1982 n. 405, 9 (saec. IV; *locus lacunosus*) -uerunt tempora et anni. CE 2075, 2 *curva senectus te -it*. 2124, 1 (*christ.*) *Optatam tertia -uit aestas*. **β** *passive (saepe p. p. p. [pro subst. e. g. l. 37. 43]; cf. p. 111, 64)*:

① *varia exempla*: VERG. georg. 4, 456 -ta graviter pro coniuge saevit *Orpheus (de eadem mortua: 4, 504. 4, 519 -tam Eurydicen*. Ov. carm. frg. 7 bis -itur vixitque semel). catal. 11, 6 *te -tum ... flebimus*. HOR. epist. 1, 14, 7 *Lamiae pietas ... -to de fratre dolentis*. PROP. 4, 11, 66. Ov. Pont. 4, 16, 1 (4 *cum vivis adnumerarer*) *Nasonis carmina -ti (hyperbolice de se in exilium misso quasi mortuo; sim. l. 23)*. al. CORN. SEV. carm. frg. 13, 3 -ti *Ciceronis imago (i. capitis in rostris expositi)*. VAL. MAX. 9, 9, 1 *Caesarem nefarie -tum* (CALP. ecl. 1, 82). CELS. 3, 27, 1^a *solent ... , qui per omnia membra ... resoluti sunt, celeriter -i; ac si correpti non sunt, diutius quidem vivunt, sed eqs.* SEN. Herc. O. 1494. epist. 93, 1 *obiurgamus ... fatum: 'quare ille in medio cursu -tus est,?' quare ille non -itur?* ([ad l. 48sq.]). 108, 25 (*antea affert p. 113, 28*) *optimos quosque primos -i. et persaepe*.

② *c. additamentis indicantibus*: **A** *cui vel unde quis -atur* (cf. e. g. p. 113, 35. 53. 58): VERG. Aen. 6, 428 *quos infantes ab ubere -tos abstulit atra dies* (VEN. FORT. vita Germ. 42 *extorquente morte -i natum ab u. cf. p. 98, 18*). HOR. carm. 4, 2, 21 *flebili sponsae iuvenem ... -tum (item c. dat. personae: Ov. trist. 3, 3, 52 [cf. l. 10] me mortuum esse cum audies, coniunx, non tibi nunc primum ... -tus ero: cum patriam amisi, tum me periisse putato eqs.* EPICED. Drusi 99 -tus es *absenti matri*. 145 SEN. benef. 5, 5, 2. al.). CARM. Année Épig. 1997 n. 946 (saec. I in.) -ta *complexu coniugis hic iaceo*. STAT. Theb. 8, 102 *de luce -i (cf. gen. lucis [ni fallimur]: CIL VIII 18606 d m s raptae) lucis Cordie ... con(iugi)? sue ... Florus fecit*). 23336 *pater et mater filiae piissimae et sibi -ta [pro -tae?] lucis m(...) fecerunt*. CE 1297, 4 (saec. II?) -ta est vitae, [-ta puerperio] (*ad l. 31sq.*). al.

B *qua causa vel quomodo quis -atur*: *variis causis* (cf. p. 113, 45): Ov. am. 2, 6, 25 *psittace, -tus es invidia*. 2, 6, 39 *manibus ... avaris (sc. Mortis?)*. CELS. 2, 8, 30 *morbus deiectionis maxime pueros absument ... , mulier quoque gravida eiusmodi casu -i potest*. SEN. Oed. 631 *patria Thebana, non ira deum, sed scelere Oedipodis -eris* (cf. OCTAVIA 102 *per scelus -to patre*). QVINT. decl. 329, 13 *pestilentia innocentes -bantur*. al. *morte, fato sim.* (cf. p. 113, 26): CE 1051, 2 (*Romae; saec. I¹*) *fato -tam non potes eripere* (1071, 2 [saec. I] *a fati*. SEN. Tro. 636 *puer Astyanax ipse se deiens ... meliore f. -tus*. LVCAN. 10, 22 *STAT. Theb. 10, 316 QVINT. inst. 6 proem. 4. CE 2155, 2 iniquo fat(o) -tus ego* [4 *ereptus illis, i. meis*]. al.). SEN. suas. 2, 2 *indenuntiata sorte -imur* (OCTAVIA 66 *crudeli*. VAL. FL. 3, 689 *comitem sortibus aevi crede ... -tum tibi*. CE 467, 4 [saec. II] *iniqua s. maligna, -ta iaces [-gne susp. Courtney]*). PLIN. nat. 28, 45 *inmatura morte -torum* (PLIN. epist. 6, 6, 7 IVST. 7, 2, 5). SIL. 14, 607 *pestilentia exorta bellorum ... ignavo -itur leto*. CE 2013, 1 (saec. II/III) *funeri (abl.) desubito -tus decumbis in agro* (AVSON. 10, 23 [182 S.]), 9 -tam *thalami de sede sororem, heu non maturo f.* CIL XIII 8482 [saec. V/VI] *innocens funere -tus. al.*

C *qua aetate, quo statu quis -atur* (cf. e. g. l. 1. p. 113, 33. 35): SEN. epist. 93, 1 *in medio cursu (v. l. 16)*. 99, 31 *in prima aetate*. 101, 4 *in ipso actu bene cedentium rerum ... -tus est*. PLIN. nat. 7, 46 *M. Agrippa* *quinquagensimo uno -tus anno*. STAT. silv. 5, 3, 73 *limine primo fatorum et viridi ... ceu -tus ab aevo (de patre suo ut: 5, 3, 252 -eris ... non indignus aevi, non nimius)*. MART. 6, 52, 1 *puerilibus annis*. al. PLIN. epist. 9, 9, 3 *mea praedicatione putas vitam eius iuvenis mortui ornari ... ipsamque illam, qua, est -tus, aetatem posse restitui* ([plerique intellegunt abl. non temp., sed privationis]). al.

b *pro obi. est vita, tempus vitae sim. (c. dat. personae e. g. l. 60. 62; cf. p. 108, 35)*: PROP. 3, 7, 59 (*loq. iuvenis moriens*) *di maris Aegaei, ... venti et ... unda ... : quo -itis miseros primae lanuginis annos?* (STAT. silv. 5, 1, 178 *quos ... mihi -it Atropos a.*). MANIL. 3, 613 *locus quidam caeli dabit nascentibus annos tot vix degustatam -ens sub flore iuventam* (cf. p. 113, 63). VELL. 2, 66, 4 -uisti tu, *Antoni, M. Ciceroni* *lucem (v. l. 66) sollicitam et aetatem senilem et vitam miseram ... , famam vero ... non abstulisti* (PRVD. perist. 6, 96 v. *non -it illa poena [i. tormentum]*, sed *reformat*. AVG. civ. 3, 29 p. 141, 31 *ferro*. VEN. FORT. carm. app. 1, 117 *mihi si querulam -ret sors ultima v.*). CARM. de Alcest. 117 (h)ora propinquabat *lucem ra(p)tura puellae (adde l. 62)*.

2 -itur mors sim., sc. ab eo, qui se occidit vel mori vult: MANIL. 2, 585 (*de Oreste et Pylade*) *lis una fuit ... mortis, alter quod -ret fatum, non cederet alter*. SEN. epist. 70, 28 *mori -to (i. -ta morte sua; v. p. 97, 1)*. LVCAN. 4, 345 *non derat fortis -endo (cap. var. l.) dextera leto* (SIL. 2, 678). IVVENC. 4, 631 (*sec. Matth. 27, 5*) *Iudas -uit ... mortem*. DAMAS. carm. 15, 5 *martyrium*.

B *t. t. medicinae: -untur, qui (vel partes corporis, quae) spasmu affliguntur*: CAEL. AVR. acut. 3, 16, 126 (*de hydrophobis*) *his ... partibus*

[Reineke]

corporis, quae -untur vel conductione vexantur. chron. 1, 4, 64 (*de epilepticis*) alios ... -tos diversa diductio ... et vultus contortio ... sequetur. 2, 2, 63 ut ... colla atque humeros -at *caninus raptus*. 4, 8, 107 *quidam* conductione vel contractu membrorum -untur.

appendicula syntactica et stilistica: 1 *pro obi.* (*subi. verbi pass.*) *ponitur maxime subst. (figuram etym. rapinam -ere v. p. 91, 22sq.) vel pron. (refl. p. 104, 61sq. 106, 20. 69. 111, 53) vel enunt. relat., sed (acc. c.) inf. vel enunt. secund. p. 108, 14. 42. 109, 31sq.; absolute p. 94, 43. 96, 24 sqq. 38. 101, 43. 109, 52 et saepe (supin. v. p. 96, 38. 109, 52).*

2 additamenta (selecta): a *indicantia, cui quis (quid) -atur, sc. adimendo (usum testantur DIOM. gramm. I 313, 1 eripio abripio -o tibi. IDIOM. cas. gramm. IV 567, 9 -o tibi: ἀραιουμαί σε, ἀπάζω σου): maxime per dat., e. g. p. 95, 59. 96, 16. 111, 63sq. 114, 21sq., ceterum per praeos., e. g. ab p. 109, 36. al.* b *indicantia, quo, ad quem statum sim. quis (quid) -atur, p. 93, 52sq. 94, 67sq. 105, 34sq. 106, 25sq. et saepissime; memoratu dignum vid. adi. sublimis praedicative positum PLAVT. Asin. 868. al. TER. Andr. 861. ACC. trag. 396 sublime (nisi adv.). VERG. Aen. 5, 255 Ov. met. 7, 222 LIV. 1, 16, 2. al., cf. adv. sublime SIL. 6, 235 TAC. hist. 4, 30, 2, in sublime PLIN. nat. 35, 108; saepe per pron. refl., sc. ad se, in se, sibi sim., v. imprimis p. 107, 65sq., ceterum e. g. p. 101, 45. 102, 37. 66. 103, 9; ad c. gerund. v. p. 95, 39. 106, 37sq. 74; huc spectant etiam dat. fin. p. 106, 60, ut fin. p. 107, 18.* c *indicantia, unde vel qua via quis (quid) -atur, p. 93, 52sq. 95, 55sq. 61sq. 105, 41sq. 112, 54. 114, 18 sqq. et saepissime.* d *secum sim., sc. ad subi. verbi act., e. g. CIC. Tusc. 5, 81 VERG. Aen. 2, 675 CIRIS 393 LIV. 2, 20, 7 MANIL. 1, 318 SEN. dial. 4, 3, 4. et saepius.* e *abl. privat. fort. p. 114, 55.*

3 iuxta posita (selecta): a *composita verbi q. e. -ere:* HOR. *carm. 2, 12, 28 eripi (SEN. Herc. O. 389 ANTH. 463, 16. al.; cf. l. 42).* MANIL. 1, 882 corripit (CELS. 3, 27, 1^A MART. CAP. 1, 15).

b *opponuntur vel disting. verba, quibus significantur actiones:* α *minus vehementes, minus celeres sim. (raro opp. verbum plus significans, e. g. latrocinari supra p. 96, 58): verba sumendi, petendi sim.: PUBLIL. sent. R 13 petere. HOR. epist. 1, 17, 45 sumas (VAL. MAX. 3, 2, 16). LIV. 33, 38, 6 impetratam. VAL. MAX. 6, 4, 4 meruit. SEN. epist. 94, 66 accepit. verba ducendi (item sequendi), trahendi, persuadendi sim.: CIC. de orat. 2, 176 iudices trahere. SEN. epist. 23, 8 vexit. QVINT. inst. 7, 2, 44 nulla ratione ductus ..., impetu -tus (PLIN. paneg. 14, 3 p. 95, 40). 10, 1, 110 non -i ..., sed sequi. IVL. SEV. rhet. 3 p. 356, 14 persuadere.* β *contrariae:* CIC. fin. 5, 6 revocat (off. 1, 9). Ov. epist. 15, 206 dat (SEN. Herc. O. 1494 PETRON. 109, 9 vers. 6 SIL. 15, 106. al.). LVCAN. 1, 317 dimittit (cf. AVG. civ. 21, 4 p. 495, 4 remittit). SIL. 2, 376 reddi (13, 858 SVET. Aug. 94, 7). MART. 3, 16, 2 tribuit. CE 1051, 2 eripere (v. supra p. 114, 37).

part. praes. **rapīens**, -entis pro subst. masc. adhibitum significat *diabolum p. 110, 22.*

adv. **rapienter**, i. q. *rapide, celeriter:* VEN. FORT. *carm. 9, 7, 22 (metro Sapphico) cum labor doctis sit, ut ista poemata pangant, dogma nec quisquam -r intrat (intret Brower, Leo).*

p. p. p. **raptus**, -a, -um pro adi., i. q. *rapidus:* CLAVD. DON. Aen. 7, 30 p. 8, 32 licet illum *Tiberinum* -a velocitas volveret, ... tamen eqs. (*antea:* verticibus [radic- trad.] rapidis, cf. p. 82, 63). pro subst. masc. vel fem. e. g. p. 94, 27. 29. 114, 5, neutr. p. 96, 60sq. 98, 38sq. 112, 29 et saepius.

adv. **rapitē**, i. q. *rapide, celeriter (si recte agnovit Leo):* VEN. FORT. Mart. 4, 651 hinc pete -ē vias, libelle (sc. e in hexam. correpta, v. *indicem rei metr. p. 424; sed fort. est vocat. pro nom. positus part. perf. pass., v. Blomgren, Eranos 42, 1944, 117 et 83, 1985, 26).*

adv. *raptim v. suo loco infra.*

deriv.: rapax, rapidus, 1. rapina, ?rapister, 1. rapo, rapso, raptim, 1. raptio, raptivus, rapto, raptor (-trix), raptorius, ?raptura, 2. raptus (-ūs). compos.: ab-, ar-, cor-, de-, di-, e-, 1. ob-, per-, prae-, pro-, surripio (v. etiam interrapio p. 92, 15; vix addas 1. irripio), cf. usurpo; busti-, pinnirapus.

cf. Onom. (Raptus). Reineke. **rapiosus** v. rabiosus.

?**rapister**, (-trī) m. a rapere, si recte legitur (cf. fort. capistrum a capere et subst. masc. mag-, minister). i. qui rapit, raptor: LVCIL. 66 -r (in var. l., quam praefert Marx; v. supra p. 91, 62sq.).

?**rapistria** v. radistria. **rapistrum**, -ī n. (an etiam -us, -ī m.?). [a rāpum, ut rādistria (q. v.) a rādīx; suffixum -is-trum indicat similitudinem quandam ('genus quoddam rapi'), cf. Sommer, Indogerm. Forsch. 11, 1900, 29. Mei.] gen. -ī p. 116, 9 neutro generi tribuunt docti; exstare vid. etiam forma dissimilis facta lap- p. 116, 9sq. (de re cf. Leumann, Gramm. 1977, 230sq.).

[calabr., sic. rapista; neap. rapestə, hirpin. rapesta 'raphanus sativus' (vel 'stultus', ut abrupt. rapēšte). a forma lap- (v. p. 116, 9): salent. lapistra, la-

prīsta (Rohlf's, Vocab. dei dialetti salentini I, 1956, 286), hisp. (Salmanticae), gallaec. labestro, port. labresto; calabr. laprista, lapastra 'genus cichorii, betae sim. vel homo indoctus' (Rohlf's, Nuovo diz. dialettale della Calabria, 1977, 356). cf. M.-L. 7056 et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3208. Coronas-Pascual III 645. Machado³ III 367. Schd.]

significatur genus herbae ('Raphanus raphanistrum' L. sec. André, Les noms de plantes, 1985, 216; armoracia disting. l. 9, sed pro syn. est, si placet coniectura, l. 11): COLVM. 9, 4, 5 vulgares lapsanae nec his pretiosior armoracia -ique holus eqs. forma lap- (addasne 2. lustrus?): ISID. orig. 17, 10, 20 armoracia hoc est [lapsana; lapistrus; lapaitha: haec eqs. ([l, i. (vel) l. André, ed. 1981, 239]. inde fort. GLOSS.¹ I Ansil. LA 319 lapistrum: genus (h)erbae).

?1. **rapium** e con. dub. p. 88, 8. **2. rapium** olim legebatur DIOSC. gr. Vind. 3, 113; v. ?ranium.]

1. **rapo**, -ōnis m. a rapere (cf. NON. p. 26, 23 -es a rapiendo dicti [affertur VARRO], unde GLOSS. V 651, 32). i. qui rapit, rapere solet (sc. iniuste), fur, praedo sim.: VARRO Men. 378 praetor vester eripuit mihi pecuniam; de ea questum ad annum veniam ad novum magistratum, cum hic -o umbram quoque spei devorasset.

cf. Onom. (iam aetate liberae rei publ. CIL I² 1802). **2. rapō** (abl. sing.) v. 2. rabo. **rāponticum** v. ra.

rapito, -āre. vox onomatopoeica, qua significatur actio sonandi sturni propria: GLOSS. Tolet. Festschr. Bieler, 1976, 153 sturnos -are (cf. loco simili Gloss. I p. 92 s. passitare [an hinc corruptum?]).

rapso, -ātum, -āre. a rapere frequentative, cf. rapto. i. q. frequenter, identidem rapere (c. respectu motus; pro obi. sunt homines): BELL. Afr. 73, 3 Caesar dabat operam, ut legiones non in uno loco contineret, sed per causam frumentandi huc atque illuc -ret (-are, repare var. ll.). LAVD. Turiae 2, 15 cum tu ad M. Lepidi pedes prostrata humi n(on) modo non adlevata, sed ... (indignum in) modum -ta eqs. (textum sic restit. Flach, alii aliter). GELL. 2, 6, 5 qui fertur et -atur, atque huc atque illuc distrahitur, is vexari proprie dicitur (i. cod. A saec. IV, raptatur cett. et Macr. Sat. 6, 7, 8 locum exscribens). Bl.

raptatio, -ōnis f. a raptare. de differentia: GLOSS.¹ I Ansil. RA 164 (cod. Paris.) inter -em et rapinam: ... -o est ex pondere, rapina pra(æ)dae.

i. q. actio raptandi: CHALC. comm. 81 (antea l. 56) epicyclus per descriptum ... circulum naturali motu means contra quam movetur totius mundi -o (item raptantur caelestia mundo circumacto: 116 [antea: si raptat eam stellam Veneris mundi conversio] si remissior erit -o). SERV. auct. Aen. 1, 483 (ad p. 120, 18) in corpore Hectoris apparuit frequentis -is iniuria.

raptator, -ōris m. a raptare. i. q. raptor; significatur is, qui: virginem, mulierem violat: MAR. VICTORIN. rhet. 2, 49 p. 297, 41 (antea in them. controversiae: raptoris mortem) ut rapta ... dicat mortem se optare debere -is eqs. (raptoris var. l.). locum spoliat, vastat: VEREC. in cant. 2, 26 l. 21 in agro occisos gladio (cf. Ier. 14, 18) haereticos dicit peremptos a diabolo ...; in agro, ubi ... incursionibus -um diffusa aequalitate campi ager iste patescit (raptarum cod. ante corr.).

raptatus, -ūs m. a raptare. i. q. actio raptandi (in serm. philos.): CHALC. transl. 43^c (43^b cum animal sex ... raptaretur motibus [gr. κνεῖσθαι]) cum corpus aliquod in -u incurrisset ignis offensionem eqs. comm. 73 Pythagoreum dogma est ... caelestia ... impetu nimio et velocitate -us edere sonos musicos ([cf. Theo Smyrn. p. 140, 1 sq. τῆ ὀύμη καὶ τῶ τάχει τῆς φροῦς]). item raptantur caelestia mundo circumacto: 81 epicyclus intellegatur cum universi mundi vertigine rapti ... ab oriente in occidentem -u cotidiano).

?**raptē** adv. v. rapio.

?**rapter**: σφῶρα μεγάλη χαλκῆως CHAR. gramm. p. 452, 40 (inter masc. lat., quae fem. gr. respondent; eadem fere GLOSS. II 551, 43). vox originis parum certae, siquidem recte tradita est; vix probabiliter aut raster aut rostrum temptavit Conomis, Glotta 46, 1968, 173; gr. ὀαιστίη confert Forssman in plagulis. Kruse.

***raptim** adv. a rapere (raptum). de origine: PRISC. gramm. III 75, 5 a raptu -m. de notione: SYNON. Cic. p. 441, 2 propere. ... -m. cursim eqs. GLOSS. -m: ἀρπαγίμως ἢ μετὰ ἀρπαγῆς. ἤρπαγμένως. ὀξέως. cursim, subito, rapide, velociter. al. GLOSS.¹ I Ansil. RA 170sq. (cod. Paris.) -m: celeriter. celerrime. ocius. citius. cursim. propere. festinanter. summatim. leniter (lēv-?). preter spem. †nuturatum (v. naturatum). preter opinionem. legitur (non nisi posit.) in versibus inde a NOVI (semel, v. p. 119, 30), LVCR. (quinquies), VERG. georg., HOR. (binis locis), Ov. epist. (semel), LVCANO (bis; frequentius e. g. apud SIL. [15^{ies}]; deest e. g. TIB., PROP., MANIL., SEN. trag., PERS., MART., IVV.), in prosa orat. inde a RHET. Her. (semel), CIC. (ter), CAES. (semel; maxime frequentatur a LIV. [87^{ies}]; deest e. g. SALL., VITR., QVINT., DIG., COD. Theod. et Iust.).

[*confunditur in codd. maxime c. rapere, sc. fere p. p. raptus, e. g. LIV. 21, 14, 1 STAT. Theb. 2, 363 (in var. l. falsa LVCAN. 1, 433 FRONTIN. strat. 2, 8, 1; restit. l. 33. p. 118, 2), ceterum c. 2. raptus p. 124, 39, partim LIV. 29, 28, 9, 30, 9, 3. al. (restit. e. g. LIV. 26, 44, 11 [Crevier]. DON. Ter. Phorm. 254, 2 [Bentley]; e. coni. incerta Lambini LVCR. 6, 851).]*

i. q. modo (se) rapiantis: I usu communi fere i. q. celeriter (pendet fere e verbis, sed ex adi. p. 118, 50; iuxta ponitur e. g. avide p. 119, 11, cursim l. 59, perneciter l. 17, praepropere p. 118, 26, velociter l. 56. 62. p. 119, 26, v. etiam l. 70sq.): A praevalet respectus motus celeris (hic certiora tantum atulimus; v. ad B1): I accedit ad verba celeritatem indicantia (per imag. motus l. 14. 22. 25. 30): a varia: RHET. Her. 4, 51, 64 iste se -m domum suam conicit. PETRON. 78, 8 -m ... tam plane quam ex incendio fugimus (AVIEN. Arat. 1762 si fugiunt volucres -m freta turbida. ORIENT. comm. 1, 255 -m fugiens ... honestas. hucine iam VERG. l. 49?). SIL. 6, 558 hic -m ruit in muros; vox horrida fertur 'hostis adest'. SOL. 19, 1 -m fugam properat avis (AMM. 14, 2, 9 -m ... properantes [postea: celeritate nimia]. SIDON. epist. 2, 7, 2 -m perneciterque. cf. l. 41. 61. p. 118, 22. 59. 119, 6. 23). b currere eiusque composita: CIC. Att. 1, 20, 4 -m in eam sententiam pedarii cucurrerunt. LIV. 25, 39, 7 adeo (-m a) (Gronovius; raptiva, raptim) al. codd.) captis ... castris in altera transcursum castra ab Romanis est, ut eqs. (PLIN. nat. 34, 53 insignes artifices -m transcurram [i. explicabo]. APVL. met. 9, 1, 2). perioch. 142 frater Drusi nuntio valetudinis evocatus -m adcurrerat. AMM. 18, 9, 3 -m percursis itineribus (-cuss- vel -culs- codd.). CARM. de fig. 61 fit percursio [-cuss- trad.], percurro cum singula -m [i. explico]. c composita verbi q. e. volare: PETRON. 91, 3 -m ... in hospitium meum pervolo (OROS. hist. 5, 10, 4 in Asiam). 105, 8 -m ... ad puerum devolat. DICT. 2, 46 Thraces (-m), (rapiunt (arma) var. ll.) ac sine ullis ordinibus ... ad naves volant. AVG. conf. 11, 15, 20 praesens tempus ita -m ... transvolat, ut nulla morula extendatur.

2 cetera exempla (per imag. motus l. 44. 52. 59sq.): a -m mittere, ducere, ferre sim.: LVCR. 1, 662 si rebus desit inane, fieri ... ex omnibus unum corpus, nil ab se quod possit mittere -m (Pontanus; raptis codd.), ... ignis uti lumen iacit eqs. 4, 423 stantis in flumine equi corpus transversum ferre videtur vis et in adversum flumen contrudere -m. LIV. 1, 11, 1 -m ... ad hos hostes Romana legio ducta (5, 37, 7 velut tumultuario exercitu -m ducto. al. CVRT. 5, 13, 5 -m agmen cursus magis quam itineris modo ducit. TAC. hist. 3, 18, 2). 6, 28, 2 -m agmine acto ([facto codd. vetust.; v. Oakley, comm. 1997, ad l.]. 21, 41, 4 in modum fugientium. al. CVRT. 5, 4, 34. 9, 10, 14. al.). 30, 10, 2 signa ... -m ferri sunt coepta (SIL. 12, 350 Torquatium -m properata ferentem signa). SIL. 6, 521 fluvio -m ad pelagi devolvimur oras. TAC. ann. 6, 33, 3 Hiberi ... Sarmatam (sing. collect.). in Armenios -m eff(und)unt. APVL. met. 4, 11, 2 Lamachum -m reportamus (cf. COMM. apol. 63 mei similes, quos -m aura deportat, quaerite iam portum, sc. quem praebet Christus). al. b varia: LVCR. 3, 1002 (respic. labor Sisyphi) saxum rusum volvitur et plani -m petit aequora campi (AVIEN. Arat. 1106 Aquila sidus totis -m petit aequora pinnis [rapti p. l.]). VERG. georg. 1, 409 (= CIRIS 541) Scylla in avem mutata fugiens -m secat aethera pennis (nisi f. -m iungas, ut ad Ia pertineat). 2, 427 poma ..., ut primum ... viris habuere suas, ad sidera -m ... nituntur. LIV. 5, 37, 5 ad quorum Gallorum praetereuntium -m tumultum. 26, 5, 3 Hannibalem tam -m euntem (28, 8, 1. SIL. 4, 10 itur in acres bellorum -m cursus. SERV. Aen. 5, 316 ['corripiunt spatia'] -m eunt [raptum var. l.]). ORIENT. comm. 2, 355 celeratis gressibus). 31, 24, 3 rex aequae -m ac venerat transgressus ponte Euripum ... Athenas ducit (HIER. in Os. 8, 1 l. 32 tam -m, tam velociter). al. SIL. 12, 266 avehitur -m ductor. TAC. hist. 2, 54, 2 libertus (-m in) (rapidum trad.) urbem vectus (4, 50, 1). VVLG. Iob 6, 15 sicut torrens, qui -m transit in convallibus (AVG. civ. 4, 5 p. 152, 3 imperatores per ipsum imperium ... cursim -mque transierunt). CYPR. GALL. exod. 72 -m ... puer Moses prorepsit ad annos, primaevus qui flore virent. SVLP. Sev. dial. 2, 3, 5 -m abire properavimus. PHYSIOGN. 23 oculi, qui -m et velociter, moventur (cf. gr. p. 310, 9 ταχέως). al.

B praevalet fere respectus temporis brevis, sive quod occupatur, dum quid fit, sive quod praeterit, antequam quid fiat vel fieri incipiat. quas significationes, cum saepe vix distingui possint, infra non separavimus, sed satis habuimus hic pauca probabiliora afferre: elucet enim sensus prior sub 2a et 2b praeter p. 118, 49, ceterum e. g. l. 75. p. 118, 12. 119, 5. 14; sensus posterior sub 2c et e. g. p. 119, 13. 23 et in structuris nec mora, ... -m p. 118, 6. 19, vix ..., cum -m p. 119, 27. accedit hic illic notio q. e. parum accurate, ita ut in contextu occurrant e. g. temere p. 118, 26, tumultuarie p. 118, 31 (cf. adi. e. g. p. 118, 68), turbulente, turbate p. 118, 24sq.; quae notio praevalere vid. p. 119, 1sq. (ubi iuxta ponitur occulte, tenuiter, opp. solide).

1 accedit ad verba motum significantia (cf. exempla sub A allata, a quibus non nulla aegre distingui possunt): a -m ire, se movere, vehi, aliquo accedere sim.: LVCR. 1, 1106 ne terra ... se pedibus -m subducatur

(cf. 1103 subito, 1109 temporis ... puncto. sim. l. 12). AETNA 466 subito effervent onerosa incendia, -m (raptis trad.) accensae subeunt moles (PETRON. 97, 4 ut puer -m grabatum subiret). LIV. 21, 32, 13 Hannibal -m angustias evadit (38, 2, 8). 27, 31, 2 rex -m ... cum equitatu profectus iussu subseque peditibus (TAC. ann. 1, 34, 1). al. PETRON. 128, 4 -m ... aedem Veneris intravit. STAT. Theb. 1, 310 nec mora, sublimes -m ... volatus carpit Mercurius. 2, 363 sic ait Polynices et caro -m se limine profert. FRONTIN. strat. 2, 2, 4 dux collis ... verticem ... -m adeptus. 2, 10, 2 dux una castra hostium adgressus eadem nocte -m famam rei gestae praegressus altera eorundem castra invasit. TAC. ann. 11, 37, 3 libertus -m in hortos praegressus. al. b -m ducere, ferre, mittere, trahere sim. (exempla selecta post LIV.): LVCR. 6, 605 ne pedibus -m tellus subtracta (-structa trad.) feratur. LIV. 1, 29, 4 -m quibus quisque poterat domo elatis (SVET. Nero 33, 3 Britannicum necatum -m ... tralaticio extulit funere). 9, 43, 12 -m conlatae sunt sarcinae in medium. 9, 43, 13 confestum arma capere iussis -mque eductis in aciem militibus (21, 54, 8. al. apud eundem). 22, 6, 10 sublatis -m signis (37, 30, 7 dolonibus). et saepius. SIL. 12, 607 caelicolis -m excitis. TAC. hist. 4, 18, 1 equites haud longe agentis -m transmisit. APVL. met. 2, 17, 1 nec mora, cum ... cibariis vasculis -m remotis eqs. PALLAD. 1, 36, 2 tectum ..., sub quo propter imbres subitos frumenta ... -m ... ponantur. AMM. 31, 13, 9 comes Batavos ... ad imperatoris praesidium -m cogere properans eqs. al.

2 cetera exempla: a -m agere, gerere sim.: CIC. dom. 139 cum Clodius ageret illam rem ita -m et turbulente, uti eqs. (CAES. civ. 1, 5, 1 aguntur omnia -m [rup- var. l.] et turbate. LIV. 22, 19, 10 -m ... omnia (ac) praepropere agendo. 23, 20, 9 nihil -m nec temere agendum esse. 26, 25, 4 his -m actis. al. apud eundem). LIV. 32, 13, 15 haec -m intra paucos dies ... gesta (PANEG. 4, 30, 2 pugna -m gesta). 33, 32, 10 ludicrum ... ita -m peractum est, ut nullius ... oculi spectaculo intenti essent (36, 10, 6). SVET. Nero 41, 2 transacta ... -m consultatione. AMM. 24, 2, 18 his -m et tumultuarie agitatis.

b -m scribere, dicere, legere: CIC. Att. 2, 9, 1 haec scripsi -m (cf. HIER. epist. 45, 6, 1 conscripsi). PETRON. 101, 6 -m causas odiorum ... exponit (item -m declaratur argumentum: TER. MAVR. 258 expedire. HIL. coll. antiar. p. 102, 2 -m ... haec ... ingerebantur. GREG. M. moral. 3, 56 moralitatis intelligentiam -m tangentes [antea opp. membratim]. cf. p. 117, 22. 25). AVR. Fronto p. 105, 6 ex(cer)pere po(tui ...) ... paululum ... ex Ciceronis oratione, sed quasi furtim, certe quidem -m (textum restit. Hauler; cf. quae resp. FRONTO p. 224, 13 te vix quicquam nisi -m et furtim legere posse ... scripsisti). TER. MAVR. 479 quasdam syllabas primas necesse est ore -m promere (item respic. tempus syllabae: AVG. mus. 2, 1, 1 syllabas -m et minime diu ... enuntiare [opp. productius et diutius]. FIN. METR. gramm. Corazza p. 115 l. 47 quotiens -m medias syllabas dicimus [antea opp. cum aliqua moral]. cf. p. 119, 26). DON. Ter. Phorm. 254, 2 -m reddita salute (si recte restit.; partim ad(d)ita codd.). HIER. epist. 57, 2, 2 accito notario -m celeriterque dictavi (postea: breviter adnotans). PRVD. perist. 9, 24 (de arte notarii) -m ... punctis dicta praepetibus sequi. AVG. epist. 130, 20 orationes brevissimas et -m quodam modo iaculatas. CYPR. GALL. gen. 399 (sec. 11, 7) varias -m prorumpere voces diversosque sonos. al. -m accedit ad adi.: TER. MAVR. 1383 iambus, pes virilis acer et -m citus. AVG. epist. 137, 7 in re ... -m transitoria (i. sermone).

c -m sumere, capere sim.: a cibum, potum: LIV. 5, 44, 6 cibo vinoque -m hausto. 31, 42, 4 ut ... -m cibum caperent. LVCAN. 7, 330 (v. l. 61). PLIN. nat. 17, 99 semine ... -m avium fame devorato. 23, 29 mustum a balneis -m et sine interspiratione potum necat. SVET. Dom. 21 convivabatur ... large, sed paene -m, certe non ultra solis occasum eqs. APVL. met. 3, 13, 1 ego -m ... cenula perfunctus eqs. al. b arma: LIV. 21, 42, 3 alacer ... arma -m capiebat (33, 15, 8 CVRT. 3, 8, 25. IVL. VAL. 2, 15 l. 753 Persae quam -m arma capere ... properabant [sic Heraeus; quamquam -m (vel partim) codd., quaquam -m Mueller]). LVCAN. 7, 330 arma ... -m sumpta sunt Ceresque viris. SIL. 2, 134 illum -m prominentem in proelia tumens. γ reliquias martyrum: PRVD. perist. 6, 132 leguntur ossa, quae -m sibi quisque vindicabat.

d -m exstruere, munire sim.: LIV. 21, 14, 1 argentum ... in ignem ... -m (raptum var. l.) factum coniecerunt (21, 26, 9 alveos. 29, 1, 14 ex viridi materia -m factae erant naves. 32, 6, 6 ponte -m facto). 27, 12, 10 castra ... -m ante noctem permunita sunt. 42, 63, 4 novum murum tumultuario opere, -m ... congestis saxis, exstruebant. al. CVRT. 4, 3, 13 muros -m obstructis saxis refecerunt. LVCAN. 8, 713 Pompeio mortuo -m tumulum Fortuna paravit. VAL. FL. 8, 288 quae ... die fuerat -m formata sub uno ... ratis. TAC. ann. 2, 24, 3 quas naves -m refectas. 15, 6, 2 -m erectis tuguriis. al.

e -m percipere, intellegere sim.: AVG. in psalm. 41, 10 acie mentis aliquid incommutabile, etsi perstrictum et -m, perspicere potuimus. GREG. M. moral. 5, 51 (ad Iob 4, 12) subtilitatem locutionis ... mens

et -m et occulte cognoscit. 5, 52 *dei* opera -m tenuiterque pensamus. 5, 58 haec *invisibilia* non solide, sed -m videmus.

f quaelibet (*selecta inde a SVET.*): HOR. *carm.* 3, 6, 27 *adultera* non eligit, cui donet inpermissa -m gaudia. *epist.* 2, 2, 198 distat ..., spargas tua prodigus an ... exiguo ... fruaris tempore -m (SCHOL. mire -m, nam si diutius, luxuria est). OV. *epist.* 18, 113 oscula congerimus properata sine ordine -m. LIV. 5, 13, 4 -m mutatione *caeli* in contrarium facta (6, 31, 6 quam *populationem* Volscus latrocinii more ... -m fecerat. SEN. *epist.* 40, 5 inhibenda *est* luxuria, corripienda avaritia; quid horum -m potest fieri?). 8, 11, 10 tumultuarius undique exercitus -m conscriptus (42, 52, 10). 9, 35, 3 Etrusci ... proelium ineunt adeo -m et avide, ut *eqs.* 29, 4, 2 dilectus -m ... haberi placet (*sim.* 33, 19, 3). 31, 32, 2 praecipitata -m consilia. *et saepius*. SEN. *dial.* 9, 14, 10 non -m relinquetur (*i. in oblivionem veniet*) magnus vir. *nat.* 4, 13, 10 ardentes boletos et -m indumento, suo mersatos (in condimento *var. l.*). CVRT. 4, 10, 12 fugientes -m tectis ... iniecerant flammis. PETRON. 94, 7 adduxit repente ostium cellae ... exemitque -m clavem. SIL. 10, 641 (*post cladem Cannensem*) -m ... servitia armantur. *et saepius*. STAT. *Theb.* 12, 640 dux videt, ut *milites* ... -m (raptis *var. l.*) dent oscula natis amplexusque breves. TAC. *ann.* 16, 13, 2 servitia perinde et ingenua plebes -m extingui *peste*. PLIN. *paneg.* 34, 5 navigia -m conquisita. SVET. *Aug.* 79, 1 -m compluribus simul tonsoribus operam *dabat*. APVL. *met.* 9, 20, 4 -m tunicas iniectus ... procurrit. HIST. *AVG.* *Tac.* 2, 5 *exercitus* creare imperatorem -m solebat. AMM. 29, 6, 1 properata ... -m proclivia (*v. vol. X 2, 1538, 42sq.*). *AVG.* *conf.* 6, 12, 2 illud, quod ipse *Alypius* -m et furtim expertus esset (*i. concubitum*). *mus.* 1, 1, 1 si tympanum ... bis percuterem tam -m et velociter, quam cum enuntiamus ... 'bonus'. CYPR. *GALL.* *num.* 299 (*sec. 12, 10*) vix haec ediderat *deus*, cum -m nube remota *eqs.* *al.*

II usu singulari describitur actio eius, qui in lusu rapit, non dat (*opp. datatim*): NOVIVS Atell. 22 in molis non ludunt -m, pilā datatim f̄morso (moris est *Bücheler, alii alia*). *Davies-Bl.*

1. raptio, -ōnis, *f.* a rapere. *de notione et differentia v. p. 88, 12 sqq.* [*port. vet. rouçom 'raptus mulieris'. cf. M.-L. 7062. Schd.*]

i. q. actio rapiendi, raptus: TER. *Ad.* 356 Ctesiphonem audivi filium una fuisse in -e *virginis* cum Aeschino (*cf. EVGRAPH. Ter. Ad.* 355 Demea ... opinionem comperit, quod filius suus interfuerit -i). ARNOB. *nat.* 5, 37 Proserpinae. AVSON. *app.* A 6 II. *praef.* (420 S.) l. 18 Helenae.

2. raptio v. raptio.

raptio, (-āre). [*a raptare. Mei.*] *inter frequentativa affert* GELL. 9, 6, 3 -o, *sc. ut a rapio, raptus derivatum.*

raptivus, -a, -um. a rapere (raptus). *i. qui raptus est*: ACT. *Archel.* 67, 10 *cum tenebrae* nequiores de meliore *luce* sumpsissent ... speciem ... lucis atque enfasin, (et enfasin) (*suppl. Beeson, alii alia*) boni -a mutatione traxerunt (*an legas mut(u)at-?*).

*raptio, -āvī, -ātum, -āre. a rapere *frequentative*. *scribitur -pti pro -pt-* INSCR. *p.* 121, 54. *inf. praes.* -arier ENN. *scaen.* 101.

de notione et differentia: SERV. *Aen.* 2, 272 -tus: frequentativo utitur, ut supra [*sc. VERG. p. 120, 19*]. *cf. DIFF.* ed. Beck p. 80, 2 inter raptum et -tum: [raptum semel, -tum saepius. *sim. l. 51 et GLOSS. IV dub. Plac. R 1 -er: frequenter rapiar*]. *auct. ibid.* -tus: id est tractus. GLOSS. -o: ἀρπάξω. -are: rapere. -verat: frequentius rapuerat. saepius traxerat. -ti: tracti, separati. *sim. al.*; *v. etiam p. 120, 11. legitur maxime in versibus inde a PLAVTO, ENN., LVCR. (saepius apud VAL. FL. [octies], SIL. [15^{ies}]), in prosa orat. raro inde a CIC. (bis), TAC. (quater), APVL. (bis). [port. raptar 'mulieres abducere'. cf. M.-L. 7060. Machado³ V 40. Schd.] [falsa *var. l. pro rapere* LVCAN. 9, 276 Ps. APVL. *Ascl.* 28 (*falso trad.* VAL. FL. 2, 289 CORIPP. *Ioh.* 2, 285), rapsare *p. 116, 32; falso trad. pro captare* LAVS Pis. 180, ructare SEN. *suas.* 6, 3.]*

fere i. q. rapere (vi intensiva vel frequentativa [v. l. 47] partim evanida): **I corporaliter**: **A** -antur, qui (quae) loco moventur (*sc. fere violenter [e. g. l. 66sq.] vel celeriter [e. g. p. 120, 34sq.]; unde vel quo -etur, indicatur per praepos., sc. maxime ad, e. g. p. 120, 2. 7sq., ceterum de p. 120, 12, in c. acc. p. 120, 38. 41. 44. al., inter p. 120, 37, per l. 69. 72. 75. al., vel per adv., e. g. huc atque illuc p. 120, 60. 121, 11 [cf. p. 120, 45], quo p. 121, 15*): **1** *respic. actiones animantium (vis vel arbitrium eorum l. 72sq.)*: **a** *qui quem invitum trahunt (etiam cadavera, v. p. 120, 15sq.)*: **a** *in universum (hyperbolice p. 120, 4, in imag. p. 120, 13)*: PLAVT. *Aul.* 632 (*servus ad senem*) quid me -as? qua me causa verberas? ENN. *ann.* 40 (*somnium Iliacae*) me visus homo ... per amoena salicta et ripas -are. CIC. *dom.* 59 uxor ..., quam vexavistis, -vistis, ... lacerastis (*sim.* *Sest.* 145 dissipati liberi, -ta coniunx). LVCR. 5, 398 cum Phaethonta rapax vis solis eorum aethere -vit toto terrasque per omnis (OV. *met.* 2, 234 arbitrio volucrum -atur equorum. CORIPP. *Ioh.* 1, 338 flammivomis -tus equis. *cf. p. 120, 14; sim. -at equus consternatus [cf. p. 120, 36]*: STAT. *Theb.* 7, 633 sonipes ... *equitem* diversa per agmina -at). OV.

met. 12, 223 *a centauro* -atur ... comis per vim nova nupta prehensis. SIL. 4, 786 *Hannibalis* proles ... Stygias -atur ad aras, *sc. ut immoletur*. STAT. *Theb.* 9, 161 manu Tyria tibi captus Adrastus -atur, *Hippomedon*. *silv.* 3, 5, 18 (*hyperbolice; ad uxorem*) quas ... comitem te -o per undas, *sc. in patriam reversurus?* APVL. *met.* 7, 25, 5 (*verba furis*) quid me -atis violenter? quid invaditis? SOCR. 16 p. 155 (*cf. IIA2a*) *vitā editā daemonem* -are ilico et trahere *animam* veluti custodiam suam ad iudicium *ait Plato* (*cf. PRVD. c. Symm.* 1, 370 qui *daemon* te ... -at [rapta(m) *var. ll.*] ad aethram). AMM. 14, 7, 16 *captivos* coniunctos per ampla spatia civitatis ... -vere ([*Gelenius, parav-codd.*]. *sim.* HIST. *AVG.* *Max.* *Balb.* 14, 5). SERV. *auct. ecl.* 6, 76 qui fertur et -atur et huc atque illuc distrahitur, 'vexari' proprie dicitur (*e Gell.* 2, 6, 5 [*v. p. 116, 32*], ut MACR. *Sat.* 6, 7, 8). PRVD. *perist.* 10, 44 de sacriariis -are plebem *ecclesiae* mancipandam vinculis. *al. in imag.*: COLVM. 10, 216 *cur* volitare per aethera ... passus equos auidax sublimi tramite -or? (*cf. p. 119, 72*). **β** *speciatim -antur cadavera dehonestanda*:

Hectoris: ENN. *scaen.* 101 (*loq. Andromacha*) vidi ... Hectorem curru quadriugo -arier (*cf. Eur. Androm. 399 σφαγὰς ... Ἐκτορος τροχῆλάτων*). VERG. *Aen.* 1, 483 *Achilles* ter circum Iliacos -verat Hectora muros (*inde AVSON. app. A6 II. 22 [442 S.]*). 2, 272 -tus bigis (*item AVSON. 12, 18 [235 S.]*). 3). *aliorum*: VERG. *Aen.* 8, 644 Mettum in diversa quadrigae distulerant ... -batque viri ... viscera Tullus per silvam. VAL. FL. 6, 361 (*cadaver socii huc, hostes illuc trahunt*) -ta ... limite in arto membra viri ... meant. CLAVD. 21, 100 (*ad Stilichonem*) vesano non -as ... curru funera, *i. cadavera hostium*.

b *qui praedantur (-ant milites praeter PRVD.); pro obi. est*: **α** *id, quod aufertur, abducitur*: SIL. 9, 11 *milites* sparsi ad pabula campis vicinis -anda. 12, 275 *victores* -ant currusque virosque *elephantosque*. 15, 693 *miles coepit* -are perempto gemmiferi spoliis cultus ... et exuvias. PRVD. *psych.* 555 *avaritia se gerit* tamquam nil -et avare. DRAC. *Orest.* 311 Troianas -ret opes, spes una manebat *Aegistho*. **β** *id, unde (is, a quo) quid aufertur (sc. struct. inversa)*: STAT. *Theb.* 6, 115 ut cum possessas ... victoribus arces dux -are dedit. TAC. *ann.* 4, 23, 1 -bat Africam Tacfarinas. 12, 54, 3 *Galilaei et Samaritae* -are inter se (*i. se invicem*).

c *qui celeriter, raptim trahunt vel ducunt (sc. sine notione invitum ducendi [v. sub a])*: **α** *quilibet animantes*: SIL. 1, 223 hinc iuga cornipedes erecti bellica, *i. currus*, -ant (*equi ut*: STAT. *Theb.* 9, 685 illum *iuvenem* acies inter medias ... venator -bat equus). AVSON. *Mos.* 256 stridentem verbera praedam ... in obliquum -at puer *piscans*. **β** *milites*: SIL. 3, 407 *Hannibal* per campos agmina ... -at ([*aptat var. l.*]). *cf.* 16, 31 *Hanno* adventabat agens ... agmina ... barbara et indigenas ... -bat Hiberos [*capt- var. l.*]. 4, 218 accitas ... in proelia consul -bat turmas (8, 404 Tullius ... -bat in agmina t.). 5, 533 *ductores* properantia signa citato -bant cursu (16, 80 -at dux obvia s.). 9, 574 *Hannibal* moderantem ... Lucas Maurum in bella boves, *sc. elephantos*, stimulis maioribus ire ac -are iubet (*an intrans.?*). TAC. *hist.* 3, 22, 3 globus capta *vexilla* ex hostibus huc vel illuc -bat.

2 *respic. effectus rerum naturalium (in imag. et compar. l. 57)*:

a *generatim*: LVCR. 1, 279 sunt ... venti ... corpora caeca, quae ... nubila caeli verrunt ac subito vexantia turbine -ant (*cf. AVIEN. Arat.* 872 his signis austri -bunt flabra fluentum). VAL. FL. 6, 748 *Perses* turbine ... erigitur paulum(que) levi -tus in aethra *eqs.* (*cf. l. 8*). TAC. *ann.* 1, 30, 2 *signa* turbine atque unda -bantur, *sc. propter imbres saevos*. ANTH. 931, 25 *torrens* saepe domos ..., saepe ... moenia -at. HIER. in *Is.* 11, 40, 12 l. 80 G. qui *pulvis* vento -ante ... in oculos mittitur (*cf. vento -ari*: VVLG. *Ier.* 13, 24 quae *stipula* v. -atur in deserto. FVLG. *RVSP.* *rem.* *pecc.* 1, 18, 2 quae v. -atur palea [*sim.* POMER. 3, 10, 2]). MART. *CAP.* 1, 14 amnes *varios* diversicolor fluentorum discrepantium unda -bat. *in imag. et compar.*: HIER. in *Eph.* 4, 13 p. 502^A (*ad 4, 14* circumlati ... vento doctrinae) doctrinarum flatu in diversa -tum *apostolum*. RVFIN. *Greg. Naz.* *orat.* 5, 9, 3 videbantur mihi ... *quidam* tamquam ... ostreorum testae huc atque illuc distrahi fluctibus et -ari. **b** *speciatim respic. ambitus caelestis sim.*: ARNOB. *nat.* 1, 2 p. 2, 22 *num* vertigo ... mundi ... praecipiti coepit volubilitate -ari? AVSON. 20, 3 (333 S.), 11 (*ad annum*) prono -te polo. MART. *CAP.* 1, 27 quae *stellantis mundi sphaera* extima acuto -batur ... tinnitu. DIONYS. *EXIG.* *Greg. Nyss.* *creat.* 1, 1 p. 349^B quae, *sc. volubilis materia*, incessabili rotatione -atur (*gr. τῆ ἀστάτῳ περισφορῶ*).

3 *cetera exempla*: **a** -antur res: LVCR. 4, 1096 (*in imag.*) quae *simulacra hominis amati* vento spes -at saepe misella (raptas *var. l.*, iactat *coni. Butterfield, Cambr. Class. Journ.* 55, 2009, 53, *alii alia*). STAT. *Theb.* 5, 375 *arbor navis in tempestate* ... instabili procumbens pondere curvas -at aquas. CLAVD. *DON.* *Aen.* 10, 600 p. 369, 21 *cum turbines* inmenso furore -antur (*fort. mediopass. ut*: MART. *CAP.* 1, 14 duo amnes ... -antur).

b -antur *animantes (sc. variis de causis; maxime pass. [mediopass. vix distingui potest], act. l. 75sq. p. 121, 3. 14; in imag. p. 121, 10)*: VERG. *georg.* 3, 292 me Parnasi deserta per ardua dulcis -at amor. VAL. FL. 2, 575 *Her-*

culem ad Scythici ... ostia ponti -at iter. 4, 402 *Io* per urbes -atur Graias atque ... flumina (cf. 7, 146 *Medea in somno* Thessalicas -ta per urbes). SIL. 7, 74 patres Latiasque nurus -bat ad aras cura deum. AVIEN. orb. terr. 665 *Vlixis* tellus ... exulis et toto -ti ... profundo. AMM. 17, 12, 2 ne ... feminarum visu exagitati -rentur (*equi ut*: CLAVD. DON. Aen. 11, 490 p. 489, 21 aut ventris aut libidinis causa -atur. AMBR. Nab. 15, 65 indomito furore in praerupta ... -atur [rapitur var. l.]). CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 147, 10 si per haec *intercaelestia* -tus apostolus usque in tertium caelum venit (cf. *II Cor. 12*, 2 raptum). FVLG. RVSP. epist. 3, 29 ad gehennam miserorum ... mortifero casu -atur *diabolus*. *al.* in *imag.*: HIER. in Nah. 3, 1 l. 87 dum huc atque illuc genus -atur humanum. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 48 eum nolumus humanis studiis contentionebusque -ari (cf. SIDON. epist. 7, 9, 2 cum me ... seditiones, studia, varietates in diversa -rent). FAVST. REI. epist. 3 p. 176, 8 *si quam* regionem cogit *anima*, ibi tantum sensu commorante defigitur, quo animi intentione -atur.

B -atur, qui vehementer vel celeriter moventur (*usu pass. [medio-pass. vix distingui potest]*): POTAM. subst. l. 400 C. ut si *oculus* -tus in dexteram vibreo sollicitetur aspectu, mox alius socii sequatur intuitum. AMM. 15, 12, 4 *Galli ebrii* -antur discursibus vagis. MACR. Sat. 7, 9, 5 fit his, qui -antur in gyros, hebetior auditus, visus obscurior eqs.

II incorporaliter: **A** -antur animantes: **1 generatim** -antur, qui agitantur, commoventur (*syn. impellere l. 37*): **a varia exempla**: PLAVT. Cist. 216 (*loq. amator*) me Amor lassum animi ludificat, fugat, agit, appetit, -at eqs. (SIL. 13, 720 *Scipionem* -bat a. priscos cognoscere manes. cf. amore -ari: CLAVD. DON. Aen. 7, 495 p. 76, 6 laudis a. [11, 155 p. 429, 31]. 10, 325 p. 336, 2 adolescentis a. (raptatus est. *al.*). VAL. FL. 1, 798 (*loq. Aeson*) sacer effera -et corda *Pelidae* pavor. 3, 55 tates metus ... non Gorgo sparserit aut tantis aciem -verit umbris *quam Pan* (cf. AMM. 22, 16, 3 cum ... furiarum imaginibus -retur *homicida*). EVAGR. vita Anton. 19 p. 871 fragili cupiditate non -bimur ([*gr. ἐπιθυμίαν ἔξομεν, Vita p. 34, 21 desiderium habemus*]). AMM. 31, 10, 7 alta pugnandi c. -tus. AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 45, 3 avaritiae c.). PS. AMBR. tract. Gratian. l. 36 *Iudas* -tus spiritu iniquitatis existit *persecutor*. HIER. quae. hebr. in gen. p. 67, 21 quasi furore ..., sic crudelitate -ti muros ... urbis *everterunt*. RVFIN. Basil. hom. 1, 1 l. 34 *si quis* fero ac rabido furore -etur, ... rabies ferocitatis abscedit (IVLIAN. in psalm. 13, 3° non proelii necessitate impelli, sed solo f. -ari. epit. in psalm. 61, 4° sanguinis f. -amini. *adde l. 34*; cf. l. 7. p. 120, 71). PRVD. cath. 2, 42 illum forensis gloria, hunc triste -at classicum. BOETH. in herm. comm. sec. 3, 9 p. 215, 19 si haec ... perlegissent, numquam tantis -rentur erroribus (cons. 1, 3, 12). *al.*

b indicatur, quam ad rem (vel qua in re) quis -etur (accedit inf. l. 44): SIL. 10, 91 *Iuno* verbis *Hannibalem* iuvenem ... ad proelia -at. VAL. FL. 2, 625 *Lampscam* suum in venerem -at deus, *i. Priapus*. NEMES. ecl. 3, 56 -antur amantes (amanti var. l.) concubitu *Satyr* ... iungere *Nymphas*. CLAVD. DON. Aen. 12, 20 p. 549, 15 in omnis casus ... temeritate -atur *iuvenis*. 12, 70 p. 561, 1 qui ... tanti mali necessitate -batur in bellum eqs. RVFIN. Basil. hom. 2, 3 l. 125 ut, dum in haec, sollicitudinis tuae intentione -aris, illa ... negligas (, hac var. l., om. *cod. unus*). EVCHER. epist. ad Val. p. 720^b l. 469 *per oculos* in futurorum cupiditatem ... -amur.

2 speciatim -atur: **a qui arguitur, in ius pertrahitur (cf. p. 94, 67, 120, 6)**: PROP. 3, 11, 27 quid -em in crimina (-ne fere trad.) divos? ARGVM. Plaut. Amph. 2, 7 *Amphitruo* et *Iuppiter* invicem -ant pro moechis. **b qui moritur (cf. p. 113, 22)**: INSCR. Année Épig. 1978 n. 487 (*Lugduni; saec. V*) *Amanda* (raptiata in (Christo) (vi)xet ... annos VI dies LIII. DRAC. laud. dei 2, 319 infantum ... animas nullo pro crimine -ant (*Vollmer, raptas trad.*).

?**B** -atur actio, sc. quae raptim, celeriter sim. fit (pro obi. est inf., ni fallimur): PS. PAVL. NOL. carm. app. 2, 25 ultor -at iracundiam mucrone ... stingueret.

deriv.: raptatio, raptator, raptatus (-ūs), raptito.

raptor, -ōris m. a rapere (*item* CHAR. gramm. p. 197, 13). *scribitur litteris gr.* GLOSS. iurispr. ἀρῆθ P 8 ῥάπτω. *notatur r NOT. laterc. gramm. IV 289. de notione et differentia (cf. p. 122, 15sq. et s. v. rapinator)*: ISID. orig. 10, 237 -r eo quod corruptor; inde et rapta eo quod corrupta (*inde* GLOSS.). SYNON. Cic. p. 426, 26 grassator. accusator. -r. praedo. GLOSS. -r: ῥάπταξ. -es: praedones. *legitur in versibus inde a PLAVTO (quater), TITIN. (semel, ut VARRO Men., VERG. al.), HOR. (bis, ut PROP. al.), OV. (11^{ies}), in orat. soluta fere singulis binisve locis inde a VELL., VAL. MAX., SEN. min., at saepe apud rhetores, sc. SEN. mai. (plus 60^{ies}), QVINT. (plus 80^{ies}), CALP. (16^{ies}). [confunditur c. raptator p. 116, 46; falso trad. pro rapere (raptus) AVIEN. Arat. 107 (e con. dub. p. 98, 4); loco dub. PRISC. Anast. 32.]*

i. qui rapit, praedo, ῥάπταξ (quod gr. resp., nisi aliud indicavimus; iuxta posita v. maxime p. 122, 24sq. 50sq.; indicatur per gen., quid vel quis auferatur, passim, e. g. p. 122, 9, 11, unde [a quo] quid auferatur [sec. struct.

verbi q. e. rapere inversam] l. 42. 44 et fort. l. 39, per praepos. ad, quo quis auferatur, p. 124, 12; fere pro adi. p. 123, 44 [cf. p. 124, 16], praedic. l. 63. 74. p. 123, 14. 22. 65. 124, 2): I de animantibus: A rapiuntur corporea (adiecimus exempla inter A et B ambigua): 1 generatim:

a c. colore iniuriae, violentiae, doli sim. de eo, qui quid (quem) capit, prehendit, aufert (saepe convicii loco, v. imprimis l. 40. 42. 44. 61. 70 et Opelt, Schimpfwörter, 1965, passim; rapiuntur fere res, sed homines e. g. l. 9. 39. 49sq., animalia l. 12): a de hominibus quibuslibet: ① exempla varia: PLAVT. Men. 65 (*in lusu verborum*) *fluvi*us rapidus -i pueri subduxit pedes (58 puerum qui surrupuit). Trin. 253 ducitur familia tota: ... -es panis et peni. TITIN. frg. Corp. Christ. 133D p. 113 l. 362 tute ulciscibas -em. PROP. 4, 9, 9 incola *Cacus* erat, metuendo -r *boum* ab antro (cf. p. 98, 3). NVX 144 dum regit omnia *Caesar*, incolumis ... -r non erit (141 auferat hic aurum, ... tollat opes ille). SEN. Med. 613 *quisquis* -r externi ... auri. PAPIN. dig. 47, 2, 81, 3 cum -r omnimodo furtum facit, manifestus fur existimandus est (EDICT. Theodor. 116 -e id est fure. iuxta pon.: VLP. dig. 5, 3, 13 pr. fur et -r petitione hereditatis tenentur. 10, 4, 3, 11. al.). VET. LAT. psalm. 34, 10 (cod. 136) liberans ... egenum a -bus (*gr. ἀπὸ τῶν διαρπαζόντων αὐτόν, Vulg. a diripientibus eum*). PORPH. Hor. epist. 2, 2, 28 'hosti' iratus, quasi -i *viaticorum suorum*. COD. Theod. 13, 5, 29 simpli poena in -es constituta (*postea*: quicumque in rapinis fuerit deprehensus). CASSIOD. var. 7, 2, 2 quamvis essent -es detestabiles (*antea*: circa fures). 7, 7, 3 -is fugacem praesentiam (*antea*: in furibus, ... latronum versutias). **al.** ② in serie cum subst. alios maleficos indicantibus (cf. l. 66. p. 123, 29; *quaedam ad γ ergere possunt*): SEN. benef. 1, 10, 4 erunt homicidae, tyranni, fures, adulteri, -es, sacrilegi, proditores. PAVL. dig. 1, 15, 3, 1 cognoscit praefectus vigillum de incendiariis, effractoribus, furibus, -bus, receptoribus. VET. LAT. Luc. 18, 11 (cod. 3. al. = VVLG.) deus, gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum -es, iniusti, adulteri. RVFIN. hist. 4, 17, 12 neque adulterum neque corruptorem aut homicidam vel latronem -emque aut alterius cuiuslibet facinoris reum. AVG. de mend. 18, 38 p. 459, 2 fures et -es et contumeliosos et tortores atque interfectores. c. Petil. 2, 103, 237 furem, -em, proditorem, oppressorem, separatorem. SALV. gub. 3, 44 aut adulterum aut fornicatorem aut -em aut ganeonem aut latronem aut homicidam. *al.*

β de hostibus, militibus, piratis sim. (cf. l. 20. p. 123, 16sq.):

PLAVT. Amph. 206 si *hostes* ... sine bello velint rapta et -es tradere eqs. (cf. e. g. Liv. 1, 32, 7 illos homines illasque res dedier). Epid. 300 magnus miles *Rhodi*us, -r hostium (*sc. capiendorum; an diripiendorum?*). LVCAN. 3, 125 (*Metellus Caesari*) nullas ... feres nisi sanguine ... sparsas, -r, opes (121 rapina. respic. direptio templorum ut: IVST. 8, 2, 9 adversus vindices templorum -es defensuri). SIL. 9, 200 (*Hannibal ad milites*) -r ... *Dardanus, i. Romanus*, edomitum vobis spoliaverit orbem (cf. TAC. Agr. 30, 4 *Romani* -es orbis). PS. QVINT. decl. 12, 20 ut more ... latrocinii turba -um litus premat (*sim. de piratis*: 12, 23. ENNOD. dict. 21, 8 p. 485, 12 *filium* in perpetua -um dominatione servari [cf. them. piratas]. *al.*). AMM. 30, 7, 8 praedā -bus ... excussā. RVFIN. hist. 3, 6, 7 (6 praedonum) qui -es cibo praevenisset assumpto. *al.*

γ de amatoribus, stupratoribus (feminarum praeter p. 123, 15; iuxta pon. voces notionis affinis adulter l. 64sq. p. 123, 12. 14, contaminator l. 66, incestus l. 65, stuprator l. 75; accedit gen. obi. personae raptae l. 66. 70. p. 123, 7. 12. 15. 18 [meton. amorum p. 123, 16, thalami p. 123, 9]; quamquam aegre disting., utrum notioni inhaereat respectus auferendi, loco movendi necne, tamen hic illic de [sola] actione vitiandi cogites, ut -r κατ' ἐθνημοσύον et fere technice significetur i. q. stuprator, vitiator): ① quibuslibet: VARRO Men. 192 (*in re venerea*) rapta a nescio quo mulione (-is, ramitūs rumpit (, *Popma*, -i *Lindsay*; rapturis *codd.*). SEN. contr. 1, 5 leg. (= 7, 8 leg.) rapta -is aut mortem aut indotatas nuptias optet (*eadem fere* CALP. decl. 34. *sim. al.*). 2, 3 leg. -r, nisi et suum et raptae patrem intra dies triginta exoraverit, pereat (*eadem fere* QVINT. inst. 9, 2, 90. *sim. al.*). 7, 6, 21 maritum ... istum vocem -em serotinum? et saepe. MART. 12, 52, 7 tu melior quam *Helena*, quae deserto -e redisti. QVINT. inst. 7, 4, 9 (*ex decl. quadam*) occisus est, sed latro, excaecatus, sed -r. 7, 4, 27 *abdicationis forma est* criminis perfecti, ut si abdicetur -r, adulter (*item iuxta pon.*: PS. QVINT. decl. 18, 9 est et a. et -r. TERT. apol. 11, 12 [*in serie*] incesti in sorores et maritarum a. et virginum -es et puerorum contaminatores eqs. CLAVD. 15, 166). 7, 8, 4. decl. 252, 4 quae *lex* decem milia solvere -em pro ablata virginitate voluit, et saepe. IVV. 7, 168 *sophistae* veras agitant lites -e relicto (*sc. omittendo lites, in quibus de -bus agi mos est*). TAC. ann. 1, 58, 2 (*loq. Segestes*) -em filiae meae ... reum feci. CALP. decl. 16 them. *al.* COD. Theod. 9, 24, 1, 2 (a. 320) *virgo assentiens* eadem qua -r severitate plectatur. 9, 24, 1, 5 participes ... et ministros -is (-es, -i, rectoris var. ll.). OPTAT. 6, 4, 6 -es aut petitores (*sc. virginum dei, ut: 6, 4, 9. COD. Theod. 9, 25, 3 si quis dicatam deo virginem ... -r ambierit. al., e. g. vol. X I, 1944, 11*). SIDON. epist. 5, 19, 2 (*I stupratorem*). LEX Burg. lib. const. 12, 2 si ...

puella, quae rapta est, incorrupta redierit ad parentes, sexies puellae pretium -r exsolvat. *al.* ② *fabulosus*: HOR. *carm.* 4, 6, 2 vindicem *Apollinem* ... Tityos ... -r sensit. PROP. 3, 22, 4 -is ... tulit quae via Ditis equos (*de Plutone -e Proserpinae ut*: OV. *met.* 5, 402. *fast.* 4, 590 [591 praedone]. STAT. *Theb.* 12, 273. *al.*). OV. *ars* 1, 680 vim passa est Phoebe, vis est allata sorori; et gratus raptae -r uterque fuit. 3, 254 Troice -r (*de Paride ut*: *met.* 12, 609 a timido Graiae -e maritae. VAL. *FL.* 8, 399. STAT. *silv.* 5, 1, 57 Phrygius ... -r. Ach. 2, 59. *al.*). *met.* 6, 710 -r *Orithyiae, i. Boreas*. Ib. 341 -r *Cassandrae, i. Ajax*. SEN. *Phaedr.* 627 [thalami, remittet ille *Pluton Perithoum -em sui?* (meton. *de uxore, i. Proserpina*). 726 nefandi -r Hippolytus stupri ([*gen. qual.*]. *de eodem* 999). *dial.* 7, 26, 6 alius *poeta* adulterum illum induxit ..., alius -em ingenuorum *eqs.* (*de Iove ut*: VAL. *FL.* 8, 265 [*respic. raptus Europae ut*: STAT. *Theb.* 11, 212 -r turbasti thiasos]. AVG. *civ.* 4, 25 p. 177, 28 iste alienarum dicitur adulter uxorum, iste pueri pulchri, *i. Ganymedis*, in pudicus amator et -r). VAL. *FL.* 6, 121 *populus* quidam -r [amorum] ([*meton. de virginibus*]. *cf. de populo Romano*: AVG. *civ.* 3, 13 p. 112, 9 -es illi *Sabinarum*). SIL. 3, 431 *Pyrenen* maerentem ... -is *Herculis* amores. IVST. 32, 3, 13 *Argonautas*, -es filiae *Medeae* (-em(que) *var. ll.*). *al.*

b *cetera exempla (maxime c. colore aviditatis [aliter l. 42])*: OV. *Ib.* 20 (*in imag.*) qui *amicus* debuerat ... extinguere flammam, hic praedam medio -r ab igne petit. SEN. *epist.* 74, 9 (*antea p. 89, 52 sqq.*; *simul spectat ad B*) secedamus ... ab istis ludis et demus -bus locum; illi spectent bona ista pendencia. PLIN. *nat.* 29, 52 *glomum serpentinum* in sublime iactari sagoque ... intercipi ...; profugere -em. TAC. *hist.* 2, 86, 2 *Primus Antonius* -r, largitor, pace pessimus, bello non spernendus (*sim. opp.*: AVG. in *psalm.* 139, 14 l. 22 qui erat heri -r, hodie l. *adde l. 38*). VET. LAT. I *Cor.* 5, 10 (Lucif. non conv. 11, *sim. al.*) *neque* fornicariis ... aut avaris aut -bus ([*Vulg. rapacibus*]. *sim. in catalogo vitiorum*: 5, 11 [Ps. *Cypr.* *aleat.* 4, 3] fornicarius ... aut avarus aut -r sive iniustus [*Vulg. rapax*]. 6, 10 [Iren. 4, 27, 4, *sim. al.*] *neque* fornicatores ... *neque* fures *neque* avari ... *neque* -es [*Vulg. rapaces*]). HIL. in *psalm.* 137, 3 *quid*, si quis ... turpibus lucris pecuniam suam auxerit? non erit ... fur, sed erit avarus et -r (*sim. iuxta pon.*: HIER. in *Is.* 13, 50, 1 l. 40 G. a. atque -es servi sunt mammonae. *adde l. 28 sqq. et cf.* -r avarus: AVG. *serm.* 164, 8 a. -r inhians rebus alienis. DRAC. *laud. dei* 2, 817 praedo aut -r a.). AVG. in *psalm.* 80, 1 -es rerum alienarum ([*opp. donatores r. suarum*]). FVLG. *RVSP. praedest.* 2, 22 ex -e r. a. suarum ... largitorem facit deus. *cf. l. 35 et AVG. serm.* 9, 12 si quis concupiscat res a., -r et iniustus deputatur). *serm.* 178, 9 estote fideles inventores et ... iniquos vituperate -es; nam quod invenisti et non reddidisti, rapuisti. *al. de eo, qui quid raptum subtrahit ruinae, incendio sim. (cf. p. 89, 47)*: STAT. *silv.* 1, 2, 189 ardentum ... deorum -em, *i. Aeneae* (*cf. Verg. Aen.* 2, 293).

2 *speciatim de venantibus (fere pro adi. l. 45. 57. 60 sqq.)*: **a** *proprie*: **a** *de animalibus rapacibus*: OV. *met.* 10, 540 -es ... lupos armatosque unguibus urso (sim. *ad lupum pertinere vid.* COLVM. 7, 12, 9 lupi repellere insidias et -em ferum consequi). VAL. *FL.* 1, 160 citus occupat auras -r (157 erigit unguibus agnam. *de aquila ut*: CLAVD. *DON.* *Aen.* 12, 255 p. 584, 31). PHAEDR. 1, 31, 5 columbae ... cum fugissent milvum ..., consilium -r vertit ad fallaciam. PRIAP. 61, 10 sturnus ... graculusve -r *eqs.* APVL. *Socr. prol.* 4 p. 109 (*in fabula*) superne *corvum* -em praedat ovantem vidit vulpes. *al.* **β** *de hominibus*: MELA 3, 43 *tigres remeant*, donec ad frequentiora loca ... profugus -r evadat *catulos avehens* (*in eadem re*: PLIN. *nat.* 8, 66. MART. 8, 26, 2 *Gangeticus* ... -r. CLAVD. 3, 227).

b *in compar., imag., allegorice (cf. l. 71. p. 124, 2)*: **a** *c. respectu luporum*: VERG. *Aen.* 2, 356 lupi ceu -es atra in nebula ... per hostis vadimus ... in mortem (*inde SIDON. carm.* 7, 363). *de haereticis sim. (cf. p. 77, 15 sqq.)*: QVODV. *ymb.* 3, 9, 11 non se sequestret ovis a summo pastore, ne ipsa se in depraedationem nequissimi offerat lupi -is (*fere pro adi. ut*: EVSTATH. *Basil. hex.* 2, 4, 4 l. -es dilaniantes gregem domini [*gr. p. 36^c λύκοι βαρεῖς. cf. Matth.* 7, 15]. SEDVL. *op. pasch.* 4, 14 [*respic. Luc.* 10, 3] *Jesus discipulos* velut insontes agnos ... quasi l. inter iubet ire -es). EPIST. *pontif.* 374 *Conc.* 5 I 2 p. 9, 32 (*ad Nestorium*) qui *grex* te patitur pro custode -em? *al.* **β** *cetera exempla*: HOR. *carm.* 3, 20, 4 non vides, quanto moveas periclo ... Gaetulae *catulos leaenae?* dura post paulo fugies ... proelia -r (PORPH. *allegoricos*). OV. *met.* 6, 518 *gaudet Tereus non aliter atque aquila praeda sua*; nulla fuga est capto, spectat sua praemia -r.

B *rapiuntur incorporea (ambigua ad A relegavimus; amorum -em v. l. 16; convicii loco l. 70 [cf. p. 122, 6]; adde l. 23)*: OV. *met.* 8, 438 -es alieni ... honoris. VELL. 2, 27, 2 -es *Italice* libertatis lupos, *i. Romanos*. VAL. *MAX.* 5, 3, 2^d -em spiritus, *i. oisicorem*. COD. *Theod.* 9, 38, 6 (*a. 381*) *verecundiae virginalis -r*. RVFIN. *Orig.* in *lev.* 4, 4 p. 320, 7 -es sunt mali, sunt et boni, et boni ... illi, de quibus dicit salvator, quia 'regnum caelorum diripiunt' (*Matth.* 11, 12). ENNOD. *epist.* 1, 4, 4 p. 8, 19 *Daniel* pudicus

et imitandus -r *dogmatum divinatorum (respic. Dan. 1, 4 sqq.)*. GREG. *M. moral.* 31, 94 vocabulo aquilae aliquando maligni spiritus -es animarum designantur.

II *de rebus: de morte vel tartaro (cf. p. 103, 5. 121, 53)*: CE 652, 8 (*a. 368*) *o durus -r, mors inproba*. PETR. CHRYS. *serm.* 65, 9 (*per prosopop.*) *Lazaro in vitam revocato* factus est vivorum relator, qui -r esse consueverat mortuorum *tartarus. de magnete, quo metallum attrahitur (cf. p. 102, 42 sqq.)*: AVG. *civ.* 21, 4 p. 494, 13 magnetem lapidem novimus mirabilem ferri esse -em. *de oculis, quibus homo ad actionem attrahitur*: GREG. *M. moral.* 21, 4 l. 41 (*in compar.*) ut ... munda mens in cogitatione servetur a lascivia voluptatis suae, deprimendi sunt oculi, quasi quidam -es ad culpam.

f. raptrix, -īcis (*de formatione a -tor cf. PRISC. gramm.* III 505, 8). *i. quae rapit, sc. aquila*: ANTH. 761, 67 *Ganymedeae -is* ... alam. HIER. *chron. a. Abr.* 660 frustra ... Iovis fabula et -x aquila confingitur (*fere adhibetur pro adi. [cf. p. 123, 44] ut*: PS. *ORIG.* in *Iob* 1, 7 l. 27 *columba* inter -es a.).

cf. Onom.

raptōrius, -a, -um. *a* rapere (raptus). *i. q. ad rapiendum, trahendum sim. aptus*: CAEL. *AVR. chron.* 3, 6, 88 permittentibus viribus etiam -o machinamento gestetur *aegrotus* ac deinde re(per)cussibili sphaera (5, 11, 133 *aegroti corpus exercere* longo vel -o m., quod macron sparton vocaverunt *Graeci*, item *Italica sphaera*).

raptrix v. raptor.

?raptūra, (-ae) *f.* *a* rapere. [*de CAEL. AVR. chron.* 3, 4, 58 v. p. 83, 64.] PROB. *inst. gramm.* IV 172, 24 *a verbo q. e. rapere fit* nomen 'raptor', appellatio '-a'.

1. raptus v. rapio.

2. raptus, -ūs *m.* *a* rapere. *genus masc. testatur* NON. p. 222, 8. *de formis: dat. sing.* -u IVL. VAL. 1, 17 l. 698 (-o, -im *var. ll.*), *abl. sing.* -o e. g. CAEL. *AVR. diaet. pass.* 64 LEX *Visig.* 3, 3, 4 (*utrobique -u var. l.*; *cf. l. 48*), *acc. plur.* -os IORD. *Get.* 70 (*an p. p. p. verbi q. e. rapere? -us var. l.*; *cf. p. 125, 5*). *de notione v. l. 48 sq. p. 126, 28. legitur* in *a. CIC., CATVILLO, VERG., OV., saepius e. g. apud SEN. rhet. (sexies), QVINT. (11^{ies}), TAC. (12^{ies}); frequentatur a CAEL. AVR. (plus 70^{ies}). [francog. *vet. rap, rat et var. dial. 'raptus mulieris', hisp. rato 'aliquantum temporis' (item sard. mer. rat(tu)). cf. M.-L. 7063. Wagner II 339. Wartburg X 69. Corominas-Pascual IV 795 sqq. Schd.] [confunditur in *codd. c. raptim e. g. l. 30. 59. p. 125, 24 (falsa var. l. AMM. 29, 6, 1); e con. dub. p. 103, 1.]***

I *i. q. actio rapiendi, raptio*: **A** *corporaliter*: **1** *generatim*: **a** *rapiunt animantes (Sol v. p. 125, 42)*: **α** *homines, sc. vi, iniuria sim.prehendendo, auferendo; agunt*: ① *amatores, stupratores sim. (rapiuntur feminae praeter l. 54. 72. quamquam aegre disting., utrum notioni inhaereat respectus auferendi, loco movendi necne, tamen praecipue l. 64 sqq. de [sola] actione vitandi cogites, ut -s κατ' ἐπιφρημοῦν et fere technice significetur i. q. stuprum, vitatio; cf. DON. p. 88, 12. SERV. Aen. 4, 217 raptio potitur: stupro fruitur, nam proprie -s est illicitus coitus [inde ISID. orig. 5, 26, 14])*: ② *fabulosi*: CIC. *Verr. II* 4, 107 locus ut ipse -um illum virginis, *i. Proserpinae*, ... declarare videatur ([*postea*: ex eo loco virginem secum asportasse. *pendet* QVINT. *inst.* 4, 3, 13 *Siciliae laus*, P. -s. 9, 4, 127. 11, 3, 164]. OV. *fast.* 4, 417 virginis. PLIN. *nat.* 34, 69 [*inter Praxitelis opera aënea*] P. -um. 35, 108 *Nicomachus* pinxit -um P. *al.*). Tusc. 4, 71 quis ... de *Ganymedi -u* dubitat, quid poetae velint? (*de eiusdem rapina*: VAL. *FL.* 2, 414. *al.*). CATVLL. 68, 87 *Helenae -u* primores *Argivorum* cooperat ad sese Troia ciere viros (*de eiusdem rapina*: STAT. *Ach.* 2, 69 *facili* ... -u. *al.*; *huc alluditur* MART. 12, 52, 6 *stupet ad -us Tyndaris ipsa tuos [10 rapina]*). VERG. *catal.* 9, 35 cuius *Lucretiae* ob -um (-im *var. l.*) *pulsi* liquere penates *Tarquini* patrios, filius atque pater. VELL. 1, 8, 6 -s virginum *Sabinarum (simul spectat ad p. 125, 3 sqq. ut*: PS. *CYPR. idol.* 4. *al.*). VAL. *FL.* 6, 502 (*loq. Hecate*) *Iason* me ... sentiet ... -u *famulae* doluisse pudendo (*de -u Medeae ut*: PANEG. 3, 8, 2). STAT. *Theb.* 1, 5 *gentis* canam *primordia* dirae, *Sidonius -us, sc. Europae (cf. SIDON. carm.* 23, 281 -us *Tyrios*). *al.* ③ *quilibet (v. etiam quae l. 44 sqq. monuimus)*: SEN. *contr.* 1, 5, 4 cuius *raptoris* inter duos -us ne una quidem nox interest. 7, 6, 9 (*them.*) *tyrannus* permisit servis ... dominas suas rapere) quibus *matronis* contigerat (-s *tyrann(ic)us*, (rapi sub tyranno *Madvig*). *al.* SEN. *dial.* 4, 9, 3 pro gloria habita, quae quam diu opprimi possunt, scelera sunt, -us ac *stupra eqs.* QVINT. *decl.* 247, 10 quae uxores ex -u esse cooperunt (*cf. 251 them. quam uxorem ex -u habere cooperat*). 382, 2 *illum* sororis -s accendit, hunc uxoris *stuprum*. *AL. TAC.* *ann.* 6, 1, 2 si retinerent propinquis aut parens *liberos*, vim -us ... velut in captos exercebant *servi conquientes, quos stupraret Tiberius*. CALP. *decl.* 43 *raptor* in -u a puella excaecatus est. 46 quidam rapuit et fugit; de -u puella concepit et peperit. MARCIAN. *dig.* 48, 6, 5, 2 cum -us crimen legis *Juliae*)

de adulteris potestatem excedit (*antea*: qui vacantem mulierem rapuit vel nuptam). *al.*

Ⓜ *hostes, milites sim. (rapiuntur, diripiuntur res vel animalia, nati l. 10; addas p. 124, 60):* LVCAN. 4, 90 *propter inundationem* non pecorum -us (-os *P ante corr.*; pecori pastus *Heinsius*) faciles, non pabula mersi ulla ferunt sulci (TAC. hist. 4, 50, 4 quae *discordiae incolarum* -u frugum et p. inter agrestes ... exercebantur). 7, 236 Caesar statione relicta ad segetum -us moturus signa. TAC. ann. 15, 38, 7 ut -us licentius exercent *Roma ardente*. AMM. 31, 11, 5 *Gothorum globos* -ui ... intentos. *al. iuxta ponuntur voces notionis affinis (cf. p. 124, 69):* SIL. 4, 410 natorum ... -us caedemque parentum ([-tem *var. l.*]). GREG. M. moral. 2, 25 [*ad Job I, 17*] camelorum -s c. que puerorum). TAC. Germ. 14, 3 per bella et -us. 35, 2 nullis -bus aut latrocinis (hist. 1, 46, 2, 2, 58, 1 AMM. 29, 6, 8. *al.*). hist. 1, 51, 4 expugnationes urbium, populationes agrorum, -us penatium. 1, 83, 1 per turbas et -us. 2, 73 saevitia, libidine, -u in externos mores proruperant *Vitellius exercitusque*. 4, 14, 2 iniurias et -us et cetera servitii mala. ann. 2, 52, 1 vagos ... ad praedam et -us congregare (RVFIN. hist. 11, 22 p. 1026, 1). *al.*

Ⓜ *varii*: OV. met. 3, 722 *Agave Penthei dextram* ... abstulit, Inoo lacerata est altera *manus* -u. STAT. Theb. 8, 95 ad Herculeos ... -us, sc. *Cerberi*. PAVL. dig. 2, 7, 4 pr. eripere ... est de manibus auferre per -um; eximere quoquo modo auferre. NON. p. 12, 21 supulare est ... rapere, a pilorum -u. CLAUD. 5, 461 veluti pastoris in ora commotae glomerantur apes, qui dulcia -u (-im, quercu *var. ll.*) mella vehit. CAEL. AVR. acut. 1, 3, 37 (*inter signa phrenitidis*) -s ... vel attractio cooperationum a pedibus ad superiora. *al.*

β *animalia, sc. venando sim.*: SEN. dial. 4, 16, 2 *feras* ..., quibus ex -u alimenta sunt. AMM. 16, 5, 17 *bestiae custodum neglegentia* -u vivere solitae. MACR. Sat. 2, 2, 7 (*e Furio Albino*) *canes* -u (-o *var. l.*) *crocodilorum exterritos*.

β *rapiunt quaelibet (vires naturales vel divinae sim., sed Sol l. 41, instrumentum ab homine adhibitum l. 34), sc. sive vi sive celeritate (at)rahendo, auferendo*: α *rapiuntur res: variae corp.*: PLIN. nat. 16, 225 *abies* pampinato ... orbe se volvens ad incitatos runcinae -us. PRISC. periheg. 1069 *adamas* iuxta positus magnetem ... arcet ... ferri -u (-um *var. l.*; cf. p. 102, 42sq.). MACR. Sat. 6, 8, 10 (*ad Verg. Aen. I, 137* maturate fugam) ne ... classi *Troianae* noceant *venti*, dum -u nimio tamquam per fugam redeunt. EVSTATH. Basil. hex. 3, 7, 11 *aqua maris* saporem propriae dulcedinis -u fervoris amittit (*cf. gr. p. 72^A ὑπὸ τῆς θέρμης*).

sidera sim.: MART. CAP. 2, 118 (vers.) olim disquirens nexos, quid torqueat orbis, nunc ... causas -bus ipsa dabis, *Philologia*. 2, 185 (vers.) *Sol*, innensis moderans -bus orbis. 2, 201 sphaeram miris -bus (part-, rat-*var. ll.*) incitatum. 8, 814 mundus ... terram ... aeternis caeli -bus circumcurrens. 8, 851 *planetae* tam mundanis -bus auferuntur quam propriis cursibus commoventur. *al. apud eundem.* β *rapiuntur animantes, sc. obviam deo, in altum elati (in imag. christ.):* AMBROSIAS. in I Thess. 4, 18, 4 in ipso ... -u mors provenit quasi per soporem (*pendet e I Thess. 4, 17 [v. p. 101, 9] ut*: AVG. civ. 20, 20 p. 454, 23 sanctos, qui ... *Christo* in obviam rapiuntur, ... in eodem -u de mortalibus corporibus exituros. *ibid.* p. 455, 10 in ipso -u moriuntur. ANON. in Matth. 8 p. 30, 17). VEREC. in cant. 9, 21 (*ad iud. 5, 22*) spiritales equi sunt aeriae potestates, quorum animae -u tolluntur et in altum elati ruinosae iactantur. *al.*

2 *speciatim in re medica (maxime apud CAEL. AVR.): a fere technice i. q. nervorum distentio, σπασμός (cf. e. g. l. 65, 73): α qui accidit variis passionibus (c. gen. corporis l. 65 [et l. 59, si quidem ἀπὸ κοινοῦ], membrorum l. 59, praecordiorum l. 60, 66): VINDIC. med. 33 ut turbatus (sc. *ἰεοῦ νόσῳ*) ... casum corporis faciat atque adductiones et -us diversos (pertinet ad epilepsiam ut: CAEL. AVR. acut. 1 praef. 20 -s omnium membrorum. chron. 1, 4, 61 -u atque contractu corporis affecti vel apprehensi. 1, 4, 65 praecordiorum ad superiora -s. 1, 4, 74 quae partes corporis forti -u torquentur. *al.*) CAEL. AVR. acut. 2, 9, 43 si conductus corporis atque -s adveniat (pertinet ad lethargiam ut: 2, 9, 51 -u quodam horroris, frigidae aquae [Drabkin, (terrore edd. vet.)]. 2, 10, 60 -u ... alterno per membra tentantur (pertinet ad catalepsi ut: 2, 10, 74 passionem -u corporis, quem Graeci spasmon vocant, fieri). 2, 32, 171 cardiacis fit praecordiorum ... -s ad superiora. 3, 14, 117 -s sive contractio nervorum (pertinet ad hydrophobiam ut: 3, 16, 133 -u ... graviore. CASS. FEL. 67, 5 vehementi -u. *al.*). *al.* β *praegnantem de ipsa passione (cf. e. g. vol. IV 162, 56):* CAEL. AVR. acut. 3, 6, 61 emprosthotonia et opisthotonia, quas nos pronum -um atque supinum appellare poterimus (*sim.* 3, 6, 65 -s ... posterganeus ...; pronus ... -s). chron. 2, 1, 8 vitia quaedam labii paralyse laborantis perperam quidam caninum -um esse dixerunt (2, 2 tit. de c. -u, quem Graeci cynicon spasmon vocant. 2, 2, 64. *al.*). *al.**

β *cetera exempla (rapiuntur vel trahuntur res variae); respic. motus:* α *quo detrahitur cucurbita (aliter p. 126, 12):* CAEL. AVR.

acut. 1, 11, 79 levibus (len- *ed. pr.*) cucurbitarum -bus utemur, quod Graeci abusive cufas (*i. κούφας*) vocant (2, 18, 106 levissimus. gyn. 2, 7 l. 134. 2, 42 leviorum. 2, 48. *cf.* chron. 3, 1, 6 lenissimis [lev- *coni. Benz*]). chron. 1, 1, 36 magno -u. 3, 1, 7 quo sine ulla quassatione partium eius cucurbitae -s efficiatur. 3, 4, 58 forti -u (*lv. p. 83, 64*). 5, 4, 76 f. -u atque tractu ... circumducto). gyn. 2, 13 vehementiorem (2, 55). *al.* β *quo attrahitur materia, liquor sim. in corpore existens vel corpori iniectus (sc. vi medicamentorum sim.; cf. l. 20):* CAEL. AVR. acut. 2, 24, 135 *acrimoniam chysteris* iniectione suspensam -u quodam patientibus advenire partibus (*cf.* 3, 8, 91 *chysteribus adhibitis fit* -s sive adductio materiae e partibus patientibus ad intestina). 3, 3, 21 cucurbitas apponemus, ut ... -u cucurbitae detractio sanguinis compleatur (*vix ad α, ut in eadem re* CASS. FEL. 34, 5). 3, 4, 34 (*respic. synanche*) quod maior causa sit tumentium partium, quae contrario -u superet cucurbitae fervorem. 3, 21, 203 *cibo sumpto cucurbitam infigimus*, quo constrictione atque -u corporis ad inferiora venire ... cogantur accepta. chron. 1, 4, 98 *contra epilepsiam dropacis* -um adhibemus. γ *quo hauritur aër, liquor sim. (sc. respirando, bibendo):* CAEL. AVR. acut. 2, 37, 192 quos homines naturalis spiratio aem accipere atque reddere anhelitus -u necessario cogit. chron. 5, 10, 119 *medicamentorum calefactorum* -u ... potili nidorem transvorare. gyn. 1, 150 diurno ac iugi -u fellare, *i. mammas sugere*.

β *incorporaliter respicitur actio, qua hominis animus capitur, attrahitur sim.*: CAEL. AVR. gyn. 1, 127 *nutrices* negligentes -u quodam iocunditatis amator(a)e (*opp.*: quae se ab usu venereo abstinet).

Ⓜ *per meton. i. q. res rapta:* LVCAN. 4, 459 huc fractas ... rates summersaque pontus corpora ... tulit caecisque abscondit in antris; restituit -us, tectum, mare, cumque cavernae evomere fretum eqs. ([i. effectum, tetum *var. ll.*; iustum Bentley, fetum Bonner]. *cf.* SVPL. -us: id est ea quae rapuit, et melius '-us' quam 'raptos' legendum; suas rapinas).

1. *rāpula* v. rapulum.

2. *rapula* v. rabula.

rāpulātus, -a, -um. a rapulum. i. q. cum rapis parvis, minutis confectus: APIC. exc. cib. 7 tit. (*item* capp.) pisces scorpiones -os (7 rapas ... minutissime concisas ... cum pisce obligas).

rāpulum, -ī n. et *rāpula*, -ae f. a rapum, rapa demin. (*cf. l. 40*). [*langob. (Bergomi) raël 'rapum'*. *cf. M.-L. 7064 et Faré, Postille. Schd.*] [*vix recte edebatur olim* -e CIL IV 1741, v. enim IV 9147^d rarus.]

i. q. (*parum*) *rapum*: *fem. sing.*: TITIN. com. 163 lenti calido, (h)elvella, [t]rapula, rumice (e)t -a Ribbeck). *neutr. plur.*: HOR. sat. 2, 2, 43 *stomachus* -a plenus atque acidas mavolt inulas (SCHOL. '-a' neutrum plurale est, cum sit ordo: p. i. m. et -a; hoc rapum ..., diminutivum hoc -um). 2, 8, 8 acria ... -a, lactucae, radices, qualia lassum pervellunt stomachum (PORPH. neutro genere dixit, pro 'rapa').

deriv.: rapulatus. *cf. Onom.* (Rapulus).

*rāpum, -ī n. et *rāpa, -ae f. [*orig. incertae, sed eiusdem atque lituan. rōpė, theod. vet. ruoba < *rāp-* (*cf. gr. ῥάπυς/ῥάφυς < *rap-*, russ. vet. rēpa < *rēp-). *cf. de Vaan, Etym. Dict. of Latin, 2008, 514. Mei.] de origine*: VARRO ling. 5, 108 e quīs holeribus ad coquendum quod e terra eru(itu)r[e], ruapa, unde -a. ISID. orig. 17, 10, 7 -a dicta a rapiendo, id est comprehendendo. *scribitur in codd. rec. ropa p. 128, I. 3, litt. gr. ῥάπα vel ῥάπovu DIOSC.* gr. Vind. 2, 110. 164; *ceterum* r-, non rh-, scribendum esse testatur CASSIOD. gramm. VII 154, 6 merito auferemus ... adspirationem: ... -a, Rodus. *de genere: fem. improbat* CAPER gramm. VII 111, 7 -um hoc, non -a, sed agnoscere vid. CASSIOD. supra; ab auctoribus adhibetur *neutr. inde* a CATONE, LVCIL., VARRONE, LIV., SEN. philos., *fem. inde* a VARRONE, CELSO, COLVM., qui (*fere praeponderante neutro*) inter utrumque vacillant, SCRIB. LARG. (*ad* 141 -i v. p. 127, 38), PETRON.; non est quod agnoscas *masc.* GLOSS. III 575, 33 rapus, i(d est) napus (*latet gr. ῥάπυς*). *legitur in prosa orat. inde* a CATONE, VARRONE, LIV., CELSO (*vocem frequentant* COLVM., PLIN. nat., PALLAD., APIC.), in versibus non nisi LVCIL. p. 127, 15, MART. p. 127, 17, SER. med. p. 127, 40. 44. [*it. vet., tusc.* rapo, venet. ravo, it. rapa, sard. rāba, raet. or. raf (*masc.*), centr. rē, ré, rēf (*masc.*), occ. (Engadin) reva, francog. vet. reve (*fem.*), rec. rave, rabe, francoprov. rava, rave, prov., cat. raba; cat. rap (*masc.*) 'batrachus', *cf. francog. vet. rave (fem.)* 'genus piscis'; hisp., port. rabo 'cauda' (*cf. p. 128, 10sq.*); prov. raba 'poples' fort. a germ. rappe. *cf. M.-L. 7065 et Faré, Postille. Battisti-Alessio V 3207sq. Cortelazzo-Zolli² 1319sq. Wagner II 332. Kramer V 480sq. Wartburg X 69sq. XVI 667. Coromines VII 10sq. 103sq. Corominas-Pascual IV 744sq. Machado³ V 29. Schd.*] [*e con. dub. VARRO ling. 5, 103 (K. O. Müller, radix trad.); vix huc pertinet* rapo p. 14, 16.]

nomen herbarum (cf. André, Les noms de plantes, 1985, 216):

1 *proprie de holeribus: a varia exempla, sc. fere respicitur γογγύλη ('Brassica rapa' L.; quam fusius tractant COLVM. 2, 10, 22 PLIN. nat. 18, 125sq. nec non Orth, RE IA 1180sq.): α de -orum cultura et natura:* CATO agr. 6, 1 ager si nebulosus est, -a, raphanos, milium,

panicum ... seri oportet (*inde* VARRO rust. 1, 23, 7 PLIN. nat. 18, 163). VARRO rust. 1, 40, 2 ex semine brassicae vetere sato nasci aiunt -a et contra ex -orum brassicam (*sim.* PLIN. nat. 19, 176. *cf. vol. IX 1, 49, 40sq.*). COLVM. 2, 10, 23 -a campis et locis umidis laetantur, napus dexavam amat et siccum tenuique propiore terram. 11, 3, 59 (*v. p. 80, 5*). *al.* PLIN. nat. 18, 130 -a aut ... in latitudinem fundi, aut in rotunditatem globari (*de tertia specie v. l. 62; cf. 19, 75 de -is abunde dixisse poteramus videri, nisi medici masculini sexus facerent in his rotunda, latiora vero et concava feminini, praestantiora suavitate et ad condiendum faciliora*). 18, 131 diligentiores quinto sulco napum (-um *cod. unus*) seri iubent, -a quarto, utrumque stercoreto, -a laetiora fieri, si cum palea sem(en) inaretur. 18, 192 -a, napus nisi in stercoreto *solo* ne seritor (-tur *trad.*). 19, 119 (*v. p. 80, 75*) *al.*

β *de -orum usu; adhibentur:* ① *in cibis (sc. fere simplicibus, v. imprimis l. 18. 22sq.):* LVCIL. 1357 feruentia -a vorare (*locum affert Sen. apocol. 9, 5 cum Romulo ... 'f. -a v.' [sc. in caelo; cf. MART. 13, 16, 1 brumali gaudentia frigore -a quae damus, in caelo Romulus esse solet]*). COLVM. 2, 10, 22 ratio est habenda napi -orumque, nam utraque rusticos inplet; magis tamen utilia -a sunt, quia ... non hominem solum, verum etiam boves pascunt. PETRON. 66, 7 in summo cenae habuimus ... ova pilleata et -am et senape et catillum concacatum. PLIN. nat. 19, 87 M'. Curium *Dentatum* ..., quem ... -um torrentem in foco inventum annales nostri prodidit (*de eodem cf. Val. Max. 4, 3, 5 et VIR. ill. 33, 7 cum ipse in foco -as torreret [-am var. l., -a Schott]. sim. de Fabricio Luscino: COMMENT. Lucan. 3, 160 -as sibi coquens ['fort. scr. -a' Usener]*). APIC. 3, 13, 1 -as sive napos elixatos exprimes, deinde teres cuminum plurimum *eqs.* 6, 2, 3 gruem vel anatem ex -is: lavas, ornas *eqs. ibid.* -am lotam et minutatim concisam desuper mittis, facies, ut coquatur (*addas p. 126, 33*).

al. respiciuntur -a condienda: VARRO rust. 1, 59, 3 servare -a connecta in sinape, nuces iugulandis in harena (*cf. COLVM. 12, 57, 1 hoc ius cum sinapi confectum ad -a condienda optime facit*). COLVM. 12 capp. 43 -a et napos quemadmodum condias. PLIN. nat. 19, 75 *v. l. 9*. PALLAD. 2, 16 *mense Ianuario -orum condiendorum ... iusta confectio est.* *al.* ② *in medicina (veterinaria l. 44; cf. etiam PLIN. sub ββ):* CELS. 2, 18, 5 ex holeribus valentior -a napique et omnes bulbi. 2, 21 mali ... suci sunt ... radícula, -a (*papa var. l.*), napi, bulbi. 5, 28, 6^a *ulcus* calida aqua fovendum est, in qua -a decocta. SCRIB. LARG. 141 ad lumbricos satis commode facit ... -i ... seminis cyathus, *eqs.* ([*i*], *suppl. sec. MARCELL. med. 28, 2*). *item in compositionibus:* 176 -ae s. 177. SER. med. 723 dolorem ... potio -orum semine pulsum. MARCELL. med. 15, 110. 20, 115 -ae s. 22, 18. 34, 98 -orum s.). PLIN. nat. 20, 18sq. est et -o vis medica: perniones fervens inpositum sanat, item frigus pellit e pedibus *eqs. (pendet GARG. MART. med. 35)*. SER. med. 146 (*tit. cutis ... vitii propellendis*) cruda ... dulcicacido miscebis -a liquori. CHIRON 975 caprae ne aegrotent: [*foliam*] -ae viridis cum adipe suillo dabis, ut edant ([*i*], *folia mavult Fischer in plagulis*). MARCELL. med. 34, 84 -a ex aqua salsa decoques et superpones pernionibus iam erumpentibus. *al.*

γ *cetera exempla (selecta):* LIV. 23, 19, 14 *cum Poeni Casilinum obsidentes* obarassent, quiddid herbidi terreni extra murum erat, -orum semen iniecerunt *incolae*, ut Hannibal 'eone usque, dum ea nascuntur, ad Casilinum sessurus sum?' exclamaret. PLIN. nat. 19, 86 ut ... dicaretur ... -um e plumbo (*v. vol. II 1942, 67*). SVET. Vesp. 4, 3 Hadrumeti seditione, quadam -a in eum *Vespasianum* iacta sunt, (quiddam rapinarum in eum iactarunt *cod. unus*). EDICT. imp. Diocl. 6, 18 L. -ae maximae (*gr. 6, 18 et 16 commutata esse vid., ita ut resp. 16 γονγγύλων ἦτοι μουνιαδ(ικῶν) [i. βοιν-] μεγάλων*) [*ubi lat. radices maximae, non 18 ῥαφάνων μεγάλων*]. DIOSC. 3, 106 p. 423, 4 *leontopetalon* radice(m) nigra(m) habens, sicut -a rotunda (*gr. 3, 96 ῥίζα μέλαινα ὅσπερ γογγύλης [-λη codd. plerique]*). *al.*

β *cum -o confunduntur alia holera, sc.:* **α** *napus, βορνιάς ('Brassica napus' L.):* *v. vol. IX 1, 49, 75sq. (cf. supra sub αα et β, ubi saepe simul tractantur).* **β** *lapsana vel -um silvestre ('Raphanus raphanistrum' L.):* PLIN. nat. 18, 130 (*antea l. 6*) tertiam speciem -orum silvestrem appellaverit, in longitudinem radice procurrente, raphani similitudine et folio anguloso scabroque, suco acri, qui ... oculos purget meaturque caligini admixto lacte mulierum (*cf. 20, 20 silvestre -um in arvis maxime nascitur, fruticosum, semine candido ...; hoc ad levigandam cutem in facie totoque corpore utuntur eqs.*). DIOSC. 2, 94 p. 217, 1 de -a agresti: rap[ra] agresti nascitur locis siccis *eqs. (gr. 2, 110, 2 ἀγρία γογγύλη)*. **γ** *cyclaminos (cf. André, Les noms de plantes, 1985, 82 s. v. 1):* PS. APVL. herb. 17 l. 17 *herba orbicularis* a Graecis dicitur ciclaminos ..., Itali terrae malum, alii orbicularis, alii -um terrae, alii -um porcinum (*in serie similibi: DIOSC. gr. Vind. 2, 164 κυχλάμινος: ... Πομαίοι ῥάπνου τέσσα ... οἱ δὲ ῥάπνου πορκίνου*). GLOSS. III 610, 46). GLOSS. III 540, 16 *kyclaminum*, idest -um terrae. **δ** *chamaepitys (cf. André, l. cit., 60 s. v. 1):* PS. APVL. herb. 26 l. 10 a Graecis dicitur camepitis, ... Itali abiga,

alii cipressus nigra, alii ropa (*rapa var. l.; ruta fort. recte con. edd., coll. Diosc. gr. Vind. 3, 154 πήγανον ἄγριον ... οἱ δὲ χαμαίπτυν, ... οἱ δὲ ῥοῦται ἀγρόστου*). GLOSS. III 575, 28 *ropa: camipiteus.*

2 per similitudinem formae transfertur ad: **a** *infimum arboris truncum, sc. unde radices exeunt:* SEN. epist. 86, 17 *agricola quidam* magnarum arborum truncos circumcisis ramis ... cum -o suo transtulit, amputatis radicibus, relicto tantum capite ipso, ex quo illae pependerant. 86, 18 -um (*parum trad.*) ... arboris, antequam obruat, radit; ex omni enim materia, quae nudata est, ... radices exeunt novae. **b** *radicem caudae equinae, mulinae, sc. unde pili crescunt (ad rem v. Adams, Pelagonius, 1995, 385sq.):* PELAGON. 236 ad suffusionem: in -o equi decus (*indecl.; decussem Ihm*) de ferro facis ita, ut sanguis exeat. CHIRON 690 *ad caudam breviandam* metito (*cod. Basil., mittito Monac.*) a -o palmum vel tres digitos ...; tum deinde *eqs.* 717 in ipsum [-um], caudae invenies pilos, quorum extremas partes in ipso -o plus demerserint; ... eos pilos bersellis repurgabis ([*i*], *exulceratum ut: 792 de -o eligito pilos validos extortos [de -a ... et tortos cod. Monac.], in quibus pispisam intellegis esse. ibid. adipe ursino -um [-am cod. Basil.] confricato*).

deriv.: rapatum, rapicius, 2. rapina, ?rapistria, rapistrum, rapulum (*et rapula*).

compos.: ravacaulis.

cf. Onom. (Rapis).

Kruse.

rārē *v. rarus.*

rārēfacio, -fēcī, -factum, -facere et rārēfīo, -fierī. *a rarus et facere (fieri). scribitur rari-* ORIBAS. syn. 6, 27, 5 Ab p. 114; *in tmesi* LVCR. l. 38 (*ceterum in edd. quibusdam vix recte rare et f. spatio separantur* 1, 648. 6, 870). *inf. -facire l. 46, -faciere* ORIBAS. syn. 6, 29, 12 Ab p. 116; -faciatur *pro -fiat l. 43. [falso trad. VINDIC. med. 20 et -ret et (alterari faceret Kroll)].*

fere technice i. q. rarum facere, ita ut minuatur densitas, spissitudo; potius c. respectu: **1 dissolvendi, dissipandi:** LVCR. 1, 648 nil prodesset ... calidum denseriet ignem nec [-fierī], si ... eandem naturam retineret ([*i*], *respic. ἀραιώσεις Heracliti*). 2, 1139 *senescentia* iure ... pereunt, cum -ta fluendo sunt ... omnia (*cf. 1135 dispargit et ab se corpora mittit*). ISID. orig. 13, 7, 1 *aerem densum nubem esse, nubem -tam et solutam aerem (syn. distentus; opp. contractus).* **2 laxandi, aperiendi:** LVCR. 3, 442 *corpus nostrum -tum* detracto sanguine venis, *sc. ita ut anima recedere possit (disting. 444 rarus magis aer)*. 6, 233 *fulmen* curat ... vasis integris vasa repente diffugiant, quia ... omnia circum collaxat rareque facit lateramina vasis ... calor eius. 6, 870 sol radiis terram dimovit ... et -fecit (*cf. 6, 861sq. terra ... rara*). ORIBAS. eup. 2, 1 A 50 La p. 435 *anthesis est* laxativa et condensata (*i. cond-*) -facit ([*Aa oleus ... -facit corpus; cf. gr. ἀραιωτική*]). *sim. syn. 7, 50, 1 La p. 196 ut, quae condensata sunt, -fiant [Aa rarus efficiatur, Ab -faciatur; cf. gr. ἀραιώσεις ... τῶν πεπνυκνωμένων]*. 4, 111, 6 La p. 620 purgare ... totum corpus convenit per ventrem et urinas, ut digerat; -faciendum est totum corpus ([*cf. gr. ἀραιῶντα*]). syn. 6, 8, 4 Aa p. 11, 19 c., antequam evacuetur, -facire non oportet (*cf. p. 11, 20 reddere rarum; gr. μαρῶν loco utroque*). 6, 27, 5 Aa p. 20, 14 [*opp. conspissare*]. *al., e. g. l. 41*). ALEX. TRALL. 1, 6 necesse est tunc, quae -faciant, adhibere (*rarifaciant ed. Lugd., sed -faciunt codd. Andecav. et Oxon.*) [*gr. I 449 τοῖς ἀραιῶν δυναμένοις*]; *cf. postea in eadem ed. qu(a)e -faciant, adhibenda sunt medicamina [-faciunt Andecav. et Oxon.].* 2, 154 relaxatis visceribus et -tis *per cataplasma. al. apud* ORIBAS. et ALEX. TRALL.

3 intervellendi, purgandi: NON. p. 36, 25 'depilati' dictum -ti (*affert Lucil. 845*). p. 369, 23 'putare' dicitur purgare, -ere (*affert Verg. georg. 2, 407*). p. 403, 1 'stringere': -ere, excidere (*affert Verg. ecl. 9, 59sq.*).

rārēnter *v. rarus.*

rārēsco, -ere. *a rarus. scribitur rari- hic illic in codd. recentioribus e. g. PAVL. PETRIC. Mart. 6, 454 IORD. Get. 56. NOT. Tir. 64, 78 -it. enumeratur inter verba activa coniug. III^{ae} CHAR. gramm. p. 478, 2. GLOSS. -unt: rari fiunt vel pauci. GLOSS.^l III Abstr. RA 10 -unt: pauci fiunt, patefiunt (*ad l. 73, ut vol. X I, 797, 42sq.?*). *sim. al. legitur in versibus inde a LVCR., in orat. soluta inde a COLVM. [olim falso afferebatur -ere pro vanescere LVCAN. 3, 7.]**

i. q. rarum fieri (fere syn. est tenuari p. 129, 10; opp. concrecere p. 129, 12, crassescere p. 129, 43, (in)crebrescere p. 129, 32. 67sq., denseri, densari p. 129, 9. 13. 23; indicatur effectus per praepos. in c. acc. p. 129, 10): **1 strictius -endo** minuitur densitas, spissitudo eorum: **a** *quae laxantur, pervia fiunt, aperiuntur (obtuui l. 73; in imag. p. 129, 1):* LVCR. 4, 865 *movendo, sudando, exhalando -it corpus et omnis subruitur natura animalium* (4, 892 *motione -it ... c. et aer ... per patefacta venit penetratque foramina*). 6, 841 (r)arescit ... terra calore et semina vaporis ... dimittit in auras. VERG. Aen. 3, 411 *ubi digressum Siculae te, Aenea, admoverit orae ventus et angusti -ent claustra Pelori (explicit SERV. '-ent' ... ideo, quia venientibus de Ionio ... clausae videntur angustiae, quae paulatim propinquantibus aperiri videntur)*. CASSIOD. in

psalm. praef. 10 l. 21 (*in imag.*) *superscriptiones* ante fores psalmodum tamquam sacrata vela pendent, per quae, si aciem mentis intendas -entibus quibusdam filiis, facile eorum penetralia contueris. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31, 16 p. 403^c *pulmo* cedens ... atque -ens rursus attrahit aerem (*gr. ἀνοίγόμενος*).

b *quae dissolvuntur, dissipantur, extenuantur:* **a** -*unt varia:* LVCR. 6, 875 solis radiis iactatur aquaiumor et ... tremulo -it ab aestu (*cf.* AVG. c. adv. leg. 1, 13, 17 [*ad gen. l. 9*] quemadmodum aqua in aërios vapores tenuata -at [*opp. denseatur*]). OV. met. 15, 246 *sec. Pythagoram* resoluta ... tellus in liquidas -it aquas, tenuatus ... umor *eqs.* PS. CENS. frg. 1, 1 qui tenor (*i. τόπος Stoicorum*) -ente materia a medio tendat ad summum, eadem concretescens rursus a summo referatur ad medium. AVG. epist. 137, 4 densari atque -ere (*crecere var. l.*), contrahi et dilatari, in minutis deteri et grandescere in molem non nisi corporum est (*disting. res corporeae ab anima ut:* gen. ad litt. 10, 26 p. 331, 19 *nullum* esse corpus manente naturae suae quantitate, quod undique crescat, nisi -at. *ibid.* p. 332, 3 *Tertullianus* [*sc. anim. 37, 5sq.*] non timuit, ne *anima* deficeret -endo, cum cresceret). **β** -*unt nubes sim.:* LVCR. 6, 214 -unt ... nubila caeli ([215sq. ventus eas nubes leviter diducit ... dissolvitque]. 6, 513 cum -unt ... n. ventis aut dissolvuntur. STAT. silv. 1, 2, 186 pluviis -unt n.). RVFIN. Clement. 8, 42, 3sq. sol ... nubibus -entibus radios suos imprimens ... arcus speciem reddit ...; (4) *hoc fit*, cum oportunitatem sui umectae nubes -endo praestiterint (*opp. 5 densantur n. et coeunt*). **γ** -*unt tenebrae sim. (in imag. l. 30. 34):* STAT. Theb. 1, 343 non -entibus umbris longa repercussu nituere crepuscula Phoebos: densior ... subtextit nox atra polos (Ach. 1, 421 Aoniae, iaculis conficiendis -itis, umbrae [*sc. arborum, ut ad ca vergat*]). 11, 74 quantum ... profundae -unt tenebrae, tantum de luce *superna* recessit, *sc. Megaera ex inferis ascendente* (PAVL. PETRIC. Mart. 3, 338 tenebras -ere noctis vicina iam luce. ALC. AVIT. epist. 36. *in imag.:* RVFIN. Orig. in Rom. 9, 32 l. 22 proximante iustitiae solis adventu -entibus t. PAVL. NOL. carm. 19, 59 -unt t. mundi [*opp. 61 crebrescente fide*]). IVLIAN. in psalm. 12, 4^b). CLAVD. rapt. Pros. 2, 331 Erebi se sponte relaxat squalor et aeternam patitur -ere noctem (PAVL. PETRIC. Mart. 4, 493 [*in imag. de poetae obscuritate*] nostram paulum -ere n.).

c *quae intervalluntur, quibusdam intermissis minuuntur:* **a** -*unt varia corporea (cf. l. 27):* COLVM. 3, 16, 3 *malleolos plurimos* conserimus, quia negligentia cultorum magna pars deperit et interitu seminum cetera, quae virent, -unt. 5, 6, 1 qui volet frequens et dispositum arbustum paribus spatiis ... habere, operam dabit, ne emortuis arboribus -at (5, 6, 37 ut densum a. commendabile ... est, sic, ubi vetustate -it, pariter et inutile et invenustum est). PLIN. nat. 11, 231 *pili* quadrupedibus senectute crassescunt lanaeque -unt (*cf. Arist. hist. anim. 518b32 ἐλάττω ... τῷ πλῆθει, sc. γίγνεται*). TAC. Germ. 30, 1 (*describitur sedes Chattorum*) paulatim -unt *colles* (*opponi vid. durant*). PRVD. c. Symm. 1, 437 mollis si brattea gypsum *idoli* texerat, infido -it glutine sensim. PAVL. NOL. carm. 18, 406 -entibus astris (*sc. sub lucis ortum*). PS. AVG. serm. 96, 6 *Lazari tabescentis* capillis ... -entibus (HESYCH. in lev. 13, 40 p. 946^b in c. fluentibus, hoc est -entibus). CORIPP. Iust. 4, 20 (19 ferro ... succidere silvas) -unt luci.

β -*unt coetus vel sedes hominum:* ① *acies militares, agmina sim.:* VAL. FL. 6, 617 infesta -unt cuspidē pugnae (*i. pugnantes, v. vol. X 2, 2541, 43*). SIL. 5, 382 *consul* invadit cuneos subitoque pavore relaxat iam -entes acies. 17, 422 -it multo laxatus (*lass- var. l.*) vulnere miles atque aperit patulas ... vias (417 agmina ... arta, 418 densarat ... catervas). STAT. Theb. 2, 612 *trepidi milites* sese quaerunt numerantque ... tantamque dolent -ere turbam. ② *regiones, urbes sim., sc. quae privantur incolis (per abl. indicatis l. 59. 63):* STAT. Theb. 4, 284 -unt alta colonis Maenala (*cf. SCHOL. desolantur necessitate bellorum*). silv. 4, 4, 14 *propter calorem aestivum* ardua iam densae -unt moenia Romae. PAVL. NOL. carm. 14, 66 Roma ... -ere gaudet huius honore diei, *sc. natalis Felicis* (68sq. milia ... dimittit foras). CASSIOD. var. 11, 14, 1 ne urbs illa, *i. Comum*, ... -at incolis.

2 *laxius, sc. respectu densitatis evanescente, -endo potius minuitur rerum animantiumve:* *vis, effectus:* PROP. 3, 15, 33 (*loco vexato*) ventis *subsidentibus* litore sub (*sic trad.*) tacito sonitus -it harenae. TERT. apol. 20, 3 iustitia -it, iniustitia increbrescit (LACT. inst. 7, 15, 8 ita i. -et, ita impietas ... crebrescit [*cf. epit. 66, 1 interibit*]). SIDON. epist. 1, 2, 9 ubique litigiosus fremit *petitorum* ambitus, qui tractus in vesperam ... -it et per aulicos ... dispergitur. *numerus, quantitas (allegorice p. 130. 2):* SOL. 32, 32 *ibis* serpentium populatur ova ...: sic -unt proventus fetuum noxiorum (*in eadem re:* AMM. 22, 15, 25 ut -ant ... pestes absumptae). AMM. 26, 3, 1 *praefectus urbi* curabat ..., ut veneficos, qui tunc -bant, captos ... morte multaret. PAVL. NOL. carm. 27, 594 pocula -unt (*cf. 592 nimii subeunt oblivia vini*). LEO M. serm. 70, 5 l. 113 multiplicata per orbem fide

et -ente impiorum numero. HESYCH. in lev. 26, 18 p. 1150^b (*in interpr. allegorica*) -it ... apud eos *Iudaeos* doctoralis 'panis' (lev. 26, 26) maxime salutaris (*postea: nihil habent ...*, quod doctrinam vires habere nutriendi faciat). IORD. Get. 56 *Amazonae* veritae, ne eorum proliis -ret, vicinis gentibus concubitu petierunt. *al. Krebs.*

rārifacio v. rarefacio. [**rārifico**, -āre vix recte ed. p. 128, 49.]

rārificus, -a, -um. *a* rarus et facere. *i. q. rarum faciens, raritatem inducens (c. gen. rei affectae; subst. gr. ἀραιωτικός):* CAEL. AVR. chron. 4, 1, 9 (*sec. Themisonis sectatores*) siquidem ... sit (r)arifica carnis atque mollifica corporis phlebotomia.

[**rārimantēs**: ritantes (*vel rim-*) GLOSS. *corruptum*; rari nantes: nantes con. *Nettleship coll. Verg. Aen. l. 118*, [ra]rimantes: (quae)ritantes *Thompson ad GLOSS.* I III Abstr. RA 11.]

rarimenta v. ?rafimenta.

rāripēs, -ēdis adi. *a* rarus et pes. *i. q. pedibus raris praeditus:* IVLIAN. in Ioel 1, 4 'lucustas' et 'erucas' ... *non allegorice*, sed vermiculos -es vel minutas ... accipiamus animantes.

rāripilus, -a, -um. *a* rarus et l. pilus. *i. q. pilis raris praeditus:* COLVM. 1 praef. 26 *pecus caprinum* aliter curatur mutilum et -um, aliter cornutum et saetosum.

rārisco v. rareasco.

***rāritās**, -ātis *f.* *a* rarus. *legitur non nisi in prosa orat. inde a CIC., ?VARRONE (v. l. 67), VITR. (qui vocem frequenter ut PLIN. nat.).*

i. q. qualitas vel status eorum, qui rari (quae rara) sunt (in-seruimus locis suis vsum meton., a quo separare nolimus formam '-s rei' pro 'rara res' [sc. accedente gen. inverso q. d.; cf. adi. l. 68]; variat c. paucitas p. 132, 27, opp. e. g. assiduitas l. 60. p. 132, 9, crassitas p. 131, 48, densitas l. 63; augetur per adi. magna p. 131, 5. 70, summa p. 132, 23 et CASSIAN. conl. 13, 6, 3, tanta l. 39. 70): **I** *strictius, sc. c. respectu densitatis, spissitudinis, frequentiae:* **A** *vi potius temporali spectat ad ea:*

1 *quae adhibentur, applicantur (sc. parce, moderate):* CIC. de orat. 2, 247 dicacitatis moderatio et temperantia et -s dicatorum distinguunt oratorem a scurra (*cf. QVINT. inst. 9, 3, 27 sariatatem ut varietas earum figurarum, ita -s effugit [antea: non multae ... aut iunctae aut frequentes]*). PLIN. nat. 17, 213 (*respic. putatio vitium*) detracto onere supervacuo pro nutrimento omni est -s volneris. 28, 58 venerem damnavit Democritus ... et, Hercules, -s eius utilior. SVET. Aug. 82, 2 infirmitatem magna cura tuebatur, in primis lavandi -e; unguebatur enim saepius. TERT. anim. 50, 4 tantam -em securissimi atque tutissimi sacramenti (*sc. baptismi, quo Menander haereticus se immortalitatem conferre profitebatur; de quo antea: balneum infrequens ...*, quo paucissimi lavant).

2 *quae occurrunt, inveniuntur (sc. non saepe, longis intervallis):*

a *exempla varia: proprie:* CELS. 7, 14, 1 sunt ... circa umbilicum plura vitia, de quibus propter -em inter auctores parum constat. SEN. dial. 1, 4, 4 *murmillonem quendam* sub Ti. Caesare de -e munerum ... querentem. nat. 1, 2, 10 causa ... -is *coronarum diurnarum* haec est, quod solis fortius lumen est. 6, 3, 2 nobis ... ignorantibus verum omnia terribiliora sunt, utique quorum metum -s auget; ... ex insolito formido maior est. 7, 3, 1 deprehendi ... propter -em eorum *cometarum* cursus adhuc non potest. epist. 42, 1 mediocria et in turbam nascentia saepe fortuna producit, eximia vero ipsa -e commendat. PLIN. nat. 1, 7, 42 -s continuationis in familiis (*cf. 7, 133 in qua familia tres continua serie oratores extiterint*). 7, 58 Augustus in ... exemplorum -e neptis suae nepotem vidit genitum (PLIN. epist. 6, 33, 2 *vir* et dignitate personae et exempli -e ... insignis. *cf. p. 131, 9*). 8, 10 *tigres* sane mirentur ipsam vestigiū *hominum* -em, sed unde sciunt timendi esse? 16, 144 *Alexandrum Magnum* ... ob -em *hederae* ita coronato exercitu victorem ex India redisse. HIER. in Matth. 19, 23 l. 893 ('dives difficile intrabit in regnum caelorum') ubi 'difficile' ponitur, non impossibilitas praetenditur, sed -s demonstratur. in Os. 13, 14 l. 305 quod -e dulce est, assiduitate in amaritudinem vertitur. AVG. civ. 14, 24 p. 50, 32 hominum quorumdam naturas ... ceteris dispares et ipsa -e mirabiles (16, 8 p. 136, 4). CAEL. AVR. acut. 1, 9, 66 declinante accessione, hoc est cum ... pulsus ... densitas atque humilitas in amplitudinem atque -em venerit. BOETH. mus. 1, 3 p. 190, 1 si tardus quidem fuerit ac rarior motus, graves necesse est sonos effici ipsa tarditate et -e pellendi; sin vero sint motus celeres ac spissi *eqs. al. metonymice:* GELL. 3, 16, 9 antiquos ... Romanos Varro dicit non recepisse huiuscemodi *partus immaturos* quasi monstruosas -es (AMM. 22, 15, 24 [*de hippopotamis*]).

b *accedit respectus pretiositatis, praestantiae:* **a** *corporeorum:* FEST. p. 186 quorum *spoliorum opimorum* tanta -s est, ut intra annos paulo (...) trina contigerint nomini Romano. SEN. dial. 12, 10, 5 *cibos pretiosos* ... non ... aliqua faucium dulcedo, sed -s et difficultas parandi facit (*cf. HIER. epist. 52, 6, 3 ciborum [me -s] delectat [l.] me rarita, mormitas var. ll.; an meton. ad p. 131, 4?*). PLIN. nat. 1, 22, 4 de corona graminea; de -e eius (*cf. 22, 6 corona ... nulla fuit graminea nobilior*). SVET.

[Krusch]

Aug. 72, 3 *praetoria sua* excoluit rebus ... vetustate ac -e notabilibus. HIST. AVG. Heliog. 29, 6 *quibusdam* dabat maximum praemium, ita ut sericam vestem donaret, quae tunc et in -e videbatur et in honore.

metonymice (*hucine p. 130, 73?*): PLIN. nat. 8, 154 Alexandro Magno ... equi magna -s contigit, sc. *Bucephalus*. β *virtutis, actionis laudabilis*: QUINT. frg. Lact. inst. 5, 7, 7 quae virtus esset innocentia, nisi laudem -s dedisset? PLIN. epist. 7, 31, 6 (*quidam librum de amici vita edidit*) pulchrum istud et -e ipsa probandum. *metonymice*: PLIN. nat. 17, 122 non est omittenda -s unius exempli.

Β *vi potius locali*: 1 *spectat ad res*: a *quae structuram laxam, tenuem, perviam habent (respic. fere res naturales, sed textilia l. 20. 32)*: α *respiciuntur varia*: ① *proprie*: CIC. nat. deor. 2, 136 in pulmonibus ... inest -s quaedam et adsimilis spongiis mollitudo ad hauriendum spiritum aptissima (*cf. l. 40*). VITR. 2, 9, 9 *cerrus et fagus*, quod ... habent ... aeris plurimum, 1 *pervia -e*, umores penitus recipiendo celeriter marcescunt ([*per vias -is, pervisa -es al. codd.*], *item respic. arbores: ibid. iterum. 2, 10, 1 quaedam* siccescendo propter -em fiunt inanes et evanidae. 2, 10, 2 *abies infernates sunt* spissis venarum crebritatibus solidatae, non habentes ex umore -em [*cf. l. 29*]). 5, 9, 7 propter carbonum -em naturalem. SEN. nat. 6, 18, 3 terrae motu -e *soli facta*. NON. p. 539, 15 ralla: vestis dicta a -e (*affertur Plaut. p. 55, 19*).

② *metonymice*: ③ *de foraminibus, viis sim. (sc. plur. praeter CET. FAV.)*: VITR. 2, 5, 3 umore penetrante in foraminum -es *calcis coctae* (*cf. ibid.* cum patent foramina eorum *saxorum* et -es, harenae mixtionem in se corripiunt et ita cohaerescunt. 7, 3, 7 calx in fornacibus excocto liquore facta -bus evanida). 2, 9, 1 cum ... inanes et tumidae temporum necessitate eorum *vernorum* fuerint, vanae fiunt et -bus inbecillae (*sc. arbores ut: 2, 9, 8 quercus non habens foraminum -es propter spissitatem non potest in corpus recipere liquorem. 2, 10, 2 abietes infernates non habentes interveniorum -es siccitatibus exsuctae solidantur, quia sol ... ex arboribus educit umores [ad easdem spectat l. 18]. CET. FAV. 12, 1 [sec. Vitr. 2, 9, 3] venarum -s exsiccata*). 7, 8, 4 argentum *vivum* per panni -es propter liquorem extra labitur. SEN. nat. 6, 23, 1 terra rarae natura est multumque habens vacui; per has -es spiritus fertur. VINDIC. med. 19 *sensifica virtus* ad pupillam ... concidens celerrimo lapsu per eius -es (-is *cod.*) accipit casum. ④ *de materia laxa, pervia, non solida*: VITR. 2, 8, 2 simul ... umida potestas e materia per caementorum -em fuerit exsucta calxque ab arena discedat et dissolvatur [*antea: molli ... et rara potestate*]. 2, 8, 3 evanida facta materia c. que exsucta -e). LACT. opif. 11, 4 (*antea p. 141, 9*) dum vitalis ventus per illam spargitur -em, *sc. pulmonis* (*cf. etiam l. 13*).

β *respicitur aer vel aqua*: *proprie*: VITR. 8, 2, 9 propter naturae -em (*sc. aquae ut: 8, 3, 3 propter naturalem -em [seq. l. 54]*). APVL. Socr. 11 p. 145 (*antea: daemonum corpora ex illo purissimo aeris ... elemento coalita daemones* fila corporum possident rara ... et tenuia usque adeo, ut radios omnis nostri tuoris et -e transmittant ... et subtilitate frustrentur (*opp. terrena soliditas*). CASSIOD. var. 12, 25, 5 aer nivibus nimio rigore densatus ardore solis in nulla -e perductus est, sed in assumpta crassitate perdurans ... caloribus eius obstitit. *metonymice*: VITR. 2, 9, 6 *abies* ideo celeriter accenditur, quod, quae inest in eo corpore aeris -s, ut est patens, accipit ignem (*antea: abies aeris habens plurimum et ignis*). 6, 2, 2 cum *remi* ... sub aqua sunt demissi, per naturae perlucidam -em remittunt ... imagines *infractas* (*cf. l. 43 nec non 10, 3, 6 navis propellititur* secante prora liquoris -em). 8, 3, 3 *spiritus aquae ferventis* mox exanimati per -es liquidae potestatis residunt.

β *quae intervallis, lacunis distinctae sunt*: *proprie*: PLIN. nat. 11, 95 cicadae non nascuntur in -e arborum (*cf. Arist. hist. anim. 556a21 sq. ὄπλον μὴ δένδρα ἐστίν*). 28, 163 capilli defluvia ursinus adipis ... continet; ... emendat ... -em superciliorum (*cf. -s capillorum: SVET. Otho 12, 1 vulso corpore, galericulo capiti propter -em c. adaptato. FIRM. math. 4, 19, 7 Saturnus caput c. -e denudat aut facit ... calvos*). BREV. EXPOS. Verg. georg. 1, 164 *rastrae dentium -e dicti (in eiusdem vocis veriloquio* ISID. orig. 20, 14, 6 [*inde GLOSS. I Ansil. RA 204*]. *cf. l. 66*). *metonymice*: PLIN. nat. 8, 169 *asinae pontes non transeunt per -em eorum tralucetibus fluviis*. QUINT. inst. 11, 3, 55 sunt qui spiritum cum stridore per -em dentium non recipiunt, sed resorbent (*cf. l. 62*).

2 *spectat ad homines*: a *quoslibet paucos (accedit respectus inopiae l. 73 sqq.)*: SVET. Aug. 43, 1 quibus *spectaculorum* diebus custodes in urbe disposuit, ne -e remanentium grassatoribus obnoxia esset. IVLIAN. in Am. 9, 13 adversorum siquidem tempore -s erat magna cultorum, nunc e contrario multiplicabit incolas restituta tranquillitas. in Os. 2, 12 hanc *tristem agrorum faciem* erat colentium -s illatura. COD. Theod. 12, 6, 22 (= Iust. 10, 72, 4, 2) *exactores* per annos singulos ... mutantur, nisi ... 1-s, ordinis eos per biennium esse compellat (1 auctoritas *trad. cod. Iust.*; *cf. INTERPR. -s curialium*). CANON. Turner II p. 134 rec. III *talis vir ordinari*

praesbyter non potest ..., nisi forte propter ... hominum -em (*item fere aliae rec. et FERRAND. canon. 86; gr. Ioh. Schol. tit. 36, 8 διὰ σπάνην ἀνθρώπων*). CONC. I 3 vers. Tur. p. 195, 5 -s epistulae portitorum (*gr. I 1, 4 p. 20, 23 τῶν τοῦ γραμματοῦ διακομιστῶν ἢ σπάνης*). VITAE patr. Iurens. 8 locus a Romano occupatus ... non parvis spatiis ob -em consistentium distabat ab incolis. b *infrequenter aliquid facientes, patientes*:

APVL. Socr. 4 p. 129 parit ... conversatio contemptum, -s conciliat admirationem (*antea: cum rex raro aditu sit*). SIDON. epist. 1, 7, 3 pati de occurrentum -e suspicionem, de assiduitate fastidium. *metonymice*: CONSVLT. Zacch. 3, 6, 2 cum ... adtentior in ipsa supplicatione sit -s, i. qui raro cantat (*hilaritas cod. unus*).

II *laxius, sc. mero respectu paucitatis*: A *rerum*: COLVM. 3, 2, 24 Graeculae vites ... nostris regionibus et -e uvarum et acinorum exiguitate minus fluunt (*opp. frequentis ... uvae*). PLIN. nat. 13, 43 quinque harum *sandalidum* ... arbores ..., non -e magis quam suavitate mirabiles. 25, 16 (*antea: quare non plures herbae medicinales noscantur*) turpissima causa -is, quod etiam, qui sciunt, demonstrare nolunt. CLAVD. DON. Aen. 9, 185 p. 212, 19 'lumina rara micant' (9, 189), quod primum signum fuit soporati hostis ...; cum esset coniectura de -e luminum *egs*. THEOD. PRISC. eup. faen. 16 sterilis terra cum fuerit, fructus cum -e progenerat. SALV. gub. 6, 49 blandimur nobis ... de probitate morum, blandimur de turpitudinum -e. B *hominum*: *proprie*: ARNOB. nat. 1, 24 negleguntur dii ... atque in templis iam -s summa est. LACT. epit. 66, 7 in diebus *ultimis* orbis terrarum paene ad solitudinem, certe ad -em hominum redigetur (*cf. inst. 7, 16, 14* ita ... conficietur humanum genus, ut vix decima pars hominum relinquatur). HIL. in Matth. 22, 7 l. 21 (*sec. Matth. 22, 14* multi ... sunt vocati, pauci vero electi) non est ... paucitas in invitatis, sed -s in electis. AMM. 18, 4, 5 quis eorum *puerorum castratorum* ferret examina, quorum -s (*par-trad.*) difficile toleratur? CLAVD. DON. Aen. 10, 120 p. 308, 29 (*l. 20* qui essent pauci) dicendo ... singulos *defensores* (*sc. 10, 123 sqq.*) ... -em ipsam evidenter expressit. HIER. in Matth. 11, 3 l. 20 (*loq. discipuli Iohannis baptistae, cf. Ioh. 3, 26*) non deserimur, hic -s est, ad illum *Iesum* turba concurrat. CASSIAN. conl. 19, 5, 1 -e eorum, qui in heremo tunc ... morabantur (*cf. l. 36*). *al. metonymice de parva manu eorum*: CASSIAN. conl. 7, 23, 1 inter anachoretarum ... principia, in quibus adhuc -s monachorum in heremo conmanebat (*cf. l. 33 sq.*). NOVELL. Valent. 13, 8 ne quis ... de hac ipsa -e colonorum ... se existimet excusandum (*rare-; veritate var. ll.; varietate Pithou*).

rārīter v. rarus.

rārītūdo, -inis f. a rarus. i. q. raritas: VARRO ling. 5, 130 dictum a rete 'reticulum', 'rete' ab -e. COLVM. arb. 3, 7 mediocri -e optima est vitibus terra (*cf. postea: utilissima ... est superior modice rara, circa radices densa*).

1. rārō v. rarus.

?2. rārō, -āre. a rarus. [*falsa var. l. -verit pro paraverit editur* VET. LAT. Iob 27, 16 (Gild. Brit. 59 chron. III p. 59, 5; *cf. Hier. interpr. Iob; gr. ἔτοιμάσθω, Vulg. praeparaverit*].

i. q. raru facere (*si recte editur*): IVLIAN. Aug. c. Pelag. 1, 13, 26 *adversarii* dicunt ... baptisma non ... auferre crimina, sed -are, ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur ([*cf. postea: peccatorum radices ... quasi rasorum in capite capillorum*]. *contra dicit* AVG. *ibid.* baptisma ... auferre crimina, non -are [*rare, radere var. ll. utroque loco*]).

[rarsiram SORAN. sang. reic. 5. corruptum.]

rartilia, (-ae) f. orig. incertae. scribitur etiam -tic(u)la, -tigla GLOSS., -tiria PS. APVL.; *de rastilia cogitat Ernout, Rev. Phil. 31, 1957, 208 adn.*

nomen herbae ('*Tormentilla erecta* L.; *cf. André, Lex. des termes de botan., 1956, 271*): GLOSS. -a: aunapus (*vel adun-, -pos*). tornella (*i. tormentilla*). id est aunapus, id est tornella. vix agnoscas *interpolationes*: PS. APVL. herb. 58 l. 10 a Graecis dicitur *dafnoides* ...; Itali vica pervica ..., alii victoriola, 1 alii -a (1 *perperam add. cod. unus*). GLOSS. -a id est sigilata (*glossam add. manus altera*). Kruse.

*rārus, -a, -um. [rārus (< *rā₁-ro-) a stirpe *rē₁- 'numerare' *ad-dito -ro- suffixo derivatum est, ut pūrus a stirpe *pē₁- 'purgare'; cf. Leumann, Gramm. 1977, 315. notio originaria q. e. 'numeratus' paucitatem comprehendisse vid. (cf. theod. gezählt; opp. 'innumerabilis'). Mei.] scribitur rad- in codd. p. 136, 1sq. et COLVM. 3, 1, 5 (*SA, saec. IX*); v. etiam p. 133, 5. 140, 32sq. 145, 70. NOT. Tir. 18, 6 et 64, 77 -um. 64, 79 -issimus. compar. -ior inde a CIC., VARRONE, LVCR. (*cf. magis -us* CIC. inv. 2, 35 LVCR. 2, 532. *al. QUINT. inst. 9, 2, 73*), *superl.* -issimus inde a CIC., VERG., OV. (*cf. maxime -us* CIC. Lael. 64 off. 1, 119 QUINT. inst. 7, 3, 25). *de notione* (*cf. p. 140, 32 et e. g. p. 134, 6sq. 135, 37. 64. 138, 25sq. 140, 37sq. 141, 52*): GLOSS. -us: ἀραιός, σπάνιος. -um: ἀραιόν. -i: pauci. *sim. al. legitur singulis locis apud* PLAVT. et ACC. (*v. p. 135, 21*), *tum inde a* RHET. Her., CIC., CATULLO, VARRONE; *saepius e. g.**

[Harbsmeier]

apud LVCR. (25^{ies}), OV. (53^{ies}), SEN. min. (trag. 9^{ies}, philos. 46^{ies}), PLIN. nat. (plus 100^{ies}), STAT. (30^{ies}), TAC. (ca. 45^{ies}). [val. rar, it. raro (serm. docti proprium), raet. centr. rē, rēr, or. rar, francog. vet. rere (fem.), rec. rare, prov. rar, cat. rar(o), hisp., port. raro; pedem. rair, langob. rayer, sic. (Herbitae) rairu fort. a compar. rarius. per dissimilationem mutata est -r-litt. sive in -d- (cf. p. 132, 67), ut it. rado (unde fort. sard. mer. rau), hisp. rado, sive in -l-, ut norm. ral, hisp., port. ralo nec non francog. vet. relment (adv.). cf. M.-L. 7067 et Faré, Postille. Tiktin-Miron³ III 264. Battisti-Alessio V 3195. 3209. Cortelazzo-Zolli² 1309. 1322. Wagner II 339. Kramer V 481sq. Wartburg X 75sq. Coromines VII 112. Coromines-Pascual IV 786. Machado³ V 35. 40. Schd.] [confunditur in codd. e. g. cum carus p. 138, 32. 140, 51 (falso trad. OPT. PORF. carm. 12, 3), parvus p. 135, 54. 136, 59. al. (restit. pro p. vel parum p. 134, 60. 138, 73. 140, 55), adv. raro p. 142, 33. falso tradi vid. CHIRON 467 -um ... intervallum, unde perperam em. Oder locum geminum 40, os. -um], ... i. (os suorum trad., lege ossuorum coll. Hippiatr. gr. I 329, 2 διάστασις ... τῶν ὀστέων. cf. etiam vol. VII 1, 2295, 3sq.).]

fere i. q. non frequens vel non densus (ad subi. vel obi. modo quasi adverbiali accedit e. g. p. 134, 23. 29sq. 135, 43. 137, 8. 139, 38sq. et saepe sub p. 136, 6sq.). fere pro syn. in contextu occurrit e. g. paucus p. 136, 23sq. 137, 61. 73sq. 138, 6 (alia v. p. 140, 42sq.); opp. vel disting. maxime creber e. g. p. 135, 8. 35. 73. 139, 56, densus e. g. p. 134, 24. 135, 13. 75. 140, 57. 59. 68. 141, 60 (cf. perdensus p. 140, 65), frequens p. 134, 13. 63. 136, 54. al., nullus p. 137, 26. 32. 138, 3sq. al., plures, plurimi e. g. p. 137, 60. 69 et Ps. QVINT. decl. 8, 11 SVET. Aug. 91, 1, spissus p. 140, 26. 61. 141, 51. al. graece respondet e. g. ἀκούος p. 141, 1. 14 et saepe, μανός p. 136, 1. 140, 38sq., ὀλίγος e. g. PLIN. nat. 7, 37 (Arist. hist. anim. 585a2). 16, 46 (Theophr. hist. plant. 3, 9, 4), σπάνιος p. 134, 67. 136, 43 et PLIN. nat. 10, 90 (Arist. hist. anim. 542b24). al. apud eundem. MAR. VICTORIN. Porph. isag. p. 21, 6; ceterum e. g. διὰ χρόνον l. 75.

exempla sic digerenda esse putavimus:

CAPVT PRIVS: respiciuntur ea, quae pauca sunt vel (longe) inter se distant:

I notione communi: **A** respic. intervalla temporis: l. 61 (-a sunt ipsa tempora l. 62, varia l. 68; neutr. pro subst. p. 134, 59). **B** respic. intervalla spatii: p. 134, 68 (-ae sunt res variae p. 134, 69, loca sim. p. 135, 20, partes corporis p. 135, 42, herbae, arbores sim. p. 135, 58; -i sunt animantes p. 136, 4). **C** respic. numerus, quantitas: p. 136, 28 (-ae sunt res p. 136, 33, animantes p. 137, 36; c. acumine de eximiis, pretiosis sim. p. 138, 23). **D** appendicula locutionum ad IA et IC: p. 138, 70.

II notione deflexa transfertur: **A** ad eos, qui (ea, quae) quandam rem haud saepe agunt vel patiuntur: p. 139, 37. **B** ad ea, quae (eos, qui) re non frequenti, non copiosa praedita (praediti) sunt: p. 140, 8. **C** ad intervalla loci vel temporis: p. 140, 22.

CAPVT ALTERVM: respiciuntur ea, quae corpus non densum habent vel quorum partes longe distant:

I notione communi: **A** describuntur singula: p. 140, 41 (sec. materiam p. 140, 41, sec. formam p. 141, 35). **B** describitur coetus personarum vel rerum: p. 141, 48.

?**II** notione deflexa -a sunt foramina: p. 141, 65.

adv. rārē, rārīter, rāro p. 142, 1 (c. respectu temporis p. 142, 37, loci p. 145, 50, quantitatis p. 145, 68), rāreter p. 145, 72.

CAPVT PRIVS: respiciuntur tam ea, quae pauca sunt vel ad genus non frequens pertinent, quam ea, quae (longe) inter se distant, sc. interpositis intervallis (fere magnis) spatii vel temporis: **I** notione communi -a sunt ipsa pauca vel distantia (quaedam sub A et B allata etiam ad C referre possis; structuram q. e. res -a inventu sim. v. sub IIA3): **A** respiciuntur potius intervalla temporis:

1 usu adi. (determinatur inf. pro subst. positum p. 134, 17): **a** -a sunt ipsa tempora, spatia temporis: PLAVT. Truc. 49 si -as noctes ducit cum scorto amator (opp. increbravit [crebras ducit coni. Studemund]). RHET. Her. 3, 13, 23 (definitur distributio, v. vol. V I, 1549, 55sq.) oratio frequens cum -is et brevis intervallis. PROP. 4, 3, 53 -is ... kalendis (MART. 4, 66, 3). OV. Pont. 1, 8, 66 te modo campus habet ..., nunc, in quo ponis tempora -a, forum. al.

b cetera exempla: **a** -ae sunt actiones (etiam non voluntariae), affectus sim. animantium (exempla selecta post LIV.): RHET. Her. 3, 15, 27 pedis dexteri -a subplusione ... uti oportet (item respic. gestus oratoris: CIC. orat. 59 [inde QVINT. inst. 11, 3, 126] -us incessus nec ita longus, excursio moderata eaque -a. QVINT. inst. 11, 3, 125 procrusio). CIC. Sest. 115 plausus exilis et -os. phil. frg. I 10 (Colum. 12, 3, 4) quibus ... ad dies festos ... utimur et ad quaedam -a negotia (Xen. oecon. 9, 10 εἰς τὰς διὰ χρόνον πράξεις). CATVLL. 68, 136 -a ... furta feremus erae. VARRO

rust. 1, 22, 6 quae instrumenta in -iore sunt usu (SEN. benef. 7, 1, 4 PLIN. nat. 16, 68. QVINT. inst. 8, 6, 30 oratoribus etiamsi -us ... antonomasiae, nonnullus tamen u. est. al.). NEP. Mil. 6, 2 populi Romani honores quondam fuerunt -i et tenues ..., nunc autem effusi. VERG. Aen. 3, 314 -is turbatus vocibus hisco 'vivo equidem eqs.' (huc spectant CLAVD. DON. p. 309, 12 cum ... continua verba esse non possunt. GLOSS. -is v.: interruptis). HOR. sat. 1, 2, 40 multo corrupta dolore voluptas atque haec -a. PROP. 1, 3, 27 quotiens in somno -o duxti suspiria motu. OV. am. 2, 19, 6 amantibus faciat voto -a repulsa locum (ars 3, 580). epist. 21, 195 oscula (MART. 11, 23, 13). trist. 4, 5, 28 incidat ... vestro -a querela toro (nulla var. l.). LIV. 3, 36, 2 -i aditus ad decemviros fuerunt (24, 5, 5. APVL. Socr. 4 p. 129 [v. app. crit.]). 30, 9, 5 -a mentio est pacis (AMM. 29, 1, 19). VELL. 2, 114, 3 admonitio frequens, infrequens castigatio, vindicta -issima (Rhenanus, amar- codd.). CELS. 3, 27, 3^B -issima venere utendum est. SEN. epist. 124, 17 praeteriti -a memoria est animalibus. PLIN. nat. 19, 79 raphano cum olivis sumpto -ior ructus fit minusque faetidus. STAT. Theb. 3, 487 seu purior axis (i. caelum) ... et -um insistere terris vera docent aves. TAC. ann. 3, 40, 1 quibusdam Romana civitas olim data erat, cum id -um nec nisi virtuti pretium esset. PLIN. epist. 7, 6, 1 -a et notabilis res Vareno contigit. PANEG. 3, 24, 2 ceterorum ... imperatorum (gen. obi.) caritates admodum -ae nec umquam diuturnae fuerunt. PRVD. c. Symm. 2, 1058 -ae tenuesque epulae. PAVL. NOL. carm. 20, 367 unde haec cura fuit pectori, quae -a fideus excitat eqs.? CAEL. AVR. acut. 3, 5, 53 -um ... pulsum ([opp. densum]. chron. 1, 5, 149 [antea opp. creber]. Ps. SORAN. puls. p. 279, 23 [antea opp. spissus]. al.). et saepe. **β** -ae sunt res corp., quibus indicantur (sive per meton. sive aliter) variae actiones (scripta conscribendi vel accipiendi l. 29sq. 36): VARRO frg. Non. p. 108, 26 mihi puero ... fuit ... balneum non cotidianum, alveus lusorius -us. CIC. fam. 2, 13, 1 -as tuas quidem ..., sed sua vis accipio litteras (OV. trist. 4, 7, 24 mille potest causis, a te quae l. saepe missa sit, in nostras -a venire manus [nulla var. l., ut: Pont. 4, 2, 24 l. -a, i. poema]). HOR. sat. 1, 7, 27 flumen ut hibernum, fertur quo -a securis (PORPH. non facile itur in ea loca ad caedendum lignum, quae sint nimis ... abrupta). PROP. 2, 19, 13 -a ferens inculto tura sacello (respic. cultus deorum neglectus ut: SIL. 7, 89 -ae fumant felicibus arae. sunt qui locos ad C referant). OV. Pont. 3, 5, 35 ne -a tui monumenta laboris accipiant nostrae ... manus. CELS. 3, 21, 17 balneum -um ..., frequentiore ... vomitum (7, 3, 4 [postea: cotidiana ... gestatio]. al. apud eundem). STAT. Theb. 7, 168 castris (i. militia). MART. 10, 47, 5 lis numquam, toga -a. al. **γ** -us est status caeli sim.: fulmina (cf. p. 139, 45): OV. Pont. 1, 2, 128 (in imag.) Augustus iacit invitā fulmina -a manu (PLIN. nat. 2, 135. 138). GERM. frg. 3, 25 -os ... ignīs (STAT. Theb. 7, 202 quam -us terris hic imperet i.). SEN. Phaedr. 1132 -os ... fulminis ictus. quilibet: GERM. frg. 3, 7 -us ... in terras caelo demittitur umor. 3, 15 -a Sagittifero descendunt ἔπλυvia terris (flamina O. Skutsch, alii alia). 4, 100 Scorpios ... -is ... horrebit pluviis ([opp. 101sq. nimbis continuis]. CYPR. Demetr. 7, 1. aliter p. 140, 73). SEN. nat. 3, 6, 1 in his ... locis, quibus -us est imber (3, 6, 2 harenae ... -is i. sparsae. 4, 2, 1 ibi aut nulli i. sunt aut -i. COLVM. 2, 11, 3 TAC. hist. 5, 6, 1). al. **δ** -a sunt varia: CIC. off. 2, 19 fortuna ceteros casus -iores habet, primum ab inanimis procellas, ... incendia, deinde a bestiis ... impetus; haec, ut dixi, -iora. TIB. 2, 3, 77 si copia -a videndi puellam (sim. e. g. facultas: STAT. Theb. 10, 130 PROSP. carm. de prov. 796; occasio: QVINT. inst. 3, 7, 17. PLIN. epist. 3, 17, 1 o. scribendis vel -a vel nulla. 10, 54, 1 aut nulla aut -issima o. al.). LIV. 1, 10, 7 adeo -a eius fortuna decoris fuit. CELS. 1 proem. 53 frequens adversa valetudo an -a. SEN. nat. 2, 55, 3 naturalem causam quaerimus et assiduum, non -am fortuitamque. 7, 1, 5 -us et insolitae figurae ignis (i. cometa ut: 7, 14, 4. 7, 25, 3 tam -um mundi spectaculum [cf. p. 137, 29]). et saepe.

2 neutr. pro subst.: **a** vario usu: TAC. ann. 13, 2, 1 hi rectores Neronis iuvenis ... et, -um in societate potentiae, concordēs (parum ... potentia trad.). PLIN. epist. 8, 14, 10 sic -a ut adsidua tractare. AVSON. 23 (270 S.), 85 v. p. 139, 34. BOETH. in herm. comm. sec. 3, 9 p. 248, 14 a frequentiori et a -iori argumentum trahit. **b** in iuncturis c. praepos., quibus significatur i. q. raro, non saepe: CHALC. comm. 158 quae fiunt, ... partim ... frequentis exempli sunt, partim ex -o accidit (postea: quae raro accidit). ORIBAS. syn. 5, 45, 4 La p. 81 (versio lat. intellectu difficilis) quam plurim[aj]e ..., in -o eqs. (gr. ὡς τὸ πρὸς ..., ἐν δὲ τῷ σπανίῳ πλ.).

B respiciuntur potius intervalla spatii (etiam ad C referre possis e. g. p. 135, 60. 136, 16sq. 24): **1** -ae sunt res: **a** variae (corruptum vid. PROP. 4, 4, 77 -os ... acervos, v. e. g. Hutchinson, comm. 2006, ad l.). RHET. Her. 4, 11, 16 (in imag. de rebus in oratione locatis) quae exornationes si -ae disponuntur, distinctam ..., si crebrae conlocabuntur, obliquam reddunt orationem. LVCR. 4, 443 (vix ad p. 140, 66sq.). -a ... per caelum cum venti nubila portant (cf. SEN. Thy. 109 ventus ... -as igneus nubes fert). VARRO rust. 3, 5, 3 ornithon habeat fenestras -as, per quas non vide-

antur extrinsecus arbores aut aves. 3, 9, 6 *fenestras* e viminibus factae -is, ita ut lumen praebeant multum *eqs.* (Ov. fast. 4, 770 dent ... viam liquido v. -a sero). VERG. georg. 4, 46 -as superinice frondes. Aen. 9, 189 lumina -a micant (*i. ignes*). Ov. met. 12, 600 -a per ignotos spargentem ... Achivos tela Parin. fast. 6, 697 terebrato per -a foramina buxo ut daret ... tibia longa sonos. LIV. 2, 50, 5 -a (par(v)a var. II.) hostium apparebant arma. 33, 5, 7 -i stipites magnarum arborum *caesarum e vallo* eminebant. *al.* FEST. p. 218 -i sulci (*opp.* crebriores; v. vol. X I, 2739, 43). CELS. 5, 26, 23^c utraque, *et sutura et fibula*, neque nimis -a neque nimis crebra inicienda est; (23^d) si nimis -a est, non continet, si nimis crebra est *eqs.* SEN. Herc. f. 125 iam -a micant sidera (*sc. ante solis ortum; cf. CLAVD. 1, 26* Plauastro iam -a intermicat Arctos [*sc. ob lunam lucentem, v. Taegert, comm. 1988, ad l.*]). epist. 121, 22 *araneae fila* in orbem currentia ex denso -a. PLIN. nat. 15, 59 *māla* -a componi. *al.* VAL. FL. 2, 627 -ior hinc tellus atque ingens undique caelum rursus (*sc. quasi litore utrimque a navigantibus recedente; v. Poortvliet, comm. 1991, ad l.*). *al.* nota de partibus dispersis librorum (nisi 'pauca' intellegens locum ad Clā referas): HESYCH. in lev. praef. p. 789^a ut librum interpretaretur non quemadmodum olim quidam -a quaedam capitula excerptes, sed omnia ... discutiens.

β loca et ea, quae per loca dispersa sunt: **α varia:** ACC. trag. 526 (*si huc pertinet*) Lemnia praesto litora -a, et celsa Cabirum delubra tenes (Augustinus, prest olitor ararat trad., rava pro -a coni. Hermann, alii alia. de ora valde incisa et paucis litoribus praedita cogitat D'Antò, comm. 1980, 427; minus probabiliter Ribbeck, Trag. Rom. frg., 1871, p. LX vel 'nuda et scrupula' [cf. fort. p. 140, 53 sqq.] vel 'infrequentia et deserta' [cf. IIB2?] intellegit). CIC. rep. 6, 20 vides habitari in terra -is et angustis in locis, et in ipsis quasi maculis, ubi habitatur, vastas solitudines interiectas esse (PVBLL. sent. M 10 [in imag.] metus cum venit, -um habet somnus I. [raro var. I.]). LIV. 21, 58, 10 Ps. AGENN. grom. p. 60, 4). CAES. Gall. 3, 12, 5 summa ... erat ... -is ac prope nullis portibus difficultas navigandi (MELA 2, 76 -ae urbes, quia -i p.). VERG. Aen. 9, 383 -a per occultos lucebat, semita callis (var. I. duc-, quae si recipitur, explicat SERV. inter calles pecorum -am fuisse ... hominum viam [antea p. 145, 55]). VITR. 8, 2, 8 cum Afri ... campi ... latentes penitus habeant amores nec fontes crebros amnesque -os. *al.* **β aedificia eorumve partes:** HIRT. Gall. 8, 10, 3 cum -is disiectisque ex aedificiis pabulum conquireretur. VERG. georg. 3, 340 -is habitata mapalia tectis ([SERV. auct. qui non iunguntur et distantibus locis fiunt]). Aen. 8, 98 -a domorum t. SEN. Tro. 826 Olenos t. habitata -is). Ov. met. 13, 588 (*loq. Aurora*) mihi sunt totum -issima templa per orbem. fast. 5, 94 hic, ubi nunc Roma est, ... paucae pecudes et -a casa fuit. *al.*

γ partes corporis animantium (notae corporis l. 47): **α quaelibet:** LVCR. 3, 376 *animae elementa* -a per artus dissita sunt. PLIN. nat. 11, 274 *Aristoteles* vitae brevis signa ponit -os dentes ([cf. hist. anim. 50Ib23 ἀραιόδοντες]). SVET. Aug. 79, 2 d. -os et exiguos et scabros). AMM. 31, 2, 14 Agathyrsi ... interstincti colore caeruleo corpora ... et humiles quidem minutis atque -is, nobiles vero ... densioribus notis. **β capilli sim.:** PROP. 4, 5, 71 -i ... capilli vincula (*item sing. collect.*): SVET. Cal. 50, 1 c. -o at circa verticem nullo. plur.: MART. 10, 83, 1 -os colligis hinc et hinc c. et ... calvae campum ... tegis. PLIN. epist. 3, 6, 2 -i et cedentes c. IREN. 2, 26, 2 eo quod ... alii quidem spissos c. semper, alii autem -os, alii vero et omnino paucos c. habeant. RVFIN. hist. mon. 1, 2, 10 erant c. eius et barba quasi ex languore nimio -a et tenuis). Ov. am. 1, 8, 111 albam -amque comam. met. 8, 568 heros ... -is (parvis var. I.) iam sparsus tempora canis (cf. canities -a: PLIN. nat. 37, 191 [loco corrupto] spartopolian lapidem -ior c. appellavit [i. nomen lapidi dedit]). APVL. met. 5, 15, 4 *maritum* interspersum -a c.).

δ herbae, arbores earumve partes (sc. non abscaisae [aliter e. g. l. 3]); respiciuntur spatia posita: **α inter ipsas herbas, arbores sim.:** VARRO rust. 1, 53 messi facta ... si sunt spicae -ae. NEP. Mil. 5, 3 arbores multis locis erant -ae (Ov. Pont. 3, 1, 19 -a, neque haec felix, in apertis eminet arvis a. COLVM. 2, 2, 11 si -ae sunt [raretā SA, carecta Schneider, fruteta Ahle]). VERG. georg. 4, 130 *senex* -um ... in dumis holus ... premens (*vix ad C2, ut NON. p. 379, 28 electum. SERV. auct. pro praecipuo et summo*). Ov. epist. 10, 25 apparent frutices ... -i. met. 8, 800 Famem ... -as (-is *codd. pler.*) vellentem dentibus herbas (LVCAN. 9, 438. SVLP. Sev. dial. 1, 3, 5 terra ... h. -am ... gignit). PLIN. nat. 17, 171 *vites* pluvio ... tractu -iores poni, siccio densiores. 18, 196 festinata satione densum spargi semen ..., serotina -um. *al.* **β inter partes singularum herbarum vel arborum:** VERG. ecl. 5, 7 antrum silvestris -is sparsit labrusca racemis (*sim.* SEN. apocol. 2, 1 vers. 6 carpebat -as serus vindemitor uvas [PLIN. nat. 14, 29]. COLVM. 12, 45, 1 acini [arb. 3, 1 PLIN. nat. 23, 22]). COLVM. 3, 19, 1 sive crebras gemmas habet *malleolus* ... seu -as. PLIN. nat. 17, 157 quae *vitis* -os habet nodos (*opp.* densitas). 19, 124 sunt differentiae in folio denso, crispo aut -iore et leviore ([Theophr. hist.

plant. 7, 4, 6 μανότερον). 19, 140. *al.*; scribitur rad- in cod. saec. VIII: DIOSC. 2, 115 p. 224, 8 [gr. 2, 131 ἐκ διαστημάτων]. 3, 100 p. 421, 9 f. ... -a et in ordine posita [gr. 3, 90 ἐκ διαστήματος]). *al.*

2 -i sunt animantes: **α homines:** **α milites (exempla selecta inde a LIV.:** -um est totum agmen *sim. militum p. 141, 50 sqq.*): CAES. Gall. 5, 16, 4 ut *hostes* numquam conferti, sed -i magnisque intervallis proeliarentur. 5, 17, 1 *hostes* ... -i ... se ostendere ... coeperunt. civ. 1, 44, 1 ut ... -i dispersique pugnarent. *al.* HIRT. Gall. 8, 19, 1 cum ... -i proeliarentur (rare var. I.). BELL. Afr. 50, 3 *hostes* -i ac singuli de rupe prodire. LIV. 23, 27, 6 -i in confertos *hostes* inlati, cum paucitas parum tuta esset, ... coire in orbem. 33, 15, 7 *dux* *hostes* nusquam nisi -o(s) in collibus viderat. TAC. hist. 4, 35, 2 -um apud signa militem esse. FRONTIN. strat. 1, 5, 5 -os pro moenibus sagittarios reliquit. VERG. mil. 1, 26, 2 -iores atque interlucentes (*antea opp.* constipati). *al.* **β quilibet:** VERG. Aen. 1, 118 apparent -i nantes in gurgite vasto. LIV. 3, 38, 11 patrum haud fere quisquam in foro, in urbe -i erant (CALP. ecl. 1, 62 nec carcere pleno infelix -os numerabit curia p.). MANIL. 5, 123 (*alluditur ad secessionem plebis*) *seditioni* volunt Montem ... Sacrum -osque Quirites. LVCAN. 1, 27 -us ... antiquis habitator in urbibus errat ([*sc. propter bellum civile*]). STAT. Theb. 4, 150 vacuis ... in arvis. HIER. epist. 1, 3, 1. *al.*; cf. LVCAN. 8, 252 incola -us). *al.*

β animalia (addasne p. 138, 18. 21?): VERG. ecl. 6, 40 cum ... -a per ignaros errent animalia montis. Ov. fast. 2, 217 *hostes* in medio paucos circumlucens armaeque -a relinquunt. COLVM. 9, 8, 7 si paucae admodum *apes* circuntvolant - nisi tamen complura capita rivorum diductas faciunt -iores - intelligenda est earum penuria. VAL. FL. 2, 74 *prima luce* -as ... litus in altum mittit aves. *al.*

γ respicitur potius numerus, quantitas, sc. -a sunt, quae pauca vel parva, exigua sunt (v. etiam p. 133, 59. saepius agitur de iis, quae ab aliis ita distant [sc. natura, qualitate, gradu], ut sublucere vid. notio q. e. insolitus, singularis sim.; iuxta ponitur e. g. difficilis l. 54. 64, egregius p. 138, 55, eximius p. 138, 28, praecipuus l. 75, singularis p. 137, 5, opp. e. g. vulgaris l. 47. 51. 66): **1 in universum:** **α aae sunt res:** **α proverbialiter (cf. etiam p. 138, 14):** -a delectant, grata sunt *sim.* (v. Otto, Sprichw. n. 1507): CIC. inv. 2, 114 quae ... -a et ardua sint, ea experiendo pulchra et iucunda hominibus videri. PVBLL. sent. R 4 -um esse oportet, quod diu carum velis. SEN. benef. 1, 14, 1 quod voles gratum esse, -um effice. MART. 4, 29, 3 (*neutr. pro subst.*) -a iuvant. HIER. in Is. 6, 13, 12 l. 19 G. omne ..., quod -um est, et pretiosum est. *al.* *bona sim. -a sunt* (v. Otto, Sprichw. n. 1506 et cf. p. 137, 57 sq.): CIC. fin. 2, 81 in omni ... arte ... optimum quidque -issimum est. Lael. 79 omnia praeclara -a. RVFIN. hist. mon. prol. 10. sent. Sext. 243 -um ... est omne, quod bonum est (*gr. σπάνιον*). *al.*

β vario usu; -ae sunt res: **① incorp. vel incerti generis:** **α quaelibet (exempla selecta inde a PLIN. nat.):** CIC. inv. 1, 83 oportet ... animadvertere, ne ... solitarium aliquid aut -um iudicatum afferatur. top. 69 (*neutr. pro subst.*) ut anteponantur ... -a vulgaribus. Ov. met. 1, 145 fratrum ... gratia -a est. Pont. 2, 3, 6 rem, *sc. bonam*, facis ..., qua non est aevo -ior ulla tuo. LAVD. Turiae 1, 27 -a sunt tam diuturna matrimonia. 1, 35. MANIL. 2, 582 nihil ... natura creavit foedere amicitiae maius nec -ius. SEN. amic. p. 31 -a res est amicitia, (non) vulgaris aut exposita. CVRT. 8, 1, 14 leo magnitudinis -ae (*item gen. qual.*: 8, 13, 7. 9, 8, 2. cf. MART. 9, 48, 5 -i ... ponderis aprum). COLVM. 1, 2, 5 haec positio (*i. situs fundi*) ... difficilis et -a paucis contingit. 4, 29, 7 illa frequentior ... insitio, haec -ior et paucis usurpata. PETRON. 94, 1 -am fecit mixturam cum sapientia forma. PLIN. nat. 7, 161 -a ... esse dicunt longiora ... tempora vitae (*i. paucos ad senectutem pervenire*). 11, 131 *capillorum* defluvium ... in muliere -um, in spadonibus non visum. QVINT. inst. 7, 1, 43 lites -as. IVV. 13, 8 non -a (parva var. I.) videmus, quae pateris; casus multis hic cognitus ac iam tritus. PLIN. epist. 2, 7, 3 filio ... habitus est honor statuae; -um id in iuvene. *et saepe.*

β qualitates animi, morum sim. (per prosopop. l. 65; fere de virtutibus, de vitiis e. g. AVG. civ. 14, 9 p. 25, 27 -iore vanitate): CIC. fam. 15, 4, 15 haec, quae -iora et difficiliora sunt, genera virtutis. HOR. carm. 1, 35, 21 te, *Fortuna*, ... -a Fides colit ([PORPH. quia a paucis colitur]). Ov. trist. 4, 5, 14. PHAEDR. 3, 9, 1 vulgare amici nomen, sed -a est f. SEN. Herc. O. 602. *al.*; cf. p. 137, 4 et MANIL. 2, 605 fidei -um est foedus paucisque tributum). Ov. ars 1, 241 aevo -issima nostro simplicitas (SEN. dial. 9, 15, 1 quam sit -a s.). trist. 5, 14, 29 -a ... est virtus, quam non Fortuna gubernet (LIV. 29, 31, 3 -ae inter homines virtutis specimen. PANEG. 6, 16, 3 -a illa v. continentiae. cf. l. 64). SEN. clem. 1, 5, 4 clementia ... in regia domo quo -ior, eo mirabilior. dial. 4, 9, 1 ut innocentia non -a, sed nulla sit. epist. 115, 3 in homine -um, humanitas, bonum (AVG. civ. 1, 28 p. 44, 31). *al.* OCTAVIA 844 -a ... pietas (CIL X 4861 [saec. III^a] ob -issimam praecipuamque ... adfectionem p. que). *al.* *gen. qual.*

(cf. p. 138, 33): VAL. MAX. 5, 8, 3 Torquatus propter egregia multa -ae dignitatis. SEN. epist. 114, 17 vir -ae frugalitatis. CIL X 3079 (saec. I) uxori -issimae sanctitatis (325. 2754). TAC. Agr. 4, 2 mater Iulia Procilla fuit, -ae castitatis (CIL IX 1893 -ae c. feminae). APVL. met. 7, 6, 3 -ae fidei atque singularis pudicitiae femina (CIL V 4129, 12). al.

Ⓒ *sermones sim.*; -a sunt: ① *ea, quae in dictis vel scriptis reperiuntur, sc. verba, argumenta, metra sim.* (cf. p. 134, 72): HOR. ars 259 hic *iambus* et in Acci ... trimetris apparet -us. SEN. contr. 1, 1, 25 Hermagoras in hac controversia transit ... eleganter, -issimo quidem genere, ut *eqs.* (*ibid. iterum*). QVINT. inst. 5, 11, 24 SCHOL. Cic. Bob. p. 82, 14). 2, 6, 13 sententia(s). SEN. epist. 33, 2 *apud Epicurum voces (i. sententiae)* -ae interim interveniunt. 114, 18 quae *verba* apud Sallustium -a fuerunt (*opp. crebra ... et paene continua*). QVINT. inst. 8, 6, 60 qui *circuitus eloquendi* est apud poetas frequentissimus ... et apud oratores non -us. al.

② *ipsa dicta vel, quod ad argumenta attinet, scripta (aliter p. 134, 12sq. 26)*: LIV. 6, 1, 2 (*sim.* 7, 3, 6) -ae per eadem tempora litterae fuere (*i. monumenta*). STAT. Theb. 4, 651 -a ... exordia famae. IVV. 2, 14 -us sermo illis et magna libido tacendi (SVET. Tib. 68, 3 plerumque tacitus, nullo aut -issimo ... s. eoque tardissimo). TAC. hist. 1, 55, 1 -is primorum ordinum vocabibus, ceteri silentio ... expectantes (ann. 4, 52, 3 -am occulti pectoris Tiberii v.). al.

Ⓓ *corp.* (*aliter p. 134, 25sqq.*): HOR. carm. 4, 1, 34 cur manat -a meas lacrima per genas? (SCHOL. non amoris parvitate, sed aetatis verecundia). LIV. 26, 45, 2 -ae ... scaeae altitudini *moenium* aequari poterant. 31, 34, 4 *militis* hastis sagittisque et -a lanceis facta vulnera *viderant*. 34, 39, 4 ex adverso missa tela nulla in corporibus, -a in scutis haerebant. al. CELS. 6, 5, 1 -ior ea species est *lenticularum in cute nascentium*. 8, 1, 2 -a ... calvaria solida sine suturis est (raro var. l.). SEN. epist. 86, 6 Thasius lapis, quondam -um in aliquo spectaculo templo. LVCAN. 3, 693 -a datur si copia ferri *ad pugnandum*, utuntur pelago (*i. hostem mergunt*). 9, 383 -ae in fontibus aquae (*sim.* 9, 607 unda -ior). PLIN. nat. 12, 19 (*nisi ad B1d*) -am arborem Meroen usque a Syene ... nullamque nisi palmarum generis esse. 13, 139 nihil gigni praeter spinam ... et hanc -am admodum. 18, 54 panis multifariam et e milio fit, e panico -us. PLIN. epist. 6, 20, 13 (*describitur eruptio Vesuvii*) iam cinis, adhuc tamen -us (*opp.* 16 multus et gravis). al.

Ⓔ *-i sunt animantes*: α *homines eorumve animi, partes corporis sim.*: ① *usu adi.* (*exempla selecta inde a SEN. philos.; addasne p. 142, 58?*): ② *accedit ad subst. significans coetum ex paucis constantem (aliter l. 49sq. p. 141, 49sqq.)*: CIC. div. 1, 111 -um est quoddam genus eorum, qui se a corpore avocent (Lael. 64 maxime -o [off. 1, 119]. 79 AVG. in psalm. 52, 2). HOR. carm. 1, 2, 24 vitio parentum (*i. propter bella civilia*) -a iuventus. OV. ars 2, 281 doctae, -issima turba, puellae. TAC. hist. 1, 82, 2 clausae domus, -us per vias populus. HIL. in Matth. 9, 8 credentium ... numerus. PRVD. perist. 2, 499 refrixit ... cultus deorum turpium; plebs in sacellis -ior. al. ③ *cetera exempla*: OV. epist. 17, 41 matrona ... -a pudica est. ars 3, 261 -a ... mendā facies caret. trist. 5, 10, 23 est ... -us, rus qui colere audeat. al. NVX 24 -a ... in hoc aevo est, quae velit esse parens. PHAEDR. 4, 2, 6 -a mens intellegit, quod ... condidit cura *poetae*. SEN. rem. fort. 13, 1 quam -a est sine isto casu, *i. morte liberorum*, domus (LAVS Pis. 118sq. -a d. tenuem non aspernatur amicū -aque non humilem calcat ... clientem). PLIN. nat. 7, 80 quibus naturā concreta sunt ossa, qui sunt -i admodum *eqs.* MART. 12, 6, 7 macte animi, quem -us habes ([habet var. l. ut ad l. 74sq. pertineat]. *i. ut unus e paucis*, cf. TRACT. Pelag. 3, 19, 4 p. 62 ut aut solus aut -us illam rem ad tuum commodum vertas). 12, 53, 2 opes ... tantae *tibi sunt*, quantas civis habet ... -us. IVV. 7, 202 felix ille ... corvo quoque -ior albo (cf. p. 138, 14sqq.). 13, 26 -i quippe boni ..., vix sunt totidem, quot ... ostia Nili (cf. PANEG. 3, 19, 2 cum boni -i sint). TAC. ann. 4, 33, 4 antiquis scriptoribus -us obtrectator est. APVL. Plat. 2, 19 p. 246 apprime bonos et ... deterrimos paucos admodum -ioresque et ... numerabiles, esse (, *praedic.*; *opp.* plures). SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 224, 11 a paucis viris atque -issimis. ORIG. in Matth. 17, 33 p. 689, 29 vix alicubi virtus invenietur in -is hominibus quaerentibus eam (*gr. ὀλίγοις*). al.

Ⓕ *pro subst.*: ① *masc. vel fem.*: *plur.*: CIC. Tusc. 5, 9 -os esse quosdam, qui ... rerum naturam studioso intuerentur. SALL. or. Macri 7 OV. epist. 17, 42. rem. 409 -ae sibi vera fatentur. LIV. 8, 38, 15 (*bis*). SEN. benef. 3, 3, 4 ad praeterita -i animum retorquent. PLIN. nat. 7, 73 -os ... patribus proceriores fieri. STAT. Theb. 6, 697. TAC. Germ. 6, 1 -i gladiis ... utuntur. hist. 1, 81, 2 -i domos *suas*, plurimi ... incertas latebras petivere. FRONTO p. 56, 18 -i admodum veterum scriptorum. CLAVD. DON. Aen. 12, 615 p. 623, 30 *Turnus* -os insequabatur (*Verg. ibid.* paucos). RVFIN. hist. 6, 21, 3 imperatoris mater ... de -is, religiosa femina (, *gr. ἐὶ καὶ τις ἄλλη*). AVG. beat. vit. 1 -i admodum paucique. NOVELL. Theod. 1 pr. *cur* tam pauci -ique extiterint, qui *eqs.* (raroque var. l.). al. *sing.* (cf. var. lect. l. 53): TAC. hist. 2, 84, 2 -issimus quisque (APVL. apol. 12, 1

-issimo cuique piorum. HIER. adv. Pelag. 1, 33 l. 17 -us q. [*antea opp.* a pluribus]). HIL. in psalm. 58, 9 ubi dicitur 'quis?', ibi aut -us significatur aut nullus (*ibid. iterum*). AVSON. 27, 19 [412 S.] l. 14 aliquis fortasse et aliquando, quamvis -us [*opp. l. 16 nulli umquam*]. HIER. epist. 54, 1, 2 vel nulla vel -a vestrae familiae. al.). PS. PAVL. NOL. epist. app. 2, 16 (*antea*: pauci admodum) -um ... invenias, qui ... irreprensibilem suam vitam exhiberi velit (raro var. l.). al. ② *neutr.* (*sc. praedic.*): SEN. Herc. O. 643 -um est felix idemque senex.

Ⓖ *animalia* (cf. e. g. p. 139, 74): ① *quaelibet*: LVCR. 2, 532 -a vides magis esse animalia quaedam (CVRT. 9, 1, 5. 9, 2, 16 PLIN. nat. 30, 30). ② *aves*: VARRO rust. 3, 9, 16 gallinae rusticae sunt in urbe -ae. HOR. sat. 2, 2, 26 quia veneat auro -a avis (*i. pavo edendus*). PLIN. nat. 10, 133. cf. l. 16). OV. am. 2, 6, 9 alitis ... -ae ... funus (*i. psittaci*). PLIN. nat. 10, 78 -a ... picarum genera. *in imag. proverbialiter* (v. Otto, *Sprichw. n. 232 et cf. p. 137, 56*): PERS. 1, 46 non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit - quando haec -a avis est - ... laudari metuam (IVV. 6, 165 sit *femina* formonsa, decens ..., -a a. in terris nigroque simillima cycno. al., v. vol. II 1441, 59sq.). ③ *pisces*: OV. hal. 110 -us faber ('solitarius' explicat Capponi, *comm. 1972, ad l., ut ad B2b pertineat*). PLIN. nat. 32, 59 *ostrea* pelagia parva et -a sunt. 32, 154 (*nisi ad B2b*) sudis latine appellatur ... rostro similis nomini, magnitudine inter amplissimos; -us is, (s)ed non degener(at).

Ⓗ *c. acumine significantur eximia, egregia, pretiosa sim. (probabiliora quaedam; -as virtutes sub la tractavimus, v. p. 136, 62sqq.; c. abl. limit. l. 50; cf. p. 135, 64. 141, 29 nec non SYNON. Cic. p. 424, 8 eximia. -a. unica. singularia. GLOSS. I Ansil. RA 201sq. -um: magnum. pretiosum): a -ae sunt res: α incorp.: varia exempla*: CIC. inv. 2, 35 *defensor ostendit*, quae magis -a et eximia sunt, si ab eo *reo* cum magno aliquid labore ... factum esse dicit. PROP. 4, 8, 4 tam -ae non perit hora morae. OV. am. 2, 4, 17 places -as dotata per artes (LYGD. 4, 37 artis opus -ae ... lyra). 2, 6, 17 (*de psittaco*) -i forma coloris. trist. 3, 7, 14 *natura* tibi ... -as dotes ingeniumque dedit ([*cdaras var. ll.*]). VAL. MAX. 7, 1, 1 animi -issimas d.). al. *gen. qual. de hominum ingenio, decore sim. (saepe in inscr. sepulcr.; cf. p. 136, 75)*: SEN. contr. 9, 5, 15 homo -issumi, etiamsi non emendatissimi ingeni. SEN. dial. 6, 24, 3 adulescens -issimae formae. CVRT. 8, 2, 35 indolis -ae. CIL XII 2956 (*saec. I*) patrōno -issimi exempli (VIII 12191 [*saec. III*]) -i e. feminae. X 379. et *saepe in inscr.*). al.

Ⓖ *corp.* (*exempla selecta post SEN.*): PROP. 1, 20, 24 -am ... fontis aquam (*locum ad Ia refert e. g. Enk, comm. 1946, ad l., parvam copiam intellegens; sacram con. Rutgers, puram Fontein*). OV. epist. 17, 93 est ... facies tibi -a (cf. l. 50). met. 7, 622 fuit ... patulis -issima ramis sacra Iovi quercus. SEN. benef. 1, 12, 4 munera non tam pretiosa quam -a et exquisita sint (MART. 13, 91, 2). STAT. silv. 4, 5, 31 -a cinnama (5, 3, 42 MART. 4, 13, 3 PRVD. cath. 5, 118. CLAVD. carm. min. 31, 16 [*mira var. l.*]). MARCELL. med. carm. 50). APVL. apol. 61, 7 ex illa ... materia -iore et durabiliore (*sc. hebeno, ut vix ad cap. alterum*). CLAVD. 10, 166 -um ... monile. al.

Ⓗ *-i sunt animantes: α apud auctores*: PROP. 1, 8, 42 Cynthia -a mea est (*de eadem*: 1, 17, 16 -a puella fuit). 4, 11, 52 Claudia, turritae -a ministra deae. OV. met. 14, 337 *nympha* -a quidem facie, sed -ior arte canendi. VAL. MAX. 4, 3, 3 Germanicum, ... familiae gloriam patriaeque -um ornamentum. STAT. silv. 2 praef. Polla Argentaria, -issima uxorum (*item superl. c. gen. partit.*: 4, 8, 32 iuvenum -issime). 2, 1, 200 -i pignus amici (MART. 1, 39, 1. cf. l. 62). 5, 1, 11 -issima coniunx. al. IVV. 8, 27 -us civis et egregius. AVR. Fronto p. 34, 15 homo honestissime et -issime (p. 34, 23 amicissime et -issime h.). AMBR. in psalm. 118 serm. 9, 21, 1 (*nisi ad Ib*) non quicumque ..., immo -us. ② *in inscr. (pauca selecta; fere superl.; v. e. g. Harrod, Lat. Terms of Endearment, 1909, 27sq., Forbis, Municipal Virtues, 1996, 90; dubites e. g. de INSCR. Ital. X 3 n. 96 [saec. I] infanti rarissimo)*. Aquil. Brusin 2868, 6 [= CIL V 903, *saec. I ex.*] ra(rissim)i civ(is): CIL IV 9027 (*ironice*) Secundus fel(d)ator -us. TEST. (CIL V 10229) 3 (*a. 108*) amicus -issim(us) (INSCR. Année Épig. 1933 n. 57 -o). INSCR. Moes. sup. IV 121 (*saec. II?*) Vlp(ia) Andia -issima. CIL VIII 2749 (*a. 183/4*) praesidi -issimo (*al., v. vol. X 2, 875, 16sq.*). II 2644 coniugi -issimae (III 1512. VI 34268. VIII 8854 chaere [*i. χαίρε*], Annonia Paula coniunx -iss(i)me, [*per errorem pro -issima*]. et *saepe; cf. l. 54*). et *saepissime*.

Ⓖ *c. acc. sing. neutr.* -um *pro obi. interno*: MART. 12, 21, 3 tam -um, tam dulce sapis.

Ⓗ *D appendicula locutionum selectarum ad IA et IC: 1 in struct.* -um est *sim. (etiam sine verbo) loco subiecti (sc. praeter subst. vel pron.) est: a enunt. secund.*: si: GRAT. 88 -um, si qua metus eludet belua falsos (, *Sannazarius, parum trad.*). ut: PLIN. nat. 25, 69 qui eam *herbam* secat, -um est, ut non vulneret sese. 37, 120. 170 QVINT. inst. 3, 10, 3. 4, 1, 46 id in schola liberum est, in foro -um, ut *eqs.* al. PLIN.

paneg. 60, 6 -um ac prope insolitum est, ut eqs. HIST. AVG. Pesc. 1, 1 -um atque difficile est, ut eqs. **al.** **b inf.** (c. pron. anaphor. l. 8; aliter, sc. -um attributive posito, p. 134, 17): SEN. epist. 66, 52 quanto -ius est hostem amissa manu vicisse quam armata. PLIN. nat. 8, 126 nec quicquam -ius quam parientem videre ursam (cf. Arist. hist. anim. 579a32 ἔργον ἐστὶ λαβεῖν). **al.** TAC. Germ. 25, 1 verberare servum ... -um est; occidere solent. PLIN. epist. 7, 30, 3 adeo -um est invenire idoneos conductores. GELL. 12, 9, 3 'honorem' ... mediam vocem fuisse ..., id profecto -issimum est. TER. MAVR. 500. AVSON. 13, 24 (24 S.), 4. **al.** **c acc. c. inf.** (c. pron. praepar. l. 11; cf. etiam p. 140, 6): PLIN. nat. 22, 9 tanto -ius est servatorem unum a servatis corona donari. 35, 145 illud ... perquam -um (parvam var. l.) ac memoria dignum est, suprema opera artificum ... in maiore admiratione esse eqs. PLIN. epist. 7, 20, 3 erit -um et insigne eqs. EDICT. imp. Diocl. praef. 18 L. HIST. AVG. Alb. 5, 8. SALV. gub. 7, 66 hoc tam -um est ac novum, quam -um videri potest eqs. CASSIOD. var. 6, 10, 1. **al.**

2 quod -um est sim. accedit ad enunt. totum (saepe per parenthesis; cf. l. 69): OV. Ib. 121 sit ..., q. est -um, ... fortunae facies invidiosa tuae. trist. 4, 5, 23. 4, 10, 121 q. -um est. LIV. 40, 22, 4 q. -um in altis (aliis trad.) locis es[se]t, adeo omnia connecta nebula erant eqs. ((haud) -um Weissenborn, sed v. Briscoe, comm. 2008, ad l.). CELS. 8, 14, 3 q. admodum -um est (verum var. l.). PETRON. 3, 1 q. -issimum est. PLIN. nat. 18, 312 q. est -um. **al.** STAT. silv. 3 praef. q. iam -issimum est. Ach. 1, 287 quae -a licentia, sc. est. QVINT. inst. 9, 2, 73 q. est magis -um. **al.**; cf. LIV. 24, 10, 11 apud examen in foro visum, q. mirabile est, quia -um, (del. Lipsius, def. Madvig).

3 -um (-a res al.) apponitur enuntiato vel uni voci: **a adi.** (adde p. 137, 42. 138, 17): LIV. 8, 13, 9 additus triumpho honos, ut staturae equestres eis, -a illa aetate res, in foro ponerent (SEN. benef. 6, 33, 3 multum ... dabis, cui dederis amicum, r. ... saeculis -am. dial. 4, 33, 2 -issimam r. in aula ..., senectutem). FLOR. epit. 1, 3, 5 -um alias decus, unius manu parta victoria est. **b subst. neutr.:** TAC. ann. 1, 39, 4 ni aquilifer ... vim extremam arcuisset, -um etiam inter hostes, legatus ... Romanis in castris sanguine suo altaria deum commaculavisset. 13, 2, 1 p. 134, 60. **al.** AVSON. 23 (270 S.), 85 Vespasianus famam suam, -um (Gronovius, par codd.) aliis, princeps transtulit in melius.

II notione varie deflexa transfertur: **A** ad eos, qui (ea, quae) quandam rem haud saepe agunt vel patiuntur; quae res indicator:

1 per verbum, cuius subi. -um esse dicitur (addidimus nomen agentis l. 50; verbum subauditur l. 50sq.; idem valet atque adv. raro): OV. met. 11, 766 oderat hic urbes ... nec Iliacos coetus nisi -us adibat. Pont. 4, 10, 44 Notus huc ... -us languidiorque venit. VAL. FL. 1, 835 porta altera Tartari semper ... patens populos ... receptat ...; altera -a et sponte patet, siquando eqs. STAT. Theb. 10, 633 Virtus a solio Iovis per orbem -a dari terrisque solet contingere. silv. 3, 3, 2 cuius Pietatis ... -a profanatas insperant numina terras. MART. 6, 83, 6 utetur toto fulmine -a manus Iovis. 13, 65, 1 ponitur Ausoniis avis haec (i. perdix) -issima mensis. IVV. 8, 63 si -a iugo equorum Victoria sedit. PLIN. epist. 2, 14, 14 sumus solito -iores apud centumviro. AMBR. exc. Sat. 1, 52 frater meus -us adtollere os ..., referre sermonem. CLAUD. 21, 116 Stilicho adsiduus castris aderat, -issimus urbi. PAVL. NOL. epist. 38, 10 -us ... urbium frequentator. **al.** verbum subauditur: STAT. Theb. 10, 385 Fors ingentibus ausis -a comes, sc. it. PS. QVINT. decl. 19, 3 inde filius -us in publico, sc. fuit. TAC. ann. 2, 57, 3 -us in tribunali Caesaris Piso. 14, 56, 3 Seneca vitat comitantes, -us per urbem. HIL. AREL. vita Honorat. 9 l. 13 cui in ore -ior mundus, cui frequentior Christus.

2 per varia additamenta: **a c. praepos.:** in: GERM. fig. 4, 155 Scorpius in pluvias -us, dum Mercurius in eo signo est (opp. creber. item c. acc. : MART. CAP. 6, 578 Paedia in omnium -a congressus). SEN. benef. 2, 23, 3 quidam -iores in ... officii sunt, i. praestandis (item c. abl. : PLIN. nat. 8, 46 leones -os in potu [cf. Arist. hist. anim. 594b21 ὀλιγόποτον]. 14, 64 vina -a in austero. HIST. AVG. Aurelian. 50, 4 erat ... -us in voluptatibus. EVSEB. GALLIC. hom. 44, 6 quis vestrum sit in opere dei promptior ..., in risu -ior eqs.). circum: PLIN. nat. 33, 115 Homerus (e. g. B 637) naves ea rubrica commendat, alias c. pigmenta picturasque -us. ad (aliter p. 140, 2): PS. QVINT. decl. 18, 3 -us hic pater ... ad oscula, difficilis amplexibus. HIST. AVG. Max. Balb. 6, 1 ad rem veneriam amicus -us. PS. AVR. VICT. epit. 1, 16 Augustus fuit -us ... ad recipiendas amicitias, ad retinendas constantissimus. ARATOR act. 2, 863 -us ... ad praemia miles, cui pax sola fuit (2, 1024 [ad nepotem Pauli sec. act. 23, 16sq.]) quod ... est ad p. -um, prodicione places). **b abl. nudum:** TAC. ann. 15, 53, 1 Caesar -us egressu. TER. MAVR. 2132 Theocritus iugiter hanc legem versus bucolici ... servat, ... -us eo Vergilius. IORD. Get. 168 quidam sermone -us.

3 per supinum u terminatum (ad c. gerund. p. 140, 2): PLIN. nat. 9, 60 acipenser piscis nullo nunc in honore est, quod ... miror, cum sit -us inventu (16, 250 est ... id viscum -um admodum i. 19, 19 aliquid nascitur

in desertis ... -um i., difficile textu. 28, 1 diximus pleraque i. -a ac diffici-
cilia. **al.** apud eundem. cf. APVL. apol. 33, 1 piscium genera ... tam ... -a ad
reperiendum). 10, 8 genus aquilarum -um conspectu (cf. 21, 96 helixine -a
visu est [Theophr. hist. plant. 6, 4, 9 φρέται ... οὐ πολλοῖσιν]). 14, 132 -um
dictu, sed aliquando visum, ruptis vasis stetera glaciatae moles (18, 140
est -um d. esse aliquid, cui prosit neglegentia. GELL. 9, 7, 3 -ius d. et
mirabilis). APVL. apol. 38, 5 (res) cognitu -as.

B ad ea, quae (eos, qui) quadam re non frequenti vel non copiosa
praedita (praediti) sunt (ubique c. abl. limit.): **1 c. respectu loci -a**
sunt, quae intervalla maiora praebent: COLVM. 3, 2, 9 vitis quaedam
acinorum magnitudine dinoscitur, internodiis quoque -ior (PLIN. nat.
16, 164 alia harundo spissior densiorque geniculis, brevibus i., alia -ior
maioribus). **2 mero respectu numeri, quantitatis (-ae sunt res prae-
ter l. 20):** PLIN. nat. 14, 27 vitis Faecenia et cum ea florens Biturigiaca,
acino -ior. 16, 139 cupressus odore violenta ..., materie -a. STAT. silv. 3, 5,
78 nec (Otto, et trad.) propriis, sc. incolis, tenuis nec -a colonis Parthenope
(item raritas negatur: APVL. Socr. prol. 5 p. 113 ut ... (pars ista posterior
quaestionis prae illa priore ... nec sententiis -ior nec exemplis pauperior sit
eqs. PAVL. NOL. carm. 27, 29 quae ... votis cassa dies oritur vel magnis -a
catervis?). IORD. Get. 182 Attila erat minutis oculis, -us barba (-os, -is,
ra(r)sus var. ll.).

C ad intervalla, sc. maiora (diastemata l. 26; aliter p. 133, 65):
1 loci: COLVM. 5, 10, 5 arbores -is i. serito, ut, cum creverint, spatium
habeant, quo ramos extendant; nam si spisse posueris eqs. (= arb. 19, 2, ubi
pro -is trad. pares). in imag. ad artem musicam pertinente de intervallis
tonorum: MART. CAP. 9, 950 alia diastemata spissa, alia -iora; spissa
sunt, quae per diesis colliguntur, -iora, quae tonis (cf. Aristid. Quint. 1, 7
p. 11, 21sq. ἀραιὰ ... πυκνά). **2 temporis:** PLIN. nat. 10, 111 aliae
aves expandunt alas pendentesque -o i. quatiunt, aliae crebrius.

CAPVT ALTERVM: respiciuntur ea, quae corpus non densum ha-
bent, sc. pervia, foraminibus praedita, tenuia sim., vel quorum partes longe
distant (cf. GLOSS. iurispr. μαγίπιον P 1 ραδουμ. οὐτως ἢ ὀμαικὴ
φρονὴ καλεῖ τὸ ἀραιόν, τοῦτέστι τὸ μὴ ὄν πυκνὸν καὶ συνεχές· ἐντέθεν καὶ
ὄσδ(ουμ) λέγουσι πορείαν ἀνθρώπων ἢ ἵππων ... καθ' ἓνα ἢ δύο ἐπομέ-
νον ἀλλήλοις ὡς μὴ πυκνοῦσθαι τὴν πορείαν κτλ. [v. p. 141, 49sq.]):

I notione communi (-ae sunt fere ipsae res, sed qualitates p. 141, 25sq.;
accedit abl. causae vel limit. l. 58. p. 141, 41. vertitur Arist. categ. 10a21
μανόν [antea opp. πυκνόν]: PS. AVG. categ. 12, 124 [antea: densum] -um ...,
in quo intervallis frequentibus laxior partium videtur esse coniunctio.
BOETH. categ. 10a21 [antea: spissum] -um ..., quod partes distent a se
invenit): **A** describuntur singula: **1** potius sec. materiam (ac-
cedit e. g. adi. lēvis p. 141, 26. 31. al., mollis p. 141, 4. 9. 23. 31, tenuis
p. 141, 8. al.); -a sunt: **a vestimenta, textilia:** CATVLL. 69, 3 (si recte
restit. et huc pertinet) non si illam feminam -ae, labefactes munere vestis
(i. Avantius, nos illa mare trad., alii alia coni.; alluditur ad sensum p. 138,
23sq. illustratum, quo locum refert Kroll). OV. am. 1, 5, 13 tunica -a. fast.
3, 820 Minerva -um pectine denset opus telarum. COLVM. 11, 3, 32 -is
linteolis conplura grana inligantur (11, 3, 33 SCRIB. LARG. 227. al.).
PLIN. nat. 34, 172 spodium lavatur in linteis -is (ORIBAS. eup. 4, 48 La
p. 567 [sim. Aa] in l. -o [gr. εἰς ὀθόνιον tantum, sed Aët. med. 6, 98 ὀθ.
ἀραιῶ]). PALLAD. 3, 25, 11 pira sacco -issimo (car- var. l.) condita. EN-
NOD. carm. 1, 4, 41 -o sub ... filo. GREG. TVR. vit. patr. 8, 11 p. 701, 4
coopertorium -um est. **b terra, solum sim.** (saepe in re rustica, sc.
respic. qualitas soli [aliter l. 55. 58]; cf. p. 141, 20. 21. 25): -a terra:
LVCR. 6, 862 t. magis ... -a (Turnebus, par(v)a, pura al. codd.) circum
fontem quam cetera tellus. VERG. georg. 2, 227 -a sit an supra morem ...
densa (huc pertinet, si subauditur ex 203 terra; sim. 2, 229 favet densa magis
Cereris, -issima quaeque Lyaeo). AETNA 284 t. minutis -a foraminibus.

COLVM. 3, 12, 1 -am vel densam. PLIN. nat. 17, 27 densa atque -a (t. e
contextu subauditur). PALLAD. 1, 5, 6 (enumerantur genera terrarum) pin-
guis aut macra, spissa vel -a eqs. **al.** c. subst. variis: VERG. georg. 2,
233 -um pecori ... aptius uber erit. OV. am. 2, 16, 8 dat ... baciferam
Pallada -us ager (alii locum ad p. 137, 22sq. trahunt, sed v. McKeown,
comm. 1998, ad l.). COLVM. 3, 12, 3 humum -am supra modum ... trans-
mittere imbres (opp. 2 perdensam). **al.** PALLAD. 1, 5, 1 quae gleba etsi -a
sit, tamen pinguis soli adiunctione glutinetur. **c caelestia vel aer:**
LVCR. 2, 230 aera -um (6, 1024 -ior a. factus. al. LVCAN. 4, 123 iam -ior
[cla- var. l.] a. et ... Phoebus densas ... nubes sparserat). VERG. georg. 1,
419 Iuppiter uvidus austris denset, erant quae -a modo et, quae densa,
relaxat. MANIL. 1, 823 quia cometis non solidum est corpus, sed -a vagan-
tur principia aurarum volucrique simillima fumo (cf. TERT. adv. Marc. 2,
9, 2 aura vento -ior est). SEN. nat. 1, 5, 8 cum ... illa specula densa et
coacta, hae nubes -ae sint (1, 12, 2 [bis]). 4, 4, 3 pluvia -a et minuta (aliter
p. 134, 45). 7, 26, 1 -us splendor crinium cometae (antea opp. spissi ignis ac
solidi). EVSTATH. Basil. hex. 3, 7, 2 substantiam superiorum, quae subtilis

et -a est (gr. p. 68^c ἀραιόν). *al.* **d** corpora animantium eorumque partes, substantia sim.: LVCR. 4, 621 quod e cibo exprimimus, ... diditur ... -ae per flexa foramina linguae (VINDIC. med. 20). CELS. 4, 1, 5 *lien est naturā mollis et -us*. 7, 12, 1^c ὄs -um, cui dens inhaeret (cf. 8, 9, 1^a interior pars eius ossis, quae -a est). COLVM. 3, 12, 3 (*neutr. pro subst.*) corporum bona valetudo ... densi et -i certo ... modo continetur. PLIN. nat. 8, 133 *irenacei -am et innocuam habent lanuginem*. APVL. Socr. 11 p. 145 fila corporum ... -a ... et tenuia (v. p. 131, 45). LACT. opif. 11, 3 genus quoddam visceris molle atque -um, quod pulmonem vocamus (cf. p. 131, 40 et pulmo -us: EVSTATH. Basil. hex. 7, 1, 11 -us et patulus [gr. p. 149^b ἀραιόν]). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31, 16 p. 403^c -issimus atque multicaucus [gr. ἀραιός]. HIPPOCR. mul. 11.37 mulieres -e carnes (i. -ae carnis?) et molliores esse a viris (vict. 2 l. 291 *pisces quidam -iores c. habent et leviores* [gr. 2, 48, 1 ἀραιόν]). 1 l. 223 -us (sic) corpus feminae effectus ([non resp. gr. Littré VIII 48]). ORIBAS. eup. 1, 8, 1 Li p. 411 [sim. Ab] sunt natura -o corpore, quidam [i. gr. ἀραιοί]. *al.*) ORIBAS. syn. 6, 6, 9 Ab p. 101 qu(ae) frictiones -a(m) faciant cutem ([gr. τριψίς ἀραιωτική]. 8, 24, 1 Aa p. 241 cum -ior fuerit facta cutex [cf. gr. ἀραιότητα]).

e quaelibet: LVCR. 1, 347 res esse licet -o cum corpore cernas (2, 860. 6, 631 -o cum c. tellus est. 6, 1035. *al.* PALLAD. 1, 5, 4 si ... c. -i aliquatenus atque resoluti est terra). 1, 654 densis -isque ex ignibus (1, 656 si faciant admixtum rebus inane, denseri poterunt ignes -ique relinquunt). 1, 743 *Empedocles aliique res mollis -asque relinquunt* ... nec tamen adsident in eorum corpus inane. 3, 235 -a quod eius caloris ... constat natura (SEN. nat. 6, 23, 1 -a terrae n. est eqs. [v. p. 131, 33]). HIER. epist. 18^a, 8, 3 levior ... et, ut ita dicam, -ior fumi n.). 4, 196 *simulacra texturā praedita -ā*. *al.* VERG. ecl. 7, 46 quae vos -ā ... tegit arbutus umbrā (*si respic. umbra hic illic sole perlucente interrupta; aliter* SERV. genus arboris frondibus -is. auct. quomodo dicimus -um hominem pro egregio et bono). MANIL. 1, 719 -a ... compagine mundi (720 laxato tegmine). VITR. 2, 3, 4 lateres quidam sunt levi -aque ... proprietate. 2, 8, 2 molli ... et -a potestate cum sint parietes. SEN. nat. 2, 52, 1 *vis fulminis teneris et -ioribus parcit* (*neutr. plur. pro subst. ut:* HIL. trin. 9, 68 -a densis ... sunt pervia. PROSP. carm. de prov. 127). PLIN. nat. 31, 130 -as spongeas. *al.*

2 potius sec. formam; -a sunt: **a** retia, crates, cribra sim.: VERG. Aen. 4, 131 retia -a, plagae (HOR. epod. 2, 33 -a ... r., turdis edacibus dolos. MART. 11, 21, 5 CLAVD. 24, 292). MANIL. 5, 662 homines phocas carceribus claudunt -is. SEN. Phaedr. 44 -as cervice ... portare plagas (cf. per enallagen: CLAVD. 5, 378 -os ... plagarum ... anfractus [RVT. NAM. 1, 625 -ā fraude p.]). PLIN. nat. 9, 132 capiuntur ... purpurae parvulis -isque textu veluti nassis in alto iactis. MART. 14, 221, 1 -a tibi curvā craticula sudet ofellā (cf. IVV. 11, 82 sicci terga suis -a pendentia crate). CASS. FEL. 76, 8 -issimo cribro. **b** varia: OV. rem. 192 rusticus tonsam -o pectine verit humum (CAEL. AVR. chron. 2, 1, 36 [opp. magis denso]). QVINT. inst. 11, 3, 103 cava et -a ... velut hortatrix manus (i. digitis expansis). PRVD. perist. 10, 1017 texunt pulpita rimosa -i pegmatis conpagibus.

B describitur coetus personarum vel rerum, quae inter se longius distant: **1** caterva hominum, sc. fere militum (praeter CYPR. GALL.; cf. p. 136, 4sq. et GLOSS. p. 140, 34sq.): VERG. Aen. 9, 508 qua -a est acies interlucetque corona non tam spissa viris ([locum affert NON. p. 379, 24 '-um' consuetudine infrequens significat]. CVRT. 4, 15, 20 -ior a. [postea: laxatos ordines]). FRONTIN. strat. 3, 10, 4. TAC. hist. 3, 25, 1 [postea: laxati ordines]). 10, 122 *Aeneades -a muros cinxere corona* (CYPR. GALL. exod. 390 [sec. 12, 4]). LIV. 9, 27, 8 Samnites -is ordinibus ... constiterant (CVRT. 4, 14, 14). CVRT. 8, 2, 34 -ius ... agmen fiebat (STAT. Theb. 4, 82. 6, 132. TAC. hist. 2, 99, 1 lentum et -um a. CLAVD. 26, 78). CLAVD. 28, 250 frequens -um (rer- var. l.) decerpere transfuga robur coeperat (fort. per prolepsin). **2** seges, silva sim.: COLVM. 2, 9, 6 locus etiam ex -a segete densam facit (item opp. densa: 2, 20, 3). 3, 11, 3 -issimum arbustum vel olivatum. MART. 8, 40, 2 -i nemoris, Priape, custos (ad sensum p. 138, 23sq. illustratum alludi monet Schöffel, comm. 2002, ad l.). TAC. Agr. 37, 4 -iores silvas. **3** remigium (i. congeries remorum; vix ad l.): TAC. ann. 2, 24, 3 claudae naves -o r. ... revertere.

?II *notione deflexa -a sunt ipsa foramina rei perviae, non densae (ni fallimur; alii enim alia vel ad p. 134, 68sq. trahunt [e. g. Diels in vers. theod. ad l. 71, Murgatroyd, comm. 1994, ad l. 73] vel per enallagen explicant [e. g. ad eosdem locos Giussani, comm. 1929, Maltby, comm. 2002]; aliter p. 135, 5):* **A** *neutr. plur. pro subst.:* LVCR. 4, 730 humani corporis haec simulacra ... penetrant per -a, (Marullus, a(e)ra codd.). 6, 332 fulmen penetrat per -a viarum (i. per -as vias). **B** *usu adi.:* LVCR. 5, 457 per -a foramina terrae partibus erumpens ... aether. TIB. 2, 3, 16 fiscella levi detexta est vimine iunci, -aque per nexum est via facta sero. PRVD. psych. 678 -a ... chalybem tenui transmittere puncto commissura dedit. Harbsmeier.

adv. rārē et rārīter et rārō, compar. rārīus, superl. rārīssimē vel rārīssimō (adv. rārēter addidimus p. 145, 72sq.). de formis:

1) *testimonia gramm.* (CHAR. locos suos omnes e Romano sumpsit): VARRO ling. 8 frg. Gell. 2, 25, 8 a 'probus' 'probe' ..., sed (a) 'rarus' non dicitur '-e', sed alii '-o' dicunt, alii 'rarenter' (-iter var. l.). CHAR. gramm. p. 250, 1 quorum *adverbiorum* ratio cum in 'e' litteram dirigatur, ut '-e, -ius, -issime' eqs. p. 250, 10sq. non ... dicere '-o', sed '-e', dumtaxat cum ratione, poterimus. p. 251, 1 dicimus 'liquido' vel '-o', non 'liquide' (vel '-e'). p. 251, 3 '-issime' dicimus, non '-issimo'. p. 280, 24sq. '-e' Cicero pro '-o', ubi ... *Statilius* Maximus notat Catonem quoque ita locutum; sed et Plautus (*affert l. 52*) ...; (281, 1) '-issime' ut 'manifestissime' ...; 'rarenter' Cato (cf. p. 146, 8), ut idem Maximus notat, (281, 6) pro '-o'. p. 286, 13 Arruntius Celsus ... 'tuto' non est, inquit, ut 'falso' et '-o'; haec enim latina sunt. GRAMM. suppl. 54, 6sq. dicimus ... '-o videtur' ..., (54, 7) nam 'false, -e ...' dici non potest. SCHOL. Hor. sat. 2, 2, 38 ('ieiunus rari') alii '-e' legunt, cum in usu habeamus '-o' (cf. l. 67). *al.* 2) *de usu auctorum: posit. longe praevalet -o inde a PLAVTO (adeo, ut hanc formam solam adhibeant multi, e. g. HOR., LIV., TAC., DIG.), sc. praeter p. 145, 56 semper vi temporalis; -e usos esse PLAVT., CATONEM, CIC. affirmat CHAR. l. 9sq., quamquam in codd. eorum nusquam servatur, ceterum adhibetur apud veteres inde a VITR., COLVM. vi locali (v. infra sub II), vi temporalis fere apud recentiores, v. IB1; -iter paucissimis locis, v. IB2. compar. -ius saepe inde a RHET. Her., CIC. sensu tam compar. quam elativo. superl., sc. in prosa orat. tantum, -issime inde a VAL. MAX., SEN. philos., COLVM., -issimo inde ab APVL. paucissimis locis, v. IB3.*

de mensura: -ō produci testatur VLT. SYLL. gramm. IV 249, 1. de notione (cf. vol. X I, 797, 27sq.): GLOSS. -e: σπανίως(ς). -iter: ἀραιώς. σπανίως. -o: ἀραιώς. σπανίως. legitur apud poetas hic illic inde a PLAVTO, TER., PVBLIL., LVCR. (deest e. g. CATULLO, TIB., MANIL., LVCANO, PERS., VAL. FL., SIL., STAT., IVV.), in prosa orat. inde a CATONE, RHET. Her., CIC., VARRONE (saepius e. g. CIC., CELS., COLVM., SEN. philos., PLIN. nat., QVINT.; deest e. g. CAES. et corpori Caes., NEP., PETRON.); de singulis formis v. l. 17sq. [confunditur in codd. c. adi. rarus e. g. l. 68 et RHET. Her. 4, 31, 42 COLVM. 4, 17, 5 (coni. PLIN. nat. 22, 93; falsa var. l. HIRT. Gall. 8, 19, 1 Ov. rem. 409); -ius c. parcius p. 145, 16 et PRVD. c. Symm. 2, 914.]

I c. respectu temporis i. q. non saepe, non frequenter. respiciuntur non solum ea, quae magnis intervallis interpositis iterantur, sed etiam quaecumque insolita, inusitata sunt; apparet vis quaedam negativa accidentibus vocibus q. s. quis (pron. indef.), quisquam, ullus, umquam, v. e. g. l. 70sq. p. 143, 20. 24. graece respondet maxime σπανίως vel adi. σπάνιος, ut saepius sub IB1 et e. g. PLIN. nat. 8, 106 et 11, 257 (Arist. hist. anim. 579b29 et 487b31). NOVELL. Iust. 105, 1 ORIG. in Matth. 12, 33 p. 145, 7; ceterum ὀλιγάκις PLIN. nat. 8, 177 et 10, 26 (Arist. ibid. 575a32 et 564a1). BOETH. elench. soph. 179a35 top. Arist. 120b14 (cf. adi. ὀλίγη l. 73), ἐνίστε PLIN. nat. 8, 168 (Arist. hist. anim. 577a28), ἥμισυ PLIN. nat. 10, 42 (Arist. ibid. 619b6), διὰ χρόνον HIPPOCR. aer. 4, 6; v. et p. 143, 15. 144, 37.

A *formae frequentiores -o, -ius, -issime: 1* *accedit ad verbum vel cum ellipsi verbi: a exempla varia: α* *quolibet contextu (selecta inde a CIC.; praeter l. 59. 61 exempla verbi cuiusque colligere superse-dimus):* PLAVT. Bacch. 676 an nescibas, quam eius modi homini -o tempus se daret? 1081 p. 145, 10. Cist. 17. Rud. 995 (si recte huc) verum -o, capitur vidulus piscis, nullus minus saepe ad terram venit (vero -o codd., verum -e Char. l. 11 et edd. multi). TER. Hec. 175 senex rus abdidit se, huc -o in urbem commeat. 552 si modeste ac -o haec fecit. RHET. Her. 1, 12, 22 haec partitio ... -o venit in iudicium. CIC. Verr. II 3, 96 inviti ... Romam -oque decedunt. Sest. 77 vix sero et -o ad manus pervenitur. de orat. 1, 128 (nisi adi.) nihil in hominum genere -ius perfectio oratore inveniri potest (VITR. 1, 1, 17 hi sollertissimi ... inveniuntur -o. AVG. civ. 7, 3 p. 278, 14. al.). Tusc. 4, 60 illa ... altera ratio et oratio ... -o proficit neque est ad vulgus adhibenda. Att. 1, 16, 16 ad te ... antea -ius scripsi (4, 17, 1. al. HOR. sat. 2, 3, 1 SEN. clem. 2, 2, 3. al.). LVCR. 6, 1186 (inter signa pestis) creber spiritus aut ingens -oque coortus. VARRO rust. 3, 12, 6 ii lepores -o perferuntur Romam. SALL. hist. frg. 1, 106 gens -o egressa finis suos. VERG. catal. 5, 14 meas chartas revisitote, Camenae, sed pudenter et -o. HOR. sat. 1, 1, 117 ut -o, qui ... libens vita cedat ..., reperire queamus. 2, 2, 38 (versum damnat Bentley) ieiunus -o stomachus vulgaria temnit (-e PORPH. in paraphrasi, rari(s) var. ll.; cf. SCHOL. l. 15. sunt qui i. -o iungant, ut ad 2 pertineat). PROP. 2, 34, 4 formosam -o non sibi quisque petit. LIV. 21, 59, 7 pugna -o magis ulla saeva ... fuisset, si eqs. 30, 20, 7 -o quemquam alium patriam ... relinquentem tam maestum abisse ferunt quam Hannibalem hostium terra excedentem. GERM. 121 aetate argentea Iustitia -ius invisit maculatas fraudibus urbes (cf. gr. 115 ὀλίγη ... ὀμίλει, unde etiam AVIEN. Arat. 319 -ius in terras os inclinabat honestum iam dea). VAL. MAX. 7, 2 ext. 11 Aristoteles Callisthenen monuit, cum eo Alex-

andro aut quam -issime aut quam iucundissime loqueretur. SEN. dial. 2, 7, 1 *sapientem* exhibebimus -o forsitan magnisque aetatum intervallis unum. ASCON. Scour. p. 23, 24 ad id tempus -o quisquam pluribus quam quattuor *patronis utebatur*. PLIN. nat. 7, 22 *homines quosdam* non capitis ... dolore adfici, -o aliarum corporis partium (retro var. l.). 11, 257 *drepanis* ex his *avibus* -issime apparet. 36, 169 *silex pallidus* in caemento -o utilis, sc. est. MART. 14, 213, 1 haec *parma*, quae saepe solet vinci, quae vincere -o. TAC. Germ. 22, 1 crebrae ... rixae -o conviciis, saepius caede ... transiguntur. SVET. Tib. 47 *spectaculis* -issime interfuit. Dom. 19 equo -ius, lectica assidue vectus est. FRONTO p. 160, 9 pervolgatum est ... hoc genus verborum; Accius ... saepenumero, etiam -o Tullius (adhibet). APVL. flor. 9, 36 nemo te alius pari potestate saepius profuit, -ius terruit. AMM. 31, 5, 17 *Scythae* siluerunt immobiles, nisi quod postea latrociniales globi vicina ... -ius incurabant. BOETH. top. Arist. 102b37 *methodus* incerta et -o utilis, erit (gr. *δύσχετος*). et saepe.

β in sententiis vel praeceptis quarundam artium: ① *medicinae*; *spectat ad:* ea, quae magnis intervallis facienda sunt: CATO agr. 157, 13 *aegrotus* lavet -o, utatur unctione. CELS. 3, 4, 3 dari potiones et alvum duci non nisi -o debere. 3, 27, 2^b balneo -o utendum est. al. *insolita, non saepe occurrentia*: CELS. 1, 3, 13 -o quisquam non aliquam partem corporis imbecillam habet. 3, 3, 1 interdum ... longiore circuitu *febres* quaedam redeunt, sed id -o fit. 3, 27, 1^a *paralytici* -o ... ad sanitatem perveniunt. al. SCRIB. LARG. 71 *uva faucium certo modo curata* non solum ... fit minima, sed etiam -o valde molestata. 122 -o ... quis iterum ... hoc accepto medicamento vexatus est. al. ② *rhetoricae*: RHET. Her. 4, 15, 22 exclamazione si ... utemur -o, eqs. ([v. p. 145, 26]. 4, 27, 38 *disiunctione* -ius utemur, ne satietatem pariat. 4, 31, 42 [bis]. CIC. de orat. 3, 201 orat. 80. al.). 4, 17, 25 sententias interponi -o convenit [-e var. l.]. CIC. orat. 226). al. CIC. inv. 2, 49 *oratio* illustratur maxime -o inducendis locis communibus. orat. 221 non modo non frequenter, verum etiam -o in veris causis ... numerose ... dicendum est. al. SEN. contr. 7 praef. 5 idiotismos est ... res, quae -o procedit. al. ③ *grammaticae* (cf. l. 46): VARRO ling. 9, 71 ab huiusce modi cognominibus -o declinantur cognomina. PORPH. Hor. ars 254 apud ... antiquos ... -o spondeum recipit *versus iambicus*. PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 56, 5 quae -o ... metri necessitate dividuntur. ④ *agri culturae* (cf. l. 47): COLVM. 2, 6, 4 -o quisquam ager ita situs est, ut uno semine contenti esse possimus. 2, 9, 7 ea *satio* locis praegelidis ... recte committitur, ceteris admodum -o respondet (2, 10, 19). 3, 10, 4 hic surculus translatus -ius degenerat. 6, 36, 3 nonnumquam aliquis *equus* ... -issime sollicitatur ad venerem. al. apud eundem.

β cum verbis accidendi sim: RHET. Her. 2, 20, 33 vitiosa expositio est, cum id, quod -o fit, fieri omnino negatur (*ibid. iterum*. CIC. inv. 1, 80. Vatin. 36 p. 144, 66. div. 2, 61 fam. 1, 7, 1 LVCR. 6, 448. al.). 3, 8, 15 -o accidit in vita *hoc genus causae* (3, 22, 36 CIC. Quinct. 51. VARRO ling. 10, 58 si ... casus *nom. plur.* forte figura corrupta erit, id quod a. -o eqs. rust. 3, 2, 16 p. 144, 28. et saepius). CIC. inv. 1, 43 *quaeritur, ea res* evenire vulgo solet an insolenter et -o (CELS. 8, 4, 7 SEN. epist. 83, 5. al.). 2, 57 multis de causis fit, ut -ius incidant translationes (2, 58 LIV. 1, 43, 11 PLIN. epist. 2, 14, 1). S. Rosc. 38 quod *maleficium* ita -o exstitit, ut, si quando auditum sit, portenti ... simile numeretur. SEN. dial. 11, 2, 2 quod -o ulli contigit (COLVM. 4, 10, 2 quod ... apud paucos agricolas et -o contigit. AMM. 21, 16, 3. VEG. mil. 3, 19, 2 [antea: saepius evenit]. al.). HIST. AVG. Alex. 21, 4 quod antea vel -o fuerat vel eqs. (Gord. 16, 2 fuit ... ingens, quae -o in Africa est, tempestas). al.

2 accedit ad adi. (*pauca probabiliora*; v. etiam p. 142, 68): SEN. nat. 4, 2, 13 Balbillus ... perfectus ... in omni litterarum genere -issime (*i. adeo, ut vix quisquam aequari possit*; -issimi, -issimus var. ll.). COLVM. 8, 2, 8 *talis gallina* dedignatur admittere marem -oque fecunda, etiam cum incubat, ... ova perfringit. PLIN. nat. 16, 70 in primis ... materies honorata buxo est -o crispanti (-pica- var. l.) nec nisi radice. TAC. ann. 3, 30, 4 fato potentiae -o sempiternae.

β formae minus frequentes: 1 *posit.* -e (v. etiam p. 142, 9 et sub II; -e legitur a Char. et edd. multis apud PLAVT. Rud. 995 [v. p. 142, 52], variat in codd. c. -o RHET. Her. 3, 8, 15. 4, 17, 25; non huc pertinet *tmesis* rare ... facere neque rare facere [flieri] ab edd. ita *disiunctum* [v. p. 128, 25 sq.]): PORPH. p. 142, 68. SCHOL. Iuv. 6, 275 ita habent paratas lacrimas mulieres, ut quemadmodum iubea(n)t, sic currant, -e ac multum. 7, 202 ('corvo ... rarior albo') contingit -e; ut corvus albus, non potest inveniri *rhetor felix*. GREG. Tyr. Franc. 4, 35 plerumque inebriabat barbaros, sed -e reficiebat egenos. vit. patr. 11, 2 *vir sanctus* sumebat interdum piscem de flumine, -e (-o var. l.) quidem, sed, cum voluisset, ... confestim aderat. ORIBAS. eup. 3, 72 add. La p. 524 addo ... -e quidem petrosilinum eqs. (opp. saepius ... interdum). syn. 9, 32, 1 Aa p. 335 haec ... passio -e fit ([La -o fieri solet, gr. *σπανιώτατα*]. sim. 9, 37, 3 La p. 339 [Aa -o, gr. *ἔστι* ...

σπάνιον]). 9 add. Aa p. 348 *carnes alias* (*i. aliae?*) -e sunt *adsumendae eqs.* (gr. *Oribas. ecl. med. 146, 4 σπανία ἔστω χρῆσις*). THEOD. MOPS in II *Thess.* 2, 6 *adhuc per orationem ... fiunt aliqua, licet si et -e* (gr. *κατὰ τὸ σπάνιον*). 2 *posit.* -iter (cf. var. lect. p. 142, 5): SCHOL. Iuv. 11, 208 ('rarior usus') quidquid fit -iter, magis delectat. ANTHIM. 56 *convurbitas* ... -iter praesumendas. GLOSS. p. 142, 27. 3 *superl.* -issimo: APVL. met. 5, 10, 1 *maritum* ... -issimo venerem meam recolentem sustineo. CHAR. gramm. p. 251, 3 (*e Romano*; v. p. 142, 9). MARCELL. med. 20, 111 (*nisi adi.*) *qui cocleas* frequenter sumpserit, -issimo stomachi dolore vexabitur.

C appendix syntactica et stilistica ad I: 1 *pendet adv. sim. indicans, quam -o quid fiat*: PLAVT. Bacch. 676 *quam* ... -o (SEN. benef. 2, 28, 2. al.; cf. q. -issime: VAL. MAX. 7, 2 ext. 11 [unde fort. AMM. 18, 3, 7]. COLVM. 11, 1, 23). Cist. 17 -o *nimum* (CIC. Att. 1, 9, 1 n. -o). CIC. orat. 38 -ius multo. ac. 2, 14 -o admodum (*eodem ordine*: CELS. 8, 8, 1^a. CVRT. 4, 13, 25 [ratio codd. pler.]. PLIN. nat. 2, 77. al. QVINT. inst. 11, 1, 14; a. -o: CIC. fat. frg. 5 CELS. 8, 5, 6. 8, 9, 1^a SEN. nat. 1, 3, 1. al.). OV. met. 13, 117 tam -o (QVINT. inst. 4, 2, 104. al.). SCRIB. LARG. 71 -o valde (*si haec iungenda* [v. p. 143, 24]; *eodem ordine*: QVINT. decl. 333, 2; v. -o: AMM. 21, 16, 3 AVG. in psalm. 124, 5). PLIN. nat. 32, 23 perquam -o (37, 55 QVINT. inst. 4, 1, 11). CAES. AREL. epist. ad virg. 2, 3, 15 quantum potest -ius.

2 vario modo firmatur: a *apposito altero adv.*: LVCR. 6, 448 fit -o omnino (AVG. mus. 5, 3, 3 -issime o.). LIV. 3, 69, 1 -o *alias* ... oratio acceptior plebi ... fuit (26, 39, 9. al. TAC. hist. 1, 89, 2). 21, 61, 10 -o umquam nix minus quattuor pedes alta iacuit (*eodem ordine*: COLVM. arb. 8, 3 QVINT. inst. 5, 7, 22. al.; u. -o: PS. AVR. VICT. epit. 14, 2).

b *non nisi -o sim.*: VARRO rust. 3, 2, 16 neque hoc accidit (-ced- codd.) ... n. -o, ut decipiaris. CELS. 3, 4, 3 p. 143, 19. SVET. Claud. 3, 2 avia Augusta ... *Claudium puerum* non affari n. -issime.

3 negatur, ita ut una cum negatione significet i. q. aliquando, saepius sim.: QVINT. inst. 4, 2, 27 erunt quaedam causae, neque id -o, *certi cuiusdam generis*. 8, 5, 1 non -o ... sic locuti sunt, ut eqs. 9, 3, 44 *hoc schemate* utuntur poetae saepius ... , sed ne oratores quidem -o. 9, 4, 76 quos *versus* Brutus ... saepissime facit, non -o Asinius, sed etiam Cicero nonnumquam. TAC. ann. 4, 7, 3 p. 145, 32. CELS. dig. 45, 1, 97, 2. CONC. I 5 p. 379, 1 (non -o) (gr. I 1, 7 p. 81, 26 *πολλάκις*).

4 frequentia aliarum rerum indicatur oppositis vocibus: a *singulis, quibus significatur frequentia: maior*: RHET. Her. 4, 19, 26 tardius et -ius ... crebrius et celerius (4, 23, 32 crebro ... -o. HIL. AREL. vita Honorat. 91. 7. cf. adi.: CIC. fam. 12, 30, 1 litteras crebriores, ... -o). 4, 27, 38 -ius ... saepius (CIC. nat. deor. 3, 69 -o ... saepissime. CELS. 5, 28, 9 SEN. nat. 6, 1, 13. et saepe). CIC. de orat. 2, 105 plerumque ... -o (COLVM. 7, 4, 2. al.; cf. adi.: SEN. contr. 10 praef. 3 pleraeque actiones *eius* malae ..., -o aliqua actio bona. PLIN. epist. 2, 14, 1 pleraeque *causae* ..., -o). nat. deor. 3, 69 et a paucis et -o ... et semper et a plurimis (SEN. contr. 7 praef. 6 SEN. dial. 9, 13, 2. al.). CELS. 6, 8, 2^b *caruncula* fere ... mollis est, -o dura (SEN. nat. 1, 2, 10 COLVM. 4, 17, 5). PS. SEN. mon. 120 cottidie evenit dies, -o occasio (TAC. dial. 35, 5 c., ... vel -o vel numquam. SVET. Vit. 2, 4 HIER. epist. 54, 10, 5). COLVM. 8, 17, 8 -o ... at contra frequenter (MELA 2, 16 -o ... frequentius. QVINT. inst. 10, 2, 3. al.). *sim. al. minor* (cf. non ..., -o p. 143, 4 nec non p. 136, 72): SEN. epist. 85, 3 qui -o perturbatur et modice, non qui numquam (PLIN. nat. 37, 21 n. ... -o. TAC. Germ. 25, 2 -o ... n. al.). SVET. Galba 14, 3 civitates R. -o dedit, iura trium liberorum vix uni atque alteri. b *binis vel pluribus* (cf. p. 146, 8 sq.): CIC. de orat. 3, 201 frequenter, interdum ..., -o (*eodem ordine*: SERV. Aen. 4, 37). Brut. 308 saepe ... minus saepe ... -o ... semel aut iterum. CELS. 6, 2, 1 fere ... -ius ... aliquando. 8, 20, 2 saepissime ... deinde ... -o admodum. PLIN. epist. 9, 36, 1 plerumque ... saepe ... -o. al.

5 frequentia eiusdem rei etiam aliter indicatur (sive accedit adv. frequentiae, sive aliquid fieri dicitur [negatur]): a *forma 'o, sed aliquando' sim.* (*ordine inverso l. 67; cf. e. g. p. 134, 2 sq.*): *varia exempla*: RHET. Her. 2, 20, 33 nihil differt -o id fieri, dummodo aliquando fieri ... intellegatur (CELS. 1 prooem. 49 -ius, sed a. 3, 18, 24 -o, sed a. tamen [sim. 7, 18, 10, 8, 4, 7]. SEN. clem. 2, 2, 3). CIC. Vatin. 36 -o, sed tamen factum est, ut eqs. CELS. 4, 12, 3 opus est ... balneo ... nonnumquam, sed -ius (QVINT. inst. 1, 10, 37 orator, etiamsi -o, non tamen numquam probabit dialectice). 5, 23, 1^a *antidota* -o, sed praecipue interdum necessaria sunt. licet -o *sim.*: HIER. hom. Orig. in Luc. 35 p. 199, 3 si quis, l. -o, fuerit inventus, quem eqs. AVG. civ. 17, 5 p. 216, 13 *sunt Iudaei* qui, l. -issime, tamen credant. SVLP. Sev. dial. 1, 13, 6 haec tantum in eremo arbores, l. -o, habentur tamen. THEOD. MOPS. l. 3. b *forma 'aut -o aut numquam' sim.* (*etiam ordine inverso; cf. e. g. p. 133, 23. 134, 53 sq. 146, 12*): VELL. 2, 29, 3 *Pompeius* potentia sua numquam aut -o ad